Deák Ebner Lajos

Vas. Ujs. 1890. 793. l.

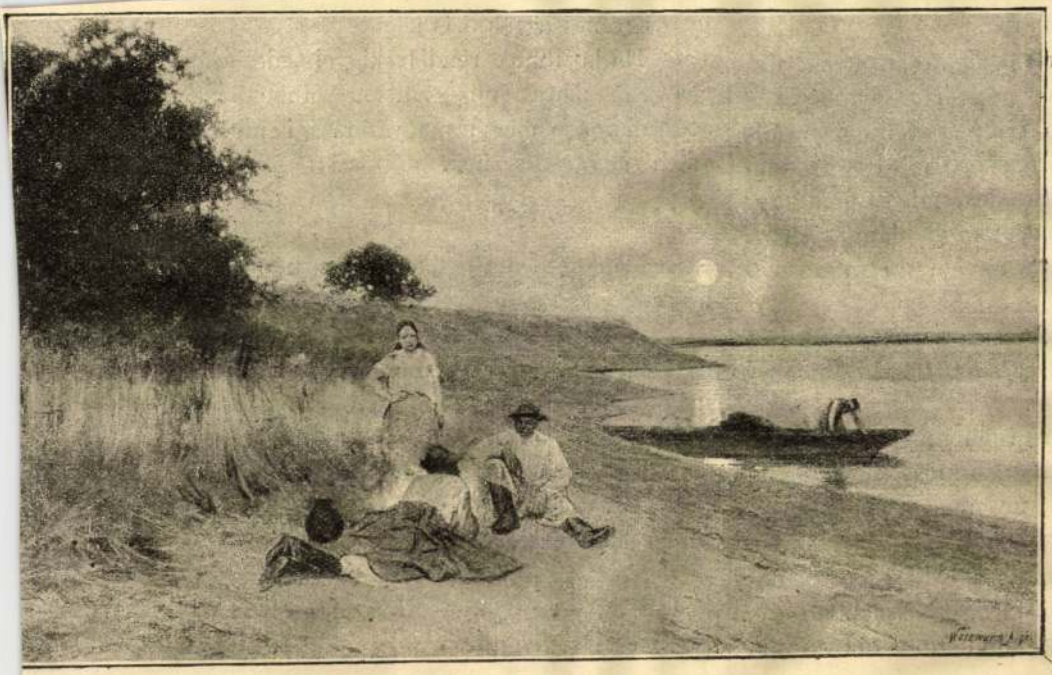

Ebner Lajos: *Tiszaparti halászok.*

MŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁN.

Kassa, Lang-Városh

78, 83

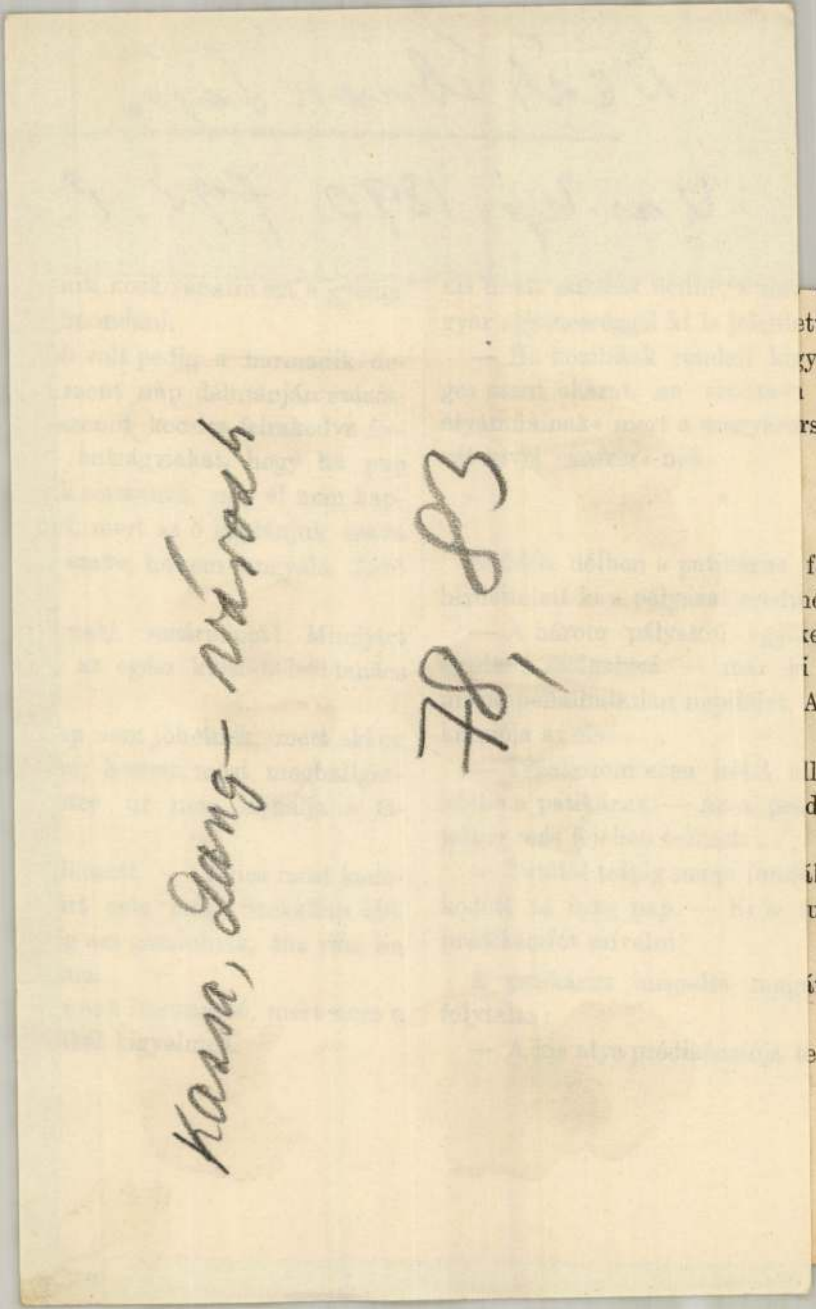

ett.

gyelmedet a fölsé-

minket «*kedves*

rszági ember a lo-

fehér asztalánál

nénye.

ke felett — így

i van mondva a

A kis atya prédi-

llen! — kiáltott

dikáczió tetőtől-

ilta ki! — tanus-

udna más olyan

ít. A szolgabiró

ehát az első díja»

risztikus értékeit, természetszerüleg magába foglalja és a művész érzése azoknál játszva szerezheti meg a kiteljesülés lehetőségeit. Innét van az, hogy nehány mesterünk nemcsak érzése megnyilatkozását, hanem témáit is a hazai talajból szedte és a gyüjtemény ezeket az emlékeket nagy gonddal gyüjtötte egybe.

A régi gárda egyik korán külföldre került tagja, *Böhm Pál* (1839—1905), törzsökös magyar érzésü ember volt, aki mint Anteusz, erejét a hazai földdel való érintkezésből szivta. Münchenben lakott, de lélekben az Alföldön élt. Magyar ruhában járt élete végéig, a műterme egész kis ethnografiai muzeum volt, telve a magyar paraszti élet jellegzetes tárgyaival, amik neki mind modellül szolgáltak, mikor az Alföldön készült vázlatokból zsánerképeit festette meg műterme magányában. Csak be kellett hunynia a szemét, hogy lássa maga előtt a gémeskutat, amint belenő a szikrázó kék égbe, lásson cigánygyerekeket a vályogos kunyhó előtt hason fekve, lábaikat ég felé lóbálva, uj nótát fütyörészve, lássa a szolnoki parasztot, amint ballag a dülőn, vásárra menet, — tele volt a lelke az alföldi élet képeivel és mindvégig játszva festegette emlékeiből és vázlatai alapján a magyar népélet csöndes jeleneteit. Gyüjteményünkben van egy házaló zsidója, tenyérnyi deszkadarabra festve, a miniaturista szemével látva a karakterisztikus fej gazdag formavilágát. Egy másik művén, a hegy alján, viz partján vásárosok pihennek meg, — a táj topográfiai hüséggel adja vissza a magyar föld sajátos formációját. Hogy bele tudott ő nézni egy-egy magyar parasztfej gazdag ábrázolatjába, a jellegzetes homlokcsont domborulatát, az áll, a pofacsont hajlásait figyelve. A szolnoki vásár változatos formái, melyeket Pettenkofen tett divatossá, Böhm Pálban minuciozus gondossággal megfigyelő ábrázolóra találtak. A szolnoki iskolából kitóduló parasztnebulóit szines jelenségük folthatásában éles szemmel figyelte meg. Böhm Pál művészete egyszerü életjelenségekből táplálkozott, de a jellegzetest finom megfigyelő készséggel ragadta meg.

Közel áll hozzá, de művészi alakitó erőben messze felülmulva, a magyar Alföld egyik legfinomabb ábrázolója, *Deák-Ébner Lajos* (sz. 1850), akinek tekintélyes része volt abban, hogy Wolfnerben a művészet iránti érdeklődés lángot vetett. Véle közelebbi ismeretségbe felesége családja révén jutott, hol Deák-Ébner rajzot tanitott, s mint már emlitettük, Deák-Ébner volt a közvetitő a többi művésszel való személyes ismeretség megkötésénél, jelesen Székely Bertalannal, akihez különben teljesen lehetetlen lett volna bejutni, az ősz mester ezidétt ugy elzárkózott a világ elől. Maga Deák-Ébner is várkertbazári műtermé-

Lázár Wolfner gyüjt

ben, mint a női festőiskola vezetője, csöndes elszigeteltségben élte napjait, műterme és tanitványai között megosztva tevékenységét, multjának, az ihlet egy-egy csodás alkotásu emlékének élve, féltve rejtegetett műremekek őrzőjeként, várva az idők eljövetelét, mely megértse álmait, hogy az élet őszén felragyoghasson végre a kései napsugár. Eközben csak kevesek, köztük Wolfner Gyula, érdeklődtek multjának emlékei iránt. Ez a mult Münchenhez, Párishoz, Szolnokhoz füződik, ezt zárja be egy darabra 1887-ben a tanári állás vállalása, ami összehozta őt Székellyel és Lotzzal, ami egyidőre kivetette fejlődése egyenes utjából.

Addig, a kilencvenes évekig Deák-Ébner művészi ösztönét követhette. Ez az ösztön szerencsés ihlettel, elvezette őt az igazi művészeti ábrázolás legmagasabb formáihoz. Akkor, a hetvenes évek elején először jutott ki Párisba, ott a háboru után uj művészeti élet pezsdült fel, Courbet ugyan Svájcba menekült, de hivei és követői, akik most Manet körül csoportosultak, a természetnek finom tónusfátyolban való meglátására mutattak tanulságos példát. A müncheni iskola porát Deák-Ébner hirtelen lerázta magáról. Kivonult ő is Barbizonba és a világ jelenségeinek gyöngéd és lágy harmóniákba való egybefoglalásával kisérletezett. Munkácsy és Paál is Barbizonban voltak és Deák-Ébner hozzájuk csatlakozik. Ez időből való kicsiny, alig két tenyérnyi *leányfeje*, mely a gyüjtemény egyik kimagasló remeke. Csupa egyszerüség és csupa művészet. A szinskála, a világitás, a modellirozás, mind lágy, odalehelt, gyöngéd tónusban, a szőke fej és kék szalag az egyetlen pozitiv szin, mert a művész általában csak a tónusértékek finomságával jellemez.

1875-ben hazajön és Szolnokra megy, odavonzotta őt a Pettenkofen által világhirre emelt tiszta magyar élet, a motivumokban való gazdagság, az alföldi táj levegője, melyet Pettenkofen egyre nagyobb virtuozitással adott vissza, még pedig ugyanazon szellemben, mellyel Párisban Deák-Ébner is megismerkedett.

Pettenkofen művészetében is fordulatot jelentett a francia festészettel, előbb Decamps, Meissonier és Fortunyval, utóbb De Nittis révén az impresszionista mesterekkel való megismerkedése. Pettenkofen nem volt ujitó szellem, ellenkezőleg, nagy izléssel és biztonsággal tudott a maga művészetébe idegen hatásokat befogadni, melyekkel egyre gazdagabbá tette palettáját és előadását. Az ötvenes és hatvanas években a rajz uralkodott művészetében, a részletek gondos megfigyelése, a közellátásban felfogott anyagéreztetés, de ez egyre változik, átmegy szines foltban látássá, távolsági képeket ad vissza, foltban

látott tömeget, melyre lágy tónusfátyolt borit, könnyed, puha festékfelrakásban, szines egységeket. „Gyöngyöket himezek" (Ich sticke Perlen) — szokta mondogatni, miközben a szolnoki vásárjelenetekben nem egyes kiemelkedő alakokat, hanem az egységet, aranybarna tónusban, fokozott szinességben, vibráló fénypontokkal, foltegységben igyekezett megfogni. Az impresszionista művészek szines árnyékait látjuk később nála, a levegő tónusának egységébe foglalva, a reflexek gazdag játékából összefüzve. Nemcsak Manet közelségét, de olaszországi utjában a pompéjii impresszionista freskók hatását is kiérezzük ezidétt műveiből.

Deák-Ébner Párisból egyenesen Szolnokra megy, 1879 és 1881 őszén együtt dolgozik Pettenkofennel, akinek uj stilusa megegyezik az ő párisi tanulmányaival. Ez a finom foltlátás, tónusfátyolba foglalva, jellemzi első szolnoki interieurjeit, amelyek közül most már néhány a Szépművészeti Muzeumba került („Szolnoki szoba", „Korcsmai mulatság"). Néhány évvel később felszakadt a tónusfátyol, az egységet a levegő-ég világos harmóniája teremti. Pettenkofen is kisérletezik e téren, de Deák-Ébner bátrabban, közvetlenebbül fordul a magyar levegő gazdag szinességéhez, melynek ragyogását, a déli napot, a szürke reggelt, a naplemente nedves levegő-egét, a hajnali párát megittasult szemmel figyeli. Gyüjteményünkben ezidőből néhány gyöngéd finomságu darabját láthatjuk, a *Tereferét*, a vásártér kofáival, a *Cigányfiu* karakterisztikus fejét, a *Kukoricahordás* szines jelenetét, a *Templomtér* finom levegőhatását, a föld topografiájának biztos éreztetésével, a *Hazatérő gulyát* a lemenő nap párás burkolatában, a levegő atmoszférikus hatásának biztos visszaadásával, — mind közvetlen benyomások, szüzi tisztasággal visszaadva, ezek alapján dolgozik aztán Párisban, hová a vázlatok, tanulmányok gazdag kincseivel vissza-visszatér, mert ott megértő hivekre talál, kiket a magyar népélet egyszerü jelenségei elragadnak. Ez időben, a nyolcvanas évek folyamán, mind nagyobb feladatok elé állitja magát. A szolnoki tanulmányokból épp ugy, mint a francia és olasz impressziókból nagyobb méretü kompoziciók lesznek, melyek közül egynéhány hazakerült, — egyet a „Magyar Remekművek" kiállitásán nemrég megösmerhettünk — a Szépművészeti Muzeumban vannak a legfőbbek („Husvéti körmenet", „Hazatérő aratók", „Nászmenet"). De ereje nem itt tör fel, nem a komponált jelenetekben, hanem a kis öklömnyi vásznakon, az alig néhány centiméteres deszkalapokon, amikor vizióját a közvetlen benyomásokra épitheti fel. Itt leheletszerü finomságokkal fejezi ki lágy, szinte étheri tisztaságu érzéseit. Hajszálfinom érzékenységgel látja meg a szinek formaértékeit, a tömegmozgások

ragyogó fényjelenségeit, a levegő gazdag változatosságu harmóniáit és a természet hangulatváltozatainak szimbolikus erejét. Művészi nagysága képeinek kicsiny méretével egyenes arányban nő. A gyüjteményben található ilyesfajta kis tájképei, pasztelljei, viz- és olajfestményei mind megannyi gyöngyszem, a magyar levegő, a magyar érzés megkapó hatásu kifejezése. Közben egy-egy kis műremekre akadunk tanulmányfejei közt is, a kis francia leányfejre, a *Fifine*-re, még 1875-ből, melynek első példánya a Szépművészeti Muzeumba, egy változata gyüjteményünkbe került, melyen a megkülönböztetés kedvéért egy zöld almát is odafestett a könyöklő kis lány mellé. Hová lett a Pettenkofennel való rokonság ? Deák-Ébner egyuton indult el osztrák társával, de közben uj csapásra tért, nemcsak nagyobb képeiben, hol Bastien—Lepage szürke levegőhatása közelebbről érinti, hanem leginkább apróbb látományaiban, ahol a szinek és fényhatások elmélyitésével a maga leheletfinomságu hangulatainak találja meg tiszta formáját.

Itt, ezekben a kis méretü remekművekben ösmerjük meg igazán Deák-Ébnert. A művész azonban egy darabig szakitott e tárgykörrel és a női festőiskola igazgatójához illően, *grand art*-ra törekedett, — de később megint visszatért ifjukori szerelméhez, a szolnoki népélet ábrázolásához,* ami megifjodásának örök forrása.

A harmadik magyar művész, akit Pettenkofen példája vonzott, ha nem is Szolnokra, de a magyar falu jelenségeinek kisméretü ábrázolásához, *Pállya Celestin* (sz. 1864). Huszonkét évvel ezelőtt (1900) mutatkozott be a Műcsarnok egy tavaszi tárlatán külön (VIII.) teremben és ott már teljes valójában ösmerhettük meg. Azóta többször láttuk, külön kiállitásokon is, de a kép, melyet első izben mutatott, nem változott. Már az első bemutatkozásnál az a nyugtalan vérü, helyről-helyre vándorló művész volt, akit a természet egy-egy festői megnyilatkozása egy pillanatra ha leköt, hogy aztán egy ujabb szinváltozás magához vonzza. Ha egy érdekes jelenséget, vásáron vagy piacon, országuton vagy erdőszélen, utcán vagy faluvégen, a gázgyár környékén vagy elhagyott háztelkeken meglát, — ha egy jelenség érdeklődését ekhós szekéren vagy a postakocsi bakkján, velocipéden vagy motorkocsin utazva kelti fel, — ha napsütésben szines árnyékot, zivatarban villámfény cikkázása mellett szinértékváltozatot vesz észre, mely szinképzeletét izgatja, ha a kutyája mellett leheveredett juhászban a méltóságos nyugalmat, a száguldó lovakban, melyek a postakocsit a hegyre nagy erővel ragadják, a

* Lázár, Szolnok a művészetben. 1913. 22. l.

~~Baditz Ottó~~

Dr. Ebner Lajos

Vas. Ujs., 1886. 472. l.

Magyar művészek, szerkeszti Szana Tamás, kiadják a Révai-testvérek. A diszes vállalatból, mely a magyar képzőművészet jeleseinek és műtárgyainak gazdag gyüjteménye, az ötödik füzet hagyta el a sajtót. Baditz Ottó és Ebner Lajos foglalják el e füzetet. *Baditznak*, e rokonszenves modoru és erőteljes ecsetű festőnek működéséről, festményeiről, illusztrációiról a füzet folytatólagosan szól, s könyv-illusztráczióinak rajzai mellett hármat mutat be festményei közül, egyik «Bambino», a kis Jézus, a felhők közt lebegő kereszten nyugodva. A festmény annak idejében a műcsarnokban volt kiállítva és gr. Andrássy Manó vette meg. A másik az «Angyalcsináló» Baditznak egyik korábbi festménye után, melyet lapunk olvasói is ismerhetnek; a harmadik pedig, külön mellékletben, fénynyomatban «Idyll», két kis gyermek, fürdéshez készülve, egy patak fölött keresztül tett deszkán ülve. *Ébner* Lajos, a Párisban élő, de magyaros tárgyakat festő, eleven előadásu és kecsesen dolgozó művészt jellemző vázlatokkal kisért életrajzban ismerteti a vállalat, melyből lapunknak előlegesen is volt alkalma már épen Ébnertől egy pár rajzot közölni. A derék vállalat méltó a közönség pártfogására. Ára a füzetnek 80 kr. Megrendelhető belőle egyszerre több füzet is, igy az egész évi folyam (16 füzet) 12 forint 80 krjával, vagy 4 füzet 3 forint 20 krjával.

nak: minden összefoly s elhal; az éjszaki fény ugy tünik fel, mintha vonaglanék. A csillagok, melyeket elhomályositott volt, uj fényben ragyognak s a hosszu, komor és mélységes sarkvidéki éjszaka újból kiterjeszti korlátlan uralmát a föld s az oczeán jeges magányaira.

A légkörnek e ragyogó kivilágitását a sarkvidé-

Deák Ébner Lajos

A műcsarnok kiállitását mindig sokan látogatják, ugy hogy Munkácsy festményén kivül a műcsarnok még nem birt oly vonzerővel, mint most. Uj művek is érkeztek, köztük *Joanovits* Páltól «Jelenet a bosnyák fölkelésből,» mely egy sebet kapott fölkelőt ábrázol, kit egy házba vittek be s agg apja megtörten közeledik feléje. A fiatal képiró, ki kormány-segélyben is részesült, a szláv népéletet tette tanulmányává, maga is szláv eredetü lévén. *Baditz* Ottónak is érkezett több uj műve, köztük igen tetszős két életkép. Egyik: «Mikor a lány még kicsi,» melyen egy piczi leány libákat szorongat melléhez. Másik: «Mikor a leány már nagy» jóval nagyobb kép, szép pórleányt ábrázol, ki tyukot és csibéket etet, de gondolata máshol jár. Ezt a festményt gr. Andrássy Manó azonnal meg is vásárolta. A vásárlások kecsegtető módon indultak meg. *A király* mintegy tizezer forint értékü festményt vásároltatott, mind magyar művészektől. Ezek: «Estszürkület» *Spányi* Bélától, «Bucsu» *Baditz* Ottótól, «Laczikonyha» *Aggházy* Gyulától, «Hazatérő aratók» *Ebner* Lajostól, «A menekültek» *Vágó* Páltól és «Carrarai márványhegyek» *Markó* Andrástól. A fényes példa követőkre talál, igy *Kegyes* Józsefnek, a falusi naturalista művésznek «Tolnai paraszt»-ját Andrássy Aladár gróf vette meg; *Kéméndy* Jenőnek «Tivornya» czimü festményét pedig gróf Károlyi Tibor, *Calvi* Pietro, milánói szobrásznak félig márvány, félig bronz: «Velenczei mór» czimü mellszobrát báró Lipthay Béla szerezte meg, *Baditz* Ottónak «Pellengér» czimü vázlatát Lederer Sándor váltotta magához.

Vasárnapi Ujság 1882. 782.

Bihari 55 × 85 Aquarell-Facs.

Sein Lied 1750 Az ő nótája La chanson préférée

Bihari 55 × 85 Aquarell-Facs.

Vor dem Richter 1751 Biró előtt Devant le juge

Bihari 55 × 85 Aquarell-Facs.

Der Dorflump 1752 A falu rossza Le fétard de village

Nyilassy 20½ × 24 Heliogr.-Facs.

1755 Vasárnap délután

Sonntagnachmittag Dimanche

Vaszary 21½ × 25½ Heliogr.-Facs.

1753 Részes aratók

Von der Arbeit Retour du travail

Pálya 16½ × 24 Heliogr.-Facs.

1754 Ötöt egy hatosért

Marktszene Au marché

Glatz 45 × 35 Litogr.

1756 Istállóban

Fütterung À l'étable

Deák-Ebner 27 × 22 Heliogr.-Facs.

1776 Baromfivásár

Geflügelmarkt Au marché

Révész 40 × 60 Aquarell-Facs.

1757 Petőfi a csárdában

Petőfi in der Schenke Paysans écoutant Petőfi

Grünwald 17 × 28 Heliogr.-Facs.

1777 Bércek között

Ein Sommertag Un jour d'été

Pataky 41½ × 27 Heliogr.-Facs.

1758 Miklós-huszárok

Ein frischer Trunk Un bon coup

Garai 39½ × 50 Litogr.

1771 Pihenő

Rast La halte

Thorma 32½ × 45 Heliogr.-Facs.

Einrückung 1749 Október elsején Aux manoeuvres

Deák Ébner Lajós

irod

Jblképrom

331.

Deák Ébner Lajos

Alsó kép: itt áldozott a művészeteknek az ország.
(Honvéd Hadituđósító Osztály felvételei.)

alatt, az alacsony zsalolyon arván feküdt egy sáros rohamsisak.

Sokáig néztem a halott katonát, akit holnap fognak eltemetni a falu melletti dombon, vadvirágok és horpadt fejű kavicsok között. A közelben tüzérlöveg lőtt időnkint s a hang végigreszketett e szobán, a gyertya lángja táncolni kezdett tőle és végigbaktatott a néma és fehér arcon.

Kilenc óra lehetett.

Igy álltam ott, amikor egyszerre suttogva, halkan beszélni kezdett a halott. Ezt mondotta:

— Szerettem a harcot s az esti dalt, amikor csend szállott a

Alsó kép: ...és öt perc mulva itt a riadó!

Géppuska tüzelőállásban. — Alsó kép: támadás előtt...

Ennyit mondott a halott s a gyertya hirtelen kialudt.

Zászlós volt, huszonhároméves.

Reggel temették. Hat katona vitte színtelen deszkakoporsóját s a tábori lelkész néhány egyszerű szóval búcsúztatta. Sírját körülállotta a század s az a néhány tiszt, aki ismerte és szerette.

Vasárnap volt. Az égen néhány csipkeszélű felhőcske úszott s közéjük vékony ködbetűkkel ismeretlen kéz ezt írta:

— Ne feledjetek el...

Turi Turgonyi András,
hadnagy, haditudósító.

Alsó kép: tüzérségi megfigyelő egy rommálőtt szovjet falu határában.
(Honvéd Tudósító Osztály felvételei.)

Deák Ebner Lajos

ired
z
Mysk Ernő

79. l.

amelyek főleg az Egyesült Államok politikai és gazdasági intézményeinek vizsgálatára irányultak. Ezzel kapcsolatban különösen a külpolitikai és nemzetközi jogi vonatkozások érdekelték. E célból mint az egyetemre beiratkozott garduate student hallgatta a szaktárgyára vonatkozó előadásokat és résztvett a General D. Prescott Barrows, Russel és Dickinson professzorok szemináriumainak munkájában, utóbbi professzorhoz az „államok elismeréséről" és a „de facto és de jure államelismerés feltételeiről" írt tanulmányt. A két félév folyamán összesen tizenöt tárgyból tett vizsgálatot nagyrészt jeles eredménnyel. Emellett az egyetemi folyóiratokba számos cikket írt, az egyetemi szemináriumokban, a diákság körében és egyes egyházakban több előadást tartott. Kiutazása alkalmával egy hónapot Hamburgban, majd két hetet New Yorkban, ietve az Egyesült Államok keleti partvidékén töltött, majd Buffalo—Niagara—Kelet-Kanada—Detroit—Chicago—Kansas City—St. Louis—Denver—Yellowstone Park—Salt Lake City útvonalon át érkezett meg Kaliforniába. Karácsonykor Kalifornia déli részét, húsvétkor Nyugat-Kanadát tekintette meg. A tanév végeztével San Francisco—Rano—Grand Canyon—El Paso—Észak-Mexico —Texas—NewOrleans—Alabama—Kentucky—Virginia—Washington —Baltimore útvonalon tért vissza New Yorkba. Ezután még hat hétig

Deák-Ébner Lajos.

43 Pihenő, olajf.

A Benczúr Társaság
első kiáll. (Nemzeti Szalon)
1923. ápr.

Római Kandeláber fenéből

V. 246.

Deák Ébner Lajos

Nemzeti Szalon

1936. jún.

Juniusi hetek

DEÁK-ÉBNER LAJOS (1850—1934)
16 Olasz táj, olajfestmény. Wolfner Gyula gyűjteményéből.
17 Holdas est a Tiszán, olajfestmény. Káldy Jenő gyűjteményéből.

Deák Ébner Lajos
Szépművészek
1941. 232. o.

MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOKTORI ÉRTEKEZÉSEK.

A Pázmány Péter tudományegyetem Művészettörténeti és Kereszténytörténeti Intézete dolgozatainak idei sorában elsőként *Mőbius Izabella Deák Ebner Lajos*ról írt tanulmánya jelent meg. A doktori értekezés híven és pontosan rögzíti meg a művész fejlődésének különböző állomásait és életének alakulása szerint igyekszik meghatározni azokat a kapcsolatokat, melyek Párishoz, Barbizonhoz, Münchenhez, vagy Szolnokhoz és a Balatonhoz fűzték, vagy kortársai és mesterei közül Rétihez, Paál Lászlóhoz, Munkácsyhoz, Bastien-Lepagehoz, Pettenkofenhoz, Biharihoz, Lotzhoz, Székelyhez és másokhoz. E különböző városok és művészek között alakult Deák Ébner egyénisége és művészete. Jellemzésére a szerző ugyanazon készséggel sorakoztatja fel életének egyes fejezeteit vagy alkotásainak elemző magyarázatát. A monográfia célja minél teljesebb fényt deríteni a művész munkásságára és meghatározni, egyben pedig méltó keretbe foglalni sokat és keveset idézett műveit egyaránt. A tanulmány helyesen tájékozódik, felismeri és ismerteti a vezető irányelveket — ezekhez alkalmazkodik mondanivalója — de kevésbbé értékeli a sokszor mellékesként tűnő vonások jellemző és meghatározó hangulatát. E feladat megoldásához talán hosszabb gyakorlat szükséges.

Than (Apáti) Mór, festő; szül. 1828 junius 19-én Óbecsen, megh. 1899 márczius 11-én Triesben.

Deák Ebner Lajos

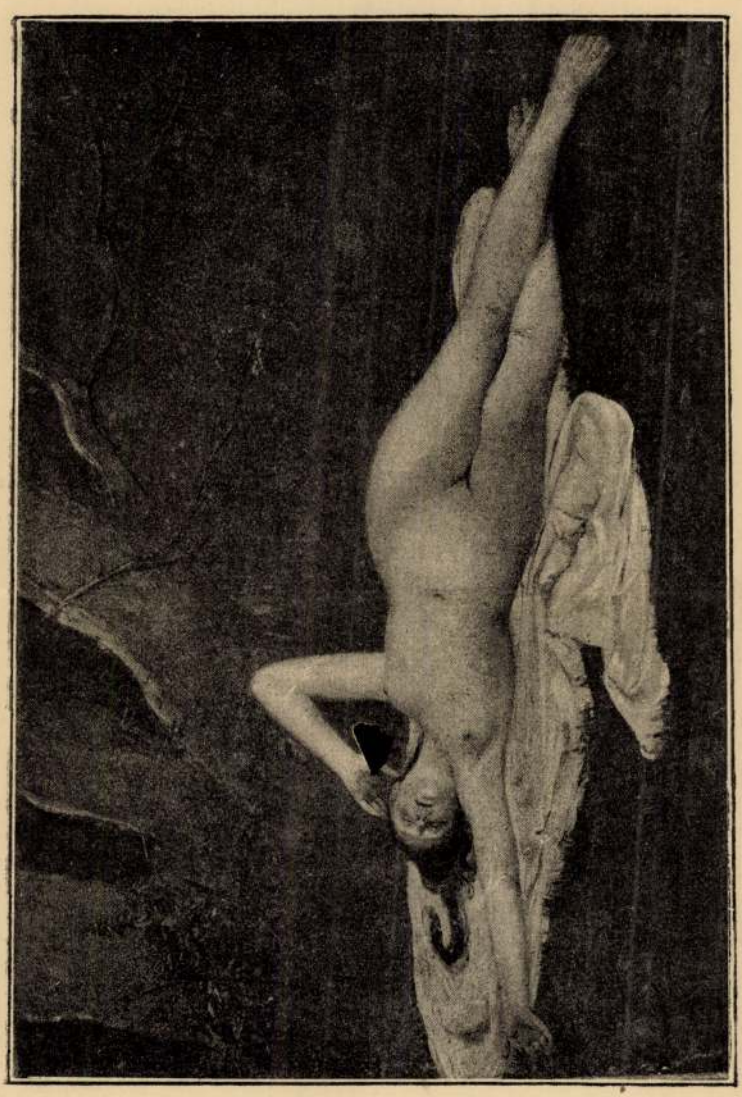

EBNER LAJOS. ÉBREDÉS.

Műcsarnok 1891/92. téli k.

Deák Ebner Lajos

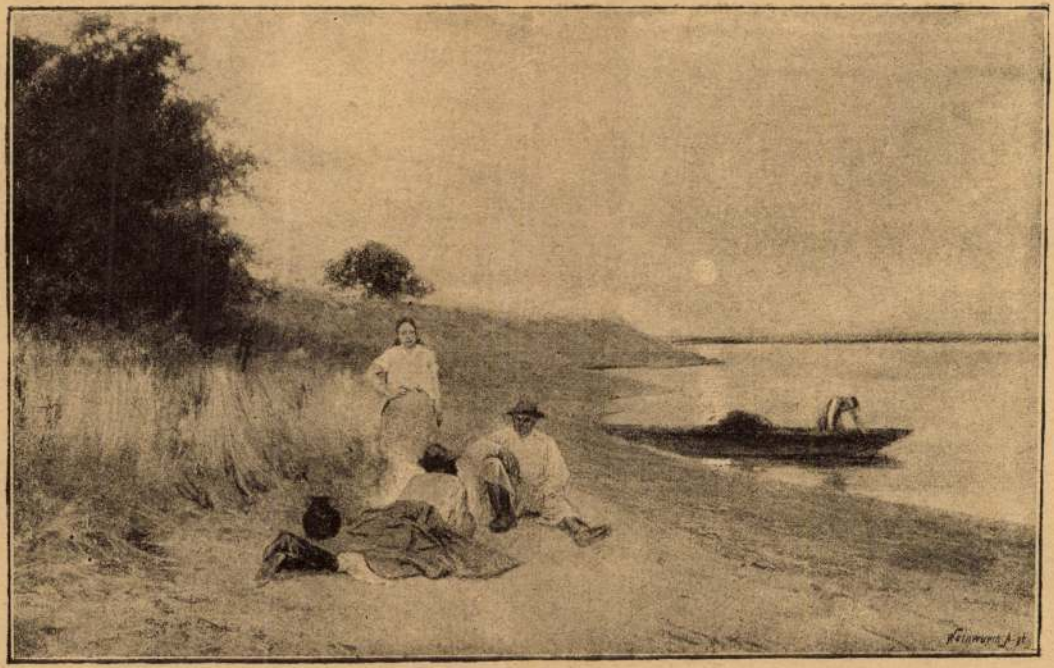

EPNER LAJOS. TISZAPARTI HALÁSZOK.

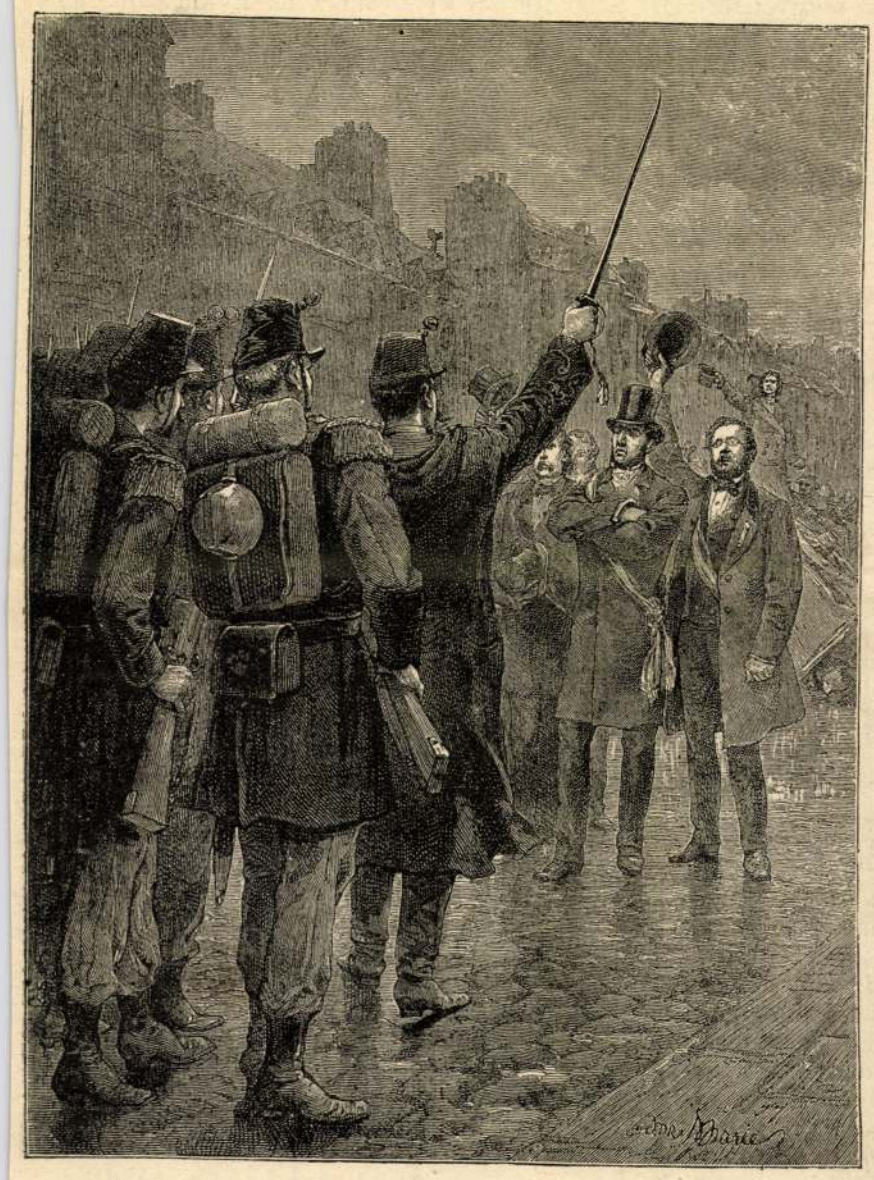

A St.-Antoine utczai torlasz. — „Szuronyt szegezz, előre!“ vezényelt a kapitány. „Éljen a köztársaság!“ válaszolák a képviselők.

EGY BÜN TÖRTÉNETE.

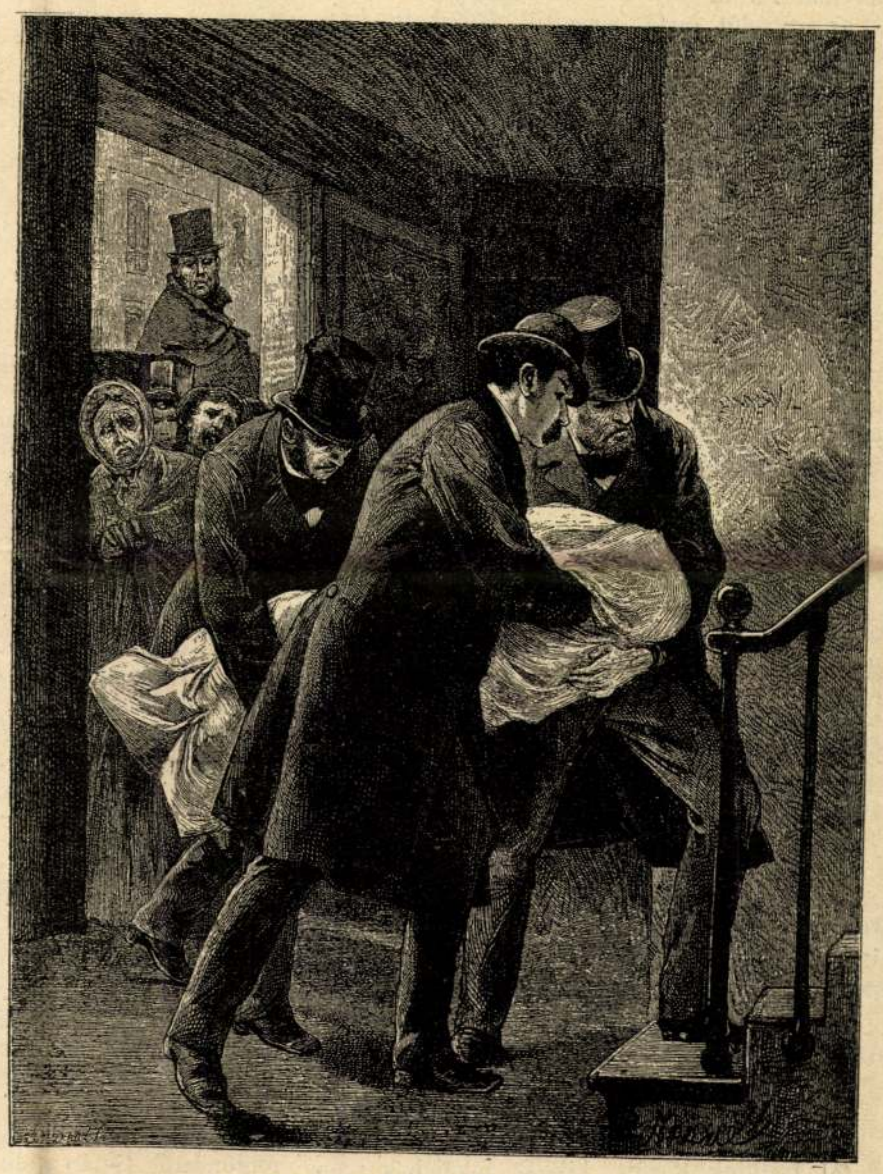

A megölt képviselő. — Baudin lepedőbe takart véres hulláját elvitték lakására a negyedik emeletre.

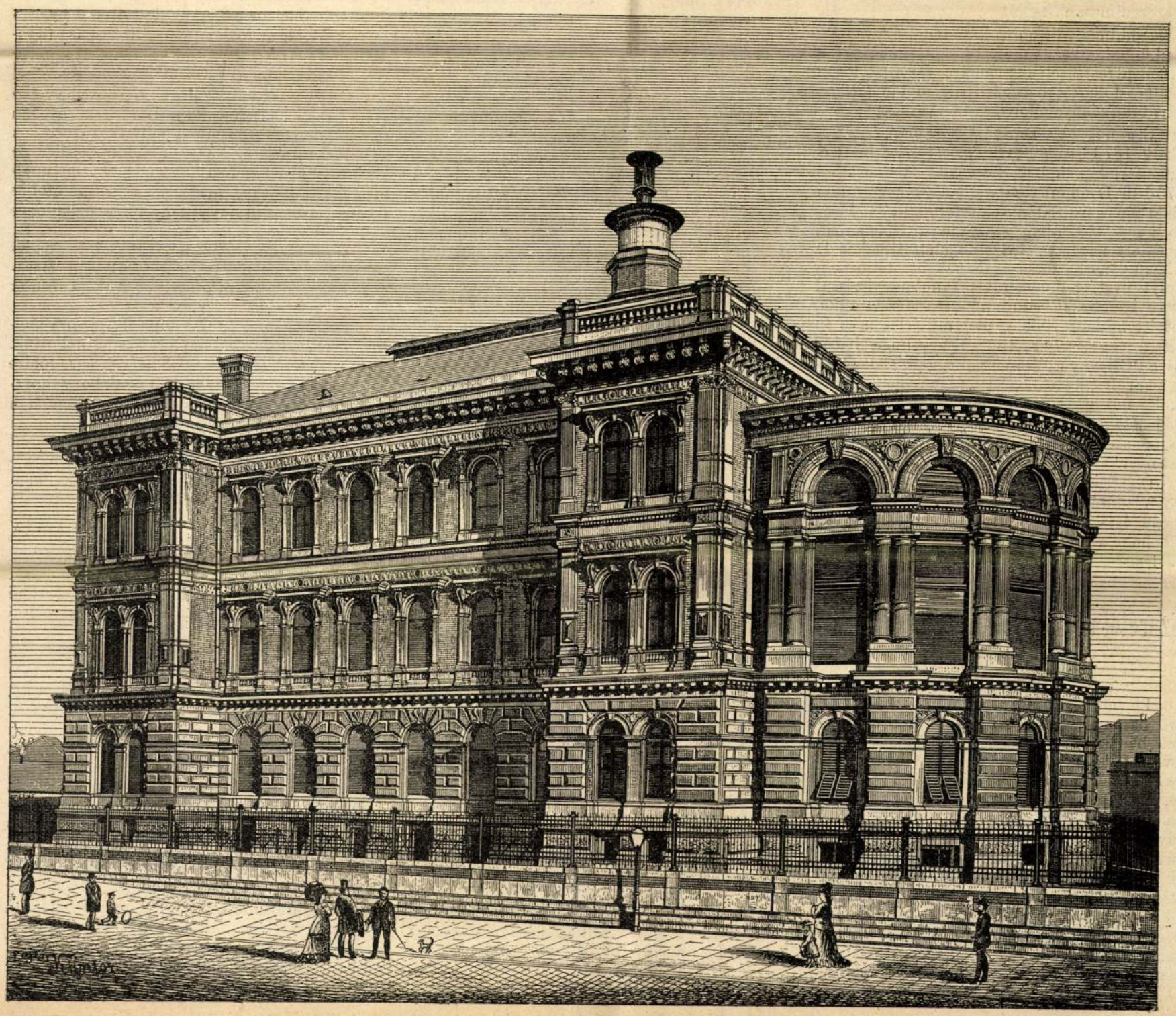

A BUDAPESTI EGYETEM SEBÉSZETI KÓRODÁJA. — KLÖSZ FÉNYKÉPE UTÁN.

tetején. Három golyó érte. Az egyik jobb szemén át az agyvelőt furta keresztül. Elbukott. Eszméletlenül maradt a helyszinén. Félóra mulva halva volt. Holttestét a Szent Margit kórházba szállitották.

Az elesett katona a kövezeten maradt; Schoelcher emelte föl. A szomszéd házból néhány siránkozó, de bátor nő jött segitségére, több katona is hozzájuk csatlakozott. Schoelcher fejét tartotta, és ily módon szállitották egyelőre egy gyümölcsárusnőhöz, később pedig a Szent Margit kórházba, hová Baudint akkor már elszállitották. Ujoncz volt. A golyó oldalát furta át. Állig begombolt egyenruháján véres lyuk volt látható. Feje vállára hajolt, arcza, melyet katonasüvegének szija környezett, halvány, kifejezésnélküli volt; szájából vér ömlött. Alig volt 18 éves. Még gyermek, és máris katona. Még volt halva.

Ő volt az államcsiny első áldozata.

A második volt Baudin.

Baudin, mielőtt képviselővé választották, orvos volt. Még nem volt 33 éves. Azon értelmes, bátor iskolatanitók családjából származott, kik folytonos üldöztetés közben Guizot törvénye alá, és innen Dupanloup törvényeinek járma alá kerültek. Francziaország tanitói, kik az igazságért és a tudományért éhen halnak, megérdemelték, hogy fiaiknak egyike meghaljon a szabadságért.

Baudin lepedőbe takart véres hulláját később elszállitották a kórházból fivére, két nő rokona, Gindrier képviselő és Dutéche s elvitték lakására a negyedik emeletre.

„A két jó barát."

Ebner Lajos festménye.

A sugáruti műcsarnok képtárlatán azon fiatal festőink között, kiknek jövőjéhez szép reményt köthetünk, ott találjuk az Ebner Lajos nevét is, ki a fiatal festő nemzedéknek egyik legszorgalmasabb tagja.

Tanulmányait, mint több tehetséges társa, ő is külföldön kezdé meg. 1868-ban ment ki a müncheni festészeti akadémiára, s szorgalmasan tanult és dolgozott egész 1873-ig, midőn Párisba ment tanulmányait folytatandó.

Első nagyobb képét „A korcsmai veszekedőket" 1873-ban állitá ki a bécsi „Künstlerhaus" tárlatán, hol az tetszéssel találkozott s 1875-ben Londonba vitetett. Ugyanez utóbbi évben a párisi „Salon"-ban is kiállitá egy csinos képét. 1876-ban elhagyta a világvárost, visszatért hazájába s Szolnokon telepedett le b. Mednyánszky társaságában, s ott töltötte a lefolyt évet, lelkiismeretes tanulmányozással festve igen sokat és mindig a természet után. Két itt készült képe az idei műtárlaton is ki volt állitva s magára vonta a figyelmet, habár ugy a „Czigány asszony", mint az ez alkalommal közölt „Két jó barát", (egy padon ülő két iskolás fiu) inkább studiumnak mondható, mint befejezett képnek, de szép rajza s erőteljes ecsetkezelése által művészeti körökben elismerést nyer.

Ujabban Velenczébe utazott, honnan nagyobb tanulmányutra készül, melyben meg akarja látogatni Olaszország nagyobb városait, hogy az ottani műremekek studiuma által tökélesitse szép tehetségét.

Szeretetadományok kiosztása török menekültek közt.

Plevna bevételénél több mint száz szembejövő ökrös szekérrel találkoztak a benyomuló orosz hadak. E szekerek tele voltak zsufolva elcsenevészett, kiéhezett, vézna, félmeztelen gyermekekkel. Ökör nem volt ugyan fogva a szekerek elé, mert hisz azt fölemészté a negyven nap óta mindenünnen elzárt város lakossága és helyőrsége, s a vontató állatok tisztét rongyokba burkolt asszonyok teljesitették. Az anyák fogták magokat a szekerekbe, hogy megmentsék gyermekeiket. S tájékozatlanságában egyenesen neki ment a megindító szállitmány az orosz ütegek legnagyobb tüzének. Ha még egy negyedóráig tart a tüzelés, egy se menekül el élve e szerencsétlen csapatból — irja egy angol lapnak csatatéri tudósitója, a ki a szivfacsaró látványnak szemtanuja volt.

Pedig ez csak egy jelenet a sok közül. Hasonló, sőt még talán iszonyubb jelenetekben oly gazdag a humanitás és keresztyéni irgalom nevében meginditott orosz hadjárat, hogy párját e tekintetben hiába keressük az utolsó századok háboruiban.

Ha az emberi könyörületet képes valamely szózat meginditani, akkor az a jajkiáltás az, mely Törökország vérrel áztatott tereiről a kegyelmes ég kapuját és az irgalmas emberek érző szivét verdesi.

És az emberi könyörület e szózatra nem is marad süket. Megérti a társadalom, mely ellenséget nem, csak embertársat és felebarátot ismer, hogy itt meg kell tennie mindent, a mi módjában áll, hogy balzsamot csepegtessen a tátongó sebekre, melyeket a diplomaták önző lelketlensége, a császárok hóditási vágya az emberiségen ütött.

És meg is tesz mindent. Nem egy háborunak voltunk már tanui; de hogy az összes emberiség ama részének, a melynek szive van, oly egy szivvel lélekkel érezze fájdalmát, arra még alig volt eset. Idegen, a csatatértől bármily távol álló országok polgárai egyesülnek az álhumanismus, a hazug keresztyénség által okozott iszonyok enyhitésére az igazi humanismus, a valódi, hamisitatlan keresztyénség áldáöos műveire.

Nem egyszer volt már alkalmunk e lapok hasábjain teljes mértékében méltányolni az irgalom és könyörület ama szellemét, mely Magyarország kunyhóit és palotáit izgatja, hogy kegyadományaikkal járuljanak a szerencsétlen inséges törökök nyomorának enyhitésére s emlitettük ama társulatok jótékony működését, melyek más országokban is, de leginkább Angliában alakultak a végből, hogy a nyomorékokká sebzett férfiak, a mindenekből kifosztott gyámoltalan földönfutók, istáp nélkül maradt anyák és özvegyek, apátlanokká tett gyermekek fölött a földi gondviselés szerepét átvegyék.

A hová még az orosz-oláh-bolgár „szent szövetség" hadai be nem tették lábukat, a törökök megerősitett helyein mindenütt jólelkü emberbarátokat látunk működni Európa minden vidékeiről, kik részint mint orvosok, gyógyszerészek, betegápolók, — s ez utóbbiak között még nők is, — részint mint a jótékonyságnak mindenféle alakban gyakorlói, hálára érdemesitik magokat az emberiség szent ügye körül s önzetlen emberszeretetükkel homályba ejtik a czárok vérrel kicsikart s fényeseknek gunyolt diadalait, itt lenn a földön, és ott fönn az égben.

Konstantinápoly, Drinápoly, Philippopol, Kazanlik, Szófia, Sumla és a többi erődített helyek tele vannak sebesültekkel, kiket oda szállitottak s kiket ott többnyire európai orvosok, betegápolók, apáczák gondoznak és menekülőkkel, kik itt biztos segélyre számithatnak, mert a jótékony társulatoknak itt mindenütt vannak ügynökeik, kik a kö yörület munkájában fáradoznak.

Képünk is egy ily jelenetet mut t fel Sumlából. Az angol „Turkish Compassionate Fund" ügynökei osztanak itt ki a háboru által hajléktalanokká lett nők és gyermekek között meleg ruha-darabokat.

E jelenet egyszerüségében és megható voltában Isten előtt mindenesetre tetszőbb a legfényesebb fegyverdiadalnál, s jobban együvé forrasztja az embereket a közös szeretetben, mint a vas marku hóditás kényszeritő kapcsai. Megindító egyetértésben ül itt egymás mellett keresztyén és mohamedán, s egyesül Allah és Jehova egységének tudatában, fölérezvén e magasztos pillanatban egyaránt, hogy egy Isten van: a szeretet Istene.

Képünk az élet után van fölvéve. A „kádi", Sumla községi előljárója, fején turbánnal, bő kaftánban ölbe tett kezekkel ül; jobbra tőle a „medzslisz" vagyis a községi tanács elnöke látható, kezében a tollal és könyvvel, melybe a történteket följegyezi. Az európai bizottság két tagja, Inglis ezredes és Synge kapitány az ablak közelében foglal helyet, mig az asztal szögleténél, födetlen fővel, jobb szemén üveggel, vállán szijjon lógó futártáskával a nagy hirü londoni világlap, a „Daily Telegraph" külön megbizottja Jurdan, ki azért jött, hogy a nagy részben lapja által gyüjtött segélyalapnak jó helyre forditásáról személyes meggyőződést szerezzen s azt ellenőrizze.

Természetes, hogy az ily magántermészetü, vagy társulati működés nem rendelkezhetik azokkal az eszközökkel, hogy minden inséget enyhithetnének, minden sebre irt adhassanak, s minden szükségen segitsenek. Arra kell szoritkozniok, hogy eltalálják a legégetőbbet, s azon segitsenek első sorban. És az a tél beálltával mindenesetre a ruha. A szegény anyák tulajdon testeikről tépték le a leplet, hogy annak darabjaiba meztelenül didergő porontyaikat burkolják, s most mind a ketten csak hiányosan vannak megóva a hidegtől. Ezen kellett tehát legelőbb segiteni. S a hivatalos jelentések kimutatják, hogy a bizottságok nagy számu kelmét és kész öltönyt szereztek be, melyek nagy részére a konstantinápolyi angol nagykövet, Layard a magáéból előlegezte a szükséges költséget.

Mihelyst bizonyos mennyiségü ruha együtt volt, szétosztás végett elküldték oly helyekre, a hol legnagyobb volt a szükség, az emlitett helyeken kivül Orkhaniébe, Tatárbazardzsikba stb. Magába a bolgárok által elpusztitott Eszki-Zágrába mintegy 10,000 frt értékü meleg ruhának szövetet szállitottak, tükkel és czérnával együtt, hogy a kazanliki kerület menekültjeit minél előbb öltözettel láthassák el.

Mi az az egy könycsep, melyet egy jó ember letörül, a vér ama tengeréhez képest, a mit a vadak kiontanak? De mégis fölmarad ez ez jegyezve, s ha minden ember, a kit jobb sorsa oly helyzetbe juttatott, hogy megteheti, egy-egy égő könyet száritana fel: nem nyomná oly nagy teher a lesujtottakat, s hamarabb találnának mások részvéte által megnyugvást sorsukban.

Jelenetek a török tábori életből.

(Eredeti tudósitások.)

I.

Kirándulás Radomircse felé.

Orkhániében nyolcz napig tétlenül táborozott ezredem, midőn Mehemed firka-pasa (dandár-tábornok) a 4-ik és 5-ik századot a radomircsei uton tartandó kémszemlére rendelte.

Csakhamar felkészültünk, s nyeregbe vetve magunkat, megindultunk a Lovcsa környékén mindig nagyobb számban mutatkozó oroszok szemmel tartására. Nagy örömömre szolgált e kis kirándulás, mert a tábori élet vajmi unalmas akkor, ha azt a megszokott életmód teljes felbontásával, s minden kényelmet nélkülözve kell végig élni.

Vig kedvvel, vidám nótákat dudolva hagytuk oda az orkhániei tábort, s a Balkán meredek hegyi utain megkezdtük a kémszemlét Radomircse felé.

Sokáig nem láttunk semmi figyelemre méltót, oroszoknak semmi hirét sem hallottuk, mert a velünk szembejövő bulgárok égre-földre esküvének, hogy e vidéken nemcsak hogy muszkák nincsenek, de nem is voltak, s ők egyetlen egy eleven oroszt se láttak teljes életünkben.

Vállalatunk már a mi kevésbbé gyakorolt szemeink előtt kezdte elveszteni a kalandszerüség és rejtélyesség varázsát, a mit az ilyenféle expedicziónak csakis a közeli veszély tudata képes kölcsönözni, midőn a minket vezénylő kolaszi (őrnagy-helyettes) Abdulah Efendi oda szólit magához engem és fontoskodó arczczal kijelenti, hogy itt a közelben oroszok táboroznak.

— Lehetetlen — mondám, — hisz az itteni lakosok egyetlen muszkát se láttak és semmi jel se igazolja aggodalmait.

A hatvan éves ősz kolászi, ki számos háboru viszontagságait átélte már, szánakozólag mosolygott megjegyzésemen, s tudtomra adta, hogy épen a bulgárok nyilatkozatai ébreszték föl gyanuját, mert a bulgár soha sem mond igazat a töröknek, s a hol csak teheti, tévutra vezeti. Én az öreg Abdullah aggodalmait eleinte hajlandó voltam alaptalan aggódásnak tartani, ő azonban a mint a hegyi ut egyik szorosához értünk, a lőfegyvereket felhuzni és a revolvereket készen tartani parancsolá.

A katonák azután felvont karabinnal kezükben bementek a szorosba, s minden baj nélkül keresztül jutottunk azon; most már a fiatalabb tisztek kivétel nélkül nevették magukban a mindenütt rémeket látó Abdullaht. A keskeny hegyi ut ismét kiszélesedett, s mi egy hatal-

Deák-Ebner Lajos

~~BROCKY KÁROLY~~: ALVÓ NŐ. (AZ EST.)
Schatz Tivadar úr tulajdona.

„Léda", „A japán nő". A formák egyensúlya, kilengésektől ment ritmika, a kompozíció összefoglaló ereje szólal meg bennük. Ezek a karcsú szép aktok sok meglátásból kialakult megállapítások. Sok észlelésnek a pillanaton való diadalai. Ezek a mozgások, gesztusok nem is az aktok akaratnyilvánításait tüntetik föl, hanem a mesteréit, aki leszűrte belőlük a mozgás, a gesztus szépségének követelményeit s aki a kép ballisztikáját érvényesíti velük szemben, mint ahogy a költő a mondat ballisztikáját juttatja érvényre a szavak és a hangsúlyok közepette. Ezek a képek az elemeik hangsúlyának kiegyenlítései. A vonalé, a színé, a térben való elhelyezkedésé. „A forrás" az emberi test ritmikájának szépségét, a „Léda" a kompozíció hatalmát, „A japán nő" a festés dekorációs követelményeit demonstrálja.

Lotz Károly képei egész termet töltenek be. Izgalmas festés művei és mégis végesvégig harmónia. Egyik képe csupa szenvedelem, csupa mámor, a másikban a szépség mosolygós, verőfényes békéje. Ez a festés hol dinamikus, hol apollónikus, hol az életakarat diadalmas fensőségét, hol az életszépség bűbájos nyugalmát ábrázolja. Ezek az aktok annak a szenvedelmes akaratnak és ennek a harmóniának nem is a szimbolumai, hanem az egyenes kifejezői. Ebben a Lotz-teremben az élet principiuma nagyszerű kifejezésre jut. Ez a terem idealizálja az érzékiséget, az ember testi voltát és testi voltának időkön és embereken való diadalát. Ezek a Lotz-aktok élnek és szépségben élik a típus-embernek, a minden idők emberének életét. S a szuverén, diadalmas elevenség érvényesül a sok allegóriában, a sok szimbolisztikus képben. Sohasem naturalisztikusak, akárhányszor elhanyagolódik bennük a dologszerűről, az anyagszerűségről való tudás, közönséges nembánomságba vesznek bele a nagyszerű megtanultság eredményei és mégis a mindenható életnek és a legnagyobb valóságnak, az elevenségnek dokumentumai. Kolorisztikájuk sokféle, hiszen Lotz-

373. l. (Képpel.)

Gerő Ödön: Az akt kiállítás. Magyar Művészet, 1925.

nak élete folyamán egész sor tanítástól és behatástól kellett megszabadulnia. Minden szabadulása új lehetőséget tárt eléje. A Lotz-terem képei a fiatal mesternek és a nagy öregnek sok ilyen lehetőségre bukkanásait dokumentálják. Fiatalság és öregség sajátságosan találkozott benne egymással. Minél öregebb lett, annál pompásabb lett a művészetének fiatalsága. A terem legjava képeit öregségének fiatalságában festette.

Benczúr Gyula és *Szinyei Merse Pál* aktjai egymásmellé kerültek. 1867-ben Münchenben ugyanazt a modellt ugyanabban a beállításban festették le. Az Akadémiában, Piloty iskolájában versengtek így egymással. Modelljük inkább érdekes volt, mint szép. S az állapota is érdekes volt. A viselős asszony lefestésében már jelentkezik a két különböző művészeti gravitáció. Szinyei képében már formáló hatása van a verőfénynek s a színértékek magától-értetődéssel érvényesülnek, Benczúrban már felüti fejét a festői pompa. Az ornamentes háttér, a lehajtott fej alá tett piros kendő, a színezés erősebb telítettsége már tendenciajelzés. A kiállításban Benczúr „Bacchansnője"-nek egyik vázlata látható; de ott van maga a híres festmény is. Éppen csak kis tartalmi különbség van köztük, a vázlatból már teljes színpompa sugárzik. Ragyogó festés, a késett renaissance és a java rokokó pompamámora. A „Hullámok" játékában verista szókimondást is hallunk. Egyszerű művészi megállapításokat, a megjelenés ünnepies formájára idegenül tekintő egyszerűségeket. Pedig a kép tárgya mitológikus és pompára csábít. *Liezen-Mayer* akt-kompozíciója mikrokozmosza az ő művészete egész világának. A szabatosságában is szelíd rajz, az elbeszélést lüktetővé tevő drámaiság, a színek pátosza s a romantikus hangulatot szolgáló kompozíció a kiállításban levő kis, „Mese" című Liezen-Mayer-képnek is az összetevői.

Közeledünk a mához. *Paczka Ferenc* „Emese álma" negyven évvel ezelőtt a nagy kiállítás szenzációja volt. Az aktja a naturalizmus teljes beszédességével szólalt meg, csak éppen a színei maradtak hívek a maga kora müncheni töménységhez és nemességet jelző barnasághoz. *Gyárfás Jenő* férfi fél-aktja anatómiai szabatosságban remekel, de érvényre juttatja Gyárfás pszichikai meglátásait is. A lelkiségnek testformáló hatásáról szól. Az izomemberből lett anachoretáról. *Magyar-Mannheimer Ágost* „Venus és Tannhäuser"-je a mozgási motívumok szépségeit ábrázoló akt-képek közül való. Megszólaltatja a női test kábító ritmikáját. Néhány mély akkordba tündöklő színességet fog és meleg barna tónusra redukálja. *Eisenhut Ferenc*nek a színnel jól megmodellált félaktjához köze volt az alkotó fantáziának is. *Deák-Ebner Lajos* a fehér száz variációjával játszik képén. Fehér ágyon, a fehérség tengerében símán festett finom tónusos akt. *Komlóssy Ede* a szürkeséget variálja. Háttér, fekvő ágy, nagy árnyékok csupa egymással vetekedő szürkeség. És benne összegubbasztva, karját áhítozva kinyujtja egy szép nagy ornamentummá egyszerűsített női test. *László Fülöp*, a reprezentáló ember híres ábrázolója, a mindentől elvonatkozott ember megfestésében pszichikai meglátásról tesz vallomást. *Ferenczy Károly* útjának majdnem minden állomásáról kerül egy-egy akt a kiállításra. Bársonyos piros kárpit előtt bíboros piros ágyon elterülő aktja az abszolút, még a tértől is elvonatkozott, nemcsak az időkön kívül levő ember. Ez az egész vásznat betöltő pirosság kiszakítja az emberi testet a dolgokkal való minden kapcsolatából. A szép karcsú női test rácáfol arra a hegeli föltevésre, hogy minden testi akció az akarat aktusa. Ebben a szépséges, tündöklő női testben semmi akarati jelenség sincs. Ez a test csupán csak forma. De mégsem szobor, mint a legtöbb, mozgást mímelő akt, hanem eleven fizikum. Ritmikus vonalakban nagy színfelület: csupa differenciáltság. Az elterülő test millió atommal él. Fekete háttérből kiválik egy másik akt. Ennek a nyugvása már akarásos akció. Mozdulása ornamentummá válásra való készülés. Ebben a képben a modellirozás hangsúlyozottabb. És csupa kifejezésbeli hangsúly, a valeröknek komoly szándékoltsága a „Modellt beállító festő".

Csók István a szelíd, enyhe harmóniák és az erőszakos festői kontrasztok játékosa. Finoman árnyalt tónusok, fénytől formált színváltozatok a csupa-akció testeken. Majd meg a hideg és meleg színeknek vakmerő

Deák Ébner Lajos

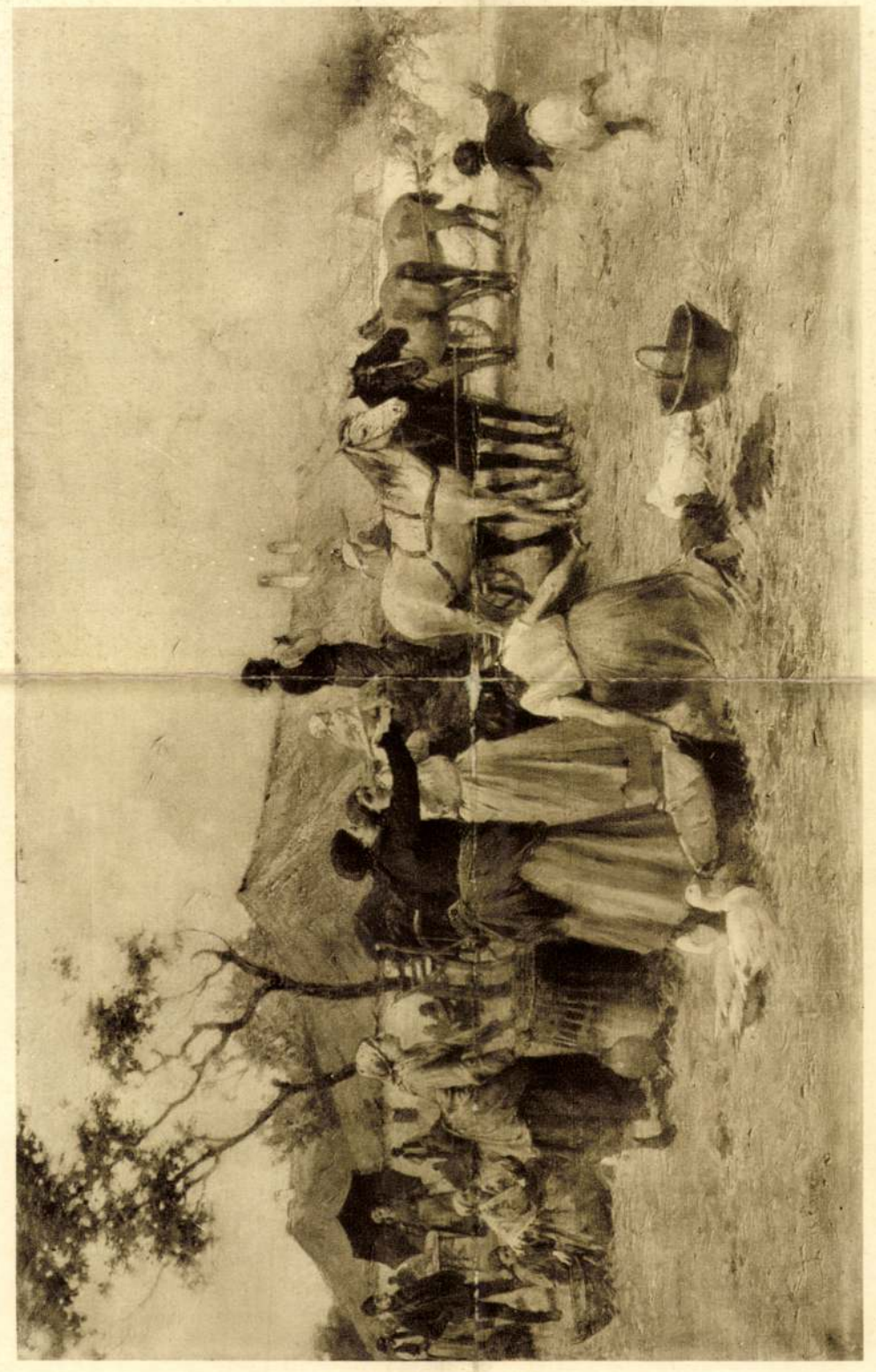

DEÁK ÉBNER LAJOS: TŰZ A FALUBAN.

BIHARI SÁNDOR: KÉJUTAZÁS A ZAGYVÁN.

Ex KMT 1929

A család teljes elangolosodása dacára *Duka* Tivadar szívesen érintkezett magyarokkal.

Őhozzá is Vámbéry Ármintól kaptam ajánlatot s Görgey volt adjutánsa minden tőle telhetőt megtett, hogy eleget tegyen Vámbéry ajánlatához fűzött várakozásomnak.

Többször fölkeresett a lakásomon. Rendszerint a saját fogatán jött s egy-egy érdekesebb helyre elvitt magával szórakozni vagy elvitt valamely kitünőséghez bemutatás céljából.

Igazi örömet szerzett nekem, amikor alkalmat nyujtott a Dr. *Stein Aurállal* való megismerkedésre.

Akkor is kocsin jött értem s elvitt a *Royal Societyba*, ahol a lahorei egyetem hírneves professzora, a magyar származású Stein Aurél tartott nagyérdekű felolvasást Keletindiáról, illetőleg az általa fölfedezett homokfedte sivatagbeli városokról, amelyeket a több évezredes homokréteg alól feltárt. Az angol tudósok és politikusok elitje feszült figyelemmel hallgatta szenzációsan érdekes előadását, de engem az előadásnál is jobban érdekelt, hogy hazamenőben bizalmasan elmesélte nekem, hogy Kelet-India története tulajdonképen érdekesebb, mint a perzsák vagy babyloniaiak ismertebb multja. A hinduk vezérei és királyai közt olyan hatalmas egyéniségek voltak, amilyenek Ázsia ókori történelmében csak ritkán fordulnak elő. Hatalmas emlékek bizonyítják e hősök és fajuk dicsőségét. Már nagyon sok ilyen emlék feliratát betüztem ki s kezdtem tudományosan is magyarázni — mondotta a szanszkrit tudós — amikor utasítást kaptam az angol kormánytól a keletindiai lakosság *nemzeti önérzetét* nagy mértékben emelő kutatásaim beszüntetésére. E tilalom miatt előbb-utóbb el is hagyom Keletindiát. Nemsokára azután megvált a lahorei egyetemtől és az angol kormány más irányban veszi most igénybe tudását és tehetségét.

Duka Tivadaron kivül csak kevés szerepvivő magyar lakott Londonban. Legnagyobb tekintélynek örvendett, *Bruck* Lajos festőművész, akinek gyönyörű alkotásait Anglia akkori legnagyobb festője, *Alma Tadema* is nagyra becsülte. Bruck Lajos több éven át lakott Párisban, majd családjával együtt Londonban telepedett meg. A londoni magyar egyletnek hosszu ideig elnöke volt. Nehány évvel halála előtt Budapestre jött s itt fejezte be értékes életét. Ugyanabban az időben egy másik magyar, *Deák-Ebner* Lajos festőművész is nagy sikereket aratott Londonban.

A londoni magyarok egyik érdekes reprezentánsa volt *Felbermann* Lajos, a *Life* című képes hetilap szerkesztő tulajdonosa. A lapot Felbermann Lajos bátyja, a nemrég tlhunyt Felbermann doktor alapította.

A *Life* a kisebb fajtájú illusztrált lapok közé tartozott, de a kitünő adminisztrálás következtében csakhamar bőven jövedelmező vállalat lett belőle. Jövedelmezőségét annak köszönhette, hogy hirdetési ügynökei a közönséggel el tudták hitetni, hogy a lap publicitása kivételesen nagy. Egyszer aztán dr. Felbermann valami dehonesztáló dolgot írt meg egy angol képviselőről, amiért a parlament tiszteletreméltó tagja sajtópert akasztott a szerkesztő nyakába. Ebből nagy baj keletkezett, mivelhogy az angol jogszokás szerint a sajtóperekben kiszabandó büntetés nagysága mindenkor a lap elterjedtségétől függ. Angol felfogás szerint ugyanis egy tizezer példányú lapban közzétett rágalom nem eshetik olyan súlyos megitélés alá, mint pl. az oly rágalom, mely egy félmilliós példányú lapban jelenik meg.

Emiatt dr. Felbermann, akinek emberei mindaddig azt híresztelték és bizonyítgatták is, hogy a *Life* több százezer példányban jelenik meg, a súlyos büntetéstől való félelemből nyomdai számlákkal és egyéb bizonyítékokkal igazolta, hogy a Lifet alig ezer példányban nyomják.

Bizonyítékai alapján tényleg a bíróság csak nagyon enyhe büntetést szabott a szerkesztőre, de mivel ily módon kitudódott, hogy a lapnak nincsen publicitása, a hirdetési üzlet befagyott. A Life megszűnt üzlet lenni és dr. Felbermann a *Life*-ot átadta öccsének, Lajosnak, ő maga pedig Frankfurtba költözött s ott uj lapot alapított. Felbermann Lajos nagy ambicióval fogott a leromlott Life feltámasztásához, ami több évi szivós kitartás után sikerült is neki. Közben angol nyelven érdekes könyvet is írt Magyarországról. Felbermann Lajos, ki állandóan komoly érdeklődést tanusított a londoni magyarok sorsa iránt, több előkelő klubnak volt a tagja és személyesen ismerte Anglia nevesebb íróit. *Zangwill*-nak »*The Childern of the Ghetto*«, akkor már hírneves szerzőjének is ő mutatott be engem.

Felbermann Louis nagy kegyben állott az öreg *Teck* hercegnél, az angol királyné édesatyjánál, ki, mint *Rédey* Klaudina egyenes leszármazottja, nagyon büszke volt magyar eredetére. A magyar nemzet iránti rokonszenvében osztozkodtak vele fiai

munkásságát is nagyrabecsülte. A politikai körök ismerték, legalább hírből, legnevesebb politikusainkat és Vámbéryn kívül a tudósok, még egy-két magyar professzor nevét is emlegették, de állandóan csak a Vámbéry múltja, szereplése és egyénisége volt érdeklődésük tárgya. A nagy hírnévnek örvendő Vámbéry hírét és népszerűségét is messze túlszárnyalta azonban az a csodálatos pietás, mellyel az angol nép még a kilencvenes évek elején is *Kossuth* Lajos neve és emléke iránt viseltetett. A Vámbéry iránti érdeklődés magyarázható azokkal a szolgálatokkal, amiket Magyarország nagy orientálistája az oroszok ázsiai előretörése ellen vívott publicisztikai és tudományos harcával Angliának tett. De *Kossuth* Lajos soha se tett semmit szolgálatot az angol imperiumnak és a nevét övező nimbus mégis az angol nép biblikus érzelmeinek a mélyéből fakadt. Ha azt mondtam valamely angolnak, hogy magyar vagyok, rögtön előállott Kossuth Lajossal. E nagy név ismeretével igazolták az angolok, hogy ismerik Magyarországot. Amikor egy ízben megismerkedtem egy *Gey* nevű öreg angliussal és az megtudta, hogy magyar vagyok, megölelt, megcsókolt és könnyes szemmel eldicsekedett vele, hogy Louis Kossuthot hallotta beszélni a *Mansion Houseban*. Azóta már sok szép beszédet hallgatott meg, de szebb angol beszédet, mint amilyent Kossuth mondott a városház dísztermében, azóta se hallott.

Abban az időben még általános volt a Kossuth-kultusz egész Angliában, a Kossuth iránti rajongás talán még az Angliában tapasztaltnál is nagyobb mértékben nyilvánult meg előttem Amerikában, ahova néhány év múlva elsodort a sorsom. Nemcsak a főleg a honi nyomor miatt kivándorlásra kényszerült magyarság hódolt pietással Kossuth emlékének, hanem az én időmben még a yankeek is ismerték a nemzete fölszabadításáért küzdött Kossuth szereplését s apáról-fiúra szállt a washingtoni kapitóliumban ünnepelt nagy magyarnak varázslatos emlékezete.

Az amerikai magyarságnak nem az osztrák-magyar nagykövetség hivatalos tekintélye, hanem Kossuth nevének dicsősége volt a legfőbb védelmezője. A Kossuth név lenyügöző erejéről maga *Massaryk* is tesz tanuságot, mikor legujabban könyvében megírja azt a nagy erőlködést, amit Edward királynak Németország bekörzésére irányuló diplomáciai akciójával párhuzamosan és fokozott mértékben a világháború idején ki-

Deák-Ébner Lajos

Szekely Samuel - 48 ugynöke emlékei, Bpest 1926. 185. l.

fejtett a dualisztikus monarchia szétrobbantása és főleg Magyarország tönkretétele céljából.

Bevallja Massaryk, hogy nagy propagandamunkájában csak Amerikában ütközött komoly akadályokba; beleütközött abba a *kultuszba*, mellyel az amerikai nép *Kossuth Lajos* emléke iránt viseltetett.

Az amerikai magyarokat a ruthének, tótok, csehek és délszlávok aknamunkájával szemben már csak Kossuth Lajos történelmi neve védte s a nagyeszű *Massaryknak* is csak a háború végzetes alakulásának ügyes kihasználásával sikerült elhomályosítani Kossuth emlékét.

Fényes korszaka a magyar történelemnek, mely oly férfiakat adott a nemzetnek, akik még haláluk után is dicsőséget és erőt jelentettek a porba sujtott Magyarországnak. Sok magyar politikus indul mostanában is Amerikába propagandacsinálás hangzatos jelszavával. De a magyar ügy propagálása helyett a magyar argonauták majdnem kivétel nélkül beérik a pénzszerzéssel.

Felekezeti különbségre való tekintet nélkül valósággal versenyeznek egymással az amerikai gyüjtések lebonyolításában.

Londoni magyarok.

A londoni magyarok közt csak egyet ismertem, aki a Kossuth-féle emigrációnak tagja volt. *Duka* Tivadart, *Görgey* István volt segédtisztjét. Duka Tivadar, ki mint honvédfőhadnagy szolgálta végig a magyar szabadságharcot, ennek leverése után Londonba került, ahol megszerezvén az orvosi diplomát, angol szolgálatba lépett mint katonaorvos. Idővel főtörzsorvos lett a keletindiai hadseregben. Keletindiai tartózkodását *Kőrösi Csoma* Sándor életének és tudományos működésének a tanulmányozására használta föl. A nagy magyar tudósról irott munkáit a magyar tudományos Akadémia is méltányolta és tagjai sorába iktatta.

Duka Tivadar dúsgazdag angol nőt vett feleségül s amikor nyugdíjba ment, Londonban telepedett le, ahol szorosabb érintkezésbe lépett az előkelő angol *societyval*. Két fiát, felesége befolyása alatt angoloknak nevelte. Az ügyvédi pályát választották élethivatásnak mindketten és az egyiknek az esküvőjére hivatalos voltam én is. Tipikus angol esküvő volt, melyen természetesen a nemzeti *weding cake* (lakodalmi torta)sem hiányzott.

B) Az állam vásárlása:

Tornyai János: Menyecske a műteremben. Olajf.
Br. Mednyánszky László: Őszi világ. Olf.
Koszta József: A mezőn. Olf.
Bosznay István: A radványi pusztán. Olf.
Kacziány Ödön: Holdas est az utcán. Olf.
Magyar-Mannheimer Gusztáv: Reggel a Balatonon. Olf.
Ferenczy Károly: Festő és modell. Olf.
Zombory Lajos: Szántás. Olf.
Kézdi-Kovács László: Száguldó vihar. Olf.
Deák-Ebner Lajos: Baromfivásár. Olf.
Poll Hugó: Rózsák. Pasztell.
Tóth István: Küzdelem. Márvány.
Beck Ö. Fülöp: Női arckép. Bronz-plakett.
Ligeti Miklós: gróf Széchenyi Gézáné és a fia. Márvány.
Katona Nándor: Téli reggel. Olf.

C) Társulati nyerőtagok vásárlása:

Mendlik Oszkár: Esthangulat Rapallo mellett. Olajf. Ő cs. és kir. apostoli felsége.
Poll Hugó: Szalonak vára. Pasztell. Temes vármegye.
Holló Barnabás: Tépett zászló. Bronz. Emich Gusztáv. Budapest.
Szlányi Lajos: Zagyva. Olf. Baghy Béla. Kengyel.
Háry Gyula: Ruhaszárítás. Olf. Neumann Frigyes. Budapest.
Ujváry Ignác: Tavasz. Olf. Jármay Jenő. Budapest.
Knopp Imre: Észak Velencéje Olf. Schwarz Adolf. Budapest.
Berkes Antal: Esthangulat. Olf. Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztár.
Lukácsy Lajos: Vizhordó menyecske. Terrakotta. Gomperz Károly. Budapest.
Nádler Róbert: Recco. Olf. Végh Jánosné. Budapest.
Poll Hugó: Patak. Pasztell. Innocent Ferenc. Bpest.
Ujváry Ignác: Faluvég. Olf. Jármai József. Budapest.
Ujváry Ignác: Szent János a faluvégen. Olf. Donáth Gyula. Budapest.
Ujházy Ferenc: Csőcselék. Olf. Balássy Árpád. Csécse.
K. Spányi Béla: Alkony. Olf. Röck István. Budapest.
Rosenmayer Ferenc: Vásár. Olf. Holzwarth F. C. Budapest.
Beck Ö. Fülöp: Rákóczi. Bronz-plakett. Szana Tamás. Budapest.
Pállya Celesztin: Csári hó! Olf. Brünauer Endre. Budapest.
Markup Béla: Jegesmedve. Gipsz. Scheldt Henrik. Budapest.
Telepy Károly: A boglári rév. Olf. Forcher Adolf. Budapest.
Szlányi Lajos: Délben. Olf. Dr. Kogler János. Budapest.
Háry Gyula: Sta Maria della Salute templom. Olf. Dr. Hochhald Károly. Budapest.
Poll Hugó: Varró asszonyok. Pasztell. Dr. Hudovernig Károly. Budapest.
Gross Béla: Borcsa. Olf. Dr. Czölder János. Bpest.
Ujváry Ignác: Rév. Olf. Takách Emil. Budapest.
Bareza Lajos: A kenyér. Gipsz. Joó Béla. Szentes.
Greguss Imre: Gellérthegyi kápolna. Olajf. (Kar.) Dr. Iványi Ernő. Budapest.
Katona Nándor: Téli nap. Olf. Csapó Vilmos. Tengelic.
Spányik Kornél: Nászúton. Olf. Torbágyi Thurner József. Budapest.
Telepy Károly: Erdő belseje. Olf. (Kar.) Rákos Manó. Budapest.
K. Spányi Béla: Esti hangulat. Olf. Premontrei rend. Jászóvár.
Erdőssy Béla: Chioggiai utca. Olf. (Kar.) Gyarmathy Zsigmond. Bánffy-Hunyad.
Telepy Károly: A Balaton mellől. Olf. (Kar.) Pintits Károly. Budapest.
Háry Gyula: A mühlstatti tó. Olf. Özv. Karlovszky Zsigmondné. Budapest.
Telepy Károly: A naphegyről. Olf. (Kar.) Röller Ferenc. Budapest.
Koszta József: Varróleány. Olf. (Kar.) Benedek I. Tódor. Budapest.
Telepy Károly: A Poprádi tó. Olf. (Kar.) Kollár Lajos. Budapest.
Telepy Károly: A Kárpátokból. Olf. (Kar.) Molnár Béla. Székesfehérvár.

LEJÁRÓ PÁLYÁZATOK

1905 április 15-én lejár a kultuszminiszterium új palotájának terveire kiirt pályázat. Bővebbet l. „Művészet", 1905. 1. szám, 12-ik oldal.

1905 április 15-ikén lejár a brüsszeli nemzetközi csipke-pályázat. Kívántatik egy női gallér vagy legyező alakjában készitett mű. Döntő fontosságú az eredetiség és technikai tökéletesség. Bővebb felvilágositással szolgál: Secrétariat du Concours international de Dentelle, 19, rue de la Loi, Bruxelles.

1905 április 15-ikén lejár a budapesti VI. kerületi állami főgimnázium elhelyezése céljából a Munkácsy-utcában emelendő főgimnáziumi épület terveinek beszerzése végett a vallás- és közoktatásügyi miniszterium által hirdetett pályázat. A pályatervek 1 : 200 léptékben készitendők, még pedig minden emeletsornak egy-egy alaprajza, homlokzatrajzok és metszetrajzok. A tervekhez költségvetés és műleirás is csatolandó. A legjobbnak talált pályatervek közül az első abszolutbecsü pályamű 2000 korona, a második 1500 és a két harmadik 1000 korona jutalomban részesül. A nem díjazott tervek közül a kincstár bármelyiket megveheti 600 koronáért A pályázat titkos, jeligés. Bővebb felvilágositás a nevezett miniszterium segédhivatali főigazgatójánál kapható.

1905 április 29-én esti hat órakor lejár a Magyar Épitőművészek Szövetsége által a Wellisch Alfréd-féle díjakra hirdetett következő két pályázat. 1. Tervezendő egy parkba, kastély előtti nagy térségre 10·00 mtr. átmérőjü halas medence kőből vagy betonból. A medence diszitése lehet akár tisztán tektonikus, akár figurális diszszel kombinált. A viz tektonikus alkalmazása (szökőkút, vagy csurgó viz) is teljesen a tervezőre van bizva. Kiván-

tatik: alaprajz 1 : 100, homlokzat és metszet 1 : 50 méretben. Távlati kép kötelező. Első díj 400 K., második díj 100 K., a biraló-bizottság a díjaknak esetleges más arányban való felosztását is javasolhatja. A pályázatban részt vehet a MÉSz. minden levelező tagja. 2. Tervezendő egy sírbolt-homlokzat oly feltevés mellett, hogy a kb. 10—12 sírüreget magában foglaló sirbolt egy 60° nyílású lejtős hegy sziklájából van kirobbantva. A lejtő a sirbolt bejáratánál két oldalt lerézselendő. A tektonikus kiképzés az anyag szolgálatában álljon, egyébként pedig a tervezők szabadságára van bízva. Kivántatik homlokzat és metszet 1 : 50, alaprajz 1 : 100 méretben. Első díj 200 K., második díj 100 K. E pályázatban csakis a magy. kir. József-műegyetem építészi szakosztályára 1904/1905-ik tanévben beiratkozott rendes hallgatók vehetnek részt. Mindkét pályázatnál a pályázati tervek lepecsételt jeligés levelek kiséretében a M. É. Sz. titkári hivatalába (Budapest, IV., Ferenciek-tere 7. I. em. 6.) küldendők. A határidőn túl beérkező és a feltételeknek meg nem felelő tervek a pályázatból kizáratnak. A díjazott tervek és azok sokszorosításának joga a M. É. Sz. tulajdonát képezik.

1905 április 30-án lejár a marosvásárhelyi városháza terveinek elkészítésére hirdetett pályázat. A tervek 1 : 100 léptékben készítendők. Építési összes költség 380,000 korona. Pályadíjak 2000 és 1000 korona, megvételi díj 500 korona. Bővebb felvilágosítást a marosvásárhelyi városi mérnöki hivatal ad.

1905 május 1-én lejár a nagyszalontai községház tervére kiírt pályázat. Összköltség 175,000 korona. Pályadíjak 1000, 500 és 300 korona Bővebb felvilágosítást a nagyszalontai községi mérnöki hivatal ad.

1905 május 15-ikén lejár a Grafikai Szemle folyóirat számára tervezendő bekötési táblára kiírt pályázat. A pályázaton csak a könyvnyomdászok szakkörének tagjai vehetnek részt. Bővebb felvilágosítást a nevezett folyóirat szerkesztősége ad, Budapest, V., Hold-u. 7.

1905 augusztus 31-én lejár a Ramasetter-szobor pályázata. A szobor Sümeg város egyik terére kerül, kőtalapzaton álljon, művészi kivitelű, $1^1/_2$ méter magas bronz-szobor legyen. Előirányzott költség 20,000 korona. Pályázhat minden hazai szobrász $^1/_7$ arányú tervezettel. A szoborbizottság az általa kiválasztott mű készitőjét bízza meg a kivitellel, 2-ik díj 300 korona. A pályaművek a „Ramasetter-szoborbizottság elnöksége“ címére, Sümegre küldendők.

1906 október 31-ikén lejár a Kisfaludy-Társaság Lukács Krisztina jutalomdíjára kitűzött pályatétele. A megirandó tárgy: „A nemzeti stílus jelentősége és föltételei a művészetekben“. Pályadíj 1000 korona.

KIÁLLÍTÁSOK NAPTÁRA

1905 április 15-ikén nyílik meg Párisban a Société Nationale des Beaux Arts kiállítása.

1905 április 22-ikén nyílik meg Veneziában a hatodik nagy nemzetközi kiállítás.

1905 április 23-ikán nyílik meg a berlini nagy nemzetközi kiállítás.

1905 április végén nyílik meg Liège-ben a nagy nemzetközi kiállítás.

1905 április 30-ikán záródik Münchenben a Secession tavaszi kiállítása.

1905 május 1-én nyílik meg Londonban a Royal Academy kiállítása.

1905 május 15-ikén záródik az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat tavaszi nemzetközi kiállítása.

1905 május végén záródik a Genossenschaft der bildenden Künstler Wiens XXXII-ik évi kiállítása.

1905 május 31-ikén záródik Prágában a Kunstverein für Böhmen kiállítása.

1905 június 1-én nyílik meg Münchenben a IX-ik nagy nemzetközi kiállítás.

1905 június 1-én nyílik meg Párisban a Société des Artistes français kiállítása.

1905 június elején záródik Bécsben a Hagenbund kiállítása.

1905 június 30-ikán záródnak Párisban a Société Nationale des Beaux Arts és a Société des Artistes français kiállításai.

1905 szeptember 17-ikén záródik a berlini nagy nemzetközi kiállítás.

1905 szeptember végén záródik Liège-ben a nagy nemzetközi kiállítás.

1905 szeptember végén záródik Londonban a Royal Academy kiállítása.

1905 október 15-ikén nyílik meg Párisban a Salon d'Automne kiállítása.

1905 október végén záródik Münchenben a IX. nagy nemzetközi kiállítás.

1905 október 25-ikén jár le az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1905/6. évi téli kiállításának a beküldési határideje.

1905 október 31-ikén záródik a hatodik veneziai nagy nemzetközi kiállítás.

1905 november 15-ikén nyílik meg az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1905/6. évi téli kiállítása.

1905 november 15-ikén záródik Párisban a Salon d'Automne kiállítása.

1905 november végén nyílik meg a Genossenschaft der bildenden Künstler Wiens őszi kiállítása.

1905 novemberben nyílik meg Bécsben a Hagenbund őszi kiállítása.

1905 december 27-ikén záródik a Genossenschaft der bildenden Künstler Wiens őszi kiállítása.

1905 decemberben záródik Bécsben a Hagenbund őszi kiállítása.

1906 január 15-ikén záródik az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1905/6. évi téli kiállítása.

Felelős szerkesztő: LYKA KÁROLY

Kiadótulajdonos: SINGER és WOLFNER
Budapest, Andrássy-út 10.

Hornyánszky Viktor cs. és kir. udvari könyvnyomdája.

Deák-Ébner Lajos

Az Ujság

Szerda, 1912. április 3.

** **Képkiállitás Miskolczon.** A miskolczi orsz. háziipari és amatór-kiállitással kapcsolatban több fővárosi festőmüvész, mint Baranski E. László, Berkes Antal, Deák-Ébner Lajos, Herer Czézár, Kézdi-Kovács László, Margitay Tihamér, Neogrády Antal, Telkessy Valér stb., továbbá Kiss Lajos, Szontagh Tibor és Zorkóczy Gyula miskolczi festőmüvészek müveikből nagyobb szabásu, nivós mütárlatot rendeztek a vármegyeház disztermében. A kiállitás, melyet állandóan nagy közönség látogat, két hétig tart.

1904. T. 20.

Békéscsaba (60/1904.)

Könyvtemle.

1012. Deák-Ébner Lajos.

Sz. Pesten 1850 július 18-án.

Mészöly Géza arczképe.

Mellig, balrafordultan és arczélben van ábrázolva. Feje elől kopaszodik, haja hosszú, bajusza és körszakálla rövid. Arczának bal felén szemölcs van. Öltözete: álló gallérú ing, nyakkendő ékköves tűvel, egyelejű kabát és vállravetett felöltő. Jelzése alól jobbra két sorban: »*Deák-Ébner L. 1887. Mészöly Géza arczképe*«.

Fa, méretei 31·5 : 20·3 cm. — Lelt. sz. 1012. — Vétetett az 1906 január 5-iki felterjesztés (174–906) és az 1906 február 20-iki 11168 (297–906), illetőleg az 1906 márczius 6-iki 18218 (381–906) sz. leirat alapján Jasznigi Sándortól 400 K-án. — Kifizettetett 1906 február 26-án és 1906 márczius 17-én. — Elszámoltatott 1906 június 5-én (737 és 788 ex 906). — Az elszámolást jóváhagyta az 1910 május 11-iki 9458–909 szvsz. határozat (942–910).

DEAK ÉBNER LAJOS

51.▲
Deák Ébner Lajos (1850-1934)

Intérieur München-ben
Olaj, fa 42x53 cm
Jelezve balra lent: L. Ébner München
Kikiáltási ár: 650.000 Ft

52.

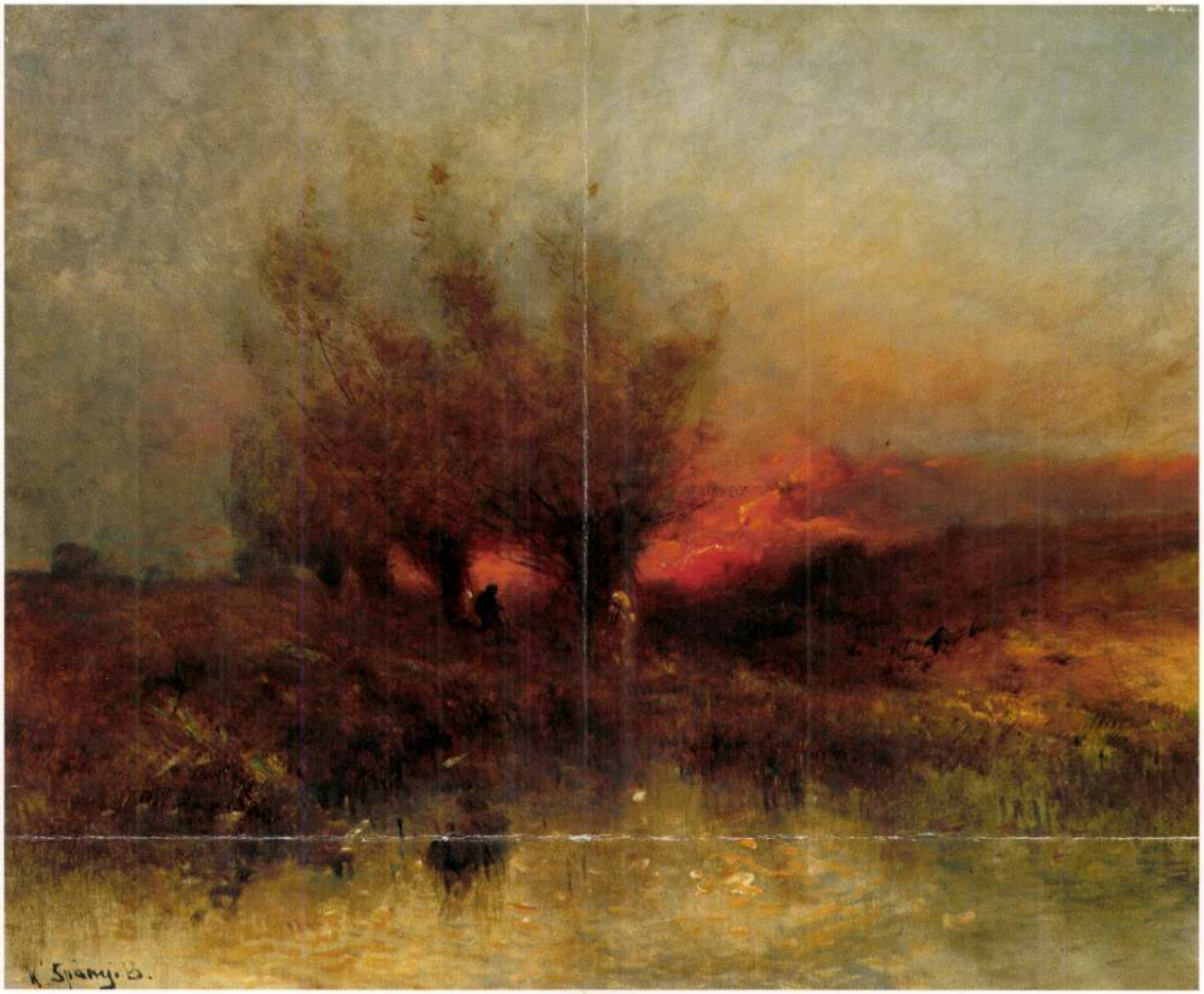

53.

52.▲
K. Spányi Béla (1852-1914)

Naplemente
Olaj, farost 50x61 cm
Jelezve balra lent: K. Spányi B.
Kikiáltási ár: 250.000 Ft

53.◀
Aggházy Gyula (1850-1919)

Őszi domboldal
Olaj, vászon 27x42 cm
Jelezve jobbra lent: Aggházy Gy.
Kikiáltási ár: 120.000 Ft

zamat, a nyolc ökröt, a hét lovat, mindent és mivelhogy nincs atyafiságom, hát a pénzt osszák szét a szegények között.

Az öreg közjegyző előtt érthetetlen volt a dolog, de ismervén a magyar paraszt makacsságát és szófukarságát, nem feszegette tovább a dolgot, hanem nyomban megcsinálta Kun Pista végrendeletét.

Még egy útja volt Kun gazdának.

A vasas boltba ment és ott egy legújabb fajta revolvert vett. Tudta kiválasztani a legjobbat, tudott is vele jól bánni, mert katonaviselt, őrmester-sarzsis ember Kun gazda.

Mikor már a végrendelet is, a revolver is a dolmány zsebében volt, csak akkor hajtott a »Dobogó« korcsma udvarába. Amint dukál is, előbb a lovakat megitatta, megabrakoltatta és csak azután ült le a söntésbe egy porció paprikás húst és fél liter vörös bort beebédezni.

Ízlett az ebéd. Egészen víg hangulat lepte meg Kun gazdát. Jól eligazította minden dolgát-baját.

Úgy érezte, hogy túlesett szerencsésen a dolog nehezén.

Visszaútjában már az aranybetűsen kicifrázott koporsót feltehette szekerére. Betakarta gyékénnyel, hogy ne lássék és lekötötte jól az istránggal, hogy ne lötyögjön, zörögjön a szekéren. Mégsem szép muzsika egy koporsó zörgése, még ha üres is még.

Vígan indult haza Kun gazda. Valahogy a pipa is jobban szelelt. Káromkodnia sem kellett. Beszélgetett ugyan most is önmagában, morogva:

— Hát igen... legszebb temetés a vasárnapi, mert akkor mindenki rá ér eljönni... Hogy legyen sok ember... Csak az a fekete lelkű oda ne merjen eljönni... Vasárnap legyen, akkor szombat hajnalban végezni kell... Rendben van... Én nem leszek világ csúfja...

Elgondolkozásában női hang, zavarja meg.

— Pista bácsi! Hé Pista! Álljik meg már a szekerével! Pista!

DEÁK-ÉBNER: VIHAR. Besnyő Béla Haris-utcai képszalonjából.

— Vegyík fel a szekerére. Elestem, megvéreztem a térdemet. Nehezemre esik a kutyagolás. A batyum is nehéz. Sok himihumit összevásároltam a városban.

Már fent is volt a szekéren. Kuporodott a legény mellé. Kun Pista felésandított úgy félszemmel.

Bizony, szemrevaló leány az Erzsók. Majd kicsattan a két orcája az egészségtől. Nagy kete szemei telvék kacérsággal vegyes életdvvel, haja koromfekete, vastag fonatú. jka kettéharapott cseresznye. Nyaka hóhér, mellei szoborszerűek, járása ringó.

Hogy az Erzsók ilyen, azt csak most látta eg Kun Pista. Pedig ismeri ökölnyi kora óta szomszéd tanyások is vele, de eddig azért em látta ilyennek, mert soha nem is nézte.

Erzsók felkacag.

— Ejnye, tán megnémult Pista? Vagy yár közepén befagyott a szája?

— Ne évődjél Erzsók. Nincs mindig kedve z embernek.

— Már pedig nem kellene búsulni, hanem kább örülni ezért az esetért.

— Micsoda esetért?

— Gombház, ha leszakad, lesz más.

— Micsoda gombról karattyolsz te Erzsók?

— Csak arról biz én, amiket magára akart end varrni, de kicsúszott a kezéből. Kár az lyan gombért búsulni, amék már sok legény olmányán fityegett.

— Mit tudsz te Erzsók?

— Eleget mondtam. Érthetett róla. Azért, ert Pista bácsi vak volt, én nem voltam se ak, se süket. Nekem se ingem, se gallérom kigyelmed, se az a csapodár leány, de sak azt mondom, hogy örüljön, hogy úgy tt a dolog sorja. Kap ilyen legény különet, akár minden ujjára tízet is.

— Erzsók, mindjárt leteszlek a szekérről, a tovább beszélsz.

— Jó, tegyen le, ha van lelke hozzá, hogy megütött lábbal sántítsak ki a tanyára. Ide nézzen, most is vérzik. Kék meg zöld, meg dagadt is.

Felemelte százráncú szoknyáját és meztelen lábszárát mutatta a legénynek.

Bizony melege lett ettől a látástól Pistának.

Hogy ilyen szép ez az Erzsók és ő ezt eddig nem vette észre. Hátha!... Eh! már minden késő!

Varga Erzsók nem azért volt Éva leánya, hogy észre ne vegye a hatást.

— Jó, nem beszélek többet erről a személyről! Mit vásárolt Pista bácsi a városban?

Kun Pistának a vér arcába szökött. Hazugság nem volt kenyere, hát megkerülte a szót.

— Sal asztalosnál volt kis dolgom.

Erzsók kaján mosolygással felelt.

— Azt tudom. Én is voltam nála. Mosóteknőt rendeltem. Azt mondta...

— Mit mondott az istenverte?

— Hogy mit vásárolt kigyelmed. Ne berzenkedjék Pista. Jól tette, hogy megmondta, mert én addig le nem megyek a nyakáról, mig ezt a bolondságot ki nem verem a fejéből. Ha legény is, ha idősebb is, megmondom, ápertén, hogy nagy bolondot cselekedne kigyelmed. Magát büntetné meg, nem azt a rossz testű, rossz lelkű leányt. Az még büszke volna rá. Éldicsekedné fűnek-fának, hogy a környék legszebb, legmódosabb legénye miatta vásárolt koporsót. Jutalom ez neki Pista, nem büntetés. Kigyelmednek meg nem tudom mi van benne több: büntetés-e, vagy ostobaság.

— Elhallgass Erzsók!

— Nem hallgatok biz én, mert nem tudom nézni, hogy egy ilyen deli legény elpusztuljon ilyen semmi perszónáért.

— Hát ki akar elpusztulni?

— Ki? Hát amit az asztalosnál vásárolt? Hát amit rábetűztetett?

— Hazudott az asztalos!

G. BUY: A KEGYENCNŐ.
Besnyő Béla Haris-utcai képszalonjából.

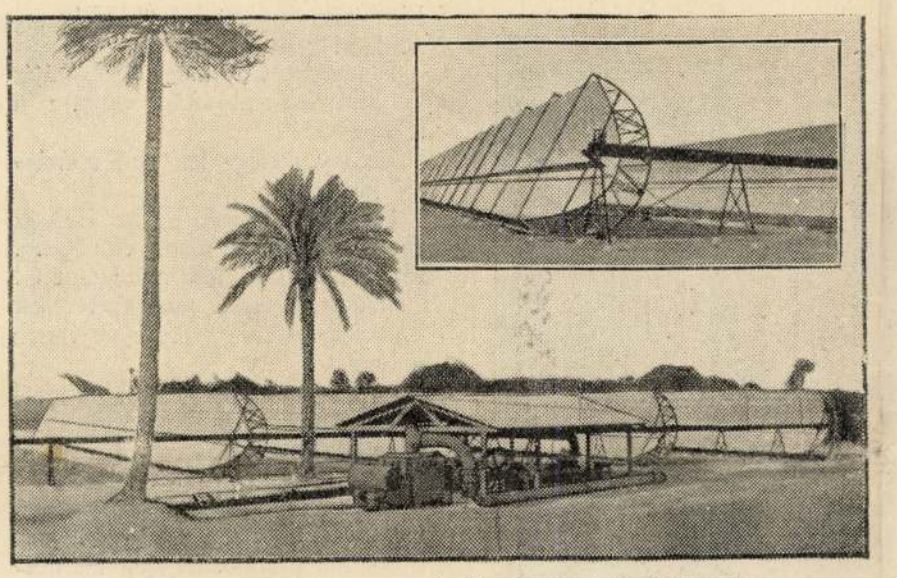

A NAPSUGARAK KIHASZNÁLÁSA GÉPEK HAJTÁSÁRA.

Kairó mellett egy szivattyú-művet kőszén-tüzelés helyett a nap hevének fölhasználásával hoznak mozgásba. A sugarakat óriási reflektorok gyűjtik össze. Az üzem így harmadrész annyi költségbe kerül, mint kőszén-használat esetében kerülne.

A VILÁG LEGNAGYOBB VIZEMELŐ KEREKE.

Sziriában, Hama városa mellett van a világ legnagyobb négy vizi kereke. Az egyiknek közülök nem kevesebb, mint huszonöt méternyi az átmérője. Valamennyi kerék akazsú-fából való.

— Hazudott? Hát akkor mutassa meg, hogy mi van a szekéren a gyékény alatt?

Kun Pista kelletlenül viszi tovább a szót:

— Mi volna? Hát vályú.

— Az ám vályú, csakhogy olyan kétlábú ószágnak, akiért kár volna. — Nem tudta tovább visszatartani, bizony sirva fakadt Erzsók leányzó és amint felzokogott, a feje ráhanyatlott Pista vállára. Könnyei végigperegtek Pista dolmányán és megtelepedtek ennek ezüstpitykéin.

Kun Pistában megmozdult valami. Mintha egy csitri leány mécset, világosságot gyújtott volna ott bent, mélyen a dolmány alatt. Mintha igazat mondana ez az Erzsók. Hiszen amit ő cselekedni fog, az legényi dacosság, legényi virtus. És aztán érdemes azért a leányért? Gyengéden emeli fel válláról Erzsók fejét:

— Aztán mért sírsz te? Aztán mi közöd az én dolgomhoz teneked, Erzsók?

— Sajnálnám, ha elpusztulna.

— Hátha megmásítanám tervemet?

— Akkor örülnék. Akárhányszor látnám magát, Pista, mindig örülnék, hogy én vertem ki fejéből ezt a nagy ostobaságot. Megházasodnék, gyerekei lennének, boldog lenne és én tudnám, hogy a kigyelmed boldogságában nekem részem van.

Kun Pista egész ellágyult a leány szaván.

— Erzsók hugom, ha te részt kérsz az én boldogságomból, hát lehet az másképp is. Akarsz-e? Ha miattad, Erzsók, más útra térek, mint ahogy indultam, akkor gyere erre az útra végig velem. Akarsz-e Erzsók?

Erzsók nem felelt. Kicsit leányos kacérságból habozni látszott, azután hatalmas csókot cuppantott Kun Pista bajuszára.

— Nem bánom, felesége leszek, mert ha kikosaraznám, hát még egy koporsót venne kigyelmed.

CSILLAG MÁTÉ.

AMIT A GYERMEKSZEM MESÉL.

A falon egy kis antik óra álmosan ketyeg. A nap rozsdavörös patinával vonja be szobámat. A kitárt ablakon beárad a vágyakkal terhes, bágyadt tavaszi alkony.

Fekszem. Szemem fáradtan pihen szemben a falon egy kis fiúcska képén. A halk napsugár glóriával vonja be azt a fejet, melyből egy kék szempár a gyerekek fanatikus bizodalmú tekintetével néz velem farkasszemet.

A kis fiú tekintete azóta már fáradt és fénytelen lett, nincs többé benne az a naiv bizalom, szája körül mély ráncot vésett az élet éles, kiméletlen vésője . . .

Régen, mint kis gyermekek papirhajócskát eresztettünk a kis patak hullámaira. Viszi a patak sebes árja. Ki tudja hol áll meg, hol pihen meg? Nem tőlünk függ. Az ártól . . . Talán még az óceánba is eljut. Pedig az messze, nagyon messze van.

Hajócskánk elindult . . .

* * *

Alkony. Tópart.

Beszállunk egy kis csolnakba. A lánc csörren s mi siklunk a vizen. Hedvig és én. Egyedül. Kettesben. Így élvezzük a magányt.

Eldobom az evezőket. Nem kell. Hadd vigyen a víz céltalanul. Felnézek az égre, bámulom a ködbe rejtőző hegyeket, a felhőket s a lilás párázatot, mely mindent összeolvaszt, mindent kiegyenlít.

Hedvig, kezében az útról hozott akácfaággal, melyről lassan tépegeti a leveleket. Haja szabadon lobog a szélben. Csendesen számol. Szeret . . ., nem szeret. A világ legszebb matematikája . . .

De a hazatérésre kell gondolni. Miért, hogy nem örökkévalóság ez a pillanat. Mert hogy az életet is ilyen egy-két pillanat kedvéért éljük végig . . .

— Holnap is lesz egy nap! — próbál vigasztalni Hedvig.

— Holnap? . . . Ki tudja lesz-e holnap. És ha lesz is, ilyen-e? a miénk-e? . . .

És nem lett a holnap a miénk. Elszakított bennünket a lelkünk különbsége, a meg nem értés . . .

És a régi álmot kerestem újakban, mint kereste Petrarca Lauráját, örök szent vágyakozással. Az Eszményt, a női ideált. Forró éjek, szenvedélyes csókok és minden . . . én elvesztem a küzdelemben. És hiába veszítem el . . .

* * *

. . . Egy léha, fájdalmasan víg kávéházban, hol vadul zeng a zene, hol pezsgős palackok durrognak s hol a zajnál csak a füst nagyobb és a gázlámpák sápadt fénye viaszsárgára fest minden arcot: a sarokban egy a céltalan harcokban elaggott és agyonfáradt lelkű fiú felzokog s az asztalra borulva sir-

A vendégek megzavarva — s talán némi lelki közösségben — összenéznek s jelentős, szánakozó tekintetet vetnek reá . . .

* * *

Már nem látom a kis fiút ott szemben a falon. Szememre feküdt az est.

Valahonnan a nyitott ablakon zongoraszó hallik. A »Madame Butterfly« váró áriája . . . Nem akarom hallani! Mert én már senkit sem várok.

Becsukom az ablakot, leeresztem a függönyt. Csönd. Milyen jó így. Az óra tovább dúdolja a közöny dalát és én nem hallom a Vágy és Epedés melódiáit. Nem szűrődhetik be hozzám a világ zenéjéből semmi, de semmi . . .

Egy másik világ tárul fel előttem, ahol a minden, a: Semmi, a megsemmisülés, a Nirvana.

. . . Kis papirhajócskám nemsokára eléri a tengert.

SZIGETI FERENC.

·BRISTOL·
KALAPÁRUDA
Belvárosi üzlet: Váci-utca 11/B. szám.
Fióküzlet: Váci-körút és Ó-utca sarok.
Őszi különlegességei: Angol kemény kalapok 7, 10, 15 kor. Angol női kalapok. Árjegyzék.

Sterió Károly, Syko Miklós, Simó Ferenc, Sonnenschein Gáspár, Doctor A., Ender Johann. Barabás Miklósnak négy vízfestésü arcképét láttuk a kiállitáson, s egész kis kollekciót kitevő tuss, pasztell, kréta, ecsetrajzzal volt képviselve Székely Bertalan művészete. Az illusztráció régebbi, elbeszélő stiljét Jankó János, Wágner Sándor nehány lapja hozta a közönség elé, Benczur Gyula rajzmódját egy a «Vajk megkereszteltetésé»-hez szolgáló tanulmány, egy-egy lap a genre-korszak, a hetvenes, a nyolcvanas, a kilencvenes évek naturalista művészetét (Mészöly Géza, Gyárfás Jenő, Grimm Rezső, Vágó Pál, Deák-Ebner Lajos, Bruck Lajos, Baditz Otto, báró Mednyánszky László, Tahi Antal, Latkóczy Alajos, Bihari Sándor, Hegedüs László, Karlovszky Bertalan, Koroknyai Ottó, Kacziány Ödön, Magyar Mannheimer Gusztáv, Fényes Adolf). Szinyei-Merse Pálnak öt ceruzarajzát állította ki Meller, három közülök a «Majális»-hoz, egy a «Nőrablás»-hoz szolgáló grafikai jegyzet. Különösebben kiemelődött a nagybányaiak stilusa, akik az illusztráció terén új álláspontot képviselnek (Ferenczy Károly, Iványi Grünwald Béla, Réti István, Thoma János), Egy-egy lappal szerepelt még a gyűjteményben Kelety Gusztáv, Melka Vincze, Ziegler Károly, Wellmann Róbert, Smigelschi Oktáv, Glatz Oszkár, Nagy Sándor, a szobrászok közül szobrokhoz készült tanulmánnyal Izsó Miklós, Ligeti Miklós, Vedres Márk, Beck Ö. Fülöp, Ferenczy Béni. Az impresszionista Rippl-Rónainak öt vízfestményét láttuk a gyűjteményben, Vaszary Jánosnak egy, Kernstok Károlynak két dekorativ lapját s a mai fiatal generációból a következők különböző stilű grafikai műveit: Vadász Miklós, Hatvany Ferenc, Zádor István, Rudnay Gyula, Lénárd Róbert, Vida Árpád,

Pogány Willy, Hermann Lipót, Pór Bertalan, Ferenczy Valér, Ferenczy Béni, Uitz Béla, Berény Róbert, Lampérth József). A külföldi mesterek közül Menzelt, Millet-et, Corot-t, Liebermannt három-három lap képviselte, Leibelt két ceruzarajz, A. Feuerbach-ot, Marées-t, Rousseau-t, Rodint, Maillolt stb. egy-egy tanulmány.

Az Ernst-Muzeum Deák-Ébner Lajos műveiből rendezett gyűjteményes kiállítást, amely március 10-én nyílt meg. A kiállítás nemcsak a ma felnőtt új nemzedék, hanem a régebbi közönség számára is valósággal művészeti szenzációként hatott, mert Deák-Ébnert festői erejének teljességében, egészen új oldalról mutatta meg. Deák-Ébner, aki ma egy-két esztendő híján hetvenéves, valamikor egészen más csapásokon járt, mint aminőkön a kilencvenes évektől kezdve látjuk, Lotz Károly nyilvánvaló hatása alatt. A mult század hetvenes éveinek elején, amikor mint egészen fiatal festő Párisba vetődik, a francia naturalista mesterek lelkes és megértő tanítványa, s ha abszolut értelemben nem is nevezhető kezdeményezőnek, mindenesetre az akkori újítók csapatában foglal helyet. Párisban Munkácsy és Paál László, Szolnokon a magyar népélet festői jelenségeiben elmerülő Pettenkoffen közelsége lendületes tempóban viszi előre, oly művek alkotására sarkalja, amelyek a maguk nemében mesteri darabok. Arcképei csupa közvetlenséggel ható festői jellemzések, tájképein gyöngéd tónusokban él a természet bája, szolnoki piacról festett jelenetein kicsattanó a frisseség. A kiállítás vagy három termet betöltő anyaggal, nyomon követte irányváltoztatását, későbbi fejlődését is, — de helyét a magyar művészettörténetben ezek a kis formátumu, intim képek ássák mélyebbre, amelyek most magánosok gyűjteményeiből s a művész műterméből kerültek elő, ahol hosszú idő óta majdnem megmagyarázhatlan csöndben és szerénységgel húzódtak meg.

A Szent György-céh XXXIX. művészeti aukciójának, amely március hó 16-ikán és 17-ikén folyt le, főleg iparművészeti jellege volt. Az anyagban különösen a keramia szerepelt bőséggel. Sèvres-Meissen-Alt-Wien készítményeken kívül a régi magyar agyagművességnek egész kollekciója, majd különböző (flandriai, velencei,

Művészet 1918.

1021

ART WORK OF JANUARY at the National Gallery: "Raft Haulers" (1878) by Lajos Deák Ébner (1850—1934). This painting was chosen to be the work of art of this month to mark the 50th anniversary of the death of the painter, one of the great names in late 19th century Hungarian plein air painting. The two female figures haul a raft in the River Tisza. The salient feature of this work is in its atmosphere, which is why a harder naturalistic statement of shapes ties in well with the characteristics of plein air painting

3

SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726
DAILY NEWS
1984 JAN 1 7

election for Labour in the Mid-
land town of Chesterfield, con-

...n
...s
...e
...e
...-

...the Cooper, who led after the first leg, was third in 1:27.10.

JOHNSON GAINS FIRST U.S. DOWNHILL WIN

Wengen, Switzerland – Bill Johnson overcame his nerves and hill last month, was the only early starting favourite to succeed on a course which had to be shortened by 782 metres to 3,499 metres with a vertical drop of 853 metres because of strong winds on the mountain crest.

HUNGARY-ROMANIA DRAW

SOCCER: Calcultta – Hungary's B team and Romania drew 2-2 (1-0) here in the Nehru Interna-

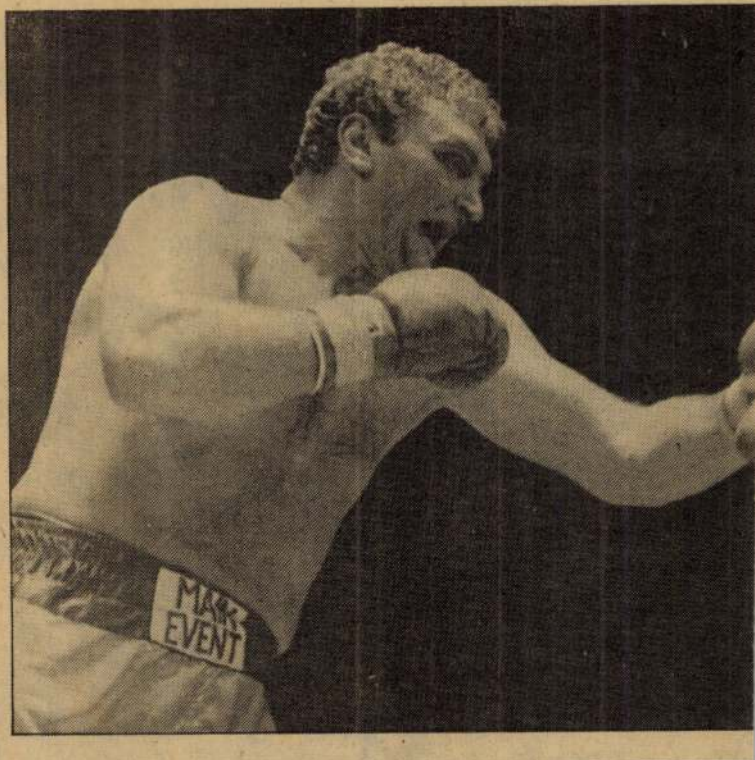

Deák Ebner Lajos

DEÁK EBNER LAJOS / 1850 - 1934 / :

52. Meseillusztráció I. - Vizf., p. 17 x 26.8 cm. Jelz. nélkül.

Deák Ebner Lajos

Koppmagyarság 150 éve

53. Önarckép. - Tollrajz, p. 23.8 x 30.7 cm. Jelz. l.j.: "Ebner Lajos".

54. Mészöly Géza. - Tollrajz, p. 26 x 33 cm. Jelz. j.k.: "A mon ami Mészöly Géza Louis Ebner 1883 Paris".

55. Ménes. - Tollrajz, p. 14.7 x 7.7 cm. Jelz. nélkül.

kultúrája tükröződik e házakban. A négy ha
ból álló tömb külső megjelenésében egyike
legsikerültebbeknek, ha nem a legartisztikusal
házsora. Ugyancsak igen jó *Grünberger* széles
elfekvő sorháza, jó lépcsőelrendezéssel, — cs
a kevéssé szerencsés és erőszakolt pergola h
zavarólag.

Az ikerházak között *J. Groag* viszi el a pá
mát. Nagy földszinti lakószobája, mint az em
let mindkét megoldása mintaszerűnek nevezh
tők. Kisebb hibáktól eltekintve, igen sikerü
Adolf Loos háztípusa, amelyen meglátszik, ho
a híres mester az angol lakáskulturán nevelk
dett. Igen jó ötlet az, hogy az előtér, konyh
stb. menete csak éppen szükséges magasságú
így a magas lakószoba felső részébe egy jól has
nálható galéria került. *O. Strnad* ikerháza ú
alaprajzban, mint felépítésben felette kedvező
virtuóz-kéz munkája. *J. Frank* háza, mely e
bizonyos speciális lakószükségletet elégít ki
nem típusul szolgál, finom elgondolású, a fürd
szoba körül csoportosuló kis előtérre nyíló hál
szobarendszer mintaszerű.

A telep egészének elrendezési terve *J. Fra*
szerencséskezű munkája. Igen helyes gondol
volt az, hogy az összes házak egységes színez
sét egy kézre bízták, az osztrák Werkbu
magyar származású festő-igazgatójára, *Gáb
Lászlóra*. A telep színes együttese roppant

Deák Ebner Lajos

LIPTÓÚJVÁRI STROBL ALAJOS (1856—1926)

55. Deák-Ebner Lajos festőművész (szül. 1850) mellszobra. Gipsz. — A Szépművészeti Múzeum tulajdona.

Magyar Művészképcsarnok

NEMZETI SZALON 1926 MÁJUS HÓ

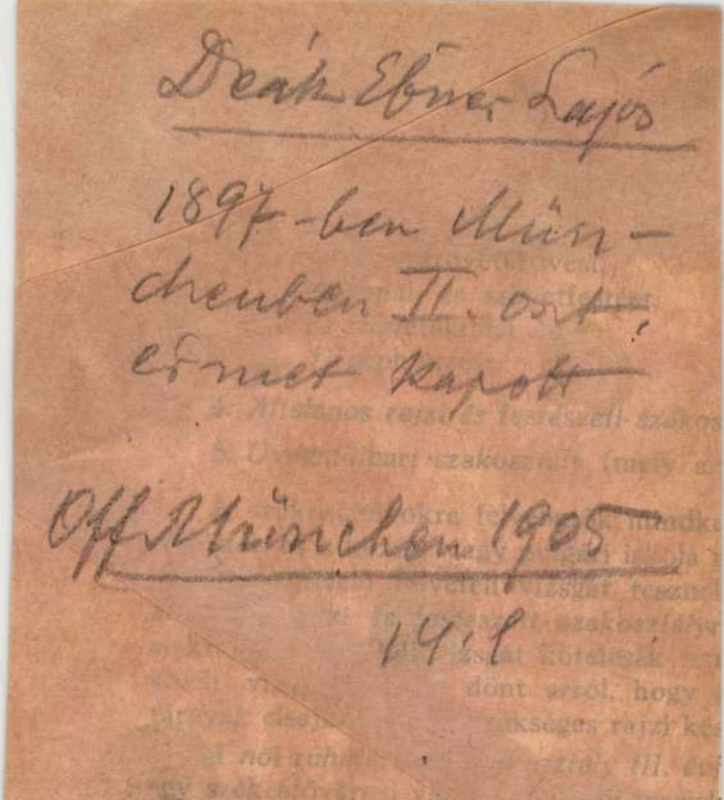
Deák Ebner Lajos
1897-ben Münchenben II. oszt. érmet kapott
Off. München 1905
14:8

csak Budapest székesfőváros polgármester

ási és a tandíj felét fizetik.

mányi eredményt felmutató növendékek
indokolt esetben a tandíj fizetése alól
először iratkozóknak azonban tandíjked-
gedélyezhető.

vezményben nem részesíthetők. Az el-
arok a magyar honosokkal egyenlő elbá-

öpeny a beírással egyidejűleg beszerzendő.
céljait, tanulmányi idejét, heti óraszámát
táblázat mutatja.

fejjel balra
L fekszik az eszmét kifejező

200

Deák-
1525. Ebner Lajos:
Sz. Pesten 1850 julius 18-án
Álom:

Az erdőrészlet előterében, a pázsitra teritett kék pokróczra vetett lepedőn, kibontott hajú meztelen szőke nő ~~[illegible]~~, ki jobb kezét kinyujtotta és balját álmában fejéhez emelte. ~~Feje balról van és~~ Jobb lábát, melyen a bal nyugszik, összehuzta. Alól balra ~~[illegible]~~: Louis Ebner.

L kissé

F Jelrése

Vászon, méretei 132:200 cm.
Vétetett 1896: X. 8-án az 55291 sz. rendelet alapján 2500 frton.
Elszámoltatott 1897: III. 25-én a 13050 sz. leirattal (123/97.)
Az 1899: X. 14-diki 76633 sz. leirattal a pétervári és moszkvai kiállitásra engedtetett (573/99), honnan 1900: IV. 9-én érkezett vissza (188/900.).

⊥ át

904: IV. 28.

L 1897: II. 2-án (339/96., 382/96. és 80/97). Az elszámolás elfogadtatott

Deák Ébner Lajos

DEÁK ÉBNER LAJOS : / 1850 - 1934 /

42. Mocsaras táj. - Olajf. fa, 30 x 19.5 cm.
Jelz.l.b. "Ebner L."

43. Női tanulmányfej. - Olajf.,deszka,25.8 x
34.5 cm. Jelz.f.j. "L.Ebner/Paris."

44. Pusztai tájkép. - Olajf.,l.p.39.5 x 29.5
cm. Jelz.l.b. "Deák Ebner L."

Kopp 1939/40. szerem. II

1132.

1395. 1390. 1396.

Deák - Ébner
Engel

A magyar képzőművészet a párisi kiállitáson. A magyar művészek nincsenek elegendő számmal képviselve arra, hogy külön osztályt lehetett volna rendelkezésükre bocsátani. Műveik az osztrák kiállitókéival együtt, két kisebb és egy nagyobb teremben vannak elhelyezve. A nagyobb terem felét — a sors sajátságos iróniája — az oroszok engedték át, mivel ők csak kevés művet állitanak ki. A rendezés csak május 5-kén végződött be. *Margitay* Tihamér és *Rippl-Rónai* szalonképeket, *Aggházy*, *Ébner* és *Révész* magyar csendéletet, *Csók* egy csendéletet a franczia naturalizmus jellegével, *Horovitz*, *Basch*, *Ábrányi* és *Koroknyai* arczképeket, *Spányi* tájképeket, *Strobl* és *Sarnovszki* mellszobrokat, *Engel* egy allegoriai szobor-csoportot küldtek be. A mi a mestert, *Munkácsyt*, illeti, ő Amerikából visszahozatott 2 Krisztusképével és a kiállitás megnyitására éppen elkészült plafondjával (mely a bécsi műtörténeti muzeumot fogja disziteni) mind a 3 teremben döntő

Das. Ujs. 1889. 308. p.

hatással lép fel. A plafond nagyszerű dekorativ alkotás.

Nincs céd.

1889. párizsi

nemzetk. kiáll.

1900. szentpetersvári és moszkvái magyar kiáll.

Budapesti Általános Villamossági Részvénytársaság.

A vállalat, amely ipari, főképen pedig világítási szempontból kiváló fontosságu, elsőrendü intézmény, 1893-ban alakult.

Rendszere: Egy központi telepen több fázisu váltakozó áramot termel s ezt három állomásban megfelelő forgó-transzformátorokkal egyenárammá

Technológiai iparmúzeum és iskola, Földtani intézet, a Képzőművészeti társulat új műcsarnoka, Budapest székesfőváros városháza, Rákóczi-téri vásárcsarnok, István-téri vásárcsarnok, Vármegyeháza, M. kir. államvasutak nyugoti pályaudvara, M. kir. Operaház, Vigszínház, Magyar színház, Népszín-

10997.

Deák-Ébner Lajos:

Vállig, kissé jobbra fordul, de szembe néz. Csiptetőt visel foglalat nélkül. Feje kopaszodik, haja rövid, bajusza bozontos, legye kicsiny, arcza beretvált. Öltözete: álló gallérú ing és festő kabát. Jelzése alól jobbra és balra: Deák Ébner L.

Aquarell, mér. 16.6:14.5 cm.

Deák Ébner Lajos

Mobius Izabella: Deák Ébner Lajos (1850—1934). Budapest: Stephaneum ny. 4°, 90 p. 13 t. — A Budapesti Kir. Magyar Pázmány Péter Tudományegyetem Művészettörténeti és Keresztényrégészeti Intézetének Dolgozatai, 66.

1940.

bor: Hazánk középkori várkutjai./Kny.
lvasótára./ 8 o, 2 K, 27 L, Bpest, 1914.
riedrich: Führer durch die evang. Stadt-
e a b. in Kronstadt. 8 o, 9 K, 44 L,
nélkül.
mil: Siebenbürgen-Sächsische Kirschen-
ránt 4 o, 54 K, 16 L, Nagyszeben.
mil: Siebenbürgen-Sächsische Burgen und
telle. 4 o, 50 K, 8 L, Nagyszeben, 1901.
ászló: A magyar éremművészet és művelői.
L, Budapest, 1910.
László: L'evolution de la médaille
ngroise. o, K, L, Brüsszel, 1910.
ászló: Mükincsek vándorutja Bécsba.
236 L, Budapest, 1919.
ászló: Kunz Domokos. Egy budai kera-
III. században. 4 o, 89 K, 160 L, Bu-
nélkül.

1979. I. 19. Kossuth 17,35 Áné

Láttuk, hallottuk...

- A Szépmüvészeti Muzeum egyik leglátogatottabb kiállitása most a Renoirtól Picassoig, melyet a moszkvai Puskin Muzeum anyagából állitottak össze. A mintegy 24 világhirü festményt idáig csak reprodukciókról ismertük. Most végre a valódiakkal találkozhattunk. Gondolom ez a kiállitás sikerének titka. Egyetért ezzel Székely András?

- A modern müvészetnek ez a legnépszerübb része. Mindenféléket olvastak róla az emberek, és ez még valami olyàn fajta müvészet is, amit a "modern müvészetet" nem értő ember is megért, vagy legalábbis azt hiszi, hogy megérti.
Számomra egy pár kép különösen nagy élmény volt, például az a Manet kép, amelyről véletlenül tudom, hogy ez a kép volt az absztrakt müvészetnek az egyik megalapozója. Ez előtt a kép előtt esett Kandinszky majdnem kétségbe, hogy ugy látszik egészen tévuton jár az addigi felfogásával, ez valamikor olyan 1897-ben lehetett, és akkor kezdte el azt az utat, ami aztán végül is az absztrakt képekhez vezetett.

- Melyik az a kép?

- A Szénaboglyák, lila árnyékszerüségek remegnek a boglya szélén, teljesen függetlenül attól, hogy a szénaboglyának milyen a valóságos szine. A furcsa az, hogy ha ránézünk a képre akkor egyáltalán nem tünik fel nekünk, hogy ezek nem természetes szinek. Csak ha közel megyünk akkor látjuk, hogy egyetlen olyan szin nincs közöttük, amelyik pontosan megfelelne annak, ami a naturában van. És mindez egy olyan időszakban, amikor azért még nagyon elevenen élt az olyasféle hagyomány, amelyet például Deák Ébner László követett, aki mellesleg nem csupán alföldi festő volt, hanem legalább annyira párizsi festő is, éppen ugy, mint Manet.

- Ebből a hatalmas anyagból itt most egy olyan kiállitást láthatunk, amely mindennek a csucsa, tehát mindegyikből egy gyöngyszem, vagy pedig valami fajta vonulat észrevehető?

- Nekem az az érzésem, hogy mi elsősorban raktári anyagból kaptunk, tehát nem a legkiemelkedőbb képeket kaptuk az egyes müvészektől, viszont valamiféle történeti képet valóban ad a francia festőszet fejlődéséről, az 1870-1930 sőt 1950 közötti időszakból, amelyek között nagyon érdekes dolgok is vannak, például Rafaelli akinek a nevét nem nagyon ismerik, holott rendkivül jó impresszionista festő a korai időszakból. Egyáltalán az impresszionisták első kiállitásán szerepel vagy 30 festő, akik közül talán háromnak, vagy négynek maradt fönn a neve.

De ez nem jelenti azt, hogy az itteni kiállitás mondjuk a Puskin Muzeum francia gyüjteményének a krémje lenne, hanem azt, hogy ott olyan gazdag anyag van, hogy bármikor össze tudnak állitani egy ilyen két tucat képből álló történeti áttekintést.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Deák-Ébner Lajos

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
Szolnok

1973 FEB 10

mekenyebb s egyik legszebb laj minősége is Tokeppen

1021

Deák-Ébner Lajos: Tutajosok kikötőhelye a Zagyva torkolatában.

része az az aránylag keskeny földszalag, mely a Tisza jobb partja mentén a Zagyva alsó folyásától húzódik dél felé. Talaja áradmányi eredetű fekete teleföldmívelésre utasítja itt a lakosságot.

SZOLNOK. E gyönyörű sík, s tanyák és pusztákkal elég sűrűn tarkázott vidéken legnagyobb és legfontosabb

a két tsz-
vénnyel
egyesített
vőben,
vényre,
szőlő mű
sítják az

**Az idé
jellegű,
terület
zöldpa
több
ben.**

A fogyasztásra legalkalmasabb és legkeresettebb „cecei" paprikából, a helyi jelölt egész területet.

Az eddigieknél jobb feltételek mellett folyik a

Tavaszra elkészül a nyomásfokozó

(Tudósítónktól)

Tavasztól folyamatosan lesz melegvíz a szolnoki Zagyva-parti lakótelepen — ígéri a megyei Beruházási Vállalat. A város első 10 emeletes épületekből álló házgyári lakótelepére eddig

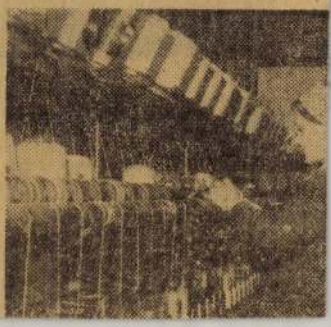

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Deák-Ébner Lajos

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
Szolnok

1973 FEB 10

1021

Deák-Ébner Lajos: Piaci kávémérés Szolnokon.

hétszázhatva
zött be, a jö
dig hatszá
adnak át.
si hiba, ré
vízgondok
a házgyári
elsősorban
leteken —
akadozik a
Néhány hó
legvíz-szolg
csökkenteni
a magasabban levő lakások-
ban a reggeli és az esti
órákban gyakran hiába
nyitják ki a melegvíz-csapo-
kat.

Néhány hete megszületett a döntés, hogy a lakótelep hőközpontjába nyomásfokozó berendezést kell beépíteni, egy másik géppel pedig az ivóvíz nyomását is fokozni kell. A vezetékek már elkészültek és a megyei Állami Építőipari Vállalat megkezdte a nyomásfokozó szerelését. Így a tavaszi hónapoktól minden Zagyvaparti házgyári lakásban lesz elegendő melegvíz, az ivóvíz nyomásfokozójának a bekapcsolása után pedig a legszárazabb nyári hónapokban sem kell majd ivóvízhiánytól tartani a lakótelepen élőknek.

P. É.

Befejeződött a KISZ vezetők

Március nem les

Gépi adatfeldolg

Február 10-től a Tiszántúli Gázszolgáltató Vállalat díjbeszedői egyhónapos szünet után újra körbejárják a fogyasztókat, hogy feljegyezzék a januári gázfogyasztást és ugyanakkor beszedjék a tavaly decemberi gázdíjat. Akik a központi gázt használják — csak ebből és a TIGÁZ udvarias hangú leveléből értesültek: 1973. január 1-től a vállalat áttér a gáz- és készenléti díjak elektronikus számítógéppel történő feldolgozására.

Sok földgáz-felhasználó és fogyasztó érdeklődésére — Tóth Lászlóné, a szolnoki

Vasútállomás, kikötője van. 1862-ben alapították. P. ORMÓS J.

Débâcle (franc., ejtsd: *debákl)*, a m. kudarc, összeomlás. Ez Zola egyik regényének a címe, amelynek tárgya az 1870—71-iki francia vereség.

De Bary *Heinrich Anton*, német botanikus, szül. 1831 jan. 26-án Frankfurt a/M.-ban, megh. 1888 jan. 19-én Strassburgban. Főleg a gombák termékenyülésével, a növényi nemi szervek fejlődésével foglalkozott. Nevezetesebb munkái: *Untersuchungen über die Familie der Konjugaten* (Leipzig, 1858), *Die Myzetozoen* (u. o., 1858), *Vergleichende Morphologie der Pilze* (Frankfurt, 1864), *Vergleichende Anatomie der Vegetationsorgane bei den Phanerogamen und Farnen* (Leipzig, 1877) stb. Fuckel róla nevezte el a *Barya* növényfajt. RIGLER J.

Debatte, a. m. *vita*.

Debercsény, kisközség Nógrád és Hont közig. e. egyesített vm. balassagyarmati j.-ában, (1920) 167 lak. U. p. és u. t. Magyarnándor.

Debet (lat., többesszámban debent), a. m. tartozik. Ellentéte a credit = követel. A könyvelésben az egyes számlák «Tartozik» oldalának a megjelölésére használt kifejezés volt. Ma már a magyar «Tartozik» és «*Követel*» ezeket az idegen szavakat nálunk is kiszorította. HELLE L.

Debitum (lat.), adósság, tartozás, kötelezettség, amivel az adós *(debitor)* a kötelem alapján tartozik. *Debitum conjugale* a házastársi tartozás, a házastársak nemi érintkezésre való kölcsönös kötelezettsége, amelynek tartós megtagadása *(praefracta debiti coniugalis denegatio)* a házastárs elhagyását jogossá teszi és mint a házassági kötelezettségek szándékos és súlyos megsértése a házasság felbontásának is alapjául szolgálhat. *Debitum proprium:* saját tartozás, *debitum alienum:* idegen tartozás. NIZSALOVSZKY E.

De Boni *Filippo*, olasz író és politikus, szül. 1816 aug. 7-én Caupoban (Feltre mellett), megh. 1870 nov. 7-én Firenzében. A pápaság világi hatalmának kérlelhetetlen ostorozója. 1860 óta az olasz képviselőház tagja. Művei: *Gli Ezzelini e gli Estensi* (1841), *La Chiesa romana e l'Italia* (1863), *Del l'incredulitá degl' Italiani nel Medioevo* (1868). ZAMBRA A.

Debóra, a zsidó nép híres bírónője, aki Barakkal együtt legyőzte az ellenséget. Megmaradt egy róla elnevezett hősi dal is, a bibliai költészet egyik legrégibb emléke. — Rebekának dajkáját is Debórának hívták. FRIEDMAN D.

Debrecen, törvényhatósági joggal fölruházott szab. kir. város, Hajdu vm.-nek és a tiszántúli ref. püspökségnek székhelye, Magyarországnak nagyságra harmadik városa. A várostól Ny-ra folyó Tocó folyócska mentén érintkezik a Nyírség homokos területe a Hajduság jól kötött, termékeny lösz talajával, azaz a város két különböző termelésű terület határán fekszik, gazdasági centrum, természetes terménykicserélőhelye a Nyírség és Hajduság vidékének. Határa 95.720 ha, KNy irányban a Tiszáig 80 km, ÉD irányban 40 km. Maga a város a teng. sz. f. 117 m magasságban feltöltött tómederben fekszik. Régen a Kraszna és Tisza áradásaiból táplálkozó vízerei a szabályozás óta kiszáradtak, a város tisztított szennyvizét a Tocó viszi le. A legrégibb település a Péterfia utca, Egyház tér és Piac utcától jelzett ÉD irányú hosszú út mentén történt. A 640 utcája és tere közül fontosabbak a Simonyi út, Kossuth, Széchenyi, Szent Anna, Batthyányi, Hatvan és Csapó utcák, a Déri, Kálvin, Méliusz, Petőfi, Bocskai és Árpád tér. Legrégibb épületei: a ref. kistemplom (1719—25), a róm. kat. templom (1721—46), a ref. nagytemplom (1803) és kollégium (1803). Újabban a város igen sok díszes köz- és magánépülettel gazdagodott; nevezetesebbek: a kir. ügyészség és ítélőtábla, a városi színház, Dérimúzeum, az új ref. és kat. gimnáziumok, a Svetits-intézet, a gazdasági főiskola és az egyetem palotái, az új városháza. Számos szobor és emlékmű közül kiemelendők: Csokonai, Kossuth Lajos, Tisza István gróf és Bocskai szobrai, a debreceni csatának és a világháború hőseinek emlékművei. A belső közlekedést közuti vasút bonyolítja le. Van gázgyára és vízvezetéke. A város lakossága az utolsó 130 év alatt csaknem megnégyszereződött. 1787-ben 29.153, 1900-ban 75.006, 1910-ben 92.729, 1920-ban 103.816, 1930-ban 117.410 lak., ennek 99.5%-a magyar. Vallás tekintetében: (1920) róm. kat. 19·2%, gör. kat. 3·5%, ref. 65·7%, ev. 5·7%, izr. 9·8%. Foglalkozás: (1920) őstermelő 25%, iparos 29·5%. A város határában (1927) a szántóföld 47.370 ha területü, a szőlő 1045 ha-t, az erdő 10.517 ha-t foglal el. Az állattenyésztést a Hortobágy legelőin űzik. Állatállománya (1927): 14.807

Debrecen város címere

féle címet vagy kitüntetést, de annál nagyobb tisztelet vette körül. Deák a jog erejének és folytonosságának volt a lánglelkű apostola; működése szerves láncszemként illeszkedik az alkotmányért és függetlenségért folytatott évszázados küzdelmeknek hosszú sorába; nagy érdeme, hogy e küzdelmeket nyugvó pontra juttatta és az Ausztriához való viszony jogi szabályozásával egy félszázados békés korszaknak biztos alapjait tette le. Temetése királyi pompával ment végbe, emlékét a nemzet szoborral és mauzóleummal örökítette meg, de a törvénytárba is befoglalta (1876 : III. t.-c.). Beszédeit *Könyi Manó* adta ki 6 kötetben (1881—1898., 2. kiadás 1903), leveleit *Ráth Mór*. Élet- és jellemrajzát megírták *Csengery Antal* és *Pulszky Ferenc* (1876), *Ferenczi Zoltán* (3 kötet, 1905), *báró Wlassics Gyula* (1923), idegen nyelven : *Laveleye Émile* franciául, *Forster Arnold Florence* angolul. EGYED I.

Deák *Ferenc*, nemzetközi jogi író, szül. 1898-ban Újvidéken. Mint tüzérhadnagy végigküzdötte a világháborút, majd Budapesten, Párisban, Hágában és Bostonban végzett jogi tanulmányokat. 1929-ben a newyorki Columbia egyetemnek lett nemzetközi jogi és összehasonlító jogi tanára. Legnagyobb dolgozata : *The Hungarian-Rumanian land dispute* (1928, New York) címmel az optánspörről szól, ezenkívül : *Computation of time in international Law* (1926) ; *Classifications, immunities and privileges of diplomatic agents* (1928) ; *Conflict of laws: recent development concerning marriage* (1929) ; *The familial property rights of illegitimate children: a comparative study* (1930) ; *Automobile accidents: a comparative study of the law of liability in Europe* (1931). V. NAGY J.

Deák *János*, egyet. tanár, szül. 1883 jan. 11-én Sajógömörön ; tanulmányait Eperjesen, Halléban és Baselban végezte. 1907—19-ig az eperjesi, 1919—23-ig a Budapestre menekült eperjes-pozsonyi teol. akadémián működött. 1923 óta az Erzsébet-tud.-egyetem Sopronban működő evang. hittudományi karán az ószövetségi tudományok ny. r. tanára. 1930—31-ben a kar dékánja volt. Az evang. teológusok Otthonának igazgatója. Művei : *A prot. felsőbb oktatás a XVIII. sz.-ban* (1909) ; *A valláserkölcsi individualizmus az Ótestamentomban* (1909) ; *Die Liebe Gottes in den alten semitischen Religionen* (1919) ; szakfolyóiratok munkatársa, a *Józanság* antialkoholista lap szerkesztője.

Deák Ebner *Lajos*, festő, szül. 1850 júl. 18-án Pesten. Münchenben kezdte meg tanulmányait, művészetére azonban egyrészt ismételt párisi tanulmányútjai, másrészt 1874—75-ben szolnoki tartózkodása voltak döntő befolyással. Pettenkofen példája és buzdítása vezette a magyar életet és tájat, kivált szolnoki vásárjeleneteket ábrázoló megkapóan friss és színes képei szinte beláthatatlan számának megfestésére. Sok kitüntetést nyert műveiből egész sort őriz Szépművészeti Múzeumunk. A képzőművészeti társulat Műcsarnokának oszlopcsarnokában és a budai várpalota lépcsőházában és előcsarnokában monumentális tevékenységre is alkalma nyílt. 1887-től az állami női festőiskola igazgatója volt. 1930-ban megkapta a nagy állami aranyérmet. ÉBER L.

Deáki, most *Diákovec* néven Csehszlovákiához tartozó község a régi Pozsony vm.-ben. Szent István kora óta a pannonhalmi bencés rend birtoka, előbb Vágfölde, majd Salafölde volt a neve. Régi kápolnájában XIII. századbeli falfestmények láthatók. P. ORMÓS J.

Deákmonostor, a most Csehszlovákiához tartozó *Deáki (Diákovec)*, pozsonymegyei községben, Árpádkori építészetünk egyik igen érdekes emléke, egy a szt. Benedek-rendiek által 1228-ban épített kisméretű háromhajós, *emeletes* bazilika. Az emelet oldalhajói, Ipolyi Arnold feltevése szerint, eredetileg a szerzetesek lakásául szolgáltak. 1872-ben a bazilikát hozzátoldott új hajóval bővítették ki s ezzel eredeti alakjából teljesen kiforgatták. A bazilika falain XIII. századi freskók nyomai láthatók. VARJÚ E.

De Amicis *Edmondo*, népszerű olasz író, jeles stilista, szül. 1846 okt. 31-én Onegliában, megh. 1908 márc. 11-én Bordigherában. Művei : *Bozzetti della vita militare*, *Novelle*, *Nuovi bozzetti*, *Ricordi di Roma*, *La Spagna*, *Marocco*, *Olanda*, *Constantinopoli*, *Pagine sparse*, *Ricordi di Londra*, *Ricordi di Parigi*, *Ritratti letterari*, *Ricordi del 1870/71*,

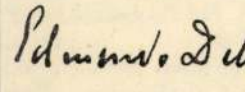

Alle porte d'Italia, *Gli Amici*, *Cuore* (az ifjúsági irodalom remeke), *Sull'oceano*, *Il vino*, *Il romanzo di un maestro*, *La carrozza di tutti*, *L'idioma gentile*, *Poesie*. ZAMBRA A.

Deauville (ejtsd : *dovij*), tengeri fürdő Calvados francia départementban, kb. 2700 lak.

Grisenberg Lex. VIII. k.

Deák Ébner Lajos: A szolnoki vásár
Deák Ébner Lodovico: Fiera di Szolnok

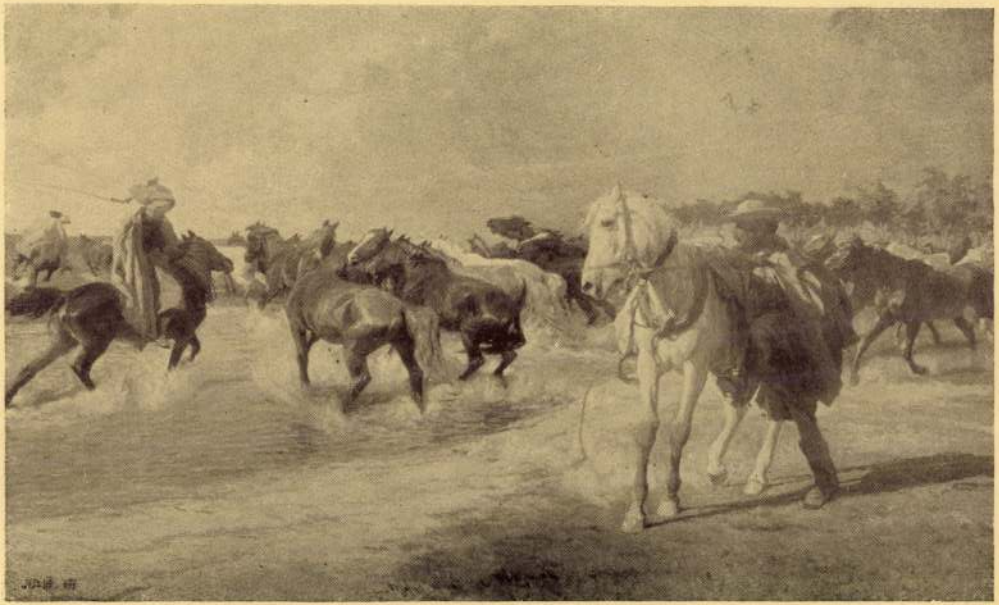

Juszkó Béla: Lóra csikós lóra, elszaladt a ménes...
Juszkó Adalberto: A cavallo, csikos...

kezdve állandóan megtelepedett. D.-nek a 80-as évek folyamán a Műcsarnok kiállításain több kitüntetésben volt része. 1882-ben Hazatérő aratók cz. képét a király vette meg (másodpéldánya Hopp tulajdonában, Budapesten), 1883-ban Újonczok cz. művével a Ráth György-féle 400 aranyforintos díjat, 1885-ben Zöldséges vásárjával a 400 frtos második társulati díjat, 1886-ban A tatárjárás után cz. pályaművével az Ipolyi Arnold-féle 500 frtos történeti festészeti díjat nyerte el. Sokkal jelentékenyebb sikerei voltak azonban a külföldön, amennyiben 1885-ben Antwerpenben Vásári jelenet-ére nagy aranyérmet kapott s képét a Société royale d'encouragement des Beaux-Arts 5000 frankért megvásárolta (jelenleg az Eiffe gyűjteményben, Antwerpenben), utóbb pedig Baromfivásár-ját Münchenben kis állami aranyéremmel tüntették ki (jelenleg Kohner Adolf dr. tulajdona, Budapest). 1886-ban Husvéti körmenet-e a M. N. Múzeum képtárába került. 1887-ben Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter Mészöly Géza helyébe, a női festészeti iskola igazgatójává nevezte ki. 1889-ben Kukoriczaszüret-jét a király vette meg s ez évben a párisi világkiállításon ezüstérmet nyert. A 80-as évek folyamán készültek: Aratók kifizetése (Herpka tanár tulajdona, Budapest), Újonczok elindulása (angol magántulajdonban), Hajóvontató asszonyok (Strasser Imre dr. tulajdona, Budapest) stb.

Az 1890-es évek elején a művész egészen új irányban, a monumentális falfestés terén mutatkozott be s ekkor készítette a Műcsarnok peristiljében három nagyobb és két kisebb falfestményét, melyek közül a középső legnagyobb kompozicziót Apollót ábrázolja a Muzsák közt, s ettől jobbra a festészet, balra pedig a szobrászat kezdetét festette meg. A két medaillonban a festészet és szobrászat szimbolikus ábrázolását látjuk. Falfestményei vannak még a budai kir. várpalota lépcsőházában és vesztibüljében (Igazság, Mértékletesség — Barátság, Vendégszeretet), s a lipótvárosi szent István templomban ő készítette a kartonokat a baloldali szent József és Adalbert mellékoltárok kápolnáiban lévő, s a két keleti mellékbejárati ajtó fölötti tympanon mozaik képeihez.

1896-ban Álom cz. művét, 1898-ban pedig Nászmenet-ét szerezte meg az állam; 1902-ben Zöldséges kert cz. képét a király vásárolta meg s ugyancsak ez évben Vadvirágok cz. olajfestményét vették meg a budai királyi várpalota részére. 1904-ben Baromfivásár-ja jutott a Szépművészeti Múzeumba, 1908-ban Elázott vásár-ját, 1909-ben Cserepes asszony, Cserepesek, Várakozás és Drapéria cz. aquarelljeit az állam vette meg. Kenesei felföld cz. olajfestménye 1909-ben került a király tulajdonába. Művei közül Szent Eusebius, Assisi szent Ferencz, Kapisztrán szent János, Szent Benedek, Paduai szent Antal, Hám János püspök, Remete szent Pál és Szent Pilgrin (valamennyi olajfestésű vázlat a budapesti szent István templom medaillon-képeihez), a Székesfővárosi Múzeumban vannak.

A Képzőművészeti Társulat tárlatain következő műveivel vett részt:

1877. téli kiáll.: A két jó barát, olajf. — Koldusnő olajf.

1881. őszi kiáll. I. és II. sorozat: Baleset, olajf., 300 frt. — Vásári jelenet, olajf., 300 frt.

1882. őszi kiáll. II. sorozat: Hazatérő aratók, olajf., 2500 frt.

1883. őszi kiáll. II. sorozat: Újonczok, olajf., 6000 márka, Strasser Sándor tulajdona, Budapest.

1884. őszi kiáll.: A jósvirág, olajf., 1500 frt.

1885. orsz. ált. kiáll.: A konyhakertben, olajf., 650 frt.

1885. őszi kiáll.: Zöldséges vásár, olajf., 2000 frt.

1886. őszi kiáll. I. és II. sorozat: Húsvéti körmenet, olajf., 3000 frt. — Tatárjárás után, olajszínvázlat; pályamű.

1887. őszi kiáll. II. sorozat: Vásári baleset, olajf., 2000 frt. — Kukoriczaszedő, olajf., 300 frt., Szmrecsányi püspök tulajdona. — Somogyi parasztlány, olajf., 1500 frt., a művész Londonban élő öccsének tulajdona. — A nyalánk, olajf., 300 frt.

1888. őszi kiáll. II. sorozat: Nászmenet, olajf., 2000 frt.

1889—90. téli kiáll.: Kukoriczaszüret, olajf., 500 frt.

1890—91. téli kiáll.: Női arczkép, olajf. — A réten, olajf., 300 frt. — Női arczkép, olajf. — Tiszaparti halászok, olajf., 400 frt., a Képzőművészeti Társulat tulajdona.

1891—92. téli kiáll.: Ébredés, olajf.

1893—94. téli kiáll.: Veszprémi országút, olajf., 400 frt. — Kút mellett, olajf., 200 frt. — Etetés, olajf., 200 frt.

1894—95. téli kiáll.: Konyhakert, pastell, 350 frt., Wagner kapitány tulajdona.

1896. ezredéves orsz. kiáll.: A művészetek allegoriája, hármas falfestmény. — Álom, olajf., mely azonos az 1891-ben Ébredés cz. alatt kiállított képpel.

1899. tavaszi nemzetk. kiáll.: »Falu végén kurta korcsma«. Illusztráczió az Athenaeum új Petőfi-kiadásához.

1899—1900. téli kiáll.: Nyár, olajf., 5000 frt. — »A király esküje«. Illusztráczió az Athenaeum új Petőfi-kiadásához. — »Síkos a hó, szalad a szán«. Illusztráczió u. a. — »A puszta télen«. Illusztráczió u. a.

1901. tavaszi nemzetk. kiáll.: Múzsa, olajf.

1902. tavaszi nemzetk. kiáll.: Zöldséges kert, tempera, 600 K.

1902—3. téli kiáll.: Vadvirágok, tempera és olajf.
1903. tavaszi nemzetk. kiáll.: Kátyús út, tempera.
1903—4. téli kiáll.: Szénagyűjtő leány, olajf.
1904. tavaszi kiáll.: Farkasfalvi részlet, olajf.
1904—5. téli kiáll.: Baromfivásár, olajf. — Laczikonyha, olajf.
1905. tavaszi nemzetk. kiáll.: B. M. úrhölgy arczképe, tempera.
1905—6. téli kiáll.: Zöldségvásár, tempera és olajf.
1906—7. téli nemzetk. kiáll.: Cserépvásár, olajf.
1907. tavaszi kiáll.: Száraz galyat gyűjtő leány, olajf.
1907—8. téli kiáll.: Cserépvásár, olajf. — Tere-fere, olajf.
1908. tavaszi kiáll.: Elázott vásár, olajf.
1908—9. téli nemzetk. kiáll.: Vásárosok, olajf. — »Vegyem, ne vegyem?«, olajf. — Hazatérő, vízf.
1909. tavaszi kiáll.: Merengés, olajf. — A Kis-Duna mentén, olajf.
1909. nemzetk. grafikai kiáll.: Vihar, tempera. — Magyar menyecske, vízf., Wolfner Gyula tulajdona. — Siófoki erdőrészlet, vízf. — »Vásárfiát vegyenek!«, vízf. — Gyümölcsvásár, vízf. — Cserepesasszony, vízf. — A kiváncsi, vízf. — Hazafelé, vízf. — Városlődi országút, vízf. — Vásárosok, vízf. — Merengés, vízf. — Cserepesek, vízf. — Barátság, tempera. — Vendéglátás, tempera. — Idyll, vízf. — Városlőd vidéke, vízf. — Ika, vízf. — Fúj a szél, vízf. — Kosaras menyecske, vízf. — Várakozás, vízf. — Draperiatanulmány, vízf. — Kis leány, fehér krétarajz. — Női akt, fehér krétarajz. — Akt, fehér krétarajz. — Draperia, fehér krétarajz. — Feleségem arczképe, vízf. — Szolnoki vásár, vízf., Balassa Istvánné tulajdona.
1909—10. téli kiáll.: János bácsi, olajf. — Kenesei felföld, olajf. és tempera. — Tanulmány, olajf.
1910. tavaszi kiáll.: Falusi nász, olajf. — Vásárosok.
1910—11. téli kiáll.: Pillangók, olajf. — Marhavásár, olajf.
1911. tavaszi kiáll.: Parasztlovak, olajf. — Vásár délutánja, olajf.
1911—12. jubiláris téli kiáll.: Balatoni halászok, olajf.
1912. márcz. kiáll.: Varsány vidéke, vízf. — Letarolt erdő a Tátrában, vízf. — Siófoki erdő, vízf. — Tátrafüzike rózsái Széplak körül, vízf. — Siesta, vízf.
1912. tavaszi kiáll.: Aratók, olajf.
1912—13. téli kiáll.: Búcsú a szülői háztól, olajf. — Anya gyermekével, olajf.
1913—14. téli kiáll.: Tiszamenti tutajosok, olajf. — Zsibvásár, olajf.
1914. tavaszi kiáll.: Vásárrészlet, olajf. — Tavaszi hangulat, olajf.

D. műveiről a következő jelentékenyebb reprodukciók készültek: Nászmenet (heliogr.), kiadta a Képzőművészeti Társulat; Baromfivásár (heliogr.), Falusi nász (fénykép), Kátyús út (fénykép), Laczikonyha (fénykép), Nehéz elhatározás (fénykép), Vásár délután (fénykép), valamennyit kiadta a Könyves Kálmán Magyar Műkiadó R.-T.

Budapest Székesfővárosi Múzeum katalogusa. Budapest, 1907. 72. l. — *Ernst-Múzeum.* Ideigl. katalogus. Budapest, 1912. 41, 42. l. — *Ezredéves orsz. kiállítás.* A képzőművészeti osztály képes tárgymutatója. Budapest, 1896. 88. l. — *Hauszmann Alajos:* A kir. vár építésének története. *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye.* 1900. 256. l. — *Hock János:* Művészi reform. Budapest, 1898. 104. l. — *Kacziány Ödön:* Emlékezések a mult szazadból. *Művészet.* 1912. 403. l. — *Keleti Gusztáv:* Festészet és szobrászat. (Matlekovits S.: Az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Budapest, 1898. IX. k.) 232. l. — *Képzőművészeti Szemle.* 1880. 102, 164. l. — 1881. 104, 155. l. — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Koronghi Lippich Elek:* Magyar festők. Negyvenöt rézfénynyomatú műlap, bevezető tanulmánnyal. Kiadja a Könyves Kálmán Magyar Műkiadó R.-T. Budapesten, é. n. — *Könyves Kálmán* Magyar Műkiadó R.-T. műlapkiadványainak jegyzéke. Budapest, 1912. — *Közleményei,* Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat —. Budapest, 1884. 73—74. l. — *U. az:* 1890. 35. l. — *Liptay Pál:* Külföldi magyar festőink. *Fővárosi Lapok.* 1873. 11. l. — *Losonczi Lipót dr.:* Művészeink. *Magyar Szalon.* 1892—3. XVIII. 43—48. l. — *Magyar Géniusz.* 1892. I. 305. l. — *Modern Magyar Festőművészek.* A Pesti Napló előfizetőinek készült kiadás. (Budapest, 1905.) 101—102. l. — *Művészet.* 1903. 296, 334. l. — 1904. 380, 396. l. (képpel). — 1905. 394. l. — 1906. 355, 356, 358, 362. l. — 1907. 179. l. — 1908. 161. l. (képpel). — 1911. 114 és köv. l. — *Művészeti Lapok.* 1896. 4. sz. — *Rózsaffy Dezső:* Deák-Ebner Lajos. *Művészet.* 1907. 73—79. l. (képpel). — *Peregriny János dr.:* A M. N. Múzeum képtárának leíró katalogusa. Budapest, 1900. 101. l. — *Szana Tamás:* Magyar művészek. Budapest, 1887. I. 72—80. l. (önarczképpel). — *U. az:* Száz év a magyar művészet történetéből. Budapest, 1901. 260, 268. l. — *Szalay Imre:* A XIX. század festészetéről hazánkban. Budapest, 1901. 21. l. — *Szépművészeti Múzeum.* A modern képtár lajstroma. Budapest, 1908. 48, 122. l. — 1913. 12. l. — *Tábori Kornél:* A Pesti Napló képtára. *Pesti Napló.* 1913 decz. 25. (önarczképpel). — *Tárgymutatója,* A Szegedi Képzőművészeti Egyesület Vastagh György által rendezett tavaszi kiállításának —. Szeged, 1900. 51. l. — *Térey Gábor dr.:* Modern festők. Budapest, 1904. I. k. — *Thold Orbán Imre:* A budapesti szent István templom. Budapest, 1905. 36, 59. l. — *Vasárnapi Ujság.* 1872. 433. l. — 1873. 433. l. — 1877. 810. l. (képpel). — 1882. 783. l. — 1886. 383. l. — 1887. 734, 785. l. — 1889. 652. l. — 1899. 821—822. l. — *Várdai Szilárd:* Az orsz. m. kir. mintarajziskola és rajztanárképző története. 1871—1908. *Az orsz. m. kir. képzőművészeti főiskola értesítője* az 1907—8. tanévről. Budapest, 1908. 12, 16. l. — Önarczképe a Történelmi Képcsarnok grafikai gyűjteményében (czeruzarajz) és az Ernst-Múzeumban (tusrajz).

Debreczeni András, ötvös és példametsző. Az ötvösművészetet Szatmár városában tanulta, s felszabadulása után egy ideig úgylátszik ugyanott működött. 1705-ben Kassán

Az ő bvzlatásukra ~~[illegible]~~ Költözött
Párizsban s kezdett önállóan
dolgozni <>
Paál László hoz utóbb ~~1879~~
~~bekövetkezett [illegible]~~
szoros barátság fiszte,

s meleg baráti viszony-
ban állott a Párizsi [illegible]
Egyesület akkori elnézeid Zichy
Mihállyal is. ~~[illegible]~~
1873 ~~[illegible]~~

ket ne tartsanak s ilyen irány
ne tegyenek.-

Egyben intézkedni sz
iratokban olyan kifejezések, m
jogilag teremtett helyzettel e
vezések és kitételek, melyek a
államok érzékenységét sértik,-
legszigorubban mellőztessenek.-

Budapest, 1924.évi já

Műemlékek Országos Bizottságá

Deák Ebner Lajos

Deák-Ebner Lajos (Ludwig) szül. (geb.) 1850.

88. SZÁROGATÁS (Wäschetrocknen). Jelezve (Bezeichnet): „Deák-Ebner
Fa (Holz). 15×23 cm.

Deák-Ebner Lajos (Ludwig) szül. (geb.) 1850.

89. NÉGY FRESKÓVÁZLAT. SZERZETESFEJEK (Vier Freskenvorlag
Négy darab, mindegyik jelezve (Vier Stücke, jedes bezeichnet): „De
Papiron (Auf Papier), átmérő (Durchmesser): 35 cm.

Ernst-Múzeum aukciói
38. sz. Budapest 1928.

segítséget kapnak az ötórai tea, uzsonnavacsora, hidegkonyha fejezetben, akiknek módjuk és örömük telik a vendéglátásban. A sajnosan egyre szaporodó diétások is megtalálják a maguk járandóságát. Szó esik a karcsúság konyhájáról és gondoskodás történik a finom sütemények barátairól, a divatos italok híveiről is.

Ára kötve 3.— pengő

Deák Ebner Lajos

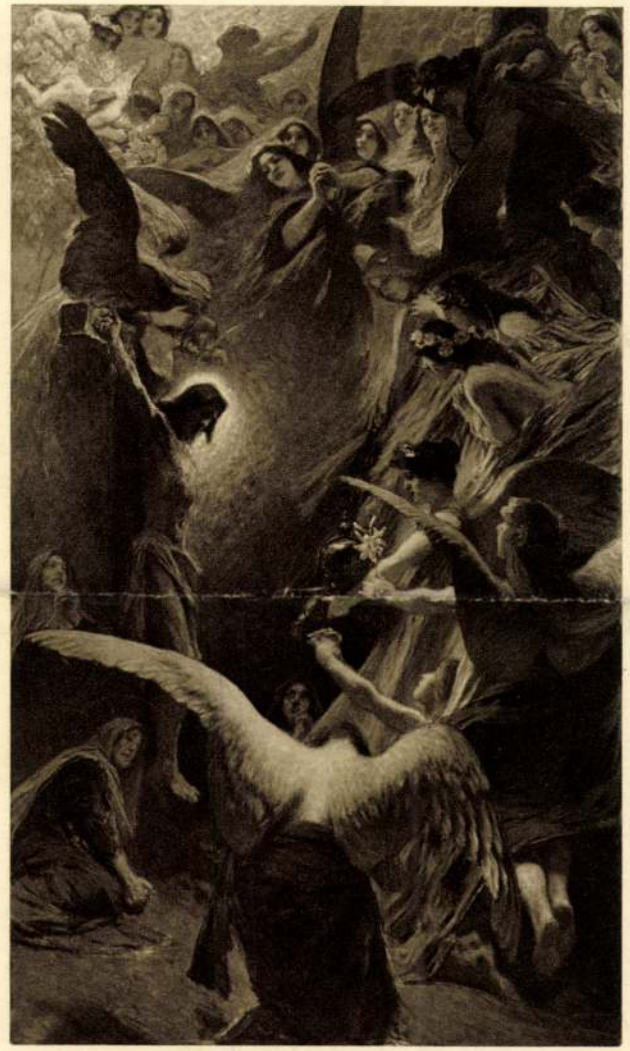

VÁGÓ PÁL: ANGYALOK HÓDOLATA

DEÁK ÉBNER LAJOS: HÚSVÉTI KÖRMENET

Deák Ébner Lajos

irod.

Bálint Aladár. Deák Ébner Lajos. Nyugat I. 705, l.
1918.

E Ph Kisl. 1919.
291. l.

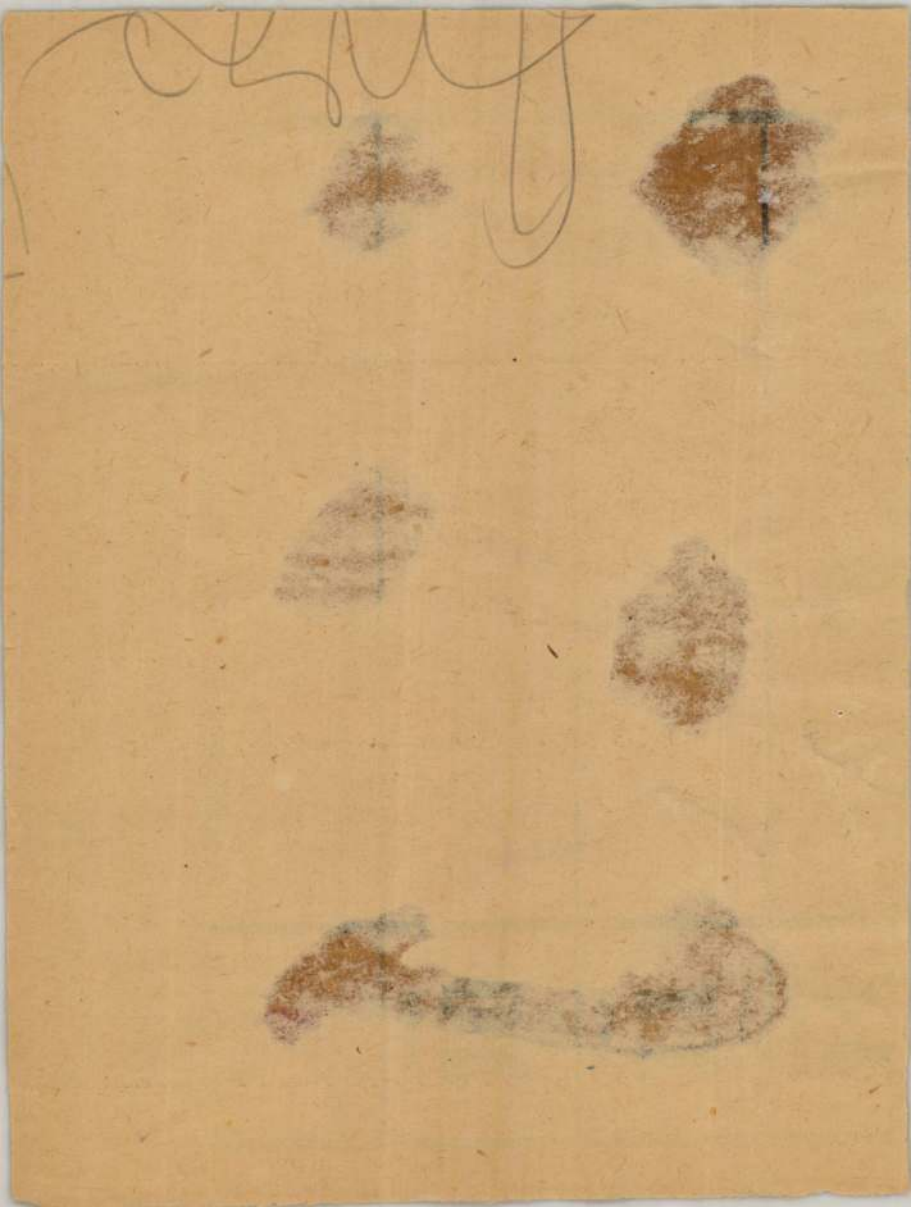

Dear Ebner Lajos

úrnak

Takács Zoltán.

Pester Lloyd.

1918. 59. reggeli

27

Deák Ébner Lajos

ired
z

M. Deák-Ébner
Lajos. Élet 1918.
12. r.

E Ph Körl. 1919.
291. l.

Deák Ébner Sajó

wod

Alexander Ber-
mát. Pester
Lloyd. 1918. 61.

a.

E Ph Kozl
1919. 291. l.

Deák Ébner Lajos

vod

Kázmér Ernő.

Deák Ébner Lajos -

A Hét 1918. 11. 27

E Ph Kizl 1919.

291. l.

Deák Ebner Lajos

ind

Budapesti Szemle

1918. 174. köt.

291-297. l.

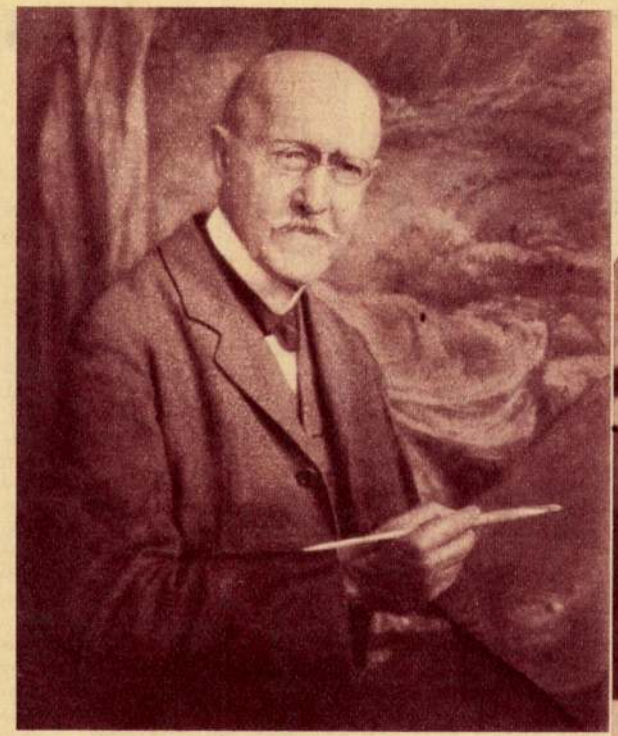

Deák-Ébner Lajos, a kiváló festőművész, a legtermékenyebb genre-művészeink egyike 84 éves korában meghalt. (Székely Aladár felv.)

Navratil Imre, a mult század leghíresebb sebésztanára száz évvel ezelőtt született. Az évfordulón az Orvosegyesület díszülést tartott, amelyen Hültl Hümér dr. egyetemi tanár nagyhatású emlékbeszédet mondott. (Schäffer felv.)

Bognár Pista ártatlan. Nagy izgalmat keltett az a hír, hogy az alagi hitvesgyilkossági bűnügyel kapcsolatban a gyilkos asszony 14 éves fiát is kihallgatták, mert az volt a gyanu ellene, hogy a gyilkos fegyver az övé volt. Szerencsére rövidesen kiderült, hogy a szegény fiú teljesen ártatlan és semmi alapja sem volt a gyanusításnak.

Kozma Zsuzsi első díjat nyert a Gellért-szálló művészbálján a Budapesti Nemzetközi Vásár jelmezében. (Seidner felv.)

A Balkán könnyűsúlyú birkózóbajnoka. A Balkán államok Konstantinápolyban birkózóversenyeket rendeztek, amelyen a könnyűsúlycsoportban Schächter D. jugoszláviai birkózóbajnok győzött. (Pertic felv.)

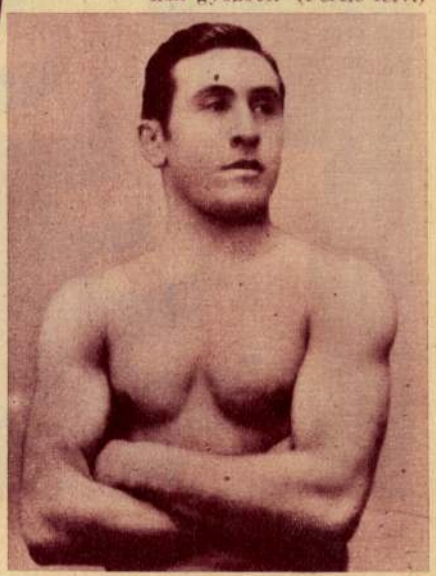

Tolnai Világlapja 1934.6.27

Aktuális furcsaságok

BUDAPEST

Minden életműködésünk az elegendő vérmennyiséghez van kötve: szívműködés, légzés, anyagcsere és maga az élet lehetetlen, ha vérünkből nagyobb mennyiséget elveszítünk szerencsétlen véletlen folytán. A gyógyítás régen törekszik már arra, hogy szükség esetén az elveszített vért pótolni tudja. Vérátömlesztésekkel már hosszú ideje kísérleteznek, igen szép eredményekkel, ha megfelelő vér áll rendelkezésre. A baj azonban ott van, hogy nem minden embernek van egyforma vére és eddig négy fő- és harmincnál több alcsoportot állapítottak meg, amely csoportok vére nem helyettesíthető másik csoportbeliek vérével. Ha tehát egy A-csoportbeli ember életveszélyes vérveszteséget szenvedett, csak úgy segíthetünk rajta sikeresen vérátömlesztéssel, ha éppen megfelelő vér áll rendelkezésre a közelben. Ma még hozzászámítjuk azokat a nehézségeket is, hogy csak teljesen egészséges embertől vehetünk vért, hogy gyönge szervezet nem bírná ki a legalább is félliternyi vér elvesztését, be kell látnunk, hogy az emberről-emberre történő vérátömlesztésnek igen sok akadálya van, ami sokszorosan esik a latba, amikor a segítségnek percek alatt kell jönni.

Egy sebész igen jelentős fölfedezést tett a közelmultban, tudniillik olyan tropikus növényeket talált, amelyek nedve alkalmas ideiglenesen a vér pótlására. Egyik tanulmányútja alkalmából megfigyelte Indo-Kína egyes bennszülött törzseinél, hogy egy bizonyos folyondárfajta nedvét használják — természetesen igen primitív eszközökkel — súlyos sebesültjeik megerősítésére. Bármennyire különösnek tűnjön is ez a gondolat első pillanatra, nem nélkülözi a logikát, ha elgondoljuk, hogy elsatnyult növényeket, amelyek nélkülözték a napfényt és a nyomán fejlődő klorofilt, állati vérrel öntözve, ismét széppé és erőteljessé lehetett nevelni. Úgy látszik, mintha a növényi klorofil és az emberi vérfesték, a hemoglobin között több hasonlóság lenne, mint gondoltuk volna és — ha csak ideiglenesen is — helyettesíteni lehetne egyiket a másikkal.

LONDON

Az angolok teáznak, mert fáznak. A lakásokat, irodákat gyengén fűtik, a szimpla ablakok miatt a helyiségek nem tartják a meleget és ebben a fogvacogásban csak a teázás nyujt némi vigaszt. Az angol ember tehát igen gyakran teázik és vagy az irodában, otthon vagy pedig a teaszalonokban issza meg a napi öt-tíz csésze teát. Az éttermekben és teaszalonokban rengeteg teát szolgálnak fel a pincérnők, akik — mint a tulajdonosok most megállapították — igen sok edényt törnek össze. Hiába figyelmeztették, büntették a leányokat, az edénytörés nem szűnt meg és ezért az éttermtulajdonosok elhatározták, hogy valami más módszert találnak ki a kár csökkentésére. Így jutottak arra a gondolatra, hogy a pincérnőket tornateremben fogják kiképezni. Megtanítják őket az egyensúlyzás és a zsonglőrködés művészetére, gumilabdákkal valóságos artistamutatványokat végez-

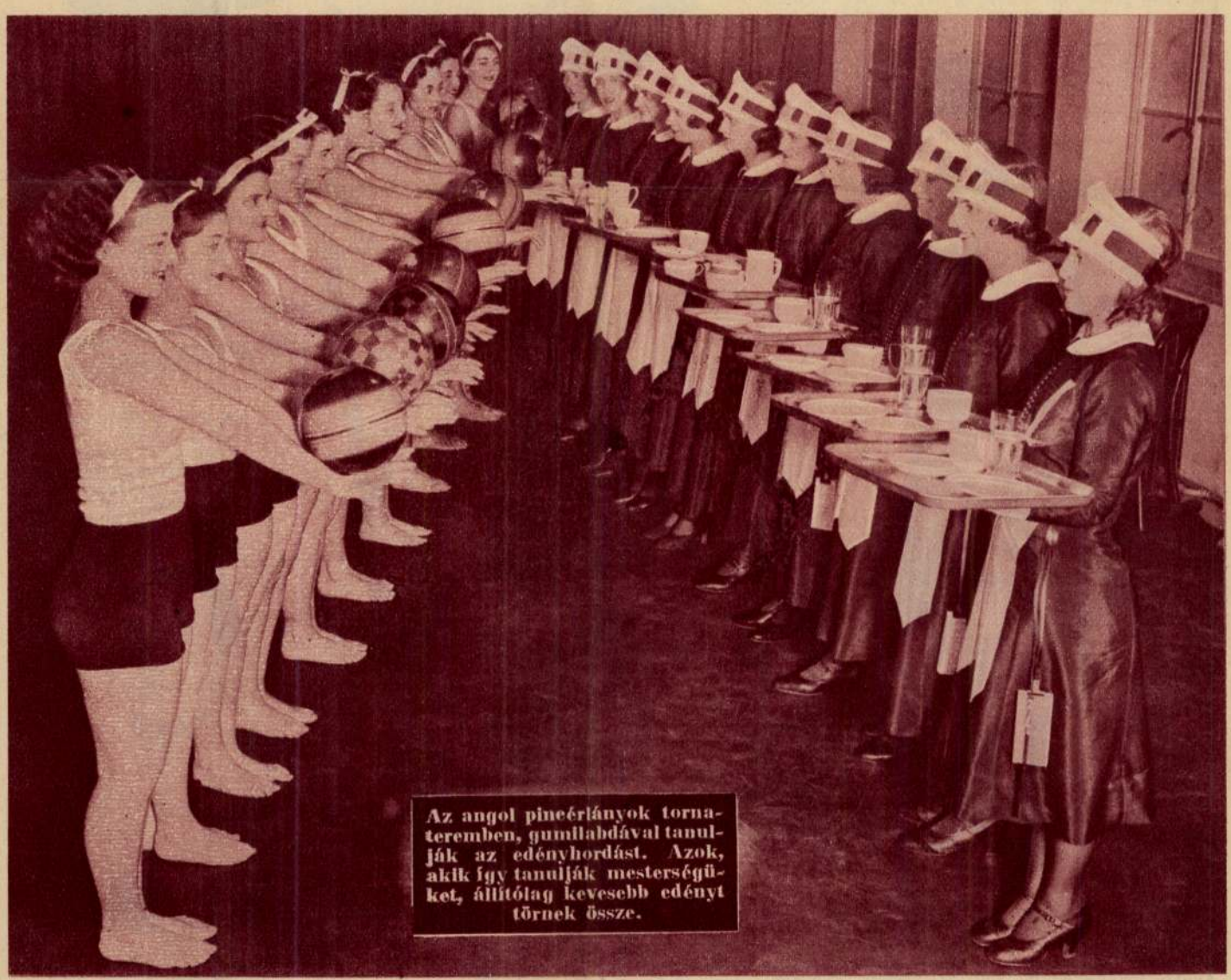

Az angol pincérlányok tornateremben, gumilabdával tanulják az edényhordást. Azok, akik így tanulják mesterségüket, állítólag kevesebb edényt törnek össze.

Deák Ebner Lajos

* *Ebner Lajos*, kinél Párisban a mükereskedők gyakori megrendeléseket tesznek, a nyár folytán Szolnokon időzött, hol több igen sikerült genre-képet fejezett be.

Képzőművészeti Hírlap

1879. 127. l.

FERENCZ JÓZSEF
KESERÜVIZ-FORRÁS

Buda, valamint a bel és külföld legtartalmasabb ke-
s rü-vize, mely nemcsak azért elismert és hogy a

leghathatósabb minden keserü-viz között,

hanem izletes is. **Minden más keserü-viznél félannyit is teljes sikerrel használhatni.**

Minden gyógytárban és fűszerkereskedésben kapható. Leirások, a gyógyitási sikerről szóló bizonyitványok ingyen kaphatók a **szállitási igazgatóságnál. Budapest** (váci-utca 18. szám.)

A „KÉPZŐMÜVI

HAVI FOI

hirdetések a legjután

e lap kiad

Budapesten, II. ker. fő-uto

Budapest, 1879. Nyomatott a

DEÁK-ÉBNER LAJOS : SZOLNOKI VÁSÁR.

Evk KMT. 1928.

LIGETI ANTAL: DÉVÉNY VÁRA.

PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ

MINDEN TÁRGY 10 FILLÉR

NŐI, FÉRFIDIVAT:

(Földszint, közép.)

1 drb férfizsebkendő, (szövőbibával)	10 fill.
1 drb női zsebkendő, azsuros	10 fill.
1 drb gyermekzsebkendő, színes széllel	10 fill.
1 drb szobalány bóbita	10 fill.
1 pár pat. gyermekharisnya, színes és fekete (I. szám.) (számonkint 5 fill. emelkedés)	10 fill.
1 pár gyermekgamasni, 0—1. szám	10 fill.
1 pár férfi télizokni (hibás)	10 fill.
1 drb kötöttsapka	10 fill.
1 drb kikötős férfi csokornyakkendő	10 fill.
1 drb jambósapka	10 fill.
1 drb csokornyakkendő,	10 fill.
1 drb kötött nyakkendő	10 fill.
1 drb megkötött nyakkendő.	10 fill.
1 drb turista sétabot	10 fill.
1 pár harisnyakötő, gumiból, szabályozható	10 fill.

KÉZIMUNKA:

MŰVIRÁG:

(Félemelet.)

1 gombolyag kötőpamut, különböző színekben	10 fill.
1 motr. selyemfényü gyöngyfonál, minden színben	10 fill.
1 motring selyemfényü himzőpamut minden szinb.	10 fill.
1 tűpárna, csinos kivitelben	10 fill.
1 drb tálcakendő, előrajzolt, fehér vagy színes	10 fill.
1 drb tálcakendő, előrajzolt molino	10 fill.
1 drb előrajzolt előke, molino	10 fill.
1 drb előfestett gobelinkép, 14×20 cm.	10 fill.
1 drb óriási vázarózsa, természethü viaszolt crepepapir	10 fill.
1 drb kitüzővirág, finom kivitel	10 fill.
1 drb horgolótü, acél, fanyelü	10 fill.

RÖVIDÁRUK:

(Földszint, közép.)

1 drb cérna faorsón, 50 m., fehér vagy fekete	10 fill.
8 gombolyag házicérna, fehér vagy fekete	10 fill.
1 orsó férc, fehér v. fekete, cca 200 yard	10 fill.
2 drb varrófonál, selyemfényü, különb. szinekben	10 fill.
5 drb varrófonál, selyemfényü, különböző színekben, összesen 50 yard	10 fill.
2 motr. szőnyegvarrócérna, nyers színben	10 fill.
2 gombolyag stoppolópamut, tetszés szerinti színben	10 fill.
1 drb stoppolófa, csavaros, fényezve	10 fill.
1 levél vegyes varrótü, és egy gyüszü, összesen	10 fill.
2 levél varrótü, különböző számok	10 fill.
100 drb gombostü	10 fill.
1 drb szabó-centiméter, viaszkos vászonból	10 fill.
12 drb biztositótü, különb. nagys., fehér v. fekete	10 fill.
1 tucat patentkapocs, fehér vagy fekete	10 fill.
1 méter gumipertli, fehér vagy fekete	10 fill.
2 méter köpperszalag, fehér vagy fekete	10 fill.
2 méter batisztszalag, fehér vagy fekete	10 fill.
5 méter befüzőpertli, fehér vagy fekete	10 fill.
4 méter sujtás, különb. szinb.	10 fill.
1 méter arany sujtás	10 fill.
2 méter klöplicsipke, különböző minták	10 fill.
4 méter fehérnemü-azsur	10 fill.
1 méter hálóing-bortni	10 fill.
1 drb bluz- v. hálóingzsinór, bojttal, különböző színekben	10 fill.
1 drb női cipőfüző, selyemfényü, makkos, kül. szinb.	10 fill.
1 méter 1-es müselyemszalag különböző színben	10 fill.
1 méter füzőzsinór, fehér v. rózsaszin	10 fill.
1 méter rolettazsinór, erős minőség	10 fill.
1 drb gyermekzsebkendő, színes széllel	10 fill.
1 drb női zsebkendő, azsuros	10 fill.
1 pár vállpánt, 80 cm, selyemfényü, különböző színben	10 fill.
1 pár izlap, gumizott	10 fill.
12 drb cérnagomb	10 fill.
6 drb gyöngyházgomb, (Tertia-minőség)	10 fill.
6 drb csontgomb	10 fill.
12 drb nadrággomb	10 fill.
3 drb paplangomb, különböző színekben	10 fill.
4 drb díszgomb, (ruhára — kabátra), különböző fazonok és színekben	10 fill.
6 drb díszgomb (ruhára) különböző fazonok és színekben	10 fill.
1 drb galilit ruhacsat, különböző színekben	10 fill.
2 drb harisnyatartó csusztató	10 fill.
2 drb harisnyatartócsat	10 fill.
1 drb porrongy	10 fill.

HÁZTARTÁSI CIKKEK:

(III. emelet. Lift.)

1 drb kabát- és nadrágakasztó	10 fill.
3 drb ruhaakasztó	10 fill.
80 drb hurkapálca	10 fill.
2 drb fakanál	10 fill.
1 drb rugós egérfogó	10 fill.
4 drb ruhaszárító csipesz	10 fill.
1 drb vasalóalátét, drótból	10 fill.
1 drb lábasalátét, drótból	10 fill.
1 drb zom. fogkefe-tartó	10 fill.
1 drb zománcozott kis bögre	10 fill.
1 drb zománcozott fedő, 7 cm	10 fill.
1 drb fémszivacs	10 fill.
1 drb gyertyatartó, fehér lemezből	10 fill.
1 drb teaszürő	10 fill.
1 drb csokoládéreszelő	10 fill.
1 drb kis színes fayencebögre	10 fill.
1 drb cserépbögre	10 fill.
1 drb színes fay. mokkacsésze	10 fill.
1 drb fehér mokkacsészealj	10 fill.
1 drb színes váza, fayence	10 fill.
1 drb késpalló préselt üvegb.	10 fill.
1 drb borospohár, üvegből	10 fill.
1 drb hamutartó, prés. üvegb.	10 fill.
1 drb virágváza, prés. üvegb.	10 fill.
1 gombolyag spárga, 20 m.	10 fill.
1 drb derelyevágó	10 fill.
1 drb sörnyitó	10 fill.
1 drb sószóró, fémkupakkal	10 fill.
1 drb evőkanál aluminiumból	10 fill.
1 drb villa aluminiumból	10 fill.
2 drb evőkanál fémlemezből	10 fill.
1 drb kis füszerkanál, fémből	10 fill.
1 drb hamutartó, aluminium	10 fill.
1 drb tésztaszaggató	10 fill.
1 drb zöldségcifrázó-kés	10 fill.
2 drb abrosz-szorító	10 fill.
2 drb kulcskarika, nikkelezve	10 fill.
1 drb ajtókulcs	10 fill.
3 drb ruhahorog 7. sz.	10 fill.
1 drb zsinórbojt, porcellánból	10 fill.
1 drb függönycsiptető, sárgarézből	10 fill.
5 drb függönykarika, rezezett	10 fill.
1 drb kendőhorog	10 fill.
5 drb képhorog, acélszeggel	10 fill.
1 drb névjegytartó, nikkelez.	10 fill.
1 drb cipőhuzó	10 fill.
1 drb cipőgomboló	10 fill.

SZAPPAN ÉS ILLATSZER:

(I-ső emelet.)

1 drb illatos párisi szappan, 7 dkg.-os	10 fill.
1 drb kerek fürdőszappan 9 dkg.-os	10 fill.
1 drb kes. mandula szappan, 8 dkg.-os	10 fill.
1 drb tojás olaj szappan 8 dkg.-os	10 fill.
1 drb kocka borotvaszappan 6 dkg.-os	10 fill.
1 doboz Helder-féle fogpor	10 fill.
1 doboz sodabicarbona	10 fill.
2 drb Uniprix borotvapenge	10 fill.
1 drb vérelállitórud borotválkozáshoz	10 fill.
1 kistölcsér, öngyujtó és parfumflacon töltéshez	10 fill.
1 drb puderozó pamacs	10 fill.
1 levél „Aranyhaj" shampon Ia.	10 fill.
1 levél „Hollóhaj" shampon Ia.	10 fill.
4 dkg tejkrém, illatos	10 fill.
2½ dkg amerikai vaselin	10 fill.
1 csomag Bruns-vatta, (nem steril) cca. 40 gramm	10 fill.
1 drb egészségügyi kötőbetét	10 fill.
2½ dkg zink-vaselin	10 fill.
6 dkg hintőpor	10 fill.
2 dkg illatos brillantin	10 fill.
2 dkg dióolaj	10 fill.
2 dkg illatos glicerin	10 fill.
1 dkg körömlakk, minden szinárnyalatban	10 fill.
1 dkg Baeder-féle Velmetina-puder	10 fill.
6 dkg szappanpehely, gyapju- és selyemruhamosáshoz	10 fill.
5 dkg szappangyökér	10 fill.
1 dkg kölniviz, kimérve az összes illatokban (üvegért nem számitunk)	10 fill.
1 drb szopóüvegre való gumicucli	10 fill.
1 drb gumi dudli, csontkarikán	10 fill.
1 drb celluloid csörgő	10 fill.
1 drb zsebfésü	10 fill.
1 drb fémkeretes zsebtükör	10 fill.
1 doboz dróthajtü, hullámos	10 fill.
5 levél kékacél dróthajtü	10 fill.
3 csomag babahajtü	10 fill.
1 drb celluloid fésüs hajcsat, 10 cm. hosszu	10 fill.
2 drb celluloid fésüs hajcsat, 4 cm. hosszu	10 fill.
3 drb celluloid hajcsat, 3 cm. hosszu	10 fill.
2 drb összehajlitható acél hajhullámfodorító	10 fill.
4 drb hullámszorító hajcsat, 7 cm.-es	10 fill.
6 drb hullámszorító hajcsat, 5 cm.-es	10 fill.
3 drb hullámszorító hajcsat, strass-disszel	10 fill.
2 pár szines paszománt kézelőgomb	10 fill.
1 drb üvegmosó fibriszből	10 fill.
1 drb gyökér suroló csutak	10 fill.
1 fémszivacs, edénytisztításhoz	10 fill.
1 drb ruhakefe	10 fill.
1 drb bekenőkefe	10 fill.
1 drb körömkefe, négysoros fibriszből	10 fill.
1 drb álló tükör, 8×12 cm. nagyság	10 fill.
9 drb vasporkup, dobozban...	10 fill.
10 dkg kamillatea,	10 fill.
5 dkg hársfavirágtea	10 fill.
2 pár cipőzsinor, férfi-félcipőbe, barna, fekete, gömb. vagy lapos	10 fill.
1 pár cipőzsinór, magascipőbe	10 fill.

PAPIROSZTÁLY:

(III. emelet. Lift.)

50 drb 25×25 damaszt papirszalvéta (cakkos, hófehér)	10 fill.
1 csomag 120 lapos fehér toalett-papir	10 fill.
10 darab levélpapir bélelt borítékkal	10 fill.
2 drb à 60 lapos leszakitható blok-tömb	10 fill.
4 drb ¼-ives rajzlap	10 fill.
1 drb 40 lapos pepita füzet	10 fill.
2 drb 25 cm beosztásos lapos vonalzó	10 fill.
8 drb iskolai irótoll	10 fill.
1 drb 80 lapos pepita notesz	10 fill.
1 tubus kitünő ragasztó	10 fill.
25 drb kék üzleti boriték	10 fill.
2 iv fehér csomagolópapir	10 fill.
12 drb 9×15 cm papirtálca	10 fill.
50 drb „Mignon" hüvely	10 fill.
1 drb farsangi töröksapka	10 fill.
10 tekercs szines szerpentin	10 fill.
4 csomag confetti	10 fill.
20 drb postai levelezőlap	10 fill.
5 iv kockás vagy vonalozott irodai papir, nagy forma	10 fill.
10 iv fogalmazvány papir, nagy alak	10 fill.

GYERMEKJÁTÉK:

(II. emelet, Lift.)

6 drb ólomkatona	10 fill.
1 drb babacsörgő	10 fill.
1 drb játék karóra	10 fill.
1 drb bádog játékautó	10 fill.
1 drb evőkészlet (3 darab)	10 fill.
1 drb egérke türelemjáték	10 fill.
1 drb játék nádporoló	10 fill.
1 drb játék szemétlapát	10 fill.
1 drb ping-pong labda	10 fill.
1 drb brekegő béka	10 fill.
40 drb szines kögolyó	10 fill.

GYERTYÁK:

(IV. emelet, Lift.)

1 drb „Antonia" kocsigyertya (9 darab = 500 gram)	10 fill.
1 drb „Antonia" gyertya, (9 darab = 500 gram)	10 fill.
2 drb „Antonia" gyertya, (19 darab = 500 gram)	10 fill.
5 drb „Antonia" gyertya, (45 darab = 500 gram)	10 fill.

HÁZTARTÁS:

(V. emelet.)

¾ kiló mosószóda	10 fill.
¼ kiló mosópor	10 fill.
½ kiló surolópor	10 fill.
1 kis üveg fémtisztitó	10 fill.
1 kis üveg kékitő	10 fill.
1 levél ruhafesték, minden színben	10 fill.

10 deka Fondantcukorka, különféle izek 10 fill.

1 drb. óriási rekl.-léggömb 10 fill.

Családi értesítések:

Lővy Izabella
Palotás
Present László
Komárnó
jegyesek

Löwinger Lázár
Budapest és
Fanka Zeissler
Stanislau, jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)

Szende Erzsike
Budapest
Römer Arpád
Salgótarján
jegyesek

Ekstein Ernát
Törökbálintról eljegyezte
Kornitzer Mózes
Szerencsről
(Minden külön értesítés helyett)

Spitzer Ibolya
Szeged és
Gerber József
Kistelek
jegyesek

Bäder Magda
Nagykanizsa
Weiss Sándor
Fiume
jegyesek

VIDOR MAGDI
a Compacior ég beltagja és
BŐHM SÁNDOR
a Foncière Biztosító Intézet
kirend. vezetője, jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)

Döme Joli
és
Sárga János
jegyesek

Pauker Jenő
Kárpáti Angella
házasságot kötöttek
(Minden külön értesítés helyett)

Gold Belluska
Derecske s
Ohlmacher Jenő
(Óri) Budapest, jegyesek
(Minden külön értesítés helyett)

Breiner Manci
és
Klein Sándor
Pesiszenterzsébet, f. hó 21-én
házasságot kötöttek

Szücs Sárit
eljegyezte
dr. Heves Lajos
ügyvéd, Budapesten
(Minden külön értesítés helyett)

Steiner Sári
és
Turi Ármin
jegyesek

Winter Rózsit
Kiskunhalas
eljegyezte
Schvarcz Károly
Kiskunhalas

ROSENBAUM VERA
és
KOVÁCS MIHÁLY
folyó hó 21-én délil fél 12 órakor
tartják esküvőjüket a dohányuccai
izr. templomban
(Minden külön értesítés helyett)

GOLDSTEIN SÁRI
és
BERGER MIHÁLY
f. hó 28-án vasárnap d. u. 3 órakor tartják esküvőjüket Kisvárdán
(Minden külön értesítés helyett)

NÁSZUTASOK
Rómába 70%-kal olcsóbban utazhatnak, közben Velencét, Páduát, Bolognát, Firenzét is megnézhetik
Felvilágosítással szolgál Az Est utazási irodája, Erzsébet körút 18—20

— **Grünwald és Vahl** Váci ucca 17. Menyasszonyi kelengyék jutányos áron. Kelengyeárjegyzékünket kívánatra küldjük.

— **A pénzintézetek és a gyáripar 250—250, a kereskedelem 50 diplomás ifjút helyez el.** *Hóman* kultuszminiszter folytatta az állásnélküli diplomások elhelyezése érdekében a tanácskozásokat. Szombaton *a kereskedelmi és iparkamara elnöksége jelent meg a kultuszminiszternél.* A tanácskozás során a kereskedelem és ipar képviselői elmondották sérelmeiket és panaszaikat, azokat *Hóman* meghallgatta és kijelentette, hogy tolmácsolni fogja az egyik minisztertanácson. A szombati megbeszélés eredménye egyébként az, hogy *a kereskedelem és ipar egyelőre 50 állásnélküli diplomás elhelyezését vállalta magára.* Megigértték a kultuszminiszternek, hogy állandóan figyelemmel lesznek arra, hogy minél több állásnélküli diplomást helyezzenek el. A kultuszminiszternek sikerült elérni ezekkel a tanácskozásokkal azt, hogy *a pénzintézetek 250, a gyáripar 250, a kereskedelem és ipar egyelőre 50 állásnélküli diplomást helyez el.* Ez az akció azonban kiszélesedik és a miniszter érdeklődése folytán ennek a számnak az emelkedése várható.

= **Buda szenzációja!** Irigylésreméltó a budai közönség, minden ruházati szükségletét rendkívül olcsón, a legszebb kivitelben, fáradság nélkül egy helyben beszerezheti *Fábián József nagy divatáruházában, I., Krisztina körút 8—10.* Postapalota mellett. Nagy leltári vásár január 22-től február 4-ig.

HABIG-KALAP
Kossuth Lajos u. 1
BEREGI JÓZS. ÉS TÁRSA
LELTÁRI ÁRUSITÁSUNKAT MEGKEZDTÜK

— **A szófiai új magyar katonai attasét bemutatták a bolgár királynak.** *Szófiából* jelentik: A vizek megáldásának ősi szertartása után *Algya* Zoltán, az eddigi magyar katonai attasé bemutatta Boris királynak utódját, *Bakay* Szilárd *alezredest.* A király és Cyrill herceg hosszabb ideig rendkívül szívélyesen elbeszélgetett a két magyar tiszttel.

— **Leszúrták és kirabolták a kölcsei »kerékpáros juhászt«.** *Debrecenből* jelentik: Az elmult év júliusában nyomtalanul eltünt *Jakab* Gyula 52 éves kölcsei juhkereskedő, akit az egész környéken »a kerékpáros juhász« néven ismertek, mert állandóan kerékpáron járt. Jakab, aki jómódú ember volt, július 23-án a mátészalkai vásáron megállapodott *Berger* Rezső ottani bérlővel, hogy 180 juhot vesz tőle. Át is adott 570 pengőt és Berger ekkor észrevette, hogy *Jakab Gyula pénztárcájában még 2000 pengő van.* Abban állapodtak meg, hogy másnap véglegesítik az üzletet. Jakab azonban *nem jelentkezett, nyomaveszett.* A kölcsei csendőrség mingyárt arra gyanakodott, hogy *a gazdag juhkereskedő bűncselekmény áldozata lett.* Most végre sikerült kinyomozni az ügyet. Megállapították, hogy Jakab Gyula annakidején *Zámbó* Gyula zsarolyáni gazdálkodónál szállt meg. Zámbó összebeszélt *Fejes* István nevü 54 éves fehérgyarmati juhászbarátjával, a mezőre csalták Jakabot, *leszúrták, elvették tőle a 2000 pengőt és holttestét a földeken elrejtették. A két gyilkost letartóztatták és beszállították a debreceni ügyészség fogházába.*

— **Megszünt a »Midi«, Stavisky bűntársának lapja.** *Párizsból* jelentik: A *Midi*, amelynek főszerkesztőjét, *Dariust* a Stavisky ügyben letartóztatták, *megszünt.* Szombaton egyébként *a tőzsdén tüntettek a Stavisky-botrány miatt.* A tőzsdeügynökök *kórusban szidalmazták a kormányt.* A rendőrség a tőzsde épületébe *bevonult és négy tüntetőt letartóztatott.*

AZ IDŐ. *(Nyugatról terjeszkedő újabb lehülés.)* Mint tegnap jeleztük, a nappal a derültebb időjárás következtében még enyhe maradt s a hőmérséklet mindenütt a fagypont fölé emelkedett, de ugyancsak a derülés miatt az éjszakai lehülés fokozódott s különösen az Alföldön —4, —5 fokos

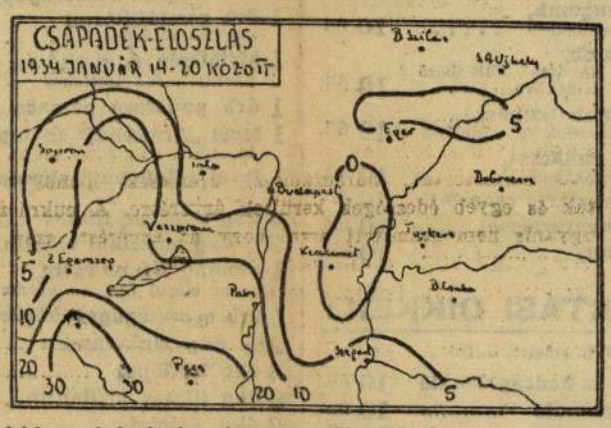

hideg alakult ki. Azt is említettük, hogy az enyhe nyugati légtömegek nyomában az óceán felett annak északibb tájairól jövő hűvösebb levegő áramlik a szárazföld felé. Ezt szombat reggelre már el is érte, úgyhogy ennek következtében Közép-Európában, sőt az Alpokban is újabb havazások indultak meg. A hőmérséklet Németországban öt-hat fokkal süllyedt, Angliában pedig újból fagy. Az Adria és a Balkán felől egyelőre még enyhe levegő áramlik a Kárpátok medencéje felé Ez azonban már nem tarthat sokáig, mert a nyugati, ezúttal hideg levegő rövidesen túlsúlyra kerül nálunk is s ezzel együtt az ország nyugati és délnyugati szélei felől terjeszkedő újabb lecsapódások várhatók, amelyeknek alakja eleinte eső, később hó lesz. A hegyekben tehát a hóviszonyok némi javulására számíthatunk. Az ország keleti felén az időfordulás csak hétfőn esedékes s így az idő — mint a mellékelt csapadéktérképből is látható — multheti száraz jellegét megtarthatja. *Dr. Massány Ernő*, m. kir. főmeteorológus.

A *Meteorológiai Intézet* jelenti január 20-án este 10 órakor:

A hűvösebb északnyugati levegő már Közép-Európa nagy részét elfoglalta. Az Alpesekben folytatódott a havazás; hazánk nyugati felében is megindult az esőszemergés és az élénk légáramlás. A nyugati határszéleken már csak 3 Celsius-fokig emelkedett a hőmérséklet, egyebütt általában 4—5 Celsiusig. A hegyeken szombaton is erős volt az olvadás, a Dobogókőn 14 centiméterre, a Kékestetőn 20 centiméterre csökkent a hó vastagsága.

Budapesten este 9 órakor a hőmérséklet +2 Celsius-fok a tengerszintre átszámított légnyomás pedig 765 milliméter, erősen emelkedő irányzatú.

Várható időjárás a következő huszonnégy órára: Élénk szél, néhány helyen kisebb eső és havas eső. A hőmérséklet egyelőre csak keveset csökken.

— **Vízállás.** A Duna Esztergomig és Dunapentelétől—Baja között árad, máshol apad. Alacsony vízállású. Dunai vízállások: Passau 237, Struden 145, Stein —51, Bécs —98, Pozsony 3, Komárom 125, Budapest 185, Paks 160, Baja 193, Mohács 199. A magyar Dunán a hajózó meder Pozsony—Ercsi között mindenütt jégmentes, a Budapest keleti szakaszon az erősebb partú jég áll. Ercsitől lefelé Mohácsig a jég kisebb megszakításokkal teljes szélességben áll; vastagsága 14—15 centiméter. A Dráva Barcsnál —37. A Tisza Tiszabecsnél és Tokajnál árad, máshol apad. Alacsony vízállású. Tiszai vízállások: Tiszabecs —30, Vásárosnamény —36, Tokaj 58, Tiszafüred 72, Szolnok 46, Csongrád —5, Szeged 52. A Tisza jege Vásárosnaménytól lefelé áll; vastagsága 11—16 centiméter. A Szamos Csengernél 64. A Körös Békésnél 162, Gyománál 82. A Balaton Siófoknál 92.

— **Meghalt Deák-Ébner Lajos.** Szombaton virradóra a Vöröskereszt-kórházban meghalt *Deák-Ébner* Lajos festőművész, a Képzőművészeti Főiskola nyugalmazott igazgatótanára. A nyolcvanhégyéves, kiváló művész halálát *szívizomgyengeség okozta.* Deák-Ébner egyike volt a magyar naturalizmus úttörő mestereinek s a mult század utolsó negyedében nálunk a plém-air-festés első képviselője. Különösen a népéletből vett képeivel aratott megérdemelt sikert, itthon és a külföldön egyaránt. Fiatalkorában Münchenben és Párizsban dolgozott, majd Szolnokra kerülve, megismerkedett *Pettenkofennel*, akinek ösztönzésére festette legszebb magyartárgyú zsánerképeit. Szolidság, kifinomult ízlés és kifejező erővel párosult fölényes mesterségbeli készség jellemzi széleskálájú művészetét, amelynek java eredményeit főkép az *Ujoncok*, a *Vásári baleset*, a *Husvéti körmenet* és a *Tatárjárás* jelzik Sok díjat és kitüntetést nyert s több képét őrzi a Szépművészeti Múzeum is. Trefort minisztersége alatt Deák-Ébner a női festőiskola tanára, majd igazgatója lett, később pedig a Képzőművészeti Főiskola tanára. 1920-ig tanított a főiskolán, aztán nyugalomba ment. Azontúl visszavonult könyvei közé s a társaságokon sem találkoztunk többé nevével. Most beteg szíve megölte az agg művészt. Halála osztatlan részvétet keltett. Deák-Ébner Lajost *héttőn délután félnégy órakor* temetik a kerepesi temető halottasházából.

— **Kultúrdélután az Izr. népkonyha javára.** A VIII—IX. ker. Izr. Nőegylet ma, vasárnap délután fél hat órakor kultúrdélutánt rendez népkonyhája javára a Goldmark-teremben (Wesselényi ucca 7. szám). Szereplők: Gózon Gyula, Keleti László, Kökény Ilona, László Miklós és Rajna Alice. A műsor után tánc.

— **Miért maradt el az idén az áruházak szokásos téli vására?** Takarékos háziasszonyok az utóbbi években már berendezkedtek arra, hogy a téli meleg portékát nem karácsony előtt, hanem a januári holtszezónban vásárolják be. Érdemes is volt halasztani a bevásárlást, mert a nagyobb cégek — külföldi mintára — eddig minden évben versenyre keltek abban, hogy melyik tudja közönségét olcsóbb téliáruval elkápráztatni. Idén azonban — bármennyire várták is a jó gazdasszonyok és a takarékos férjek a téli vásárt — az áruházak szokásos versenye elmaradt. A fővárosban és az egész országban oly népszerű Gólya áruházhoz fordultunk, hogy megtudjuk, mi lehet az oka a vásárok elmaradásának. A nagymezőuccai áruházban informáltak bennünket arról, hogy január 1-én életbelépett új törvény tiltja el a kereskedőket a vásárok rendezésétől. Viszont módot nyujt a törvény a kereskedelemnek arra, hogy a raktáron felgyülemlett árukészlet egy részét, az úgynevezett idénycikkeket és egyéb olyan árukat, melyek a leltárt megelőző időből maradtak a kereskedő raktárán, évente kiárusíthassa. Ez a leltári kiárusítás holnap, hétfőn, 22-ikén kezdődik a Gólya áruházban. Idén kettős célja van a Gólya leltári kiárusításának: egyrészt az árukészlet nagyrészét pénzzé akarják tenni, másrészt a cég régi szokásához hiven az idén is kedveskedni akar állandó vevőkörének és a jó középosztályt kevés pénzért olyan árukhoz juttatni, melyeket különben nem állna módjában megszerezni.

BEKÜLDÖTT HIREK *Vasárnap. Előadások* A Petőfi Társaság felolvasó ülésén, délelőtt ½11 órakor a Magyar Tudományos Akadémiában *Farkas* Imre novellát, *Madai* Gyula és *Kiss* Menyhért költeményeket olvas fel, *Gáspár* Jenő titkár pedig bemutatja *Kanizsay* E. László elbeszélését. — Dr. *Gortvay* György: A munkanélküliség. 5 órakor a Népegészségügyi Múzeumban. Eötvös ucca 3. — Dr. *Ráth* Zoltán: Az ember négyes személyisége. ½6 órakor a Teozófiai Társaságban, Berkenye ucca 3. — Dr. *Mihalik* Sándor: Külföldön működött régi magyar ötvösmesterek. Délelőtt 11 órakor az Iparművészeti Múzeumban. Üllői út 33. — *Szabolcsy* Bence: A magyar népzene keleti kapcsolatai. *Pető* Imréné és *Tóth* Gabriella énekbemutatásával. Délelőtt 11 órakor a Néptanulmányi Egyesületben. Otthonkör. Esterházy ucca 4. — Dr. vitéz *Pálffy* János: A Szepesség történelmének tanulságai a revízió szempontjából. 6 órakor a Szepesi Egyesületben. Vas ucca 11. — *Laubné* dr. *Dános* Erzsébet: A nő eszményképe a történelemben és a mindennapi életben. Délelőtt 11 órakor az Izr. Hitk. Leánygimnáziumában. Abonyi ucca 7—9. — *Major* László: Trianon és az evangélium. *Karácsony* Sándor: A küzdő férfi sorsa és az evangélium. Vitéz *Csia* Sándor: A férfi nemi élete és az evangélium. *Benkő* István: Győzelem felé. 3 órakor a kőbányai ref. férfiak konferenciáján. X., Ihász ucca 15. — Dr. *Tüdős* Endre: A nemibajok a gyermekkorban. Utána dr. *Schnell* János: A nehezen nevelhető gyermek és a vérbaj. Délelőtt 11 órakor a Teleia Egyesületben. Eötvös ucca 3. — Dr. *Oret* Géza: Az árusítás technikájáról. 5 órakor a Fűszerkereskedők Egyesületében, Vörösmarty ucca 6. — *Hétfőn. Előadások. Alföldi* András: Az avarok nemzetisége (Székfoglaló). 5 órakor az Akadémiában. — Dr. *Halmi* Bódog: A magyar könyv drámája. ½7 órakor a Magyar Írók Körében. Esterházy ucca 4. Otthon-kör. — Dr. *Rubin* László: Szocialista perspektívák. 7 órakor a PTOE-ben. Mérleg ucca 2. — *Magyar* Pál: Költségvetés és termelési politika. ½9 órakor a Hétfői Társaságban. Royal szálló. — Dr. *Doros* Gábor: A prostitució közegészségügyi ártalmainak leküzdése a necabolíció szellemében. 6 órakor az Erkölcsvédelmi Tanácsban, Vitával. Baross ucca 13. *Hrabovszkyné* dr. *Révész* Margit: Az állhatatlan gyermek. 6 órakor. Utána 7 órakor dr. *Gartner* Pál: A gyermeki félelmek. Pedagógiai Állomás. Esterházy ucca 20. — *Liber* Endre: A reklám közgazdasági jelentősége. 7 órakor. Erzsébetvárosi Kör. Dohány ucca 76. — *Popper* Sándor: A szociálpolitika jelentősége a háború után. 7 órakor a KAOSz-ben. Erzsébet körút 13.

Nincs gramofónja?
Részletre is kaphat kiváló Homokord-beszélőgépet Rozgonyi és Révai cégnél, Kossuth Lajos ucca 5. szám. — Havi részlet 13 pengő

TÁRSASÁG

Atléta-bál

Az idei farsang alatt szombaton nyíltak ki először a Fővárosi Vigadó termei a bálozó közönség előtt, hogy befogadják az Atléta-bál előkelő résztvevőit. A pesti társaságokban fogalom az Atléta-bál. A legszebb, legfényesebb, legelőkelőbb, páratlanul kiemelkedő eseménye a farsangnak. Körülbelül öt év óta emelkedett ki a bálok sorából az Atléta-bál. Az idén a sikeres Atléta-bálok sorozatában az ötvennyolcadik bál fényben, pompában és előkelőségben jóval felülmulta az eddigieket. Az Atléta-bál sikerének csúcspontjához ért, amelynek növelése alig elképzelhető. Az, hogy az Atléta-bál ilyen egyedülállóan kiemelkedő eseménye az idei farsangnak, ifj. *Wahlkampf* Henrik elnök és *Koós* György dr. ügyvezető elnök érdeme.

A Vigadó délszaki növényekkel díszített előcsarnokában már tíz óra után gyülekeztek az aktiv miniszterek, a diplomáciai kar tagjai, a magyar arisztokrácia, sportéletünk kiválóságai és a pesti és vidéki bálozó elitközönség. Ebben a hullámzó tömegben megtalálható volt mindenki, aki társadalmilag számottevő poziciót tölt be. De ott voltak az idén a bálozó leányok legszebbjei is, mert bálozásukra az Atléta-bál tette fel a koronát. Az elegáns toalettekben megjelenő hölgyeket a frakkos fiatalemberek kísérték fel a pompásan díszített bálterembe.

Pontban tíz órakor a harsonások jelezték *József* királyi herceg érkezését, akit *Sigray* Antal gróf, a MAC elnöke, *Andrássy* Géza gróf, a MAC tiszteletbeli elnöke, *Pekár* Gyula és *Veress* Imre, a MAC ügyvezető elnökei fogadtak, majd *Hübner* Nándor vezérpálcás vezetésével tizenkét pálcás atléta és a díszmagyarba öltözött kandelábert vivők sorfala között a nagyterembe vezették. Miután az előkelőségek a részükre fenntartott emelvényen helyetfoglaltak, bevonult a tizenkét csárdással és a húsz valcerral nyitó pár. A nyitó párok bevonulása után vonult be, *Brada* Rezső balettmester vezetésével, a magyar királyi Operaház teljes balettkara. Miután a fővédnök a bál megnyitására az engedélyt megadta, a balettkar a Hunyadi László című opera külön e célra átdolgozott táncjelenetét mutatta be fényes sikerrel. A balett bemutatása után *„Édesanyám, eresszen el a bálba"* hagyományos csárdás hangjaira a következő párok nyitották meg a bált:

Lichtenstein hercegnő—ifj. Wahlkampf Henrik, Helmeczy Lolli—Koós György dr., Festetich Gundi grófnő—Finászy Ernő dr., Koós Edit—vitéz Keserü István dr., Verebély Eszter—ifj. Károlyi József, Titsch Juliette—Palkovits Ede, Jankovich Marietta—Des Echerolles Sándor, Debreczeni Babszi—ifj. Szlávik Ferenc dr., Rauscher Magdi—Liedemann János, Perczel Lili—ifj. Studinka Elemér dr., Perczel Katinka—ifj. Heinrich Gábor, Stoll Bözsi—Rödler Frigyes dr., Helmeczy Bäby—Csepreghy Jenő, Zettl Buci—Pétery László, Ipolyi Keller Klára—ifj. Röck István, Lázár Magda—Orel Géza István, Lenz Gräte—Erdőssy Jenő, Álgya-Papp Marianne—Doby Ivor dr.

A csárdás után a következő párok valcerrel nyitottak: Novák Sylvana—Marinovich Sándor, Sacelláry Pipsó—Frenreisz István, Mannó Kató—Szily József, Gerlóczy Éva—Nékám Lajos dr., Thon Éva—Rajner Tibor, Stielly Baba—Vecsey Géza, Wikus Rózsika—Ring Oszkár dr., Habesser Poy—Becsey László, Debreczeny Gyöngyi—Frenreisz Ferenc, Stoll Éva—Baittrok Béla, Hekkler Litta—Waigand Ferenc, Petri Éva—Zboray Gyula, Nedeczky Gribsch Erzsébet—Durand Jaques, Roskoványi Csöpi—Wessely Géza, Klees Mimi—Gál Imre, Telbisz Mici—Siki Andor dr., Szőllősy Márta—Wessely József dr., Margalit Zsuzsa—Telkes Tibor, Heinrich Móci—Haris György, Kovácsy Éva—Gally Tibor, Hodula Märy—Rozinszky Béla dr., Szemerey Magda—Horváth Dénes, Gergely Klára—Nagy Géza, Krayer Ádi—Schlick Béla, Ligethy Bäby—Vajda Zuárd dr., Rácz Baba—Körössy János, Kováts Sebestyén Magdi—Bud Pál, Rácz Mädy—Paul László, Balázsovits Herta—Áts Mihály, Scheyer Gabi—Spett Elek, Gerenday Marietta—Petik Jenő, Szücs Trudi—Némethy Géza, Lengyel Marianne—Ulrich Győző, Szily Marietta—Szabóky Béla, Vass Gizella—Nagy Ferenc.

A fáradhatatlan rendezőség, amelynek élén ifj. *Wahlkampf* Henrik elnök, *Koós* György dr. ügyvezető elnök, *Lichtenstein* János herceg, *Festetich* Bénó gróf, *Hegyeshalmy-Fischer* Tamás, *Rosinszky* Béla dr., *Csepreghy* Jenő dr., *Liedemann* János és vitéz *Kesserü* István állt, ötletesen berendezett bárral és a valódi arany griffmadaras flacon-ajándékkal lepte meg a hölgyeket.

A kiválóan megrendezett bálról a kitünő hangulatban lévő társaság a késő reggeli órákban, felejthetetlen emlékekkel távozott.

Megjelent hölgyek a következők:

Asszonyok: Degenfeld Kristófné grófné, Festetich Bénóné grófné, Koós Ödönné, helmeczine Bertalan Margit, Verebély Lászlóné, ifj. Bókay Jánosné, Titsch Gyuláné, Jankovich Antalné, Debreczeni Sándorné, Reuscher Aurélné, Perczel Tiborné, özvegy Stoll Károlyné, Zettl Ágostné, Lázár Ferencné, Lenz Albinné, Álgya-Papp Sándorné, Novák Istvánné, Sacelláry Györgyné, Manno Istvánné, Gerlóczy Endréné, Stielly Walterné, Molnár Péterné, Debreczeni Istvánné, Hekler Antalné, Wikus Károlyné, Habesser Károlyné, Roskoványi Dezsőné, Klees Ferencné, Telbisz Ottmárné, Nedeczky Gribsch Viktorné, Ligety Miklósné, Heinrich Jánosné, Hodula Károlyné, Margalit Andorné, Rácz Vilmosné, Szüts Istvánné, Balázsovits Dezsőné, Kovátsy Istvánné, Gergely Ernőné, Szemerey Rudolfné, Thon Gézáné, Lengyel Endréné, Takátsy Györgyné, Kovács Sebestyén Endréné, Krayer Gyuláné, Srayer Endréné, Gerle Lajosné, Máday Sándorné, Hubaka Györgyné, Ágotha Árpádné, Felde Tiborné, Baján Ferencné, Bartha Imréné, Bayer-Krucsay Dezsőné, Bánlaky Gézáné, De Ben Józsefné báróné, Bendl Istvánné, Bezzegh-Huszágh Miklósné, Boyhnert Józsefné, Bozó Józsefné, Bernáth Gyuláné, Buzáth Jánosné, Csajthay Ferencné, Császár Béláné, Drasskovits Györgyné grófné, Császár Ferencné, Csonka Lászlóné, Dallos Rezsőné, Doby Gézáné, Dolecskó Béláné, Dolecskó Jánosné, Dobroszláv Péterné, Dusóczky Károlyné, Eisele Tiborné, Fabinyi Rudolfné, Fellner Alfrédné, Fischer Ödönné, Fodor Istvánné, Frenreisz Ferencné, Fridrich Istvánné, Girárdy Istvánné, Halász Ferencné, Halász Tiborné, Hável Imréné, Heirich Jánosné, Heirich Frigyesné, Herczegh Ernőné, Csetey Herczogh Andrásné bárónő, Hlatky Imréné, Hutyray Gyuláné, Hübner Tiborné, Karlovits Jánosné, Kerling Béláné, Kelemen Aurélné, Kertész Nándorné, Kertész Lászlóné, Mihályfy Dezsőné, Reichl Gyuláné, Gretsák Richárdné, Korodi Katona Jánosné, Kosztolányi Ödönné, Kozmovszky Tiborné, Krempelsz Péterné, Kurtz Béláné, Lázgálner Zoltánné, Lechner Jenőné, Lenkey Lehelné, Léderer Miklósné, Virágh Pálné, Vigh Gyuláné, Fésüs Andorné, Liyha Bertalanné, Lipták Pálné, Lóczy Lajosné, Lotz Antalné, Manno Istvánné, Mándy Sándorné, Meszlényi Róbertné, Milotay Istvánné, Nátter Ferencné, Nemes Dezsőné, Rózsahegyi Gusztávné, Nickl Alfrédné, Okolicsányi Gyuláné, Pápay Frigyesné, Penninger Gyuláné, Péteri Jenőné, Philippovich Károlyné, Pintér Tiborné, Pirkner Ferencné, Pirovich Zoltánné, Lészay Árpádné, Kvittner Ervinné, Raffay Béláné, Rapaich Dezsőné, Rády Józsefné, Rákossy Lajosné, Rustler Károlyné, Ruttkay Gidónéé, Báthor Istvánné, Sillay Györgyné, Sidella Istvánné, Schmidt Béláné, Selmeczy Lászlóné, Severlay Zoltánné, Staub Elemérné, Zuppka Gézáné, Szeleczky Ivánné, Szentiványi Ervinné, Szénássy Ferencné, Szikszay Gerőné, Szlávy Béláné, Szőke Gyuláné, Sztehlo Aladárné, Teöke Béláné, Térffy Béláné, Tonay Mihályné, Tornyay Lajosné báróné, Törley Antalné, Török Ferencné, Tuczentalle Aurélné, Uher Károlyné, Ulain Ferencné, Vass Ferencné, Véghelyi Dezsőné, Voratsek Antalné, Vreede Jánosné, Wanke Gusztávné, Weismahr Józsefné, Wein Elemérné, Wéninger Jánosné, Wildner Ödönné, Záborszky Rezsőné, Zupka Lajosné, Zsigmondy Mihályné.

Leányok: Apponyi Teréz grófnő, Hekmeczy Lolli, Draskovich Matild grófnő, Draskovich Anna grófnő, Degenfeld Ilona grófnő, Degenfeld Hanna grófnő, Festetich Gundy grófnő, Koós Edit, Verebély Eszter, Titsch Juliette, Jankovich Marietta, Lenkey Györgyi, Debreczeny Babszi, Rauscher Magdi, Perczel Lili, Perczel Katinka, Stoll Bözsi, Helmeczy Bäby, Zettl Buci, Ipolyi Keller Klára, Lázár Magda, Lenz Gräte, Novák Silvana, Álgya-Papp Marianne, Sacelláry Pipsó, Manno Kató, Gerlóczy Éva, Thon Éva, Stielly Baba, Molnár Dalma, Wikus Rózsika, Habesser Poy, Debreceny Gyöngyi, Stoll Éva, Hekkler Litta, Petry Éva, Nedeczky Gribsch Erzsébet, Klees Mimi, Roskoványi Csöpi, Telbisz Mici, Szőllösy Márta, Heinrich Moczy, Kovácsy Éva, Hodula Märy, Szemerey Magda, Gergely Klára, Krayer Ádi, Ligety Bäby, Rácz Baba, Kováts Sebestyén Magda, Rácz Mici, Balázsovits Hetha, Gerenday Marietta, Vass Gizella, Takácsi Baba, Margalit Zsuzsa, Lengyel Marianne, Szücs Trude, Szily Marietta, Girardy Éva, Ágotha Hilda, Baján Manci, Bánlaky Baba, De Ben Náczy bárónő, Bendl Duci, Bernath Marianne, Bezzegh-Huszágh Éva, Buzáth Klári, Csajthay Bözsi, Császár Lili, Dallos Sári, Dobroszláv Zsezse, Doby Klári, Dolecsko Baba, Kirknopf Ili, Fodor Éva, Rejtő Ninette, Havel Edit, Heinrich Monchy, Hlatky Mária, Hutyray Mara és Nóra, Lechner Marianne, Ledniczky Éva, Lenkey Györgyi, Lingel Foy, Lorx Éva, Meszlényi Pia, Milotay Baba, Okolicsányi Éva, Penninger Mimi, Rapaich Kató, Rády Zsóka, Rákosy Cica, Roskovány Märy, Rusztler Ildikó, Ruttkay Baba és Märy, Schidella Steffánia, Zuppka Baba, Szikszay Baba, Szőke Márta, Sztehló Márti, Teöke Erzsike, Tolnay Rózsi, Uher Zita, Ulain Vilma, Véghelyi Ili, Voratsek Mici, Wanke Klára, Weismahr Nyuszi, Weninger Cunci, Záborszky Elli, Conlegner Gigi.

---

* A „Csaba" B. E. „Jász-Kun" törzse február 1-én rendezi jelmezes és álarcos táncestélyét az Országos Tisztviselő Kaszinó helyiségeiben. A táncestély fővédnökségét *Balogh* Ernő dr., *Bakay* Lajos dr. és *Czettler* Jenő vállalták. A siker érdekében nagyszámú rendezői gárda munkálkodik *Meleghegyi* László és *Vaday* Sándor elnökökkel az élen. Meghivó igénylés: IX., Tompa-utca 12.

LELTÁRI KIÁRUSITÁS!

Január 22-től február 5-ig

Csillár 3+1 lángu, nickelezett, opál üvegezéssel P 10.50-től
Asztali lámpa, modern stilusú ..... P 4.50-től
Villamos vasaló, 5 évi jótállással ..... P 8.—
Villamos főzőedény, ½ lit., jótállással P 5.50
Detektoros készülék, szuperszelekt.... P 4.50
Primafe hallgató, 4000 ohmos..... P 3.—
2+1 csőkészlet: 1 drb RV 4100 és 2 drb normál cső..... P 10.90
Garantiás anódtelep: 90 Volt P 5.86, 120 Volt..... P 7.60
Uj gramofonlemez, 26 cm., jazz és cigányzene..... P 1.80-tól
Táncslágerek, 20 cm..... P 1.40-től
Gramofontü, dobozonként ..... P —.24-től

Standard, Philips, Telefongyári, Vatea
készülékek, hangszórók és csövek
mélyen leszállított árban.
Részletfizetési kedvezmény és csereakció.

Reich Miklós cégnél
Budapest, VI., Vilmos császár-út 45. szám, Nagymező-utca sarok.
Kérje a legujabb képes árjegyzéket.

TÉLI VÁSÁR

OLCSÓSÁGUNKAT KIRAKATAINK HIRDETIK!

OLCSÓBB, MINT VALAHA

Árban Minőségben Szenzáció

MAGYAR DIVATCSARNOK

Rákóczi-ut 72–74

SZINHÁZ

A Szevillai borbély felujitása az Operaházban

Szombaton este részben új betanulással, új rendezéssel és új díszletekkel került színre a *Szevillai borbély*.

Figaró szerepét *Svéd* Sándor énekelte. Fényes, meleg, tömör baritonja és színésztehetsége teljességében érvényre jutott. Belépője után szünni nem akaró taps zugott a nézőtéren. Bartolo szerepében új volt *Maleczky* Oszkár. Nagyszerű érzéke van a buffó stílus iránt. Egyike azoknak, akik épp oly jól énekelnek, mint amilyen jól játszanak. Bartolo áriáját, amelyet egyébként rendesen kihagynak, ezuttal beillesztették az előadásba, igen helyesen, amint a siker igazolta. Basilio alakjából *Kálmán* Oszkár formált remek figurát; természetesen énekben is kitünőet. A rágalom-ária után ő is igen meleg tapsot kapott.

Ferencsik János ezuttal először vezényelte Rossini klasszikus vígoperáját. Stílusérzéke most sem hagyta cserben: mind a színpadon, mind a zenekarban *élt* ez a szénsavasan gyöngyöző muzsika. A secco recitatívokat, amelyeket a legutóbbi felujítás alkalmával beillesztettek, ezuttal újból elhagyták.

A rendezés *Rékai* András munkája. Egész sereg új ötlet van benne. Főképpen a komikumot hangsúlyozza; annyira, hogy helyenkint át is hajlik a commedia dell arte stílusába. Az új rendezés legsikerültebb mozzanata az első felvonásbeli változás szünet nélkül történő beállítása, amelyet elmés ötlettel oldottak meg.

Oláh Gusztáv díszletei dekoratív voltuk mellett könnyed, vidám hangulatot árasztanak és így megadják az előadás megfelelő keretét.

A közönség igen melegen fogadta a reprizt.

(Op.)

---

* **(A szegény Mavrier huszonötödik előadása.)** A Nemzeti Színház műsorán jövő vasárnap *huszonötödször* szerepel René *Funchon* nagyszerű vígjátéka, a *Szegény Mavrier*, Cs. *Aczél* Ilonával a női főszerepben.

* **(Jubileum a Belvárosi Színházban.)** A *Belvárosi Színházban* szombaton este jubileum volt, *hetvenötödször* került színre Paul *Vulpius* nagysikerű vígjátéka, a *Helyet az ifjúságnak*. A közönség a jubiláris estén is nagy tetszéssel fogadta a vidám darabot és sokat tapsolt a főszereplőknek.

× **(Nagyon szép lesz a Hófehérke és a hét törpe meseoperett vasárnap délutáni gyermekelőadása.)** Kineses bácsi Meseszínháza a világ legszebb meséjét, a *Hófehérkét* játssza vasárnap három órakor a *Bethlen-téri Színpadon*. Gyönyörű énekek és táncok tarkítják a pompás darabot, amelynek főszerepeit *Egry* Márta, *Bársony* Vera, *Zala* Hédy és *Rejtő* Dodó játsszák. Jegyek 30—150 fillérig a *Bethlen-téri Színpad* pénztáránál (44-3-76).

* **(A hajó.)** A Magyar Nemzeti Szövetség védnöksége alatt sorozatos előadásokban hozzák színre *Toronyi* Gyula és *Remsey* György irredenta drámáját, amelynek címe a *„Hajó"*. A háromfelvonásos színmű a reviziós gondolat jegyében született s meggyőző tanuságot tesz a jobb magyar jövőbe vetett törhetetlen hit mellett. A színmű díszbemutatóját vasárnap délelőtt 11 órakor rendezik a *Kamaraszínházban*, a további előadásokat valószínűleg a *Városi Színházban*, délután és ünnepnap délelőtt rendezik. A főszerepeket *Sarlay* István, E. *Orsolya* Erzsi, *Somodi* Pál, *Gárdony* Lajos, M. *Ignácz* Rózsa és *Tapolczai* Gyula játsszák. A lelkes előadást *Köpeczi-Boócz* Lajos rendezi.

Az ember tragédiája ünnepi előadásai

Az ember tragédiája e heti előadásain, amelyek hétfőtől kezdve kivétel nélkül *hét órakor* kezdődnek, a főszerepeket váltakozva a következők játsszák: Vasárnap este *Lehotay* Árpád, N. *Tasnády* Ilona, *Táray* Ferenc, hétfőn és szerdán T. *Mátray* Erzsi helyett, akit az egyik próbán baleset ért, *Szabó* Margit lesz Éva, *Abonyi* Gézn lesz Ádám, Lucifert pedig először játssza *Mihályfi* Béla, kedden *Lehotay* Árpád, N. *Tasnády* Ilona, *Timár* József, pénteken *Lehotay* Árpád, N. *Tasnády* Ilona, *Timár* József, szombaton *Abonyi* Géza, *Szabó* Margit, *Táray* Ferenc. *Az ember tragédiája* ezenkívül a következő hét hétfőjén és keddjén van műsoron.

Voinovich Géza a bécsi bemutatón

Mint Bécsből jelentik, *Az ember tragédiájának* próbái *Röbbeling* igazgató vezetésével, már teljes díszlettel folynak a Burgszínházban. Az utóbbi napokban naponta *nyolc óra hosszat* próbáltak. Szombaton volt az utolsó próba, míg *a nyilvános főpróbát hétfőn délelőtt* fél 11 órakor tartják meg. A főpróbára nemcsak a bécsi sajtót, hanem a külföldi lapok bécsi levelezőit is meghívták, akiknek száma *meghaladja a százat*.

A tragédia keddi bécsi bemutatója iránt *rendkívüli az érdeklődés*. Valamennyi páholy- és földszinti jegy *elővételben* elfogyott.

Voinovich Géza, a Nemzeti Színház kormánybiztosa, vasárnap délután utazik *Bécsbe*, hogy jelen legyen *Az ember tragédiája* premierjén a Burgszínházban. Vele együtt megy Bécsbe *Horváth* Árpád főrendező, *Siklóssy* Pál rendező és *Upor* Tibor díszlettervező.

---

* **(Két bemutató.)** A Bethlen-téri Színpad *pénteken* mutatja be Elmer *Rice „Számológép"* című darabját *Bálint* György fordításában. Másnap, *szombaton* újra megnyílik a *Pesti Színház Emőd* Tamás és *Török* Rezső *„A tányérmosó"* című színművének bemutató előadásával.

Deák-Ebner Lajos festőművész meghalt

A magyar képzőművészetnek ismét nagy gyásza van; ma éjjel félháromkor 84 éves korában meghalt *Deák-Ébner* Lajos, a festőművészek nesztora, a régi nagyok itt maradt képviselője. A Képzőművészeti Főiskolának volt tanára és a női festőiskolának igazgatója. 1923-ban vonult nyugalomba, csendes visszavonultságban töltötte késő öregségének napjait. Két nappal ezelőtt szállították be a Vöröskereszt-kórházba és itt halt meg szívgyengeségben.

Deák-Ébner Lajos 1850 július 18-án született Budapesten, a festőakadémiát Münchenben végezte, de később Párizsba költözött, ahol 1873. évtől kezdve több mint másfél évtizedig dolgozott. *Verekedő munkások* című képét Londonban, *Gyermekek szőlővel* című festményét Bécsben állította ki először. Művészetének kialakulására Munkácsy Mihály stílusa, de a francia világos *plein air* is hatással volt. Kedvenc témáit a magyar népéletből merítette és hogy minél zamatosabb lehessen, nyaranta Szolnokra ment. Itt festett első képeivel aratta legnagyobb sikereit. Sokszor a telet is Szolnokon töltötte az osztrák Pettenkofen, Müller, von Thoren, később pedig Bihari és Mednyánszky társaságában.

Itt készültek a *Husvéti körmenet*, *Baromfivásár* című képei, melyek a *Szépművészeti Múzeumba* jutottak, a *Vásári baleset*, mellyel Belgiumban és a *Csirkevásár*, mellyel pedig Münchenben nyert aranyérmet. Ő volt az osztrák Pettenkofen és a magyar Bihari mellett a szolnoki népélet legkiválóbb ábrázolója. Egyike a legelső magyar plen-air-festőknek, aki az alföldi nappalok aranyos tónusát megkapó igazsággal örökítette meg. Zsánerképei őszinték s mégis kedvesek, festői előadásuk technikailag tökéletes és keresetlen. Deák-Ébner vásznain a festői probléma könnyed megvalósítása szinte eltűnt az ábrázolás közvetlensége mögött.

A Ráth-díjat az *Ujoncok* című képével, az Ipolyi-díjat a *Tatárjárás* című festményével kapta, később az állami nagy aranyérmet is neki ítélték oda. Legnagyobbszabású dekoratív munkája a városligeti Műcsarnok peristiljének homlokfrize, amellyel bebizonyította, hogy a monumentális festészetnek is mestere. A királyi palota lépcsőházai és a Bazilika számára is készített falképeket, régebben pedig Lotz Károllyal és Székely Bertalannal együtt a tihanyi apátság templomát festette ki.

Deák-Ébner Lajos festői kiválóságát a mai képírás összes irányainak képviselői elismerték. Egyike volt a régi nagyoknak, akinek stílusa a modern naturalistákéhoz vezetett át.

Deák-Ébner Lajos temetése január 22-én, hétfőn délután fél négy órakor lesz a Kerepesi-temető halottasházából.

---

* **(Bajor Gizi a gyógyulás útján.)** A beteg *Bajor* Gizi állapotában *tartós javulás* mutatkozik. A művésznő a hét végén alkalmasint már újból résztvehet a *Nemzeti Színház* próbáin.

* **(Uj darab a Bethlen-téri Színpadon.)** *Demeter* László és *Horti* Sándor *Leon Tong* címmel háromfelvonásos drámát írtak, amelyet a *Bethlen-téri Színpad* fogadott el előadásra.

„TOVARIS"

2
NAGY SIKER A
VIGSZINHÁZBAN

„ARANYIFJÚ"

* **(Strauss-bemutató és az Operaház egyéb eseményei.)** Vasárnap este Goldmark dalműve, a *Sába királynője* kerül színre az Operaházban. A címszerepben ezúttal először lép fel *Huszka* Rózsi. *Réti* Eszter Asztarótot, *Komáromy* Pál Bál Hanánt, *Korék* Endre a főpapot először énekli. Pénteken először kerül színre *Strauss* Richárd szimfonikus tánckölteménye, *József legendája*. Vezényli *Fleischer* Antal, rendezte, koreográfiáját készítette és betanította *Cieplinski* János. Főszereplők: *Walter* Rózsi, *Szalai* Karola, *Zsedényi* Károly. A *József legenda* után színrekerülő *Salomeban* először lép fel *Farkas* Sándor mint Johanan. Szombaton *Pataky* Kálmán fellépésével: *Manon*, szerdán, január 31-én *Pataky* Kálmán fellépésével *Pillangókisasszony* szerepel a játékrenden.

* **(Hevesi Sándor rendezi a Barlangvasutat.)** A Magyar Színház a tavasszal színrehozza *Faragó* Sándor *Barlangvasút* című mesejátékát. A magyar újdonságot *Hevesi* Sándor dr., a *Nemzeti Színház* volt igazgatója rendezi, aki legutóbb *Zilahy* Lajos *Tizenkettedik óra* című darabját is rendezte a *Magyar Színházban*.

* **(Növendékhangverseny.)** A Zeneművészeti Főiskola negyedik nyilvános növendékhangversenyén kitünt a zongoristák közül *Halmos* György, intelligens, jótechnikájú előadásával. *Lengyel* Gabriella *Goldmark* hegedűversenyét játszotta, lendületes, kiforrott felfogással. N. *Lakatos* Margit muzikális énekével aratott tapsokat. Szép sikere volt a két fúvós-szám előadójának, *Borst* Rezsőnek és *Pálos* Imrének is.

× **(Angyalok a kaszárnyában.)** Január 31-én kerül először színre a *Városi Színházban Hlavács* János *Angyalok a kaszárnyában* című új, magyarlevegőjű táncos operettje. A magyar huszáréletből merített operett főszerepeit *Arányi* Mária, *Déry* Margit *Erdey* Rózsa, *Takáts* Rózsi, *Lászlófy* Lajos, *Mátrai* György, *Pethő* Zoltán és *Radány* Dezső játsszák.

Paulay Ede

Az ember tragédiájának Burg színházi bemutatója és budapesti jubileuma újra kegyeletes emlékezetbe idézik annak a nagy magyar színházi embernek működését, akinek érdeme, hogy Madách remekműve a színpadon is dicsőséges pályát futhatott.

Paulay Ede tizennégyesztendős igazgatása (1878—1892) a Nemzeti Színház fénykora volt. Kiváló színészegyéniségek, jeles igazgatók addig is akadtak, de együttes játékról, sokoldalu műsorösszeállításról, következetes színészvezetésről, a modern magyar drámairodalom céltudatos irányításáról először csak a Paulay-rezsim idején beszélhetünk a Nemzeti Színházzal kapcsolatban.

Pedig Paulay Ede nem került kedvező viszonyok között a színház élére. Kiváló színészeket talált ugyan már a színháznál (Szigeti József, Prielle Kornélia, Náday, Ujházy, Vizvári, Nagy Imre), de a színház nagyon rosszul ment. Nem bírta a konkurrenciát a három évvel azelőtt megnyílt fiatal Népszínházzal.

Az új színház szerződésileg megkapta a Nemzetitől a dalos-táncos népszínműveket, amelyekkel még mindig lehetett házakat csinálni, az ország első színházának pedig nem voltak vonzó műsordarabjai. Az új romantikus mesejáték ugyanis, amely pár évig Paulay előtt olyan csillogó életet élt, kezdett a közönség szemében megfakulni, a várva-várt magyar társadalmi színmű pedig sehogysem akart megszületni. A közönség csak a vajudás fájdalmaival, s egyes koraszülött, vagy elvetélt magzatokkal találkozott.

Paulay Edének és Podmaniczky Frigyes intendánsnak közös érdeme, hogy az akkor legnagyobb magyar színpadírói tehetséget, Csiky Gergelyt hazacsalogatták Hellas ege alól, a görög papok és az athéni hölgyek társaságából és rányitották szemét a pesti házmesterekre, a szilenciumos ügyvédekre és a zongoraleckéket adó szegény hivatalnokleányokra, szóval a magyar társadalom jelenkorabeli alakjaira.

Az új drámairói iskola színpadi irányítását Paulay vette a kezébe. S bármi legyen is ma a vélemény Csiky Gergely költői értékéről, annyi kétségtelen, hogy *akkor* modern volt, s nélküle a magyar dráma nem állana azon a színvonalon, ahol ma áll. Csiky portálásával tehát Paulay Ede a magyar drámairodalomnak tett megbecsülhetetlen szolgálatokat, azonkívül a színház kasszáját is rendbehozta... Csiky nyomán kezdte működését a nyolcvanas évek kedvelt színműírója, Karczag Vilmos és Csiky örökét vette aztán át — ugyancsak Paulay biztatására — Herczeg Ferenc is.

Természetes, hogy Csikyvel párhuzamosan Paulay korában a Nemzeti Színház műsora Csiky francia mestereit is sűrűn juttatta szóhoz. De igazgatásának utolsó éveiben észreveszi Paulay Ibsen Henriket is és műsorba illeszti a *Nórát* és *A társadalom támaszait*.

A moderneken kívül a Nemzeti Színház hivatásának megfelelően természetesen kultiválta a klasszikusokat is, még pedig nem egyoldalúan Shakespeareet, hanem szóhoz juttatta Sophoklest, Euripidest, Plautust, Calderont, Moretot, Racinet, Molière-t, Goethet, Grillparzert, Beaumarchaist, Vörösmartyt is. Valóban el lehet mondani, hogy a Nemzeti Színház műsora soha olyan változatos nem volt, mint Paulay idejében.

Ilyen műsorhoz természetesen kitűnő színészek is kellettek. Paulay a már színháznál talált művészek mellé olyan tehetségeket szerződtetett, mint Gabányi, Gyenes, Szacsvay, Alszeghy Irma, Csillag Teréz, Márkus Emília, Mihályfi, Császár, Dezső József.

S ezt a fényes gárdát a maga ízlése szerint nevelte és rendezőművészetének fegyelmébe szorította. E téren Molnár Györgynek, a nagytehetségű, de egyenetlen temperamentumu magyar színházi ember úttörő munkájának lett folytatója. Megszüntette azt az áldatlan helyzetet, hogy az előadások nem az együttes játékon, hanem egyes nagy művészegyéniségek produkcióján nyugodtak. E sorok írója még emlékszik rokonságából egy színházjáró öreg úrra, aki sokszor emlegette, hogy Paulay előtt a közönség a Nemzeti Színházban csak akkor figyelt a színpadi történésre, ha valamelyik dédelgetett kedvence lépett a színre. Egyébként a nézőtéren félhangos csevegés folyt.

Mint rendező különösen Laube Henriknek és a meiningenieknek hatása alatt állott. Laubétól tanulta az előadás okos, értelmes ökonómiáját, a tiszta, értelmes beszéd tiszteletét, de — sajnos — némi fantáziamentes józanságot is. A meiningeniektől a már említett együttes játék fontosságát és a történeti darabokban a részletekbe menő korhűséget. Ez az aprólékos históriai pontosság persze ma már túlhaladott álláspont, de az akkori idők ízlésének néha még Paulay sem volt eléggé meiningeni: hiszen még egy Beöthy Zsolt is kissé csípősen jegyezte meg Dóczi *Utolsó szerelmének* színpadi beállításáról, hogy a híven másolt velencei Sala del Senatoban a trónszék feletti kép egy kétszáz évvel később keletkezett Tintoretto-festmények másolata.

Természetes, hogy ez a nagy színésznevelő kitűnő színiiskolai tanár is volt. *A színészet elméletéről* írt. 1871-ben megjelent műve Egressy Gábor öt évvel előbb napvilágot látott könyvének eredményeit tovább fejleszti. S ha Paulay hangsúly-elméletének egytes tételeit (pl., hogy a jelzős főnév kapcsolatokban mindig a jelzőn van a hangsúly) meg is döntötte az idő, mégis nagy érdeme, hogy egységesen átgondolt rendszert nyujtott.

Az a nagyszerű munka, amelyet Paulay Ede végzett, még életében megérte diadalát. A hetvenes évek végének üres kasszájú Nemzeti Színházát egy friss, egy kitűnő üzletmenetű Nemzeti Színház váltotta fel. S az 1889-ben leégett pesti német színház helyébe már nem tudott új német vállalkozás lépni, mert a konkurrenciát a Népszínházzal és a Paulay-vezette Nemzeti Színházzal úgysem bírta volna. Kelemen Lászlónak 1790-ben a fővárosban megindított küzdelme tehát egy híjján száz esztendő alatt — Paulay működése idejében — jutott döntő diadalra.

De legnagyobb erőpróbája a Paulay-társulatnak az 1892-iki bécsi nemzetközi színházi olimpiász volt, amikor a német, cseh, lengyel, olasz és francia színjátszással kellett az összehasonlítást kiállania.

Paulay a hat estére terjedő előadássorozatnak egyes darabjait úgy válogatta össze, hogy abból a magyar színjátszás sokoldalúságát állapíthassa meg az európai művészvilág. Játszatta *Bánk bánt*, *Moreto Közönyt közönnyel*-jét, a *Constantin abbét*, a *Nagymamát*, Grillparzer *Medeá*-ját és *Az ember tragédiá*-ját.

A bécsi kritika — egy-két nemzeti elfogultságból eredő csípős megjegyzést leszámítva — igen magasra értékelte a magyar színészek művészi teljesítményét. Megállapította, hogy van a magyar színészeti stílusban valami francia könnyedség, ami a némettől megkülönbözteti.

A magyar társulatnak legnehezebb két estéje a két utolsó volt. Az egyiken Jászai Marinak egy bécsi író darabjában, *Medeá*-ban, a bécsiek kedvencével, Charlotte Wolterrel kellett mérkőznie. S hogy minő sikerrel mérkőzött, azt a másnapi bécsi kritikák magasztalása mutatja.

Az utolsó estén *Az ember tragédiáját* játszották, amelyet ugyane színházi verseny ideje alatt Bécsben a hamburgi társulat is bemutatott már. Itt is tehát egy veszedelmes versenytárssal kellett az összehasonlítást kiállani. S mégis — a Wiener Allgemeine Zeitungot kivéve — a bécsi lapok általában a magyarok előadását ítélték jobbnak. Megállapították, hogy a hamburgiak inkább a szemnek dolgoztak, a magyarok jobban kiemelték a gondolati elemet is.

A német mentalitásra egyébként jellemző, hogy a Fremdenblatt mit írt magáról a műről. Azt mondja, hogy Madách munkájában semmi magyaros vonás nincsen, hacsak az nem, hogy a Pegazus, mint valami huszárparipa egy-két hatalmas szökkenéssel száguldja végig a világtörténelem, mitológia és metafizika területét.

Vajjon nem inkább beszélhetett volna-e a Fremdenblatt elménekedő kritikusa huszárbravurról Paulay Edével kapcsolatban, aki olyan snájdig attakkal tört be a fiatal magyar színészet élén a nagytradíciójú nyugati színjátszás elsőrangú gárdái közé?

GALAMB SÁNDOR

tiszta papirba burkolva visszatette az almáriom belső fiókjába.

És elgondolkodott. És elgondolta, ha most annak a fiunak jó anyja még élne, mennyi szomoruságot okozna az a fiu annak. Vagy talán nem okozna, mert hiszen anyját el nem hagyhatná a világért sem.

A fiu nem szólt többé háboruról. Szótalan volt és szomoru. S szomorun következtek egymásután a napok.

Karácson előtti estén ott volt az öreg kapitánynál a félszemü zászlótartó, a falábu főhadnagy és az öreg lelkész.

A falábu főhadnagy diadalérzettel közlé, hogy az ország fővárosából futnak a rebellisek; hogy egy seregük fönt a Kárpátokban elveszett a hidegtől; hogy a zürzavarnak immár vége lesz nem sokára.

A fiu hallgatott.

A jó öreg lelkész, midőn késő este elbucsuzott és haza ment, áldást mondott a házra, hol apa és fiu ugy szeretik és ugy becsülik egymást ezen szomoru zürzavaros világban is.

A fiu hallgatott.

Az öreg kapitány, midőn a lefekvéshez készült, azt mondá fiának:

— Szegény jó anyádnak ez volt legnagyobb ünnepe. Mikor a megváltó született. Öröme ilyenkor oly tiszta volt. Holnap reggel édes fiam megleplek valamivel, a mi téged boldoggá tesz.

A fiu hallgatott. Hallgatott és bement szobájába.

Reggel korán fölkelt és diszruhájába felöltözött az öreg kapitány. Érdemrendjeit nagy gonddal feltüzte mellére. Várta fiát.

A fiu nem jött elő és szobája néma volt.

Az öreg kapitány bement a fiu szobájába. Az ágy felbontva, de érintetlen. A fiu alsó és felső ruhái gondosan sorba rakva asztalon és széken. Az ágynak vánkosán egy nyitott levél. A levélben irva:

„Édes jó atyám! El kellett mennem. Szegény hazánkat védelmezni kell. Mindent itthon hagytam, mit te vettél nekem. A császár pénzén vetted. Édes jó atyám bocsáss meg. Becsületed és neved megkimélem. Csak szived tudja, hogy én fiad vagyok, én nem mondom azt senkinek. Akkor nem bánt téged senki. Anyám sirkövét megcsókolom, mielőtt eltávozom. Isten veled.“

Az öreg kapitány elolvasta ezt a levelet. És körülnézett s nem látta a gyereket sehol. És szemeit elfutotta a vér és mellét a fájdalomnak hörgő hangja akarta ketté szakitani. Ugy állt egy pillanatig felborzadott hajjal.

S aztán mint a villám: ugrott kardjához, mezitelen karddal sulyos lépésekben ment ki a szabadra.

Künn viharzott a hóförgeteg. Üvöltött a szélvész és a fák csikorogtak sulyos keze alatt. Az utczák néptelenek voltak.

(Vége következ.)

Egy bün története.

— *Hugo Viktor* könyve. —

VI.

A St.-Antoine utczai torlasz.

A Roysin-kávéház nyolcz óra felé megnyilt. Itt volt a szabadon maradt képviselők találkozó helye. Cournet, Aubry, Malardier jelentek meg elsőknek, majd De Flotte is hozzájok csatlakozott.

Nyolcz óra után a képviselők gyülekezni kezdtek; előbb Bruckner, Maigne és Brillier, később Charamaule, Cassal, Dulac, Bourzat, Madier de Montjau, Schoelcher és Baudin.

Baudin melegen szoritott társaival kezet. Gondolkozó volt.

— Mi baja, Baudin? — kérdé Aubry, — talán szomoru?

— Soha se voltam életemben elégedettebb, — válaszolt emelt fővel Baudin. Vajjon megsugta-e neki előérzete, hogy ő lesz a kiválasztott? Avagy volt-e már sejtelme a közvetlenül bekövetkezendő dicsőséges halálról?

A képviselőket több elszánt polgár környezte. Cournet volt főnökük.

A jelenlevők kilencz után nem várták be a kiindulásra meghatározott órát. Schoelcher hősi természettel birt, a veszély türelmetlenné tette.

— Előre, mondá, barátaink majd csatlakoznak hozzánk.

Nem voltak fölfegyverezve. Rendben, kettesével, karonfogva indultak ki a teremből. Körülbelől 15—20 munkás kisérte őket, kik előttök haladva, a köztársaságot éltették és a külvárost fegyverre szólitották.

Midőn a Montreuil-utczai őrtanyához értek, a künn álló őr fegyver alá szólitotta az őrséget.

Schoelcher nyugodt, hideg arczczal, fehér kézelővel, szokás szerint feketébe öltözve, felöltője állig begombolva, inkább quakerhez hasonlitott, a mint komolyan a katonák felé közeledett.

— Bajtársak, mondá nekik, mi népképviselők vagyunk és a nép nevében követeljük tőletek az alkotmány és törvény védelmére fegyverteket.

Az őrség le hagyta magát fegyverezni. A képviselők az őket követő férfiak közt osztották ki a fegyvereket és töltényeket. Megszámlálták. Tizenöt puskájuk volt.

— Százötvenen vagyunk, mondá Cournet, nincs elég puskánk.

Tovább mentek a Lenoir-piaczi őrtanya felé. Az ottani őrség még szivesebben hagyta magát lefegyvereztetni.

— Miután már harmincz puskánk van, mondá De Flotte, keressünk ki utczasarkot s emeljünk torlaszt.

Ekkor már kétszázan lehettek.

Midőn azon pontra érkeztek, hol a Szent Margit-utcza a Cotte-utczával találkozik, melyek a külvárost kettészelik, megrakodott trágyás szekér jött velök szembe.

— Erre, erre! kiáltott reá De Flotte. Megállitották a trágyás szekeret, s az utcza közepén felboritották.

Ezután tejes kocsi haladt el mellettök; azt is feldöntötték.

Egy pék, ki kenyeres kocsijával erre akart áthaladni, látva, hogy mi van készülőben, menekülni akart, és lovai közé csapott. Két, három utczai suhancz (gamin), Páris e derék fiai, kik bátrak, mint oroszlánok, és ügyesek mint a macskák, a pék után szaladtak, utolérték, a vágtató lovat megállitották, és a kocsit az épülőfélben levő torlaszhoz visszahozták.

A kenyeres kocsit feldöntötték.

Társas kocsira került a sor, mely a Bastilletérről jött erre.

— Helyes, mondá a vezető; látom, hogy mi van itt készülőben!

Jószántából leszállott és kiszállitá az utasokat; a kocsis kifogta a lovakat, és köpenyét karjára fűzve, elballagott. A társaskocsit is feldöntötték.

A négy feldöntött keosi sem foglalta el szélességében az utczát.

— Ne távolitsuk el egymástól tulságosan a kocsikat, mondák a torlasz emberei.

Az ily módon épitett torlasz nagyon is középszerü, alacsony és kurta; a járda mindkét oldalon szabadon maradt.

E perczben táborkari tiszt jelent meg lóháton ordonance kiséretében az utcza sarkán, és mihelyt a torlaszt észrevette, vágtatva távozott.

Schoelcher teljes lelki nyugalommal vette müértő szemle alá a torlaszt. — Csupán csak ez felel meg a czélnak, mondá, a feldöntött paraszt szekérre mutatva, mely a többinél magasabb védpontot képezett.

Még nehány üres kosarat löktek a torlasz tetejére, mely nem erősitette ugyan meg, de legalább magasabbá tette.

Még be sem végezték munkájukat, midőn szaladva jött hozzájok egy gyermek és jelenté, hogy katonaság közeledik.

Két század közeledett rohamléptekben a Bastille-térről, és csatárlánczot képezve, szélességében az egész utczát efoglalták. A kapukat és az ablakokat sietve bezárták a lakosok.

A fölfegyverzettek ezalatt a torlasz mögött harczoló állásba tették magukat. A döntő percz közeledett.

— Polgártársak, kiáltá Schoelcher, ne lőjetek. Midőn a hadsereg és külvárosok harczra kelnek, mindkét részről a nép vére foly. Beszélni fogunk előbb a katonákkal.

Schoelcher a torlasz tetején felhalmozott kosarak egyikére állott. A többi képviselő a társaskocsi tetején körülötte sorakozott.

E perczben nehány zubbonyos munkás jelent meg a Szent Margit-utcza sarkán; azok közül valók lehettek, kiket december másodika maga köré sorakoztatott; e munkások a torlasz közelében hangosan kezdtek kiáltozni: — Le a huszonöt frankosokkal! (A franczia képviselők 25 frankot kaptak napi dij fejében.) Baudin, ki a torlasz tetején, kiszemelt küzdhelyén állott, élesen szemügyre vette őket, és válaszolta nekik:

— *Mindjárt meglátják, miként kell huszonöt frankért meghalni!*

Az utczában zaj hallatszott. A még eddig nyitva hagyott kapukat zárták be. A két támadó oszlop a torlasz lőtávolába érkezett! Ezek mögött a háttérben szintén szuronyok fénye volt látható.

Schoelcher parancsoló kézmozdulattal megállást intett az első támadó oszlop vezénylő kapitányának!

A kapitány kardjával tagadólag intett. E két ellenkező jel hiven tükrözte vissza december másodikát. *A törvény* azt mondá: — Megállj! *A kard* tagadólag válaszolt.

A két század folytatta előnyomulását, de lassan és hézagosan. Schoelcher a torlaszról az utczára lépett. De Flotte, Dulac, Malardier, Brillier, Maigne, Bruckner követték.

És most gyönyörü látvány vette kezdetét.

Heten, mindannyian képviselők, fegyvertelenül, csupán képviselői jelvényeikkel, vagyis a jog és törvény nevében, ünnepélyes léptekkel közeledtek a katonák felé, kik arczhoz emelt és lövésre kész puskáikat reájuk irányozták. A torlasz mögött maradt képviselők az ellenállás utolsó parancsszavait osztották ki. A felkelők daczos bátorságot tanusitottak. Cournet tengerész-hadnagy kimagasló alakja uralta őket. Baudin a társaskocsi tetején állott, és féltestével túlhaladta a torlaszok magasságát.

A hét képviselő közeledtére a katonaság és tisztjeik magukon kivül voltak bámulatokban. A kapitány kardjával intett, hogy megálljanak. A képviselők megálltak, és Schoelcher komoly hangon a következő szavakat intézte a katonákhoz:

— Katonák, mi a souverain nép képviselői, az általános szavatjog választottai vagyunk. Az alkotmány, az általános szavazatjog, a köztársaság, a nemzetgyülés és a törvény nevében parancsoljuk nektek, hogy hozzánk csatlakozzatok, és nekünk engedelmeskedjetek. Mi főnökeitek vagyunk. A hadsereg a népé, és a nép képviselői a hadsereg főnökei. Bonaparte Lajos erőszakot követett el az alkotmányon és mi őt törvényen kivül helyeztük. Engedelmeskedjetek!

A vezénylő tiszt Petit kapitány közbeszólt:

— Uraim, mondá, nekem parancsom van. Köztársasági érzelmü vagyok bár, de e perczben gép!

— Ön ismeri az alkotmányt!

— Én csak parancsomat ismerem.

— A parancs fölött is létezik valami, mondá Schoelcher, mely polgárt és katonát egyaránt kötelez, és ez a törvény.

Ezzel ujra a katonákhoz fordult, de a kapitány szavába vágott:

— Egy szót se többet. Ne folytassa. Ha még egy szót szól, tüzet vezénylek!

— Nem törődünk vele! mondá Schoelcher. E perczben lovas tiszt, a zászlóaljparancsnok érkezett a helyszinére. Halk hangon pár szót váltott a kapitánynyal.

— Képviselő urak, mondá, kardjával intve a kapitány, távozzanak, vagy közéjük lövetek.

— Lövessen, válaszolt De Flotte.

A képviselők leemelték fövegöket, és szembe álltak a reájok irányzott puskákkal.

Egyedül Schoelcher tartá fenn kalapját és összefűzött karokkal várakozott.

— Szuronyt szegezz, előre! vezényelt a kapitány.

— Éljen a köztársaság! válaszolák a képviselők.

A csapatok előre szegzett szuronyokkal, rohamléptekkel közeledtek a mozdulatlanul álló képviselők felé. Rettenetesen nagyszerü pillanat: A képviselők szótlanul, mozdulatlanul, a nélkül, hogy egyetlen lépést tettek volna hátrafelé, bevárták a szuronyokat. Nem ők, hanem a katonák ingadoztak. Ösztönszerüleg érezték ez utóbbiak, hogy kettős szégyen érné egyenruhájokat, ha képviselőket és fegyverteleneket támadnának meg; az előbbi esetben árulók, az utóbbiban gyávák leendettek. Megtörténik néha, hogy a tábornok az árulásnak és gyávaságnak köszönheti vállrojtjait, de a katona soha.

Midőn a szuronyok már a képviselők mellét érintették, a katonák oldalmozdulatot tettek és a képviselők sorai közt haladtak tovább. Csupán Schoelcher felöltőjét lyukgatták át két helyen és véleménye szerint ez is inkább ügyetlenségnek, mint roszakaratnak volt tulajdonitható.

A katonák egyike ugyanis a kapitánynak akart utat csinálni, és e közben szuronyával megérintette. A szurony hegye a képviselők név- és czimtárába ütközött, melyet Schoelcher magánál hordott, és ennek folytán csak felöltőjét szurta keresztül. A katonák egyike azt mondá De Flottenak: — Polgártárs, mi nem bántjuk önöket. Másik katona Brucknert puskájával czélba vette. — Tüzeljen! mondá neki Bruckner. A katona lebocsátotta fegyverét, és megindultan szoritotta meg kezét.

Meglepő dolog, hogy a két század, főnökeik parancsai daczára sem használta fegyverét a képviselők ellen. A parancscsal szemben a nemes ösztön az irányadó; a parancs lehet bűn, de az ösztön becsületes.

A zászlóaljparancsnok később ugy nyilatkozott:

— Azt mondták, hogy rablókkal lesz dolgunk, és hősökkel állitottak szembe.

A torlaszon ezalatt társaik miatt, kiket a katonaság körülfogott, nyugtalankodni kezdtek; segitségökre akarván lenni, egy lövés történt; e szerencsétlen lövés Schoelcher és De Flotte között egy katonát halva teritett le.

Midőn a katona felbukott, a második támadó oszlop tisztje Schoelcher mellett haladt el. Ez rámutatott a vérében fekvő katonára, és igy szólt a tiszthez: — Hadnagy ur, nézze! A hadnagy kétségbeesett mozdulattal válaszolt: — Nem tehetünk róla!

A lövésre a katonaság sortűzzel válaszolt, és rohammal vette be a torlaszt; a hét képviselőt, kik csodálkoztak, hogy életben vannak, bántatlanul maguk mögött hagyták. A torlasz szintén sortüzet adott, de nem tarthatták magukat; a torlasz a katonaság kezébe került.

Baudint lelőtték.

Állva maradt a társaskocsi

A KÉT JÓ BARÁT.

Ebner Lajcs rajza saját festménye után.

SZERETETADOMÁNYOK KIOSZTÁSA TÖRÖK MENEKÜLTEK KÖZT SUMLÁBAN.

Nászmenet. — Deák Ébner Lajos festménye a budapesti Szépművészeti Muzeumban.

A magyar művészet őstalaja a falu és a nép. Irókat, költőket és festőket egyaránt évszázadok óta legmélyebben ihlet meg a látszólag egyszerű falusi élet, amely azonban telve van az emberi érzések, gondolatok és szokások nagyszerű tisztaságával és ősi szinességével. A nemzeti irodalom a vidék lelkéből nőtt nagyra és a magyar festészet a vidék szineiből és szokásaiból alkotta meg legmaradandóbb műveit. A vidéki művésztelepeken, amelyek folyton szaporodnak, hires és kezdő piktorokat ihlet meg a magyar ég csodálatos kéksége, a magyar tájak hatalmas változatossága, a vidéki népélet tarkasága. A hagyományos népszokásokról, a tarka népviseletekről, a pompás vidéki tipusokról megszámlálhatatlan festményt őriz képzőművészetünk története. Ezekben a képekben tovább él a falusi hagyomány ezerfélesége, ezekben a képekben örök időkre lerögződött maga a falusi élet.

Légrady Otó dr

Igazságot, Magyarországnak!
(Bpest, c.-n.)

A legfestőibb magyar öltözetű mezőkövesdi lányok vasárnapi körmenete.

Érdekes és szines népviseletü falusi magyar lányok vasárnapi tereferéje.

EGY KIS FEJTÖRŐ.

I. KÉPTALÁNY.

II. KÉPTALÁNY.

A «Magyar Szalon» szeptemberi füzetében megjelent talányok megfejtése:

I. Képtalány: Totalizatőr.
II. Képtalány: Névtelen hősök.
III. Képtalány: Nincsen annyi tenger csillag az égen.
IV. Képtalány: Napi hirek.

Helyesen fejtették meg: Spitzer Szidónia, Rosenthal Matild, Szabó Irma, Kammerer Margit, Sohr Etelka, Irma, Künstler Linuska, Deutsch Rezsinke, Polgár Elemér, Szőllősi Margit és Klementine, Dóra János, Keppich Johanna, br. Nyári Ilonka, Farkas Hermina, Gerő Dezsőné, Reiner Jelán, Bellák Camille Dizsi, Sárközy Gyula, Szalacsy Gizi, Velősy Adolf és Anna, Breitner Szidike, Raab-Csader Vilma, Döbrentey Károly, Feuer Lajosné, László Albertné, Schattelesz Berta, Altstädter Ottó, Siegel Szerén, Löwenstein Ernő, Irma, Ödön, Dobosi Varga Lajos.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Jelen füzetünkkel a «Magyar Szalon» új évfolyama kezdődik. Mint eddig, ezentúl is minden hat füzet képez egy kötetet, melyhez díszes bekötési táblákat készittettünk. Regénytárunk külön kötetbe foglalható az év végén. Szines műmellékleteinket tetszés szerinti nagyságú cartonpapirosra alkalmazva, nagyobb vagy kisebb keretbe lehet foglalni és falra akasztani. A «Magyar Szalon» ezentúl oly sokfélét fog nyujtani olvasóinknak, hogy csaknem nélkülözhetetlen lesz minden művelt családban. Régi hiveinket tisztelettel kérjük, sziveskedjenek e folyóiratot ismerős és baráti körben ajánlani és saját megrendeléseiket is minél előbb megújitani, mert az expediálás pontossága és rendje miatt, füzeteinket csakis azoknak küldhetjük, kik legalább egy negyedévre előfizettek.

Bihar. Az volt a célunk, hogy egyszerre bemutassuk összes költőinket. Ha egy-kettő véletlenségből hiányzik is, gyüjteményünk hű képét mutatja a modern magyar poézisnek. Üdv! — *Hajnalka.* A mükereskedésben egy olyan chromolithographiai képet, mint a mi műmellékletünk, hasonló kivitelben, aligha vehet olcsóbban 5—6 forintnál. — *L. B.* Ön azt irja, hogy eddig mindig utólag fizetett. Sajnáljuk azonban, hogy ezután kivételt nem tehetünk és kérjük a hátralék és az uj előfizetés minél előbbi beküldését. — *K. J.* A Losonczi czikkében említett Ébner-féle rajzok valamint a többi müvészekről irt tanulmányok folytatólag fognak megjelenni. — *Fordító:* Nyugodt lehet, önben nincs semmi tehetség a versirásra. Előzékenységét, melylyel verseinek méretét a stófák fölé irta, köszönjük. — *Lepkeszárnyon.* Nagyon alant röpül. — *S. B.* Az érzés dicséretre méltó, de a vers rossz. — *P. V.* Közölhetetlen dolgok. — *V. Gy.* (Rózsa.) Át fogjuk olvasni. — *A. Gy.* Kivánsága, mint füzeteinkből láthatja, már is teljesült. — *Nem közölhetők:* A szép zsidó lány. P. D. versei, Délibáb, Vallásos költemények.

Pönögei Kis József, nemzeti vándorlantos úrtól kaptuk a következő mulatságos kifakadásokat:

Ezer bocsánat!

Hogy engedve a szives felhivásnak,
Melyet ön ugyan nem küldött nekem,
Én is futok a költőversenyen.
S bár az egészről nem tartok sokat
Mégis megirom Margit-dalomat.
De tudom isten! haragudni fog.
Micsoda eszme! Csupa Margitot
Daloljon másfél tuczat troubadour,
Mit gondol ön ellenredaktor úr?
Hogy a poézis és a versirás
Olyan mesterség, mint ezernyi más?
Hogy parancsszóra megcsendül a hárfa
Egy pillantás elég a rímszótárba
És egy pár jambus, egy pár sánta láb,
Csakhogy betöltve legyen — egy hasáb?
De édes uram, végül hol marad
Az alkotás, az ihlett pillanat?
Ha nem redős a költő homloka,
Nem segít rajta maga Jehova!
Húsz-huszonöt poéta egy rakáson
És mindegyik egyforma verscsapáson?
Ezt a csapást én el nem viselem
Ennyi poéta sohse irt nekem!
Az én lapomban megszavaztatom
Az olvasót, ha nyílik alkalom.
De mindezt érted nyájas publikum,
Mert nem jár érte honorárium.
Húsz éve már, hogy verset faragok,
Elég nagy önnek talán nem vagyok?
Igaz ugyan, hogy kicsi termetem,
De annál nagyobb az önérzetem.
Vagy nem méltó az külön figyelemre,
Kit lehordott a Budapesti Szemle?
Ritkán irok én költeményt, — de jót,
Mert becsülöm a pagát ultimót;
És lapommal hamar elkészülök,
Mert minden irót sirig üldözök.
Ön mosolyog e kérkedő beszéden?
De bár lehetnék én az Ön helyében,
Oh bár cserélnénk egymással lapot:
Ön emelne előttem kalapot!
De igy — ez bosszulatlan nem marad,
Érezni fogja Ön hatalmamat,
Az én boltom majd Önnel konkurrál,
Legyőzöm Önt, mert nékem útban áll.
Jegyezze jól meg, annyit mondhatok
Én veszedelmes szerkesztő vagyok,
Halálig védem, ha kell, magamat,
Mert elvem: Schlesinger ne hagyd magadat!
Mert «liberális» hetilap vagyok
És azt üzenek, amit akarok.

Kiadja ***Gróf Keglevich István.***
Szerkeszti ***Fekete József.***

Deutsch M.-féle műintézet Czettel és Deutsch, Budapest.

verskötetének megjelenése alkalmából üdvözölték. Most, a mi nálunk nagy ritkaság, Inczédi nem sietett első verseinek megjelenése után egy tízívnyi verskötettel fellépni, hanem szigorúan alkalmazta magán a «nonum prematur in annum»-féle Horatiusi elvet és most férfikora delén adta ki költői pályájának és fejlődésének hű tükrét verskötetében. Érdekes és minden tekintetben egyedül álló individualitás nyilatkozik meg Inczédi kötetében. Őszinteség és egyszerűség két olyan megbecsülhetetlen tulajdonsága, mely mint lyrikust erényeivel és hibáival rokonszenvessé teszi. Ugy áll előttünk, hogy a gondolkodó ember és az érző poéta-lélek harmonikusan egygyé olvadt és a mint érzései lassanként filozófiába csapnak át, ugy önti el bölcselkedéseit az érzések meleg áramlata. Van benne bizonyos természetes vadság, sőt néha tulságosan előtérben áll az emberi gyülölet, de a fokozódó szilajságot és a nagy gyülöletet érthetővé teszi a forrás, honnan fakadtak, az ok, mely őket szülte. Csak a ki nagyon szeret, tud igazán gyülölni : ez képezi egyik versének alapgondolatát és ezen idea ad egyszersmind költészetének színt és hangulatot, ez ver hullámokat lelkében, ez teszi életének tartalmát, ez magyarázza meg nemzeti rajongását, ez teszi őt kimagasló egyénné a nagy tömegben, más szóval, ez inspirálja egész költészetét. Daczára annak, hogy Inczédi hazafias versei erős nemzeti érzéséről tesznek bizonyságot, versei, melyek a korban, de főkép a saját lelkében forrongó eszméket fejezik ki, kozmopolitáknak a szó legnemesebb értelmében. Ugy, hogy a kozmopolita költészet vádja, ha egyáltalában ez vádszámba mehet, minden rajongó magyar érzete mellett, őt is csak ugy illeti meg, mint fiatal iróink nagy gárdáját. Csakhogy a kozmopolitaság már kezd dicséretszámba menni.

Nászuton és egyéb elbeszélések. — Irta *Hevesi József*. Még fülünkbe cseng a lágy dallamú barcarole, még látjuk a lagunákon tova sikamló gondolát, még lelkünkbe szívjuk a tiszta olasz levegőt, mely a narancsfák leheletétől illatos, mikor Hevesi József kötetét letettük. Nagyobb része olasz história. Bájos ecsetvonások abból a képből, mely irójuk lelkében az olasz ég varázsa alatt képződött. A novellák tárgya nem ölel fel valami nagy eseményt, nem is akar psychologiai tanulmányokkal kedveskedni, hanem apró, mindennapi történetek, átmeg átszőve egy költői lélek egész érzelemvilágával. Mindig magunk előtt látjuk a szerzőt, ki együtt érez hősével, ki az eseményt annyira magáévá tette, hogy subjectiv akkor is, a mikor tárgya és hőse távol áll egyéniségétől, a mikor humorizál, a mikor szomorú hangulatot fest, a mikor romantikus s a mikor az életet a maga valódiságában festi. Kötetének első elbeszélése juttatja különösen érvényre összes jeles tulajdonságait. Kis történet az egész, egy elkésett olaszországi nászútról, mely azonban igen mély lélekismerettel van irva s a nyelv minden bájával. Épp ily bájos történet a «Sulmare luccica», melyben megszeret egy leányt, ki ezt az olasz dalt elragadóan énekli. Később kitudódik, hogy a nevelőnő énekelte. Egyáltalában Hevesi minden novellája egy kabinet-kép, elől finoman megrajzolt alakokkal; a háttérben pedig vidám, napsugaras olasz tájképpel.

KOMÁMASSZONY.

Ébner Lajos vázlata, a «Magyar Szalon» részére.

1892. 21

AZV 1923 máre: 11.

(e.a.: A Cékbeliek)

1129 srám

1924 roz.–

[illegible]

[illegible]

Szinház, művészet

A Szevillai borbély felujitása

Rossini remekművét ujitotta fel szombaton este az Operaház, amelynek vezetősége méltányolva a közönségnek az opera buffa humora iránt mutatott érdeklődését, uj köntösben hozta szinre a *Szevillai borbély* mulatságos történetét.

A felujitás szerencsés gondolatnak bizonyult. Rossini csipkefinom zenéje, amelynek szépségéből mitsem faragtak le az emberöltők, annyira ötletes, bájos és elragadó, hogy valóban megérdemli a keret időközönkint való átfestését.

Javarészt *uj szereplők* is adtak uj érdekességet az előadásnak és nyugodt lelkiismerettel állapithatjuk meg, hogy az Operaház művészegyüttesének tagjai nagyrészt minden tekintetben igazolták rátermettségüket az uj szereposztásban. A cimszereplő *Svéd* Sándor férfiasan szép orgánuma, ügyes és eredeti szinpadi alakitása nagy sikert aratott. Ezt a sikert azonban bizonyára akkor is elkönyvelhette volna a kitünő művész, ha hires belépő áriája után nem hivja föl erre a valóban brilliáns teljesitményre a klakk a közönség figyelmét tüntető módon. Akadtak ezenkivül egyesek, akik azt sem igen értették, miért öltött ez alkalommal *toreador jelmezt* a szevillai borbély? *Szabó* Lujzát, ezt a kedves és rokonszenves művésznőt, nézetünk szerint még kimélni kellene, hiszen koloratur énekesnőkben egyébként sem bővelkedik az Opraház. Nem volt éppen tulszerencsés választásnak mondható a második felvonásbeli éneklecke dalbetétje sem. Bellini ásatag áriájának előadása csakugyan nem hálás feladat. *Maleczky* Oszkár groteszk figurát mintázott az öreg Bartolo alakjából. Mindenképen megillette az elismerés, viszont mégsem tudjuk, mi szükség lehetett itt szereplő változtatására, hiszen éppen *Bartolo* volt *Komáromy* Pál egyik legragyogóbb alakitása? Nagyszerüen illeszkedett az együttesbe az uj *Basilio*, — *Kálmán* Oszkár, akinek nem egy megnyilatkozása hangolta derültségre a közönséget. *Rösler* Endre, a kellemes, széphangu Almaviva gróf és a komikus szerepekben egyenesen pótolhatatlan *Bársony* Dóra egészitették ki az együttest, amely csakugyan elsőrangu előadással kedveskedett a hálás közönségnek.

A rendezés komoly gondot, szaktudást és szinpadismeretet igénylő feladatát *Rékai* András, a kitünő rendező remekül oldotta meg. Érdekes ujitás volt az első felvonásbeli változásnak nyiltszini beállitása, amely mintegy varázsütésre, ugyszólván pillanatok alatt pergett le a közönség szeme előtt. A festői hatásu kertdiszletnek másodpercek alatt szobává történt átcsoportositása valóságos technikai bravurteljesitmény volt és ez a körülmény szolgált magyarázattal az első kép szinpadának lépcsős megoldásánál, amely egyébként kissé megnehezitette a szereplők mozgási lehetőségét.

A „szinpad a szinpadon" elve alapján tervezett uj diszletek is kedves, finom tónusu képeket vetitettek a hallgatóság elé és *Oláh* Gusztáv művészi tudását dicsérték.

Végül nagy elismeréssel kell megemlékeznünk az *énekkar* kifogástalan szereplőiről és természetesen a kiváló zenekarról is, amelyet *Ferencsik* János karmester lelkesen vezényelt. *(d. f.)*

— **A „József legenda" az Operaház jövő heti ujdonsága.** Az Operaház jövő heti müsora: Vasárnap, január 21-én délután 3 órakor olcsó helyárakkal *Babatündér, Coppelia*, este *Sába királynője*. Először lép fel *Huszka* Rózsi — Sába királynője, *Réti* Eszter — Asztarot, *Komáromy* Pál Bál Hanán, *Korék* Endre — főpap (bsz. 7 és fél), hétfőn nincs előadás, kedden *Tannhauser* (A. 7 és fél), szerdán *Turandot* Bsz. 7 és fél), csütörtökön *Lecouvreur Adrienne* (B. 7 és fél), pénteken először *József legendája*. Szimfónikus táncköltemény. Zenéjét szerezte *Strauss* Richard, vezényli *Fleischer* Antal, rendezte, koreográfiáját készitette és betanitotta *Cieplinski* János. Főszereplők: Putifár felesége — *Walter* Rózsi, Szulamit, a táncosnő — *Szalai* Karola, József, a pásztorfiu — *Zsedényi* Károly. Diszleteket és jelmezeket tervezett *Fülöp* Zoltán. A József-legenda után szinrekerülő *Salomeban* először lép fel *Farkas* Sándor mint Johanaan. (C. 7 és fél), szombaton *Pataky* Kálmán fellépésével: *Manon* (D. 7 és fél), vasárnap, január 28-án délután három órakor olcsó helyárakkal *A mosoly országa*, este *Rigoletto* (bsz. 7 és fél).

— **Operettelőadás a Városi Szinházban.** Január 31-én kerül először szinre a *Városi Szinházban Hlavács* János nagy táncos operettje. A több, mint száz személyt foglalkoztató darab szenzációja a tokaj-hegyaljai szüreti jelenet lesz, amelynek szines képét egészen ujszerü elgondolásban oldja meg a rendezés. A magyar huszáréletből meritett operett főszerepeit *Arányi* Mária, *Déry* Margit, *Erdey* Rózsa, *Takáts* Rózsi, *Lászlóffy* Lajos, *Pethő* Zoltán és *Radány* Dezső játsszák.

Lehár Giudittája a bécsi Operában

Bécs, január 20.

A szezon legkimagaslóbb társadalmi és müvészi eseménye volt Lehár Ferenc Giudittájának mai bemutatója a bécsi állami operaházban. Ritka eset és nagy kitüntetés, ha egy operettszerző megszólalhat a legelső német operaszinpadon. Ez a megtiszteltetés eddig csak három komponistát ért és annál többre értékelendő, hogy e három közül az egyik magyar: Strauss János, Offenbach és Lehár.

A premieren mindenki ott volt, aki valamit számit Bécsben. A régi arisztokrácia, a katonatisztek, a háboru előtti Bécs, az ódon császárváros, amilyenné Bécs ma már csak nagyon ritkán és csak egészen kivételes alkalmakkor tud visszavarázsolódni.

Lehár kedvesen és mosolygósan fordul felém, vakitó plasztronu frakkjában, mielőtt lemegy a zenekarba, hogy kezébe vegye a mai estére a karmesteri pálcát. Egy pillanat még és szivem két legtitkosabb vágya teljesül. A bécsi operában dirigál és a saját művét dirigálja! Reméli, a szenvedély és emberi végzet e játéka meg fogja találni az utat a közönség szivéhez!

Kezet fogunk és két perc mulva elsötétedik a nézőtér. Felhangzanak az első olaszos melódiák. A függöny felgördül, tengerparti olasz városka képe tárul elénk. Afrikába készül egy nagy hajó. Egy vándor gyümölcsárus elárverezi mindenét, kocsiját, szamarát, hogy menyasszonyával, Anitával más kontinensen próbáljon szerencsét. A hajón katonák is utaznak, hogy leverjék a bennszülöttek lázadását. Octavio kapitány bucsuzik a hazai földtől és az elválás utolsó órájában megismerkedik Giudittával, egy kalitkakészitő gyönyörü feleségével. Egy duett a holdfényes estében és Giuditta követi Octaviót Afrikába. A boldogság azonban nem tart soká. Octaviónak csapataival a sivatag belsejébe kell hatolnia, ahová Giuditta már nem követheti imádottját. És ami a legszomorubb: meg van győződve róla, hogy Octavio már nem szereti és az egész sivatagi expedició csak kifogás, hogy megszabaduljon tőle. Pedig a kapitány igazán imádja Giudittát. Dezertál miatta, de már késő. Giuditta bánatában egy éjjeli lokálba szerződött, ahol mint táncosnő a legnagyobb sikereket aratja. Egyik férfitől a másikhoz repül és egy szeparéban végre összetalálkozik Octavióval, aki mint zongorista keresi meg a kenyerét. Felismerik egymást, de az összetört szíveket már nem lehet egymáshoz ragasztani. Megy mindenki tovább a maga utján.

A szomoru vég, a várva várt happyend helyett, nagyon szépen és nagyon emberien van felépitve. A Manon Lescaut és a Kaméliás hölgy tragédiája ez, egy modern Traviata. És közben, hogy az operett is megkapja ami az övé, a gyümölcskereskedő és Anita vidám meséje szövődik a tragédiába.

A zene, ha eltekintünk a rövid prózarészektől, egészen operaszerü. Tele van olaszos melódiákkal, olasz népdal-elemekkel, sőt nem egyszer Puccinira emlékeztető fordulatokkal találkozunk benne. Octavio szerepe tisztara operaszerep. Tauber érces és mégis oly meleg tenorja minden árnyalatát kihozza szerepének. Végig emberi, megkapó és drámai. Az opera távlatában és torzitásában is hus-vér ból és vérből való ember tud maradni. Igazi Tauber-sláger szinte csak egyetlen egy van az egész müben: a matrózdal, „O signora, signorina!" De ez is inkább nápolyi ének mint operett-sanszón, nem kétséges, hogy a Sola mio és az Ayayay mellett fog helyet kapni.

Jarmila Novotna Giuditta szerepében tökéletes alakitás. Szépségével, pompás hangjával, táncával és játékával egyformán hódit. Jeritzára emlékeztet ebben a korában. Három jelenet van, amely felejthetetlen. Az egyik az első felvonásban, mielőtt elhatározza, hogy elhagyja házát és követi Octaviót. Kinyitja a ház előtt az egyik kalitka ajtaját és kibocsátja legkedvesebb madarát a szabadságba, az életbe, az éjszakába. A másik, a sivatagban, amikor Octavio elvonul a seregével a magárahagyott sátortáborból. Ekkor kétségbeesett vágyakozásában eltáncolja a sivatagi éjszakában, csak magának, egyedül az első táncát. A harmadik a szeparéban, amikor megpillantja az elzüllött Octaviót. Az emberek könnyes szemekkel nézték és csak pillanatok mulva törtek ki harsogó tapsviharban.

A vidám szerepekben Zimmermann és Bokor Margit remekeltek. Bokor friss, üde hangja, vidám temperamentuma és magával ragadó jókedve nagy sikert aratott. Néhány duettjük, az „Uns ist alles einerlei", a „Zwei die sich lieben, vergessen die Welt" és az „Ich hab nich schon so gesehnt nach dem Heimatland" bizonyosan a szezon legtöbbet játszott, gramofonozott és rádiózott gyöngyszeme lesz.

Külön dicséretet érdemelnek a diszletek. Az éjjeli lokál csoportképei, mozgása, tömegjelenetei olyanok voltak, mint aminők csak itt tudnak lenni, a bécsi operában. De nagyon szép az olasz város piaca és az afrikai kastély kertje is. Hubert Marischka, aki a rendezés nehéz munkáját végezte, ugyancsak kitett magáért. De kapott is tapsot eleget!

A siker tomboló volt. A szerzőt és szereplőket számtalanszor hivták a lámpák elé és nem kétséges, hogy a bécsi opera megtalálta erre az évre a maga kasszadarabját, amely meg fogja menteni a deficittől!

Juhász Andor.

Egy szinházi mama karrierje

Maude Eburne nem valami népszerüen csengő név még Európában és az óceánon tul is csak néhány héte, hogy szárnyra kapta a hir. Sikerét az „Őfensége autója" cimü filmben való szereplésének köszönheti, amelyben egy szinházi mama szerepét játssza. A már nem nagyon fiatal szinésznő olyan nagyszerü emberábrázolással és olyan kitünő humorral személyesiti meg szerepét, hogy minden mozdulatát hangos kacaj kiséri.

A filmben ő „menedzseli" Lilian Harveyt a karrier felé. Amig a filmben Harvey karrierjét segitette elő, addig a valóságban az ő karrierjét alapozta meg a Lilian Harvey-vel való szereplése, mert a világhirü sztár ragaszkodott ahhoz, hogy Maude Eburne-t a Fox-hoz leszerződtessék és ő állapitotta meg a kitünő komika honoráriumát heti 2000 dollárban.

A magyar publikumnak még ezen a héten alkalma lesz Lilian Harvey felfedezettjét az Őfensége autója cimü pompás Fox-filmben megtapsolni.

— **Gustav Fröhlich legujabb filmjét Fejős Pál rendezte.** Gustav *Fröhlich*, aki — mint ismeretes — e héten mütéten esett keresztül, már felgyógyult és nemsokára elhagyja a szanatóriumot, de néhány hétig még Budapesten marad. Gustav *Fröhlich* ugyanis nagyon fontosnak tartja, hogy filmjei milyen sikert aratnak Budapesten és ezért megvárja legközelebbi filmjének bemutatóját. A film cime *Mégis szép az élet!* és *Fejős* Pál legujabb alkotása. A női főszerepet *Annabella* játssza benne, aki e szerep kedvéért megtanult egy keveset németül is.

WILLY FRITSCH ÖTVENEDIK FILMJE

Kétségtelen, hogy a legnépszerübb filmsztár ma Németországban Willy *Fritsch*. A kitünő német szinész tizenkét esztendeje filmezik s aratja valóban nagy sikereit. A némafilm idejében volt olyan esztendő, amikor nyolc-tiz filmje is elkészült, de most beszélőfilmen is legalább öt-hat szerepet kap minden évben. Willy *Fritschnek* tehát már annyi filmje készült el esztendők során, hogy ő maga sem tudná összeszámolni, hogy tulajdonképen hány filmben szerepelt. Kizárólag azokat a filmeket tartja számon, amelyekben ő volt a sztár. Ebben az évadban érkezett el az ötvenedik nagy filmjéhez Willy Fritsch és a filmpiacot érthetően izgatta a kérdés, vajjon legujabb sztárszerepében milyen feladatot kap ez a nagyon tehetséges szinész.

Ebben az időben kezdett azzal a tervvel foglalkozni a berlini Ufa, hogy Nagy Frigyes korának egyik legromantikusabb alakjának, a *dessaui választófejedelem* életét filmre vigye. A választófejedelem korának egyik legvitézebb katonája volt, amellett egy megnyerő modoru, rokonszenves uralkodó, aki sokszor elvegyült a nép között és igy kutatta az igazságot. Az ő puritán gondolkodásmódját, igaz bátorságát jellemzi az is, hogy szembeszállva Nagy Frigyes parancsával és előkelő családjának minden ellenszegülésével, egy egyszerü patikárusleányt vett el feleségül. A dessaui választófejedelemről rengeteg anekdota forog még ma is közszájon, de sok regényes kalandja közül a legérzelmesebb és legszinesebb mégis ennek a nagy és megható szerelemnek a története. A választófejedelem életének ezt az érdekes korszakát filmesitette most meg az Ufa és ennek a filmnek a főszerepét Willy Fritschre bizta. A film el is készült s mint azt a német kritika megállapitotta, *„Willy Fritsch életének legbravurosabb szinészi teljesitményét nyujtja a dessaui választófejedelem grandiózus szerepében"*.

A film érdekessége, hogy a női főszerepben *Trude Marlén, egy fiatal és eddig teljesen ismeretlen szinésznő* mutatkozik be a publikumnak. Ez az érdekes arcu és kedvesen játszó szinésznő első szerepében egyszerre belopta magát a legnépszerübb sztárok sorába. Főszereplők még Hermann *Speelmans*, Ida *Wüst* és *Hörbiger* Pál. A filmet Artur *Robison* rendezte és stilusában emlékeztet a *Táncol a kongresszus* gazdag, kosztümös, dekorativ hatásaira, de *annál sokkal monumentálisabb*. Ez érthető is, mert a film, amelynek cime *A fejedelem nagy szerelme*, több mint másfél millió márkába került.

RAMON NOVARRO BONVIVÁN SZEREPBEN

Hollywood legnépszerübb sztárjai közé tartozik még ma is Ramon *Novarro*, aki pedig hosszabb ideje nem szerepelt filmen. Ramon *Novarro* még a némafilm idején futott be, mint a legünnepeltebb hősszerelmesek egyike és minden esztendőben öt-hat film főszerepét játszotta el. Mikor a hangosfilm jött, Ramon *Novarrot* eleinte nem igen akarták foglalkoztatni a producerek, mert kiejtése nem volt tökéletes angol. Ramon *Novarro* nem keseredett el emiatt, egyidőre visszavonult a filmezéstől és beszélni tanult. Bármilyen furcsán hangzik is ez, de Ramon *Novarro*, aki mexikói származásu, most az elejétől kezdte tanulni az angol nyelvet. Másfél évig járt a leghiresebb nyelvmesterekhez s mikor már érezte, hogy kiejtésén nem érezni az idegenszerüséget, jelentkezett felvételre a studióban. A próbafelvétel szenzációsan sikerült, de a legnagyobb meglepetés az volt, hogy kiderült, hogy *Ramon Novarronak behizelgően kedves, szép tenorhangja van*, amelyet kitünően használ is ez a rokonszenves szinész. Ekkor kapta meg a *Pagan* emlékezetes sikerü szerepét és ebben olyan sikere volt, hogy végleg át akart pártolni a szinpadra, mint bonviván. A *Metro-gyárnak* csak nagy anyagi áldozatok árán sikerült visszatartani ettől a lépéstől Ramon *Novarrot*. De hogy kárpótolják Ramon *Novarrot* az elmaradt szinpadi sikerekért, egyenesen neki irattak egy filmet, amelynek cime a *Kairói éjszakák* s amelynek igazi bonviván szerepében Ramon *Novarro* pompás énekhangját érvényesitheti. A *Kairói éjszakák* a legszebb romantikus filmek egyike, amely a Kelet misztikus világának ezernyi regényességét érdekesen és szinesen eleveniti meg. Ramon *Novarro* ebben a filmben egy előkelő egyiptomit játszik, aki halálosan szerelmes lesz egy angol leányba. Partnere a különös szépségü Myrna *Loy*.

Ramon Novarronak hosszu idő után ez az első nagy filmje, amely bemutatásra kerül Budapesten. Érthető tehát az a nagy érdeklődés, amely a *Kairói éjszakák* közeli premierjét megelőzi.

— **Szabó Dezső három szenzációs irodalmi előadása február 1-én, 3-án és 7-én este 8 órakor a Zeneakadémia nagytermében.** Olcsó jegyek már kaphatók Aczél Testvérek (Muzeumkörut 9.), Tisza Testvérek (II., Fő-utca 12.) és a Zeneakadémián.

Meghalt Deák-Ébner Lajos, az első magyar plain-air festő

Sulyos gyász érte a magyar képzőművészetet. Deák-Ébner Lajos, a kiváló festőművész, a Képzőművészeti Főiskola nyugalmazott tanára szombatra virradóra meghalt. Az agg festőművész két nappal ezelőtt lett rosszul, sulyos szivgyöngeséggel szállitották be a Vöröskereszt kórházba, ahol rövid szenvedés után elhunyt.

Deák-Ébner Lajos 1850-ben született Budapesten. Tanulmányait Münchenben végezte. Innen a művészet akkori Mekkájába, Párisba ment, ahol közel tizenöt évig dolgozott. Első sikereit külföldön aratta. Résztvett londoni és bécsi kiállitásokon. 1874-ben visszatért hazájába. Rövid időre Szolnokon telepedett le s itt ismerkedett meg Pettenkofennel, aki igen nagy hatással volt rá. Tőle kapott kedvet a magyar népélet festéséhez. Magyar zsáneralakokat festett, s ez önkéntelenül rávezette a plain air-festészetre, amivel nálunk uttörő munkát végzett. Mint zsánerfestő, olyan tekintélyre tett szert, hogy Trefort kultuszminiszter *Mészöly* elhunytával őt nevezte ki helyébe a női festőiskola egyik tanárává. Később igazgatója lett az iskolának. Majd a Képzőművészeti Főiskola tanárává nevezték ki és itt 1920-ig működött. Közben mint festő is szorgalmasan dolgozott. Résztvett minden kiállításon. Számos hazai dijat és külföldi kitüntetést nyert. Az Uj Műcsarnok homlokfrizeit is ő készitette. Számos képe vált igen népszerüvé, mint a Tatárjárás, Vásári baleset, Ujoncok, Husvéti körmenet. Most már évek óta teljesen visszavonultan élt képei és könyvei közt. Halála általános részvétet keltett ugy művészi körökben, mint az egész kulturtársadalomban. A magyar művészet egyik igen értékes mesterét, a legkiválóbb zsánerfestőink egyikét s a plain air-festés uttörőjét vesztette el benne.

— **Kulturest.** A Szociális Missziótársulat IV. kerületi szervezete missziós otthonában rendkivül nivós kulturestet rendezett. Özv. *Bakó Gézáné* bevezető beszédében köszöntötte a megjelenteket és kérte, hogy az uj esztendőben járjanak alázatos lélekkel és ajándékozó szivvel. *Bisztriczky* Tibor hegedümüvész *Hubay* és *Wieniavszki* szerzeményeket adott elő *Simon* Atala művészi zongorakiséretével. *Lóskay* Ilona szavalóművésznő *Mécs* Lászlót jellemezte és több Mécs-költeményt interpretált mélyen átérzett művészettel. Dr. *Illésy* M. Margit koncert- és oratóriuménekesnő áriákat és dalokat énekelt megrázó erővel. Az élvezetes művészi est kézdiszentléleki *Jákó* Margit művészies zongorajátékával és különösen nagy sikert ért saját szerzeményü Intermezzo-jának előadásával ért véget.

— **Mozart-hangversenyt** rendez a főváros Népmüvelési Bizottsága f. hó 21-én, vasárnap d. u. 5 órakor a Pesti Vigadóban a Székesfővárosi Zenekar, *Nagy* Margit, a M. kir. Operaház müvésznője és *Fehér* Ilonka hegedümüvésznő közreműködésével. Vezényel *Kenessey* Jenő, a M. kir. Operaház karnagya. Müsoron a Varázsfuvola. Nyitány A-dur hegedüverseny, *Il re pastore* és *Don Juan* cimü dalmüvek nagy áriái, 8 német tánc és a G-moll szimfónia szerepelnek. Jegyek 0.60—2.50 pengőig a Népmüvelési Bizottság hivatalában (IV., Szép-utca 5.) d. e. 9—2-ig és a hangverseny napján d. u. 4 órától a Vigadó pénztáránál válthatók.

Szinházak müsora

OPERAHÁZ. Vasárnap délután: Babatündér, Coppelia (Bérletszünet); este: Sába királynője (Bérletszünet); hétfő: Nincs előadás; kedd: Tannhaeuser (A. 15.); szerda: Turandot (Bérletszünet); csütörtök: Lecouvreur Adrienne (B. 15.); péntek: József legendája, Salome (C. 15.); szombat: Manon (D. 16.); vasárnap délután: A mosoly országa (Bérletszünet); este: Rigoletto (Bérletszünet). (8, fél 8).

NEMZETI SZINHÁZ. Vasárnap délután: Szegény Mavrier; este: Az ember tragédiája (C. 6.); hétfő: Az ember tragédiája (B.); kedd: Az ember tragédiája (K. 15.); szerda: Az ember tragédiája (D. bérlet); csütörtök: Nem élhetek muzsikaszó nélkül; péntek: Az ember tradédiája; szombat: Az ember tragédiája; vasárnap délután: Fenn az ernyő, nincsen kas (E.); este: Szegény Mavrier. (3, fél 8). Az ember tragédiája előadásai hétfőtől 7 órakor kezdődnek.

VIGSZINHÁZ. Vasárnap délelőtt: Matiné; délután: Aranyifju; este: Tovaris; hétfő: Tovaris; kedd: Aranyifju; szerda, csütörtök: Tovaris; péntek: Aranyifju; szombat és vasárnap este: Tovaris; vasárnap délután: Aranyifju. (11, fél 4, 8).

MAGYAR SZINHÁZ. Egész héten minden este és vasárnap délután: Bál a Savovban. (3, 8).

BELVÁROSI SZINHÁZ. Egész héten minden este, szombat és vasárnap délután: Helyet az ifjuságnak. (4, 8).

KAMARASZINHÁZ. Egész héten minden este és vasárnap délután: Mákvirág. (Fél 4, 8).

FŐVÁROSI OPERETTSZINHÁZ. Egész héten minden este és vasárnap délután: Sárga liliom. Most és jövő vasárnap délelőtt: Nótás kapitány. (11, fél 4, 8).

KIRÁLY SZINHÁZ. Egész héten minden este és vasárnap délután: Kék Duna. (Fél 4, 8).

VÁROSI SZINHÁZ. Vasárnap délután: Ezüst sirály; este: Hamburgi menyasszony. (4, 8).

PESTI SZINHÁZ. Péntektől minden este és vasárnap délután: Tányérmosó. (Fél 4, 8).

BETHLEN-TÉRI SZINPAD. Vasárnap és hétfő fél 6 és fél 9-kor: Valuta; kedd, szerda, csütörtök: Nincs előadás; péntek fél 9-kor: Számológép; ezentul mindennap fél 6 és fél 9 órakor: Számológép.

ANDRÁSSY-UTI SZINHÁZ. Minden este, vasár- és ünnepnap délután: Oh! Papa! (4, 9).

TERÉZ-KÖRUTI SZINPAD. Egész héten minden este, vasár- és ünnepnap délután: Teljes gőzzel! (4, 9).

ROYAL ORFEUM. Mindennap fél 5 és fél 9 órakor: Varieté-müsor.

— **A Burgszinház nyilvános főpróbát tart az Ember tragédiájából.** Napi nyolc órás próbák után, amelyek lankadatlan buzgalommal folynak *Rölbeling* igazgató vezetése alatt a Burgszinházban, végre teljes szépségében bontakozik ki a szinpadon Madách halhatatlan remeke. A szinház különben hétfőn délelőtt 11 órakor tartja meg a darab nyilvános főpróbáját. Erre a főpróbára nemcsak a bécsi sajtót hivták meg, hanem a budapesti ismert nevü kritikusokat, sőt a külföldi lapok bécsi tudósitóit is. Az előadásra Bécsbe utazik *Voinovich* Géza, a Nemzeti Szinház kormánybiztos-igazgatója s kiséretében *Horváth* Árpád és *Siklósy* Pál rendező és *Upor* Tibor, a Tragédia legujabb diszleteinek tervezője.

— **Murgács Kálmán uj nótáskönyve.** *Murgács* Kálmánnak a népszerü dalköltőnek uj nótáskönyve jelent meg *Vidám nóták* cimen. A jóizü népies dalok szövegét nagyobbrészt *Vályi Nagy* Géza, a „Petőfi Társaság" tagja irta.

— **A Céhbeliek jubiláris kiállitásának nagy sikere.** A Céhbeliek jubiláris kiállitása, mely a Nemzeti Szalon Müvészeti Egyesület termeiben a mult vasárnap nyilt meg, a publikum széles rétegeiben nagy sikert aratott. A kiállitást állandóan igen sokan látogatják és máris több müvásárlás történt. A kiállitás január 28-ig marad nyitva.

— **A Beszkárt Önképzőkörének hangversenye.** Szombaton este a Zeneakadémián rendezte a *Beszkárt Önképzőkörének* ének- és zenekara hangversenyét. A főváros, de egyben az országnak is egyik legnagyobb kulturális és népmüvelési célokat szolgáló egyesülete e szezonban ezuttal másod izben lépett a nyilvánosság elé. Komoly müvészi teljesitmény volt az, amit a zenekar és énekkar nyujtott. Ez a nagy siker elsősorban *Müller* Károly zeneigazgató, karnagy érdeme, akinek vezetése alatt a Beszkárt zenekara a főváros egyik legjobb szimfonikus zenekarává fejlődött. A hangverseny müsorán *Wagner:* Rienzi-nyitány, *Thomas:* Mignon-nyitány szerepelt, az énekkar *Goldmark:* Tavasz hálóját és dr. *Horváth—Müller* szerenádját énekelte. Betetőzte az est sikerét B. *Szolldt* Magda zongoramüvésznő szereplése, aki *Grieg* Zongoraversenyét adta elő, továbbá *Ács* Ernőné operaénekesnő, aki *Ponchielli* Gioconda áriáját, *Bizet* Carmenjéből a Habanérát és Grieg „Szeretlek" cimü dalát énekelte. — A hangersenyt végighallgatta a Beszkárt ugyszólván egész vezetősége *Folkusházy* Lajos vezérigazgatóval az élen, továbbá *Bódy* László tanácsnok és több városi főtisztviselő.

— **Megalakult a Belvárosi Szinház társulatának jóléti egylete.** A *Belvárosi Szinház* társulatának tagjai a héten megalakitották önsegélyző és jóléti egyletüket, amelynek célja megfelelő módon biztositani a tagok nyári hónapokra eső gázsiját. A kollektiv szerződés ugyanis legfeljebb tizhónapos szerződést biztosit a szinészeknek és igy két hónapig a legtöbb szinész kenyér nélkül marad. Hogy ezalatt a két hónap alatt se szenvedjenek hiányt a társulat tagjai, azért alakult meg ez az egylet, amelynek önsegélyző alapja javára most *szombaton délután 4 órakor a Belvárosi Szinházban előadják a „Helyet az ifjuságnak" cimü nagysikerü darabot a premier ragyogó szereposztásában — de félhelyárakkal!* Az előadásra bárki megválthatja jegyét.

Hangversenynaptár. Vasárnap: Comedian Harmoni Vikálegyüttese, fél 9, V. (Rózsavölgyi). — Hétfő: Csiky Kamilla énekhangversenye Devinszky Izabella orgonamüvésznő közreműködésével, fél 9, Z. (Szász). — Kedd: Hanigun zsidó kórus, fél 9, Z. (Koncert). — Szerda: Leier Mária ária- és dalestje, 8, Z. (Szász). — Csütörtök: Budapesti Hangversenyzenekar estje, vezényel Sámy Zoltán, közreműködik Leuer Hubert kamaraénekes és Elisabeth Fischer zongoramüvésznő, 8, Z. (Szász). — Péntek: Engel Iván zongoraestje, fél 9, Z. (Koncert). — Vasárnap: Filharmoniai főpróba, Backhaus Vilmos zongoramüvész közreműködésével, egynegyed 12, Z. (Koncert). — Liget Dezső ária- és dalestje Deák László zongoramüvész közreműködésével, fél 9, Z. (Szász).

KISIPAR

A forgalmiadó hátralékokra és a balesetbiztositási járulékokra is ki kell terjeszteni a részletfizetési kedvezményeket

Füredy Lajos nyilatkozata az uj adórendeletekről

A kisiparosok hosszu éveken keresztül állandóan sürgették az adókérdés megoldását, mert a rájuk nehezedő közterhek még termelőmunkájukban megakadályozták őket. Az adóhátralékok rendezésére kiadott rendeletet illetően megkérdeztük *Füredy* Lajost, az Asztalosmesterek Országos Szövetségének főtitkárát, az IPOSz stb. igazgatóját, aki a következőkben nyilatkozott az uj rendeletekről:

— Az iparosokat — mondotta Füredy Lajos — most legjobban az adó- és a társadalombiztositási tartozások rendezésére kiadott kormányrendeletek foglalkoztatják. *Ezek az intézkedések, sajnos, nem érvényesitik az egyenlő elbánás elvét.* Egyik legfőbb kifogásunk, hogy *a rendelet hatálya nem terjed ki a forgalmi-, fényüzésiadókra és illetékekre.*

— Hibája a rendeletnek, hogy a részletfizetési kedvezményt és ennek mértékét, az ezzel járó kamatmentességet az 1933. évi együttesen kezelt közadók összegéhez kötötték. Az érdekelt iparosok külön-külön futkozhatnak megtudni, az adószámviteli osztályhoz, adóhivatalhoz, hogy kell-e kérvényt benyujtaniok, vagy hivatalból kapják meg a kedvezményt.

— A végrehajtási utasitás ezuttal is szükebben bánik el az érdekeltekkel, mint az alaprendelet. A helyzet az, hogy *a jobb és pontosabb adófizetőt mintegy büntetik.* Akinek kevesebb a hátraléka, vagyis jobban fizetett, nem kaphat 60 hónapos kedvezményt, hanem a tartozás nagysága szerint esetleg két-három év alatt kénytelen egész tartozását megfizetni.

— Sokkal egyszerübb és méltányosabb lett volna, ha most az egyszer mindenkit egyforma elbánásban részesitettek volna és *a 60 havi részletfizetést mindenki számára engedélyezik.* Ugyis éppen elég sulyos feladat lesz a legtöbb adózóra nézve a folyó adókon kivül részleteket is fizetni. Sokan eddig semmit sem, vagy csak nagyon keveset fizettek. Legtöbben azért, mert nem tudtak fizetni. Ezek hogyan fizessék most a hátralékot és a folyó adót is, ha legalább a tartozás megfizetésénél nem a legméltányosabb elbánásban részesitik őket?

— Különösen hibáztatni kell, hogy *a forgalmiadóhátralékok nem tartoznak a kedvezmények hatálya alá.* Igy az a helyzet, hogy az iparosok a forgalmiadótartozások miatt továbbra is ki vannak téve a transzferálás és árverés veszélyének. A hátralékos iparos csak fizeti a különböző összegeket, a tőketartozás nem csökken, a végrehajtással járó kellemetlenségek változatlanul fennmaradnak. Az olyan iparos, akinek forgalmiadótartozása 600 pengő körül mozog, a közelmultban három héten belül 120 pengőt fizetett be, ebből azonban csak 44 pengőt számoltak el a tőketartozásra, a többit késedelmi kamatok cimén. Lehet-e ilyen körülmények között megszabadulni a hátralékoktól? A forgalmiadóhátralékokra okvetlenül ki kell terjeszteni a részletfizetési kedvezményt.

— Az itt elmondottak megfelelően vonatkoznak a társadalombiztositási tartozások ügyében kiadott rendeletre is és csupán azt kell még megemliteni, hogy a betegségi-, öregségi-, rokkantsági hátralékokon kivül jelentős balesetbiztositási járulékhátralékok is fennállnak. Ha a rendezés ezekre nem terjed ki, mintahogy a rendelet értelmében csak a balesetbiztositási dijakról van szó, ugy épen az a helyzet, mint a forgalmi adónál és az érdekeltek csak egyes vonatkozásokban kapnak védelmet, de a transzferálások, árverések veszedelmétől még mindig nem mentesülnek.

EVANGELIUM
kath. hitszónoklati és lelkipásztori folyóirat.
Előfizetési ára egész évre **20** pengő.
Győr, Kisfaludy-utca 16. szám.

ADÓÜGYI NAPTÁR

Január 25. A 48 pengőtől 240 pengőig terjedő *forgalmiadó-átalány* egyhatod részét bélyegjegyekben le kell róni.

A *munkaadóknak* az alkalmazottak részére december 27-től január 25-ig kifizetett illetmények után a *kereseti adót, különadót és rokkantellátási adót* két példányban készitett illetményjegyzék kapcsán be kell szállitani.

A *forgalmiadót* negyedévenkint, vagy hosszabb időközökben fizetők részéről az előleget be kell fizetni.

A *textilforgalmi adóváltságot* a nagykereskedelmi ár alapján be kell fizetni.

Január 31. A 48 pengőtől 240 pengőig terjedő *forgalmiadó-átalány* egyhatod részét bélyegjegyekben le kell róni.

A fuvarozási vállalatoknak a személypodgyász- és áruforgalom után a decemberben beszedett *fuvarozási illetéket* összesitett kimutatás alapján be kell fizetni.

A *rögzitett adók* felmondásának utolsó határnapja azok részére, a kiknek kereseti és vagyoni viszonyaiban oly igazolható változás állott be, hogy ez alapon adómérséklést igényelhetnek.

Az együttesen kezelt *közadóhátralékok* öt évig terjedhető részletfizetésére irányuló kérvényt be kell adniok azoknak, akiknek az adóhátraléka a 250 pengőt meghaladja.

Az *adóhátralék és a folyó adó* megfelelő részletét, függetlenül az engedélyező irat kézbesitésétől, be kell fizetniök azoknak, akik az öt évig terjedhető részletfizetési kedvezményt havi fizetés mellett igénybe óhajtják venni.

INGATLANFORGALOM

A január 8-tól 14-ig terjedő héten a következő nevezetesebb ingatlanátirások történtek a fővárosban: Scheffer Rezső eladta Vértes Lajos és nejének II., Székely-utca 2—4. sz. házát 232.500 pengőért. — Berencsi Gábor eladta Erdey Dezső és nejének II., Ganz-utcai házát 130.000 pengőért. Dr. Glücksthal Lajos eladta Juhász Györgynek VI., Szent László-út 13. sz. házát 90.000 pengőért. Roheim Samu és neje eladta özv. Waldblatt Ödönnének VI., Hermina-ut 35b. sz. villáját 65.000 pengőért. A NOVA Közlekedési és Ipari Rt. eladta a Budapest Székesfővárosi Községi Takarékpénztárnak a Váci-uton levő telkeket 150.000 pengőért. Gróf Teleki Jenőné eladta a Pénzintézeti Központ Elismert Nyugdijpénztárának a VIII., Üllői-ut 6 sz. házát 340.000 pengőért. Ardeleán Pétertől megvette Fandrich Vilmosné a VIII., Conti-utca 4 sz. házát 78.390 pengőért.

Mozgófényképszinházak müsora

ROYAL FILMSZINHÁZAK

ROYAL APOLLO. (Erzsébet-krt 45. Tel.: 429—46) **Ofensége, az elárusitónő.** Vidám történet. (Willy Forst, Liane Haid és Paul Kemp. — **Hiradók.** — Előadások hétköznap 4, 6, 8, 10, vasár- és ünnepnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadáson mindennap félhelyárak.

FORUM FILMSZINHAZ. (Kossuth Lajos-u. 18. Telefon: 897—07 és 895—43.) **Nápolyi szerenád.** (Lauri Volpi, L. Dietz, V. de Sicca). — **Hiradó.** Előadások kezdete hétköznap 4, 6, 8, 10, vasár- és ünnepnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadáson mindennap félhelyárak.

DÉCSI FILMSZINHAZ. (Teréz-körut 28. Tel: 259—52 és 213—43.) **Nápolyi szerenád.** (Lauri Volpi, Lilian Dietz és Vittorio de Sicca). — **Világhiradó.** - Előadások kezdete hétköznap 4, 6, 8, 10, vasár- és ünepnap 2, 4, 6, 8, 10. Az első előadáson mindennap félhelyárak.

CASINO FILMSZINHAZ. (Eskü-ut 1. Telefon: 831—02.) **Ofensége, az elárusitónő.** Vidám történet. (Willy Forst, Liane Haid és Paul Kemp. — **Világhiradó.** — Előadások hétköznap 4, 6, 8, 10, vasár- és ünnepnap 2, 4, 6, 8, 10. Az első előadáson mindennap félhelyárak.

PALACE. (Erzsébet körut 8. Telefon: 365—22.) **Csókra vár az asszony.** (G. Fröhlich, Jarmilla Novotna, Christian Grautoff). **Hiradók.** Előadások hétköznap 4, 6, 8, 10, vasár- és ünnepnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadáson mindennap félhelyárak.

CITY FILMSZINHAZ. (Vilmos császár-ut 36—38. Telefon: 111—40). **Régi dal.** (Jack Payne és jazzzenekara). — **Kajakon a Fekete-hegyek között.** (Sporttilm). — **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap 4, 6, 8, 10, vasár- és ünnepnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadás mindennap félhelyárakkal.

CORSO. (Váci-ut 9. szám. Telefon: 87—4—02.) **A régi dal.** (Jack Payne és jazz-zenekara). — **Kajakon a Fekete-hegyek között.** (Utazási film). — **Hiradók.** — Előadások kezdete mindennap háromnegyed 4, háromnegyed 6, háromnegyed 8 és háromnegyed 10 órakor. A hétköznapi első előadás félhelyárakkal.

EGYETEMIEK MOZIJA. (Horánszky-utca 20.) **Dalol a mámor.** (Jan Kiepura, Jenny Jugo). — **Direktor ur barátnője.** (Dolly Haas, Otto Wallburg) — **Hiradó.** — Előadások kezdete fél 3, 5 és fél 8 órakor.

ELDORADO. (Népszinház-utca 33. Tel.: 331—71.) **Az ellopott szerda.** (Szőke Szakáll, Rózsahegyi). — **A fekete lovas.** (Tom Mix). — **Házasság akadályokkal.** (Fatty) — Előadások hétköznap 4, háromnegyed 7, háromnegyed 10, vasár- és ünnepnap fél 2-től folytatólagosan. Az első előadás mindennap mérsékelt helyárakkal.

FÉSZEK MOZGÓ. (József-körut 78. Telefon. 460—40.) **Az ellopott szerda.** (Szőke Szakáll, Rózsahegyi). — **Egy modern asszony szive** (Irene Dunne) — **Az éjszaka csodái.** — **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap 4, háromnegyed 7, háromnegyed 10 órakor, vasár- és ünnepnap fél 2-től folytatólag. Az első előadás mindennap mérsékelt helyárakkal. — Vasárnap délelőtt 10 és 12 órakor matinéelőadás.

GLÓRIA FILMSZINHAZ. (Thököly-ut 56. Tel.: 488—00). **Régi jó idők.** (Grotl Theimer, Hansi Niese, és Georg Alexander). — **Egy modern asszony szive.** (Irene Dunne és Conrad Nagel. — **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap 4, háromnegyed 7 és fél 10 órakor, vasár- és ünnepnap fél 2 órától folytatólag.

HOMEROS MOZGÓ. (Hermina-ut 7. Tel.: 961—00) **Ellopott szerda.** (Rózsahegyi Kálmán, Szőke Szakáll, Rubinstein Erna és Hajdu Eta). — **Dübörgő végzet.** George O'Brien. — **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap fél 5, 7 és fél 10 órakor, vasárnap 2 órától folytatólagosan.

KAMARA MOZGÓSZINHAZ. (Dohány- és Nyár-utca sarok. Telefon: 440—27.) **Egy éj Velencében.** (Csortos Gyula, Balla Lici, Verebes Ernő, Gózon). — **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap 4, 6, 8 és 10, vasár és ünnepnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadások nérsékelt helyárakkal.

KORONA MOZGÓ. (Attila-körut 15. Tel.: 533—18) **Vacsora nyolckor.** (Jean Harlow, John Barrymore, Wallace Beery). — **Egy asszony utja.** (Barbara Stanwick). — **Világhiradó.** — Előadások kezdete hétköznap 4, háromnegyed 6, fél 7, háromnegyed 8 és 9 órakor, vasár- és ünnepnap fél 2 órától folytatólagosan.

OMNIA FILMSZINHAZ. (VIII., Kölcsey-utca 2. Telefon: 301—25.) **Régi dal.** (Jack Payne és jazzzenekara). — **Kajakon a Fekete-hegyek között.** — **Hej kutya élet.** (Trükkfilm). — **Világhiradó.** — Előadások kezdete hétköznap 4, 6, 8, 10, vasár- és ünnepnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadás mindennap félhelyárakkal.

PATRIA MOZGÓ. (Népszinház-utca 13. Telefon: 456—73.) **Egy modern asszony szive.** (Irene Dunne). — **Régi jó idők.** (Grete Theimer és Hansi Niese). — **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap 4, háromnegyed 7 és háromnegyed 10, vasár- és ünnepnap háromnegyed 2-től folytatólag. Az első előadás mindennap mérsékelt helyárakkal.

Metro Goldwyn Mayer RADIUS METRO FILMPALOTA Nagy mező-utca 22—24

Telefon: 220—98, 292—50.) **Egy éj Velencében.** (Csortos Gyula, Balla Lici, Verebes Ernő, Gózon Gyula). — **Téli sport Kalifornlában.** Sportfelvétel. — **Karácsonyi mese.** Prolongálva. — **Szigetek az Egyenlitő alatt.** Utifilm. — **Hiradók.** — Előadások hétköznap 2—6-ig folytatólagosak, azután 6, 8, 10, vasárnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. — Vasárnap délelőtt 11 órakor: **Gyermekmatiné.**

URANIA FILMSZINHAZ. (Rákóczi-ut 21. Tel.: 460—45, 460—46.) **Árvák a viharban.** (Yvette Grilbert, Gabriel Gabrio). — **A frankfurti futballmérkőzés — Hiradók.** Előadások hétköznap fél 4, fél 6, fél 8, fél 10, vasár- és ünnepnap fél 2, fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. Az első előadás félhelyárakkal.

UFA FILMSZINHAZ. (Teréz-körut 60. Telefon: 197—67, 197—68.) **Éljen az élet.** (Raoul Roulien) **Az őserdők igása.** — **Magyar-német futballmecces.** — **Egy ing kalandjai.** (Trükkfilm). — **Hiradók.** — Előadások kezdete hétköznap 4, 6, 8, 10, vasár- és ünnepnap 2, 4, 6, 8 és 10 órakor. Az első előadás félhelyárakkal.

CORVIN FILMSZINHAZ (József-körut és Üllői-ut sarok. Telefon: 389—88, 395—84). **Táncoló tündérek.** (Ruby Keeler). — **Kisérő müsor.** — Előadások hétköznap fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10, vasár- és ünnepnap fél 2, fél 4, fél 6, fél 8 és fél 10 órakor. — Az első előadás félhelyárakkal.

Révai József népművelési miniszter megnyitotta a Műcsarnokban az Ötéves Tervkiállítást

Szombaton délben ünnepélyes keretek között nyitotta meg Révai József népművelési miniszter a Műcsarnokban az Ötéves Terv-kiállítást. A megnyitóünnepségen jelen volt Rónai Sándor, az Elnöki Tanács elnöke, Dobi István, a minisztertanács elnöke, Gerő Ernő államminiszter, a Népgazdasági Tanács elnöke, Farkas Mihály vezérezredes, honvédelmi miniszter és a kormány több tagja. Résztvettek az ünnepségen az MDP Központi Vezetőségének és Politikai Bizottságának tagjai, a baráti országok követségeinek vezetői, élükön J. D. Kiszeljov szovjet nagykövettel.

Révai József népművelési miniszter beszéde után az ünnepség résztvevői megtekintették a kiállítást.

Láttam a jövőt

EGY DÉLELŐTT A MŰCSARNOKBAN

A mésztej friss illata úszik a Műcsarnokban, az Ötéves Tervkiállításon, mert ez a kiállítás nem olajban, bronzban és márványban mutatja meg Magyarország sorsának döntő változását, hanem mészben, gipszben, üvegben, acélban, olajban, szénben, pamutban, bőrben, fényérzékeny papirosban, fában, gépben és búzakalászban.

A Műcsarnok mozaikdíszes kapuja mögött tizenkét terem sorakozik egymás mellé, bár a falak ezúttal nem határolják a termek geometriai formáit, minden fal a végtelenbe tágul, akkora perspektívája van ennek a kiállításnak, amelynek művészei a legszebb modellt választották, az élet diadalmas haladását. Éppezért a téma végtelensége és áradó bősége miatt, az ábrázolt élet ujjongó nagyszerűsége miatt nem lehet egyszerűen úgy írni és beszélni erről a kiállításról, hogy *„bemutatta Ötéves Béketervünk hősies alkotásait"* ... Művészeinket megihlette a számokban és adatokban rejlő jelen és jövő, képzeletüket felcsigázta a csodálatos holnap, amelynek küszöbére tettük lábunkat s elkápráztó szemmel, boldogan és bizakodva nézünk át az elkövetkező esztendőkbe.

Mert a jelenben kisarjadt jövő látható itten.

Az új ország, az új élet,

amely csaknem felmérhetetlen alkotásaiban és szolgálataiban, amelyeket a dolgozó népnek tesz. Attól a perctől kezdve, hogy belépünk az első terembe s megállunk a sztálini békeüzenetet megjelenítő monumentális falfestmény előtt, ettől a pillanattól kezdve a tizenkét termen keresztül minden falról és minden szögletről *a béke gondolata és akarata sugárzik.* A békét ábrázolja Magyarország új térképe és Eurázia szabad térségeinek térképe, amelyen nem támaszpontok, flottabázisok, repülőterek, ágyúparkok és felvonulási terepek láthatók, hanem

kohók, duzzasztóművek, gépgyárak, erőművek

és termőre változtatott sivatagok. A béke van az építés termeinek óriási képein és festményein, a gépesített építkezés ábrázolásain, ahol eltűntek már a hajladozó pallók és toronymagasba imbolygó, szédelgő kis napszámoslányok, mert a téglát, a maltert és az előgyártott épületelemeket a gúnárnyakú daru emeli a magasba és az egykori napszámoslányok javarésze már a fémcsövekből összeállított szilárd állványzaton dolgozik, vakolókanállal és kőműveskalapáccsal, mert kőműves szakmunkások lettek az egykori malterhordólányok és Makszimenkó-módszerrel rakják percről-percre magasabbra gyárak, lakóházak, iskolák, színházak és könyvtárak falait.

Béke van a gépek termeiben, ahol szinte gőz alatt feszülnek és sisteregnek az új lokomotívok, az olvasztókemencék körül szinte érzik az ezerfokos hőség, a villamos távvezetékek porcelláncsigái között el-elpattan egy százezervoltos villamosszikra, csuszdák és ömlesztők ontják a szenet és

traktorok ezrei rajzanak elő,

esztergapadok jönnek a gyárakból, aratógépek és exkavátorok, amelyek tonnaszám mozdítják odébb a lusta földet. Ugy érzi az ember, valóban a föld megmozgatására szövetkeztek ezek a gépek s ebben is béke van, mert a mi új gépeink csatornákat, öntözőműveket ásnak, utakat és vasuti töltéseket raknak, alagutat fúrnak erdős hegyoldalak alá, hogy egyenes és gyors úton menjen a gyárba az alumínium és a szövet, a cipő, a fémbútor, a szerszám is ezen a rövid úton jusson el Bakonykutiba, Sáregresre és Mezőturra...

Barna szántások és szőke tarlók domborodnak ezeken az életnagyságot meghaladó képeken s az ember arra gondol, mekkorát nőttek és egyenesedtek a magyar parasztok, mióta egyre több és több gép végzi helyettük a kemény munkát. A béke fényében sütkéreznek a falvak, ahová régen csak az aszaló, velőt forraló kánikulai nap sütött be, semmi öröme sem volt benne a parasztembernek, aki most éber, figyelő szemmel áll a szövetkezeti istálló ajtajában s arra ügyel, hogy milyen egyenletesen fej háromszáz tehenet egyszerre a villamos fejőgép.

Tizenkét terem az Ötéves Tervkiállítás,

de az ember nem úgy járja, hogy még kettő van hátra, még egy, azután vége, hanem visszafordul a látogató és megkeresi az első teremben a felszabadulás képét és hosszan, tűnődve szemléli a romok fölött lobogó piros zászlót, a szabadság lobogóját, amelyet fiatal szovjet harcos emel a magasba. Ezen a képen van az a pillanat, amikor elkezdődött új és szabad életünk s innen újra el kell menni a 12. terembe s behatóbban, családiasabban meg kell ismerkedni Magyarékkal, az átlagos dolgozó családdal, Magyarék szép sorsával és életük örömeivel. Azután a nyomába kell szegődni annak a meghatóan öreg asszonynak, aki fekete fejkendőjének szemérmes eresze alól csillog fel a képekre okos szemével s vele kell örvendeni egy kép előtt, amikor harmat futja el a nénike szemét, mert a képen egy szálas honvédhadnagy látható s az acélsisak alatt éppolyan homloka, orra és szájmetszése van a honvédhadnagy bajtársnak, mint a könnyező nénikének, aki olyan gyöngéd szemekkel nézi a fiát a képen, hogy simogat a tekintetével...

Innen, természetesen, újra át kell menni a kultúra termébe, ahol iskolások ezrei állnak, éppoly feszesen és éppoly öntudatos, kemény pillantással, mint a honvédhadnagy.

A jövő nemzedéke

patakzik ezekről a képekről buksi gyerekfejeken és izmos kis vállakon által s a szép jelen tárul ki egy színházi nézőtéren, ahol otthonosan és természetesen ülnek a dolgozók és Musszorgszkij zenéjét hallgatják a Magyar Állami Operaházban, vagy Shakespearet hallgatják a Nemzeti Színházban. Két középkorú férfivel nézem ezeket a képeket, mindkettőnek a kezebőrén látszik, hogy vassal dolgoznak s arról beszélnek, hogy lesz-e jövőre Molière-ciklus, mivel az egyik — az idősebb — betegség miatt az idén elmulasztotta a Tartuffe-öt....

Telnek és múlnak az órák és az ember még mindig az Ötéves Tervkiállítást nézegeti, újabb és újabb részletek előtt torpan meg minduntalan, mert megállítja az ismerős valóság... A kiállítás legszebb és legerősebb mágnese minden perc, amikor

az ember megáll egy dunapentelei részlet előtt,

ami már van s meglátja mellette azt, aminek tegnap a fundamentumát látta lemélyedni a sárga agyagba s holnap, amikor újra arra jár, már emeletmagasból kiált le egy átképzős kőművesány, hogy jöhetnek az első emelet koszorúgerendái!...

A jövőt izmos és megfogható valóságában ábrázolni valamikor a lehetetlenség határát surolta. Irók és festők képzelete átlebegett ugyan az ismeretlen időn, de vállalkozásuk csak lebegés volt. Művészeink az Ötéves Tervkiállításon összeforrtak az élettel és a valósággal, ellesték az iramot s úgy vitték vászonra, fára, üvegre, papírra a jelent, ahogy a valóságban van, ahogy azóta is tovább épült és fejlődött, mióta leütöttem ezt a sort az írógépen s az öröm villamos bizsergésével az ujjamban új bekezdésre váltottam át, hogy odaírjam a cikk végére élményeim összességét, mint egy vallomást:

— *Láttam a jövőt!*...

A könyvnapok elé

Budapesten ezidén augusztus 31-én és szeptember 1-én, vidéken pedig szeptember 8—9—10-én lesznek a könyvnapok. A felszabadulás óta hetedszer rendezünk könyvnapokat, melyek egyre inkább a könyv ünnepévé válnak dolgozó népünk számára. Alkotmányunk, melynek második évfordulóját ünnepeljük augusztus 20-án, biztosítja mindenki jogát a művelődéshez s a könyvnapok is ragyogó bizonyítékai annak, hogy a Magyar Népköztársaság alkotmánya nem holt tételek összessége, hanem az élet minden területén eleven erővel ható valóság.

A könyvnapok, különösen a fordulat éve óta, fontos állomások az új, szocialista magyar kultúra kialakításának útján s évről-évre képet adnak arról, mennyit haladunk előre ezen az úton. A könyvkiadás és kereskedelem államosítása döntően új fejezet kezdetét jelentette ezen a téren s már a tavalyi könyvnapon végleg kiszorultak a könyvtermelésből azok a művek, amelyek népi demokráciánk, dolgozó népünk érdekeivel ellentétben álltak s csak olyan könyvek jelentek meg, amelyek kivétel nélkül a szocializmus építését, a dolgozó tömegek megnövekedett és haladó művelődési igényeinek kielégítését szolgálták. Fokozott mértékben mondhatjuk ezt el az idei könyvnapokról, hiszen az elmult esztendő alatt mérföldes léptekkel haladtunk előre a szocializmus felé vezető úton s a mostani könyvnapra megjelenő, vagy ajánlott művek híven tükrözik a megtett útszakaszt éppen úgy, mint a jövő fejlődésének távlatait.

A könyvnapra megjelenő könyvek sorából kiemelkedik *Lenin műveinek XXXI.* kötete és az első magyarnyelvű *Sztálin-bibliográfia*, az elmult egy-két év termékeiből válogatott és a könyvnapra ajánlott könyvek sorában ott látjuk többek között *Leninnek Marxról és Engelsről* írt művét, *Lenin—Sztálin: A munkáról*, valamint *Lenin—Sztálin: Párt és pártépítés* című műveit, továbbá *Sztálinnak Leninről, a leninizmus kérdéseiről, a Szovjetunió agrárpolitikájáról* írt műveit és Sztálin összes műveinek eddig megjelent köteteit. *Rákosi Mátyás: A békéért és a szocializmus építéséért, Gerő Ernő: Harcban a szocialista népgazdaságért, Révai József: Irodalmi tanulmányok* című művei, *Farkas Mihály, Horváth Márton, Vas Zoltán* és mások könyvei, a marxizmus-leninizmus klasszikusaival együtt felbecsülhetetlen segítséget nyujtanak dolgozó népünknek ahhoz, hogy szilárd elméleti tudással felvértezve valósíthassa meg országépítésünk napi feladatait.

Nemzeti klasszikusaink *(Petőfi, Kossuth, Mikszáth, Móricz Zsigmond)* mellett a legújabb magyar irodalom is gazdag, változatos hangon szólal meg a könyvnapra megjelenő, illetve ajánlott könyvek sorában. A politikai és gazdasági művek mellett számos szépirodalmi, ifjúsági, természettudományos és történelmi művel találkozunk majd a könyvnapokon, bizonyságául könyvkiadásunk sokrétűségének s egyben dolgozó népünk szerteágazó, a művelődés egész területét átfogó érdeklődésének is.

Mert kultúrforradalmunk legnagyobb vívmánya éppen az, hogy a kiadott könyvek *egyre növekvő mértékben olvasott könyvek is lesznek.* A dolgozó magyar nép széles tömegei egyre inkább felismerik Rákosi Mátyás szavainak igazságát: *„A műveletlenség összeférhetetlen a szocializmus építésének hatalmas feladataival."* S azt is tudja dolgozó népünk, hogy *az alkotmányban biztosított jog a művelődéshez egyben kötelezettséget is jelent a művelődés birtokba vételére, elsajátítására.*

A műveltség megszerzésének döntő eszköze a jó könyv és népi demokráciánk, teljesítve az alkotmányból e tekintetben reáháruló kötelezettséget, bőségesen és mindenki számára hozzáférhető áron adja a jó könyvet dolgozóink kezébe. A megfelelő politikai nevelés mellett ennek tudható be, hogy rövid idő alatt új közönség, új olvasótábor nevelkedett a haladó, jövőt építő irodalom műfaja és valamennyi terméke számára. A nép, amely széles tömegeiben régen egyáltalán nem, vagy alig olvasott, az elmult évek során lelkes könyv-vásárlóvá és olvasóvá alakult át, szoros összefüggésben azzal a gazdasági, politikai és társadalmi átalakulással, amely a dolgozó magyar nép felszabadulás utáni történetét jellemzi.

Amint a népi demokratikus kultúrpolitikának hű tükrei a könyvnapok, ugyanúgy a régi könyvnapok is megmutatták az uralkodó osztályok, a hivatalos Horthy-Magyarország „kulturális" törekvéseit. Ki ne emlékeznék a szellemi selejt-termelésnek, a soviniszta és kozmopolita álkultúrának arra a zagyva áradatára, amely nyaranta egy-két napon át elöntötte a fővárosi utcákat, amikor a díszes sátrak előtt — fotoriporterek kíséretében — megjelent „az előkelő társaság, az úri közönség színe-java", hogy néhány könyv tüntető megvételével tanuságot tegyen „kultúrigényéről". Két szempont irányította ezeknek a könyvnapoknak a termését: vagy a tőkés vállalkozók alantas üzleti érdeke, vagypedig Horthy-Magyarország urainak az a törekvése, hogy a sovinizmus szításával eltereljék a figyelmet a magyar élet száz égető sebéről, megoldást sürgető problémájáról. A vidék pedig — szerencsére — még ebből a harsogó, felületi és kirakatos „kultúrából" is kimaradt a régi könyvnapok során.

Az új könyvnapok, különösen pedig az idei könyvnap iránt széles körben megnyilvánuló érdeklődés bizonysága annak, hogy dolgozó népünk felismerte a kiáltó különbséget a mult bűnös művelődéspolitikája és a népi demokrácia haladó kulturális törekvése között. A városok és falvak dolgozói egyaránt tisztában vannak azzal, hogy a békével megmenthetjük a kultúrát, ugyanakkor a kultúra erős fegyver a békéért vívott harcban s az ötéves terv nagy feladatait is csak akkor valósíthatjuk meg, ha sokoldalú tudással, magasfokú, haladó műveltséggel indulunk a napi konkrét feladatok megoldásának.

Az idei könyvnapokat Budapesten, a vidéki városokban, a falvakban és tanyákon egyaránt szocialista kultúra ünnepévé avatja az a körülmény, hogy míg az imperialisták a könyvet a szellemi mételyezés és a háborús előkészületek eszközévé alacsonyítják — mi, a Szovjetunió példáját követve, a könyvek fegyverével is harcolunk ötéves tervünk sikeréért, a béke nagy ügyének győzelméért.

Nagyobb darab kenyér az ország dolgozó népének

Gabonabegyüjtési úton egy nappal az Alkotmány ünnepe előtt

Fejér megye, augusztus
(A Kis Ujság kiküldött munkatársától)

Még a cséplőgép hangja mutatja az utat, de ha a szél belekap a fákba, már sűrűn hullanak a búcsúzni készülő levelek. Az út mentén futó nyárfák teteje is azt jelzi, hogy már nem a szilaj nyár, hanem a készülődő ősz higgadt nyugalma uralkodik ezen a tájon is.

Székesfehérvár felé már a munkájukat végzett cséplőgépeket vontatnak a gépállomásokra. *Fejér* megye gépállomásai a mai napon teljesítették cséplési tervüket és *az előírt gabonamennyiséget hiánytalanul elcsépelték.* A cséplési versenyben országos viszonylatban a harmadik helyre kerültek, *de a begyüjtési listán mégis erősen háttérbe szorult ez a megye.*

A cséplés folyamatosan haladt megyeszerte, a begyüjtésben, a cséplőgéptől a raktárba való bevitelben van a hiba. A cséplőbrigádokat a jó munkáért gazdag jutalomban részesítik. Pénzbeli jutalmat kapnak a cséplőmunkacsapatok, de ezen felül iparcikkutalvány jutalomban is részesülnek. Külön jutalmazzák azokat a munkacsapatokat, ahol

a gyorscséplési munkamódszerrel,

az úgynevezett *Bredjuk* féle csépléssel különleges teljesítményt értek el.

A legjobbak közé tartozik *Dávid* Ferenc cséplőbrigádja, amely az eddigi munka során 210 százalékos teljesítményt ért el és a legjobban rászolgált a 3500 forintos megyei jutalomra. *Bencsik* Vendel munkacsapata is igen jól dolgozott, *napi teljesítményük elérte átlagosan a 165 mázsát.*

A fehérvári határban *Balogh* Bálint középparaszt szérűjén fejezik be a cséplést. Már lassú a gép zúgása, a kaparékot söprik össze, az utolsó kévékből a tiszta gabona a zsákokba ömlött. Két kocsi elindult a gyüjtőhely felé, ami ittmaradt zsákokban, az vetőmagra való, de kiteszi a fejadagot is.

— *Siettünk, de nemcsak az idő elől* — mondja *Balogh* Bálint.

Az idő elől sietni kellett, hiszen a szomszéd tanya fölött már a délutáni zivatarra gyülekeznek a felhők, a nap is elbujt s ha megered az eső, komoly kiesést jelent a munkában. De nemcsak ezért sietett Balogh Bálint, hanem, mint a cséplési ellenőr elmondja, *versenyre vállalkozott szomszédjával: Konkoly Istvánnal.*

— *Hát igen* — mondja — most *csináltam először.* Tavaly is mondták, hogy hívjuk ki egymást versenyre, de valahogy abbamaradt.

Két középparaszt versenykihívásának

az volt a célja, hogy Alkotmányunk ünnepe, augusztus 20. előtt befejezzék a cséplést és minden felesleges gabonájukat „C" vételi jegyre beadják a földművesszövetkezetbe.

— *Már azt hittük, hogy nem ér ide a gép* — mondja a *Balogh* Bálint.

— *Mi is versenyben vagyunk* — szól *Sütő* János, az egyik cséplőmunkás. — *Nekünk is fontos, hogy sokat végezzünk el egy nap.*

— *Sokat és jól* — teszi hozzá egyik munkacsapattársa, aki már a kútnál mosakszik, napbarnította testéről a víz sugarára leperegnek a toklászok.

Valóban jól dolgozott a cséplőgép, derekasan végezte dolgát minden szerződtetett munkás, ügyeltek a gépre s *a gyorsaság nem ment a minőség rovására.* Egy szem sem maradt a kalászokban s ha majd elvonul a gép, az ősz csendességében nem sok táplálékot találnak itt a madarak.

Versenyben dolgoztak a cséplőmunkások s versenyben adta be a gabonáját két középparaszt: *Balogh* Bálint és *Konkoly* István. *Balogh* Bálint lett a verseny győztese, *mert kötelezettségén kívül közel 9 mázsa kenyérgabonát vitt be kocsija s 4 és félmázsával megelőzte versenytársát.* De mindkettőjük dicséretére válik, hogy Alkotmányunk ünnepe előtt tettek eleget kötelezettségüknek és *jelentős gabonamennyiséggel siettek a városi dolgozók segítségére.*

Kiszedik a kerekek alól a támasztékokat.

elindul a gép

a szomszédos szérűre. Még van mára munkájuk, pedig gyorsan nyúlik már az árnyék, hamarább sötétedik.

— *Holdas este van* — mondja a gépnél *Sütő* János — *dolgozunk, ameddig látunk.*

Elindult a cséplőgép, de mi a másik irányba indulunk tovább, arrafelé, hol már vadludak húznak a *Velencei-tó* nádasainak nyugtató csöndességébe. Az útmenti fák sárguló leveleikkel ráhajolnak a cséplőgépre, amely lassan zörögve távolodik, még várja a munka a következő szérűn.

Fejér megyében „C" vételi jegyre a beadás az utóbbi időben meglassult. Most, néhány nappal az Alkotmány ünnepe előtt

a dicsőségtáblákról

szétáradó jó eredmény meghozta a gyümölcsét.

A megye a begyüjtési ranglistán háttérbe szorult, de utunk során találunk olyan gazdákat, akiket — ha mindenki követ — *előretör Fejér megye a legszebb versenyben: a gabonabeadás versenyében. Kápolnásnyék* határában két szekér kocog a falu felé, az egyik tele zsákokkal, a másikon hat zsák pihen a kocsiderékba rakott szalmán. Azt kérdezzük az első szekér gazdájától: *Csabdi* Istvántól, hogy hová igyekszik, miért sietteti két jó lovát.

— *Befelé!* — mondja. — *A raktárba...*

Hozzáteszi, hogy tegnap befejezte a cséplést, de már későn végeztek s a délután támadt nagy zivatar megakadályozta abban, hogy a cséplés befejezése után azonnal bevigye gabonáját a földművesszövetkezet raktárába.

— *Én is vagyok olyan gazda, mint a Simon szomszéd* — mondja.

Az Alkotmány ünnepére *Kápolnásnyéken* is sokan adnak be feleslegükből, hiszen igen jó példa van előttük. *Simon* Lajos, az egyik legjobb gazda, 16 holdas középparaszt kötelezettségén felül 11.70 mázsa gabonát adott be „C" vételi jegyre. *Egyenesen a cséplőgéptől összesen 33.60 mázsa gabonát vitt be s a legjobbak élére került.*

A Simon Lajosok példája követésre vár. Szerte mindenfelé Fejér megyében. Az úton, hol már kései vadvirágok illata érzik, sűrűn találkozni megrakott szekerekkel: *követik a példát, a legjobbak példáját.*

Az Alkotmány ünnepére így akar *Fejér* megye dolgozó parasztsága javítani eddigi begyüjtési munkáját s ünnepli az Alkotmány évfordulóját jobb munkával, *az ország dolgozó népének küldött nagyobb darab kenyérrel.*

Dömötör László

Mechanikai műszerészek és rádióműszerészek

hosszabb gyakorlattal rendelkezők jelentkezzenek felvételre. **Orion Rádió és Villamossági Vállalatnál, Budapest, X., Jászberényi-út 29.**

Különleges postabélyegző az Ötéves Tervkiállításon

Az Ötéves Tervkiállítás tartama alatt a Budapest 72. postahivatal kirendeltségeként a Műcsarnokban (Budapest, Hősök tere) működő alkalmi hivatal „Ötéves tervünk a béke terve" feliratú, a hivatal nevét és a napi keltet feltüntető különleges keletbélyegzőt használ.

Művészeti kitüntetések

Az MTI jelenti: A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a színpadi kultúra fejlesztése terén szerzett kimagasló érdemeik elismeréséül:

Harangozó Gyulának, *Rátkai* Mártonnak és *Svéd* Sándornak a „Magyar Népköztársaság kiváló művésze" címet;

Budanovics Máriának, *Dayka* Margitnak, *Gózon* Gyulának, *Rösler* Endrének és *Makláry* Zoltánnak a „Magyar Népköztársaság érdemes művésze" címet adományozta.

*

A Népköztársaság Elnöki Tanácsa a művészet fejlesztése terén végzett jó munkájuk elismeréséül:

Tóth Aladárnak, az Állami Operaház igazgatójának a Magyar Népköztársasági Érdemrend IV. fokozatát;

Báthy Annának, a Magyar Népköztársaság kiváló művészének, *Pless* László karigazgatónak a Magyar Népköztársasági Érdemrend V. fokozatát;

Feleki Kamill színművésznek (Fővárosi Operettszínház), *Gertler* Viktor filmrendezőnek, *Maleczky* Oszkárnak, az Állami Operaház tagjának, *Hartai* Ferencnek, az Állami Operaház zenekari tagjának, *Sándor* Frigyes igazgatónak (Budapesti Állami Zenekonzervatórium), *Téri* Árpád igazgatónak (debreceni Csokonai Színház), *Winkler* Jenő mérnöknek (Magyar Filmgyártó Vállalat) a Magyar Népköztársasági Érdemérem aranyfokozatát;

Beszterczei Pál színművésznek (miskolczi Állami Színház), *Dobrányi* Géza filmlaboratóriumi vezetőnek, *Hegedüs* Armandnak, az Állami Operaház énekkari tagjának, *Krizsán* Sándor, a SZOT népi táncegyüttes táncoktatójának, *Miklós* Klára színművésznek (pécsi Állami Színház), *Sándor* András írónak, *Kabdebó* László szövőmunkás-karnagynak a Magyar Népköztársasági Érdemérem ezüstfokozatát adományozta.

Az Alkotmány ünnepén bemutatják a „Boldog nyár" című új, színes szovjet filmet

Augusztus 20-án, az Alkotmány ünnepén egy napra bemutatják filmszínházaink a „Boldog nyár" című új színes zenés, magyarul beszélő szovjet filmet. A film vidám története egy mai ukrán kolhoz életét eleveníti meg. A „Boldog nyár" a fővárosban a Forum, Szikra, Korzó mozik, vidéken Debrecen, Cegléd, Szolnok, Kisújszállás, Szentes filmszínházainak műsorán szerepel.

Az Alkotmány ünnepének tiszteletére három új keskenyfilm mozit helyeznek üzembe. Öskü, Rőszke és Nagynyárád községekben. Az új mozik augusztus 18-án kezdik meg működésüket.

Ahonnan a Békekölcsön-kötvények elindulnak...

Az Országos Takarékpénztár székházának hatalmas ablakai az augusztusi napfénytől megvilágított Lánchídra néznek. De lent, a páncélteremben levő dolgozók semmit sem látnak a napfényből. *Hosszú asztalok mellett lázas munka folyik.* Néhány nappal ezelőtt kezdte meg az Országos Takarékpénztár a Békekölcsön-kötvények kiszolgáltatását.

A nagyteremben a készpénzjegyzők kötvényeit postázzák. *Futószalagszerűen folyik a munka.* Az államkölcsön-osztálytól beérkező jegyzékek alapján csomagolják és számjegyzékbe foglalják a kötvényeket. Az asztal végén *ötletes villamoskészülékkel pecsételik le a kötvényeket tartalmazó értékborítékokat.*

— *Naponta többszáz ilyen értékboríték kerül a postára* — mondja a főpénztár helyettes vezetője. — De nemcsak a készpénzjegyzők kapják kötvényeiket postán, hanem a kisebb vállalatok is. A nagyobb vállalatok, intézmények, hivatalok pedig a pénztárnál személyesen veszik át a kötvényeket.

A szomszédos nagyterem falánál *hatalmas tornyokban állanak az ezres csomagokban lezárt kötvények.* Itt készítik elő az egyes vállalatok által átveendő kötvénycsomagokat. Akárcsak a másik teremben, *itt is csendben, de gyorsan folyik a munka.*

— *Minden figyelmünket összpontosítanunk kell!* — mondja az előkészítő csoport vezetője. — Pontosan és gyorsan kell dolgoznunk, hiszen a célunk az, hogy *a munkahelyek minél előbb megkaphassák a kötvényeket és kioszthassák a dolgozóknak.*

Két csomagokkal jól megrakott kiskocsit gördítenek ki az ajtón. Az egyik kocsin az Építésügyi Minisztérium, a másikon az Országos Tervhivatal dolgozóinak kötvényeit szállítják a teherfelvonóhoz.

Fönn, a nagy csarnokban veszik át a vállalatok megbízottai a kötvény-csomagokat.

— 864 szám! *Tudományegyetem;* 865 szám! *Budapesti Vasszerkezeti gyár;* 875 szám! *Államvasutak!* — hangzik a kiállás a pult mögül. Az aktatáskás egyetemi hallgató, a vasipari munkás, az egyenruhás MÁV tisztviselőnő egymás mellett állva számolják át a kötvényeket, s egymásután indulnak el, hogy eljuttassák azokat dolgozó társaiknak.

Rimszkij-Korszakov-művek hanglemezbemutatója a Szovjet Könyv Házában

Rimszkij-Korszakov műveiből hanglemezbemutatót tartott a Horizont Vállalat a Szovjet Könyv Házában. Ez a bemutató bővelkedett érdekességekben, mert a legkiválóbb szovjet művészek és együttesek előadásában eddig csak hírből ismert és részben teljesen ismeretlen operaáriákat, kórusrészleteket és zenekari számokat hallottunk. A bemutató előtt Lendvai László tájékoztatásában határozott vonásokkal rajzolta meg a nagy zeneköltő, a híres „Ötök" csoportja vezető egyéniségének alakját.

— Akik látták a Muszorgszkij című zenés filmet — mondotta — azoknak feltűnt Rimszkij-Korszakov magas, szikár professzoros alakja. A hűséges barát és harcostárs, aki zseni is volt, a legművézibb eszközökkel juttatta érvényre az orosz népi dallamkincset és hangszerelési leleménye kifogyhatatlan. Mint tengerész, földkörüli hajózása alatt írja meg első (az egész orosz zeneirodalomban legelső) szimfóniáját s ezt 1865-ben mutatják be. 1870-ben kilép a tengerészettől. Egy évvel később elvállalja a szentpétervári konzervatórium zeneszerzés- és hangszereléstan tanári állását s emellett karmesterként tevékenykedik. Szinte egész alkotó munkásságán végigvonulnak a gyönyörű, meseszerű vonatkozások és motívumok. Ugy kell őt tekintenünk, mint a szovjet szocialista realizmus egyik előkészítőjét.

A „Szaltan cár"-ból a „Három csoda" című bevezető zenét hallottuk a moszkvai rádió szimfónikus zenekarával és Golovanov vezényletével. *Puskin* meséje ihlette meg a szerzőt. A „Karácsonyelőtti éj" hangulatos, megejtő szépségű táncrészletei után népdalfeldolgozás következett: „A talár fogság". Rimszkij-Korszakov költeményi dalából a *Majkov* versére írt „Oktává"-t énekelte *Mihail Reizen Makarov* zongorakíséretével. Árnyalatos, melegzengésű basszusa a zene és a vers hangulatát is jól adja vissza. *Kozlovszkij* behízelgő, lágy színezetű tenorhangján csendült fel Lefko áriája, a „Májusi éj"-ből. *Osztrovszkij* története alapján készült a „Hópehelyke". *Maszljennikova* szépszínezetű kulturált mezzóján énekli az áriát, majd az énekhang teljes fegyverzetének birtokában *Lemesev* tenorista adja elő a tavaszi kavatinát. Az „Aranykakas"-ból és a „Szadko"-ból vett egy-egy ismert részlet egészítette ki a szép műsort.

(r—e)

Az Alkotmány ünnepén helyezik üzembe a Pasaréti Filmgyárat

Filmgyártásunknak az ötéves terv keretében egyre fokozódó üteme *új filmgyár létesítését* tette szükségessé. Hírt adtunk róla, hogy a terv keretében, az *üzemen kívül álló* Pasaréti *Filmgyárat helyreállították és felszerelték.* Az új, *szovjet gépekkel* felszerelt filmgyár lehetővé teszi a *készülő játékfilmek számának* és *művészi színvonalának* emelését.

Milyen az új Pasaréti Filmgyár?

A pasaréti gyár *két iker-műteremmel* rendelkezik. Míg az egyik műteremben próbálnak vagy forgatás folyik, a másikban a díszletbontás, illetve az építés munkáját végzik. Ez biztosítja a gyártás folyamatosságát.

Az újjáépítés során alkalmazott technikai újítások egyik legfontosabbja a *műtermek hangszigetelése.* Felszabadulás előtt a gyár munkáját nagymértékben hátráltatta a közeli villamosvonal lármája. Ez a zavar akkora volt, hogy hangfelvételt *csak éjjel* lehetett készíteni. Az új hangszigetelés folytán most lehetséges az *egész napi felvételezés,* ugyanakkor megjavult a műtermek *gyenge akusztikája* is. Az eddiginél jobbminőségű hangosfilm-felvételek készítését nagyban segíti az a korszerű, *szovjet gyártmányú hangfelvevő-készülék,* melyet a szovjet gyár a szeptemberi határidő előtt *máris* leszállított a magyar filmiparnak.

A keverő-műteremben szintén korszerű szovjet gyártmány, úgynevezett *nyolccsatornás hangfelvevő-készülék* áll a gyártás rendelkezésére. A hangkeverő segítségével nyolc különböző helyen és időben felvett hangot (párbeszéd, muzsika, ének, különböző zajok stb.) lehet ugyanarra a filmszalagra felvenni. Ennek a készüléknek a segítségével is tökéletesedik a magyar hangosfilmgyártás.

Az ötéves terv keretében nagy feladatokra hivatott Pasaréti Filmgyárban részlegesen már *május 1-én* megindult a filmesek munkája. A gyár teljes üzembehelyezésére augusztus 20-án, az *Alkotmány ünnepén* kerül sor.

Örömmel adjuk hírül, hogy a Pasaréti-gyár *játékfilmgyártásunk termelési erejét 50 százalékkal* emeli.

Az Alkotmány ünnepén
(augusztus 20-án) egy napra bemutatásra kerül a
Boldog nyár
című színes, zenés, magyarul beszélő
szovjet film-vígjáték a
Szikra, Forum, Korzó (Újpest) filmszínházakban.

Hódmezővásárhely új kiállítása — „Az Alföld képben és versben"

Múzeumaink — nemcsak a budapestiek, hanem a muftban még inkább elhanyagolt vidékiek is —, mióta a Múzeumok és Műemlékek Országos Központja irányítja munkásságukat, egyre több korszerű és magasszínvonalú kiállítás rendezésével vesznek részt a nép kulturális nevelésében, művelődésünk forradalmában. E kiállítások közül is kimagaslik eredeti rendezői ötletével *Hódmezővásárhely* Tornyai János-múzeumának a helyi kultúrház új képtári helyiségében most megnyíló *„Az Alföld képben és versben"* című kiállítása. A rendezők ugyanis úgy világítják meg az Alföldről festett képalkotások mélyebb értelmét, hogy az Alföld tájait és népéletét ábrázoló festmények, rajzok mellé feltüzték haladó szellemű nagy költőink egy-egy versét, mert mint a katalógus jeligéje a hellén Keosi Simonides szavaival mondja: *„A festészet néma költészet s a költészet beszélő festészet."*

A cél nem „magyarázat", sem „kiegészítés", hanem *a kép és vers egybevetése,* ami művészettörténeti szempontból egymás mellé állított alkotási módokon, stílus-hasonlóságokon kívül a társadalmi fejlődés jelenségeit is sokrétűen mutatja meg. Nem kell lenyomatnunk a képek és versek egész jegyzékét, hogy megismertessük az eredeti rendezői módszert. Elég, ha néhány példát emelünk ki arra, mint mozdítja meg az Alföldről festett képek színeibe, vonalaiba és a versek szövegébe elmerülő látogatók képzeletét. A festőket és költőket egyaránt az Alföld tája és népélete ihlette alkotásaikban, ha azok *más-más időben* is fogantak, mert ami ösztönözte őket: az Alföld és a föld népének szeretete — ugyanabból a forrásból fakadt.

Deák-Ébner Lajos „Tájképe" és *Petőfi* verse, „A csárda romjai", a valóságfestés ez úttörőjének — a szolnoki művésztelep alapítójának *Vásárjelenete* és *Arany* költeménye „A lacikonyha", egyazon ösztönzés remeke. Nem képekhez írt versek és nem versek ihlette festmények, mégis mintha versengenének, hogy lényegében — hangulatban és valóságlátásban — ugyanazt a tárgyat festenék szavakkal, vagy tennék vászonra beszélő színekkel, vonalakkal. *Munkácsy* képe az „Erdőszélen" és Petőfi verse „A Tisza" ugyanabból a hangulatból, benyomásokból született, akárcsak *Tompa* verse a „Zivatar" és realista festészetünk megalapítójának a „Zivatar a puszán" című alkotása. *Mészöly Géza* színhangulatai, tájábrázolásai, „Út kocsival", „Szénakazlak", modern költőink verseivel találkoznak: *Ady* „Távoli szekerek", — *Juhász Gyula* „Magyar nyár". A művészi és emberi egyéniség rokonsága is felvillan a párosításokban. *Bihari Sándor:* „Learatva", — *Csokonai:* „Visszajövetel az Alföldről", — *Bihari Sándor:* „Magános ház", — *Arany:* „Bolond Istók".

Valóban a festmény mélyebb értelmét a jelképes vers világítja meg, ha például összevetjük *Vágó* Pál „Árvízterület" című képét, *Ady* „Megáradt a Tisza" és *Nagy-Balogh* János festményét, a költő „Magyar ugaron" című verseinek messzemutató eszmei tartalmával. A korszerű közösségi együttérzés a falu dolgozóinak életküzdelmével jelentkezik *Fényes* Adolf „Alkonyodik" című festményén és *József* Attila „Falu" című versében, *Nagy* István „Falu"-ja és *Juhász* Gyula „Csöndes falu" című alkotásai ugyanerről a rokonszemléletről tanuskodnak. Hódmezővásárhely múzeumát szülöttjéről, *Tornyai* Jánosról nevezte el. A multban kevéssé méltatott valóságfestő Ady és Juhász Gyula hasonló tárgyú költeményeivel érezteti a rokonságot. Petőfi, Arany, Csokonai és újabb nagy költőink Ady Endre, Juhász Gyula és József Attila versei találkoznak össze legtöbbször e képzőművészeti kiállításon az Alföld tájait és népéletét felidéző remekeivel.

„Az Alföld képben és versben" magyar földünk és népünk valódi arcát mutatja meg, hogy *Kölcsey* szavainak fényénél: „Kinek szívében a haza nem él, az számüzöttnek tekintheti magát mindenhol", hazaszeretetre és a magyar művészet megbecsülésére tanítson.

Az innsbrucki katlan-csata

Mint a láva, mely soha ki nem hül, patakzik és árad az öröm, szélesen gyűrűző hullámokban. A berlini Bábel-mezőn vagyunk sokszázezren, száz nép száz nyelvet beszélő s ma mégis egyetlen közös nyelvben és szívdobbanásban összeforrt fiai. Az úszóstadionból jöttünk, ahol láttuk Európa első liftjei felszerelt műugrótornyát — megcsodáltuk a Sztálin Allee díszítését s az öthónapos varázslattal épített Nagy Stadiont. Varázslat? Dehogyis. Önkéntes munka! A legifjabb 12, a legidősebb 75 éves volt az önkéntesek között, vasárnaponként az egész országból sűrű rajokban érkeztek.

Bábel száz nyelvén beszélünk s tökéletesen megértjük egymást a Béke nyelvén. Szőke, lenhajú fiúk bronzbarna csoportja, a „Tönn 187" bárka tengerészei, a 73 helgolandi hajós, akik legyőzték a brit RAF bombavetőit s megvédték szülőföldjüket, a magános sziklaszigetet. Egy féllábú férfi kezetráz egy mandulaszemű ifjúval:

— You shall play again! Te még fogsz újra játszani!

Ő már nem. A chelseai futballcsapat egykori centercsatára otthagyta a félllábát Koreában, amikor brit utóvédek fedezték az amerikaiak visszavonulását. A délangliai bányász egy koreai futballistával ül együtt. Mögöttük hindu lányok, ruhrvidéki aláírásgyüjtők, a Majna-hidak és a Loreley-szikla megmentői, hammelburgi ifjúparasztok, akik tanyáikat védték meg a jenki-tankok terméstipró hernyótalpai elől — hős koreai küldöttek: a 19 éves Kim Gik U, a néphadsereg kétszeres hőse, aki februárban 11 ellenséges gépet lőtt le, An Gi Szan, 21 éves leány-hadnagy, zubbonyán a 3. osztályú zászlórenddel — Li Ben Szam, 14 éves úttörő, a legendás Anszu város ifjú gárdájának rajvezetője, aki társaival együtt elásta úttörőjelvényét szülővárosa földjébe, amikor az amerikaiak betörtek. S megesküdtek: visszaszerzik a várost, visszaveszik a jelvényeket. Igy is történt.

Egy szektorból felzeng:

— Zoja! Zoja!

Francia lányok üdvözlik a szovjet komszomolkákat, akik csengő hangon felelnek:

— Danielle! Danielle!

Igen, Zoja Kozmogyemjanszkája és a francia Danielle Casanova. Két mártír. S van-e szebb köszöntés két nép ifjai között, mint a vértanuk neve?

És felmorajlik a nézőtér, amikor egy karcsú, filigrán barna asszony siet fel a mellvédhez. Raymonde Dien nevét zúgja a tömeg...

Szomszédom, egy széles tájszólású yorki gazdaifjú mondja:

— Raymonde... Az ő nevét hallottuk már az innsbrucki katlanban is... Hogy elfogták a brüsszeli repülőtéren... Azóta ő is áttört...

S a szabad berlini égbolt alatt újra felvillantja előttünk a tiroli blokád történetét.

— Szégyenteljes és undorító volt. Innsbruck főpályaudvarán acélsisakos, szuronyos amerikai katonák fogták körül a szerelvényt. „Ahá, háromszáz angol zarándok!" — gúnyorkodott Captain Barney, míg hűséges vérebe, Murphy őrmester váltogatva jobb- és balkezes horogütésekkel rontott neki az utasoknak.

— Letelepedtünk a perronon. Sötét este lett. 1951 augusztus 5-e.

— Egyre többen lettünk. A délről érkező vonatokból ütlegek közepette terelték hozzánk újabb és újabb társainkat. Ugyan ki is hagyná magát szuronnyal döfködni, puskatussal döngetteni? Parázs összecsapások, ordító amerikaiak. Fegyőröknek csaptak fel. Aki elterült a kőpadlón, belerúgtak. Most aztán megismertük őket. Egy leány egy tolató mozdony alá zuhant. Dr. H. Hughest, a csoporttal utazó angol orvost nem engedték hozzá. Akadt egy osztrák orvos, aki elsősegélyben részesítette. Mi történt? Azonnal lefogták. Az orvost! Órákig benn tartották a pályaudvari parancsnokságon, kérdezték, vallatták, faggatták. Pompás szemléltető oktatást kaptunk az amerikai életformáról...

— Hajnalra már kétezren voltunk. (Hajnalban 3 órakor meghalt a mozdony alá taszított leány.) Mi angolok kitüztük a lobogónkat, daloltunk. Népdalokat és a béke-indulót. És lefényképeztük porkolábjainkat. És falatoztunk. Tudja, hány csomagot csempésztek hozzánk az innsbruckiak? Szegényes kis csomagok voltak, a szándéknak, a jószívnek, az együttérzésnek örültünk legjobban.

— Egyik társunk, Colin Sweet, londoni közgazdasági egyetemi hallgató nyolc öltést kapott a koponyáján. Amerikai puskatus, angol fej. Professzor Alan Bush, az ismert zeneszerző köztünk volt, ezernyi jegyzetet készített. Michel Coignac, egy francia ácssegéd harmadik áttörési kísérlete során került hozzánk. Ő mondta: „Most már tudjuk, hogy az amerikai katonák ugyanolyanok, mint Hiller gyilkosai!" Aláfestésül Georges Reydelet, a francia köztársasági ifjúsági szervezet tagja megmutatta szúrt és vágott sebeit combján és felsőkarján... Amikor tetanusz-szérumoltást kért, a részeg amerikai katonák a szemébe röhögtek. Pedig két katonai vöröskeresztes kocsi ott állt pár lépésnyire...

— Tizenhárom napig tartott az út Londonból Berlinbe. Étlen-szomjan tartottak a „katlanban". Kis, 14 éves bőrnadrágos tiroli parasztgyerekek csempészték hozzánk az ivóvizet.

— S a saalfeldeni barrikád!

Derék pinzgani parasztok álmélkodva látták, hogyan vadásztak autóbuszokra USA páncélosok és repülőgépek! Két osztrák buszsoffőrt Geslapo-módra büntettek a CIC kémirodában: négy órán át kellett vigyázzban állniok, a tarkójukat gumibotokkal verték.

— Három nap után áttörtünk, kétezerből 1798 már itt van, de még mindig szivárognak... Amerika teljes fegyverzettel vonult fel a fegyvertelenek ellen. Érezték: a VIT nemcsak egy ifi-ügy. Berlinben még többről, sokkal többről van szó!

— Bécsbe érve, tisztelegtünk a béke katonái, a szovjet hősök emléke előtt s most itt vagyunk. Tegnap már dolgoztunk is az újjáépítésen, egy betonkeverőgép körül. Jól esett...

Vörös, sárga, kék ingek tengere körülöttünk. Elnémul a térség. Tizenhat halálraítélt görög üzenete. Majd galambok ezrei szállnak a magasba. Elhangzik Walter Ulbrich neve.

— Ha-is! Ha-is! — kiáltja mögöttünk egy kis arab csoport. Libanoniak, szíriaiak. A 19 éves Zarantu Derderin 90 kilométert gyalogolt, amíg Beirutba eljutott. Onnan jött Berlinbe. Mellette a legendás koreai ápolónő, Li Szun Im, aki ágyútüzben mentette meg 85 katona életét. Felkötött karral egy brémai lakatos. Egy Lehr-határőr golyója ejtett rajta izomsebet, miközben egy mocsarat átgázolva szökött át a határon.

A galambok már fent járnak a magasban. Ott, ahol egy USA helikopter kóválygó prédára éhesen, fürkésző, kémlelő szemekkel.

S látja a béke fiatalságát, az igazság ifjúságát, a győzelmes békeharc ifjú százezreit.

Látja saját vereségét.

CSEHSZLOVÁK FILM
EGY FIATAL HÁZASPÁR
KÜZDELMES ÉLETÉRŐL
Élni akarunk
IRTA ÉS RENDEZTE: BURIAN
OPERATŐR: HUNKA
FŐSZEREPLŐK:
ADAMOVA, HEVERLE
MÁTÓL:
DUNA—DÓZSA
ROYAL (Kispest)

...pakolni aknamunkálatainak eredményeképp egy inernet hub felmondta a szolgálatot. Szó van, persze, mindenféle új technológiákról, melyek majd — állítólag — segítenek ezen valamit, de szó van arról is, hogy jobb lesz hagyni az egészet a fenébe és létrehozni az Internet II-t, sőt ez utóbbinak a tárgyában Clinton elnök és Gore alelnök is kegyeskedett véleményt mondani. Az új internet — megint csak állítólag — jóval megbízhatóbb hálózati technológiákra épül majd, ergo csakis akkor fog padlóra kerülni, amikor már jó sokan használják. Egyébként ennek a rovatnak — értsd: a 28 800 bps-nek — az összegereblyézése érdekében elég kiterjedten kell használnunk a hálót, de nem baj, mert ez kiváló alkalom arra, hogy önfegyelmünket acélozván a türelem erényét gyakoroljuk. Aki viszont ugyanezt kedvtelésből csinálja, és még azt is elhiteti magával, hogy ezenközben pompásan szórakozik, annak elment a józan esze.

Ryan's Poetry Site. Költészeti hálószem (http://www.geocities.com/So-Ho/3750), verskirakat, az pakolja ide a művét, aki akarja. Lám, az internet még mindig jó valamire. Itt minden vers remekmű, minden költő zseniális, bár vannak még zseniálisabbak, ugyanis az omni.cc.purdue-.edu / ~ royald/absurd.htm). Átlagszínvonala persze így is jobb annál, amit a profi ötletgyárosok három napnyi verítékezés után ki bírnak találni, később tehát látni fogjuk, hogy a *Gallery of the Absurd* szép lassan iskolát teremt.

A világ legnagyobb tengerészeti múzeuma, azok számára, akik nagyon ráérnek: http:// www.nmm.ac.uk. Minden, ami a hajókról és a hajózásról tudható, Britannia és a tenger kapcsolatának teljes múltja és remélt jövője, továbbá időmérés, csillagászat, navigáció, Greenwich épületei. Az angolok nagyon jó múzeumokat csinálnak, most már elektronikus formában is, bár az utóbbiak környékén nem találni pubot, ahol a látottakon elboronghatnánk.

Trabantban is gyönyörködhetünk, ha a hajók nem érdekelnek (http:// www.-team.net / www/ ktud/trabi.html). A Trabinak és elődeinek története, plusz képek a hatvanas és a hetvenes évekből. Nem olyan dicső múlt, mint a brit birodalomé, de a mienk.

Hurricane Hunters, azaz hurrikánvadászok, az *53. Időjárásfelderítő Repülőszázad* beceneve. A világon egyetlen ilyen alakulat létezik, az a feladata, hogy az Atlanti és a virtuálisan fölszállhat egy WC-130-assal, és megnézheti, milyen belülről egy tájfuncentrum. Különösen ajánlható azoknak, akik a Trabant megtekintésével együtt járó izgalmakat nem bírják elviselni.

The Onion, azaz *A Hagyma* (http:// www.theonion.com), egy újság, amelynek minden egyes hírét a szerkesztők szopták az ujjukból. Ilyen hírek vannak benne, hogy a tudósok fölfedeztek egy új naprendszert, amely a föld felszínétől száznyolcvan centiméterre helyezkedik el, és hasonlók. Pont mint egy pesti bulvárlap. Az amerikaiak rajonganak érte, ez is mutatja, milyen kevés jóban volt részük eddig.

Encyberpedia. Hülye neve van, de tizenkét éven aluliaknak és egyszerűbb lelkű felnőtteknek kifejezetten ajánlható, pláne, ha tudnak angolul. Tagolt, hatalmas kiterjedésű hálószem, foglalkozik — külön részekben — tengeri állatokkal, dinoszauruszokkal és kövületekkel, papagájokkal, aztán régiségekkel, művészetekkel, autókkal, baseballal, az amerikai polgárháborúval, kommunikációval, számítógépekkel, környezetvédelemmel, ételekkel és italokkal, pénzügyekkel és beruházásokkal, politikával és történelemmel, kertészettel, joggal, mate-

...gallása (http:// ...redik tag belépését ünnepli. A vállalkozás — egyebek között — egyszerre mintegy ötezer párnak teszi lehetővé a valósidejű beszélgetést az interneten át, iparkodását nemcsak szerelmi fellángolások, élettársi kapcsolatok és házasságok igazolják vissza, hanem egy rakás gyerek is — mindez az internet kínos lassúsága mellett és ellenére. Képzeljük el, ha a hálózat felgyorsulna.

Web Underground: Információkereső-szolgálat, azt mondja magáról, hogy ő pontosan tudja, hogy a nyájas vendég mire is vágyik igazából. Nem süteményreceptet keres a nyájas vendék, hanem hasist, nem hálózati ismeretek kellenek neki, hanem számítógépes betörési technikák, nem bikinis lányokat akar látni, hanem meztelen nőket a lehető legobszcénabb pózokban, egyáltalán: a nyájas vendég tulajdonképpen sötét lelkű, alattomos, kéjsóvár, perverz, ronda állat, de most meg fogja kapni, amit akar. Az igaz, hogy a *Web Underground* (http:// www.webunderground.com) a tisztalelkű internet-zarándokot csakugyan olyan helyekre vezeti, ahová egyéb keresőszolgálatok nem mutatnak utat, ám ezen helyek bejáratánál többnyire hitelkártyát kell lobogtatni, így aztán a nyájas vendég csalódik az alvilágban, viszont erkölcsös marad.

INTERNET HUNGARY

1023 Budapest,
Csalogány u. 23-25.
Tel./Fax: 213-20-23
E-mail:
info@hungary.net

A Média amely megjelenik

- a világ minden országában
- a választott nyelven
- akár naponta új kiadással
- pontosan regisztrált olvasótáborral
- kétirányú kommunikációval.

Nézzen rád a világ!

Áraink: 3.000 Ft/hó (3oldal) Minden további oldal 1.000 Ft/hó

Régiségvásár Bécsben

MŰGYŰJTÉS

Szerkeszti: Bátki Mihály

A Harrach grófok barokk palotáját ugyanaz a Domenico Martinelli olasz építész tervezte a bécsi Freyung 3-ban, mint a pesti Invalidus házat a róla elnevezett tér sarkán. Október első hetében itt tartotta immár második régiségvásárát a WIAM (Wiener Internationale Antiquitätenmesse), amelyet a két évtizede működő osztrák műkereskedői szövetség szervez. Számomra ezúttal is a magyar mesterektől származó művek szolgáltak vezérfonalként, hogy a hazai helyzettel összevethessük a bécsi kínálatot és az árakat.

A legszélesebb skálát a Galerie Stallburg nyújtotta, amelyik egy-egy standjával mindkét palotában jelen volt. Mednyánszkytól kikötői látképet esti fényben, Deák-Ébnértől nyári tájat dombok között zöldellő facsoporttal 120.000 schillingért kínáltak (mindkettőt olajban). Kádár Béla vegyes technikájú csendélete 90.000 schillinget kóstált, míg egy akvarellje 40.000-ért kellette magát, egy figurális kompozíciója pedig — aktok fehér lóval — 30.000-ért is elérhetőnek bizonyult. Scheiber vegyes technikájú, futurista női arcképét harmincezerre mondotta érdeklődésemre Josef Wöhrer úr, akivel a lehetséges hamisítások reálisan fennálló veszélyéről is hosszasabban eszmét cserélhettem, és ajánlásomra biztosított arról, hogy legközelebbi budapesti útján feltétlenül beszerzi Haulisch Lenke közelmúltban megjelent Scheiber-monográfiáját, amelyik megbízható eligazítást nyújthat ebben a témában.

A Stallburg Galéria másik részlegén — a Harrach Palotában — Reinhard Otta úr állott az érdeklődők rendelkezésére. Tőle tudhattam meg, hogy Kassák Lajos ott kiállított konstruktivista kompozícióját 45.000 schillinget kérnek és várnak. Ami nem is annyira horribilis összeg, ha arra gondolok, hogy ezekben a napokban zajlott ugyancsak Bécsben a jó nevű Wiener Kunst Auktionen GmbH árveréseinek sorozata is — a Kärntner Ring 5-7. második emeletén —, amelyen az 1945 utáni festészet mezőnyében elsőként szerepelt a vaskos katalógusban Kassák Lajos egyik, vegyes technikájú kompozíciója, egész oldalas színes reprodukcióval. Az eredeti művet a jobb alsó sarokban szignálta a mester („K. L. 16.), mérete is nagyjából hasonló (30 x 30,4 cm) és az előzetes értékbecslés nyomán 100-120.000 schilling közötti ársávban kínálták az előkiállításon, az árverésen végül is visszamaradt...

A „futottak még" kategóriájában a Székesfehérváron működött Kerekes József harmincas évekbéli képének árát azért nem tudhattam meg, mert időközben elkelt. A pipacsmező szélén fehérlő falusi ház szemnek tetszetősen díszítheti egy osztrák otthon falát. Mint ahogy ugyancsak erre való egy behavazott tiroli táj is, hagymakupolás templommal és misére siető népviseletes falusiakkal — bizonyos Alfons Walde nevű festőtől —, akinek említése csupán azért érdekes, mert alaptalanul „gyanúsítottam meg" a Stallburg Galériát, hogy ez a kép azonos lehet azzal, amelyet a Sotheby's bocsájtott árverésre ez év június végén, a müncheni Odeonsplatzon lévő aukciósházában, 150-200.000 márkás előbecslési áron. Utólag, nagyítóval ellenőrizve a két reprót, felfedezhettem parányi részleteltéréseket, így Reinhard Otta úrnak igaza volt: a motívumra a mester egy sor variációt készített és ezek egyike szerepelt a bajor, a másik pedig az osztrák fővárosban. El ne feledkezzem végül a müncheni-nagybányai iskolázottságú, végül budapestivé lett Bélányi Viktorról, akinek elvont olajkompozíciójáért 80.000 schillinget kértek ugyanitt.

A Wiener Moderne Kunstgalerie részlegén 150.000 schilling volt Kézdi-Kovács László nagyméretű vízparti tája, ugyancsak ennyi Bér Rudolf markáns csendélete, míg egy műteremsarkáért (női akttal) ennek felét kérték, lévén az olajkép is kisebb méretű és intimebb hangulatú. Befejezésül még egy „déja vu": tavaly december közepén Nagyházi Csaba Balaton utcai árverésén Zádor Anna professzorasszony hagyatékából a száznál több darabból álló Alt Wien porcelán étkezőgarnitúrát a jellegzetes, füves-virágos motívummal — igaz, hogy részben e századi, csehszlovákiai „utánpótlással" — mindössze 50.000 Ft-ért hirdették és végül 150.000-ért értékesítették. Nos, ebből az étkészlettípusból most egyetlen üveg-hűtőt (Johann von Lichtenstein herceg tulajdonából) 15.000 schillingért adott el a grázi Bobik-galéria.

Wagner István

Aukciók péntektől-péntekig

Papírrégiség: nov. 6. (du. 5)
Műtárgy: nov. 7. (du. 5)
Első Budai Árverezőház (II. Margit krt. 16.)
Festmény, műtárgy: nov. 4. (du. 5)
Belvárosi Aukciósház (V. Váci u. 36.)
Festmény, grafika: nov. 1, 8. (du. 5)
Műgyűjtők Galériája (V. Kossuth L. u. 10.
Horváth János néprajzi gyűjteménye: nov. 5. (du. 5)
Festmény, kamaraárverés: nov. 6. (du. 5)
Nagyházi Galéria (V. Balaton u. 8.)

BÁV RT

Biztos eladás!
Ha műtárgyait, ékszereit vagy bármely régiségét értékesíteni akarja forduljon a BÁV Rt. szakértőihez. A *legmagasabb piaci áron* megvásároljuk vagy *magas előleget* fizetünk!
Az aukciós tárgyfelvétel folyamatos!

Szakfelvevőhelyeink:
Ékszer: V. Párisi u. 2. 118-6217
VI. Andrássy u. 43. 342-9143
VII. Thököly út 14. 322-5014
és valamennyi fővárosi és vidéki ékszerboltban.
Festmény, műtárgy:
V. Bécsi u. 1-3. 117-2548
V. Bécsi u. 3. 118-4403
V. Kossuth L. u. 103. 118-0433
V. Falk Miksa u. 21. 131-0513
V. Semmelweis u. 19. 117-6327
VI. Andrássy út 27. 342-5525
I. Hess A. tér 3. 175-0392
Szőnyeg: V. Ferenciek tere 10. 118-3733

Bútor: Címbejelentés: 217-6307; 218-7898
A beszállítás díjmentes!

BÁV Rt. — az értékek b

Deák-Ebner *Lajos*, festőművész. Szül. 1850-ben. A magyar táj, a magyar élet költői lelkű ábrázolója. Müncheni akadémiai tanulmányok után alig huszonkét éves korában Párizsba ment, ahol közel más fél évtizedet töltött, de közben Szolnokon, ahová 1875-ben ment először Pettenkofen, a nagy osztrák tájképfestő, hívására, felfedezte a magyar Alföldet és megtalálta piktúrájának igazi egyéni irányát, amely ma is legmegkapóbban hirdeti nemes, finom művészetét. Párizsban *Munkácsy* és *Paál* László társaságában élt és dolgozott, interiőröket és jellegzetes arcképeket festve. A szolnoki tanulmányokból,

Deák-Ebner Lajos

amelyek között különösen híresek vásári jelenetei, a szolnoki csirkevásárok, cserépvásárok művészi ábrázolásai, parasztok, kofák, szekerek, zöldséges és gyümölcsös sátrak mozgalmas csoportozatai.

A nyolcvanas évek végéig Párizs és Szolnok között osztotta meg idejét, míg végre 1887-ben, *Mészöly* Géza, a másik nagy szolnoki mester, halála után Trefort miniszter hazahívta és rábízta Mészöly örökét, a m. kir. női festőiskola vezetését. Ezt az állását, évtizedek óta már mint igazgató-tanár, ma is betölti. Megtelepedése után *Székely* Bertalan és *Lotz* Károly, a dekoratív irány két nagy képviselőjének társaságában új művészi problémák vetődtek eléje és új művészi feladatok elé is állították: megfestette a városligeti Műcsarnok peristiliumának falfestményeit, mozaikképeket tervezett a Szent

Szolnoki vásár. Deák-Ebner Lajos vázlata.

valamint a franciaországi impressziókból nagyobb méretű kompozíciók lettek, de Deák-Ebner nagy művészete a természettel való közvetlen érintkezésben nyilatkozik meg legerősebben, kis, öklömnyi vásznakon, alig néhány centiméteres deszkalapokon, amikor színes vizióit közvetlen benyomásokra építheti fel. A magyar Alföld tájait, hangulatait tükrözik vissza képei,

István bazilika számára és freskókkal díszítette a tihanyi templom mennyezetét. A dekoratív kompozíciók után azonban ismét visszatért régi szerelméhez, a magyar táj és zsáner festéséhez. Számos képe van a Szépművészeti Múzeumban, hazai és külföldi gyűjtők birtokában, a királyi várban. 1918-ban az Ernst-múzeum rendezett műveiből gyűjteményes kiállítást. Deák-Ebner kiváló grafikus is,

számos illusztrációt készített, többek között Petőfi több költeményéhez az Athenaeum nagy Petőfi-kiadása számára.

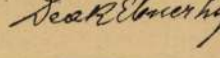

Deák téri templom *(Budapesten)*, az evangélikusok temploma. 1811-ben építették. Pollák Mihály tervezte, ő építette a Nemzeti Múzeumot és a Calvin téri ref. templomot is. A templomnak eredeti alakjában tornya is volt, ezt azonban építési hiba folytán 1875-ben le kellett bontani.

Débâcle (francia; *e.:* débákl), összeroppanás, fejetlen, katasztrofális felbomlás. *Zola* ily című regénye, melyben az 1870/71.-i francia összeomlást írta meg, tette közkeletű szóvá.

Debate (El), Spanyolország legnagyobb politikai napilapja Madridban. Naponként öt kiadása van.

Debbs (*e.:* debsz), az amerikai szociálisták vezére. Többször volt köztársasági elnökjelölt. Mindig tekintélyes számú szavazatot kapott. A háború alatt börtönbe zárták békepropagandája miatt. 1922 tavaszán szabadult ki.

Debreceni egyetem, l. *Tisza-egyetem.*

Début (francia; *e.:* débű), első fellépés, főleg színészek első szereplése.

De facto (*e.:* dé fáktó), a tényeknek megfelelőleg, *tényleg.* Diplomáciai értelemben: valamely politikai tény *de facto* elismerése azt jelenti, hogy az illető tényt, mint megtörténtet, tudomásul veszik. Vele szemben áll a *de jure* (latin = *jogilag*) kifejezés, amely azt jelenti a diplomáciában, hogy valamely tényt nemcsak tudomásul vesznek, hanem *jogilag is elismernek.* Pl. a szovjetkormány *de facto kormány*, azonban *de jure* még nem ismerték el.

Defetista (francia), világháborús szó, azok jellemzésére, akiknek kétkedő és csüggedező kijelentései a »végsőkig kitartók« véleménye szerint megmérgezték és elernyesztették a tömegek harcias, bizakodó hangulatát s így előkészítették a versenyt *(défaite; e.:* défet).

Defláció, l. *Infláció.*

Degenfeld-Schonburg *József, gróf*, szül. Kolozsvárott 1847-ben. 1896-ban a Tiszántúli ref. egyházkerület főgondnokává választották. Mint hivatalában legidősebb főgondnok, a ref. konvent világi elnöke.

Dekadens (francia), hanyatló, betegesen modern. Főleg annak az irodalmi irányzatnak jellemzésére használták, mely a XIX. század közepe, pontosabban *Baudelaire: Fleurs du Mal*-jának megjelenése óta a túlérett és túlérzékeny modern léleknek gyakran az affektáltságig elfinomult kifejezése. Persze, voltak *dekadens* képzőművészek is (pl *Beardsley*, Wilde híres illusztrálója), s a századvég egész szellemi irányát gyakran bélyegezték dekadensnek.

Delcassé (*e.:* delkászé), *Théophile*, francia államférfi. Szül. 1859-ben. 1898—1905-ben külügyminiszter volt és a marokkói krízis idején majdnem megüzente a háborút Németországnak. Ekkor a német közvélemény nyomása alatt lemondott. 1913—14-ben pétervári nagykövet. 1914—15-ben újra külügyminiszter. A kíméletlen antantpolitika tüzes szószólója.

Delirium tremens (latin; *e.:* delirium tremensz), az idült szeszmérgezés egyik súlyos komplikációja. Ha az alkoholista (l. *Alkoholizmus)* szokatlan nagy adagot vesz magához vagy véletlenül valamely lázas betegségben megbetegszik, kifejlődhetik a delirium tremens képe. A beteget kezdetben álmatlanság, később nyugtalanság, ijesztő álmokkal kevert alvás gyötri. Egész testében remeg *(tremor)*, állatokat (patkányt) lát, azoktól retteg, majd megnyugszik és vídám lesz, utóbb ismét nyugtalan és aggódó. Ez a szomorú kép napokig tarthat és halállal végződhetik, de erős szervezet esetén javulásba mehet át.

Délivasút, röviden az a magánvasúttársaság, mely 1842-ben mint »Wien-gloggnitzi vaspályatársulat« alakult meg, később a »Cs. kir. déli államvaspályák üzleti vállalata«, végül pedig a »Cs. kir. szab. déli vaspálya-társaság« nevet vette fel. Vonalai az 1842—1873. években épültek ki és Ausztrián és Magyarországon kívül Olaszországra is kiterjedtek; az olaszországi vonalakat azonban az 1866. évi olasz-osztrák háborút befejező bázeli szerződés 1875-ben az osztrák déli vasúti vonalaktól elválasztotta és utóbb az olaszok államosították. A társaság vonalainak nagyobb része, körülbelül 1500 km., Ausztria területén, kisebb része, körülbelül 800 km., Magyarországon épült. Hosszú ideig e vasút a Magyarország gazdasági elnyomására törekvő bécsi osztrák politika eszköze volt; a magyar állam-

Deák Ébner lajos

Koll. kiáll. Ernstnél-

írod

Az Újság. 1918. márc. 10.

(D.E.L. gyűjtemeinyes

kiállítása.)

...iránt az általok képviselt hatóságok vagy testületek iránt.

Megnyugtató, hogy itt üdvözölhetjük az állam kormányzatának képviselőit is, mert ebből látjuk, hogy az erre hivatottak és kötelezettek figyelemmel kísérik az itt folyó életet; ebből csak jó fakadhat. S külön is kifejezem örömömet azon, hogy a pécsi Erzsébet-tudományegyetem és itt működő evang. hittudományi kara testvéri együttérzéssel most is elküldte képviselőit.

Akik itt közöttünk vannak, bizonyára valamennyien egyek velünk abban, amit vallunk és tanítunk: nemzeti tudatosságnak és a nemzet sorsáért való személyes felelősségnek kell bennünket vezetnie minden lépésünkben.

Ezzel a gondolattal kezdjük meg az új munkaévet megnyitó ünnepélyünket.

kezdve állandóan megtelepedett. D.-nek a 80-as évek folyamán a Műcsarnok kiállításain több kitüntetésben volt része. 1882-ben Hazatérő aratók cz. képét a király vette meg (másodpéldánya Hopp tulajdonában, Budapesten), 1883-ban Újonczok cz. művével a Ráth György-féle 400 aranyforintos díjat, 1885-ben Zöldséges vásárjával a 400 frtos második társulati díjat, 1886-ban A tatárjárás után cz. pályaművével az Ipolyi Arnold-féle 500 frtos történeti festészeti díjat nyerte el. Sokkal jelentékenyebb sikerei voltak azonban a külföldön, amennyiben 1885-ben Antwerpenben Vásári jelenet-ére nagy aranyérmet kapott s képét a Société royale d'encouragement des Beaux-Arts 5000 frankért megvásárolta (jelenleg az Eiffe gyűjteményben, Antwerpenben), utóbb pedig Baromfivásár-ját Münchenben kis állami aranyéremmel tüntették ki (jelenleg Kohner Adolf dr. tulajdona, Budapest). 1886-ban Husvéti körmenet-e a M. N. Múzeum képtárába került. 1887-ben Trefort Ágoston vallás- és közoktatásügyi miniszter Mészöly Géza helyébe, a női festészeti iskola igazgatójává nevezte ki. 1889-ben Kukoriczaszüret-jét a király vette meg s ez évben a párisi világkiállításon ezüstérmet nyert. A 80-as évek folyamán készültek: Aratók kifizetése (Herpka tanár tulajdona, Budapest), Újonczok elindulása (angol magántulajdonban), Hajóvontató asszonyok (Strasser Imre dr. tulajdona, Budapest) stb.

Az 1890-es évek elején a művész egészen új irányban, a monumentális falfestés terén mutatkozott be s ekkor készítette a Műcsarnok peristiljében három nagyobb és két kisebb falfestményét, melyek közül a középső legnagyobb kompozicziót Apollót ábrázolja a Muzsák közt, s ettől jobbra a festészet, balra pedig a szobrászat kezdetét festette meg. A két medaillonban a festészet és szobrászat szimbolikus ábrázolását látjuk. Falfestményei vannak még a budai kir. várpalota lépcsőházában és vesztibüljében (Igazság, Mértékletesség — Barátság, Vendégszeretet), s a lipótvárosi szent István templomban ő készítette a kartonokat a baloldali szent József és Adalbert mellékoltárok kápolnáiban lévő, s a két keleti mellékbejárati ajtó fölötti tympanon mozaik képeihez.

1896-ban Álom cz. művét, 1898-ban pedig Nászmenet-ét szerezte meg az állam; 1902-ben Zöldséges kert cz. képét a király vásárolta meg s ugyancsak ez évben Vadvirágok cz. olajfestményét vették meg a budai királyi várpalota részére. 1904-ben Baromfivásár-ja jutott a Szépművészeti Múzeumba, 1908-ban Elázott vásár-ját, 1909-ben Cserepes asszony, Cserepesek, Várakozás és Dra-

szent János, Szent Benedek, Paduai szent Antal, Hám János püspök, Remete szent Pál és Szent Pilgrin (valamennyi olajfestésű vázlat a budapesti szent István templom medaillon-képeihez), a Székesfővárosi Múzeumban vannak.

A Képzőművészeti Társulat tárlatain következő műveivel vett részt:

1877. téli kiáll.: A két jó barát, olajf. — Koldusnő olajf.

1881. őszi kiáll. I. és II. sorozat: Baleset, olajf., 300 frt. — Vásári jelenet, olajf., 300 frt.

1882. őszi kiáll. II. sorozat: Hazatérő aratók, olajf., 2500 frt.

1883. őszi kiáll. II. sorozat: Újonczok, olajf., 6000 márka, Strasser Sándor tulajdona, Budapest.

1884. őszi kiáll.: A jósvirág, olajf., 1500 frt.

1885. orsz. ált. kiáll.: A konyhakertben, olajf., 650 frt.

1885. őszi kiáll.: Zöldséges vásár, olajf., 2000 frt.

1886. őszi kiáll. I. és II. sorozat: Húsvéti körmenet, olajf., 3000 frt. — Tatárjárás után, olajszínvázlat; pályamű.

1887. őszi kiáll. II. sorozat: Vásári baleset, olajf., 2000 frt. — Kukoriczaszedő, olajf., 300 frt., Szmrecsányi püspök tulajdona. — Somogyi parasztlány, olajf., 1500 frt., a művész Londonban élő öccsének tulajdona. — A nyalánk, olajf., 300 frt.

1888. őszi kiáll. II. sorozat: Nászmenet, olajf., 2000 frt.

1889—90. téli kiáll.: Kukoriczaszüret, olajf., 500 frt.

1890—91. téli kiáll.: Női arczkép, olajf. — A réten, olajf., 300 frt. — Női arczkép, olajf. — Tiszaparti halászok, olajf., 400 frt., a Képzőművészeti Társulat tulajdona.

1891—92. téli kiáll.: Ébredés, olajf.

1893—94. téli kiáll.: Veszprémi országút, olajf., 400 frt. — Kút mellett, olajf., 200 frt. — Etetés, olajf., 200 frt.

1894—95. téli kiáll.: Konyhakert, pastell, 350 frt., Wagner kapitány tulajdona.

1896. ezredéves orsz. kiáll.: A művészetek allegoriája, hármas falfestmény. — Álom, olajf., mely azonos az 1891-ben Ébredés cz. alatt kiállított képpel.

1899. tavaszi nemzetk. kiáll.: »Falu végén kurta korcsma«. Illusztráczió az Athenaeum új Petőfi-kiadásához.

1899—1900. téli kiáll.: Nyár, olajf., 5000 frt. — »A király esküje«. Illusztráczió az Athenaeum új Petőfi-kiadásához. — »Síkos a hó, szalad a szán«. Illusztráczió u. a. — »A puszta télen«. Illusztráczió u. a.

1901. tavaszi nemzetk. kiáll.: Múzsa, olajf.

1902. tavaszi nemzetk. kiáll.: Zöldséges kert, tempera, 600 K.

Deák Ebner Lajos

1902—3. téli kiáll.: Vadvirágok, tempera és olajf.

1903. tavaszi nemzetk. kiáll.: Kátyús út, tempera.

1903—4. téli kiáll.: Szénagyűjtő leány, olajf.

1904. tavaszi kiáll.: Farkasfalvi részlet, olajf.

1904—5. téli kiáll.: Baromfivásár, olajf. — Laczikonyha, olajf.

1905. tavaszi nemzetk. kiáll.: B. M. úrhölgy arczképe, tempera.

1905—6. téli kiáll.: Zöldségvásár, tempera és olajf.

1906—7. téli nemzetk. kiáll.: Cserépvásár, olajf.

1907. tavaszi kiáll.: Száraz galyat gyűjtő leány, olajf.

1907—8. téli kiáll.: Cserépvásár, olajf. — Tere-fere, olajf.

1908. tavaszi kiáll.: Elázott vásár, olajf.

1908—9. téli nemzetk. kiáll.: Vásárosok, olajf. — »Vegyem, ne vegyem?«, olajf. — Hazatérő, vízf.

1909. tavaszi kiáll.: Merengés, olajf. — A Kis-Duna mentén, olajf.

1909. nemzetk. grafikai kiáll.: Vihar, tempera. — Magyar menyecske, vízf., Wolfner Gyula tulajdona. — Siófoki erdőrészlet, vízf. — »Vásárfiát vegyenek!«, vízf. — Gyümölcsvásár, vízf. — Cserepesasszony, vízf. — A kíváncsi, vízf. — Hazafelé, vízf. — Városlődi országút, vízf. — Vásárosok, vízf. — Merengés, vízf. — Cserepesek, vízf. — Barátság, tempera. — Vendéglátás, tempera. — Idyll, vízf. — Városlőd vidéke, vízf. — Ika, vízf. — Fúj a szél, vízf. — Kosaras menyecske, vízf. — Várakozás, vízf. — Draperiatanulmány, vízf. — Kis leány, fehér krétarajz. — Női akt, fehér krétarajz. — Akt, fehér krétarajz. — Draperia, fehér krétarajz. — Feleségem arczképe, vízf. — Szolnoki vásár, vízf., Balassa Istvánné tulajdona.

1909—10. téli kiáll.: János bácsi, olajf. — Kenesei felföld, olajf. és tempera. — Tanulmány, olajf.

1910. tavaszi kiáll.: Falusi nász, olajf. — Vásárosok.

1910—11. téli kiáll.: Pillangók, olajf. — Marhavásár, olajf.

1911. tavaszi kiáll.: Parasztlovak, olajf. — Vásár délutánja, olajf.

1911—12. jubiláris téli kiáll.: Balatoni halászok, olajf.

1912. márcz. kiáll.: Varsány vidéke, vízf. — Letarolt erdő a Tátrában, vízf. — Siófoki erdő, vízf. — Tátrafűzike rózsái Széplak körül, vízf. — Siesta, vízf.

1912. tavaszi kiáll.: Aratók, olajf.

1912—13. téli kiáll.: Búcsú a szülői háztól, olajf. — Anya gyermekével, olajf.

1913—14. téli kiáll.: Tiszamenti tutajosok, olajf. — Zsibvásár, olajf.

1914. tavaszi kiáll.: Vásárrészlet, olajf. — Tavaszi hangulat, olajf.

D. műveiről a következő jelentékenyebb reprodukcziók készültek: Nászmenet (heliogr.), kiadta a Képzőművészeti Társulat; Baromfivásár (heliogr.), Falusi nász (fénykép), Kátyús út (fénykép), Laczikonyha (fénykép), Nehéz elhatározás (fénykép), Vásár délután (fénykép), valamennyit kiadta a Könyves Kálmán Magyar Műkiadó R.-T.

Budapest Székesfővárosi Múzeum katalogusa. Budapest, 1907. 72. l. — *Ernst-Múzeum.* Ideigl. katalogus. Budapest, 1912. 41, 42. l. — *Ezredéves orsz. kiállítás.* A képzőművészeti osztály képes tárgymutatója. Budapest, 1896. 88. l. — *Hauszmann Alajos:* A kir. vár építésének története. *Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye.* 1900. 256. l. — *Hock János:* Művészi reform. Budapest, 1898. 104. l. — *Kacziány Ödön:* Emlékezések a mult századból. *Művészet.* 1912. 403. l. — *Keleti Gusztáv:* Festészet és szobrászat. (Matlekovits S.: Az 1896. évi ezredéves kiállítás eredménye. Budapest, 1898. IX. k.) 232. l. — *Képzőművészeti Szemle.* 1880. 102, 164. l. — 1881. 104, 155. l. — *Kiáll. tárgymutatók.* — *Koronghi Lippich Elek:* Magyar festők. Negyvenöt rézfénynyomatú műlap, bevezető tanulmánnyal. Kiadja a Könyves Kálmán Magyar Műkiadó R.-T. Budapesten, é. n. — *Könyves Kálmán* Magyar Műkiadó R.-T. műlapkiadványainak jegyzéke. Budapest, 1912. — *Közleményei,* Az Orsz. Magy. Képzőművészeti Társulat —. Budapest, 1884. 73—74. l. — *U. az:* 1890. 35. l. — *Liptay Pál:* Külföldi magyar festőink. *Fővárosi Lapok.* 1873. 11. l. — *Losonczi Lipót dr.:* Művészeink. *Magyar Szalon.* 1892—3. XVIII. 43—48. l. — *Magyar Géniusz.* 1892. I. 305. l. — *Modern Magyar Festőművészek.* A Pesti Napló előfizetőinek készült kiadás. (Budapest, 1905.) 101—102. l. — *Művészet.* 1903. 296, 334. l. — 1904. 380, 396. l. (képpel). — 1905. 394. l. — 1906. 355, 356, 358, 362. l. — 1907. 179. l. — 1908. 161. l. (képpel). — 1911. 114 és köv. l. — *Művészeti Lapok.* 1896. 4. sz. — *Rózsaffy Dezső:* Deák-Ebner Lajos. *Művészet.* 1907. 73—79. l. (képpel). — *Peregriny János dr.:* A M. N. Múzeum képtárának leíró katalogusa. Budapest, 1900. 101. l. — *Szana Tamás:* Magyar művészek. Budapest, 1887. I. 72—80. l. (önarczképpel). — *U. az:* Száz év a magyar művészet történetéből. Budapest, 1901. 260, 268. l. — *Szalay Imre:* A XIX. század festészetéről hazánkban. Budapest, 1901. 21. l. — *Szépművészeti Múzeum.* A modern képtár lajstroma. Budapest, 1908. 48, 122. l. — 1913. 12. l. — *Tábori Kornél:* A Pesti Napló képtára. *Pesti Napló.* 1913 decz. 25. (önarczképpel). — *Tárgymutatója,* A Szegedi Képzőművészeti Egyesület Vastagh György által rendezett tavaszi kiállításának —. Szeged, 1900. 51. l. — *Térey Gábor dr.:* Modern festők. Budapest, 1904. I. k. — *Thold Orbán Imre:* A budapesti szent István templom. Budapest, 1905. 36, 59. l. — *Vasárnapi Ujság.* 1872. 433. l. — 1873. 433. l. — 1877. 810. l. (képpel). — 1882. 783. l. — 1886. 388. l. — 1887. 734, 785. l. — 1889. 652. l. — 1899. 821—822. l. — *Várdai Szilárd:* Az orsz. m. kir. mintarajziskola és rajztanárképző története. 1871—1908. *Az orsz. m. kir. képzőművészeti főiskola értesítője* az 1907—8. tanévről. Budapest, 1908. 12, 16. l. — Önarczképe a Történelmi Képcsarnok grafikai gyűjteményében (czeruzarajz) és az Ernst-Múzeumban (tusrajz).

Deák Ebner Lajos, festő, a m. kir. női festőiskola igazgatója; szül. 1850 júl. 18-án Pesten. Strähuber vezetése alatt Münchenben kezdett festeni, majd másfél évig saját erejére utalva, természet után rajzolgatott. Minthogy még ekkor sem juthatott be az akadémiára, egyik barátja műtermében gyakorolta magát, s itt festette meg első jelentékenyebb művét (Gyermekek szőlővel), melyet 1873-ban a bécsi világkiállításra küldött. A képet naturalizmusa miatt a bécsi kritika kedvezőtlenül fogadta, de ez nem csüggesztette el a művészt, aki még ez évben Párisba utazott, hogy a franczia művészet hatása alatt tovább képezze magát. Már franczia hatás alatt készült Verekedő franczia munkások cz. képe, melyet 1873-ban a londoni Albert Hall-ban állított ki, hol vevője is akadt. Sikerét itthon is méltányolták s 1873-ban az előző évinél magasabb ösztöndíjat kapott a kormánytól. 1874-ben egy arczképével jutott be legelőbb a párisi Salonba s 1875-ben ugyanott ismét egy arczképpel szerepelt.

D. művészete 1874-ben vett határozottabb irányt, mikor elhagyva Párist, Szolnokon telepedett le (1874—75), hol Pettenkoffen tanácsára a magyar genrevel kezdett foglalkozni, melynek csakhamar egyik leghivatottabb művelője lett. Ez időben készültek a Kártyázók (Schulzbach bankár tulajdona, Frankfurt), Pulykát czipelő czigánylegény, Tere-fere, Szerelmes levél, Falusi hirdetmény (angol magántulajdonban), Vasárnap délután (Alberti gróf tulajdona, Nizza) stb.

1877 telén Olaszországba utazott, honnan a következő év tavaszán Párisba ment a világkiállítás megtekintésére. A tanulmányút azonban igen hosszúra húzódott, mert a kiállításon lévő képének sikere s barátainak unszolása arra bírta, hogy egy időre Párisban maradjon. Két évig időzött itt s ez idő alatt jobbára szolnoki vázlatainak kidolgozása foglalta el. 1881-ben Ruhavásár cz. képét állította ki a Salonban, kevéssel utóbb pedig visszatért Budapestre, hol 1887-től

14

Itthon 1882. Hazatérő aratók c. képét a király vette meg, 1883. Ujonczok c. művével a Ráth György-díjat, 1885. Zöldséges vásárjával a második társulati díjat, 1886. A tatárjárás ~~c.~~ utan pályaművével az Ipolyi Arnold-féle tört. festészeti díjat nyerte. Jelentékenyebb sikerei voltak kül földön. Vásári ~~jelenetére~~ baleset re 1885. Antwerpenben nagy aranyérmet kapott sképét a Société Royale d'Encouragement des Beaux-Arts 5000 frankért megvásárolta. Utóbb Baronfi-vásárját Münchenben kis állami aranyéremmel tüntették ki. 1887. az elhunyt Mészöly Géza helyébe az ákt-női festészeti utola ~~tanárára~~ gazdasszonyára nevezték ki sekkor végleg Bpeiten telepedett le. 1887. a Hus-vétt Körmenettel szerepelt a Salonban

1891?

1897?

T az 1885. évi bpesti orszteiállítás nagy érmét

T 14 évi párizsi tartózkodás utan

A vallás és közoktatásügy
124010.sz.a.kelt és a IX.k
ténak m

Utasitom az álla
Bizottsága részére szállit
százhatvanegy /:461:/ K 70
sága elnökének hivatalos n
mellett fizessen ki és tá
kiadáskép számoljon el. B
meghagyásából: dr.K.Lippi

1889. a párvási világkiállításon ezüstérmet nyert.

Kukoricaszüretjét a király részére vették meg.

1889-90. Lotz Károly és Székely Bertalan mellett résztvett a tihanyi bencés apátsági templom falképeinek festésében; ~~[illegible]~~ Tőle való az egyházatyák csoportjának képe a szentélyben és Mária mennybemenetele a templom hajójában.

1895-96. festette a városligeti Műcsarnok hülső öszlopos előcsarnokának falképeit, melyek Apollót és a múzsakat, s a szobrászat és festészet allegoriáját ábrázolják.

1892. a Műcsarnok tavarzi tárlatán 2 ~~[illegible]~~ vár ezzel állítottak.

1899. terverte a bpest-lipotvárosi ~~templom~~ Szt István templomnak az északi oldalon levő kápolnakban levő és szenteket ábrázoló medaillon képeit és a szeleti mellék bejá-

A m.kir.vallás- és közokta

153036/923.szám.-

III/a.

Múlt évi december hó

értesitem a Bizottságot, hogy

december hónapra szabadságot e

Budapest, 1924.évi

A

A Műemlékek Országos Bizottság

13

Föv. Tört. Muzeum:
ez is Föv. képtáré
Szt Eusebius, Assisi Szt. Ferenc,
Kapisztrán Szt. János, Szt. Benedek, Páduai Szt. Antal,
~~Hain János püspök~~, Remete Szt Pál, Szt Pilgrim, olajvázlatok a Bazilika mo-

Tört. Képes-graf-gyűjt.
Mészöly Gézaarck. (1887) of. és
Önarckép (vizf.) Illusztrációk az Ontrádi
M. Monarchia vázban és
képben c. mű mosszagi
kötetéhez

lásd külön lapon.

Föv. Képtár: ~~Kofák~~, of. (1924)
~~Aratók~~, of.; Hazatérés a tanyáról, of., ~~Női arckép~~, of.
Patak partján, Stolnoki vásár
Fiu arckép; Falusi temető
Önarckép (1872) Vadmalyvák utja. (Az utóbb
az Végváriból, Öregaszony,
Vízkordélány a Zagyva ~~part~~
partján, A Nászmenet vázlata

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁ
18 /1924 szám
Érk.: 1924 év január hó 3

Szolnoki piac. Deák Ébner Lajos festménye a Műcsarnok kiállításán

Lábnyomok a hóban

— Elbeszélés* —

Irta: **Csathó Kálmán**

Óva intem Önöket, mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim, hogy hitelt adjanak a rágalomnak, amely azt állítja, hogy a Csokonai Lillája Lévai Istvánné korában kárpótolta volna a költőt azért, amit Vajda Julis korában vétett ellene.

Ez a dolog most már teljesen tisztázva van: az irodalomtörténet kiderítette, hogy Csokonai Komáromban tartózkodott ugyan egypár hétig ezernyolcszázkettő farsangján, de Lillával ezalatt csak egyetlen egyszer találkozott. Ennek a találkozásnak az emlékét őrzi „A szépség ereje a bajnoki szíven" egy példánya, amelybe a költő sajátkezűleg írt pár ajánló sort Lillának.

Minthogy ilyen irott bizonyíték nincsen több találkozásról, az irodalomtörténet szerint világos, hogy többször nem is találkoztak. Az irodalomtörténetnek elvégre is joga van hozzá, hogy abból az elvből induljon ki, hogy ahol irodalom nem történt, ott nem történt semmi — és irodalom ennél az ajánlásnál több valóban nem történt ebben az időpontban Csokonai és Lillája között.

Az irodalomtörténet szerint Csokonai január legelején érkezett Komáromba és március huszadikán tért onnan vissza Pestre, majd haza Debrecenbe. Ezalatt megalkudott a Tavasz című Kleist-fordításának kiadására Weinmüller Bálint tipografusnak az özvegyével, írt egy pártfogást kérő instanciás-levelet gróf Széchényi Ferencnek, kapott tőle választ, írt neki újból, majd írt a grófnénak is. Ennyi irodalom történt Csokonaival két és fél hónap alatt Komáromban.

Hogy más egyéb történt-e, azt az irodalomtörténet nem kutatja s ha irodalomtörténetíró volnék, valószínűleg én sem kutatnám. Minthogy azonban nekem az a mesterség jutott részül, hogy hézagos adatok kö-

* Mutatvány Csathó Kálmán új elbeszélés-kötetéből, amely a Petőfi-Társaság jubiláris könyvsorozatában január elején jelenik meg.

Uj Idők. 1926. nov. 28. 615

Deák Ebner Lajos

zött is megtaláljam a kapcsolatot és irodalmat próbáljak csinálni abból, ami az irodalmon kívül történt, alaposan utánajártam a dolognak és sikerült kiderítenem, hogy mit is csinált hát tíz hétig Csokonai Vitéz Mihály azon kívül, hogy egypár levelet kapott és írt és hogy megalkudott a könyvnyomtatóval.

Mert pletyka, amint említettem, volt már erről s ennek a mibenlétét próbáltam kideríteni, aminek során meggyőződtem róla, hogy mégis az irodalomtörténetnek van igaza és most már hónál is tisztábban ragyog előttem úgy a Lilla, mint a Csokonai Vitéz erkölcse.

Az egész pletykát Édes Istvánné találta ki és terjesztette. A gyanú bolháját is ő eresztette a város fülébe, aljas merénylete azonban megtört a rágalmazottak ártatlanságán, továbbá a Vajdáné, a Lilla anyja és Bédi Jánosné, nemes Fábián Juliánna, a kitünő költőnő és főkötővarrónő, egyébként városi szenátor és csizmadiamester felesége erélyén és buzgóságán. Lévai asszonyom erényét ők mosták tisztára a gyanú szennyétől, mire aztán azontúl a gonoszlelkű rágalmazótól, Édesnétől fordult el minden tisztességes ember, amit meg is érdemelt.

Hiszen valóban ő rontotta el a költőnek a Lillával való dolgát is annakidején. Felhívta a Vajdáék figyelmét a Mihály és a leányuk közt szövődő szerelemre csak azért, hogy Bédinét, aki ezt a dolgot pártolta, háttérbe szoríthassa és megvádolhassa. Általában minden ilyen gonoszságot azért cselekedett, hogy Bédinét kisebbítse, mert féltette tőle az urát és mert írigy volt rá egyébként is. Vajdáék meg is hidegedtek akkoriban Bédiné iránt s leányukat elvonván az ő befolyása alól, elrágalmazták előtte Mihályt s nagy hirtelen hozzáadták a már nem egészen ifjú, de annál jobbmódú Lévai Istvánhoz.

Harmadik évfordulója közeledett már ennek az esetnek, mikor Csokonai, aki akkor a Balaton környékére bujdosott csalódásával és a Tihanyi echonak panaszolgatta magános árva szíve jajjait, egyszerre csak váratlanul ismét felbukkant Komáromban.

Elsőnek Ferberné asszonyom látta meg a Kajtor-utcán, éppen mikor behaitatott szekerével a Lakyék udvarára. Futott is a jó Tercsi asszony a hírrel tüstént Szarkánéhoz, elujságolván azt útközben fűnekfának, úgyhogy mire Lakyné asszonyom átszalasztotta a hetest az urához a szolgabírói hivatalba, tudtuladandó a Mihály megérkezését, Laky uram már akkor értesülve volt arról pontosan, pedig a hetes sem késlekedett és nem is laktak messze a vármegyeházától.

A költő megérkezése nagyon különböző érzelmeket keltett városszerte. A férfiak mulatós része örült, mert a Mihály társasága vidám estékre nyitott kilátást, de tudós professzorok a kollégiumban gyanakodva fogadták, mert féltették a rossz példától tanítványaikat. Az asszonyok nagy többsége attól ijedt meg, hogy Mihály korhelykedésre fogja csábítani férjüket, voltak azonban, akik ezzel nem gondoltak és csak az járt eszükben, milyen pompás mulattató az a ragyás fiatalember mindennemű társaságban és milyen vídámmá tudja tenni a társalkodást mindenfajta disznótorokon, névnapokon és keresztelői lakomákon.

Ebből is kitetszik, hogy csupán világi vonatkozásában ítélték meg Mihályt s nem volt senki, aki Mihálynak a költészetével is törődött volna, hanemha az egyetlen Bédi asszonyom, ki is azonban szintén nem annyira a Mihály, mint inkább saját verseire gondolt, hogy az ujabban gyártottakat majd fel fogja Csokonainak olvasni.

Sokan voltak ellenben, akiknek a költőről azonnal Lévai Istvánné jutott az eszükbe s délután már azzal édesítgették egymás kávéját, hogy találgatták: fel fogja-e keresni Csokonai Lévaiékat Almáson, avagy nem?

— No bizony! — szólott Szarkáné asszonyom. — Már hogy mehetne oda hozzájuk. Lévai uram talán be sem eresztené, vagy ha igen, éppen csak azért, hogy ne az utcán üsse agyon, amiért a felesége után mert járni . . .

Ferberné nevetett:

— Ugyan már! — mondta. — Már miért bántaná Csokonait Lévai uram, mikor egész Komárom megyében ő az egyetlen, aki azt se tudja, hogy az ő felesége volt ama Lilla, akit ez a vagabundus poéta szemérmetlen dalaiban kipellengérezett. Hiszen talán el se vette volna!

Édesné a fejét rázta:

— Tudja ezt Lévai uram igen jól! Sőt azt is tudja, hogy Juli odaigérte már a kezét Csokonainak. Ő maga mondta el nekem még vőlegény korában.

Ez igaz is volt, annyi módosítással, hogy az utolsó mondatnak a valósághoz híven így kellett volna hangzani: „Én magam mondtam el neki vőlegény korában!"

Szarkáné diadallal fordult Ferbernéhez.

— Na látod! Mondtam úgy-e, hogy nem mehet oda!

Mire ismét Édesné vette fel a szót ilyenformán:

— Jaj, édes lelkem! Minek is menne oda! Majd talál arra Juli alkalmat, hogy bejőjjön Almásról; fogadom, a Bédiné postája ott van már nála azóta valamely főkötővel, amelybe titkos kis levelet varrt s Juli azóta éppen úgy tudja, hogy Mihály megérkezett, akár jómagunk.

— Ne mondd már! — szörnyülködött Felberné. — Főkötőben küldi neki a levelet?

Édesné bólintott.

— Abban hát! De most az egyszer vigyázzon magára, mert ha észreveszek valamit, nem fogom kímélni se őt, se Julit. Olyan derék, becsületes, szép embert, mint Lévai uram, nem lehet egykönnyen nevetségessé tenni.

A másik asszony, aki szintén erősen elhatározta, hogy résen lesz, Vajdáné volt, Julinak az anyja. Ő azonban nem beszélt róla senkivel, még Vajda urammal se, mert mások előtt még a hűtlenség gondolatát sem engedte közelérni a leányához; elég baj volt neki, hogy ő maga gyanakodott.

Hiábavaló volt azonban minden készülődés egyelőre, mert eltelt egy hét is, anélkül, hogy akár Lévainé bejött volna a városba, akár Csokonai kiment volna belőle. Világos volt tehát, hogy nem találkoztak s a gyanakodók ébersége és érdeklődése lankadni kezdett.

Mihálynak különben minden percéről tudtak. Az ő életében nem volt semmi rejtegetni való. Rendesen délig aludt, délután a Csóka nevű kávéházban ült, estefelé ellátogatott vagy Bédiékhez, vagy valamely más ismerős házhoz, este pedig, ha nem volt vacsorára hivatalos, vagy a Janicsári-pincében borozgatott éjfélig, vagy otthon dolgozott hajnalig mécsvilág mellett.

Közben mindössze annyi történt, hogy Lévai uram bennjárt az ipánál Komáromban és többféle csomagokat küldött haza a feleségének az igásszekérrel, amelyet főképpen egynémely, a gazdaságban szükséges bognár munkák hazaszállítása végett rendelt be Dunaalmásról. Az igáskocsi sötét hajnalban indult el a Vajdáék udvaráról s Vajdáné csak később tudta meg, hogy a csomagok közt, amiket Lévai hazaküldött, egy új főkötő is volt Bédinétől. Haragudott is a

Mai számunkhoz mellékeltük az új Világlexikon egy mélynyomású műmellékletét

Deák Ébner Lajos

emlékkiállítás

Ujság. 1934. márc. 3
(c. a.: A Művészarnok
emlék- és gyűjteményes
kiállítása.)

díjak felújításaképpen az 1940. évi szeptember hó 1-től kezdődőleg a mérnöki osztály I., II., III. és IV. évfolyamára beiratkozott hallgatók részére évfolyamonként huszonegy darab évi 1000 pengős, a szóbanforgó osztály V. évfolyamára beiratkozott hallgatók részére pedig az 1941. évi szeptember hó 1-étől kezdődően négy 500 pengős viszontszolgálati ösztöndíjat létesített.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter úr a vízügyi műszaki szolgálat mérnöki személyzete utánpótlásának biztosítása végett a mérnöki osztály hallgatói részére az 1941. évtől kezdve tíz darab, egyenként 1000 pengős ösztöndíjat létesített. Az ösztöndíjban részesülő hallgatók a nyári szünidőkben a m. kir. földmívelésügyi minisztérium vízügyi hivatalainak valamelyikében szolgálatot teljesíteni tartoznak. A miniszter úr az ösztöndíjak számát az 1941/42. tanévtől kezdve tizenötre óhajtja felemelni.

Nevezett miniszter úr az erdőmérnöki osztály hallgatói részére az 1941/42. tanévtől kezdődően több, személyenkint évi 1000 és évi 500 pengő összegű viszontszolgálati ösztöndíjat létesített. Az ösztöndíjas hallgatók a nyári szünidőkben hat héten át kötelesek az államerdészeti hivatalokban szolgálatot teljesíteni.

Deák Ebner Lajos

Vas. Ujs. 1885.
520. l. (A kép-
zőművészeti
kiállítás ki-
állításáról.)

A Müemlékek Országos Bizo

— Engem minden érdekel, a mi [illegible] dekli.

A szép leány ezt olyan bolondítóan meleg tekintet kiséretében mondta, hogy fölért egy szerelmi vallomással. Az ifjú majd elnyelte sovár szemeivel a fekete lovaglóruhás, imbolygó karcsú alakot.

— Aztán, mondja csak, miért szakított vele? De csak úgy feleljen, ha nem haragszik, hogy ilyen bizalmas vagyok.

Jóska arczát könnyed pir borította.

— Magának azt is megmondom. Azért szakítottam vele, mert... most már nem illettünk volna egymáshoz. Adtam neki egy csomó pénzt, a minek nagyon megörült és azóta férjhez is ment.

— És maga nem volt belé szerelmes?

— Azelőtt szerettem, de ... az elmúlt.

— Mondjon meg mindent. Nagyon érdekel engem a dolog. Miért múlt el? És mikor múlt el?

Az ifju lovával közvetlen a lány közelébe léptetett. Hozzá hajolt és a szemébe nézett:

— Akkor múlt el, a mikor magát megösmertem, bárónő, és azért múlt el, mert magát megszerettem.

A lány arczát sötét pir borította ... örömében. (Végre!)

— Elhigyjem a mit mond?

— Elhiheti. Nincs okom hazudni.

— Erről még beszélünk. — Aztán megállította a lovát.

— Várjuk be az öreget.

Egy hét mulva jegyet váltottak.

V.

A huszár az első időben nagyon szerelmes vőlegénynek bizonyult. Minden idejét a menyasszonyánál töltötte. Az öreg is boldog volt, (most már biztos a tábornoki kinevezése) és... nagyon sokat magára hagyta a fiatalokat ...

Ez pedig hiba volt ...

Szó a mi szó, ez a czigányarczu, délczeg magyar rövid idő alatt Otil baronesznek tökéletesen elcsavarta a fejét ...

Így történt, hogy a szerepek változtak és mire az esküvő ideje elérkezett, a vőlegény érzelmei alább szálltak, a lány pedig egészen belé volt Jóskába bolondulva ...

Az esküvő előtt pár nappal Jóskának valami

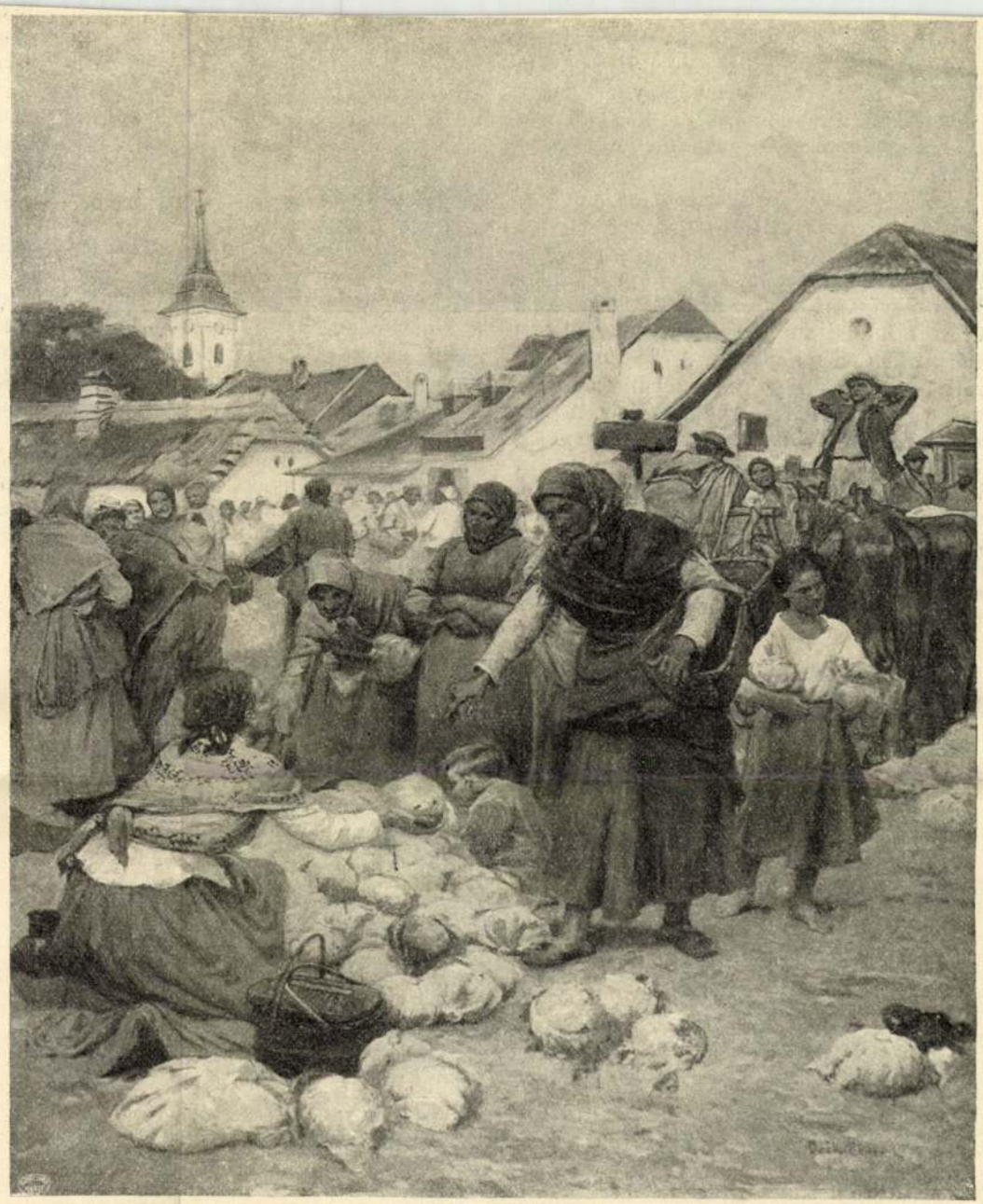

Deák Ebner Lajos: Zöldségvásár.

A KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Vas. Ujs. 1905. 768. l. Vége

Az öreg Polgár ezüstfedelű tajtékpipából szívta a kapadohányt, a felesége pedig selyem kendővel a fején és selyemköténynyel maga előtt dicsekedett a mészárszékben, hogy a lánya sárga bársonysleppben fog megesküdni a «nagyságos úr»-ral. Ugy bizony.

III.

Csakhogy ember tervez, Isten végez. Ebből az esküvőből nem lett semmi. Jóska könnyen beleszokott a nagyúri módba. Természetes, józan eszü ember volt, a magyar parasztnak veleszületett arisztokratikus flegmájával. A katonaságnál szerzett huszáros tempók még jól illettek ehez a czigányos képü magyar földesúrhoz. A gazdálkodáshoz úgyis mindig értett, a többire pedig megtanította az emberekkel való érintkezés. Rövid idő alatt olyan vad gentry-féle lett belőle, a milyen számtalan van a világon, a nélkül, hogy valamikor kocsis lett volna . . .

Az ő megváltozott sora sok érdekes és sok

Hát elég az hozzá, hogy az uj földesúr egy szép napon arra a meggyőződésre jutott, hogy Polgár Mari tulajdonképen nem is hozzá való hitestárs.

Az a malheur történt vele ugyanis, hogy mint tartalékos káplárt behivták négy heti gyakorlatra. Az idézést valahogy későn kapta, s hiába futott fűhöz, fához, nem lehetett segíteni a dolgon. Csak be kellett rukkolnia. Az volt aztán a komédia, a mikor a káplár úr tetőtől talpig extra mundérban, parádés fogaton, négy lóval vonult be a kaszárnyába! Régi dolog, hogy a kinek pénze van, barátai sem hiányoznak. Jóska az egész kaszárnyával összebarátkozott. Kezdte az altiszteken s folytatta a tiszturakkal. A dolognak az lett a vége, hogy az ezredes egy szép napon kijelentette:

— Haza kell ezt a kölyköt bocsátanom, mert a mióta bevonult, az egész kaszárnya folyton pezsgőtől részeg. Maholnap azon veszem észre magam, hogy nem lehet fegyelmet tartani. Verfluchte Geschichte!

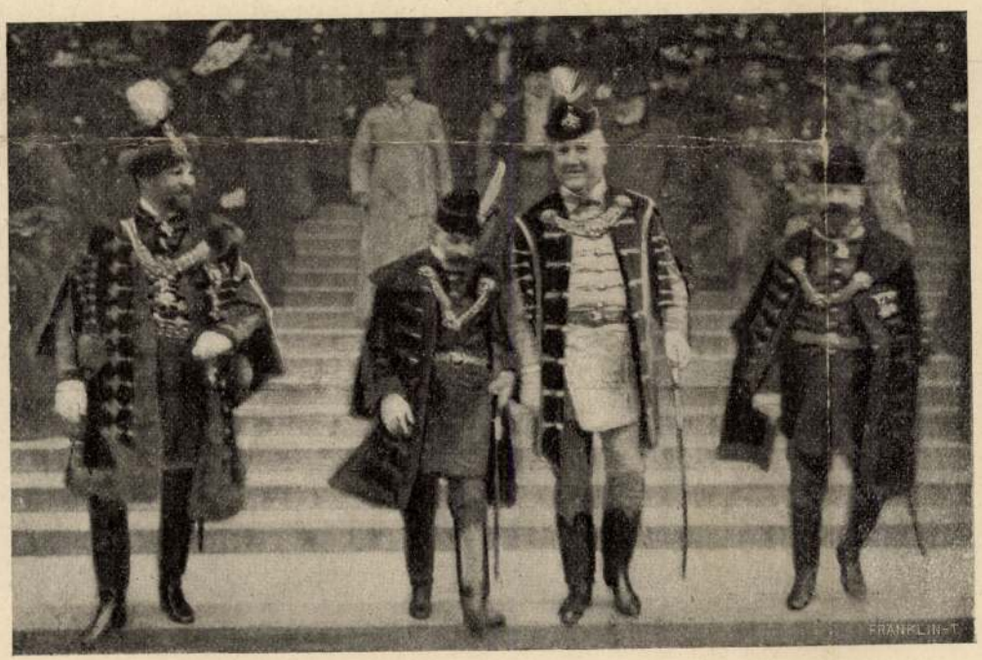

Kocsijukra várakozó előkelőségek a lipótvárosi Szent István templomfölszentelés után. (A középen Wekerle Sándor.)

nyát a szomszéd faluban. (A két község különben olyan közel van egymáshoz, hogy a kakasaik hajnalban összekukorékolnak.) De hogy aztán megösmerkedett az ezredes lányával a megyei lóversenyen, Polgár Mari sokszor három hétig is hiába leste az alvégi kis ház ablakán az ő daliás vőlegényét . . .

Denikve a dolognak az lett a vége, hogy Mari egy szép napon egy tizezer koronáról szóló takarékpénztári könyvet kapott a nevére kiállítva, a vaámosdi új földesúrtól. Levél is volt mellette, a melyben Kis József megirta, hogy immár neki annyira megváltozott a sora, hogy feleségül nem veheti őt. Reá ne is várjon. Legyen mással boldog.

Polgárék nagyon megörvendtek a rengeteg pénznek. (Soha ők még egy csomóban száz koronát sem láttak.) Mari egy kicsit meg is siratta a hűtlent. A mint illik. De aztán csak megvigasztalódott. A farsangon még férjhez is ment Hájas Nagy Mihály parasztgazdához, a ki már régebben is kerülgette volt az ispán cselédjét. Olyan fényes lakodalmat ültek, a mely három nap és három éjjel tartott, és még a kutya is kalácsot evett.

Így történt.

IV.

Hogy pedig a lóverseny után Kis József mindennapos lett a megye székhelyén, báró Blanzburg huszárezredes házában, és hogy Otil baronesz nagyon szivesen fogadta, azon senki se csodálkozott.

Az ezredes úr ugyanis annyira el volt adósodva, hogy nyugdíjaztatása csak rövid idő kérdése lehetett. Meg is súgták neki fölülről, bizalmasan, hogy ha valamiképen nem rendezi anyagi viszonyait, akkor ne számítson a tábornoki «stráfli»-ra.

Jóskát eleintén csak a fényes környezet és az előkelő összeköttetések kilátása kábította el, a mikor Marival szakított. Később azonban az Otil bárónő kék szemei is megzavarták egy kissé a fejét.

Magas, karcsú, szőke leány volt, a ki anya nélkül nőtt fel a katonatisztek társaságában. Eleven eszű «jukker» hölgy. Elértette a tréfát és minden tiszttel pajtáskodott.

A Jóska nyelvén is nagyon tudott. Azt a nagy

börzeconp-okat s utoljára is arra a gondolatra jutott, hogy hiszen egy szempillantás alatt ő is milliókat nyerhetne. Megtakarított pénzecskéjén értékpapirokat vásárolt, szerencséje volt s most már önállóan spekulálni kezdett. Pénz-

hogy a Samana-öblöt, mást s flotta-operáció megvegye. A vételár a r tésére fordíttatott volna nek a közvetítéséért a

A VIZHORDÓ. — Deák-Ebner Lajos festménye.

Vas. Ujs 1905. 804. l.

nden szobaleánynak is
lamely hölgynek kezet
eztyüt kellett húznia és
hogy a kézfogáskor a
ül. A köszönés változott
erint, hogy kivel került
eghajlásnak egész ská-
ejbiczczentéstől egészen
áig. Az udvari hölgyek
m eltérésekben bővelke-
ett az ember, igen nagy
levők mindenikét az őt
ssel üdvözölni.
ntosabbnak tartották az
t ma. A középkorban
le a kalappal! A kalap-
zimbolikus jelentősége
smeri a másiknak na-
z a jelentőség elveszett
tán udvariasság lett. De
tja magát következete-
r semmi hajú bácsik is
öszönnek a csitri leá-
áll a dolog, hogy neve-
i nem veszi le a kalap-
etők e régi szokásnak
k új eszméit akarják a

egszokott formát köve-
kik újra áhítoznak?
sti épsége és egészsége
eli ezt a reformot is?
irálgatni. Tegye min-
látja és csatlakozzék
nek okoskodása, érvei
arra az egyre akarunk
nagyszerűségében, a
n és az emberiség tör-
isnek látszó e kérdés
anczia forradalom után
varias érintkezés meg-
nkkel nézve, ebben az
nevetséges, de az em-
lítésére, a társas együtt-
e bizonyára nagy ha-
m fog összedőlni, ha
módja is és kétségtele-
válik az új forma. Ha
yelőre és jó sokáig még
kalappal! —*jó.*

talosok, hajóacsok, szénegetők, mérnökök, kocsivezetők az elektromos-vasutakon, kocsisok és szekeresek, mozdonyvezetők és fűtők, halászok, háziszolgák, szénmunkások, kikötőmunkások, favágók és tutajosok, gépészek, molnárok, arany-, ezüst- és szénbánya-munkások, öntők, mint alkalmazottak patróleumfuró-kutaknál, festők, üvegesek és fényezők, kormányosok, ólommunkások, kőtörők, tető- és cserépfedők, matrózok, csomagolók és váltóőrök. Természetes, hogy a nők száma, kik az ilyen foglalkozásra vállalkoztak, nem épen nagy. A mint az amerikai távol áll attól, hogy a nőket bármi foglalkozásukban akadályozni akarná, úgy viszont másrészt az igazi yankee nem szereti, sőt ellenszenvvel nézi, ha a nőket nehéz testi foglalkozásban tudja vagy látja, a milyenek például az öntődék, a kovácsok, vagy a hajósok munkái. Az Egyesült-Államok üzleti életében a nő messze felülmúlja a férfiút az olyan alantasabb foglalkozásoknál, melyek mindenekelőtt pontosságot és szigorú kötelességtudást követelnek. De az asszonyok az önálló, külön kezdeményezést igénylő vállalatoknál hasonló képesítésüket még be nem bizonyították. Egyet-kettőt kivéve, kiket ujjainkon megszámlálhatnánk, egyetlenegy sincs, a ki a nagy intézeteknél, melyek most Amerika üzleti életét dominálják, valami kiváló szerepet játszottak volna. A legtöbb, üzletekben foglalkozó asszony vagy irodai teendőket végez, vagy kisebb üzletek tulajdonosai. Ez általános szabály alól csakis a nyugaton székelő bányavállalatokat lehet kivenni. Ezen a téren nagyon szépen működtek a nők. De sőt általános hiedelemre talált itt az a babona, hogy a nőknek az érczerek feltalálásában különös, titkos erejük van, sőt példákat is tudnak, melyek e hiedelem megerősítésére szolgálnak.

Ugyancsak jó eredményt mutat fel az asszonyok működése az ország déli és délnyugati vidékein a farmok megművelése körül. A dekorativ munkát is előszeretettel űzik. Ellenben egészen hiányzanak Amerikában a pinczérnők; az amerikai szépérzékét bántaná, hogy szesztartalmú italokat nő kezéből fogadjon el, holott egyáltalán fenn nem akad azon, ha a nő valami családnál mint kocsis, vagy groom szolgál, vagy ha borbélyüzletben segédkezik.

Hogy különben mi mindenre képes az amerikai nő, mi sem mutatja világosabban, mint az a politika-pénzügyi művelet, melyet egy

Deák Ebner Lajos

Deák Ebner Lajos

l.

Szabad Művészet

1950. 182, 183 l.

Végvári L.

A Munkácsy-iskola

Caserma dei Vigili al Lestaccio (arch. Fasolo).

lyel a szárnyait bontogató magyar művészet ezuttal — a jövő évi párisi nemzetközi kiállítás előestéjén — a közönség elé lépett.

Az ünnepségben résztvett csaknem kétezer főnyi közönség körében szinte egyhangu volt a vélemény, hogy a Műcsarnokban hosszu évek óta nem volt ilyen magas művészi színvonalon álló kiállítás, mely ilyen eklatáns módon igazolta volna a magyar művészetnek európai versenyképességét, s mely az igazán erőteljes és a legszebben fejlődő fiatal tehetségeknek ilyen sorozatát mutatta volna be a művészet iránt érdeklődőknek.

Emeli ennek a kiállításnak az érdekességét az is, hogy több év óta most esik meg először, hogy a magyar művészek, az egyes csoportok közt fönnálló művészeti és elvi nézeteltérések félretételével a maguk összeségében egy födél alatt állítják ki műveiket, amit minden valószinűség szerint úgy a sajtó, mint a közönség is a legnagyobb örömmel fog üdvözölni, mert hiszen úgy a művészek mint a laikusok között napról-napra többen vannak azok, akik belátják, hogy csakis az egyesülésben, a szeretet kapcsai révén való összetartásban van az az erő és az a hatalom, mely még a legmostohább viszonyokon is diadalmaskodhatik.

Hozzájárultak azonban a kiállítás külső sikeréhez azok az ujítások is, amelyeket társulatunk igazgatósága a művészbizottságok javaslatára és *Karlovszky* Bertalan előadó lelkes közreműködésével — habár egyelőre csak részlegesen — a kiállítási termekben foganatosított. Értjük ez alatt az egyelőre négy teremben applikált faburkolatu cimaise-t, a termek átfestését, a képekfal-hátterének aranylécekkel hátarolt pelucheburkolattal való elrendezését, a *Stein* Vilmos raktárából való pazar szőnyegdiszitést, a *Steiner* Lipót üzletéből való s az első nagy teremben fölállított művészi becsü bútorokat és vázákat, s végül — amit tán legelőször kellett volna említenünk — a két utolsó kisebb teremnek — egyelőre próbaképpen — zsákvászonnal, illetve mousselinnal való bevonását.

Mindezek az apróbb reformok szemmel láthatólag kellemesen lepték meg a közönséget, mely ezúttal remélhetőleg az eddiginél nagyobb számmal fogja fölkeresni a műcsarnoknak most már igazán kellemes és lakályos termeit.

Igazán öröm volt nézni azt a kiállítási termekben föl s alá hullámzó tömeget, melynek soraiban közéletünk szereplő alakjai közül egyebek közt ott voltak: *Hegedüs* Sándor kereskedelmi miniszter a feleségével, *Perczel* Dezső a képviselőház elnöke családjával, *Berzeviczy* Albert, *Matlekovics* Sándor, *Rohonczy* György altábornagy térparancsnok, *Szalay* Imre a Nemzeti Múzeum igazgatója, *Radisics* Jenő az Iparművészeti Múzeum igazgatója, *Forster* Gyula és *Bezerédi* Viktor miniszteri tanácsosok, *Jókai* Mór dr. feleségével, *Kadocsa*, *Lippich* min. titkár és *Rikl* Gyula miniszteri osztálytanácsos, *Beöthy* Zsolt és *Navratil* Imre egyetemi tanárok, *Ragályi* Lajos dr., *Csávossy* Imre, *Pichler* Győző, *Végh* Arthur és *Molnár* Antal országos képviselők, *Andrássy* Aladár gróf, *Festetich* Sándor gróf, *Fittler* Kamill, *Kammerer* Ernő országos képviselő, kormánybiztos, *Hegedüs* István egyetemi tanár, a kiállító művészek csaknem teljes számmal, sokan a társulat tagjai közül stb. stb.

Wlassics Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi minisztert, aki neje, *Zsilinszky* Mihály államtitkár és K. *Lippich* Elek, a művészeti ügyek előadója társaságában érkezett, az első nagyterem bejáratánál *Berzeviczy* Albert társulati alelnök, *Benkő* Kálmán igazgató, *Karlovszky* Bertalan, *Vaszary* János és *Zala* György előadók, *Telepy* Károly műtáros, *Ambrozovics* Dezső titkár és a kiállító művészek fogadták, s a festmények közt *Karlovszky* Bertalan és *Vaszary* János előadók, *Telepy* Károly műtáros, a szobormüvek közt pedig *Zala* György előadó és helyettes igazgató kalauzolták.

A több mint két óra hosszat tartott körséta alatt a kiállító művészek közül többet bemutattak a miniszternek, aki látogatásának tartama alatt többizben a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a kiállítás érdekességéről és ízléses elrendezéséről, s távozásakor kilátásba helyezte, hogy a tárlatot a legközelebbi napok valamelyikén ismét megfogja látogatni, s a jövő évi párisi kiállítás alkalmából eszközlendő vásárlások iránt is sürgősen intézkedik.

*

A megnyitást követő napon, december tizennyolcadikán, este nyolc órakor a kiállító művészek, közéletünk kiválóságai, a zsurnalisztika képviselői stb. kedélyes lakomára gyültek össze a Royal-fogadó egyik termében.

A sikerült lakomán a következők vettek részt:

Nem művészek: Baronyi Artúr, *Diner Dénes* József, *Emmer* Kornél orsz. képviselő, *Forster* Gyula ny. min. tanácsos, *Ferenczy* Ferencz, *Guttmann* Miksa és neje, *Hammersberg* Jenő koronaügyész, *Hirsch* László, *Kovács* Dénes, *Lyka* Károly, *Radisich* Jenő az

Iparm. Múzeum igazgatója, *Rakovszky* István az állami számszék elnöke, *Révai* Mór és neje, *Salamon* Ödön, *Salamon* Pál, *Sessler* Sándor, *Dr. Tóth* és neje, *Wagner* Géza *dr. Hajós* Jenő.

Művészek: Both Menyhért, *Benes* Pál, *Berczik* Gyula, *Basch* Gyula, *Bruck* Lajos és neje, *Bruck* Miksa, *Burger* Lajos, *Balla* Frigyes, *Beck* Ö Fülöp, *Damkó* József, *Ferenczy* Károly, *Faragó* József, *Fényes* Adolf, *Gross* Béla, *Glatz* Oszkár, *Glatter* Ármin, *Hegedüs* László, *Hernádi* Kornél, *Haraszti* József, *Háry* Gyula, *Innocent* Ferenc, *Jantyik* Mátyás, *Jászai* József, *Kunfy* Lajos, *Karvaly* József, *Kacziány* Ödön, *Keményffy* Jenő, *Karlovszky* Bertalan és neje, *Kardos* Gyula, *Kallós* Ede, *Kárpáthy* Rezső, *Lechner* Ödön, *Ligeti* Miklós, *Mihalik* Dániel, *Márk* Lajos, *Mannheimer* Gusztáv és neje, *Margó* Ede, *Nagy* Kálmán, *Poll* Hugó és neje, *Róna* József és neje, *Radnai* Béla, *Szlányi* Lajos, *Szenes* Fülöp, *Tolnay* Ákos, *Tóth* István, *Theiu* Miksa, *Tull* Ödön, *Telepy* Károly, neje és leánya, *Vajda* Zsigmond és neje, *Verebélyi* Gyula.

Levélben mentették ki távolmaradásukat: *Bereviczy* Albert v. b. t. t. a társulat alelnöke, akit családi gyásza, *Benkő* Kálmán igazgató, akit gyöngélkedése akadályozott a lakomán való részvételben, továbbá: *Benke* Gyula orsz. képviselő, *Berczik* Árpád min. tanácsos, *Bernáth* Géza államtitkár, *Csáky* Albin gróf, *Dániel* Márton orsz. képviselő, *Györgyi* Kálmán, az Iparművész. Társulat titkára, *Halmos* János polgármester, *Harkányi* Frigyes báró, *Lobkovitz* Rudolf hadtestparancsnok, *Malonyay* Dezső, *Márkus* József főpolgármester, *Molnár* Viktor min. tanácsos, *Rohonczy* György térparancsnok, *Szalay* Imre a Nemzeti Múzeum igazgatója, *Szmrecsányi* Pál püspök, *Wodiáner* Albert br., *Zsilinszky* Mihály államtitkár, végül *Ambrozovics* Dezső titkár, akit szintén gyöngélkedése tartott távol a lakomáról.

A jelenvoltak egy darabig *Wlassits* Gyula dr. vallás- és közoktatásügyi minisztert is várták, aki szintén hivatalos volt a lakomára, de nem jött el.

A fölköszöntők sorát *Wagner* Géza dr., az »Orsz. Magyar Képzőművészeti Társulat« igazgatósági tagja nyitotta meg, aki sajnálattal konstatálta, hogy a társulat vezérférfiai, részint a fővárosból való távollét, részint családi gyász, részint pedig gyöngélkedés következtében a lakomán nem jelenhettek meg és a jelenlévő nem művészekre emelte poharát.

Utána *Rakovszky* István, az állami számvevőszék elnöke a műveszeket éltette, *Kacziány* Ödön az összes jelenvoltakat köszöntötte föl, *Hammersberg* Jenő koronaügyész a művészek feleségeire, majd ismét *Kacziány* Ödön a sajtó képviselőire emelte poharát. Fölköszöntőket mondtak még *Kovács* Dénes dr., *Salamon* Ödön, *Emmer* Kornél, *Rakovszky* István, *Wágner* Géza stb. stb.

A lakoma a késő éjjeli órákban ért véget.

Az új illusztrált Petőfi.

— Az Atheneum kiadása. —

Az utóbbi években örvendetes lendületet vett hazánkban az illusztrálás művészete, s kiadóink közül, — több-kevesebb sikerrel — évről-évre többen versenyeznek egymással abban, hogy kiváló költőink és íróink összes műveit vagy egy-egy kimagasló alkotását előkelő és művészies köntösbe öltöztetve adják az olvasó kezébe. Örömmel látjuk az irodalomnak és a művészetnek ezt, a kiadók áldozatkész közvetítése révén valo ölelkezését, s bárha kénytelenek vagyunk is beösmerni, hogy ezen a téren, — különösen ami az illusztrációk reprodukálását illeti — még nem állhatjuk ki a versenyt a francia, angol és német hasonnemü kiadványokkal, mégis föltétlen elösmeréssel adózunk minden olyan újabb vállalkozásnak, mely közvetlenül hozzájárul az illusztráló művészet fölvirágoztatásához és így közvetve a műizlés fejlesztéséhez, s a művészet népszerűsítéséhez.

Nálunk az első ilyen nagyobbszabásu díszmű a *Zichy* Mihály illusztrációval ékesített Az ember tragédiája volt, majd nyomon követték ezt *Arany* János balladái ugyancsak *Zichy* rajzaival. E két nagy díszmű megjelenése után pár esztendei pangás állott be, melyet azonban az utóbbi években annál nagyobb élénkség váltott föl.

Alig három év lefolyása alatt gyors egymásutánban követték egymást — hogy csak a főbbeket említsük — a Munkácsy Mihály élete és művei cimü díszmunka, a *Singer és Wolfner* cég kiadásában, *Kiss* Józsefnek a nagybányai művészek által illusztrált költeményei, a *Révai testvérek* kiadásában, a *Wodianer* F. cég kiadasában megjelent *Radó* Antal-féle »Magyar Költők Albuma,« *Bródy* Sándor saját kiadásu »Ezüst kecské«-je, *Bartók* Lajos »Mohács«-a, most pedig az *Atheneum* irodalmi és nyomdai részvénytársaság új illusztrált Petőfi kiadása, mely az idei karácsonyi könyvpiacnak kétségkívül egyik legnagyobb érdekessége.

M. KIR. VALLÁS ÉS
KÖZOKTATÁSÜGYI MINISTERIUM

350 - 01
----------szám.
4 - 1929.

atásügyi miniszternek jelen kelet és
mv.VII. és Csekkosztálynak, II. Dr.
yfőtanácsos, épitész-tanár úrhoz, inté-
:

I.

célok támogatása" cim. 8. rovat.Bélyeg-

lapesti nemzetközi épitészeti Kongresz-
itás műemléki fényképanyagának össze-
jon ki a 127.690. sz. csekkszámla ter-
Lechner Jenő m. kir. kormányfőtanácsos,
, I.Mészöly-utca 4./, elszámolás köte-

Deák-Ebner Lajos

l.

Szabad Művészet

1950. 138. l.

(St.: D-É emlékkiáll.)

Nyom. Handl J., Ors[illegible].

Deák-Ébner Lajos

cród.
2

Somogyi Vilmos:
40 évés a szolnoki
Műveszt. telep. Bihari
Sándor levelei D. É.
L.-hoz. Esti Kurir
1942. nov. 23

HOFFMANN KERETEK
IV., GERLÓCZY-UTCA 5.
IV., KÁROLY KIRÁLY-ÚT 28.

NE VÁLTSON NAPIJEGYET

A MŰCSARNOKBA!

A 79 ÉV ÓTA FENNÁLLÓ ORSZÁGOS
MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
MINDEN MAGYAR MŰVÉSZETBARÁTOT
MEGHÍV TAGJAI SORÁBA

Deák Ébner Lajós

+ Bpest 1934 jan. 20

Wód

Revai XXI, 245 l.

Dr. FENYŐ VILMOS
ÜGYVÉD
BUDAPEST, V., NÁDOR-UTCA 4.
A WIENER BANK-VEREIN
MAGYARORSZÁGI FIÓKTELEPE
TELEFON: 82-0-50.

Nagyságos

Draskóczy Istvan lelkész urnak,

Budapest.XI.
Horthy Miklós-ut 91.II.4.

Deák Ebner Lajos

Szolnoki vásár

c. kepe repr.

Rát Str 136. l.

137

472

Kejekkel

évét a 13. cs. és kir. közös huszárezredben s 1887-ben a 7. sz. huszárezred tartalékos hadnagyává neveztetett ki. Az igazságügyek szolgálatába lépve, 1890-ben joggyakornok lett a budapesti törvényszéknél, ahonnan 1891-ben berendelték az igazságügyminisztériumba. Ott szolgált 1893-ig, amikor pályát változtatott: másfélévi konzuli próbaszolgálat után, melyet Génuában és Marseilleben töltött, 1894-ben konzuli vizsgát tett. Odesszában, Szófiában, Skutariban, Belgrádban, Szalonikiben szolgált mint alkonzul 1895-től 1900-ig s konzuli minőségben Kievben, Amsterdamban és a Majna melletti Frankfurtban 1905-ig, amikor Ferenc József király kabinetirodájában a magyar osztály vezetésével bizták meg. Ennek a nagyfontosságu hivatalnak állott az élén egész 1916 végéig, amikor Károly király trónralépte után nyugalomba vonult. Közben a király 1905-ben m. kir. udv. tanácsossá s 1912-ben valóságos belső titkos tanácsossá nevezte ki, 1906-ban Lipót-rend lovagkeresztjével s 1913-ban a Ferenc József-rend nagykeresztjével tüntette ki. A Bethlen-kormány 1922 juniusában történt rekonstrukciója alkalmával a kormányzó igazságügyminiszterré nevezte ki. Tomcsányi Vilmos Pál utódjaként került az igazságügyminiszteri székbe. Kinevezése meglepetésként hatott, de ismerve puritán életfelfogását, szigoru igazságszeretetét, alaposságát, pontosságát, amely tulajdonságai szerephez juttatták, a liberális közvélemény tőle várta az igazságügyi kormányzat rekonstrukcióját. Az igazságügyminiszteri tárcát egy évig viselte s ezen idő alatt értékes munkásságot fejtett ki. 1923 junius 11-én vált meg az igazságügyminiszteri széktől s ekkor átvette az 1922 december 19 óta ideiglenesen vezetett külügyminisztérium irányitását. E tisztségtől 1924 október 7-én mentette fel a kormányzó s utána Bethlen István gróf miniszterelnök vette át ideiglenesen a külügyek vezetését.

Darvas Lili, szinművésznő. Született Budapesten 1902 április 10-én. Atyja orvos volt, aki leányát a tudományos pályára szánta, a gimnázium hat osztályának elvégzése után azonban Darvas Lili bucsut mondott az iskolának és Góth Sándornál szinészetet tanult. 1920 junius 13-án Romeo és Juliában mutatkozott be Budán. 1925 február 5-én az ő testére átszabott vigjátékban, a Buzavirágban léptette fel a Magyar Szinház szinpadán Beöthy László. Ez a szerepe inditotta el a mai ragyogó pályáján. Három évig maradt a Magyar Szinház tagja. 1924 november 15-én a Vigszinház szinpadára lépett, ahol 1925-ig maradt. 1925 december 23-án a bécsi Josefstädter Theater szinpadára lépett, hogy németül eljátssza Molnár Ferenc: Riviera cimü vigjátékának főszerepét. Pár hónapra rá a berlini Comödieszinházban a Viktória cimü darabot viszi százas sikersorozatra. 1926 junius 10-én Molnár Ferenc felesége lett s azóta állandóan Reinhardt Miksa társulatának dédelgett művésznője. Darvas Lili azon kevés drámai szinésznők közé tartozik, aki egyformán brilliánsat adnak a klasszikus drámákban és a modernekben. Kivételes talentuma, csodálatosan bársonyos, mély, drámai szinezetü hangja, nagyszerüen megformált alakja, mozdulatainak, gesztusainak kifejező volta, ábrázoló müvészete a külsőségek, amelyek lelkéből fakadt müvészetének kifejezői. Világsikeréhez nem kis mértékben járult kivételes foku intelligenciája és nyelvkészsége, amely lehetővé tette, hogy a német szinjátszás ragyogó csillaga legyen. Főbb szerepei: Fru-fru—Gilberte, Égi és földi szerelem—Lonti, Vörös malom—Mima, Üvegcipő—Irma, Nju stb.

Dávid Mihály dr., miniszteri osztálytanácsos. Született Pürkerec községben, 1886-ban. Középiskolai tanulmányait Brassóban végezte és a budapesti tudományegyetemen 1910-ben avatták orvosdoktorrá. Az oklevél megszerzése után a budapesti II. számu nőgyógyászati klinikán 10 évig müködött. 1924-ben nevezték ki miniszteri osztálytanácsossá. Számos cikke és értekezése jelent meg különböző szaklapokban. A sport terén ismert a neve mint a BEAC egykori olympiai súlydobó bajnokáé. A világháborúban mint főorvos vett részt és több kitüntetést szerzett.

Deák Bárdos Ede *(lénárddaróczi)*, ny. Máv. felügyelő. Született a beregmegyei Szerencsfalva községben, 1866-ban. Középiskoláit Munkács, Ungvár és Máramarosszigeten végezte; egyévi önkéntesi katonai szolgálatának a 48. cs. és kir. gyalogezrednél 1885/86. évben Bécsben tett eleget. Ezután a magyar északkeleti vasut szolgálatába lépett és 1887/88-ban Budapesten mint rendes hallgató elvégezte a vasuti tisztképző-tanfolyamot. Müködését Csap állomáson kezdte meg és innen került Budapestre a vasuti tanfolyamra, az intézet igazgatóságához. 1889-ben hivatalnokká nevezték ki. Külső forgalmi szolgálatot teljesitett Munkács, Bátyn, Őrmező állomásokon, ahonnan az államositás révén a Máv. szolgálatába került és 17 évig Aszód, Apcszántó, Kőbánya-felsőállomás, Budapest-Ferencváros, Salgótarján, Budapest-nyugati pályaudvaron müködött, majd a balparti üzletvezetőséghez rendelték. A háboru alatt 34 hónapig mint forgalmi kirendelt teljesitett szolgálatot. Időközben Brassó-

Deák Bárdos Ede

ban a 21. sz. tábori szállitásvezetőségnél volt irányitó. A háboru után az igazgatósághoz osztották be, ahol a behajtási csoport és később a bevételellenőrségnél alkalmazták és innen vonult nyugalomba 1923-ban 36 és félévi szolgálat után. A háboru alatti szolgálatainak elismeréséül dicsérő oklevelet nyert. Tagja a Vasuti és Hajózási Klubnak, a Magyar Vasutasok Országos Szövetségének és a Ferencvárosi Polgári Körnek.

Deák Bárdos Lajos dr. *(lénárddaróczi)*, ny. miniszteri tanácsos. Született Hámor községben, 1866-ban. Középiskoláinak elvégzése után a selmecbányai bányászati és erdészeti

főiskolán folytatott tanulmányokat, ahol 1890-ben mérnöki oklevelet nyert. Müködését az állam szolgálatában kezdte meg és az aranyidai ezüst kohónál nyert beosztást. Később a besztercebányai rézpöröly hivatalnál, ezután a selmecbányai központi kohóhivatalnál teljesitett szolgálatot. Ugyanitt a bányaigazgatóságnál nyert később beosztást. 1891-ben a budapesti magy. kir. Főfémjelző és Fémbeváltó hivatalhoz került, ahol fokozatos előléptetések után 1918-ban igazgatóvá nevezték ki. Kiváló szolgálatainak elismeréséül 1924-ben miniszteri tanácsossá nevezték ki. 1926-ban vonult nyugalomba. Szaklapokban számos cikke jelent meg. Egy nagyobb metafizikai tárgyu munkáját most készíti sajtó alá. Tagja a Mérnöki Kamarának és a Bányászati és Kohászati Egyesületnek.

Deák-Ébner Lajos, festőművész. Született Budapesten, 1850-ben. Középiskoláit Budapesten végezte, majd öt éven át a müncheni Akadémián Strehuber tanitványa volt. Később Párisban nyitott mütermet, majd hosszabb ideig Olasz- és Spanyolországban tartózkodott.

1873-ban volt első kiállitása Párisban; 1887-ben a kultuszminisztérium megbizására hazajött és a Női Festőiskola tanára lett. 1910-ben nyugdijba ment s azóta kizárólag müvészetének él. 1891-ben Antwerpenben Vásári jelenet cimü képe nagy aranyérmet, 1895-ben Münchenben Aratók cimü képe aranyérmet nyert. Freskói közül megemlitjük a királyi vár, a Szent István Bazilika, a tihanyi apátsági templom, a Mücsarnok homlokzatának freskóit, stb. Tagja a Képzőmüvészeti Egyesületnek, a Párisi Müvészeti Egyesületnek, az Akvarell- és Pasztellfestők Egyesületének, a Benczur Társaságnak és a Céhbelieknek. Figurális kompozicióin a mozgás lendülete harmónikus szinezéssel és reális életszemlélettel párosul. Zsánerképei mozgalmasak és a népélet témáiból vannak meritve. A magyar piktura nesztora és a fiatal festőnemzedék atyamestere. A modern magyar müvészgeneráció sok jeles tagja büszkén vallja őt mesterének.

Deák Ferenc *(berei-barta)*, volt kuriai biró. Született Ugocsán, 1854-ben. Középiskoláit Máramarosszigeten végezte, majd a máramarosszigeti jogakadémián és a budapesti tudományegyetemen folytatta tanulmányait és itt oklevelet is nyert. Müködését mint ügyvédjelölt kezdte meg, majd igazságügyi szolgálatba lépett. Nagykanizsán mint törvényszéki jegyző kezdte pályafutását. Utóbb Hajduböszörményben volt albiró, majd 1901-ben járásbirónak nevezték ki Debrecenbe. 1906-ban a kir. törvényszékhez került, ahol eleinte mint törvényszéki biró müködött, majd táblabiróvá nevezték ki. 1910-ben kuriai biróvá lépett elő. 1913-ban nyugalomba vonult. Meghalt 1925-ben. Kiváló jogászi hirnévnek örvendett. A város társadalmi és kulturális életében tevékeny részt vett.

Debreczeni József dr., kuriai biró. Született 1861-ben, Kölesden (Tolna m.), meghalt 1926-ban. Középiskoláit Nagykőrösön végezte, majd ezután a budapesti tudományegyetemen jogi tanulmányokat folytatott. Oklevelét 1887-ben szerezte meg. Később ügyvédi vizsgát tett és Gyönkön, majd Tolnatamásiban folytatott ügyvédi gyakorlatokat. 1913 november 1-én Temesvárra táblabiróvá nevezték ki, ahol 1921. évig teljesitett egyhuzamban szolgálatot. Román megszállás következtében a budapesti törvényszékhez helyezték át, ahonnan a kir. Itélőtáblához nyert beosztást, ahol 1926-ban bekövetkezett haláláig müködött. Még 1922-ben kir. kuriai birói cimet nyert, széleskörü és nagytudásu munkásságának elismeréséül. Halála után a Tábla kiváló egyéniségét és nagy munkásságát jegyzőkönyvben örökitette meg. Temesvári müködése alatt a város társadalmi és egyházi életében jelentős szerepet játszott.

Deck Mária Antónia, okl. tanitónő, a „Jó pásztor" zárda főnöknője. Született a németországi Badenben. Tizenhat éves ko-

Deák Ébner Lajos

l.

inovszky M.:

Rabkaladó

199. l

hagyományok a m. festé-
tretben

SzM 1950.

Deák Ébner Lajos

l.

Petrélet és művészet

67,112. l 1937

Deák Ebner Lajos

rod
2

Michel, A:
Histoire 1015. l
de l'art.
VIII/3. Paris 1929

ncz.

jobbrafordult. Feje elől
emöldöke és barkója barna,
eberetvált. Mellét a katonai
avalója alatt ingének álló
kabátja fehér, köpenyegét

cm. — Lelt. sz. 666. — Értéke
ith-féle ereklyemúzeumból. —
tokat l. a 62. lapon az 593
rilis 23-án (107–95). — Átvételi
lomásul vette az 1896 április

MI. 1905. 167. l.

(Képes és trokrok az
hj kir. pal-ban)

tekintetes „Müemlé

A folyó évi 252 számú átirat
értesítem, hogy az e
összeg kirárólag ut to
bérjegyzék szerint e
Ehitel keretén
talak egyrésze helyi

gyarországon (Geschichte der Nationalökonomie in Ungarn, 1866), *Fogságom története* (Die Geschichte meiner Haft, 1868), *Wesselényi Anna élete és korrajza* (Das Leben und die Epoche Anna Wesselényis, 1875), *Magyar hölgyek levelei* (Briefe ungar. Damen, 1879), *Gróf Thököly Imre levelei* (Die Briefe des Grafen Emerich Thököly, 1882), A *bujdosók levéltára* (Briefarchiv der Exilierten).

Deák-Ebner, Ludwig, Genre- und Landschaftsmaler, geb. 1850 in Budapest, begann seine Studien in München und sandte zur Wiener Weltausstellung 1873 sein erstes Bild, welches allgemein Beifall fand. Von München begab er sich nach Paris und warf sich mit Feuereifer auf das Studium der modernnen französ. Malerei und 1874 stellte er schon in dem Pariser Salon sein erstes, in Frankreich gemaltes Werk aus, das Portrait seiner Portiersfrau und ein nächstes: *Fiffine* erwarb ihm schon die Anerkennung der französ. Künstler und der französ. Presse. 1875 kehrte er heim, liess sich in Szolnok nieder, wo er zum ersten Male das pittoreske und eigenartige Leben des ungar. Landvolkes kennen lernte, welches auf ihn einen unauslöschlichen Eindruck ausübte. Die Bilder: *Zwei Freunde* und *Die Bettlerin* waren die ersten Früchte, welche die Szolnoker Eindrücke zeitigten. 1877 machte er eine mehrmonatliche Studienreise in Italien, um die Altmeister der Malerei kennen zu lernen, und kehrte dann nach Paris zurück, wo er voll Eifer und Lust an die Aufarbeitung seiner Szolnoker Skizzen ging. Nach der Reihe folgten einander seine berühmten *Szolnoker Marktsszenen* in den Ausstellungen des Pariser Salon, wie auch in der Budapester Künstlerhalle und zwar: *Kleidermarkt, Gemüsemarkt in Szolnok, Heimkehrende Schnitter*, welch letzteres der König für die ungar. Hofburg erwarb. Das Museum der schönen Künste erwarb sein prächtiges poetisches Gemälde: *Osterprozession*. 1883 erhielt er den Rath-Preis, 1885 den Preis der Gesellschaft der bildenden Künste, in Paris: Mention honorable u. III Medaille, in München die goldene Medaille, in Marseille die silberne Medaille zweimal und in Antwerpen die Medaille d'honneur und eben da für sein Bild: *Marktunfall* die goldene Medaille. 1886 gewann sein Bild: *Nach dem Tartareneinfall* den Ipoly-Preis. Ausser an den schon genannten Orten befinden sich Werke D.'s in den Museen von Rouen, Strassburg, Lyon, Brüssel und Gent. Diese bedeutenden Erfolge des Künstlers veranlassten den Kultusminister Trefort, D. zum Professor der Frauen-Malakademie zu ernennen. 1890/95 malte er im Auftrage des Staates den Fassadenfries der neuen Künstlerhalle. Auch als Portraitmaler gehört D. zu den vornehmsten Künstlern und seine Illustrationen zu der Prachtausgabe der Gedichte Petőfis reihen sich den besten Werken dieser Art würdig an. D.'s Gemälde fanden Weg in die vornehmsten Kunstsammlungen Europas und Amerikas und werden sehr hoch gewertet. Sie zeichnen sich durch eine lebensvolle Darstellung, prächtige Farbengebung und ausserordentlich feine Zeichnung aus. D. ist dieser Zeit Direktor der Malerinnen-Akademie.

Deáki, Philipp Samuel, Übersetzer, geb. 1784, gest. 1855, war Beamter der erdélyer

Hofkanzlei in Wien und entfaltete eine rege Tätigkeit als Übersetzer. Er übersetzte Barthelèmys *Reise des jungen Anacharsis*, mehrere Operntexte, Kotzebuesche Lustspiele, Lafontaine und Viktor Hugo. Die Zahl seiner Übersetzungen beläuft sich auf über 200.

Deáki, Siegmund, Pädagoge, geb. 1795 in Himód, gest. 1872 als Domherr in Győr, publizierte Gedichte, Essays, mehrere Kirchenpredigten und das Werk: *Grammatica ungherese ad uso degl' italiani* (1827).

Deáky, Gedeon, ev.-ref. Theologe, geb. 1784 in Kömlöd, gest. 1835 als ev.-ref. Seelsorger in Nagysarló, hinterliess mehrere Kirchenpredigten und theolog. Werke.

Debreczeni, Martin, Dichter, geb. 1802, gest. 1851, war von Beruf Hüttenmann und im 48-er Ministerium Chef der Bergwerkssektion im Finanzministerium, in welcher Eigenschaft er wesentlich das Hüttenwesen Erdélys förderte. Nach seinem Tode wurde sein Epos: A *kievi csata* (Die Schlacht von Kiew) bekannt, das ihm auch in der LiteraturgeschichteUngarns einen Platz sicherte.

Debreczeni Ember, Paul, ev.-ref. Kirchenhistoriker, geb. 1660, gest. 1710 als ref. Seelsorger; sein berühmtestes Werk war: *Historia Ecclesiae Reformatae in Hungaria et Transsylvania*, das erst nach seinem Tode, vom Utrechter Professor Adolf Lampe redigiert und verballhornt, unter dessen Namen herausgegeben wurde. Dieses umfassende, als wichtiges Quellenwerk dienende Werk sicherte dem gelehrten Seelsorger den Ruf des Begründers der ungar. ref. Kirchengeschichte.

Debreczeni Kalocsa, Johann, ev.-ref. Kirchenschriftsteller, geb. 1632, gest. um 1710 als Seelsorger in Polgár, publizierte mehrere ungar. und latein. Schriften, von denen: *De rerum modis* (1654), *De formarum materialium origine* (1654), *De existentia Christi aeterna* (1655) bekannter geworden sind.

Debreczeni Szücs, Johann, ev.-ref. Schriftsteller im XVII. Jahrhundert, über dessen Lebenslauf nichts Näheres bekannt ist. Bekannte Werke: *Exercitationum schelasticarum trias de scientia dei* (1659), *Szivnek megkeményedése* (Verhärtung des Herzens, 1662), *Brevis tractatus de usu ac praxi verae logicae* (1663).

Déchy, Moritz, Reisender, geb. am 4. Nov. 1851 in Budapest, hatte schon als Student die österr. Tiroler- und Schweizer-Alpen bestiegen und war ein leidenschaftlicher Tourist. Er war auch der erste, der 1873, von Zermatt aus, den Dent Blanche bestieg. D. unternahm 1879 im Himalayagebiet, 1884 im Kaukasus grössere Reisen und publizierte seine Reisebeschreibungen meistenteils im Organe der Ungar. Geographischen Gesellschaft und in den Jahresbüchern verschiedener Alpenvereine. Er zählt zu den gründlichsten Kennern und Erforschern des Kaukasusgebietes, über das er auch, nebst seinen zahlreichen Studien in ungar. und deutcher Sprache, das selbständige Werk: *Der Kaukasus. Reisen und Forschungen im kaukasischen Hochgebirge* (1905/7) veröffentlichte. D. bereicherte auch das Geolog. Institut und das Nationalmuseum mit zahlreichen Sammlungen. Er ist Ehrenmitglied nahezu sämmtlicher geograph. Gesellschaften Europas.

Decsi, Gaspar, ev.-ref. Theo-

Deák Ebnertajos

l.

Kállai Ernő:

Medvyánszky László

Bp. 1943. 26. l. 78-l

Filstich Lőrincz, ö. XVI.
Filstich Lőrincz, ö. XVII.
Filstich Péter, ö - 1530-1600.
Filstich Péter, ifj. ö. 1560-1628.
Filstich Sámuel, ö. + 1793.
Finck Dániel, ö. 1721-1747.
Findura Imre f. l. Farkasfalvi J.
Fink János, f. 1580-1588.
Fink János, ö. 1732.
Fink Márton, ö. + 1601.
Fino József, r. 1763 — ?
Fioravanti Aristoteles, é. XV.
Fiorentinus Joannes l. Firenzei János.
Firnbach Márton, f. 1820.

Deák Ébner Lajos,
festőművész

A HÓNAP MŰTÁRGYA

DEÁK ÉBNER LAJOS:
HAJÓVONTATÓK, 1878

A 19. sz. végi magyar plein-air festészet egyik legkiválóbb mestere 1934. január 20-án hunyt el. Munkássága az atmoszférát, a finom fényjelenségeket is figyelembe vevő francia naturalisták nyomán bontakozott ki. A szolnoki művésztelepen az egyszerű nép mindennapjai felé fordult. Tevékenységét e komor hangulatú életképpel idézzük fel.

Magyar Nemzeti Galéria, 1984. január

Deal Ébner Lajos

Megújulásra várva I.

A 90 éves Műcsarnok

Budapest városképi megjelenésének meghatározó erejű építészeti együttese, a világszép sugárút, a Népköztársaság útja „megkoronázása" a Hősök tere, középen a Millenniumi Emlékművel, kétoldalt pedig a Szépművészeti Múzeummal és — a *Műcsarnokkal*. Mindhárom egyazon tervező, Schickedanz Albert műépítész alkotóerejét dicséri, akit 1894-ben az akkori kormány — a kezdeményező Magyar Képzőművészeti Társulat kifejezett óhajára — a nyilvános pályázat mellőzésével bízott meg a Műcsarnok terveinek elkészítésével. Mivel az építész éppen a millenniumi ünnepségekre készülő többi alkotással is rendkívül el volt foglalva, hogy az új Műcsarnokra is elegendő időt fordíthasson, Herzog Fülöp műépítésszel társult, aki főleg az építkezés technikai és adminisztratív teendőinek terheit vette le a válláról.

Ennél jóval nagyobb akadályt jelentett azonban, hogy — miként azt a fennmaradt dokumentumok tanúsítják — a kormány az épület rendeltetéséhez képest igen csekély összeget, *mindössze háromszázezer forintot* szánt a költségek fedezésére. Emiatt a művész nehéz választás elé került: a szép feladatot a saját elképzelései szerint, vagy a jóval olcsóbb vas- és üvegszerkezet alkalmazásával oldja-e meg. Végül mégis egy másik változat mellett kötött ki, és — olasz, valamint franciaországi tanulmányútja tapasztalatait is kamatoztatva — nyers tégla- és polichrom terrakotta díszítést javasolt.

Pirogránit-premier

Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat előkészítő bizottsága ezzel egyet is értett, és a színes kerámiaburkolat legyártásával a Zsolnay gyárat bízták meg. Végül is a gyár egy új találmányát alkalmazták, amelyet akkor neveztek el *pirogránitnak*.

A szerkezeti munkák kivitelezője Havel Lipót építőmester volt. A színvonal, a minőség jellemzésére elég annyi, hogy a fal- és födémszerkezetek *kilencven éve* állják az idők próbáját, pedig — éppen az említett szűkös anyagi lehetőségek miatt — eredetileg csak *harminc évre* tervezték az épületet. Csupán a mélyalapozás kényszerű elhagyása okozott gondokat, de ez is csak évtizedekkel a megépítés után.

Szinte hihetetlen, de a megvalósításra elegendő volt egyetlen esztendő! A kiviteli tervek egyikén 1895. március 22-i kelet olvasható, s a Fővárosi Közlemények 1896. március 26-i száma már a Műcsarnok elkészültét adja hírül.

Az épület főmotívuma a bejárati portikusz. Hátsó falán Deák Ébner Lajos allegorikus triptichonja a szobrászat kezdetét Vulkán és Athene alakjával, Apollóval és a múzsákkal a művészetek kútforrását, az antik pásztorral pedig a festészet eredetét jeleníti meg. A vörösréz, kovácsolt főkapu Sátori Pál munkája volt. A timpanon akkor — anyagiak híján — üresen maradt.

A nyitó tárlat

A Műcsarnok eredeti belső elrendezése a következő volt: a díszes előcsarnok két oldalán a pénztár és a ruhatár kapott helyet. Jobbra a Képzőművészeti Társulat hivatalos helyiségei sorakoztak, balra a mai kamaraterem akkor tanácskozás célját szolgálta. A középső hajóban három kiállítóterem, majd egy oszlopos folyosóval körülvett félkör alakú terem következett, ahol a szobrokat állították ki. Ezen a termen túl kávézót rendeztek be, ahonnét — négyoszlopos portikuszon át — széles kőlépcső vezetett a szabadba. A szoborkiállítástól jobbra és balra szintén — száz-száz négyzetméteres — kiállítóhelyiségek nyíltak és ugyanezt a célt szolgálták az oldalrizalitokban kialakított terek is.

A jól sikerült, eklektikus épületben végeredményben négy nagy és tíz kisebb kiállítóterem várta a magyar képzőművészet legszebb alkotásait, hogy ezek bemutatásával is emelje a millenniumi ünnepségek fényét. Munkácsytól Rippl-Rónaiig, Benczúr Gyulától Szinyei Merse Pálig 267-en csaknem 1300 alkotással szerepeltek a jubileumi tárlaton.

Az első csapásokat az 1914-es világháború mérte a művészet csarnokára. Hadikórház céljára vették igénybe. Üvegtetejét — a nyári hőség elleni védekezésül — több rétegben bemeszelték, s ettől kezdve szinte állandósultak a beázások. A háború után a hadügyminisztérium csaknem félmilliós kár megtérítésére vállalt kötelezettséget, de ennek sohasem tett eleget. A helyreállítás egy részét — hitel felvételével — a Képzőművészeti Társulat végeztette el, s ettől kezdve szinte minden pénzét a karbantartás emésztette fel.

1926-ban — az eredeti szerződés szellemében — az épület a főváros tulajdonába került, amely újabb harminc évre a Társulatnak adta bérbe. Ám a gazdasági válság idején a társulat fizetésképtelenné vált, a Műcsarnok állaga pedig egyre romlott. 1938. a Szent István-év és az Eucharisztikus Kongresszusnak a Hősök terén lejátszódó leglátványosabb eseményei hoztak némi fellendülést, amennyiben az addig üres timpanon oromzatának díszítésére született javaslat. Harangby Jenő festőművész vázlata alapján egy olyan mozaikot terveztek, amelyen Szent István mint a művészetek pártfogóját ábrázolják. A terv 1941-ben valósult meg.

Az épület helyreállítása azonban már 1939-ben elodázhatatlanná vált. A Társulat legtekintélyesebb építészeiből létrejött bizottság a helyreállítás mellett átalakításokat is szükségesnek ítélt. A teljes megújulás helyett azonban egészen más, jóval szomorúbb sors jutott a Műcsarnok osztályrészéül. A II. világháború súlyos, nehezen gyógyítható sebeket ütött rajta.

1949—50-ben kezdődött meg a fokozatos helyreállítás, majd a szoborcsarnok oszlopsorát is befalazták. A cikkünkben már említett mélyalapozás hiánya ennyi évtized után megbosszulta magát: az alapfalak repedezni kezdtek. A helyreállító munkával párhuzamosan azonban sajnos olyan átalakításokra is sor került, amelyek a tágas terek elaprózásához, kiállításra szolgáló termek más célú igénybevételéhez vezettek. Új, vasbeton álmennyezetek is készültek. A süllyedést az alapok megerősítésével, toldható, besajtolt cölöpök segítségével sikerült megállítani.

Veszélyhelyzet

1979-ben azonban a belső párkányról darabok váltak le, és a nagyteremben — az álmennyezet mozgása miatt — váratlan veszélyhelyzet állt elő. A Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat legutóbbi, 1981. decemberi szakvéleménye szerint a középtermek álmennyezetei statikailag határozatlan szerkezetek, csak önhordásra tervezték őket, azt sem megfelelően. Az épület tartószerkezetei sem elég biztonságosak. (Az alapozás eredeti hiányosságait még 1964-ben megszüntették.) A kiállítótermek mennyezetei sem tekinthetők födémeknek, állékonyságuk nem megfelelő, ezért *veszélyesek*.

Az eddig leírtakban összegezhető — természetesen alaposan lerövidítve — mindaz, amelyet dr. *Istvánfi* Gyula, a Budapesti Műszaki Egyetem Építészettörténeti és Elméleti Intézetének szakértője e becses műemlékünk múltjáról és jelenéről papírra vetett. Tette pedig ezt abból az alkalomból, hogy az illetékes szervek és az intézmény vezetése megbízta a BME középülettervezési tanszékét és az általa összefogott komplex munkacsoportot a Műcsarnok el nem odázható rekonstrukciója tanulmánytervének az elkészítésével.

Avatott kézzel

A tanulmánytervet elkészült. A szakértői vélemények alapján kétséget kizáróan megállapítható, hogy *a nagytermek vasbeton álmennyezete tönkremenetelének végső szakaszához érkezett*. Így a nemsokára százesztendős épület feltétlen rekonstrukciójára van szükség. Ennek keretében — korszerű szerkezeteket alkalmazva — „vissza kell állítani a kiállítótermek eredeti rendszerét és méltóságát". A bonyolultabbá vált és egy épületen belül kielégítendő funkciók színvonalasabb ellátására oly módon kell bővíteni a Műcsarnokot, hogy ez a bővítés a műemlékkel rokon szellemben s ahhoz méltó nagyvonalúsággal valósuljon meg.

A külső építményhez kapcsolódik majd — ugyancsak új, az eddiginél rejtettebb formában — a szállítás is, amely így módon mentesíti a Felvonulási teret a rakodásokkal járó és a hely ünnepélyességét zavaró rendetlenségtől.

A helyszínrajz kialakításában egyébként a kertművészetnek is meghatározó szerep jut — részint a szükséges takarásokban, részint pedig az épület környéke hangulatos sétáló felületeinek a kialakításában.

Nem akármilyen, ám nagyon szép, összetett és lelkesítő feladat. Így látja, így ítéli ezt meg az építész-tervező, *Kaszás* Károly adjunktus is, akinek elgondolásairól és a rekonstrukció részleteiről következő cikkünkben számolunk be.

Komor Vilma

Tisztelt Szerkesztőség!

Bordi András megkésett köszöntése

„Még öntől tanultam Vásárhelyt, hogy semmi nem teszi az embert olyan boldoggá, mint az örömmel végzett munka. 54 éves vagyok, de még nem sikerült lényegesebb igazságot találnom azóta sem" — írta 1980-ban Marosvásárhelyre szeretett mestere 75. születésnapjára a világhírű festőművész-tanítvány *Szász* Endre Los Angelesből. („Igaz Szó" 1981. évi szám 54. oldal.)

Az 1905. június 2-én Héderfáján (ma Maros megye) született kiváló romániai magyar festőművész és tanár, *Bordi* András azóta már 80. életévét is betöltötte. Középiskolai tanulmányait a marosvásárhelyi református kollégiumban végezte, majd 1925—27 között Réti István, 1928—31 között Rudnay tanítványa volt a budapesti Képzőművészeti Főiskolán. Közben egy tanulmányi évet (1927—28) Párizsban, a Julien Akadémián töltött. A romániai és külföldi kiállításokon 1925-től szerepel, 1939-ben gyűjteményes kiállítása volt Budapesten a Nemzeti Szalonban. De láthatták festményeit a moszkvai, párizsi, kairói, damaszkuszi stb. tárlatlátogatók is.

Marosvásárhelyen 1940-ben festőiskolát nyitott, ugyanitt 1949-től a Művészeti Középiskola tanára. Volt tanítványa, katedrájának örököse, *Datu* Victor így emlékszik vissza e korai évek Bordi Andrására: „Kitűnő, lelkiismeretes tanár volt alaptermészeténél fogva, öröm volt vele dolgozni, amikor örökké frissen és jókedvűen belépett a műterembe, a faluról jött ember természetességét hozva magával. Mindig halkan, precízen, a tanítvány és a művészet iránti érzékenységgel — de alapos korrektúrát kaptunk tőle." (A bukaresti „A hét" című hetilap 1985. június 13-i, 25. száma.) Szász Endrén és Datu Victoron kívül tanítványa volt *Macskássy* József, *Csomafáy* Ferenc, *Kádár* Tibor, *Nagy* Pál, *Jakabovits* Miklós, *Gaál* András, *Sövér* Elek, *Balázs* Imre, *Páll* Lajos, *Paulovics* László s még sokan mások.

Bordi András harmincegy éven keresztül (1940—71) a marosvásárhelyi képtár igazgatója. A romániai magyar képzőművészek szövetsége 1947-ben alelnökévé választotta. Számtalan díjban és kitüntetésben részesült (1934-ben akvarelljeiért Állami Díj, 1950-ben díj a Román Népköztársaság Képzőművészeinek kiállításán, 1951-ben Munka Érdemrend III. fokozata stb.).

Elsősorban portréfestészettel foglalkozik, akvarelljeinek tárgya és szemlélete népi ihletettségű valóságábrázolás. Több alkotását a bukaresti, aradi, marosvásárhelyi, sepsiszentgyörgyi és budapesti képtárakban őrzik. Bordi András életútját és művészetét *Banner* Zoltán a Kriterion Kiadónál 1978-ban megjelent kismonográfiájában írta meg. Nyolcvanadik születésnapja alkalmából — ha megkésve is — tisztelettel köszöntjük Bordi András, a kiváló művészt és tanárt.

Dr. Polgárdy Géza

Nem mindig a művész hibás

Egy régen lezajlott műsoros est állóvizét kavarta fel a tápiószecsői művelődési ház „nyugalmazott" igazgatójának levele, melyet a Magyar Nemzet május 25-i száma ismertetett. A kifogásokra a műsort lebonyolító Országos Rendező Iroda nevében *Bulányi* László, a művészeti osztály vezetője reflektált június 24-én az újságban. Van azonban még egy dimenziója egy műsornak és ez a művészek szempontja. A vitát két ügy robbantotta ki: *1.* A konferanszié megtagadta a rendező szerv, azaz a művelődési ház azon kérését, hogy valamilyen rögtönzött szöveget felolvasson. *2.* Az ORI ügyelője olyan esetekben sem engedte egyes művészek műsorának meghosszabbítását, amikor a közönség (esetleg a művelődési intézmény) ezt kívánta volna.

A művészek szempontjából nézve, bántó és kényes, ha egy olyan műsort érnek támadások, melyben részt vettek. Márpedig rangos szereplőkről van szó, íme a lista: *Lehoczki Zsuzsa* érdemes művész, *Zárai* Márta és *Vámosi* János, *Virágh* József, a Fővárosi Operett Színház tagja, *Molnár* Júlia, a Paprika duó, valamint *Horváth* Pista cigánydal énekes.

A művésznek sok urat kell szolgálni, úgymint: a közönséget, a művelődési házat, az ORI megbízott ügyelőjét és nem utolsó sorban saját becsvágyát. Az egész kavarodást az okozta, hogy a négy fajta kívánalom sokszor nincs összhangban.

A szereplőt az ORI szerződteti, ezért az ügyelő utasításait be kell tartania. Ez minden műsor punctum saliense, máskülönben anarchia törne ki a műsorok megszervezése terén.

Történetesen az itt szereplő valamennyi művésznek évtizedek óta, szinte pályakezdésüktől voltam már zongorakísérője, művészi kapcsolat, barátság fűz hozzájuk. Éppen ezért merem állítani például a Zárai—Vámosi művész-pár esetében: számomra elképzelhetetlen, hogy akárcsak 45—50 percnél rövidebb időt töltsenek a színpadon. Nem véletlen, hogy azok közé a kevesek közé tartoznak, akik a művészberkekben közismert nem hivatalos „lelkes-díj" tulajdonosai.

Mindezt a műsor zenei vezetője, *Kertész* János. Vámosiék másik zongorakísérője is tanúsíthatja.

Hegedűs János dr., a konferanszié — számos SZUR bravúros szereplője —, pedig elmondta nekem, hogy ő nem tartja kötelességének azt, hogy bármilyen műsor közben odanyújtott cédulácskát felolvasson, legutóbb éppen a SZUR-on történt vele ilyesmi, de ott sem vállalkozott rá. Nem beszélve róla, hogy ebben a kérdésben a rendező, vagy az ügyelő dolga dönteni.

A napokban volt alkalmam beszélgetni az ominózus előadásról *Walter* Jánossal, a művelődési ház jelenlegi igazgatójával, aki látta a műsort. Megerősítette azt a tényt, hogy az előadás kitűnően sikerült és a közönség remekül szórakozott. Ezen én a szereplők neveinek ismeretében nem csodálkozom, mert mindegyiküket olyan művésznek ismerem, akik bármilyen körülmények között mindig mindent megtesznek a közönség igényeinek jó kielégítéséért.

Most tehát a Művelődési Ház volt vezetője kifogásolja a konferanszié működését, a tápiószecsői néző pedig elmarasztalja azt a művészt, akinek pedig ő kitartóan tapsolt, amiért nem adott még néhány ráadás számot.

Azért volt szükséges az ügyhöz hozzászólók véleményét kiegészítenem, hogy érzékeltessem, amennyiben a rendezőt, vagy nézőt valamilyen csalódás ér egy műsorral kapcsolatban, indulatai legtöbb esetben a szereplőkön csapódnak le.

Pedig rengeteg körülmény befolyásolhatja azt, ha egy műsor sikere, fogadtatása nem áll arányban a fellépő művészek tehetségével. Például a rendező, a technika, a propaganda, művészi kérdésekben járatlan szervező, a szerzők (tehát a művész ajkán elhangzó dal, vagy szöveg!), a színpadi körülmények, a partnerek megválasztásának hibái.

Soraimmal csupán arra akartam felhívni a figyelmet, hogy ne mindig a művész hátán csattanjon az ostor...

Lelkes Péter
zongoraművész

Évzáró a ke
Nyugdíjasok Sza

Ünnepélyes külsőségek között zárták az első „tanévet" Kecskeméten a nyugdíjas „diákok". Bács-Kiskun megyében ez volt az első kezdeményezés, amely a megyeszékhelyen és környékén élő nyugdíjasok számára lehetőséget biztosít ismereteik bővítésére. A szabadegyetem olyan magasabb szintű képzést biztosít, amire már régóta igény volt itt.

A városban huszonegyezer nyugdíjas él. Ebből tizennégyezer nő. A felső szintű oktatási intézmények száma három. Ezek mind az ötvenes évek végén vagy a hatvanas évek elején nyíltak. Az idősebb generáció tehát kevésbé tanulhatott ezeken a főiskolákon, bár a résztvevők tíz százaléka felsőfokú diplomával is rendelkezik. A háromszázhúsz beiratkozott résztvevő hatvan százaléka szövetkezeti dolgozó volt. Jelentős számban vannak az ipari és kereskedelmi vállalatok nyugdíjasai. Tehát heterogén csoportnak kellett összeállítani egy olyan „tanmenetet", amely érdekes és egyben használható ismereteket is ad. A természettudományok területéről főleg a földrajz, a biológia és az orvostudomány klinikai része, a társadalomtudományok kö-

Kurir 1990. december 8.

Art jockey a Vigadóban

Először gyapjút, kávét, kakaót árvereztek a kikötővárosokban. Aki többet fizet, az viszi. A műtárgyak aukciója a nemzetközi műkereskedelem fontos megnyilvánulása. Az eredményeket számon tartják, a becslésnél útmutatóul szolgálnak. Hotel Druot, Dorotheum, Bizományi. Jean–Claude Anaf és az ő elefántcsont kalapácsa. Szinyei Merse, Paál László, antikok és modernek.

Első ízben ütközik a magyarországi konkurencia a karácsonyi nagy aukción. A Műgyűjtők Galériája a Vigadóban, a Bizományi Áruház pedig a MOM kupolatermében. A különbség csak három nap. A Vigadóban 14-én kerülnek kalapács alá a festmények, a kupolateremben 18-19-én licitálhatnak a vásárlók. A Vigadóban a lyoni aukciósház igazgatója mutatja be a vásárolni szándékozóknak a festményeket és színes, magával ragadó stílusában buzdítja a licitálókat, majd hatalmasat koppint elefántcsont kalapácsával. Valóságos art jockey ő, s még az is megtalálja személyében a szórakozását, aki csak sóvárgó néző. A kupolateremben nincs art-show és nem elefántcsontból van a kalapács, de ott is koppan, immár nyolcvanharmadik alkalommal. Mert a Bizományi Áruház élesztette fel itthon az aukciókat, azokban az időkben, amikor a piaci viszonyoknak még hírük-hamvuk sem volt, s javában virágzott a tervgazdálkodás. Az aukciókon viszont már a szigorú műtárgypiaci értékítélet uralkodott. Ez pezsdítette fel a műgyűjtést, ez irányította a pénzbefektetők érdeklődését a festmények, régi ékszerek, bútorok felé.

Az aukciókat megelőzi a tárgyak kiállítása, amelyek különös értékét az adja, hogy egyszeri, megismételhetetlen verniszázs, hiszen ezeket a festményeket így, együtt csak a kiállítás időtartama alatt lehet látni. Aztán szétszóródik magán- és remélhetően közgyűjteményekbe is. A Vigadó tegnap nyílt aukciós tárlatán albumnak is beillő, ízléses katalógus igazítja el a látogatót. *Dr. Virág Judit* és *Pátzay Vilma* bírálta az aukcióra ajánlott festményeket, melyek között 17-18-19. századi remekművek éppúgy találhatók, mint az akadémikus festők művei, vagy a különböző izmusokhoz, stílusokhoz tartozó festmények. A finom ecsetkezelésű Basilides Barna Női arcképe, Molnár C. Pál Angyali üdvözlet című munkája, Diener Dénes Rudolf Notre Dame a Szajna-partról című festménye, Basch Edit izgalmas elrendezésű kettős portréja, Czigány Dezső szuggesztív Család című képe egyaránt szerepel a kiállításon.

A Bizományi Áruház 293 festményt kínál tízmillió forintos kikiáltási áron. A kiállítás és valószínűleg az aukció sztárdarabja *Molnár József* munkája, a Ruth és Boáz, de hasonló szépségű *Paál László* Erdő mélye című képe, az annyiszor megcsodált és megfestett, de benne mindig újat találó művész rácsodálkozása a francia tájra. *Markó Ferenc* romantikus tájképe, a Vásárra induló román család ragyogó világos színeivel számíthat sikerre. *Csók István*, *Deák Ébner Lajos*, *Ferenczy Károly*, *Feszty Árpád*, *Lotz Károly*, *Iványi Grünwald Béla* egy-egy munkája nyújt áttekintést a magyar festészet legnagyobbjairól. *Endre Béla* napsütötte Mártélyi utcája, vagy *Kmetty János* finom ízlésű, mértéktartó színvilágú *Csendélet* című képe már a modernekhez vezet. Nagy sikerre számíthat a hosszú ideig oly méltatlanul mellőzött *Vörös Géza* két festménye, *Scheiber Hugó* vad, expresszionista látásmódja vagy a Balatont lírai szépséggel megfestő *Szentiványi Lajos* derengő színei.

A kiállítást *Nagy György* főbecsüs rendezte jó ízléssel, gondosan csoportosítva a korokat és egymáshoz illő festőket. Ő ritka karriert futott be, 31 éve van a vállalatnál, és egyszerű segédmunkásból küzdötte fel magát vezető becsüssé.

Megnyitás előtt a BÁV aukciós kiállítás

Mindkét cég felkérte szakértőül a Szépművészeti Múzeum munkatársait, a Nemzeti Galéria képviselői pedig védettségi szempontból vizsgálták a magyar festők munkáit. Nagy biztonságot jelent ez a vásárlóknak!

A párizsi Hotel Druot, a bécsi Dorotheum kezdte a műtárgyaukciókat, ma már London, Brüsszel, New York nagy aukciós házai nemcsak felzárkóztak, hanem alighanem meg is előzték a kezdeményezőket. Ha a magyarok ezekre a helyekre feltehetően nem is jutnak el vagy csak ritkán, a Vigadó-kiállítást és a ma nyílt Bizományi-kiállítást viszont megnézhetik. Aki szereti a szép festményeket, az kedvére gyönyörködhet bennük, s ne mulassza el az árverést sem. Ugyanis itthon ez még nem kerül pénzbe, csak annak, aki vásárolni akar.

L. RÉTI ANNA

DEÁK ÉBNER LAJOS

Uj Idők

Szépirodalmi, művészeti és társadalmi képes hetilap

Előfizetési ára
Félévre 8 korona

Szerkeszti Herczeg Ferenc

Előfizetési ára
Negyedévre 4 korona

XII. évfolyam | 1906 november 18 | 47. szám

NYÁRI REGE

Regény.

Irta HELTAI JENŐ

Folytatás.

— Hallgasson! — súgta vissza.

— Miért . . .

— Hallgasson, maga őrült, — könyörgött Vilma. — Majd megmondom . . .

Béla letette a kalapot.

— Ez a kalap éppen olyan marhaság, mint a többi, — mondotta madme Zéphyrinenak nyájasan. — Maguknál nem lehet kalapot venni! . . .

Ezzel udvariasan köszönt és méltóságteljesen távozott.

Madame Zéphyrine megdermedve nézett utána. A két leányt azonban nem hatotta meg a kalaposné fájdalma; versenyt kacagtak egymással.

— Végre valahára egy vevő! — zokogta Klári.

Madame Zéphyrine gyilkos szemmel mérte végig a két leányt, de nem szólt.

— Hogy tetszik neked? — kérdezte Vilma Klárit, mihelyt megint egyedül voltak a hátsó szobában. És nem gondolt arra, hogy ugyanezt kérdezte tőle Klári, amikor Stagarits urat bemutatta.

— Egészen csinos fiu! . . .

Vilma mosolygott. Hiába, jól esett neki.

— Fogadni mernék, — szólt Klári, — hogy itt sétál a bolt előtt és vár téged.

— Ne beszélj!

— Majd meglátod!

Úgy is volt. Amikor a két lány ebédelni ment, Béluska hirtelen ott termett előttük. De milyen más volt most! Szerény, félénk, mintha maga is megdöbbent volna azon a szemtelenségen, amelylyel a boltba betolakodott.

— Vilma kisasszony, — kezdte alázatosan.

— Mit akar? — kérdezte Vilma ridegen, míg Klári diszkréten megvonult a háttérben.

— Bocsásson meg nekem . . . de látja, őrült vagyok . . . Hogyan lehet valaki olyan gonosz, mint maga?

— Gonosz vagyok? Maga kedves!

— De milyen gonosz! Ma két órával elébb ment el hazulról, mint rendesen. Csak azért, hogy velem ne találkozzék. Hát mit vétettem magának? Tegnap olyan jó barátok voltunk. És én úgy örültem annak, hogy ma megint látni fogom, megint beszélni fogok magával. Hát miért fosztott meg ettől az örömemtől.

Dúlt arccal, kétségbeesetten nézett Vilmára. Vilma nem tudott mit felelni neki. Miért is szökött meg Béluska elől? Bosszúból. Azért, mert Béluska az este nem jött érte, azért, mert Béluska nem találta ki, hogy az ő jelenléte most már fontos és kedves neki. De ezt csak nem mondhatja meg!

— Röstelt velem végigmenni az utcán? — faggatta tovább Béluska. — Az igaz, hogy nem vagyok valami előkelő figura, de azt hittem, hogy ezzel maga nem törődik . . .

— Ne ostobáskodjék! — mondotta Vilma. — Előbb mentem el . . . mert előbb mentem el. Nem álmodhattam, hogy maga ennyire a lelkére veszi a dolgot . . .

Béluska fölkacagott:

— Hogy a lelkemre veszem-e? Dehogy . . . Csak majdnem megbolondultam, amikor nem leltem magát sehol. Ide rohantam a bolt elé, másfél óráig föl-alá járkáltam az utcán, azt reméltem, hogy talán egy pillanatra meglátom magát. De maga ott hátul ült a kis szobában. A végén aztán már nem törődtem semmivel. „Veszek egy kalapot", — mondottam magamban, — „ha a legutolsó garasom megy is rá . . ." De legalább meglátom magát!

— Jól van, jól van . . . most már ne beszéljen annyit! Klári!

A diszkrét Klári, aki különben minden szót hallott, csatlakozott hozzájuk.

— Béluska — Klári kisasszony, a legjobb barátnőm.

(Gyönyörü véletlen! Néhány nap előtt éppen így mutatta be neki Klári is Stagarits urat.)

— És most . . . most hová mennek? — kérdezte Béluska, amikor a bemutatáson átesett.

— Most ebédelni megyünk!

Béluska nem szólt, csak nagy vágyakozással nézett Vilmára.

— Igen, megengedem, — nevetett Vilma. — Velünk ebédelhet . . .

— Óh!

Béluska megfogta a Vilma kezét és hálásan, szenvedélyesen megcsókolta. El sem akarta többé ereszteni.

A kis korcsmában, ahová a két lány ebédelni járt és ahol konzervativ belvárosi nyárspolgárok ültek az asztalok körül, a Béluska megjelenését valami csöndes iróniával vették tudomásul. Amíg a két lány egyedül jött a korcsmába, a törzsvendégek bizonyos közösséget vállaltak velük. De most, hogy egy fiatalember is csatlakozott hozzájuk, minden asztalról ellenséges hangulat hideg lehelete szállt feléjük. Még az ételhordó pincér arcán is fanyar mosoly jelent meg. Szelid gúnynyal nyujtotta át nekik a marhahúst. A korcsmáros ezalatt bocsánatkérően pislogott erkölcsös vendégeire: ő nem tehet a botrányról.

Azonban a botrány fokozódott, mert Béluska pezsgőt rendelt. A korcsma nagyven esztendős életében először történt ilyesmi. Szó sincs róla, este akárhányszor pezsgőztek ott az urak. De déli tizenkét óra-

kor! Hiszen ez orgia! És most már fenyegetőn, szigoru ellenőrzéssel tapadt minden szem a Vilmáék asztalához. Pedig ennél az asztalnál semmi nevezetes nem történt. Béluska halkan beszélgetett a két lánynyal, csak Klári nevetett olykor a kelleténél hangosabban. Ami viszont megbocsátható volt: most ivott életében először pezsgőt és ezen az alapon mindjárt grófnőnek képzelte magát.

— Meglátjátok, hogy ezek még csókolózni fognak, — mondotta egy szigoru kövér úr az asztaltársaságának, amikor az már-már belenyugodott abba, hogy itt még sem lesz botrány. — Fizessünk . . .

— Igen, igen . . . fizetünk, — kiabáltak erre a többiek is.

Tüntetően fizettek, mialatt a korcsmáros kétségbeesetten forgatta a szemét és gyilkos pillantásokat lövelt a pezsgőző társaság felé.

Ez a kis társaság azonban nem törődött azzal, hogy mi történik körülötte. Béluska csak Vilmát nézte, Vilma csak Béluskát hallgatta, Klári pedig igyekezett teljesen megbarátkozni a neki eddig ismeretlen itallal.

— Maga az éjjel nem volt otthon? — kérdezte Vilma.

— Nem, — mondotta Béluska. — Hajnalig az utcán kószáltam. Előbb ott jártam föl-alá a ház előtt és néztem a maga ablakait, mindaddig, amig elsötétedtek. Igyekeztem kitalálni, hogy maga mit csinál?

— No hallja, azt ugyan könnyü volt kitalálnia. Unatkoztam.

— Csak?

— Hát mi mást csinálhattam volna?

Béluska szomorún nézett Vilmára.

— Hát persze!... Mit is csinálhatott volna! A maga lelke nyugodt, magát nem háborgatja az, amitől én nem tudok aludni; az, ami engem kikerget az éjszakába . . .

— Hát mi háborgatja magát? — kérdezte Vilma kissé bizonytalanul.

Béluska egy pillanatig habozott. Némán nézett Vilmára, a szemébe, mintha abból a tiszta kékségből akarná kiolvasni: van-e értelme annak, hogy mindent elmondjon? Vilma ne vett volna észre semmit? Ne tudná, ne érezné, hogy egy szerelmes fiu tekintete cirogatja végig? A Béluska tekintetétől Vilma kissé megzavarodott, könnyü pirosság szökött az arcába. Oh, igen, nagyon jól tudta, hogy mi fog most következni, de már hallani szerette volna, hallani azt az egy szót, amely a legelső perc óta kimondhatatlanul ott lebegett a Béluska ajkán. Azt a szót, amely kihallatszott a hegedü panaszkodásából, Béluska minden cselekedetéből és mozdulatából. És e szó elől hirtelen lesütötte a szemét, az abroszt nézte, meg a pezsgős poharat, amelyben sárgán gyöngyözött a nemes ital.

— Igazán nem tudja? — kérdezte Béluska, inkább saját magától.

Vilma becsületes lány volt. Az életben nem tudott színészkedni. Ránézett Béluskára, nyiltan, őszintén, egy kicsit mosolyogva, egy kicsit meghatottan, azután halkan, alig hallhatóan mondotta, inkább lehelte:

— Tudom.

— És nem haragszik érte? — kérdezte Béluska, az indulattól és az aggodalomtól remegve.

Vilma nem felelt. Mosolygott. És csak a szemével mondotta:

— Nem!

— Hurrá! — ordította el magát Béluska olyan hangon, hogy a korcsmáros majd elájult. Az a pár elkésett vendég, aki még a korcsmában ült, megbotránkozva nézett az asztal felé.

— Megbolondult? — kérdezte Vilma is ijedten.

— Meg! — hagyta helyben Béluska. — Persze, hogy megbolondultam. Mikor bolonduljak meg, ha most nem?

Megfogta a Vilma kezét és elkezdte csókolni, forrón, szenvedélyesen. És Vilma, a finom és józan Vilma egy pillanatig sem gondolt arra, hogy a kezét visszahúzza. Ő, aki még pár nappal ezelőtt megbotránkozott azon, hogy Stagarits úr a sötét mellékutcában megcsókolta Klárit, most boldogan, diadalmasan nyugtázta a Béluska kézcsókjait. Egy percig sem gondolt a nyilvánosságra, amely őket körülvette. Csak azt érezte, hogy Béluska szereti őt és hogy ő is — mit tagadja tovább? — ő is szereti Béluskát. Igen, szereti, így, fantasztikusan, kopottan, borzasan, lármásan és részege-

A Műcsarnok téli tárlata

A Könyves Kálmán jogosításával

DEÁK-ÉBNER LAJOS CSERÉPVÁSÁR

Uj Idők. 1906. 49s. l. (Kép.)

Ďeák Ébner Sándor festő

Uj Ember.1951.I[1].25. 3.old
Száz éves a bazilika

DEÁK ÉBNER LAJOS
1021

LAJOS DEÁK ÉBNER (1850—1934), das den Einfluß der französischen Naturalisten widerspiegelt. MARKT (Öl auf Leinwand, 1880), ein Volksgenrebild aus der frühen Schaffensperiode von

...ine weitere Legis-
...iode — aus Gründen
...s Alters und seiner Ge-
...ndheit — zur Verfügung
stellt. Diese Umstände kann
man wohl auch nicht aus-
schalten, wenn man sich
Gedanken über seine souve-
räne Haltung macht; er hat
ein Stück Weg hinter sich
gebracht, das seinem Lande
zum Wohl gereichte. seine
Verdienste sind unbestreit-
bar. auch wenn er sich in
den Ruhestand begeben wür-
de. Auch das vermag eine
Rolle zu spielen in der
Selbstsicherheit, mit der er
sich äußert, nicht zuletzt
den mächtigen Amerikanern
gegenüber — nicht provo-
kant, aber sehr standhaft.

Ein Grund mehr. auch für
uns, zu wünschen, daß er
seine souveräne, selbstbe-
wußte Politik so lange als
möglich fortsetzen wird.

Äußerungen auffassen. Und im Hinblick ...
sichten und Hinte...
noch mehr dahin...
handlungsposition...
gierung bei dem ...
Bonn von vornhe...
trachten jeden K...
in Einzelheiten o...
ihren abweicht, a...
letzung der Bündn...

Somit befindet ...
ten Lage. Seine F...
gans ist — der e...
zufolge — recht ...
Einerseits scheint ...
se absichtlich bag...
dererseits aber legt ...

„Letztlich sei da...
gie, nicht falsch, a...
gans Argumentation ...
Figuren wie Hitler, ...
Gebrauch gemacht h... ...Abschreckungs-
eine Kriegsführungsstrategie machen."

Sollte ein so erfahrener Politiker wie Helmut Schmidt nicht wissen, wie schicksalshaft eine Abschreckungsstrategie in eine Kriegsführungsstrategie übergehen kann?

BUDAPESTER RUNDSCHAU
1981 NOV 2 77
SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

3199. Ébner Lajos.

Sz. Pesten 1850 július 18-án.

Edényt áruló asszonyok.

A háttérbeli fehérre meszelt házon innen hárman, a kik egyformán öltözködtek, árulnak cserépedényt. Közűlök kettő ül és egy, ki kezeit csípőre tette, áll. Az előtérben pedig asszony közeledik kezeiben zöld mázas korsóval. Ez utóbbi fejét sárga kendővel kötötte be és öltözete: kék vállkendő és kötény, zöld rékli, rövid barna szoknya, sötétpiros harisnya. Az égbolt felhőzött. Jelzése alól balra: »E«.

Fa, méretei 22·5 : 13 cm. — Lelt. sz. 3199. — Értéke 100 K. — Gillming Hermina ajándéka 1905 deczember 7-én (426–905). — Az adományt elfogadta az 1906 május 22-iki 101406–905 sz. leirat (755–906). — Bejelentetett 1906 február 6-án (30–906).

III : 417

Aj. Gillming H. 1905

nyerjenek: az támasztja ezt az éjféli hajnalt. Borús időben különösen szép ez. A vörös visszfényű ég csillagtalan; míg a sötét lapály tele van elszórt tűzfénynyel, a szerteszét égő pásztortüzekkel; ez a „csillagos föld".

Abád már a Tisza-part közelében van: védik a homokos halmok, melyek szőlőkkel vannak beültetve. Itt volt a modern gazdálkodás legelső kisérlete már a negyvenes években: „czifra malom", vízhúzó gép, sör- és pálinka-gyár; mind följegyzésre méltó csodák, a franczia Lejeune testvérek

Tutajosok kikötőhelye a Zagyva torkolatában.

kezdeményei. Még a közel *Szalók*ot is ők bérelték ki. Itt látjuk a híres *Mirhó-gátat*, a Tisza-szabályozás legelső védműveinek egyikét, mely minden újabbkori Tisza-áradásnál annyit beszéltet magáról; a gáttól védett lapályon búzaföld, tengeri táblák, pirossal virágzó dohányföldek, s a búzakeresztekkel rakott aranysárga tarlók gyönyörködtetik a nádasok kietlenébe belefáradt szemet. Fenn a töltésen már szekereket látunk végig porzani; a mi országút, az egyúttal védő töltés is: börtönfala a bezárt Tiszának.

Aztán áthaladunk *Kötelek* szigetei között, a távolból látjuk *Bánhalmát*, mely hajdan város volt, most szerény puszta; *Nagy-Kürüt*, mely már hozzá szokott, hogy majdnem az egész határa mindig víz alatt áll; míg végre meg-

látjuk a távolban *Szolnok* tornyait; de csak egy kis időre. Gőzhajónk *előbbre* halad s Szolnok ismét hátra eltűnik a láthatár mögé. A Tisza nagy kanyarodót csinál, s mi csak a nap alkonyán látjuk *Szolnokot* ismét elénk kerülni.

Ez már nagyobb város a Tisza partján; hajdan nevezetes erősség volt. Hőskölteménynek alig, de balladának beváló tárgy, hogy védte a török ostrom alatt kapitánya, Nyári Lőrincz, egyedül, az összes helyőrségétől magára hagyatva. A szabadságharczban döntő ütközet helye és ma is jelentékeny strategiai pont, csakhogy nem a vára (melynek nyoma is alig van már), hanem a vasúti hídja miatt. Ez a vashíd, remeke a modern hídépítészetnek, ez évben készül el; ezen át robognak a vonatok Debreczen, Arad, Kolozsvár felé. Amoda följebb a tokaji révnél az éjszakkeleti vasúthoz csatlakozó vonalak hidalják át a folyót.

Szolnokon alól egy halmos helyen emelkedik *Tőszeg*, maga megvédve a Tisza ágától, de úgy körűlvéve a vizektől, hogy csak egy keskeny földnyelven lehet belejutni. A falu alatt van a régiségbúvárok előtt ismeretes „Laposhalom“ tele őskori maradványokkal. Alább meglátjuk a nemzeti hagyomány által nevezetessé lett Alpárt, s alatta a rónát, melyen Árpád Zalán bolgár hadát a hagyomány szerint bekerítette és seregének nagy részét a Tisza mocsarainak hajtva vízbe ölte; odább a távolban látjuk a kecskeméti tanyák körül zöldelő jegenye-erdőket, a Tisza-parton a mulatságairól nevezetes „szikrai-csárdát“ homokdombok között, melyek egyikének, a „Bodvány“-nak oldalából üde vízű forrás buzog fel bőségesen, — ritka tünemény az alföldi síkságon.

Egy újabb tiszai félsziget isthmusában találjuk a másfél ezer lakosú *Vezsenyt*. Az egész falunak csak 80 holdja van, melyet az árvíz nem jár: itt kertészetet űznek. Azonkivűl ez a hely a valódi halásztelep, a hol eldorádója van a kecsegének, harcsának, vizának, pontynak; gyakran sok mázsás tokokat is fognak. A halászat minden nemét tanulmányozhatjuk itten — nagyban. Ámbátor az idő lejárt, a melyről Wernhelm, német tudós azt jegyzé fel, hogy a Tiszának $^2/_3$-da víz, $^1/_3$-da hal: mégis jutalmazóbb mesterség ez a Tiszánál, mint a tengerparton. A „halas zsidók“ szekéren hordják szét a távoli vidékre a töméntelen halat, s a mi frissen el nem kel, azt a halászok megszárítják. A parti telepeken halljuk vidám danáját a „hasogató leány“-oknak, kiknek életföladata az aszalandó halakat ügyesen ketté hasítani. Gyakran találkozunk Budapesten szénás szekér módjára megrakott kocsikkal; a kötegekbe csomagolt szárított hal vándorol a fel-

vidékre. Másutt meg hordóban páczolják a halikrát, kaviárt készítenek belőle; a mi hal el nem fogy, azzal sertéseket hízlalnak. Becsületes istenfélő nép. A halásznak nem szabad káromkodnia. Az istentelent elkerüli a hal a néphit szerint.

Csaknem átellenben, a Tisza balpartján fekszik *Tisza-Földvár*, a régi nádasok helyén ma már búzaföldek és luczernások vannak. Közelében egy másik nagy város, *Czibakháza*, melynek lakossága már a múlt század elején

Tiszai halászok.

megváltotta magát haszonbérért a jobbágyság alól: álló hídja is volt, melyet 1849-ben égettek föl: híres a marhavásárairól és szikтermő tavairól.

Ismét egy új félszigetben találjuk *Ó-Kécskét*, gyümölcsben gazdag falut, hol még jóitalú nádízű bor is terem: míg egy másik kanyarúlatával a Tisza *Inoka* falu három oldalát nyaldossa, csak a negyediken engedve kijárást, hol egy régi templom romja látható még. Innen nem messze találjuk még *Csépát*, négy nagy tavával, a melyek mindenikének külön neve van. Itt azzal tették csúffá a Tiszát, hogy, miután lassú folyása nem adott elég hajtó erőt a vízi malomnak, a partjára építettek egy száraz malmot, a melyet ökrök hajtottak.

Ezentúl azután az ártér közepéből csak *Csongrád* emelkedik ki: egyike az alföld leghíresebb városainak, csupa katholikus népességgel. Történelmi emléke a nagy földvár, melyet a monda szerint Árpád vezére, Und foglalt el az őslakóktól. Itt már a nagy homokpusztákat beültetve látjuk kanadai jegenyével, s a sivó homokot megtelepítve szőlővel. A Tiszán már gabonás hajók is jelennek meg ezentúl, ámbár azoknak a fölfelé vontatása csak gőzös segélyével eshetik meg. Csongrádtól elkezdve aztán egész Szegedig alig szakítja félbe az egyhangú tájképet falu tornya. A népes városok, *Szentes*, *Vásárhely* messze esnek; *Mindszent* falu ugyan, de 12 ezer lakosú; *Csany*, *Sándorfalva* új mintaközség, *Algyő* és *Tápé* nem sokat mutatnak a távolból.

Végre kiemelkedik a vizek ködfátyolából *Szeged*, Magyarország második városa, mint egy mesebeli tünemény, kőrakpartjával, palotasoraival, két vashídjával. A hajdani erős várból, később a szegedi nagy bűnper nevezetes börtön-helyéből, most kioszk lett; átellenében Új-Szeged, rég időktől a tiszai szállító hajók építési helye.

Szolnoknál a Zagyva, Csongráddal szemben a hármas Körös, Szegednél a Maros szakad a Tiszába, mely itt már mint tekintélyes nagy folyam folytatja futását dél felé. Balján a búzaontó Bánát, az ország Kanahánja, jobbján a Bácska, sajátszerű földtani alakulásával, a telecskai domblánczolattal. Átjáró rév a két szemközti *Kanizsa* (Magyar és Török) között szeli át folyását. Alább *Török-Becsét* találjuk, mely város a 40-es években az alföldi búzakereskedés központja volt; utczái Szerémből hozott kövekkel kirakva, határa töltésekkel védve. A félszázad előtti adatok szerint háromszáznál több gabonás hajó fordult meg e város kikötőjében, s azok egy millió mérő gabonát szállítottak föl a Dunán Pest, Győr és Mosony városokba, s akkor még *szekérúton* Fiuméba. Hogy Becse a hajdankorban is nevezetes pont lehetett, azt sejteti a határában látható góthstilű templom s a szigetén levő régi vár romja.

Innen kezdve aztán le a Dunáig egészen polgárosult jellemet vesz föl a Tisza, míg a *titeli* fensíkot meghaladva, *Zalánkemén*nel szemben a Dunába ömlik.

Ilyen a Tisza, mikor csendes jó kedve van; de mikor haragszik! — Elmondtuk a szabályozás hány kilométerrel rövidítette meg a kigyózó folyását, mennyi erős gáttal szorította össze a szétbarangolását. Mikor aztán azt hiszik a törpék, hogy jól megkötözték az óriást: az egyet mozdúl s szétdönti a börtönfalakat. A kik a Tisza áradását szemükkel nem látták, azoknak

Kukoriczafosztás.

Ann II.

Deák Ébner Lajos

kevés dohányú" csúfolódás, az elszegényedést példázza a magyar néphumorban. „Vermem ugyan elég van, de kenyerem nincsen."

Ugyanez a néphumor, — mint föntebb, a lakodalmi szokásoknál érintve volt, — az üres vermeket a lakodalmi rendbontók féken-tartására tartja készen.

Az ugar-tartásban rendetlenkedő embernek „könnyen fölveri a pipacsát a búza", mint gúnyolódva szokták mondani. Ez az ugar-rendszer szigorúan megtartatott, s megtartatik ma is oly helyeken, hol a tagosítás még nincs keresztül vive. Itt a telekföldek három osztályban (nyomás, forgó, calcatura) míveltetnek, egyikben búza, másikban tavaszi, a harmadik ugarnak hagyva, melyet szabadulástól a következő nyárig a barom jár, tapos, kövérít, irtja benne a gyomot; a melybe hiába vetne a gazda; ha vet, lejárja a jószág. Külön düllőkben vannak csoportosítva az apróbb földek, u. m. kukoricza-, kender-, burgonyaföld, néhol szilvások, gyümölcsös-kertek.

A földek méreteinek elnevezése a különböző vidékek szerint különféle. Volt-jobbágy helyeken általános volt a *telek* (sessio) elnevezés. Egy telek föld állott 24—40 holdból az ezekkel együtt járó legeltetési, faizási joggal. A holdak 1200 (magyar hold), vagy 1600 □ ölekben (katasztralis) számíttatnak. Vannak helyek, hol „véka", „zsák", „kila" számra mérik a földet a belevetett mag mennyisége után. Másutt *láncz*, (ezer □ öles), másutt *pózna*, másutt *lécz* (egy lécz = 16 hold), a Jászkunságban *redemtió-forint* képezi a számítási egységet; a kaszálókat „nyilas"-oknak hívják.

Minthogy a magyarság közt eredetileg kevés ember volt föld nélkül, sőt kevés van még ma is: a napszámos osztály kevés számból áll s a mi van is, a nagyobb városokba, főként a fővárosba siet; ennélfogva a kétkézi munka drága. Tavaszszal a kerti munka 50 kron kezdődik, mely a munkaszaporodással folyvást nevekedvén, a kaszás-munkánál tető-pontját éri el, a mikor egy jó kaszás $1^1/_2$—2 forintot keres naponként. Ezért valamire való gazda, ha aratásban nem is, de szénakaszálásban megfogja a kaszát s versenyt dolgozik napszámosaival; sőt ha életrevaló, az „előkaszás" czímet sem engedi másnak.

Egyébként, ha még oly gazdag volna is, munkásaival egy kenyéren van, valamint házi cselédeivel is. Gazda-háznál nem sütnek-főznek külön. A cseléd bérét utólagosan szokás kiadni, rendszerint vásári alkalomra. A bér annyi, hogy a cseléd nemcsak ruházkodhatik, de boldogúlhat is belőle. Nem egy ember, a ki fiatal korában béreskedett, ma az első gazdák között áll,

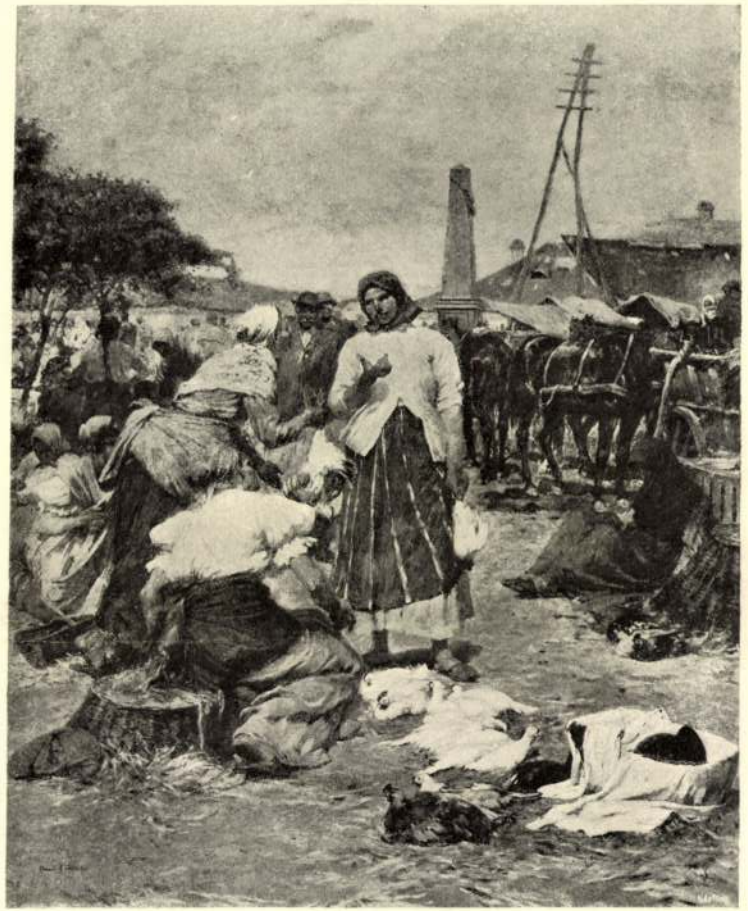

CSIRKEVÁSÁR 1904
DEÁK-ÉBNER LAJOS FESTMÉNYE
A KÖNYVES KÁLMÁN JOGOSÍTÁSÁVAL

LACIKONYHA 1904
DEÁK-ÉBNER LAJOS FESTMÉNYE
A KÖNYVES KÁLMÁN JOGOSÍTÁSÁVAL

GUY DE MAUPASSANT MINT MŰVÉSZETKRITIKUS

A nagy, a legnagyobb francia elbeszélő, Maupassant örökbecsű munkáit jól ismeri a magyar közönség is; irodalmi hagyatékában maradt vagy harminc kötet elbeszélés, regény, útirajz és ezt kiadták már számtalan formában s minden európai nyelven. Halála óta (1893 július 6.), de még élete négy utolsó s iszonyú esztendejében is, sokan megirták élettörténetét, mint kritikussal azonban, senki sem foglalkozott vele s összes művei kiadásából is kifeledték azokat a cikkeit, amelyeket a XIX. Siècle című lapba írt 1886-ban „A Szalon"-ban (Au Salon) címmel.

Jóformán senki sem tudja, legalább is, mindenki elfeledte, hogy az utolsó nagy, egészséges francia elbeszélő ilyesmivel is foglalkozott.

Pedig, mint a Siècle emberei vallják, Maupassant nem a mások biztatására, a maga jószántából vállalkozott ez érdekes kisérletre s a Siècle, természetesen, csak örömmel fogadta a világhirű iró ajánlkozását.

Maupassantnak megvolt a maga véleménye a művészetről, kivált a művészeti kritikáról, kivált arról a kritikáról, amellyel a napi sajtó árasztja el s téveszti meg igen sokszor a nagy közönség vélekedését. A cikkek a Maupassant egyéb irásait is annyira jellemző szép nyelven s világos, egyszerű logikával vannak megírva; nézetei eredetiek, vélekedésében bátor, sőt vakmerő, nem durva, de egészségesen jókedvű. Összesen öt cikket írt; közöljük itt ebből az öt cikkből azt, ami általános becsű s érdekelheti a magyar művészeket, a magyar írókat és a mi közönségünket is.

*

Hölgyeim, Uraim, ha úgy tetszik, tegyünk nehány sétát együtt azon a nagy képvásáron, amelyet, sohase tudom miért, Szalonnak neveznek. Nehogy azonban azt tessék gondolni, hogy a művészetbiráló urak módjára a festés művészetéről készülök elméleti előadást tartani! . . . A világért se tenném s minden okom megvan rá, hogy ilyesmit ne cselekedjek. Legfőbb okom, hogy én bizony egy csöppet se értek ahhoz a mesterséghez, amelyet nem gyakoroltam s amelyet meg nem tanultam. Azonban tudok hozzá éppen annyit, amennyit kritikus társaim tudnak, de fölöttük meg van még az a határozott előnyöm is, hogy én bevallom járatlanságomat, sőt e járatlanságot kedvezőbbnek tartom az ő tekintélyeskedésüknél.

A festészet terén különben, csakúgy, mint az irodalomban, zenében, héber nyelvben vagy a gyógyítás tudományában, alapjában véve, ki nem ismeri magát senki s a legegyszerűbb, a legbecsületesebb eljárás, ha ezt beismerjük, amit azonban senki nem cselekszik, se a közönség, se a kritikusok, se a festők.

Könnyű ezt bebizonyítani.

Kezdjük a kritikusokon.

HUSVÉTI KÖRMENET 1889–90
DEÁK-ÉBNER LAJOS FESTMÉNYE
SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

máról, amely a modern ember ideges lelkét gyötri meg.

Apránként azonban, lassan-lassan, kinyílt az emberi szem.

Az olasz iskola adott ragyogó koloristákat, akik mindég kemények egy kissé, bár csodálatosak s a németalföldi iskolák ölén születtek azok a pazar emberek, akik egyetlen szín fokozatos változataiban tudták meglátni s tudták visszaadni az árnyalatok végtelenségét. Egy falatka szövet, amelyet Rembrandt festett, két szomszéd-tónus, amelyet e hasonlíthatlan mester keze helyezett el, megtanít bennünket, hogy amit feketének hittünk, az nem fekete s abban a ragyogó feketében több a szín, több a gazdagság, a változatosság, több a nem is sejtett s a hódító báj, mint Rubens káprázatos vásznain. Ez az ember tanított meg végre bennünket, mily kevés a jelentősége a képen a kép tárgyának és ő tanított meg bennünket, hogy valamely műalkotás sajátságos szépsége, a benső, az intimus, a meg sem magyarázható szép mennyire nem az a szép, amit az emberi szem, a tudatlan szem szépnek szokott találni.

Hány csodálatos arckép s megannyi csúnya vén ember arcképe közönséges, szinte kómikus nyárspolgárok arcképe; csak kacagnánk, ha csupán az ábrázolt alak kifejezésének emberi voltát néznők. És elnémult bámulat ébred bennünk, mert a művészet teljes és miszteriózus kifejezései, nem pedig egy-egy emberi fej kifejezései!

A kép tárgyának, csakugyan, nincs a festészetben értéke egyéb, mint ez: a művésznek, akár ábrázol olyasmit, amit megállapodás szerint szépnek szokás tartani, akár ábrázolt olyat, amit a szokás csunyának mond, kötelessége csupán az, hogy találja meg s mutassa be tárgyának értelmét és minden értékét úgy, hogy alkotása művészi legyen, akár tárgya szépsége mellett, akár tárgya csúfságának ellenére. Alkotásával hasson meg bennünket s nem a mesével, amit képe ábrázol. Mert azt

Művészet 1907

Tegyük fel, hogy közülök valamelyikben csakugyan megvan a szemnek az a nagyon finom és nagyon ritka hivatottsága, amely a modern művészt művésszé avatja, amely a művésszel veleszületik s ami hiányzik a mai művészek jó hattized részéből. Nos tehát, ha a kritikusban megvan ez a hivatottság, dehogy is írna az a festésről, festene a jó ember.

De, mondjuk, van a kritikusban ilyen született festői rátermettség, akkor meg hiányzik belőle a mesterség tudása, azé a bonyodalmas, azé a nehéz mesterségé, amelynek megtanulásához sok esztendő munkája szükséges.

De a festészetnek, éppen mint az irodalomnak, meg van az a sajátossága, hogy bárki elhitetheti magával: én értek hozzá!... Pedig, alig ért hozzá valaki. Aki helyesen megfirkant egy levelet, már azt hiszi: tudnék írni én is, holott sejtelme sincsen arról a küzködésről, azokról a töprengésekről, arról a titkos kínszenvedésről, amiken az író keresztül vergődik, míg a szavakba belé tudja adni azt a miszteriózus életet, ami művészetté avatja az írás mesterségét. Így, aki végigsétál egy tárlaton, lelkiismeret furdalás nélkül már ítéletet is mond a festőkről — s mi jusson?... Azon a jusson, mert lát. Én látok — gondolja, — tehát tudok is!

Elég egy haladó gőzmozdonyt látni, hogy egy gépészmérnök ismereteivel bírjunk?

Már pedig, a kritikus azt hiszi, eleget tud, mert látott sok haladó vonatot, — vonatot vagy képeket, ha úgy tetszik. És ítél! Ítél, áldást osztogat, biztat, bátorít, helyesel, elítél, osztogat dicséretet és gáncsot, áraszt sötétséget és világosságot. És cselekszi mindezt a saját vélekedése nevében, a saját elméletei — vagy ami még rosszabb, a saját részrehajlatlansága alapján.

Ha a klasszikus iskola híve, úgy megveti az újítókat; ha elméleteiben forradalmár, halomra gyilkolja cikkeiben a szépművészeti iskolákat.

Ha pedig „részrehajlatlan", úgy nem ért sem ehhez, sem ahhoz s biztat mindenkit egyforma nagyképűséggel.

A festők pedig, évről-évre, dühöngenek ezek ellen a próféták ellen s ekközben áhítoznak, sőt szorgalmazzák ugyanazoknak magasztaló sorait, akiknek véleményét megvetik.

Ki mondhat tehát kritikát a festőkről?

A közönség?.... Ha a kritikus aránylag nem ért hozzá, a járókelő közönség meg teljesen semmit sem ért hozzá.

A közönség megyen képeket nézni, éppen úgy, mint ahogy a kis gyermekek nézik a képeket. Érdekli elsősorban a kép tárgya; iparkodik megérteni, keresi magát az eseményt, tanakodik, ugyan kihez is hasonlít ismerősei közül az az ábrázolt alak?...

— Nézzed csak! Juliska, oda nézz! Az a kövér asszony nem hasonlít Bafour asszonysághoz?

És kacagnak.

Ha valaki magyarázná nekik, mennyi a rejtelmes, mennyi a bonyodalmas egy sikerült műalkotásban — a majom éppen úgy elcsodálkoznék egy markába nyomott ketyegő zsebórán.

*

Hogy megértsük azt a művészetet, amelyet a mai nemzedék keres, ahhoz a szemnek olyan finomsága, olyan érzékenysége szükséges, amilyen kevés emberben van meg. És igen kevés festőben. Olyan szem kell hozzá, olyan fogékony, annyira finom, mint a legszubtilisabb muzsikus füle, amely az árnyalatok egyetlen megpillantása révén érzi, látja, tudja az összes szomszédárnyalatokat, a legösszetettebbeket, a legkényesebbeket s ezt érzi, tudja, látja kéjes gyönyörűséggel.

Az ilyen szem finomsága és gyakorlottsága megkülönbözteti a legrejtettebb átmeneteket s élvezi végtelen örömmel azokat az akkordokat is, amikről a tömegnek sejtelme sincsen.

A tömeg, — amelynek művészeti nevelése még nem teljes és soha nem is lesz teljes — nem ismer csak néhány színt, az anyaszíneket, azokat, amelyekről az ó-kori poéták is daloltak már. Mert az ó-koriak nem ismerték az árnyalatokat, csak úgy nem, mint a hangokat, a festészetet épp oly kevéssé, mint a zenét. Az ó-kori írásokban alig néhány színről történik említés. Volt érzékük a rajz iránt, szerették a formák harmóniáját, a mozdulatok kecsességét, de a mesterséges színek rejtelmes szépségéről mitsem tudtak, mint ahogy nem tudtak annak a zenének elbűvölő hatal-

az egyszerű és közvetetlen hatást, amit valamely dolog vagy valamely esemény gyakorol érzékeinkre és lelkünkre, nem szabad összetévesztenünk azzal a nemesebb s mennyivel szövevényesebb hatással, amit annak a dolognak vagy eseménynek ábrázolásában megnyilvánuló művészet gyakorol. A legborzalmasabb, a legvisszariasztóbb valami válhatik csodálatraméltóvá egy nagy művész ecsetje vagy tolla alatt.

Igen ám, de a közönség és számos kritikus — írók — rákényszerítették a festőkre az irodalmi pikturát; követelik a képtől, hogy meséljen, régi mesét vagy újat, meséljen az ó-kor történetéből, a néhai emlékiratokból, akár szomorú, akár vidám, legtöbbször valami érzékcsiklandozó históriát, vagy meséljen valamit a lapok törvényszéki rovatából s ez éppen olyan veszedelme a festés művészetének, mint amilyen veszedelem a művészíró munkájának a kapós tárcaregény.

Mert a tömeg, mitsem sejtvén arról a művészi gyönyörűségről, amely a nézés révén támad az agyban, nem lát s nem érez, csak naivul; múzeum vagy képkiállítás éppen csak annyi neki, mint a megrajzolt s megfestett olvasmány.

De akad a közönség körében is, akit a természet megáldott ily művészi gyönyörűségre termett fogékonysággal és ezek, végre is, majd csak felülkerekednek; hanem kevesen vannak, ritkák, elvesznek a tömegben s hangjukat későn halljuk meg, nagyon későn.

Nos tehát, ki az illetékes, kinek van joga véleményt mondani? A festőknek?

Szó sincs róla. És azért, mert: lehetetlen, hogy elfogultak, részrehajlók ne legyenek minden olyan társukkal szemben, akinek más a temperamentuma, mint az övék, tehát más úton jár, mint ők.

Például: Puvis de Chavannes azokat az álmokat keresi és marasztja, amelyek az ő szemei előtt vonulnak el, az ő festő-poéta szemei előtt.

Már most hogy értené s hogy tudná elfogulatlanul méltányolni Meissonnier nagyítóüveg alá való pikturáját?

Az álmait iparkodik vászonra adni Gustave Moreau is, de micsoda aprólékos pontossággal!... Vajjon csodálta s megértette őt Courbet, az a markos, bárdolatlan kolorista?

A Szépművészeti iskola emberei, azok a hagyományokkal telített szabatosak, mily fölényesen vonogatják vállukat Manet vagy Monet előtt, mindenki előtt, akit a közszokásos magatartás lázít, aki megveti az iskolás

DEÁK-ÉBNER LAJOS VÁZLATKÖNYVÉBŐL

rajzolást s a szabályok szerint beállított képet, keresvén ehelyett a tónusok gyorsan rebbenő harmóniáit, keresvén azt az igazságot, amit az elődök még meg nem találtak. Mert ha a természet maga nem is változott, de módosult az emberi nézés s ráismer szavakkal ki sem fejezhető színekre is már.

Tessék, nézzük csak az új, a modern szöveteket. Ki mondja meg szóval, milyen a színük? Nézzük a khinai sárgákat és rózsaszíneket, a vöröses lilák egész gammáit, a rózsaszínű lilákat, a narancssárgás-lilákat és azt a számtalan új zöldet, amit szemünk ma már megkülönböztet, de nevet még nem találtunk számukra.

Vajjon a realisták, hatalmas zsenijük ellenére, tudják kellően méltányolni Watteau ecsetjének báját?

Nap-nap után, mily kicsinyléssel beszélnek a modern ecset mesterei a régi festés egy-egy mesteréről. Ingres mily türelmetlen volt Delacroix iránt! Delacroixt szidták s kicsinyelték összes kortársai és így járt Corot, így Millet és így sokan.

*

Ha tehát senki nem illetékes, ha senkinek sincs jussa véleményt mondani a festészetről, mit keresünk a kiállításon? Képeket megyünk nézni, egész naivul, amint az jó polgáremberhez illik. Sétálunk teremről-teremre, mint a többiek, nézegetjük egymást s a képeket, hallgatjuk, amit más mond s elmondjuk azt egymásnak is. Színről s rajzról hallgatunk, egymás ízlése felett nem vitatkozunk.

Nézzük a képeket és a festőket is, azaz: keresgetjük őket, hogy ez vagy amaz a piktor miért választotta ezt vagy amazt a témát. Nyomozgatjuk szándékát, eszméit, érzékenységét s megkeressük, mivel iparkodik lekenyerezni a magunkfajta egyszerű embereket. Óh! micsoda szép keleti hölgyek henteregnek a tarka kanapékon, soha szultán olyan szépeket nem látott! Micsoda gallus vagy frank vitézek! Milyen rettenetes a szemük s milyen hatalmas kenderszőke bajuszuk van! Milyen borzasztó és milyen megható jelenetek, micsoda kifejezésteljes gesztusok! A kis gyermekek nem győznek csodálkozni:

— Papa! oda nézz! hogy haragszik az a bácsi!

Vagy:

— Óh, mama! milyen beteg az a néni!

*

Sajnálkozzunk egy kicsit a piktorok felett!

Belépvén a Szalonba, mintha ütés érné az ember szemét, fáj a szemnek az a sok nyers szín s az az erőszakos világítás; a fájdalom apránként migrénbe tompul át. És így bódorgunk teremről teremre, mind riadtabban. Vakít a sok erőszakosan harsadó szín, kápráztatnak az izzó aranykeretek, szinte keressük: nem árulnak itt afféle füstös üvegű pápaszemeket, amilyeneket napfogyatkozás alkalmával kínálnak az utcán? . . .

Sokkal kényesebb, finomabb művészet a piktura, semhogy az a merő árnyalat megtűrné az ilyen tömeges beraktározást. Vegyük hozzá, hogy ahány kép, az mind megannyi más világításban, más és más helyen, más és más körülmények között készült s hogy hatása teljes legyen, ugyanolyan világításban kellene bemutatni.

És a váratlan szomszédságok! Mily kakofónia! . . . . Piros tülekedik a pirossal, kék gyomrozza a kéket, mintha kétségbeesetten verekednének, hogy így egymásmellé kényszerítették őket. A finom s gyöngéd munkát agyoncsapja a színeiben hivalgó sok nagy vászon. Ordítanak s az üvöltés elnyomja emezek szelíd suttogását.

Az ember azonban hozzátörődik mindenhez. És megyünk, megyünk, mind fásultabban, teremről, teremre. . . .

*

Amióta, elég meggondolatlanul, két cikket írtam a Szalonról. már sokan kérdezték tőlem:

— Ugyan! hát ön is képeket gyűjt?

Hasztalan tiltakozom, hiába esküszöm ártatlanságomra, becsületességemet hiába hánytorgatom, csintalan mosollyal bólintanak: jó! jó! ismerjük az effélét!

Lázít ez a gyanu s nincs mód védekeznem ellene. Íme, kijelentem nyilvánosan, hogy képet nem kaptam és nem is fogok kapni egyetlen kiállító festőtől sem. Bevallom, e kijelentés

nem esik túlságosan terhemre s nem is olyan túlságosan könnyelmű, mint amilyennek látszik. Agyafurt nép a piktor! És jó kereskedők. Ha cserébe a dicsőségért, amit a kritikustól kap, ád valamit, olyasmit ád, amin egyébként túl bajosan adhatna. Azonban mi, írók, mi sem vagyunk ügyetlenebbek! Tessék csak elolvasni, amit barátságból, potyára adunk valamely lapnak vagy frissen indított folyóiratnak: az a cikk, az az elbeszélés alig ér többet a fehér papirosnál. Így a meg nem fizetett kép is, mert a talentum is árúcikk.

Szegény meg nem vesztegethető kritikusok!

Micsoda kínszenvedésnek vannak ők kitéve! Mint a tanu, aki eskü alatt vall, esküszöm, hogy csak igazat mondok és elmondok minden igazat.

Éppen belékezdtem az igazmondásba ma reggel, amikor érkezik a postás s hoz vagy negyven, ötven levelet.

Az első:

„Kedves Barátom, kérlek, ne feledkezzél meg beszámolódban X. barátnőnk sikerült szép arcképéről. Lekötelezed öreg cimborádat, aki feltétlenül számít reád."

A második:

„Kedves Uram, barátaim egyike igen sikerült tájképpel vesz részt az idei kiállításon, engedje remélnem, hogy az a jó viszony, stb. stb." Aláírva: egy igen szép asszony, akinél gyakran s pompásan ebédelek.

A harmadik:

„Kedves Öregem, légy kedves X-hez, aki remek dolgot állít ki. Számítok rád s már igéretet is tettem nevedben."

A negyedik:

„Uram, egy hölgy, aki szerencsés volt önnel ebédelni a minap s akivel ön oly lebilincselő beszélgetést folytatott, íme bátorságot vesz, hogy szives érdeklődésébe ajánlja, stb. stb." És milyen csinos, de mennyire csinos ez a hölgy!

Az ötödik:

„Édes, aztán ne feledkezzél Z-ről! Örömet szerzel nekem és én nem szoktam hálátlan lenni . . . ."

A hatodik:

„Kedves és igen tisztelt Kartárs úr, olvastam remek kritikáit, engedje meg, hogy különös figyelmébe ajánljam Z. barátomat, aki . . ."

Ez is Z-t ajánlja!? . . . Az ember belépirul, de hát mit csináljon az ember! . . .

*

És kaptam levelet szenátoroktól, képviselőktől, akadémikusoktól, kaptam a csizmadiámtól, borbélyom két festőre hívta fel figyelmemet s valami kitünő hajkenőcsöt is ajánlott; mosóném ajánlatát az inasom közvetitette. (Egy szegény tájképfestőre mos a derék asszony.) Kaptam levelet befolyásos hölgyektől, akiknek lehetetlen nemet mondani; kaptam igen bájos hölgyektől, akiktől mindent remélhet az ember és kaptam hölgyektől, akiknek nincs jogom nemet mondani. És kaptam maguktól festőktől, akik igen bölcsen úgy okoskodnak: maga fűtsön, aki melegen akar maradni!

A kérések, az igéretek s a bókok eme özöne zuhogott reám, elolvadtam, mint meleg esőtől a jégcsap

Csak azok nem írtak s azok érdekében nem írtak, akiket tehetségük is eléggé ajánl.

Mégis, lelkiismeretem nem hagyott nyugton. Küzködtem magammal négy napig, kerestem a kibuvót mindenfelé.

Bekopogtattam a jelesebb kritikusokhoz. „Legyen szeretetreméltó!" — tanácsolta ez. „Legyen könyörtelen!" — biztatott amaz, mindketten a világ leközönyösebb hangján. És íróasztaluk teli volt levéllel.

Egy-egy írásra ráismertem.

Gondoltam: megyek valami paphoz, meggyónok. . . . Hátha megkérdeznék egy zsüritagot: hogy utasítanak vissza egy olyan képet, amelyet sokan és nagyon ajánlanak?

A zsüritag megsúgta: „Kedves levélben társaimra kenem a visszautasítás vádját".

Ehhez a módszerhez én nem folyamodhatom.

És ekkor határoztam el, hogy nyilvánosan meggyónom helyzetemet s kritikámban N. A. (Nagyon Ajánlva) betűvel jelzem azokat a képeket, amelyeket csábító szép hölgyek protezsálnak, A. (Ajánlva) betűvel barátaim, az akadémikusok, a szenátorok, képviselők s érdemes szállítóim pártfogoltjait, a kis *a* betű jut azoknak, akik maguk ajánlották figyel-

KUKORICAFOSZTÁS 1890
DEÁK-ÉBNER LAJOS TANULMÁNYA

membe magukat, S. A. (Semmi Ajánlás) betűvel jelzem azt a nyolc-tíz képet, amelyekkel senki sem törődött.

Meggondoltam.

Hátha csak a számát említeném meg azoknak a képeknek, amelyek végett senki sem zaklatott?... Igen, de így meg több név jutna beszámolómba, mint amennyi a kiállítási katalogusban van! Mert pártfogolták nálam még a visszautasítottakat is.

Elsodort az ár engem is. Lelkiismeretemet elringatta az önzés, elcsábított egy-egy bájos mosoly emléke és eszembe jutottak barátnőink remekül terített asztalai. . . .

Töredelmesen bocsánatot kérek azoktól a kritikus társaimtól, akik hozzáférhetetlenek; akire se kérés, se könyörgés, se hízelgés nem hat, — az vesse reám az első követ! . . . Én elveszett, én megrontott és megvesztegetett kritikus vagyok, igen, az vagyok, — és én vagyok az egyetlen! . . . A többi mind, mind érintetlen maradt! Bocsánat nékem! Óh, bocsánat nékem!

Azzal kezdtem: senkinek sincs joga azt állítani, hogy véleménye csalhatatlan a festészet terén.

Bezzeg a szobrászatban mindenkinek tájékozódva kéne lennie, mert hisz mezítelen emberi testet, többet vagy kevesebbet, de látott mindenki s módja adva vagyon az összehasonlításhoz.

De ez se használt!

A képfaragó művészete, úgy, ahogy azt a legrégibb kortól folyvást művelik, egyszerű, mint a pékmesterség. Miben áll? Ábrázolni márványban, gipszben vagy agyagban egy férfit vagy egy nőt, mindig ugyanazt s alig változó két-három pózban. . . .

Az illető táncolhat, birkózhat, sírhat, nevethet, dühösködhetik vagy könyöröghet anélkül, hogy testének alakja változnék, mert misem hasonlít kevésbbé egy élő emberhez, mint éppen egy márványba faragott ember. Ahány élő ember, megannyi más termet, más formák, más arányok. Nincs kettő, aki hasonlítana egymáshoz, míg a márványba faragott ember

CSEREPES VÁSÁR 1905
DEÁK-ÉBNER LAJOS RAJZA

Deák Ebner Lajos

kok pattognak, a szokásos szilveszteri köszöntések zengenek az ablakok alatt, gyermeksereg hangoztatja minden utczán öt-hat ház ajtajában:

Halott van, nagy halott, mégsem harangoznak,
A halottas háznál nem is síránkoznak,
A mely napon meghalt, el is temettetett,
Másnap a megholtnak gyermeke született.

Anya sohasem volt, mégis szült napokat,
Háromszázhatvanöt élő magzatokat, stb.

Hasonló kántálások folynak *farsangban* is, midőn a sihederek hosszú fa-nyárssal fegyverkezve járnak házról házra, a kapott ajándékot nyársra húzzák, s ha megtelt, hazatérnek a martalékkal lakodalmat csapni.

Az *ünnepek* délutánjait a fiatalság mindenütt játékkal, tánczczal tölti. Néha a korcsma udvarán tánczol, de legáltalánosabb a pázsiton (játszó) mulatás, hol laptáznak, futkároznak. Az alsó dunamelléki magyarság körtáncza érdekes látvány. A hány leány és új menyecske a faluban, sokszor százával is, kéz kezet fogva karikába áll s dalolva lejt jobbról balra. A dal rendszerint lassú magyar. Újabb-újabb dalok kerülnek föl, míg végre a közelben álldogáló legénység rájok rohan, a koszorút széttépi, a dal s vele a táncz is frissbe csap át.

Farsangban, sátoros ünnepek másodnapján gyakoriak a rendezett bálok is ma már. A pusztai, tanyai nép sem akar elmaradni a várostól, s a gányók is mulatnak a maguk módja szerint. Hivogatásról pusztákon szó sem lehet; e helyett a rendező leállít a tanya szélébe egy fiatal jegenye-szálat, melynek hegyéről színes kendők lobognak, hírül adván az egész pusztának, hogy „itten ma bál lészen".

Az ilyen bálban két-három vályogvető czigány húzza késő hajnalig; és ha czigány nem akad, van tambura és czitera minden tanyán, sőt vannak a gányók közt ügyes guitározók is, kik a húrok halk zöngését élénk és erős fütytyel kisérik. Szentes vidékén „tekerő" a neve egy forgós billentyűs húros szerszámnak, melyet helyben készítenek s zenéjét énekkel kisérik. A duda nem magyar szerszám. A juhásztilinkó lágy sirásán elmerengünk, egyébként az egyes hangszert — a czimbalom kivételével — nem kedveljük, valamint a fúvó hangszereken sem lelkesülünk, noha ma már sokfelé működnek a parasztlegényekből alakult *síposbandák*, kik ügyesen bánnak a fúvószerekkel. A *tárogató*, mely őseink lobbanékony vérét úgy föl tudta gyújtani, régiségtárakba került kiszakadt nyelvével. Ma már senki sem

Úrnapi körmenet.

Om II.

Piaczi kávémérés Szolnokon.

Om II.

temérdek kis bögre, nagy bögre alatt, — körülöttük sürög-forog legénység és fehérnép, vásárfiát követelve, cserélve, ismerkedve és megismerkedve örökre is; vett portékáikkal lassú kényességgel bámúltatják magukat; öcsém uraméknak nyakukban az irhás suba, vállukon a régi, és két kalap a fejükben egymás tetején, a régi meg az új. Erőtelenebb bácsik dünnyögve bandúkolnak haza felé, hajtja őket az asszony, mert a bácsi már a negyedik csomó „masinát" gyújtogatja, mégsem bír rágyújtani. Gazd'uram sóhajtozhat; a cserépedény-vásárlásnak sohasem lesz vége. Már egy egész nyalábbal összeszedett a ravasz teremtés, nyilván hogy *egy maga* ne bírja haza. „Hát egy kis áldomás, anyjuk!" — szól végre bátortalan bátorsággal. „Áldomás! ott az öt gyerek, az a keed áldomása!" — felel a menyecske, s megrakja serpenyővel a kaszához szokott karokat. Pedig az áldomásnak megtagadása egészen alkotmány elleni merénylet Magyarországon. Mert akár eladunk, akár veszünk, akár keresztelünk, akár temetünk, az áldomásnak meg kellene ám lenni. Hogyne! mikor ez a szokás ezer esztendős örökünk, ránk szállva honszerző őseinkről, kik a Tarczal hegyén „magnum fecerunt áldumás".

A vásár poros és fárasztó. Sokkal kedvesebb, félig vallási, félig polgári, — félig családi, félig társadalmi ünnep a *búcsú*, hol a rokon elemek találkoznak és az idegen elemek is rokonúlnak. A római és görög katholikusok, a szerbek, a sokaczok búcsúi, a bácskai kálvinista németek templomnapjai, délelőtt áhítatosságra, délután barátkozásra és vigalmakra osztva be, midőn minden háznál terített asztal, minden udvarban a házról-házra járó czigány zenéje mellett táncz és áldomás van. Vendéget nem szoktunk búcsúra hívni, de minden becsületes embert, idegent is, a ki megtiszteli házunkat, szívesen látunk. Vidéki legényeknek is megtörlik a lyányos házaknál a széket, és a vidéki leányokat sorba tánczoltatják a helybeli legények, mert a búcsú egyszersmind leány- és háztűznézési alkalom is. Legény-verekedés, a miről a dunántúli búcsúk híresek, az Alföldön ritkán fordúl elő. Minden keresztény felekezetnek van búcsúja, csak a protestáns magyarságnak nincs, de azért ő sem gyűlöli, a mi jó. Sokacz, szerb, német stb. *ösmerőseit* (így nevezzük azt, a mit a rómaiak hospesnek hívtak) búcsúikon látogatja meg, kiket ő viszont szüretre vagy sátoros ünnepekre hívogat. Ha pedig velök egy községben lakik, csakúgy el-lakja a búcsút, mint katholikus szomszédja. Kapuja csak úgy tárva, udvara telve, asztala terítve, szíve nyílva. Mért ne örűlne ő is, ha felebarátja örűl! Nem volna akkor magyar a nevünk!

Deák Ébner Lajos

Magyar Művészet

1934. 54, 55, 170.

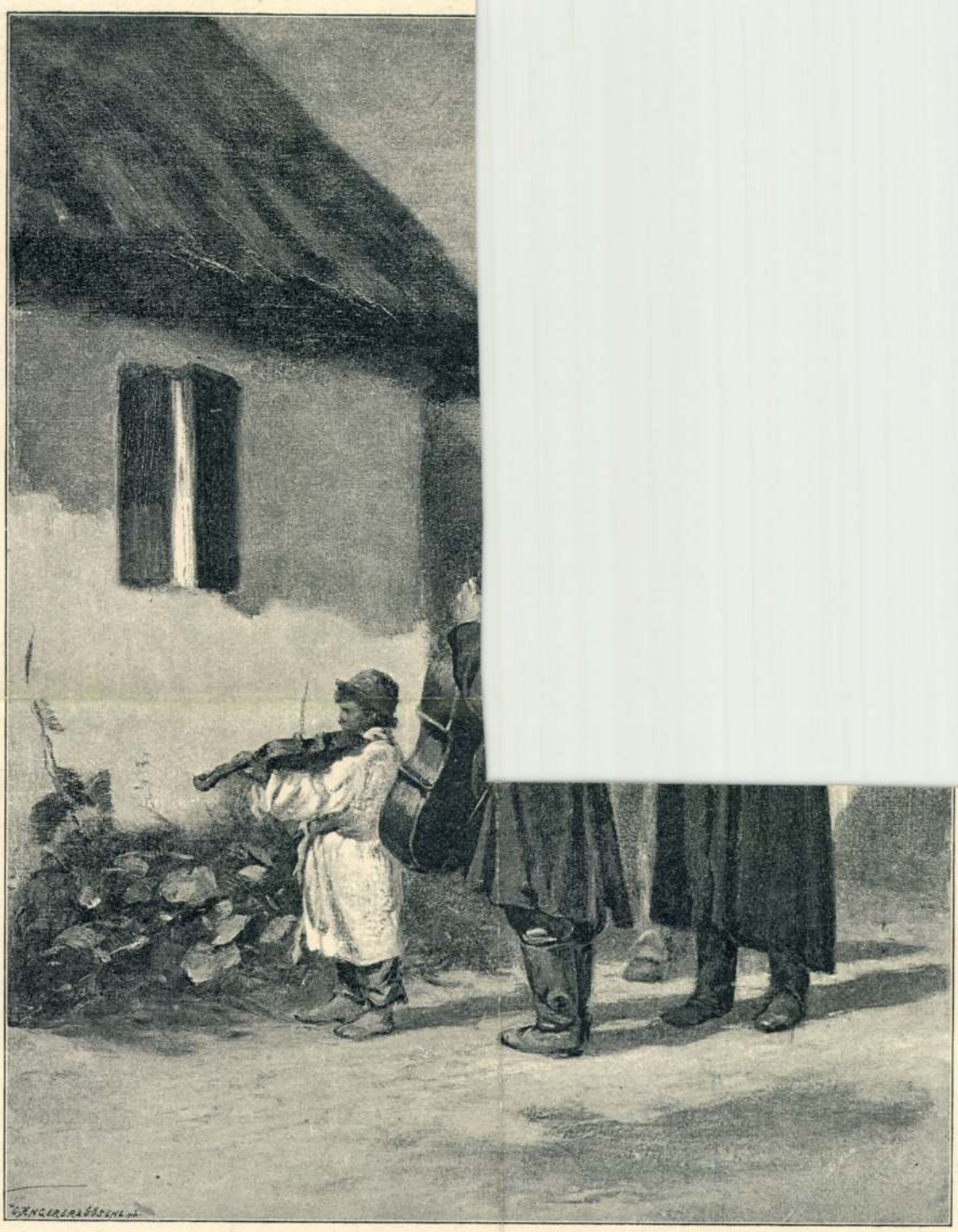

A «Magyar Szalon» eredeti rajza. Festette Kacziányi Ödön.

ÉJJELI ZENE FALUN.

II. ÉBNER LAJOS.

Még mindig nincs eldöntve az a kérdés, valjon a rajzolás magasabb niveaujú kelléke-e a képirásnak, mint a szinezés. Azt azonban bátran állíthatjuk, hogy a pontos rajzolás után való törekvés volt az, a minek a képirás a renaissancebeli óriási föllendülést köszönheti. Az anatomia és a természet tanulmányozása elsőrangú tényezője volt a renaissance festészetének, annyira, hogy az akkori művészek nagy része a ruházott alakok festésénél először az anatomiailag pontos mezítelen testet, sőt még előbb magát a csontvázat rajzolták meg. Ezért foglalkoztak oly sokat az olasz mesterek az emberi test anatomiájának tanulmányozásával. És akkor, a midőn a természet studiumát elhagyva, szinezési ügyességre kezdtek törekedni, beállott a modorosság, a melynek káros hatása alól csak a modern képirás kezd szabadulni. Itt meg oly egyoldalúság kezd lábrakapni, a mely komoly veszélynek a csiráit rejti magában. Az ugynevezett

realisztikus irány — egyike a megszámlálhatatlan modern árnyalatoknak — abban látja a képirás jövőjét, hogy a természet tanulmányozását a szinezés rovására kezdi előtérbe tolni. Minden előnye mellett van valami modorosság az Uhde és hivői festészeti irányában, a mi azoknak alkotásait bizonyos fokig élvezhetetlenné teszi.

Ugyanezen jelenség tűnik szemünkbe, ha azon tárgyakat veszszük szemügyre, a melyeket ezen festők feldolgoznak. Az élet jeleneteit állítják elénk, a nélkül, hogy a mindennapi jelenetekhez hozzátennék azt, a mi egyedül ad nekik létjogot a képirás nagy birodalmában, — az individualis felfogás zamatját. Képeik olyanok, mintha egy oly fényképező készülék hozta volna őket létre, a mely a szinek és tónusok egyes nuanceait kifejezésre tudja juttatni, de hiányzik belőlük a realisztikus felfogás első kelléke, az élet, a mozdulat. Pedig a képirásban, ép úgy mint az irodalomban, a mindennapi élet jeleneteinek csak úgy van jogosultságuk, ha azokban valami momentum, legyen az akár általános ethikai, akár specziálisan művészi, van kifejezve. Innen van, hogy a Teniers vagy Breughel-családnak a népélet alacsony komikumát feltüntető festményei oly nagy művészi becsű alkotások. Mert az oly képek, a melyek tárgyuknál fogva nem imponálhatnak, vagy valami eredeti felfogás, vagy valami új kisérlet által kell hogy tetszésünket megérdemeljék. Ha sem az egyiket, sem a másikat nem találjuk föl valamely ily tárgyú festményen, akkor a művész elhibázta czélját.

Ébner, a mi a tárgyakat illeti, a művészek ezen első osztályához tartozik. Nincs oly alacsony rétege a társadalomnak, a melyet ő nem venne ecsetjére, de ki birja fejezni azt a költői vonást, a mely az ily képet megmentheti aztán a köznapiasság vádjától. Noha képeinek tárgyát csaknem kizárólag a magyar nép életéből meríti, azért még sem mondhatjuk, hogy az ő alkotásai nemzetiek volnának, bárha csak oly értelemben is, a mint én a nemzetiséget felfogom. Tehetséggel és nagy tudással alkotott dolgok ezek, a melyek tetszenek azért, mert eléggé érdekes thémát mondanak el élvezhető formában, de a melyeken ép úgy meglátszik, hogy a művész, épen az ő nagy tudásának tudatában, játszik a nehéz thémákkal, bravouroskodik. Ha a természet legnehezebb szinezési nehézségeit akarja vásznán előcsalni a művész, és ha ez nem sikerül neki, az nem az ő hibája, hanem az emberi eszközök fogyatékosságának szükséges következménye. De csakis az ő hibája

Losonczi Lipót :)
Művészeink :
Magyar Szalon 1892, ~~ott~~ n.
44–47. l.

az, ha oly thémákat és problemákat keres szüntelenül, a melyek még ha megoldatnának is, nem lennének valami nagy hasznára a képirás fejlődésének. Ezért meg is esik néha, hogy egyik vagy másik képe nem tetszik, mert nem tudjuk megbecsülni benne azt a tulságosan sok studiumot, melyet ily igénytelen, semmitmondó tárgyba fektetett. Nem azért, mintha barátjai volnánk az ujabb időben lábrakapott felületes iránynak, hanem azért, mert azt a helyes középutat keressük, a mely a tárgy fontossága és a kidolgozásba fektetett művészi tudás közt okvetlen kell hogy fennálljon.

Ha ez utóbbi állításom az első pillanatra helytelennek látszanék, ugy megokolására a következőt hoznám fel. Más követelés az, a melylyel egy történeti vagy bibliai festmény, és más, a melylyel egy népéleti jelenetet feltüntető vászon elénk lép. Ennek egész ambiciója az, hogy valami népszokást megörökítsen, és a kulturhistória szempontjából gyakran eléggé fontos is lehet. Azonban a történeti vagy bibliai képirás, a mely a mellett, hogy az eseményt elmondja, még ugyszólván didaktikai szerepre is vállalkozik, megtanít arra az erkölcsi tanulságra, a mely abban a történeti jelenetben rejlik, és mintegy levonja a konzekvenciát a multnak eseményeiből. Világos, hogy az a képirás, a mely nagyobb praetensióval lép föl, nagyobb mértékkel mérendő, mint a másik. Jobban megkövetelhetjük tehát a történeti, mint az életképirótól, hogy terjedelmesebb studiumnak eredményét mutassa be vásznán. Ellenben az oly életkép, a melybe ugyanazon tudást fektetett a művész, mint egy történeti festménybe, nagyon emlékeztet arra a mesebeli békára, a mely ökörré kivánta magát felfújni.

Ébner Lajos Budapesten 1850-ben született. Tanulmányait a müncheni akadémián végezte, a honnan Párisba költözött. Itt hosszú időn át önálló műterme volt, a hol télen át dolgozott. A nyarat vagy Bretagneban vagy más vidékeken töltötte, hol a népéletből vett alakokat, csoportokat és jeleneteket tanulmányozta. Nincs művészünk — és ez állításom nem hyperbolikus értelemben veendő — a kinek akkora tanulmány- és vázlat-gyüjteménye volna, mint Ébnernek. Innen az a nagy virtuozitás, melylyel alakjait kezeli, és a mely néha bravouroskodásba csap át. Párisból, a magyar kormány hivásának engedve, hazajött, és tanári állást vállalt el a mintarajztanodában, a hol jelenleg is működik.

Mint már említettem, a népélet ezernyi jeleneteit megannyi változatban örökítette meg Ébner. Hogy művészi egyéniségének mi felel meg leginkább, azt ama körülmény bizonyítja a legjobban, hogy az általa ismert nemzetek között a magyarban tudta föltalálni azt a vonást, a mely az ő művészetének irányával rokon. Különösen a Tisza vidékén és Szolnok környékén érzi magát annyira otthonosan, hogy e vidék levegőjének minden egyes rezgését és változatát rendkivüli ügyességgel tudja megrögzíteni. A tárgyak megválasztásában is nagy ügyességet tanusít, de az egyszer választott tárgyat annyira megszereti, hogy azután kelleténél huzamosb ideig foglalkozik vele, a mi nem mindig válik a kép előnyére.

Szinezése, a mellett hogy élénk és eléggé változatos, csaknem mindenkor természetes is. Művészeti tevékenységének igen fontos oldalát képezi a különböző képirási technikákban tett kisérletei. A tempera-festésben keresi azt a festési módot, a melyet a régi mesterek alkalmaztak, és a melynek hatása alatt képeik oly kerekded egész gyanánt hatnak, a nélkül, hogy az olaj-technikában elkerülhetetlen nagy pepecselést észrevennők rajtuk. Fölemlítettem e körülményt azért, mert a képirás fejlődésére nézve igen fontosnak tartom, hogy most, a midőn az olajtechnika föltétlenül uralkodik, már titokban folynak a tempera-kisérletek, és lehetséges, hogy eljön még az az idő, a midőn ujra harczra szállnak a két technika hívei. Bajos dolog volna előre megmondani, hogy e harczban melyik fél marad a győztes. De már e kisérletezés magában véve is kedvező világításban tünteti föl Ébner művészi individualitását, a mennyiben arról tesz tanúságot, hogy művészi tudását komoly képirási problemák megoldására fordítja.

Az alakok elhelyezésében és csoportosításában mindenkor a helyes uton jár. Thémáit meglehetős szerencsével választja meg, de sokszori ismétlésük által elcsépeli őket, a nélkül, hogy valami új, eredeti gondolatot tudna bennük kifejezni. Különösen vásári jeleneteiről mondhatjuk ezt, a melyeken ugyanegy esemény van többféle variációban feltüntetve, a nélkül azonban, hogy a már egyszer földolgozott tárgyat egy második feldolgozás alkalmával valamely új oldalról volna képes bemutatni. Ezért helyesen teszi, hogy ujabb időben az aktfestésre adta magát. Csakhogy ecsetvonásai itt sokszor kemények, és a vonalrajzban nem domborodnak ki elég plaszticzitással. És elég különös, hogy Ébner, a ki vásári és a népéletből vett jeleneteiben csaknem mindig szép levegős hatású képe-

ket fest, az oly alkotásokban, a hol a figuralis oldal lép előtérbe, nem tud képeinek elég légiességet kölcsönözni, és nem látja az éthernek azt a finom undulácziójá, a melynek festői visszaadása, minden káros befolyás daczára, oly nagygyá tette a modern képirást. Ezen képein azonkivül valami édesség, hogy ne mondjam, konvenczionális vonás vonul végig, a mi oly határozott művészi individuumnál mint Ébner, ha nem is elidegenítő, de mindenesetre feltünő jelenség. A mi alakjain meglep, és a mi Ébner művészetét oly magasra helyezi, az a plaszticzitás és a mozdulatok erőteljes, dramatikus volta, melyet a fény és árnyék helyes elosztása csak növelni képes.

Szinezés dolgában Ébner egyes alkotásai egymással a legbizarrabb ellentétben állanak. A mig ugyanis egyes képein az élénk színhatásokat, és a szinek változatos ellentétét kedveli, addig más alkotásaiban sötét alapon fest sötét szinekkel. Csakhogy e szinezési ellentétek csak látszólagosak, mert valamennyi képein a szürkés-barna alaptónus dominál. Nem tekinthetjük tehát ezt öntudatlan és terv nélküli kapkodásnak, hanem különböző szinezési problemák fölvetésének, a nélkül, hogy a művész akár az egyiket akár a másikat megoldaná, vagy csak megoldani akarná is. Ő megelégszik azzal, hogy a problemát fölvetette, annak megoldását egész helyesen a jövőre bízza. De az bizonyos, hogy akár belső vagy külső térségben történjék a cselekvés, szinezésében mindig van valami originalitás, a mi a mai eltanult művészi irányok korában eléggé fontos és jól megbecsülendő körülmény. Igy például «Hazatérő aratók» czimű festménye rajzban és szinezésben egyaránt korrekt alkotás. Ugyanezt mondhatjuk a nemzeti muzeum képtárában levő «Husvéti körmenet»-éről, a melyben az egyes alakok jellemzése, és az egész cselekvés kidomborítása, pointirozása kiválóan sikerült. E képnek színhatása azonfelül eléggé élénk, az egyes tónusok szépen válnak el egymástól, a nélkül azonban, hogy egymást károsan befolyásolnák, vagy hogy pláne az egymásra hatást lerontanák. Egy hibája van e képnek és ez a légtávlat elégtelen volta, miáltal az alakok elhelyezése a térben nem elég fesztelen, nem eléggé könnyed. Ez okozza azt is, hogy ezen képe túltömötten hat, oly hiba, a mely valamely kép hatását gyakran megsemmisíteni képes.

Ébner legerősebb oldala a karakterizálás erőteljességében rejlik. E tekintetben oly alkotásokat hozott létre, a melyek a jellemzés netovábbja gyanánt tekinthetők. Ilyen például egy falusi biró feje, a mely prototipus gyanánt tekinthető a maga nemében. Ez arczban ki van fejezve a suppremátia és ravaszság mellett az a végtelen nagy korlátoltság is, a mely az ily nagy férfiakat jellemzi. Hogy a lyrai hangulatot is megkapóan tudja kifejezésre juttatni, azt legjobban egy kis, körülbelül képnek ható szines vázlata is bizonyítja. Egy szerelmében csalódott leányzó bánatos kézmozdulattal tolja el magától a rokkát, «már nekem a fonás sem kell». E kis képen annyi a poézis és a megkapó természetesség, hogy én bátran merem állítani, hogy az összes Gretchen alakokat messze felülmulja és túlszárnyalja. Alighanem ilyennek képzelte maga Göthe is az egész világirodalom női alakjainak eme legbájosabbikát, a mely egy megtestesült költemény, egy megvalósult eszménykép. E kicsiny, igénytelen képben több művészi erő és tehetség nyilvánul, mint sok nagy vászonban. Ez egy igazi életkép, nem abból a belső tartalom nélküliekből való, a melyek csak azért festetnek meg, hogy a művész alkotott légyen valamit, hanem abból a másik fajból, a mely az élet ezernyi jeleneteiben, a melyek mellett részvétlenül elhaladunk, egy oly mozzanatot képes fölfedezni, a mely figyelmünket tökéletesen leköti.

Hogy végezetül Ébnernek itt közölt képeiről is szóljak, ha nem akarok ismétlésekbe esni, meg kell elégednem annak a konstatálásával, hogy ezekben az Ébner-féle összes hibák és erények egyaránt föltalálhatók. Azaz, hogy csak egy hiba, és ez az alakoknak túlságos tömörítése. Egyébként rajzban és felfogásban egyaránt igazi művészi alkotások, a melyek a hivatott művész bélyegét magukon hordják. Különösen a szolnoki vásári részleten az eső utáni, de egyszersmind eső előtti vízgőzzel telített levegő nagy könnyedséggel van megoldva, mig a vásári dobos csoportján egy darab igazi hamisítatlan magyar népéletkép van művészi módon megörökítve.

Az bizonyos, hogy Ébnerben igazi művészi tehetség párosul oly tudással, a melyhez hasonlót idehaza csak keveset találunk, és egyrészről ezért, másrészt meg azért, hogy ő az apró nép-genrenek hazánkban csaknem egyetlen művelője, előkelő hely illeti őt meg a magyar képirók közt. Az említett hibák talán olyanok, a melyek egy *jó atelierben* oly *komoly* művész által, mint a minő Ébner, könnyen elkerülhetők volnának.

Deák Ébner Lajos

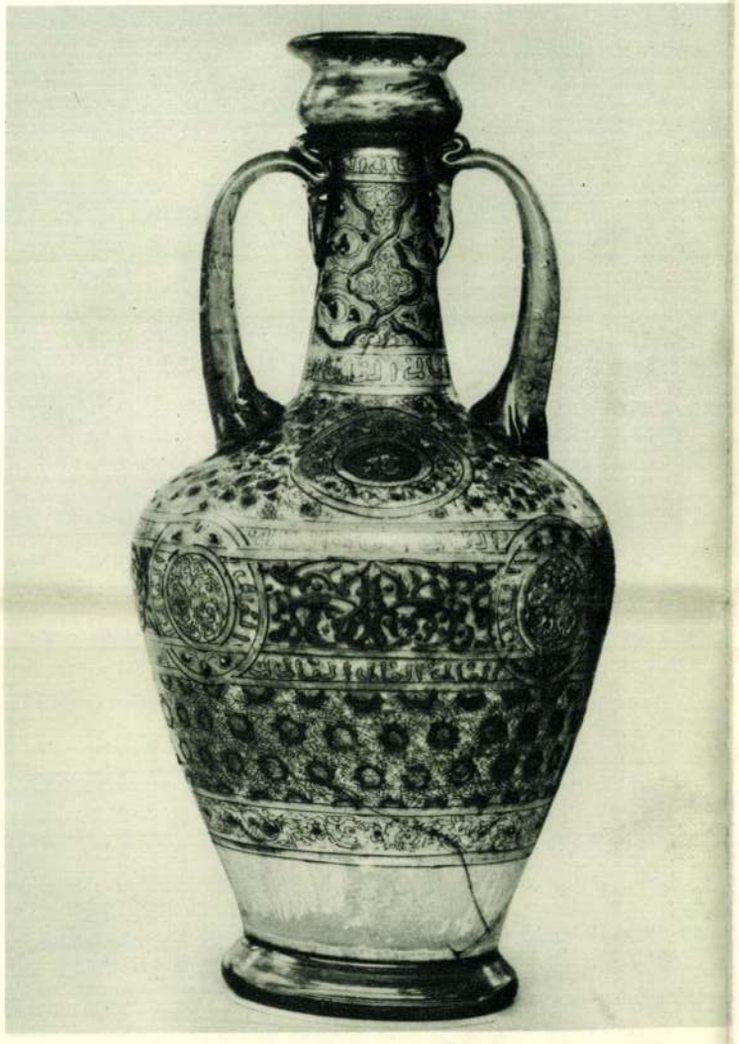

XIII. századi sziriai vagy mezopotámiai üvegedény. A bécsi Szt. István templom kincstárának letéte az ottani érseki múzeumban

Sziriai üvegedény a XIII. századból. A bécsi Szt. István templom kincstárának letéte az ottani érseki múzeumban

A „Meisterwerke muhammedanischer Kunst". Herausgegeben von F. Sarze und f. R. Martin c. mű reprodukciói nyomán Verlagsanstalt F. Bruckmann A. G. München, 1912

IN MEMORIAM

DEÁK ÉBNER LAJOST 1934 január 20-án, életének 84-ik évében temették el a Kerepesi-úti temetőben. Vele sírba szállt az utolsó troubadúrja a régi szolnoki festők gárdájának, akik az elmult század hatvanas éveiben fölfedezték és hivatottsággal művelték a tiszaparti város nyüzsgő életének kimeríthetetlen festőtémáit. Pettenkofen August, Böhm Pál, Bihari Sándor mindannyian halhatatlan megörökítői egy ország immár eltűnő életének, egy a maga szűzi tisztaságában vonzó álomképsorozat romantikájának. Az ő művészi alkotásaik révén került be a szolnoki név a művészet történetébe. Deák Ébner Lajos a szolnokiak sorában egyike volt a legkiválóbbaknak. Művészi tanulmányait Münchenben 1869-ben kezdte meg és mikor pár év mulva az iskolai kötelék alól felszabadult, már elsőrangú rajzoló volt. Az 1873-ik évben kerül ki Párizsba, ahol az egészséges naturalisztikus irány kerül uralomra, amely a művészeket kicsalta a műtermek akademikus homályából és kivitte a szabad természet ege alá. Bastien - Lepage újjáteremtő művészi irányzata azonnal hatalmába kerítette a Deák Ébner Lajos lelkét is és kitűnő rajztudásával fölfegyverezve visszhangra talált lelkében az a művészi hitvallás, amely akkor forradalmasította az egész világ művészetét. Másfél évtizeden át dolgozott Párizsban és csupán tanulmányai kiegészítése végett tért haza. Első alkotásán, a „Verekedő munkások"-on (1873) még a müncheni iskola utóhatása jelentkezik. Szintúgy második nagyobbméretű alkotásán, a „Gyermekek szőlővel" című művén. A plein-air alkotások sora csak később kezdődik, mert szolnoki letelepedésénél 1874-ben a „Kártyázók" című kompozícióját fejezi be előbb. Ugyanezen évben ismerkedik meg Szolnokon Pettenkofen Augusttal, aki fölfedezője volt a szolnoki élet festői titkainak. Pettenkofen művei láttára Deák Ébner Lajos egyszerre átérezte, hogy ezt a karakterisztikus nyüzsgő életet magyar szemmel kell nézni és magyar szívvel átérezni. Azonnal fölfedezte a karakterisztikus hasonlóságot a francia plein-air párás levegője és a magyar alföld aranyporos levegője között, és amíg Pettenkofen kisméretű képein a mozgalmas vásári életnek szerény epizódjai kerültek megörökítésre, addig Ébner Lajos első művein már a magyar Alföld nagy égboltozata alatt a vásári életnek egész cselekménye játszódik le portrait-hűséggel megörökített alakokban. Pettenkofen művészete az intím részletekre szorítkozik, Deák Ébner Lajos műveinek látszöge kiszélesedik és impozánssá válik. A szolnoki alkotások sorát a „Vásári jelenet" (1881) nyitja meg, ezt követik a „Hazatérő aratók" (1882), „Ujjoncok" (1883), „Virágjóslat" (1884), „A konyhakertben" (1885) és a „Zöldségvásár" (1885). Ezeket követi a „Húsvéti körmenet" (1886), majd a „Vásári baleset" (1866), amellyel már Antwerpenben aranyérmet nyert. A szolnoki sorozat végül a „Nászmenet"-tel (1888), a „Kukoricaszüret"-tel (1889) és a „Tiszaparti halászok"-kal (1890) fejeződik be, mert a rajz kitűnő mesterét a következő évben már az aktok is érdekelni kezdik. A Műcsarnok 1891-i téli kiállításán jelenik meg az első plein-air aktja az „Ébredés", amelyet követ a „Pihenés" (1892), amely Angliában talál vevőre. A Tisza vize azonban visszacsalja a mestert a szolnoki vásártérre és 1904-ben újból „Baromfivásár" című művével, 1905-ben a „Zöldségvásár" című művével és végül 1906-ban a „Cserépvásár" című művével gazdagítja szolnoki alkotásainak sorozatát, melyeknek befejezése lesz a „Terefere" (1907-ben), „Elázott vásár" (1908-ban), s a „Vásárosok" (1909-ben) és végül a „Vegyem? ne vegyem" (1909-ben). A szolnoki tanulmányok az 1909. évben a Műcsarnokban rendezett nemzetközi grafikai kiállításon mutatták be a maguk művészi értékében Deák Ébner Lajos tehetségét és tudását egész kollekcióban, amelyek örökbecsű értékei maradnak művészetének. A magyar föld második csodája, a Balaton is meg akarta hódítani a művészt, de itt nem találta meg azt a művészi gazdagságot, amelyet neki a Tisza vidéke nyujtott. Itt csak a „Falusi nászt"-t festi meg 1910-ben, a következő évben már ismét a szolnoki vásár jelenetei folytatódnak nagyobbszabású műveiben: a „Vásárra menők" és a „Marhavásár" (1911). A „Vásár délutánja" (1911-ben), „Tiszamenti tutajosok" (1913-ban) és a „Vásárrészlet" (1914-ben). Teljessé teszik a szolnoki alkotások sorozatát, amelyekkel neve a magyar művészettörténelem lapjaira került. Allegorikus kompozíciók keveset foglalkoztatták Deák Ébner Lajost. A városligeti Műcsarnok oszlopsora mögött látható al secco festett nagyméretű alkotása, a „Művészetek allegóriája" (1895), valamint a királyi palotában festett faldíszei is. Rajztudását az Athenaeum új Petőfi-kiadása is foglalkoztatta, amelybe „Sikos a hó, szalad a szán" és a „Puszta

Magyar Művészet
1934. 2. 27.

Befejezését lásd
a Komplett példányban

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
LEVÉLREKLÁM
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Deák, Ébner Lajos
1850-1934 festőművész

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1984 JAN 24

1021

Emlékezés Deák Ébner Lajosra

Fél évszázada immár, hogy egy hideg téli napon a magyar művésztársadalom kis csoportja állta körül a pesti temetőben Deák Ébner Lajos festőművésznek a Munkácsy-lepellel borított koporsóját. 1934. január 20-án a sírnál csak a művész testi valóságától búcsúztak, művei azonban ma is élnek. Hazai és külföldi múzeumok kiállításai, képeinek művészi reprodukciói révén széles körűen ismert művészetének jelentősége, a Szolnokon készült ragyogó festményeinek egész sora.

„... Én 1875-ben jöttem először Szolnokra — írja Deák Ébner Lajos, Edvi Illés Aladárnak — akkor ott Aggházy Gyulát találtam, mint a magyar piktorok között elsőt, ki Szolnokon lett légyen ... Én mindjárt első ottartózkodásomat megnyújtottam egy évre, úgyhogy egy telet is töltöttem Szolnokon. Ez időben készült több képem: »Két jó pajtás«, »Pulykás fiú«, mindkettő Franciaországban van valahol...

Ezentúl minden évben lerándultam nyáron át Szolnokra, és összes képeim mind ott készültek... Utánam Mednyánszky rándult le, és ugyancsak egy telet töltött velem Szolnokon. Később Bihari jött. Itt készült a »Törött hegedű« című képe. Ekkor festettem a »Húsvéti körmenetet«, amely a Szépművészeti Múzeumban volt, a »Vásári balesetet«, amelyért Brüsszelben nagy aranyéremmel tiszteltek meg. Azután a következő években festettem a »Csirkevásárt« Kohner Adolfnak, szintén aranyéremmel lett kitüntetve... Ezt követte egy másik a »Baromfivásár«, amely most a Szépművészeti Múzeum tulajdona."

Deák Ébner — kis művészettörténelemmel felérő — leveléből sokat megismerhetünk a múlt század végi Szolnok művészeti életéből, amelyet Bihari Sándor 1885. július 11-i Szolnokról keltezett levele még jobban gazdagít: „... A munka egészen jól halad. Közben sokat tanultam, s különösen az foglalkoztat, hogy a napon való festés rendkívül nehéz kérdését megoldjam. Képemhez (ti. a Bíró előtt) tanulmányokat készítek, és a napokban fogok a munkához.

Ébner társasága igen kellemes és nagyon tanulságos. Sok tekintetben olyan tapasztalatai vannak (már 10 éve!), amilyenre az ember hosszú idő múlva tehet szert, és ezekkel ő nem fukarkodik. Nagy kedvet kaptam, hogy képemet tempera festékkel kezdjem meg és csak azután fogok olajfestékkel beledolgozni. Ez a mód a színeket sokkal derűsebbé teszi..."

A közölt írások nyomán tanúi lehetünk, hogyan születik meg az alföldi levegő hatására Szolnokon is a magyar plein air. Nem lebecsülendő a levélnek az a része

sem, amelyben Bihari Sándor meleg szavakkal szól az idősebb és tapasztaltabb Deák Ébner szakmai segítségéről. S ezt még nyomatékosabban hangsúlyozza Bihari a Velencéből — Deák Ébnernek — 1887. március 25-én írott leveléből:

„... jól tudhatja, hogy ha valamikor valami becsületes dolgot fogok összehozni, nagy részben az Ön jó tanácsának s buzdításának a gyümölcse lesz. Sokat emlegetem Önt itt művészi körökben, s legyen meggyőződve, hogy nem fogom elfelejteni azt, hogy mily haszonnal volt reám nézve az Önnel való együttélés..."

* * *

Deák Ébner Lajos embernek sem volt akárki. Ebben is tanítványa volt Munkácsynak, akitől Párizsban nemcsak az emberábrázolást tanulta, hanem akinek vendégszerető műtermét bárki festő felkereshette, Munkácsy szívesen segítette mindnyájukat.

S ha már a Munkácsy-tanítványokról beszéltünk, akik a mesterüktől nem a festői módszert, hanem a népélet, az emberábrázolás jelentőségét tanulták meg, említsük meg azt is, hogy Munkácsy Mihály még Szolnokon is felkereste fiatalabb művésztársait. A Jász-Nagy-Kun Szolnok megyei Lapok 1891. évi okt. 11-i számában az alábbi hírre bukkantam: „Munkácsy Mihály Szolnokon. A nagy festőművész folyó hó 7-én a délutáni gyorsvonattal városunkba érkezett. A mester itt töltötte a délutánt, és estét a Szolnokon időző művészek társaságában, s másnap utazott tovább Szentesre."

* * *

A Budapesti Hírlap 1886. november eleji számában rátaláltam a Festők Szolnokon című cikkre, Gruber József, Szolnok város érdemes nótáriusa írására. Rendkívül elevenen mutatja be a szolnoki művészéletet: „Nyaranta egy-egy kis karaván látogat el hozzánk. Nem tudjuk, honnan jő, mikor megy? Csak azt tudjuk, hogy itt van: piacon, Zagyván, malom alatt, Alcsi-hídon. Megállítja az úton haladó ernyős kocsit, vándor cigányhadat, azon hamarjában jobbjába veszi az ecsetet, baljára a festő- és festéklapot, hogy csak akkor álmélkodnak el, mikor párizsi szalon vagy a budapesti képzőművészeti kiállítás után, valamelyik képeslapunkban a szolnoki piac fejedelemasszonyát, Hara Rozál asszonyt, vagy a városi képviselőtestület érdemes hangadóját, Csontos Gabócza János uramat ismerjük fel. S ez így megy évek óta...

Alig van jelesebb tagja az újabb festőnemzedéknek, ki egy-egy nyarát nálunk ne töltötte volna. Tölgyessy, Feszty, Paczka, Spányi, Roskovitz, Aggházi, Bihari, Révész, Ébner egyenlő szeretettel csüggtek Szolnokon... Azt kell hinnem, hogy állomásuk vagyunk a nehéz úton, mi a hírnév országba kalauzolja őket..."

Kaposvári Gyula

MŰSZAKI kereskedés! Új és bontott alkatrészek, Fiat, Zasztava, Volga, Lada, Trabant, Wartburg alkatrészek vállalatnak is. Cibakháza, Autósbolt Nyitva: 6—18 óráig. (359)

IY-os Zaporozsec új motorral, tartalék alkatrészekkel eladó. Érd.: Szolnok, Vörös Csillag út 71. III/12. 17 óra után. (H. 135)

LEJÁRT műszakival Moszkvics személygépkocsi eladó. Jászberény, Szárazmalom u. 13. (590)

UR-es Zsiguli Combi, 6 lábas tetőcsomagtartóval, utánfutóval együtt, vagy külön is, eladó. Törökszentmiklós, Mező I. út 29. (576)

SIMSON Schwalbe, 4 éves, kitűnő állapotban, valamint 850-es Fiat sebességváltó eladó. Jászberény, Határ út 6. Sárközi. (636)

WARTBURG-alkatrészek bontásból, nagy sebváltó, motor eladó. Kenderes, Lenin u. 73. (633)

ZU-s Trabant Combi eladó. Mezőtúr, Semmelweis út 8. (679)

ADÁS-VÉTEL

ÓRÁSSZERSZÁMOKAT, régi óraalkatrészeket és zsebórákat veszek. Polyák Sándor 6000 Kecskemét, Stádium u. 5. III. em. 52. (540)

130 vemhes anyajuh eladó. Jászberény Batthyány út 12. Érdeklődni lehet: vasárnap de. 12 óráig. (340)

KÉT anyadisznó, kb 250 kg, két hét múlva fial, eladó. Lukácsi István Jászjákóhalma, Fő út 98. (510)

HÁLÓSZOBABÚTOR vagy szekrények 1 db kétajtós 1 db háromajtós külön is eladók. Törökszentmiklós, Batthyány 52. (410)

NAPOS csibe 8 Ft. Előnevelt 18/db. 100 db-tól díjtalanul helybe szállítom. „Reklámár" jeligére a Néplap jászberényi szerkesztőségébe. (11524)

2 szoba fűtésére alkalmas bordás csőradiátor eladó. Szolnok, dr. Szana A. út 29. (H. 157)

GOMBBEHÚZÓ eladó. Érd.: Szolnok, Kun Béla krt. 3. II/6. 17 óra után. (H. 148)

200 kg-os hízó eladó. Szolnok, Aranyos út 2. (Keskeny J. úti benzinkúttal szembeni utca.) (H. 149)

FLEISCHMANN terepasztal 3×1,5 m-es teljes vezérléssel, beépített szekrényével együtt igényesnek eladó. Telefon: 16 után 15-149. (H. 153)

MEGKÍMÉLT állapotban levő hálószobabútor és egy most ellett, jól tejelő fekete-tarka tehén eladó. Koss József, Tószeg, Bethlen út 23. szám. (365)

MODERN ülőgarnitúra eladó. Jászberény, Szárazmalom u. 13. (591)

4.5 kW-os garanciás hőtárolós kályha eladó. Törökszentmiklós, Vörös Hadsereg út 163. (578)

PARAPETES gázkályha eladó. Érdeklődni: Kunszentmárton, Eötvös út 27. szám. (571)

ÚJ hátsó bejárati és fürdőszobaajtó eladó. Kunhegyes, Kossuth út 138. (631)

ORIGINÁL barkácsgép eladó. Érdeklődni: Szolnok, Szántó krt. 49., reggel 7—8-ig. (716)

NAPOSCSIBE megrendelhető, húshibrid, januárban, februárban árkedvezménnyel kapható hampshire 8.20 Ft/db, F1-es és kendermagos 8.50 Ft/db. Érdeklődni: Karcag, Liget út 45. Kovácsné. (11463)

EGYÉB

KAROSSZÉRIALAKATOS- és hegesztőmunkára vállalatok, szövetkezetek jelentkezését várom. Szerződés esetén árengedményt adok. Zágoni Lajos Szolnok, Fáy András út 7. (H. 97)

GÁZTŰZHELYEK javítását garanciával vállalom. Tímár Mihály Mezőtúr, Beloiannisz út 25. VI. ép. (509)

FIATAL házaspár lakásán bármilyen bedolgozói munkát vállal. „Remény" jeligére a törökszentmiklósi Gelkába. (411)

KŐMŰVES szakmunkást állandó bejelentett munkára alkalmazok. Hájas János, Jászberény, Karabély u. 2/a. (344)

ÜZLETHELYISÉGET keresek városközpontban. Lehet földszinti, esetleg I. emeleti lakás vagy pincehelyiség is. Minden megoldás érdekel. Levélcím: „Üzlet" jeligére a Szolnok megyei Lapkiadóhoz. (218)

KULCSMÁSOLÁS, névtábla készítése Szolnok, Kolozsvári út 5/a., ugyanitt olajkályha-alkatrészek eladók. (483)

BÉRBE adjuk raktározás céljára Szolnok, Bajcsy-Zs. u. 8. 16. sz. alatti helyiségeket, valamint reklámozási célra alkalmas, Jubileumi téri toronyház alatti kirakati területünket. Érdeklődni lehet: „Jubileum" Lakásszövetkezet, Szolnok, dr. Csanádi krt. 16, Tel.: 16-181. (241)

SZOBAFESTŐK figyelem! Válaszborítékért ingyenes, árjegyzékes katalógust küldök a 25 és 22 cm-es széprajzú falfestő hengerekről. Szűcs Lászlóné. 3527 Miskolc, Bajcsy-Zs. u. 16. (479)

LAKÁSCSERE

ELCSERÉLNÉM Szolnok, KISZ-társasházban levő 2 szoba + erkélyes lakásom garzonra + készpénzért. OTP-tartozás 40 000 Ft. Szolnok, Thököly út 22. II/6. (H. 154)

ELCSERÉLNÉM Szolnokon levő, kétszobás, OTP-s lakásom tanácsi 2,5—3 szobásra, „Ráfizetés" jeligére a szolnoki hirdetőbe. (H. 156)

ELCSERÉLNÉM Szolnok központjában, piacnál levő 2 szoba, gázfűtéses, komfortos, tanácsi lakásomat kertes házra. „OTP-t is átvállalok" jeligére a szolnoki hirdetőbe. (H. 151)

KÉTSZOBÁS, tanácsi lakásomat, egyszobás vagy garzon, tanácsira cserélném. „Februári költözés" jeligére a kiadóba.

HÁZASSÁG

62 éves özvegy asszony intelligens élettársat keres 65 éves korig. „Még nem késő" jeligére a szolnoki hirdetőbe. (H. 115)

33 éves, 164 cm magas, barna hajú tanárnő vagyok. Fiamat egyedül nevelem. Megértő és gyermekszerető férfi fényképes levelét várom házasság céljából. „Lee Anácska" jeligére a Néplap jászberényi szerkesztőségébe. (589)

58/174 magas, független özvegy férfi megismerkedne független hölggyel 50—60 éves korig, házasság céljából. Jó anyagiakkal, berendezett lakással rendelkezem. „Szeretet, megértés" jeligére a szolnoki hirdetőbe. (H. 147)

Pályázati

A Tiszaföldvár és Vidéke Áfés biakban felsorolt egységek sze nő üzemeltetésére 1984. márci

16. sz. bisztró
10. Hangulat vendéglő
26. sz. zöldségbolt

A versenytárgyalás időpontja

Helye: Tiszaföldvár, Rákóczi Áfész tanácskozóterme.

A pályázatokat 1984. február az Áfész központjába: 5431 Tiszaföldvár, Rákóczi u.

Tájékoztató adatokat és rész adunk, amelyet az Áfész az érdeklődők a fenti címen.

Korszerű, gépesített kereskedelmi raktárunkba felveszünk: targoncavezetőket, raktári dolgozókat, árukiszállítókat, kis teljesítményű gázkazánhoz kazánfűtőt. Érettségizett, gépírni tudó adminisztrátor, gépjárműügyintézésben jártas könyvelő, kereskedelmi képesítéssel rendelkező raktári adminisztrátor jelentkezését is várjuk. Jelentkezés helye: Amfora-lerakat, Szolnok, Csaba út 28. sz. (193)

A JÁSZ-NAGYKUN VENDÉGLÁTÓ VÁLLALAT felvételre keres szakképzett szakácsot, villanyszerelőt, konyhai segédmunkást, konyhalányt, közgazdasági érettségivel rendelkező munkaerőt pénzügyi előadó munkakörbe, gyors-gépírót. Jelentkezés: Jász-Nagykun Vendéglátó Vállalat munkaügyi osztályán, Szolnok, Kossuth téri Irodaház II. em. 4. ajtó. (383)

A Szolnoki Cukorgyár hőközpontok üzemeltetésére és karbantartására lakatos és fűtésszerelő szakmunkásokat vesz fel. (H. 159)

A GEODÉZIAI VÁLLALAT felvesz olyan érettségizett fiatal férfiakat, akik kedvet éreznek a térképkészítés sokrétű munkájához. Az alapfokú belső képzést biztosítjuk, a továbbtanulást támogatjuk. Gyakorlattal rendelkezők előnyben. Érdeklődni: Szolnok, József Attila út 46. II. emelet 37. (11335)

Dolgozókat alkalmazunk

Szolnoki Mezőgép Vállalat felvételt hirdet az alábbi munkakörök betöltésére: marketing-előadó (német—angol nyelvtudással), tolmács-fordító német—angol nyelvtudással, gyors-gépíró adminisztrátor. Jelentkezés személyesen vagy írásban a vállalat személyzeti főosztályvezetőjénél, Vörös Hadsereg út 63. (H. 108)

TISZAMENTI VEGYIMŰVEK, Szolnok, Tószegi út azonnali belépéssel alkalmaz vegyipari lakatos, hegesztő, elektronikai műszerész, ács szakmunkásokat, érettségivel rendelkezőket betanított munkára, kocsirendezőket, 8 általános iskolával rendelkező nőket, férbi segédmunkásokat. Szükség esetén mun-

A SZOLNOK MEGYEI MINŐSÉGI SZABÓ RUHÁZATI IPARI SZÖVETKEZET gyártáselőkészítő és termelésirányító munkakörbe műszaki ügyintézőt vesz fel. Alkalmazási feltétel: ruhaipari technikusi vagy ruhaipari szakközépiskolai végzettség. Sorozattermelés irányításában gyakorlattal rendelkezők előnyben. Jelentkezés: a szövetkezet központjában Szolnok, Várkonyi tér 20. (H. 107)

A SZOLNOK megyei Minőségi Szabó Ruházati Ipari Szövetkezet férfi- és női szabó szakmunkásokat, betanított varrónőket és kézivasalókat vesz fel szolnoki és törökszentmiklósi munkahelyre. Jelentkezés a szövetkezet központjában, Szolnok, Várkonyi tér 20. (H. 106)

A SZOLNOK MEGYEI TANÁCS ÉPÍTŐIPARI VÁLLALATA (SZOTÉV) felvesz: asztalosipari szakmunkást, asztalosipari betanított munkást, asztalosipari segédmunkást a Landler Jenő úti asztalosüzemében.

Én is SZOLNOK MEGYEI a TEKV tól VÁSÁROLOK

Deák Ébner Lajos

MAGYAR MESTEREK

Képzőművészet
1928. 11. szám.

DEÁK-ÉBNER LAJOS

Egy letünt, fényes korszak eleven szimboluma jár közöttünk gyönge vállain könnyedén hordva egy magas kor terheit. Csak költők tudnak ilyen tehertelenül megöregedni. Egy derüs lélek filozofikus nyugalma teszi könnyüvé az életet és Szeme előtt nőtt meg, fejlődött ki virágzó pompájába a magyar müvészet és megadatott neki, hogy tanuja legyen a mai vajudó kor harcainak is. Müvészettörténelmünk eleven szobra ő, aki minden változásokon keresztül hü maradt ma-

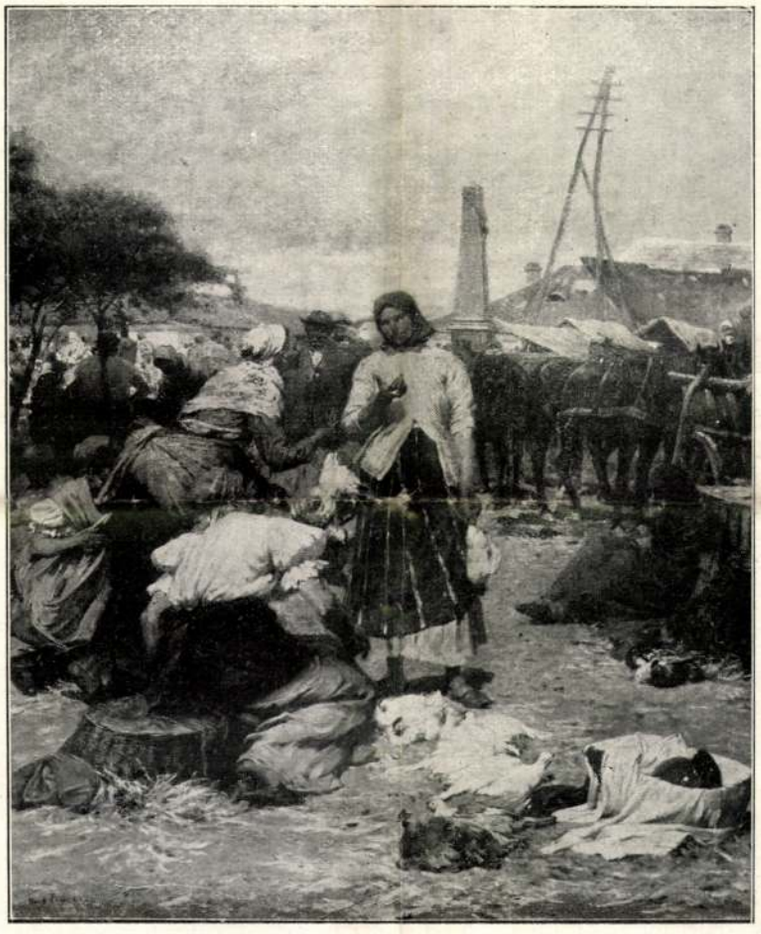

Deák-Ébner Lajos: ALKU

a még ma is tartó folytonos alkotást Paál László és Munkácsy, Lotz és Székely Bertalan egykori barátjának, a majdnem 80 éves *Deák-Ébner* Lajosnak.

Több mint egy félévszázada kezdte meg tanulmányait Münchenben és fejezte be Párisban, már annak is több, mint félévszázada, hogy először Szolnokra utazott Pettenkofenhez, sőt már annak is tavaly volt 50 esztendeje, hogy Mészöly halála után átvette a női festőiskola vezetését. gához, ahhoz a müvészethez, amely az ő szelid, idyllikus lelkéből hajtott ki.

Szolnokon talált először magára. Mikor külföldi tanulmányairól haza-haza látogatott és Szolnokon közvetlen közelségből került szemben azzal a természettel, melyet oly áhitatos tisztelettel tudott megfigyelni, megtörtént a nagy találkozás önmagával. Azok a szivarskatulya nagyságu képek, melyek a leggyengédebb leborulások a természet szépsége és érdekesség

előtt, első manifesztációi a Deák-Ébner Lajos egyéni művészetének.

Két jellegzetessége van ennek a művészetnek, mely azonnal elárulja alkotóját. Egyik a természet szubtilisan gyengéd, szinte fátyolon keresztül szürt ábrázolásmódja, a másik a kompozició tökéletessége. A naturalista Deák-Ébner szinte meghamisitja a természetet, annyira keresztül szüri azon a rendkivül érzékeny, költői képzeletü, nőiesen finom érzésü fantázián, mely lelkének legsajátosabb vonása. És amennyire feminin jelleget lehel képei karakterébe poétalelkének gyöngédsége, épp annyira erőteljes benyomást tesz az a biztosság és céltudatosság, mellyel megkomponálja vizióit. Az a szinte ösztönös biztossága a kompozicionak, mely minden képén oly szerencsés egységbe zárja ábrázolásának hangulatait, tökéletessé teszi ezeknek a miniatür természetkivágásoknak hatását.

Ezért van az, hogy ez az ábrándos poéta a legmarkánsabb egyéniségek erejével hat a nézőre. Épp ugy teremti saját képmására a körülötte lélekző természetet. Kedvenc témája a szolnoki vásár a maga zajos tömegjeleneteivel, kocsitáborával, kofáival, parasztjaival, vevőivel és eladóival, embereivel és állatjaival, ezen a zagyva sokféleségen átragyog a Mester szemének szelid simogatása és látásának éles villanása.

És csodálatos ereje a természetnek, hogy magas korával vállain ma is minden nap ott szorgoskodik a várkertbazár mütermében! A fiatal aggastyán frissen rakja fel az életteremtő festéket, közvetlen élményeit ujra álmodja a vászon előtt s míg lelki szemei előtt elvonulnak a tenyérnyi vázlatok szenzációs élményei, keze alatt megujul az elmult idők álma és már ott szinesedik az uj kép, biztos körvonalakkal kialakult a legfrissebb kompozició.

Deák-Ébner Lajos közel 80 éves aggastyán, de még sokáig fog élni mindannyiunk örömére, mert még sok emléke és sok mondanivalója van.

Gy. M.

Gyöngyösi Károly

PÁRISI LEVELEK

FEDERICO BELTRAN Y MASSES

Tiz év óta lakója Beltran Párisnak és ez alatt a tiz év alatt nemcsak hirt, dicsőséget szerzett a spanyol festészetnek, hanem állandóan foglalkoztatja a müvészet iránt érdeklődő közönséget. Mert ha fejlődésről, igazi haladásról beszélhetünk ezen a téren, ezt csak ezzel a pár szóval lehet kifejezni: Federico Beltran y Masses festészete. Páris szeme tehát Beltrant figyeli.

Klasszikusnak nevezném, ha ennek a szónak értelmét nem magyarázták volna félre. Mert bár óriás lépéssel messze tulhaladta korát, a formák klasszikus szépségét megőrizve legkevésbé sem idealizál és unalmas szépitgetés helyett, biztos meglátással, merész szinekkel gyönyörködtet, mondhatnám elbüvöl. Mélytüzü, ékkőszerü szineiben ott csillog a rubin, a topáz, a smaragd, az ametiszt, a gyöngy és a zafir. Általában a kék szinek festőjének nevezik, mert Tintoretto óta ilyen kék szineket még nem festett senki. Igazi kincsei ezek a modern festészetnek, melyekből a spanyol poezis gazdag lyrája árad felénk.

Témái messze felemelkednek a mindennapi életből és a szimbolista müvész az álmok világában mondja el nekünk a lelkek legrejtettebb és legmélyebb titkait. Egyszerü prózában nehéz volna leirni ezeket a remek alkotásokat anélkül, hogy megfosztanók őket igazi értéküktől, mint a leforditott költemény megvonja tőlünk a rimek zenei csengését, vagy a fotográfia a szinek harmóniában pompázó skáláját. Oh Beaudelaire, Edgar Poë, Felicien Rops, vagy Oscar Wilde ha felélednének, mily mesés dalokba foglalnák ezeket az isteni kompozicionkat! Hősnőik mozdulatlanságában a spanyol táncok vad tüze izzik, ajkuk vérző sebhez hasonló és szemükben pokoli láng lobog. Salomeja, amint Joahanát véres fejétől megrészegülten hátrahanyatlik, félelmetes és csodás. Egy tündérvilág meséibe illők Beltran indiai tájképei. Holdfényes, csillagos éjszakái, ezer rejtelmü misztikus arab regéket suttognak és nem tudom hol és mikor, talán Sevillában, Benaresben, Velence lagunáiban, vagy a Balaton partján, de az az érzésem, hogy valahol átéltem egy ilyen forró nyári éjszakát, vagy csak egy hypnotikus varázs ejtett meg és elfelejtve a környezetet, nem látva többé a vásznat és keretet, magaménak tulajdonitom ami elém tárul.

Külön figyelemreméltók Beltran portréi. Alakjait rendkivül érdekes távlatba helyezi, háttérnek a csillagos eget festi, mig az arc erős napfényben van megvilágitva, mely kontraszt egy kettős tükröt képez, jellemezve, hogy az ember nemcsak a formákban él, hanem a lelkek egy beláthatatlan titkos világában, mely világ a csillagokhoz ép oly közel van, mint a földhöz. Egy feltünő szépségü női portrait előtt megdöbbenve és sokáig álltam. Az arc mosolyog, a formákon elömlő báj megkapóan vonzó, de a tekintetében fellobbanó tüz visszarettent. Nem lehet máskép kifejezni, minthogy borzalmasan szép. Beltran lefesti, hogy az ember szeret és gyülöl egyszerre és ép oly vonzó, mint amilyen visszataszitó. Vagyis lefesti az »égi és földi szerelmet«

Itt minden kommentár fölösleges. Ismét az történt, hogy egyetlen művészcsoport stafázsaként mint statisztériát szerepeltették a magyar képzőművészek egy kis részét.

Méltóságos Uram! Ez a két olaszországi kiállítás ismét feltárta azokat a fonákságokat és igazságtalanságokat, melyek a Képzőművészeti Tanács külföldi kiállításokat rendező albizottsága részéről állandóan sértik a magyar művészek nagyon tekintélyes részének reputációját és a magyar képzőművészet egyetemes érdekeit. Szerintünk ott van a hiba, hogy ennek a bizottságnak összetétele egyoldalu. Hogy mást ne említsünk, a *festészeti szakosztálynak ebben a bizottságban csak egyetlen művésztagja van, aki nem a Szinnyei Társaságnak tagja!*

Ismétlem, ennek a cikknek nem célja a meddő vádaskodás és rekrimináció, épp azért nem is hánytorgatjuk, hogy politikailag nem volt okos Olaszországban ugy bemutatni hazai művészetünket, mintha az valamelyik teuton provinciából indult volna utnak Italia kék ege alá. (Épp elég ideig néztek bennünket a Nyugaton germán törzsnek.) A római kiállitás igazságtalanságai is hadd legyenek a multé! De a jövőre sürgős intézkedést kérünk, Méltóságos Uram.

Senkinek sem érdeke, hogy a mai igazságtalan és káros állapot fenntartassék. Egyetlen művészcsoportnak sem, még talán a privilégizáltaknak sem, a magyar művészek oroszlánrészének sem, a Képzőművészeti Tanács és Méltóságod tekintélyének sem — és végül a magyar művészet egyetemének és külföldi presztizsünknek pedig különösen nem érdeke.

Méltóságod igazságérzetébe és hazafiságába vetett mély meggyőződéssel, vagyok

Budapest, 1928. junius hó.

tisztelő hive

Dr. Gyöngyösi Tándor.

Deák-Ébner Lajos: BAROMFIVÁSÁR

»Mégis nálunk, olaszoknál a velünk született báj és érzék csodákat mivelnek, különösen a toscánoknál és a Rómában élőknél. Róma és Firenze között Olaszországban már megtörtént ugyszólván a *teljes kritikai revíziója a jelenkori művészetnek.* A Toscánában és Rómában dolgozó művészek már túlélték a veszélyes északi bacillusokat. Ezek azok a művészek, akikre mi főképpen számitunk és ezek azok, akiknek készek vagyunk mindig és mindenben legbuzgóbb támogatásunkat és segitségünket nyujtani. Az ő *nem teoretikus,* de bőséges és tevékeny teremtő erejük, mely fajunk erényei közé tartozott már az antikkorban is, meg fogja tisztitani az olasz művészetet attól a *rut fekélytől,* mely most elcsufitja egy részét szép arcának... A művészet mértéke nem az a kétségbeesetten dühöngő kánon lesz, mely korunk internacionális esztétikájának müveiből rázudult ennek a háboru borzalmaiból sápadtan, fáradtan és megkinzottan kikerült Európa keresztutjaira . . .«

Más helyütt ugyanez a Carlo Tridenti a velencei kiállitás »konzervativ« képeiről irva ezt mondja: »Ezek között a képek között az ember hihetetlen bizalomérzettel jár-kel, mert a müvek mindegyike alkotójában egy igaz és őszinte egyéniséget revellál, aki fáradságot vett magának ahhoz, hogy mesterségét megtanulja és nem akar becsapni senkit sem«.

Ha ezekhez a pregnáns mondatokhoz még hozzáolvassuk a Corriere della Serában *Ugo Ojettit,* akit Olaszországban a képzőművészetek pápájának neveznek és akit, mint a lapok megirták, a velencei kiállitás megnyitásán a »progressziv« művészek inzultáltak is éles kritikája miatt, — mindenki tisztában lehet vele, — mennyire szivügye az olasz nemzetnek az a művészeti szellem, mellyel 100 percentes töményitésben traktáltuk őket, állitólag merő loyalitásból.

Igy fest a velencei kiállitás mérlege olasz szempontból, nem kevésbé nyugtalanitó a Rómában bemutatott anyag a magyar művészet egyeteme szempontjából.

Itt ugyanazok a hibák ismétlődtek meg, mint az 1927-ben külföldre vitt kiállitások anyagának összeválogatásában. Ime a római kiállitás statisztikája ugyancsak a katalógus alapján.

Képek:

Akkreditált egyesületek	Kiállitó művészek száma	Kiállitott mütárgyak száma
Benczur-Társaság	3	12
Céhbeliek	1	2
Képzőművészek Egyesülete	2	3
Képzőművésznők Egyesülete	0	0
Kéve	2	6
Paál László Társaág	0	0
Szinnyei-Társaság	12	106
Szövetség	0	0

Deák-Ébner Lajos: RONGYVÁSÁR

Szobrok:

	Művészek száma	Mütárgyak száma
Benczur-Társaság	1	2
Céhbeliek	2	3
Képzőművészek Egyesülete	4	5
Képzőművésznők Egyesülete	0	0
Kéve	0	0
Paál László Társaság	0	0
Szinnyei-Társaság	5	23
Szövetség	0	0

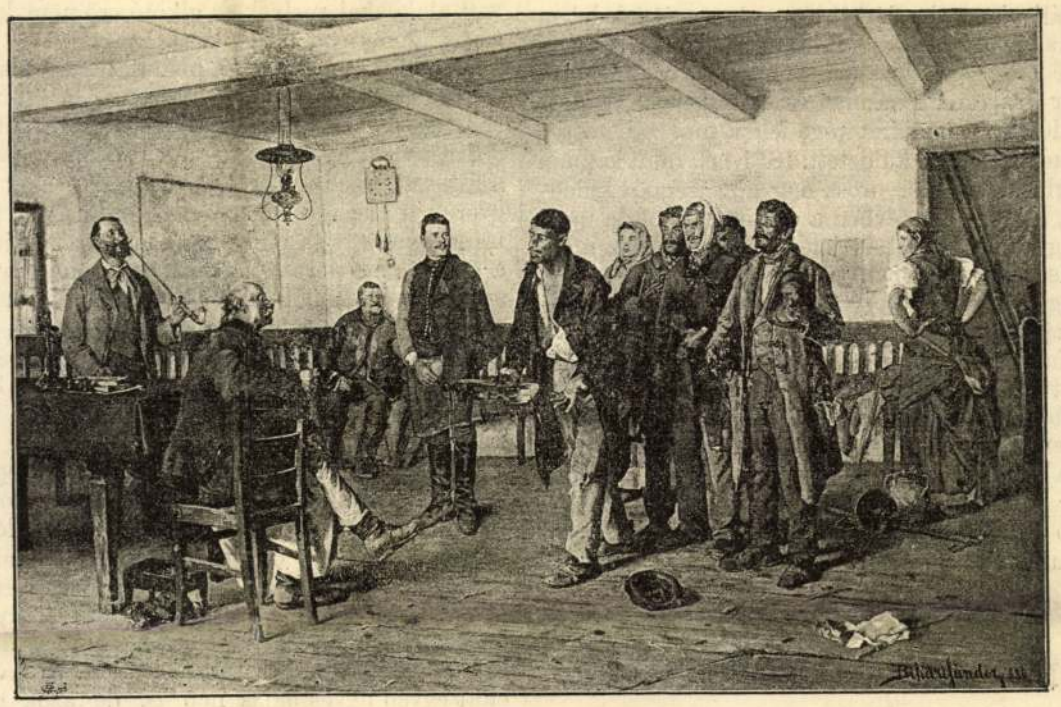

«A BIRÓ ELŐTT» BIHARI SÁNDORTÓL.

«HUSVÉTI KÖRMENET» ÉBNER LAJOSTÓL.

A képzőművészeti társulat őszi kiállításának képes tárgymutatójából.

temény, «Ábel és Aranka», három énekben, s «Törzsök Jankó vagy a három erős ember». Költészet, belső sugallat, mély érzés szülte ezeket, s minden lapon ott van a költő egyénisége, eredetisége. Olvasóink sokat ismernek e költemények-ből, mutatványt is közlünk belőlük. A költő jellemzéséről pedig külön czikkünk szól. A költészet é[s] az irodalom minden barátjának teljes érdeklődése illeti a két kötetet. Becses tartalmához méltó kiállítása is, hollandi papirra nyomva pergamen borítékban. Ára a két kötetnek füzve 4 frt.

A «Történeti életrajzok ez évi folyamának 5-ik füzete hagyta el a sajtót, ezzel a becses vállalat második évfolyamát fejezte [be]. Az akadémia történ-meg. stb. A tartalmilag oly válogatott s kiállításban oly diszes vállalat Mehner Vilmosnál (Budapest, papnövelde-utcza) rendelhető meg. A történelmi társulat tagjainak az előfizetési ár egy évfolyamra (öt terjedelmes füzet) 5 frt, nem tagoknak 8 frt.

Az osztrák-magyar monarchia irásban és képben czimű nagy vállalat bevezető kötetének 8-dik füzete került ki a sajtó alól. Kerner Antal ismerteti benne a monarkhia növényvilágát. A czikket egy kiváló szakember, Kanitz Ágost kolozsvári egyetemi tanár fordította magyarra, s illusztrácziói közül az egyik a Nagy-Várad melletti Püspök-fürdő nymphea thermalisát tünteti föl, mely Európában csak e meleg vizben vert gyökeret. Ezt követi Mojsisovics Ágost czikke a monarkhia állatvilágáról, Paszlavszky József kitünő fordításában. A füzet ára 30 kr. s megrendelhető a Révai-testvérek bizományában.

Jókai regényeinek füzetes kiadása. A Révai-testvérek által Jókai ujabb regényeiből megindított füzetes kiadásból «*A kis királyok*» 9—12-ik füzetei hagyták el a sajtót, minden füzetben illusztrácziával. E regény mintegy folytatása a nagy költő «Magyar nábob»-jának és «Kárpáti Zoltán»-jának, e kitünő műveknek, melyeknek nemcsak légkörét találjuk meg benne, hanem a költő lankadatlan szellemét is. A füzetes kiadás megkönnyíti Jókai nagyobb műveinek megszerzését szélesb kör számára. Egy füzet ára 25 kr. Egész év alatt Jókai regényeiből 26 füzet jelenik meg, s erre 6 frttal fizethetni elő, vagy 13 füzetért 3 frtjával.

A műcsarnok illusztrált katalógusa már megjelent. Magában foglalja a kiállított művek jegyzékét, a kiállításban részt vevő művészek névsorát, s ezen kívül 28 kiállított mű másolatát, többnyire fénykép

baráti viszonyba lépett a montenegrói fejedelem családjával is. 1878-ban kinevezték a czár szárnysegédévé és őrnagygyá s midőn az osztrák-magyar csapatok Boszniát és Herczegovinát megszállották, a hadjárat vége felé a megszálló sereg főhadiszállására küldetett. 1881-ben mint katonai megbizott a bécsi orosz nagykövetséghez küldetett, s ugyanez évben a chalonsi franczia nagy hadgyakorlatoknál is jelen volt kormánya megbizásából, 1883-ban pedig a bolgár seregben szolgáló orosz katonatisztek helyzetének szabályozásával volt megbizva.

Kaulbars előszeretettel foglalkozik a természettudományokkal s Oroszországban a legkitünőbb kartografok egyikének van elismerve. Amerikáról készitett térképe a külföldön is magára vonta a szakkörök figyelmét s ugy őt, mint már említett testvéröcscsét, Sándort, Európa több külföldi földrajzi egyesülete tiszteletbeli tagjainak választotta.

A MŰCSARNOK ŐSZI KIÁLLITÁSÁBÓL.

A műcsarnokban október első napján megnyilt kiállítás egyszersmind jubiláris kiállítás első sorozata. Huszonöt éve, hogy az országos képzőművészeti társulat megalakult, szerényen, leginkább a művészek elszánt támogatásával, s a magát túlélt «pesti műegylet» mellett a hazai művészetek iránt való érdeklődés fentartását s ápolását tüzte ki feladatául. Első kiállítása a jelenlegi Deák-utcza — akkor nagyhid-utcza — egyik bérházának első emeletén nyilt meg. Majd átvándorolt az akadémia palotájába, onnan pedig a saját erejéből alkotta diszes műcsarnokba. Viszontagságos évek voltak; de a társulat hű maradt czéljaihoz, s nevezetes érdemeket szerzett festészetünk fejlődésében, a műérzék serkentésében és a műpártolás előidézésében.

A huszonötödik évet gazdag kiállítással üli meg a társulat. Festőink, szobrászaink tömegesen készülnek rá. Az első sorozat csak a nyitány. A második sorozatra maradtak a versenyző művek. Akkor fognak itélni a 6000 frankos Munkácsy-dij fölött is. Ezen kivül többféle jutalom vár kiosztásra.

Már a megnyitó kiállitásnak is megvan tulnyomólag magyaros volta a magyar művészek nagy számában. A 184 műdarabból 105 magyar művészeké. De van elég magyarosság — kivált ha az eredetiséget veszszük — magokban a művekben is. Festőink az életképek festésének tárgyválasztásában jóval több leleményt tanusitanak, mint csak pár év előtt is, mikor a társulat akkori nagyérdemű elnöke, Ipolyi Arnold püspök, közgyülési beszédében kelt ki az alantasságok ellen, melyekben a festők egy része a magyar népéletet feltüntette. Ma már a kezdők is ovakodnak a banális, a betyáros tárgyaktól.

A kiállításon az életképek hivják föl legjobban a figyelmet. Ez a genre divatos, s nem egy jelentekeny sikert mutat föl az utóbbi évekből. A közönség figyelme is kedvez neki. A történelmi festészet azonban meglehetősen parlag. Egy-két fiatal festő tesz koronkint kisérletet, de aztán csakhamar más téren találkozunk vele ujra. Ugy mondják, hogy a történeti festészetnek nincs meg a maga közönsége. Ez is igaz, de az sem alaptalan, hogy a kellő kitartás és tanulmány is hiányzik hozzá.

Az életképfestők közül e kiállításon *Bihari* Sándor emelkedett ki. A lapok ritka egyértelműséggel mondanak el két festményéről annyi jót, mennyit festőről már regen nem jegyeztek föl nálunk. Egészen kétségtelennek tekintik, hogy valamelyik jutalmat megnyeri. Ha nem nyeri, akkor csakugyan gratulálni lehet legyőzőjének, E fiatal festő valóságos feltünősége a kiállitásnak humorával, izlésével, az életből ellesett igazságaival és keresetben előadásával. Ha visszamlékezünk pár év előtti első festmenyére, azt is el kell ismernünk róla. hogy kezdetben abba az irányba törekedett, melyen ma már jó előre haladt, s alakjaiba igazságot, tárgyába kedélyt igyekezett önteni. A «Czilinder próba» volt első festménye, s ennek hőse egy paraszt-legény, ki valami batyus zsidótól akar vásárolni, s a batyuban rátalál egy czilinderre. Fölteszi a fejére, nagy mulatságára egész környezetének. És mert e hatás jól volt kifejezve, a fiatal festő első kisérletéhez reményeket kötöttek és nem alaptalanul. Ma már érdekesen lép elénk, talpra esett ötlettel, pezsgő vidámsággal és oly határozottan jellemzett alakokkal, melyek az alkotó erő nem közönséges adományát hirdetik.

Mind a két festményét bemutatjuk. A kisebbik és a kevesebb igényű «A vizizony». A czim borzalmassága vidám megfejtést talál magában a festményben. Egy paraszt-szobában három asszony a fürösztő teknő körül. A negyedik alak a kis gyerek, a ki nagy ellenszenvet tanusít a fürdő iránt, s nem rajta mult, hogy mégis térdig jutott, a vizbe. Szerettel mosolyogva nézi a három asszony a sivalkodót. Látszik mindeniken, hogy a szivéhez közel való a gyerek, s örülnek neki. Bensőséggel festett családi jelenet, melyben az asszonyok arczkifejezésében van meg a kép becse és a festő dicsérete. Gr. Zichy Nep. János vette meg a képet.

«A biró előtt» pedig a kiállitás egyik legkedveltebb darabja, melyet mindenki jóizü mosollyal néz. A kép derültsége átragad a szemlélőre, mintha csak folytatását képeznék azoknak az alakoknak, melyeket a kép ötlete a festményen is oly derült hangulatba ejt. Egy czigánybanda jelenik meg a falusi biró előtt, s a primás alázatosan előmutatja összetört hegedűjét. Van a biró előtt egyéb ügyes bajos nép is, de azok mind háttérbe szorulnak e panasz előtt. Az egyik ott ül a hosszu lóczán, hallgatt és néz. A biró is hallgat nagy komolysággal, a mint illik, de alig tudja tartani ezt a komolyságot. A jegyző uram meg felüti a fejét, még föl is áll s a mint a hosszuszuszárut szivogatja, a csutorával sem képes elfojtani azt a mosolyt, melyhez — látszik — hogy még többet is vár. Egy paraszt menyecske pedig, a kit a pitvarból talán a kiváncsiság hozott be, vagy pedig maga is itéletet vár, ott az ajtónál olyanformán áll, hogy vajjon idebent kaczagja-e ki magát, vagy pedig hirtelen kifusson, biztositva magának zavartalanságban, birói megintés nélkül azt az élvezetet. Mert a panaszttevő társaság a legkitünőbb czigánybandák közé tartozik, milyent csak festettek. Az a nagy elkeseredés, az a valódi boszuszomj! És mindenik igazi czigány, e faj sajátosságával. Rongyos, alázatos, lármás. Szerencsés példány mindenik, s rettenetes izgalom tartja őket egy csamóban. De mind a sok jó alak közt, melyek élnek, s külön-külön is tipikusak, a legkitünőbb a vádlott, egy tagba szakadt paraszt-legény, kék mándliban. Ott áll, egy kissé félrehuzódva áldáz vádlóitól, összefogva maga előtt hatalmas kezét, és lesujtó pillantással nézve végig a szószóló primáson. Egy kicsit tart is a birótól, de annál keményebben áll előtte, mint valami czövek, s le lehet róla olvasni, minő megerőltetésébe kerül, hogy oda ne kiáltson a kárvallott bandának: «ácsi!»

A ki a festményt látja, bizonyára megjegyzi magának emlékében festőjével együtt.

Ébner Lajos, Párisban élő művészünk egy csoportozatban magyaros alakokat gyüjtött össze. Nagy részüket itthon, igazi magyar minták után festette. Azonnal észre lehet ezt venni. A csoport egy husvéti körmenetre gyült össze, mely a falu utolsó házainál vonul el. Tisztes falusi öregek viszik a templomi mennyezet rudjait, kenetes arczu pap elől a keresztet, a mennyezet alatt pedig a szentséget a másik. A szépen rendezett csoportozat mellett a tájképi rész is kellemes.

A kiállitásnak egyik figyelemreméltó jelensége, hogy még egyszer sem találkoztunk annyi női festővel mint most. *Jókai* Róza, *Csányi* Gizella, *Konek* Ida, *Vörös* E[illegible]i, *Maszák* Hugóné, *Vecsey* Tamásné külö[illegible]s 5 genreben forgatják az ecsetet.

Magyar Nemzet
1950 márc. 15.

SZÍNHÁZ·ÉS·MŰVÉSZET

Heinrich Mann fejfájára

Heinrich *Mann*, a lübecki patricius-család sarja, aki *most elköltözött az élők sorából*, tovább jutott az írói fejlődés során öccsénél, Thomas *Mann*-nál is. Thomas Mann, bár felismerte a szocializmus igazságait és rádöbbent a polgári kultúra teljes csődjére, lényegében polgár maradt. *Heinrich Mann azonban egyre jobban és jobban eltávolódott polgári multjától és polgári mivoltától.*

A második világháború idején már eljutott a munkássággal való teljes azonosulásig. A moszkvai «*Internationale Literatur*» című folyóiratban megjelent politikai és irodalmi «szemlélődései» ezt a megváltozott, új Heinrich Mannt tárták az olvasók elé. Most kerül kiadásra a Német Demokratikus Köztársaságban az önéletrajzi kötet, amely a Moszkvában publikált «*Die Besichtigung eines Zeitalters*» kiszélesítésével készült. A könyv megjelenése alkalmából Heinrich Mann vissza akart térni hazájába és a Német Demokratikus Köztársaság ünnepélyesen kívánta fogadni.

Ez az ünnepélyes fogadtatás most már elmarad, de a Német Demokratikus Köztársaság kormánya olyan gyászjelentésben rótta le kegyeletét, amelyhez hasonlóval eddig még egyetlen írót sem parentált el.

★

A Német Demokratikus Köztársaság kormányának gyászjelentése megállapítja, hogy: «*Heinrich Mann már II. Vilmos császár Németországában síkra szállt az emberi haladás és a humanizmus mellett. Műveiben kíméletlenül leleplezte a német imperializmust és az osztálytársadalom igazi arcát.* Előharcosa volt a munkásosztály és a haladó értelmiség közötti szövetségnek. Ugyanilyen őszinteséggel és bátorsággal rántotta le a leplet a császári birodalom bukása után a weimari köztársaság gyengeségeiről és kétkulacsosságáról is. A nácik hatalomrajutása után Heinrich Mann előbb Csehszlovákiába, majd Amerikába kényszerült emigrálni, de a számüzetésben is folytatta bátor és őszinte küzdelmét. Ki kell emelni, hogy *Heinrich Mann mindenkor a Szovjetunió és a békemozgalom lelkes híve volt.* Halálának híre annál is inkább gyászba borítja a német népet, mert az elhányt éppen most készült arra, hogy ellátogassan a Német Demokratikus Köztársaságba. Tervbevette, hogy véglegesen visszatér hazájába.»

Ebben a gyászjelentésben nincs semmi túlzás. Heinrich Mann valóban élesen szembeszállt II. Vilmos császár rendszerével és a porosz junkerekkel. Kétségtelen, hogy kíméletlenül leleplezte a német imperialisták bűneit. Az sem vitás, hogy *a munkásosztály és a haladó értelmiség szövetségéért, a Szovjetunió elleni nemzetközi manőverek letöréséért és a világbékéért küzdött.* Néhány fiatalkori *l'art pour l'art* művétől eltekintve, minden sora ennek a harcnak a szolgálatában állott.

★

„Az alattvaló" című regényében, amelyet II. Vilmos császár Németországának cenzurája 1914-ben nem engedett megjelenni és amely csak 1918-ban kerülhetett a közönség elé, *a császárimádó és dzsentri-utánzó német polgárság hangulatát és összeomlását irta meg.* Ahogy *Balzac* és *Zola* a régebben forradalmi polgárság *eluzsorásodásában* és *elkapzsisodásában* látták a maguk korában élő polgárság legjellemzőbb tulajdonságát, úgy Heinrich *Mann* az *„alattvalói"* szolgalelkűséget tekintette a német polgárság legsúlyosabb pusztulási okának.

„Az alattvaló" folytatása *„A szegények"* Az összefüggő két regényben Heinrich Mann megalkotta a maga *„Buddenbrook"*-ját, amely azonban mind szellemében, mind koncepciójában lényegesen különbözik Thomas *Mann* híres *„Buddenbrook-család"*-jától.

A német polgárság összeomlásával foglalkozik az *„Unrat professzor"* is, amely *a kapitalizmust kiszolgáló német értelmiség tragédiáját* tárgyalja. Ezt a könyvet annakidején *Kosztolányi* Dezső fordította le a magyar közönség számára.

★

Heinrich Mann egyik regényének ez a címe: *„A gyűlölet."* Ez a könyvcím mottója lehetne egész munkásságának. *Úgy tudott gyűlölni, mint kevés író. De ez a gyűlölet mindig — a gyűlölet ellen irányult* Heinrich Mann, az *új humanizmus* harcos képviselője, tisztában volt azzal, hogy szenvelgő álhumanizmussal és frázisos pacifizmussal sohasem lehet megsemmisíteni a haladás, a béke, az emberiség ellenségeit.

Az elsők közé tartozott, akik a nyugati írók közül felismerték a Szovjetunió jelentőségét az egész világ haladása szempontjából. 1924-es *Lenin-tanulmányában* azt fejtegette, hogy *a Szovjetunió létrejötte és Lenin történeti szerepe új fejezetet nyit az emberiség históriájában.*

Az 1920-as évek közepén vádiratok egész sorát bocsátotta ki a weimari köztársaság ellen, mert korán felismerte, hogy ez *a német demokrácia-kísérlet a formális demokrácia tévútjára került.*

1928-ban jelent meg a kultúra jövőjéről szóló nagy tanulmánya, amelyben rámutatott arra, hogy *a hanyatló kapitalista társadalmi rend és a halódó polgárság elsilányítja és eltékozolja a mult kultúrájának maradandó értékeit.* Ezek ápolása és a jövő számára való átmentése csak a feltörő társadalmi rend, a munkásosztály segítségével lehetséges.

„A polgári hős"-ről írott tanulmányában szóvátette, hogy a polgári regényírásnak csődbe kell kerülnie, mert *a lehulló polgári osztály soraiból ábrázolt regényhősök inkább szánalmas figuráknak tekinthetők, mint hősöknek*

★

Meg kell emlékeznünk arról, hogy Heinrich Mann milyen heroikus küzdelmet vívott az Egyesült Államok osztálybírósága által ártatlanul kivégeztetett *Sacco* és *Vanzetti* megmentéséért.

Hallatta a hangját akkor is, amikor *Rákosi* Mátyás a Horthy-fasizmus magyar osztálybírósága elé került és — a szovjet írók oldalán — a nyugati haladó irodalom legjobbjai sem maradtak ki a kiszabadításáért indított harcból.

Sós Endre

Deák-Ébner Lajos emlékkiállítás

A Rákóczi-út 30. szám alatti kiállítóhelyiség *Deák Ébner* Lajos válogatott műveiből emlékkiállítást rendezett a művész születésének 100-ik évfordulója alkalmából. A kiállítás bemutatja a 19. század vége kiváló festőjének életművét, melynek legnagyobb jelentősége abban van, hogy a *szolnoki művésztelepen* a magyar realizmus új fejezetét kezdte el. Deák-Ébner Lajos felhasználta Munkácsy Mihály útmutatását, valamint a francia plain-air festészet eredményeit. Számos tanítványa és követője akadt, akik a szolnoki művésztelepet a magyar festészet egyik élenjáró műhelyévé tették.

Deák-Ébner rajzkészsége korán megmutatkozott és azt a müncheni képzőművészeti akadémián fejlesztette tovább. Az akadémizmus nem engedte érvényesülni realista szemléletét, ezért Párizsba utazott, ahol Munkácsy Mihály, Paál László és a barbizoni festészet befolyása alatt új utakra tért. Művészetének kibontakozását szolnoki tanulmányútja segítette elő, megismerkedett Pettenkofennal és az ő útmutatása szerint a magyar nép életéből festett jeleneteket. Művészete hamar népszerűvé vált, ennek ellenére állandó anyagi nehézségei voltak és sokat kellett dolgoznia műkereskedők számára. 1887 óta Magyarországon élt.

A kiállítás kis méretei ellenére átfogó módon mutatja be Deák-Ébner Lajos művészetét. Nem az úgynevezett szokványos műveit vonultatja fel, hanem igyekezett minél több arcképet, tájképet kiállítani. Munkácsy hatása alatt festett műveiből két megragadó erejű portré látható: *Finine*, a gyermek lelkivilágát fejezi ki igen megragadóan, míg *Öregasszony* című képe a törődöttséget és az öregség egykedvűségét, a lemondást és kizsákmányoltságot örökíti meg. Bastien Lepage befolyását mutatja könnyedén megfestett, üde *Fiú-arcképe.* Szolnoki művei közül egy kisebb méretű *Vásári jelenet* a részletek finomságával és a tónus egységével tűnik ki. Három főműve közül kettő került bemutatásra, a harmadiknak pedig, a *Nászmenetnek* a vázlata. A *Hazatérő aratók* Deák-Ébner Lajos optimizmusát és a nép iránti szeretetét fejezi ki. A színek élénk derűje, a természet finomságainak szeretetteli megragadása értékessé teszi ezt a képet, mégha a beállítás keresetlen is hat. Az ehhez kapcsolódó *Mélyvák útja* ugyanezt a gazdag szemléletet tükrözi, csak kevesebb teatralitással. *Húsvéti körmenet* című nagyszabású festménye igen kifejezően megmutatja a századvégi osztályviszonyokat, a falusi nép jellegzetes alakjait. A *Nászmenet* Deák-Ébner Lajost kolorizmusa teljében mutatja be. Táiképei között igen sok kiváló alkotás szerepel, mint például a ragyogó plain-air ban megfestett *Szénakazlak*, vagy a mélytüzű *Alföldi táj*, vagy *Folyópart* című képe, melyben az alkony hangulatát ragadta meg találóan.

A kiállításon szerepel még egy freskóterv és néhány ahhoz készült rajz és vázlat, melyek Deák-Ébner alaposságáról és mesterségbeli tudásáról győznek meg bennünket.

V. L.

A „Mélyszántás":

a munkás-paraszt szövetség színpadi ábrázolása

Szombaton mutatja be a Belvárosi Színház *Földes* Mihály első színpadi művét, a *„Mélyszántás"* című drámát Az új színpadi szerző azt mondja művéről, hogy *az nem „paraszt-darab", hanem lényegében a munkás-paraszt szövetség színpadi ábrázolása.* A szereplők tettekkel bizonyítják, hogy *a dolgozó parasztság egyetlen szövetségese az ipari munkásság,* amelynek segítsége nélkül nem épülhetne a szocializmus a falun.

— Darabomban igyekeztem a mai magyar falu teljes keresztmetszetét bemutatni — mondja az új szerző. — Mivel a harcot a darabban a Párt vezeti, az új világ fényes győzelmet arat a levitézlett régi felett.

Az új magyar drámában *Szakáts* Miklós traktorállomásvezetőt, *Görbe* János kulák-cselédet, *Turai* Ida egy kulákgazda leányát játssza. Rajtuk kívül vezetőszerepet kapott *Kőműves* Sándor, *Sugyok* Mária, *Joó* László, *Pándi* Lajos, *Bánhidi* László, *Romvári* Gertrud, *Gond* György és *Rákosi* Mária. A „Mélyszántás"-t *Lányi* Andor rendezte.

folytatta:

— Jogosan lehetünk büszkék a magyar demokratikus sajtó és rádió terén eddig elért eredményeinkre. Ugyanakkor nem feledkezhetünk meg arról a kötelességünkről sem, hogy felmérjük az előttünk álló feladatokat és meg tegyünk minden tőlünk telhetőt teljesítésükre. *Értsék meg munkánkkal azt, hogy lapjainkat és rádiónkat még erősebb fegyverré tegyük népünk és Parunk számára a békéért és a szocializmusért folytatott nagy harcunkban.*

— El akarjuk érni, hogy mind több és több magyar dolgozó olvassa sajtónkat, hallgassa rádiónkat. Tudatában vagyunk annak, hogy ezeket a nagy feladatokat csak úgy tudjuk megoldani, ha szünlelenül tanulmányozzuk példaképünket: a szovjet sajtót és *mindent megteszünk a szovjet tapasztalatok elsajátítására és követésére.* A magyar sajtó története soha nem ismert olyan fellendülést, mint amilyen előtt most állunk.

— Márciusi ünnepségünkön mi, a magyar sajtó és rádió dolgozói megfogadjuk, hogy minden tehetségünkkel és erőnkkel szolgáljuk népünk felemelését, hazánk szocialista építését, békénk megvédését és egységesen, fegyelmezetten és forró szeretettel követjük ezen az úton vezérünket és tanítónkat: *Rákosi* Mátyást.

ztók több mint 99 százaléka nisták és pártonkívüliek k jelöltjeire szavazott

lasztók általános létszámának 99.96 százaléka vett részt.

Március 13-án a körzeti választó bizottságok befejezték a Szovjetúnió Legfelső Tanácsa képviselőjelöltjeire leadott szavazatok összeszámlálását. A kerületi választóbizottságok jelentése szerint a kommunisták és pártonkívüliek tömbjének képviselőjelölti listája teljes és osztatlan győzelmet aratott. Az előzetes adatok szerint a *kommunisták és pártonkívüliek tömbjének jelöltjeire a szavazásban részt vett választók több mint 99 százaléka szavazott.*

Szerdán teszi közzé a Központi Választási Bizottság a választások részletes eredményeit és a Szovjetúnió Legfelső Tanácsába megválasztott képviselők névjegyzékét.

Moszkva város sztálini választókerületének választó bizottsága hétfőre virradó éjszaka ült össze tartott, amelyen megállapították, hogy a kerület képviselőjévé a Szovjetúnió Legfelső Tanácsába Josif Visszarionovics *Sztálint* választották meg. *A jelenlevők szünni nem akaró éljenzéssel fogadták a bejelentést.* A terem visszhangzott a lelkes felkiáltásoktól: «*Éljen első küldöttünk!*» «*Dicsőség a nagy Sztálinnak!*»

g dolgozói között nem is lehet helye nségeskedésnek"

gozók Szakszervezetei Nemzetközi ló konferenciájának harmadik napja

a dolgozók életkörülményeinek megjavításáért, az «egyenlő munkáért, egyenlő bért» elvnek minden dolgozóra való kiterjesztéséért.

— Barátaink és elvtársaink! — folytatja ezután a kiáltvány. — Bármilyen legyen a színetek, nemzetiségtek, bármilyenek legyenek vallási vagy politikai nézeteitek, ne felejtsétek el, hogy valamennyien dolgozók vagytok és hogy *a világ dolgozói között nincs és nem lehet helye az ellenségeskedésnek.* Egyesítsétek erőiteket a társadalmi haladás, a demokratikus szabadságjogok, a népek közötti testvériség érdekében.

A felhívást a konferencia kitörő lelkesedéssel egyhangúlag elfogadta.

A szünet után a konferencia üdvözlő táviratokat intézett a *Szakszervezeti Világszövetséghez és a Szovjetúnió Vegyipari Szakszervezetéhez.* Ugyancsak táviratot küldöttek az angol és amerikai vegyipari dolgozókhoz, amelyben rámutatnak arra, hogy az új szakmai szövetség megvédi a vegyipari dolgozók érdekeit. A konferencia meghívja az angol és amerikai vegyipari dolgozókat is, hogy vegyenek részt az új nemzetközi szervezet munkájában.

Robert *Paul* francia delegátus ezután javaslatot tett a vezetőség megválasztására. A konferencia egyhangúlag a következőket választotta meg a vezetőség tagjainak: Nikoláj Mihajlovics *Kovaljov* (Szovjetúnió), Paul *Pigelet* (Franciaország), Eugenio *Guidi* (Olaszország), *Bozsóki* Ferenc (Magyarország), Viktor *Drozd* (Lengyelország), Josef *Spic* (Csehszlovákia), valamint a Német Demokratikus Köztársaság, Kína és Latin-Amerika később kijelölendő képviselői.

Később Boleslaw *Gebert* bejelentette, hogy a vezetőség a nemzetközi szövetség elnökévé Eugenio *Guidit*, első alelnökké Nikoláj Mihajlovics *Kovaljovot*, második alelnökké Paul *Pigelet*-t, titkárává pedig *Bozsóki* Ferencet választotta meg. A szövetség állandó székhelyévé Budapestet jelölték ki.

A háromnapos konferencia N. M. *Kovaljov* zárószavaival fejeződött be.

Sztálint és Rákosit ünnepelték a Sportcsarnokban rendezett nagygyűlésen

A konferencia alkalmából kedden délután a Sportcsarnokban a Vegyipari Munkások Országos Szabad Szervezete nagygyűlést rendezett, amelyet *Harustyák* József, a SZOT elnöke nyitott meg. Rámutatott arra, hogy ezt a konferenciát azért lehetett Magyarországon rendezni, mert a Szovjetúnió hősi hadserege, melyet a nagy *Sztálin*, mindnyájunk bölcs tanítómestere irányított, felszabadította az országot. De köszönettel tartoznak a magyar dolgozók a *Pártnak* és annak bölcs vezérének, *Rákosi* Mátyásnak is.

A nagygyűlés részvevői felállva, percekig ünnepelték a Szovjetúniót, a haladó emberiség nagy vezetőjét, *Sztálint* és a magyar nép szeretett vezérét, *Rákosi* Mátyást.

Boleslaw *Gebert* a Szakszervezeti Világszövetség nevében üdvözölte a nagygyűlést.

Eugenio *Guidi* beszéde után Nikoláj Mihajlovics *Kovaljov*, a Szovjet Vegyipari Szakszervezet elnöke beszélt. Hangsúlyozta, hogy a szovjet nép nagy örömmel nézi azokat a sikereket, amelyeket a magyar dolgozók a *Párt* és *Rákosi* Mátyás vezetésével elértek. Nagy örömmel számolt be azokról a sikerekről, amelyeket a *Bolsevik Párt* és a nagy *Sztálin* köré tömörült szovjet nép ért el a háború utáni években a kommunizmus építésének minden frontszakaszán. *Kovaljov beszéde után a tömeg Sztálint és Rákosit éltette.*

Bozsóki Ferenc rámutatott arra, hogy a vegyipari munkások minden erejükkel megvédik a békét.

A Népművelési Minisztérium filmnovella-pályázata

A Népművelési Minisztérium széleskörű filmnovellapályázatot hirdet mai témájú, művészi játékfilmek meséjére.

A pályázat alapvető követelményei: a benyujtandó novella a magyar dolgozó nép életéből merítse témáját, tükrözze vissza népünk országépítő nagy munkáját, a szocializmus építését, dolgozó embereken keresztül.

A pályázaton semmiféle műfaji kötöttség nincs. A mű lehet filmdráma, filmvígjáték, filmoperett stb.

A pályázók részére a Népművelési Minisztérium Filmfőosztálya «ismertetőt» készített, amely tartalmazza azokat az általános szempontokat, amelyek szükségesek a filmszerű íráshoz. Akinek ilyen ismertetőre szüksége van, közölje címét a Népművelési Minisztérium Művészfilmosztályával (Budapest V., Báthory-utca 10., VII. emelet).

Pályázati feltételek: 1. A filmnovella terjedelme 16—24 oldal. 2. A pályaművek zárt jeligés borítékkal, jeligével ellátva, a Népművelési Minisztérium Filmfőosztályra (Budapest V., Báthory-utca 10.) címre kell küldeni. 3. Díjazás: Egy darab I. díj ötezer forint, két darab II. díj à 3000 forint, három darab III. díj à 2000 forint, öt darab IV. díj à 1000 forint, tíz darab V. díj à 500 forint.

A díjakat csak abban az esetben adjuk ki, amennyiben a novella minden szempontból megfelel.

A gyártásra elfogadott novellák írói ezenkívül a szokásos díjazásban részesülnek.

A pályázat határideje: 1950. május 1.

Ha valakinek a pályázat résztvevői közül kérdése van vagy tanácsra volna szüksége, forduljon válaszbélyeges levélben a Magyar Filmgyártó NV Központi Dramaturgiájához (Budapest VII., Erzsébet-körút 9./11. IV. emelet), amely a novellák íróinak készséggel rendelkezésére áll írásbeli tanáccsal, szükség esetén személyes megbeszéléssel.

Lemondott Clementis külügyminiszter

Prágából jelentik:

Antonin *Zápotocky* miniszterelnök kedden a rendes heti minisztertanácson bejelentette, hogy Vladimir *Clementis* külügyminiszter személyesen átnyujtotta neki lemondását. Zápotocky miniszterelnök azt ajánlotta Klement *Gottwald* elnöknek, hogy fogadja el Vladimir Clementis lemondását. A miniszterelnök ugyanakkor azt az előterjesztést tette az elnöknek, hogy Viliam *Siroky* helyettes miniszterelnököt bízza meg a külügyi tárca ellátásával.

Az elnök elfogadta a miniszterelnök előterjesztéseit és a következő levelet intézte *Zápotockyhoz:*

«Kedves Miniszterelnök! Előterjesztése alapján Vladimir Clementis minisztert kérésére felmentem a külügyminiszteri tisztségtől. Egyidejűleg megbízom Viliam Siroky helyettes miniszterelnököt a külügyminisztérium vezetésével.»

Az elnök Vladimir *Clementishez* is levelet intézett. A levél így szól:

«Eleget teszek kérésének és felmentem Önt külügyminiszteri tisztségétől.»

A levelet Gottwald elnök és Zápotocky miniszterelnök írta alá.

Egy másik levél, amelyet az elnök és Zápotocky miniszterelnök írt alá, megbízza Viliam *Siroky* helyettes miniszterelnököt a külügyminisztérium vezetésével. *(MTI)*

TANULJUNK ÉBERSÉGET A BOLSEVIKOKTÓL!

Pártfagsági könyv

RENDEZTE: PIAJEV
FŐSZEREPLŐK: M. VOJLIK
ABRIKSZOV
MELJEJEV
GORJUNOV

CSÜTÖRTÖKTŐL: Uránia, Vörös Csillag, Szikra, Tánesics, Royal (Kp.), Tátra (Pe.), Korzó (Up.), Brigád (v. Adria), Munkás (v. Alfa).

SZOVJET FILM

és látjuk a megmozgatott tömegeket: nem tudjuk tehát történelmi értéküket még csak közelítőleg sem megbecsülni. Izgatottjai vagyunk a világraszóló izgalomnak és együtt élünk a történelmi korszak alkotóival. Ha a soraikból kiválunk, hogy rajtuk kívül állván, szemléljük az igyekvésüket: nem a magasság madártávlatából, hanem a szögletből, alulról, torzító békaperspektivából nézzük és látjuk is őket. A műtörténelem kora tegnap este bevégződött és csak holnap reggel kezdődik meg újból. A tegnapiakat még bejegyezte a hősök és csatlósaik krónikájába, de aztán behúnyta a szemét, hogy az aktualitást átaludja. A legtörténelmibb művészeti korszak előtt egyelőre bezáródott a műtörténelem kapuja. El kell előbb mulnia, hogy a kapu kitárassék neki. A temetőé, amelyben a nemzedékeket szépen elföldelik s azután sírföliratokat készítenek számukra.

A mi külön, a mi magyar művészeti világunk elevenségében a műtörténelemnek még kisebb jussa jutott, mint egyebütt. Kevesen vagyunk és nagyon közel vagyunk egymáshoz. Belenézhetünk az egymás veséibe s megállapíthatjuk a — vesebetegségeket. Följegyezzük a kórfolyamat tüneteit, de ezekben a följegyzésekben nem látjuk meg a művészettörténelmi anyagot. De meg különben is a hősi történelmi fölfogást valljuk. A művészetben és irodalomban kizárolagosan ezt valljuk. Csak a temetőn keresztül bocsájtjuk be a magunk művészeit a műtörténelembe. Azon a temetőn keresztül, amelybe nemcsak őket, hanem a hozzánk tartozandóságukat is már elföldeltük. A velük való ismeretséget, hozzájuk füződő érzéseinket, a velük való érintkezés személyes tapasztalatait. A művész művészetéhez csak akkor férkőzhetik történelmi bírálat, amikor magához a művészhez már nem férkőzik semmi, csak éppen az enyészet. És — a feledés. Amikor már elfeledték: műtörténelmi alakká lehet; amíg közöttünk jár, művészettörténelmi értékéről, szerepéről csak alig van sejtelmünk. El se tudjuk képzelni róla, hogy históriai tényező. Az elevensége, a közelsége, a hétköznapjaink közössége, szenzációkban való osztozkodásunk megfoszt bennünket attól a tehetségünktől, hogy megsejtsük azt az értékét, a melyet a műtörténelem, a mi sajátos magyar művészetünk történelme, de talán a világ művészetét átfogó műtörténelem is, az ő számára majdan meg fog állapítani.

Talán nem is kritikai fogyatékosság ez, hanem annak az intenziv pártfoglalásnak következménye, amelyre a művészeti forrongás rákényszerít mindenkit, akinek ma a művészetekhez valamelyes köze van. Ma a kritikus a művészeteknek nemcsak filozófusa, hanem a politikusa is. A politika pedig mindenütt az exigenciák tudománya; a művészetben is az. A művészeti irányok, a szabadság és iskolaiság, az egyéniség és szabályosság, az artisztika és programmszerűség, a hazug és igazi jelszavak hirdetői, félreértői, meghamisítói, automatái és forradalmárai szenvedelmes, izgalmas harcában a művészet politikusa fokozottan érzi az exigenciák parancsát. Meg kell alkudnia önmagával és meg kell alkudnia a rajta kívül levő dolgokkal, hogy helyt állhasson azért az ő politikájáért. Ma ugyanis a művészet politikusa, a maga művészi hitéért küzdő esztétikus, a maga művészi meggyőződéséért küzdő kritikus a hadakozóknak nemcsak a második sorában áll. Ma egyenesen őt küldik előre, hogy az ő árnyékában küzdhessen maga a művész. Korunk művészettörténelmi materiájának értékéről keveset sejtünk, keveset tudunk, de azt bizonyosra veszem, hogy ha majdan e forradalom történelme kijegecesedik, az a történelem nem fogja eltagadhatni azt, hogy a modern művészetnek nemcsak az érvényesülése, hanem a kialakulása is sokat köszönhet a művészeti irodalomnak és tudománynak. Annak, hogy ez pártot foglalt, amikor föl kellett volna kúsznia a szentséges objektivitás székébe, hogy ott elfogulatlanul latolgasson. És annak, hogy a *művészi meggyőződésnek* elismerést, elfogadtatást szerzett a mi világunkban. A meggyőződéshez való jognak, a meggyőződésre való szükségességnek és a meggyőződés szabadságának.

Csak ott van igazi kultura, ahol ezt a jogot, ezt a szükségességet és ezt a szabadságot megbecsülik. S csak ott van szabadság is. Nálunk talán legelsőbben a művészet terén érvényesült ez a magasrendű szabadság. Szellemi, szociális és politikai világunk egyéb ágaiban még csak elméleti értékű. Ott még meg kell húzódnia az elfogultság, az előítélet és a fanatizmus mellett. A képzőművészet dolgában már szabadok vagyunk, pedig a közélet éppen a képzőművészet dolgában maradt el leginkább. A sokaság és a társaság, a közvélemény és a közvéleményt alakítóknak és terrorizálóknak világa. A művészi meggyőződésnek már aránylag nagy becsülete van nálunk, ahol pedig a művészetről való fölfogás még nagyrészt primitiv, ahol a művészet még jórészt se nem közszükséglet, se nem közgyönyörűség, s ahol a művészetnek az intellektuális munkával való összetartozandóságát sok helyütt még mindig nem érzik. Olyannyira nem érzik, hogy még a művészeti kritikától, amelynek pedig egyenesen az a dolga, hogy ezt az összetartozandóságot a művészet alkotásaiban kutassa, megállapítsa, ellenőrizze és fejtegesse: sem követelik meg, hogy ezt a föladatát intellektuális vizsgálódás alapján végezze.

ARATÓK

FESTETTE DEÁK-EBNER LAJOS

2.

Gerdon Modfest

UJONCZOZÁS. — EBNER LAJOSTÓL.

A «Magyar művészek» czimű vállalatból.

juk és lábszáruk, ugy hogy kövér, arányos testalkatu gyermek alig található köztük. S bár egész tavaszszal, nyáron és őszszel a vízben bukdácsolnak mint megannyi fiatal kacsák, azért mégis piszkosan, szurtosan néznek ki. Hajukat soha sem gondozzák, nem fésülik. Szemeik többnyire kicsinyek, kidülledők, a szemöldök minden látható nyoma nélkül, és feketék. A nagy szemeket félénkség és gyöngeség jelének tartják s azért megvetik. Egy az ő izlésük szerinti szép gyermeknek okvetlen apró szúrós szemei, erős fogakkal tömött szája, kell hogy legyenek.

Mi az indián gyermek időtöltése? Labdázás, fészekszedés, gyümölcs után kalandozás, halászás, és a fogott halnak parázstűznél megsütése; néha a kutyákkal is kiköt, vagy apja nyilát keriti kezébe, s azzal lövöldöz jobbra-balra. De a rang-egyenlőség köztük teljes; még soha sem volt példa rá, hogy összekaptak volna azon, hogy melyikök apja gazdagabb, sem a lányok azon, hogy melyikök öltözik szebben. Legfölebb ha játékközben megtépázzák egymást, mely játékaik közt a bujósdihoz és szembekötősdihez hasonló időtöltések is előfordulnak. Csak a lányok nem vesznek részt e mulatságokban; ők már korán egész kis vénasszonyokká válnak, munkálkodva sürögnek-forognak anyjok körül, gyökereket szárítgatnak, bőrdarabokat varrnak, halászgatnak, fáért mennek vagy vizet hordanak. Szorgalmuk igazán meglepő a fiugyermekek renyhesége mellett. Különben mindkét nembeli gyermekeik vidámok, könnyüvérüek, szeretik a csintalankodást és az éneket, melynek többnyire szomoru dallamát anyjuktól lesik el, de hibátlan ütemmel adják elő, rendesen dob- vagy botütésektől kisérve.

Maga az indián anya a dalolás erős hajlamával bir, szendergő gyermeke felett suttogó hangon dudolja dallamait, melyek néha kerekded egészek s melódikus szerzemények, többször azonban csak szüntelenül ismétlődő értelmetlen refrainek, melyekben egyazon gondolat vonul mindegyre végig. Nem ritkán az anya oly dallamban aposztrofálja magzatát, mely egész fényes jövőjének prófécziája. Elmondja, hogy kis lábai idővel oly erősekké válnak, mint vaskos fenyőtörzsök, karjának izmai hatalmasabbakká lesznek a medvéénél; soha sem fog hibázni a vadászaton s jó leend öreg anyjához, ha az majd megvénül és gyámoltalanná lesz.

Erdekesen nyilatkozik az indiánok fantáziája gyermekeik elnevezéseiben is. Rendesen rögtön születése után valami állat, virág, más tárgy vagy nevezetes eseményről nevezik el a gyermeket. Keresztelési ünnepiességnek azonban se hire, se nyoma; ők magok is néhány év alatt tökéletesen elfeledik gyermekök születési évét és napját; a gyermek maga pedig sohasem is tudta. Tizezer közül alig van egy felnőtt indián, a ki pontosan meg tudná mondani életkorát.

A «MAGYAR MÜVÉSZEK» ALBUMÁBÓL.

A műgonddal szerkesztett és díszszel kiállított «*Magyar Művészek*»*) legujabb füzete érdekesen folytatja a magyar festők bemutatását. Eddig Munkácsyról és Benczúrról adott jellemzést s ismertette legjelesb műveiket, köztük a művészek sajátkezü vázlatainak hasonmását is közölvén. A sajtó alatt levő ujabb füzetekben *Baditz* Ottóra, *Ebner* Lajosra, *Bruck* Lajosra és *Wagner* Sándorra kerül a sor. Mindenik művész saját maga rajzolta arczképét a Szana által irt életrajzhoz és jellemzéshez, s több becses vázlatot is engedtek át. Az illusztrációkban mindenik festő ugy van képviselve, hogy művészi főbb sajátságait megismerheti a közönség.

A pártolásra méltán igényt tartó vállalatból ezuttal még képeket közlünk *Bruck* Lajostól is, kinek Párisban festett képei közül nem egy foglalt már helyet lapunkban, valamint nem egy van elterjedve párisi szép metszetekben.

Bruck Lajos már évek óta Párisban lakik. Hazai tárgyakat örömest fest. Képei közül azonban csak kevés kerül hozzánk, a legtöbb csak fényképben, vagy metszetben. Ez az oka, hogy neve nem oly ismert és hangzatos itthon, mint a hogy ismerik Párisban s kedvelik festményeit. Gyakran hazatér, hogy fölfrissítse uj benyomásokkal emlékeit és gazdagítsa vázlatkönyvét. Életképeket fest, az élet apróbb mozzanataiból, izléssel, biztos előadással és a megfigyelni és sokat kifejezni tudó szellem elevenségével. Tragikusabb tárgygyal nem foglalkozik, de komor, vagy érzésteli hangulatnak erőteljes kifejezője tud lenni, s e tekintben utalhatunk «A várva várt levél», «A kéregetők», «A kivándorló» czimü képeire, melyeket már közöltünk, s melyek hosszu és szomoru történetek sejtelmét ébresztik föl.

Legutóbbi itthon időzése alatt az erdélyi részeket is bejárta, hogy a hazai népéletet itt szintén tanulmányozhassa. Ekkor készített egyik vázlata a «*Parasztgazda*», Bánffy-Hunyadról. Egyszerü rajz, de karakterisztikus.

A fővárosi életből is köszönhetünk itt időzésének egy eleven képet a *Dunapart*-ról. Ez nagyobb festmény s a műcsarnokban is ki volt állítva. Budapestről nem igen festenek képet müvészeink. Nehéz megmondani, hogy miért. A főváros hatósága pályadijakkal is igyekezett serkenteni a kedvet. Budapestnek is megvan a maga sajátságos vonása, nemcsak fekvésében, épületeiben, hanem alakjaiban, szokásaiban és életében. Erre olajfestéket még keveset fogyasztottak, kisérletképen is.

Bruck a főváros legszebb részét és legtarkább életét együtt festette le. A háttér Buda, a királyi lakkal, a Dunával, az ó-budai hegyekkel, a lánczhiddal és a korzó akáczfáival. Szingazdag tájkép, melegséggel festve. Aztán belehelyezve a

PARASZT GAZDA. — BRUCK LAJOSTÓL.

A «Magyar művészek» czimű vállalatból.

*) Szerkeszti Szana Tamás, kiadják a Révai testvérek. A füzetek 3—4 heti időközökben jelennek meg; minden füzet két nagy 8-rét iven, *számos képpel* illusztrálva s *külön műmelleklettel* ellátva. Egy-egy füzet bolti ára 80 kr. A kiadó *Revai testvérek* a postai szétküldési könnyebbitése végett előfizetés is nyitottak e vállalatra: fél évre (8 füzetre) 6 frt 40 krral, egy évre (16 füzetre) 12 frt 80 krral.

nyüzsgő élet, az a soha sem szünő sürgés-forgás, jövés-menés, mely a Dunapartnak oly változatos sajátsága, hogy akárhányszor lássuk a pompás keretben, mindig lebilincsel, mindig mint ujat fogadjuk. A hullámokon ringó, füstölgő gőzhajók egész raja, a mint indulnak, a mint jönnek, a mint kikötnek; a parthoz kötött gyümölcsös hajók és halászbárkák, melyek egész a párkányig vizbe merülnek, s a gőzhajók-verte habok rázzák, recsegtetik. A parton pedig összekeveredve a nagyváros és a falu, a sváb falvak asszonyai, kosarakkal, háti batyuval, a mikben ők mindig hoznak s a mikkel üresen térnek haza; velök vegyesen a dunaparti hires kofák, nagy napernyők vagy sátrak alatt. Vácz vidéke is itt szokott kikötni a gyümölcsös dereglyékkel, s ott a lépcsős kőparton rakodik ki. A finom uri nép a felső parton szokott sétálni, gyümölcsöt válogatni, a Dunában gyönyörködni.

Bruck a Dunapartnak az eskü-tér előtti részét festette le, a hol az élénkséget még a kikötő gőzhajókra tolulók is növelik. Képében sokat visszaad ebből az életből, valamint annak apróságaiból is, s alakjain a környékbeli népviseletet is meg lehet különböztetni.

*

Ébner Lajos is Párisban él, s ő is előszeretettel ragaszkodik a hazai tárgyakhoz és többször elhagyá Párist, hogy tehetségét az itthoni levegő egészséges hatására bizza. Többnyire falusi idylleket fest, s nagyobb csoportozatokat, mint Bruck. A legjobb rajzolók egyike, és előadásán meglátszik a párisi modern mesterek tanulmányozása. Ecsetkezelése széles, biztos s igen jól tudja, mit kell elhagynia a részleteknél, hogy a főbbeket kiemelhesse. Szinei diskrétek, lágyak, nagy melegséggel és kecses összhangzatban. Nem egy fiatal festőnk választotta Ébnert iránymutatóul. Alföldi vásári jeleneteket, aratók csoportozatát örömest fest s mindig sok eredetiséggel, igazsággal, kellemmel és tartalommal. A már sokak által feldolgozott tárgyaknak is meg tudja adni uj és vonzó oldalát.

Tőle «*Ujonczozás*» czimü vázlatot mutatunk be, egy falusi csoportozatot. A besorozott legények indulnak el, vig muzsika szó közt, de hogy ez csak csinált vigság, mutatja minden, a bucsuzó párok, a szemeit törlő öreg asszony, ki mellett csak egy kis gyermek marad, a dolgos fiut pedig elviszik. A kép a képzőmüvészeti társulat 1883-diki őszi kiállitásán az életképekre kitüzött jutalmat nyerte el.

DELIANNISZ OTTHON.

Mult héten a hiressé vált görög exminiszter arczképét közöltük e helyen, most saját otthonában mutatjuk őt be, Athénben, a mint kihallgatást ad kevéssel az ügyek éléről való visszalépése előtt. A görögöknél bármely miniszterhez a hozzájutás senki előtt sincs a legkisebb nehézséggel összekötve. Ugy Deliannisz, mint Trikupisz, az utóbbi izgalmas napok alatt is tárva tartották termeiket s az őket meglátogatók elfogadása tekintetében semmi megkülönböztetést sem tettek. A miniszternek mindenkihez volt egy üdvözlő, szivélyes szavuk. A mai athénebelieknek legnagyobb kitüntetés, ha egy rövid órát közöttük tölthetnek, vagy tisztelettel hallgathatják a nap hőseinek szavait, s ezért a divatos politikusok termei mindig nagyon látogatottak. Ebben tehát miben sem különböznek ma sem a szent Pál idejebeli görögöktől, a kik szintén szivesen sorakoztak az Areopagus körül, hogy meghallgassák kedvencz szónokukat, s a kikről az *Apostolok cselekedetében* is azt olvassuk, hogy: «Az athéniek pedig mindannyian és a jövevények, kik ott laknak vala, egyéb dologban nem valának foglalatosak, hanem csak ujságnak beszélésében és hallgatásában.»

AZ ÁLLATOK HANGJA.

Minél bonyolódottabbak társadalmi viszonyaink, minél jobban elfoglalhatja az embereket a lázas izgatottság, annál érthetetlenebbek lesznek előtte a természet nyilatkozatai, de viszont épen az általános haladás eredménye, hogy egyes tudósok ily kérdésekkel is foglalkoznak és nagyobb világosságot terjesztenek szét, mint az egykori természeti ember gondos, de nem eléggé éles megfigyelő tehetségével. Igy tárta elénk az utóbbi években különösen Lubbock bámulatraméltó megfigyeléseit a hangyák világáról. Ily munkát végezett közelebb Nicolardot Lajos franczia tudós «Lafontaine s az emberi komédia» czimü művében, mely sajátságos czim alatt a természeti hangokról és különösen az állatok hangjáról mond el nagy érdekü és részben hasznos tanulmány utján szerzett adatokat. Nem tartjuk fölöslegesnek, hogy e műből néhány érdekesebb részletet fölemlitsünk.

Az állatvilágban a némaság sokkal inkább el van terjedve, mint közönségesen hiszik. Igaz, hogy a némaság nem abszolute értendő, hanem csak annyiban, hogy határozottan megkülönböztethető hang, a mely által az állat magát rokonaitól megismerteti, nem észlelhető náluk. A hal a vízben néma, legalább szerintünk, mivel a vízben nincsenek léghullámok a hang tovább szállítására, de valószinű, hogy azért van nekik is valami eszközük, a mi által magukat megértethetik. Vannak egész faj néma kutyák, melyek csak rendkivüli esetben adnak gyenge hangot; az igen meleg és igen hideg vidékeken élő kutyafajok, mint azt már Cook kapitány is fölemlítette útleirásában, soha sem ugatnak. Ily kutyafajok India némely vidékein nagy számmal fordulnak elő. Sőt vannak számos állatok a madarak között is, melyek pedig az állatvilágban a leglármásabbak; ilyenek a Braziliában és Szenegalban élő verébfajok s Ausztráliában a pacsirta, mely különben külsőleg teljesen hasonlít a mi pacsirtáinkhoz. A madárdal általában inkább csak tavaszszal hallható, az év többi részében az erdő dalnokai az öröm vagy fájdalom egyszerü csicsergő kifejezésére szoritkoznak.

Mindenesetre legérdekesebb azonban az összes állati hangok között a madárdal. Nicolardot nagyon pontos és tudományos adatokkal mutatja ki, hogy az emberi hang és zene kizárólag egy-egy madár dalának utánzásából származott, fuvola, trombita, klarinét s minden más hangszer alapja a madárének. A csalogány képviseli a madár-orchestrumban az orgonát s a kastagnetteket nehány ragadozó madár sajátságos csőrcsattogtatása. A madaraknak a tavasz üdvözlésén kivül sajátságos hangjaik vannak az öröm vagy fájdalom kifejezésére vagy némely természeti tüneménynyel szemben. A hajnalpirt a kakason kívül a pacsirta, barázdabillegető, bibicz és bölömbika üdvözlik sajátságos hangjaikkal; esőt jósol a szarka, bagoly, aranybegy, harkály külön hangokon, melyeket Nicolardot művében kótára is szedett. Némely tengeri madarak, különösen a proczellária, egészen sajátságos hangon jósolják meg néha órákkal előre a közelgő vihart.

A madarak sajátságos hangjai közé tartozik az is, hogy a páva különösen éjjel meglehetős biztonsággal jelzi a házhoz közeledő idegeneket s igy némileg a házi kutyát helyettesíti. A mit a római augurok a madár repüléséből következtettek, nagyobbrészt csalás, de nem egészen alaptalan dolog. Némely madárnak határozott elősejtelme van, melynek különös hangokban ad kifejezést. O'Meara emlékirataiban beszéli, hogy a francziák bevonulásakor Moszkvában óriási csoport varju szállott a Kreml tornyaira, honnan sürü csoportokban gyakran repültek a bevonuló franczia katonák feje felé és szárnycsapkodások között folyvást egyhangulag krákogtak, de közvetlenül a tüzvész kitörése előtt gyorsan mind elrepültek.

Kapcsolatban ez elbeszéléssel megemlítjük ugyancsak O'Meara elbeszélése után, hogy I. Napoleon teljesen hitt abban, hogy az állatok képesek egymást megérteni. Ugyanő különös előszeretettel beszélt mindig kedvencz lova értelmiségéről, mint a mely állat nagy tömeg közt is megismerte őt és mindig nagy örömet tanúsitott, ha reá ült; kivüle csak a folyvást körülötte levő kocsist engedte hátára, de ekkor is érezni látszott, hogy lovagja most alárendelt személy. Ha valamikor eltévesztette a császár az utat, a gyeplőt egyszerüen lovára dobta és ez gyorsan haza vitte. Néha oly sajátságosan nyerített a császárt látva, mintha valamit akart volna vele közleni.

Nicolardot is abban a nézetben van, hogy minden állatnak megvan a saját nyelve, habár mi azt nem értjük. Galliani 1770 körül két macskát teljesen elzárt más állatoktól és folyvást maga körül tartotta; állitása szerint a macskáknak teljesen kifejlődött nyelvök volt, egy és ugyanazon érzést és vágyat mindig egyenlő hanggal fejeztek ki, melyet ő teljesen megértett. Lucian a legyekről mondja, hogy zummogásukban nagy változatosság van, melyet egymás közt megértenek. Lamartine szerint arab lovaknak különböző dolgokra különböző hangjaik vannak. Hauser Gáspárról, a sokat emlegetett lelenczről, irják, hogy mindaddig, mig hust nem evett, teljesen megértette a madarak csicsergését és a kutyák ugatásának változatosságait.

A madaraknál a hang változatosságán kivül még egy különös adomány is van, a nagy utánzó tehetség. Alig van madár, mely bizonyos fokig ne volna képes a természet valamely neszét utánozni. Dugóhuzást, fürészelést és más sajátságos hangokat is megtanul a papagály, s a jégmadár bámulatos ügyességgel utánozza más madarak hangját, a kutya ugatását, a bárány bégetését is. E mellett a legtöbb madár büszke hangjára és igyekszik másokkal versenyezni. Különösen ismeretes és gyakori a csalogányok versenye, sőt találtak elnémult csalogányokat, melyek halálra énekelték magukat és torkaik szétroncsolva voltak.

Egyike a legsajátságosabb tüneményeknek a hasbeszéd a madaraknál. Legismertebb ez a galamb turbékolásánál, mely madár sohasem nyitja föl csőrét, de turbékolása azért érthető és messze hallatszó. Az éles kakuk-szó is csak hasbeszéd és igy a szárcsák hires hangja. Mind, miként a békák brekegése is, csak az állat belsejében képződik, a mint a levegő a testben ide és oda mozog. Az ázsiai agami madár hangja egyenesen hátul jő ki, a szájjal épen ellentett részen és ezért la poule péteuse nevet visel, jelzéseül e sajátságos, bár nem épen ízléses hangnak. E madár torka egészen néma s hangképzésre alkalmatlan. Hogy ez a hasbeszéd, melyet az emberek valószinüleg szintén a madaraktól tanultak el, mennyire elterjedt náluk, mutatja az is, hogy még a csalogány is ad oly hangokat, melyek bensőleg képződnek s nem a bezárt csőrön át, hanem csak reszonanczia utján lesznek hallható.

A madár végül tanul az emberektől s az emberi társadalomban észlelhető zajtól. Az énekes madarak ezért nagyon szeretnek az emberi lakások közelében, lehetőleg parkokban tartózkodni. A kakuk, varju, fürj, csalogány és fogoly Nicolardot állitása szerint egészen puszta, emberek által nem látogatott vidéken nem is található. A seregély, pacsirta, veréb, pinty s mindenek fölött a gólya csak ember közelében tartózkodnak, az emberek hangjait utánozzák. A gólyáról mondják, hogy Afrikában néma, itt nálunk azonban kelepelése a kasza élesitését utánozná, mely hang kedves előtte, mivel az ujonan kaszált réten mindig sok eleséget talál.

Legjobban utánozzák az emberi hangot a kanári, seregély, varju, mindenekfelett pedig a papagály, a mint az köztudomásu. Némely madarak az emberi társaséletből egyes hangokat utánoznak, igy a baglyok a harangot, néha oly pontossággal, hogy az embereket is megcsalják. Nicolardot szerint kellő türelemmel az aranybegyet, falifecskét és rigót is meg lehetne beszélni tanitani; a többi énekes madarak kiképzése pedig nagyon jelentékeny lehetne, mivel a legtöbben csakhamar képesek volnának egyes hangszereket ügyesen kisérni. Tyrusi Maximus beszéli el, hogy egy fogoly rövid idő alatt képes volt a szobájában tartott madarakat rászoktatni, hogy fuvolájára hallgassanak s egészen annak rhythmusa szerint énekeljenek. Párisban egy állatbarát a Tuileriák kertjében szelidített meg néhány madarat annyira, hogy azok etetés után ujjára repültek és az ő fütyülését csaknem észrevehető gonddal igyekeztek utánozni.

Valóban tisztán a madárdal is még eddig csak nagyjában ismert, rejtélyes, s egész sereg uj és rendkivül érdekes kutatási kört jelöl ki a természetbuvárok számára. Már az első kisérlet, melyet Nicolardot műve képvisel, tanusítja, hogy az állat- és ember-világ között még a hang és beszéd tekintetében sincs oly áthidalhatlan különbség, mint régebben hitték és még inkább mutatja, hogy mily hátra vagyunk még a természet megismerésében, midőn a hozzánk legközelebb eső állatokról is oly keveset tudunk.

AZ IDEI PÁRISI SALONBÓL.

Május hó a rendes szaka a franczia festők nagy kiállításának, a Salonnak, melynek hire tul szokta szárnyalni minden más hasonnemü kiállítás hirét s a nagy művész-nemzet babéraihoz ujabb fényes szálakat szokott füzni. Ez idén is kétezerötszáz festmény volt kiállitva, daczára annak, hogy a jury több mint kétszer annyit visszautasított. Azt ugyan nem lehet állitani,

Kultúránk a világban

Tudósítás Vancouverből

KÖNYVESBOLT A GRANVILLE STREETEN

Vancouver lakossága egymilliónál is több, így szinte elvész benne a csekély számú magyarság. De csak számszerűleg, mert hűségesen ragaszkodik anyanyelvéhez, kultúrájához, a szülőföld szeretetéhez. Fontos szerepet tölt be a magyarságtudat ébrentartásában a Granville Streeten található *Hungarian Ikka Travel Service, Magyar könyvesbolt*. Ezzel az angol és magyar nyelvű, nemzeti színű cégtáblával hívja Vancouver és környékének magyarnyai s a magyar hanglemezek ismertetik meg a magyar kultúrát.

A könyvesbolt sajátotermékei között a politikai, szórakoztató, tudományos, művészeti, műszaki, sport és szakmai jellegűeken kívül az egyházak lapjai is megtalálhatók. A lapok között ott találjuk az Új Tükört is, amelynek vancouveri terjesztője a Magyar Könyvesbolt.

A MAGYAR MOZI ÉS RÁDIÓ

Különleges szerepe van annak, hogy a magyar mozi és a magyar

A tulajdonos Zborovszky-házaspár a könyvesbolt előtt

jait. És egy-egy nagy budapesti könyvkereskedés méreteit is meghaladó könyvraktárával és hatszázféle magyarországi újság, folyóirat választékával segíti az elszakadt magyarok óhazai tájékozódását. Meglepően sok fogy a magyar néprajzzal, népművészettel foglalkozó művekből. Különösen nagy példányszámban vásárolják a hazai szakácskönyveket, a gyermekneveléssel foglalkozó műveket, valamint az angol—magyar nyelvtanító munkákat. Ez utóbbiak a vegyesházasságokban kelendőek, amelyekben a házastárs magyarul akar tanulni. Sok példányban kelt el a *Hét évszázad magyar versei*, azonkívül Szabó Páltól, Déry Tiboron át Mesterházy Lajosig a mai magyar irodalom széles választéka látható a kirakatban, amelynek üvegén azt olvassuk, hogy itt magyarul, angolul, spanyolul és németül beszélnek. A pálmát a könyvvásárlások terén a magyar klasszikusok viszik el, mert Jókait, Mikszáthot változatlanul szívesen olvassák.

A magyar külkereskedelem Kanadába mintegy 15 millió dollár értékben exportál. Ebben benne foglaltatik kulturális exportunk is, amely, ha összegében nem is nagy —, jelentőségében óriási, az ottani magyarság életét köti össze az óhazával. A nem magyar kanadaiakkal a *Corvina* idegennyelvű kiadvárádió jóvoltából magyarul is lehet szórakozni Vancouverben. A mozi vasárnaponként két előadásban játszik régi és új magyar filmeket. A jegyüzérek paradicsoma lehetne ez a mozi, mert az előadásokra már hetekkel előre eladják a jegyeket.

A vancouveri magyar rádió vasárnap esténként ad egyórás műsort. Az adásidő természetesen kevés, hiszen ebbe kell belesűríteni a helyi és az óhazai híreket, a kultúrát és a népszerű „Szív küldi" műsorát. Különösen azoknak az óhazai felvételeknek örülnek, amelyeket időnként Budapestről kap a rádió.

Ilyen légkörben és adottságok között él a vancouveri magyarság, amely a város életében is tisztes helyet foglal el. A Granville és a Kingsway Streeten kívül másutt is vannak magyar üzletek, ipari vállalkozások. Természetesen nem hiányoznak a magyar vendéglők sem, amelyeket a város nem magyar lakossága is szívesen felkeres. Ha az odavetődő óhazai vendég beül a Balaton, vagy a Tokaj étterembe, avagy a Gulyás csárdába, a Kulacsba, a Little Budapestbe, a Hungáriába, alig veszi észre, hogy nem Pesten—Budán issza az egri bikavért, hanem sok ezer kilométerrel távolabb, egy vancouveri kis magyar szigeten.

KELENVÁRY JÁNOS
Kanada, Vancouver

A MELBOURNE-I VILLAMOS

Szabó István filmrendező Melbourne-ben is találkozott a kedvenc sárga villamossal. Ez azonban nélkülözi egykori budapesti rokonának romantikáját, igaz, a kényelmetlenségét is. (Képünkön Szabó István Geoffrey Gardnerrel, a melbourne-i filmfesztivál igazgatójával)

Az Operettszínház táncosai Grazban

A grazi operaház rendszeresen meghívja Európa legjobb táncegyütteseit. Éppen ezért már pusztán a tény, hogy felfigyelt az Operettszínházban szinte rejtetten működő balettegyüttesre, jelzi, hogy a grazi színház vezetőségének, Tarján Tamás igazgatónak volt szeme meglátni az együttesben rejlő sikerlehetőséget. Egyáltalán: nagyon vonzó az a művészeti tevékenység, amelyet Tarján Tamás folytat Grazban, nemcsak művészeket hív meg, hanem magyar műveket is. A vendégszereplés két estén, telt ház előtt zajlott és a grazi művészek is ott szorongtak a színfalak mögött. A műsor három részből állt, az elsőben inkább modern zenékre komponált műveket láthattunk (ennek volt érdekes módon a legkevésbé sikere), aztán következett a Ravel *Bolerójára* készített koreográfia, valamint a Lendvay Kamilló zenéjére készített táncdráma, *A fiú, a lány és a sors* címmel, s az estet egy nagyhatású balettkomédia zárta, amely a monarchia századvégi hangulatát idézte fel karikírozóan, játékosan, szellemesen. A művek koreográfiáit Bogár Richárd készítette, a táncosok közül a lapok kiemelik Szabó Éva, Szabó Erika, Szamosi Judit és Greguss Zoltán teljesítményét.

I. J.

RECZETÁR JÁNOS FELVÉTELE

A Szombathelyi Szimfonikusok Burgenlandban

A Szombathelyi Szimfónikus Zenekar Petró János vezényletével nagysikerű Goldmark-koncertet adott június végén a burgenlandi Deutschkreutzban. Vendégszereplésük alkalmából a szombathelyi muzsikusok meglátogatták Liszt Ferenc doborjáni szülőházát, ahol koszorút helyeztek el és tisztelegtek a zeneszerző emléke előtt. (Képünkön a zenekar tagjai Liszt doborjáni szülőházánál.)

Tomárze náhije, vagyis jegyzői székhely. Itt székel a náhije müdür: a körjegyző. Postahivatalnak és csendőrőrsnek is kell itt lennie. Ez pedig nagy szó, mert faluhelyen mindkettő ismeretlen lévén, ha levelet akarsz feladni, vagy panaszt akarsz tenni, hogy valaki leütött, hétszámra mehetsz.

A város ott bújt el előlünk hatalmas épülettömbök mögé. Keskeny, kövezett út vezetett közéjük. Aztán elértük az első házakat. Szűk, kanyargó utcába jutottunk, jobbról-balról masszív, emeletes házak sorakoztak egymás mellé. De milyen házak! Némelyik egész kis palota.

Különös, nem látunk sehol egy lelket se. Az ajtók és ablakok helyén sötét üregek tátonganak, a házakban mindenütt halálos csend honol. Csak mi verünk zajt, lovaink patáinak csattogásától kong, visszhangzik az utca . . .

És így megyünk tovább, utcákon át, jobbra-balra keresztutcák maradtak el, de sehol nem mutatkozott élőlény. Egy kihalt, elárvult városban jártunk. A lódobogás kísértetiesen dübörgött, mintha csak egy elátkozott birodalomba tévedtünk volna.

Hirtelen jobbról templomtorony bukkant elő. Jól látok? Tetején kereszt fénylik!

Aztán egy bazár üzletsorai kerültek oldalunkba. Sötét üzletek, bezárt ajtók, üres ablakok. Majd városrészek jöttek: földig rombolt házak. Ahány ház, annyi kőhalom. Kerítésoszlopok, lépcsőfokok, boltívzáró kövek, cifrára faragott pártázatdarabok, díszes monolitkapuk, ereszcsatornák oroszlános vízköpői töméntelen sokaságban és töméntelen változatosságban hevertek szerteszét.

Megdöbbenve bámultam.

Mi történt itten? Földrengés pusztított? Tűz semmisítette meg a várost? Vagy valami más szörnyű kataklizma sepert végig rajta?

Szörnyűségeket kezdtem sejteni!

Mire aztán a náhije székházát elértük, tisztában voltam már mindennel . . .

A város déli végében egy primitív, terpeszkedő, emeletes kőház volt a náhije székháza. Ott volt elhelyezve a náhije müdür irodája, a csendőrőrs laktanyája, a postahivatal, egyszóval minden. Ebben az épületben lakott egyúttal mindenki, aki hivatalos ember csak élt Tomárzében. Rajtuk kívül pedig még hét lakója volt a városnak, azaz hét család. Ott laktak azok is nem messze, egyik utcának egymás mellé bújó, alacsony, öreg házikóiban.

A világháború kitörésekor még négyezer lakosa volt Tomárzének. Hatalmas forgalmú, élénk, nyüzsgő kis városnak ismerték, némelyek szerint Kájzerit is túlszárnyalta. Földmívelők, iparosok és kereskedők laktak benne. Főként kereskedők. A bazárnak kis fülkéiből megtalálták az összeköttetést nemcsak Kájzeriig de Isztambulig is, sőt talán Londonig, New Yorkig, Batáviáig és Hongkongig.

Mert hát Tomárze lakosai egytől-egyig örmények voltak!

Mi lett hát ezzel a négyezer örménnyel?

Nyomtalanul elsodorta őket a háború szele. Talán itt, a házaikban mészárolták le őket, talán odalenn a lapálynak valamelyik tarlóján, vagy pedig még messzébb, odafenn azokban a magas hegyekben? Ki tudná ma már megmondani? Aki meg tudná — az hallgat.

Kíváncsian kóboroltam be a várost. Azóta idegen ide még nem tette a lábát, hiszen idegen állampolgároknak Anatólia belsejében kóborolni nem szabad, különösen pedig nem ilyen helyeken. Mert hát ezek a frenkik (európaiak) olyan különösek: mindég olyan dolgokba ütik az orrukat, amihez semmi közük sincsen. Az például, hogy a XX. században ilyen radikálisan megoldották az örmény kérdést, nem tartozik senki másra, mint egyedül a törökökre és örményekre. Nos, hát panaszkodnak-e az örmények? Ugye, hogy nem! Hallgatnak. Némák, mint a sír . . .

Az a féktelen szenvedély, amely nem elégedett meg a gyűlölt örmények lemészárlásával, hanem az egész vágrost le akarta seperni a föld színéről, csak félmunkát végzett. Munka közben, úgy látszik, lelohadt, elaludt. Így maradt meg a városnak fele. A lerombolást elkerült házakat kifosztották, s bennük, amit csak könnyűszerrel tudtak, mindent elpusztítottak. A többit rábízták az időre, a természetre. És ez évről évre lassan, de szívósan el is végzi a rábízott munkát. A tetők cserepei meglazultak, lehullottak: becsurog az eső. A mennyezet átázik, a diófa padlózat elkorhad és a falakról lehull a festményekkel, freskókkal borított vakolat. Egyik évben a fagott lépcsőzet zuhan alá, másikban a mennyezet temet maga alá mindent, egy szép napon a tetőzet hull alá nagy robajlással és így hamar el van érve a cél: egy szintbe kerül az egész város.

Elfogott a vágy, hogy fényképekben örökítsem meg mindazt, amit láttam. Azt a sok szépséget, amit ezekben a pusztuló örmény házakban fölleltem. És azt a szívet elszomorító látványt, amit az a vandál pusztítás nyújtott. Már nyúltam a bőrtokhoz, ami ott lógott nyakamban. És akkor tekintetem véletlenül

Sok száz éves kőhíd Anatóliában

társaimra tévedt. Fárival meg Száittal bolyongtunk a városban. Egykedvűen szemlélték a romblás szörnyű képeit, s mintha abban a pillanatban valami szélesen vigyorgó kárörőm ült volna ki arcukra.

Nem nyúltam a géphez.

Kóboroltunk hárman az üres házakban, a néma utcákon, a kihalt bazárban. Bementünk a templomba is. Csodálatos, hogy ez ilyen épen megmaradt. Belülről azonban nagytakarítást végeztek benne. Letéptek, letörtek, lehasogattak mindent, a keresztény vallás minden jelvényét, az orthodox rítus minden káprázató, pompázó cifraságát. Csak a főoltárnak hatalmas kőépítménye maradt helyén. Itt-ott falfestmények, csipkés pártázatok, kandelábercsonkok, fejetlen, kartalan szobortorzók sejtették az egykori szépséget. A templom padlózatán magas halmokban hevert az árpa. Lépteink zajára egérseregek rebbentek százfelé. Íme, mégiscsak a jó Isten háza: milyen jó hombárul szolgál ennek a hét igazhivő családnak, amely ki tudja, merről, melyik kis török faluból idehurcolkodott és beült a kész paradicsomba. Érthetetlen, hogy csak hét embernek jutott az eszébe!

Délnyugatra künn a város szélén egy vérvörös épületet fedeztünk fel. A homlokzaton négy csodás porfíroszlop, dór oszlopfejekkel egy monopilit timpanont tartott. A timpanon közepén az idő már csaknem lemosta a latin betűket. A quader-kövekből épült templom azonban csaknem egész épen kiállta az idő vaskezét.

Egy csodálatosan épen maradt római templom állott ott, ki tudja hány száz és ezer esztendő óta. A zöld gyepen a vörös porfirépület, mint egy valószínűtlen csoda, magasan emelkedett, ágaskodott felfelé. Szinte rémlett, hogy hallom nevetését: „Lám, én itt vagyok, engem senki sem rombolt le, pedig mióta állok itt?!"

A város keleti szélén másik csoda várt ránk. Itt már a terep is egészen csodálatosan alakult ki. A fennsík közepén egy mély, dolinaszerű völgy feküdt, és ennek a város felé eső oldala emeletmagasságokban négy terasznak volt kiképezve. Egészen lenn a völgy alján nagy kaliberű, feneketlen kút tátongott, mellette pedig a sziklába hatalmas ciszternák voltak vájva. A völgy fenekén és a teraszok sima felületein vadul nőtt a gaz. Valamikor gondosan ápolt virágoskertek állhattak itt, mert a gaz közül elvadult, tarka virágok virítottak ki.

Ennek a különös dolinavölgynek északi oldalán egy nagyméretű épületnek romjai hevertek. Egyik kémény a sziklába kapaszkodva megmentette életét, és a völgy aljáról kinyílt a környező terep fölé. Hatalmas palota állhatott itt valamikor, mely a völgyből négy-öt emelet magasan emelkedett ki a fennsík fölé.

Félig beomlott épületszárnyak mellett épen maradt oszlopos folyosót találtunk. Apró cellák nyíltak innen, az ajtónyílásokból kő- és vakolattörmelék fehérlett ki, de fölöttük a falba vésett keresztek és aranyozott feliratok örmény betűi épen maradtak. Egy nagy teremnek több emeletnyi magas falai még szilárdan állottak. A padlót vastagon burkoló törmelék közül facsonkok, papirosnak, könyvtábláknak foszlányai látszottak ki. Egy könyvtár romjai. A nyugati végen pedig impozáns templomnak maradványai néztek le a romokra, két szomszédos fal még épen meredt az ég felé.

Egy örmény kolostornak romjai közt járkáltunk. Akkor még nem tudtam, hogy egy sok száz éves zárda volt ez, tele értékes könyvekkel és ritka műkincsekkel. Az örmény keleti egyháznak egyik leghíresebb kolostorát rombolták itt össze, melyben állandóan számos nagy tudású szerzetes, közöttük több híres művész és tudós élt.

Megállottunk a templomnak épen maradt, oszlopos, mozaikokkal díszített bejárata előtt. A kapu fölött egy festőművészeti remek: egy épen maradt freskó tekintett le ránk. Valamelyik örmény szentet ábrázolhatta, talán a szerzetesrend alapítóját, ki tudja? Nagy, fekete szakállú férfikép volt, aranyglóriával a fej körül.

Tekintetemet nem tudtam levenni arról a képről. Az a kép élt, mozgott, lélegzett, oly művészien volt megfestve.

Hangos hahotára rezzentem össze:

— Möszijő, hát a gyauroknak ilyen nagyszakállas istenük van? Hahaha!

FEHÉRTÁJY TIBOR

TOMÁRZE

Régi magyar világjárók

LÁZÁR ISTVÁN SOROZATA

Ezzel az írással befejezzük Régi magyar világjárók című sorozatunkat.

Kihalt örmény város

ÚJ TÜKÖR 1980/XVII/.28.sz.

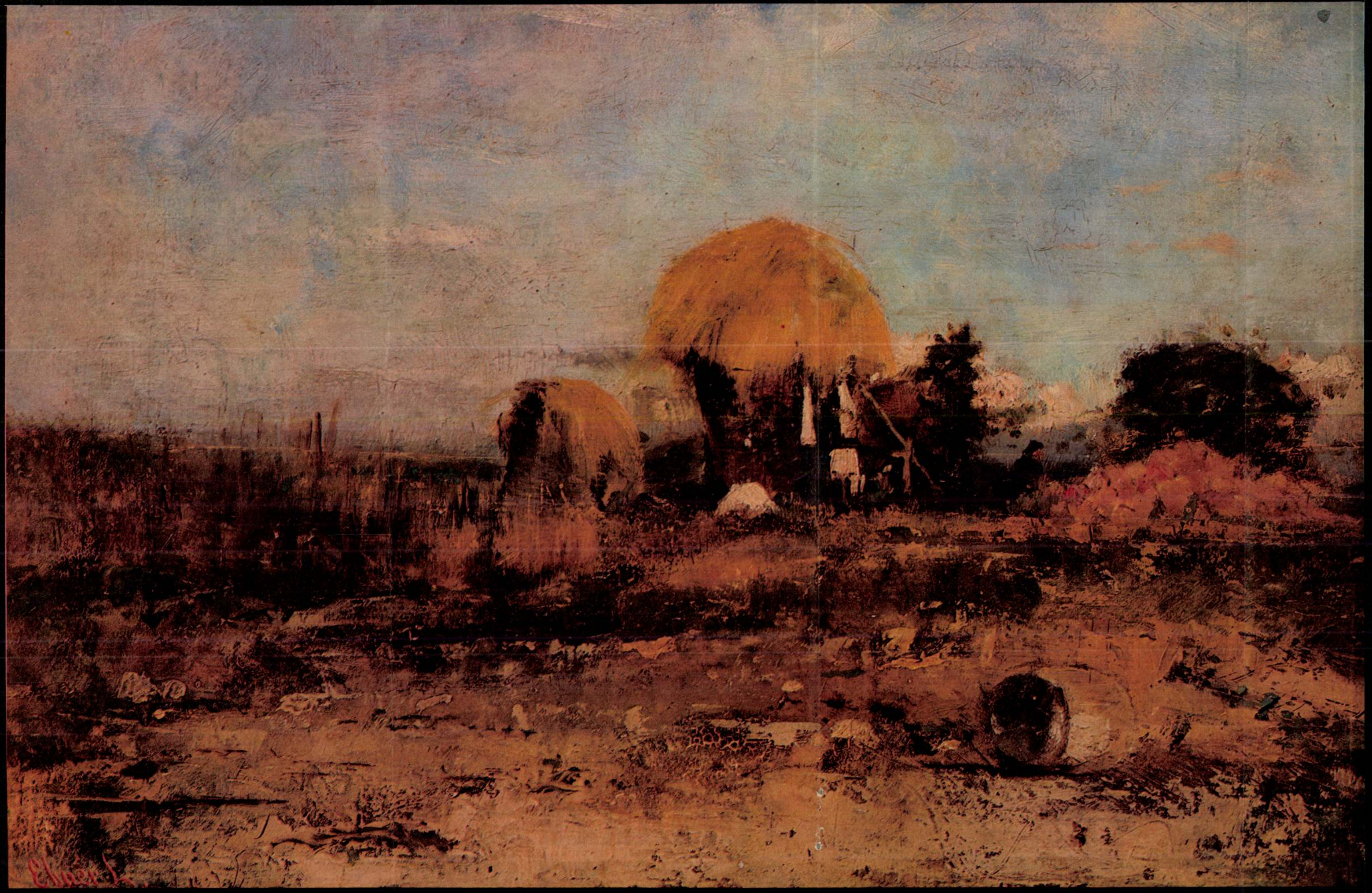

DEÁK ÉBNER LAJOS

TÁJKÉP SZÉNABOGLYÁVAL

MAGYAR NEMZETI GALÉRIA

Képünkkel a 130 éve született festő emlékének adózunk. Indokolt az emlékezés, mert 1875 és 1887 között olyan műveket alkotott, amelyek hazai szempontból művészettörténeti jelentőségűvé váltak. Első, 1873-as franciaországi útja során nyomban felkereste azt a Barbizont, amelynek művészei a valóságos látvány megfigyelése és megfestése révén forradalmi változást hoztak a tájképfestészetbe. A „barbizoni iskola" vezető mesterei – Corot, Daubigny, Diaz, Dupré, Millet – mellett itt dolgozott ekkor az egyetemes tehetségű Paál László, itt találkozott a tájélményeket kereső Munkácsyval is. A Paállal kötött barátság kedvezően hatott Deák Ébner fejlődésére: az ő révén vált számára hozzáférhetővé, inspiráló erejűvé Barbizon szelleme.

Deák Ébner neve ugyanakkor elválaszthatatlan az első magyar alkotóközösség, a szolnoki művésztelep megteremtésétől. Az osztrák August von Pettenkofen buzdítására 1875 nyarán látogatott először Szolnokra, s elévülhetetlen érdemeket szerzett abban, hogy jóval Nagybánya előtt a Tisza menti alföldi város honi piktúránk jelentős, szemléletformáló tényezőjévé válhatott. Ahogy a barbizoniak készítették elő a francia impresszionizmust, úgy vezetett Szolnok a század végi „nagybányai iskola" impresszionizmusához. (Persze, nem magányos zseniként, ösztönösen valósította meg – már a hetvenes években – a pillanatnyi benyomásokat rögzítő látványfestészetet, az új festői világképet.)

A Tájkép szénaboglyával mind ez ideig datálatlan volt. Hogy keletkezése az 1880-as év köré tehető, amellett két alapvető szempont érvel. Mindenekelőtt a stíluskritikai vizsgálat. Tudjuk, hogy Deák Ébner ez idő tájt Szolnok és Párizs között osztotta meg idejét. Festői élményei már az alföldi tájhoz kötötték, de ezeket 1878–1881 között dolgozta fel. Ekkor még a barbizoni természetlátás hatása alatt alkotott, s csak hazatérése után alakította ki azt a jóval rajzosabb, tárgyiasabb és leíró jellegű festésmódot, amely legismertebb képeit, a Hazatérő aratókat (1881), a Baromfivásárt (1885) és a köréjük csoportosuló műveket jellemzi. Az 1880-as behatárolást az „Ebner L" szignatúra is megerősíti, ugyanis az anyai ágtól felvett Deák nevet csak a kilencvenes évektől kapcsolta az eredeti apai név elé.

Deák Ébner szénaboglyás tája szemlátomást barbizoni stílusban fogant kép még akkor is, ha az elénk táruló látvány jellegzetesen alföldi karaktert és hangulatot tartalmaz. Tömöríti benne az Alföld végtelen nyugalmát, öröknek tűnő változatlanságát, poétikusan lírai hangulatát. Nem a fantázia szülte, hanem a valóság megfigyelése alakította ki ezt a tájat – azzal a teljességgel, ahogyan a barbizoniak jelenítették meg az általuk fölfedezett, alázatra késztető természetet. A realizmus és a plein air festőiség vívmánya oldódik eggyé a kompozícióban. E módszer lényege a valós színek és tárgyi motívumok felszabadult, spontán elrendezésén alapul, amelynek természetes járuléka a friss és lendületes ecsetkezelés. A mű magabiztos, szinte bravúros felületkezelése és színvilága nemcsak az ekkor mindössze harminc éves mester alapos szakmai felkészültségét bizonyítja, hanem azt is, hogy a korszak legmodernebb stílusirányzata, az impresszionizmus – akarva-akaratlan – nem hagyta érintetlenül. Hatással volt rá ez a mozgalom, még ha később el is távolodott tőle.

ECSERY ELEMÉR

PELBART JÁNOS REPRODUKCIÓJA

DEÁK-ÉBNER LAJOS: FÉLAKT.

Ex libris T. 1928.

CSÓK ISTVÁN: VAMPIROK.

2779

Deák Ebner László

23. Ebner László.

(Sz. Pesten 1850. július 18-án. — Az országos mintarajziskola s rajztanárképző tanára.)

Husvéti körmenet.

Az alföldi városon innen, az előtér széles utján, körmenet halad jobbra. Elöl a katonaság ötlövet (megy a fegyverrel; utána négy polgár viszi a menyezetet, a mely alatt a kopasz pater teljes egyházi ornatusban a szentség tartót tartja a oldalt a miniszrans gyertyát a szentségnek fiatalok kobálya. A menetben innen, egy meglajló, tejdre ereszkedő s bottal támaszkodó öreg (asszony) s a korlátnál az arra járó (dülő) szántó gazda kalapját tartja a menetben részt vevő kezében kalapját magára, fegyvert vet magára, fegyvert vet magára, a menetben részt vevő kezében kalapját tartja a menetben részt vevő kezében kalapját tartja a menetben részt vevő kezében kalapját tartja

DEÁK ÉBNER LAJOS

ny. tanár, szül. Bpesten, 1850. Itt, Münchenben és Párisban végezte tanulmányait. 1873-ban a párisi Salon kiállításán lépett először a nyilvánosság elé. 1887-ben a kultuszminisztérium meghívására hazajött és a női festőiskolának tanára lett, amelyet 1919-ig vezetett. Az iskolának a Képzőművészeti Főiskolába való beolvasztása után nyugdíjaztatta magát. D. különösen külföldön szerzett jó nevet a magyar művészetnek. Vásári jelenet című képét (1891) az antwerpeni kiállítás nagy aranyérmével, az Aratók c. képét (1895) a müncheni kiállítás kis aranyérmével jutalmazták. Ezután az előkelő külföldi tárlatokon számos kitüntetést és díjat nyert. Több freskót festett a királyi palota lépcsőházában, a Műcsarnok homlokzatán, a bpesti Bazilikában és a tihanyi apátsági templomban. Képei hazai és külföldi köz- és magángyüjteményekben foglalnak helyet. A régi impresszionista irányzat művésze.

DEÁK ÉBNER LODOVICO

già professore, nato nel 1850 a Budapest. Studiò a Monaco ed a Parigi. Espose per la prima volta nel 1873 al Salon di Parigi. Nel 1887 in seguito ad invito del Ministero della Pubblica Istruzione, fece ritorno in patria e divenne professore della Scuola femminile d'arte, che diresse fino al 1919. Dopo la fusione di quest'ultima con l'Accademia di Belle Arti, passò a riposo. Deák ha buona fama sopratutto all'estero. Il suo quadro „Seena di mercato" (1895) ottenne la grande medaglia d'oro dell'Esposizione di Anversa, il quadro „Coltivatori" (1895) ebbe la piccola medaglia d'oro dell'Esposizione di Monaco. Ottenne inoltre varii premi e menzioni d'onore a numerose esposizioni estere e nazionali. Ha dipinto varii affreschi sulla scalinata del Palazzo Reale, sul frontale del Salone delle Esposizioni, nella Basilica di Budapest e nel Convento di Tihány. Molte sue opere sono in possesso di raccolte private dell'Ungheria e dall'estero. Si ispira alla tendenza dei vecchi impressionisti.

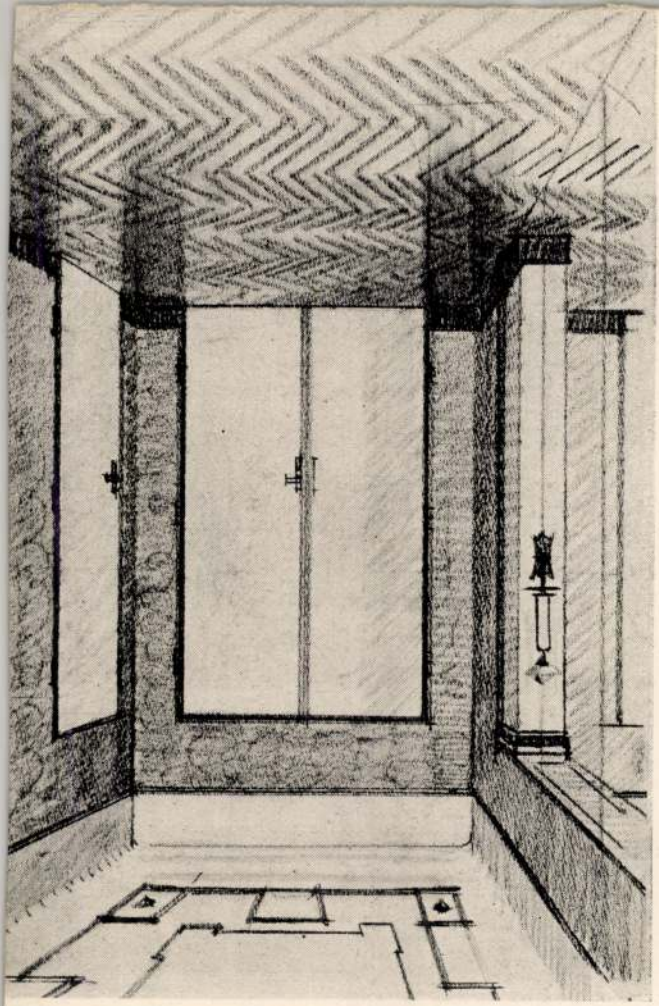

RAJZTANÍTÁS MOZGÓ MODELLEL. Mult számunkban közöltünk egy párisi hírt, a mely elmondja, hogy ott most kísérletek folynak a mozgó modell után való rajzolás tanításával. Budapesti tanintézeteink némelyike ebben a dologban immár túl van a kísérletezés stádiumán, a mennyiben a rajztanulásnak ez a módja két esztendő óta folyik a Deák-Ébner-féle női festőiskolában és gyakorlatban van az iparművészeti iskolában is. Természetes, hogy Párisban nem egy művész dolgozik ilyformán, csak az új ott a dologban, hogy e kísérletből a rajztanításnak egy újabb rendszerét igyekeznek megállapítani. Nálunk ez a gyakorlat, a mennyire tudomásunk terjed, különösen az előbbre haladott növendékeknél jól bevált.

Almási Balogh [illegible]
Lajos, Gerő Ödön, Lyka Károly.

Ezek után a díjazott és megvásárolt művek jeligés levelei felbontatván, kitünt, hogy a „Fészkem“ címűnek szerzője Wiegand Ede, a vörös-fehér-zöld karika jelűnek szerzője Lechner Jenő, a kék karikában piros pont jelű mű szerzője szintén Lechner Jenő. A többi jeligés levél szabályszerűen megsemmisíttetett.

KIÁLLÍTÁSOK. Április és május hónapban a műtárlatok egész sora nyílt meg Budapesten és a vidéken. A Képzőművészeti Társulat nemzetközi kiállítást rendezett, a Nemzeti Szalon rajzkiállítást, az Iparművészeti Múzeum ex-libris-tárlatot, az Iparművészeti Társulat lakásberendezési kiállítást, az Országos Képtár metszet-kiállítást, a Műbarátok Köre Rembrandt karcait állította ki, a magyar festőnők is tárlatot nyitottak. Mindez Budapesten történt. A vidéken megnyílt a szegedi, soproni és kaposvári műtárlat. Azonkívül több

külön kis kollekciókkal szerepeltek. Szenzációja volt még e tárlatnak *Kisfaludi-Strobl* Zsigmond szobor-kollekciója, köztük gróf Tisza István hatalmas állószobra, Horthy kormányzó és gróf Apponyi Albert képmása. Külön termet kapott *Tatz* László, és a fővárosi művészek válogatott művei töltötték meg a többi termet, úgyhogy összesen 200 szereplője volt e tárlatnak 495 alkotással. Ezen kiállításunk rendkívüli gazdag anyagát 1929. évben megjelenő Évkönyvünkben fogjuk ismertetni.

E kétévi tárlataink beszámolója a legfényesebb bizonysága Társulatunk kimagasló munkásságának.

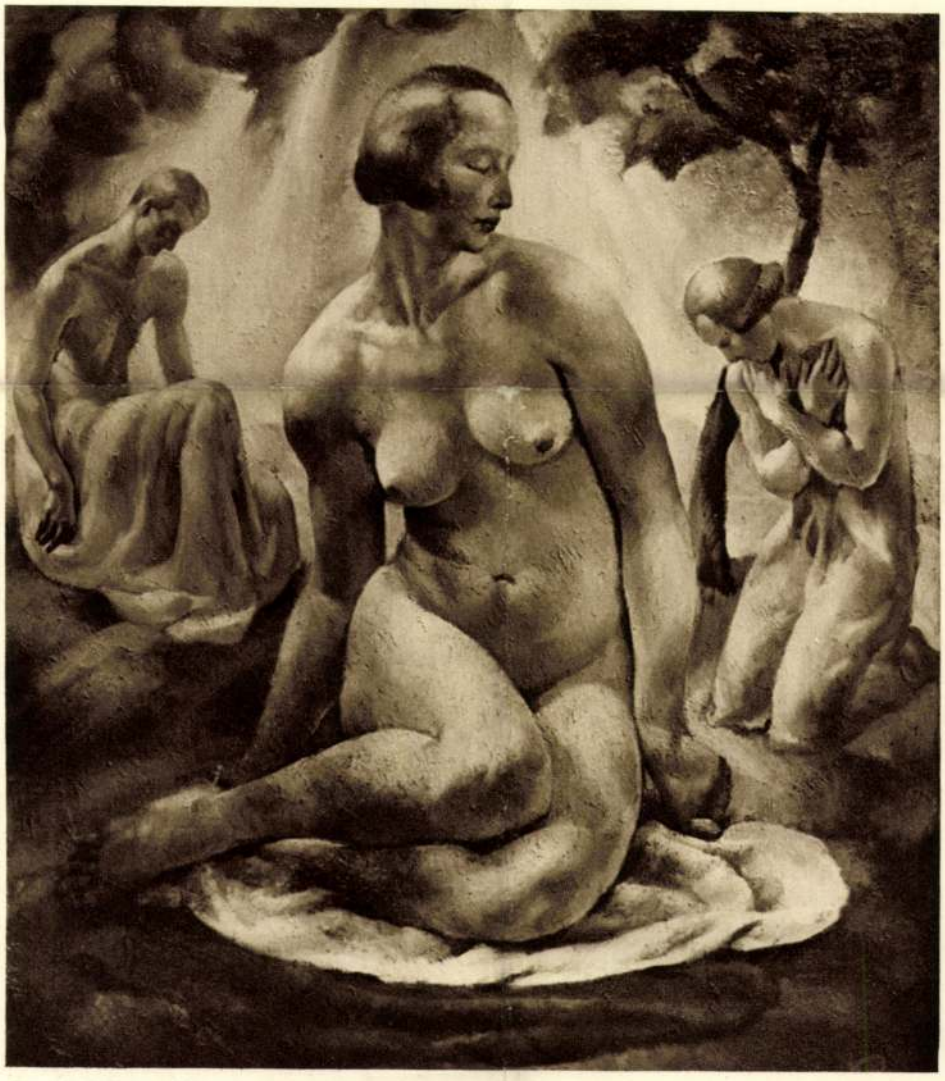

KORB ERZSÉBET: KINYILATKOZTATÁS.

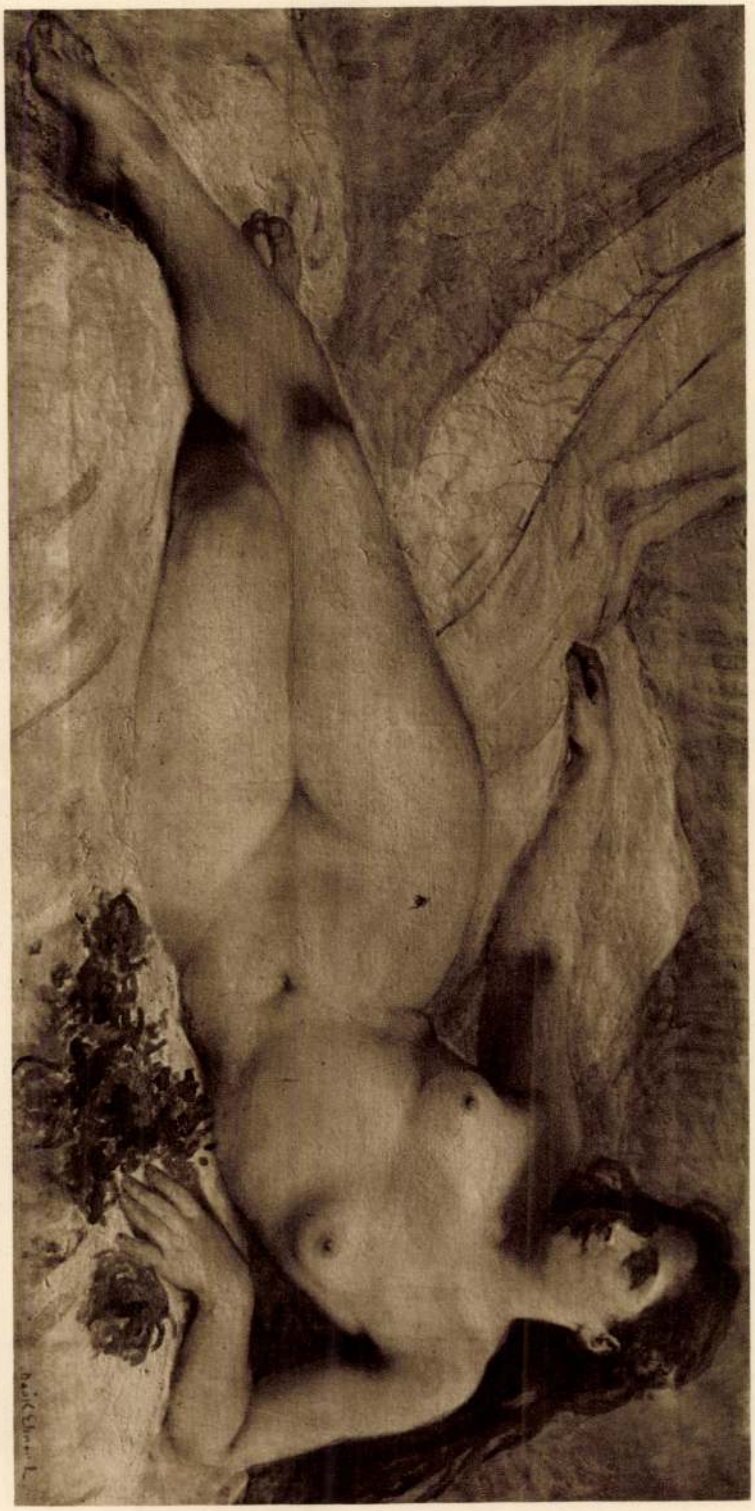

DEÁK-ÉBNER LAJOS: VÉNUSZ.

Deák Ebner Lajos

35	„Természet“	Olajfestmény
36	Akt	„

Cihbelick IV. kiáll

Nemzeti Szalon

1923

CÉHB

DEÁK-ÉBNER LAJOS (sz. 1850.).

84. Kihirdetés. Wertheimer A. ur tulajdona.

BÖHM PÁL (1839—1905)

85. Dinnyeszüret. Magántulajdon.

DEÁK-ÉBNER LAJOS (sz 1850).

86. Leányfej. Ujpesti Wolfner Gyula ur tulajdona.

Ernst Mus. kiáll. 47. sz.
Magyar remekművek
1921. máj

(1333—1391) idején. 1492-ben a [illegible] likusabb királyok uralma, Granada bevételével, újra helyreáll; de a M. ezután sem pusztul ki. A századok alatt beidegződött művészi hagyomány tovább él a mór kéziparosoknak ú. n. *mudejár-stílusában* (l. o.).

827-től kezdődik a *szicíliai sziget* meghódítása az iszlám számára, éspedig természetesen Észak-Afrika felől. A rövid iszlámi *(szaracén)* uralmat 1071-ben az Európa északáról idekeveredett normannok uralma váltja fel, akik alatt azonban a moszlim kultúra tovább fejlődött, sőt a moszlim hajlandóságú II. Frigyes német császár idején (1215—1250), aki idejének javarészét itt Délen, kedvenc muszulmánjai között töltötte, hatalmasan szökkent és innen kiindulva sok tekintetben befolyásolta az európai korai gótika stílusfejlődését.

900 körül a bokkarai török Samánidák az India határán fekvő Kabult szerezték meg az iszlám számára s 962-től kezdve *Indiának* mind nagyobb és nagyobb része kerül a M. hatáskörébe. Így a Ghaznewidák dinasztiájából való Mahmúd alatt (998—1030) Hindusztán és Gudzsarát, továbbá nyugati Turkesztán és Perzsia egy része egységes indo-perzsa birodalommá tömörül, amelyben a perzsa művészet mint a M. vazallusa újjászületik; az epikus *Firdauszi* működésének kora ez. 1206—1526 között ennek a keleti moszlim szultánságnak a súlypontja délebbre, Delhibe tolódik el. Az utóbbi évben — a mohácsi vész esztendejében — alakul meg a mongol származású, iszlámi vallású Timurida nagymogulok császársága, amely 1857. marad fenn. A három évszázad során a stílusok egész sora szakad fel a M. indiai ágából: mindjárt kezdetben az *agrai stílus*, amelynek örökké klasszikus emléke marad az ottani *Tadzs-Mahal-mauzóleum:* ez a kőbe, már-

Deák Ébner Lajos

Ernst Mur 138/a Kiáll. Gal.

1933 febr.

Temesö, Beczkói

Biró László dr.

tulajd

A

NEMZETI SZALON MŰVÉSZETI EGYESÜLET

LEGKÖZELEBBI KIÁLLITÁSAI:

„Képirók“ csoportkiállitása

1934. március hó 17-től április hó 2-ig.

K. U. T. [illegible]

Deák Ébner Lajos

áll. vizsg. díj 1919

Nemzeti Szalon

MAPE 10. kiáll. 1923

Deák Ébner Lajos

A műcsarnokból. Rudolf trónörökös e hó 2-án látogatta meg a műcsarnok kiállitását gr. Bombelles kiséretében. A lépcsőházban Pulszky Ferencz üdvözölte, s a választmány tagjai fogadták, kiknek kiséretében nézte meg a kiállitást. Mindig magyarul beszélt, tisztán, nem keverve idegen szókkal. Kérdezősködött a fiatal képirók viszonyairól, hol tanulnak és festenek? Kérdezte azt is, hogy vettek-e már a tárlatból sok képet, s mikor hallá, hogy „bizony nem sokat," e miatt csodálkozását jelenté ki. Egy óránál tovább időzött a termekben, s aztán az iparmuzeumba ment, hol Pulszky Károly szolgált magyarázatokkal. Fél tizenegykor távozott, elismerőleg nyilatkozva a fölött, a mit látott. A kiállitás e napon volt utolszor nyitva, mert a franczia műveket elvitték. Ezekből kettőt vásárolt meg a képzőművészeti társulat a nemzeti muzeum számára a kormány által e czélra adott összegből. A két festmény: Dreue-től „Párisi lovak" és Jaque-tól „A legelőn". A képzőművészeti társulat tagjai közti kisorsolásra a fiatalabb művészektől akar egy-egy festményt megvásárolni; ki vannak jelölve: *Ágh-házytól* „A kártyavető czigány asszony", *Fesztytől* és *Spányitól* egy-egy nagy tájkép, *Ébner Lajostól* az „Iskolás fiuk", *Tölgyessytől* tájkép, *Greguss Imrétől* a „Kártyázó parasztok", s *Valentinitől* a „Hegedüs czigány"-t. A kiállitást vagy 10,000-en nézték meg; legtöbb volt a látogató vasárnaponként. Az utolsó kiállitási napon is alig lehetett mozogni a termekben. E nap Tisza miniszterelnök is megnézte a kiállitást. — *Az uj kiállitás* e hó közepén nyilik meg s egy vagy két teremben valószinüleg Barabás művei (arczképek, életképek, vizfestések, kőrajzok) lesznek összegyüjtve.

Deák Ébner Lajos

Dés. H. Kör Kiáll. V.

Szolnoki kofák,

verf

Deák Ebner Lajos

1888-89-ben részt vett a tihanyi apátsági templom kifestésében.

Lövös Pongrác

A tihanyi apátság története. Bpest, 1911. (A pannonhalmi Szent Benedek-rend története XI. kötet.)

Ismertetti
Századok 1913. 204. l.

BUDAPEST AUG-9-7

DEÁK-ÉBNER LAJOS festőművész, a Képzőművészeti Főiskola nyugalmazott tanára, nyolcvannégyéves korában január 19-én elhúnyt.

Deák-Ébner egyike volt a magyar naturalizmus úttörő mestereinek. Különösen a népéletből vett képeivel aratott sikereket. Fiatalkorában Münchenben és Párizsban dolgozott, sok díjat és kitüntetést nyert, s több képe van a Szépművészeti Múzeumban elhelyezve. Halála művészeti körökben osztatlan részvétet keltett.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1934. 40. l

20.173. — Kir. Magy. Egyetemi Nyomda. (F.: Czakó Elemér.)

installáció visszaállításához 50 pengővel járult hozzá. A Magyar Könyvbarátok Szövetsége által a társulat útján kiírt ex-libris-pályázaton 58-an vettek részt. A Pozsonyi Iparművészeti Iskola tiszteletpéldány küldését kéri. Jelentette, hogy gróf Hadik János özvegyének részvétiratot küldöttünk. A Szabolcs vármegyei Bessenyei-Kör kéri, hogy a legközelebbi vidéki kiállítást Nyíregyházán rendezze a társulat. Elnök, többek hozzászólása után, határozatilag mondotta ki, hogy a jelentést az igazgatóság tudomásul veszi és elfogadja. Ezek után Deák István mérnök ismertette a háziipari ügyeket. Bejelentette, hogy Haymerle bárónő elszámolt a bécsi mintaraktárba küldött anyag értékével az elmult csonka hónap után. Majd ismertette a kereskedelemügyi minisztérium által véleményezés végett leküldött kérvényeket. Jelentette, hogy a zárolt pengő felhasználására indított akciónk rövidesen elintézést fog nyerni. A legutolsó igazgatósági ülés óta 2 szakmai értekezletet tartottak. Lakatos Arthur, a kiállítási bizottság elnöke jelentette, hogy a karácsonyi kiállítást december 5-én ünnepélyes keretek között nyitotta meg elnökünk dr. vitéz József Ferenc Ő fensége. A kiállítást Auguszta királyi hercegasszony is megtekintette, aki több tárgyat vásárolt. A kiállítás igen nagy érdeklődésnek örvend. Vasárnap Büky Béla

Deák Ébner Lajos

DEÁK ÉBNER LAJOS MŰVEI:

147. «A barátság» A királyi vár falfestményeinek vázlata. Magántulajdon.
148. Idyll. Magántulajdon.
149. Tanácskozás a Mohácsi vész előtt. Magántulajdon.
150. Garammenti házikó.
151. Pipára gyujtó paraszt.

Kultúra 1929.
őszi kiad.

KÉPEK.

A KATALÓGUS KÉPEINEK FÉNYKÉPFÖLVÉTELEIT
BALOGH RUDOLF;
SOKSZOROSÍTÁSÁT PEDIG AZ ATHENAEUM MÉLYNYOMÓ
OSZTÁLYA VÉGEZTE.

MAGYAR MESTEREK

DEÁK-ÉBNER LAJOS

Egy letünt, fényes korszak eleven szimboluma jár közöttünk gyönge vállain könnyedén hordva egy magas kor terheit. Csak költők tudnak ilyen tehertelenül megöregedni. Egy derüs lélek filozofikus nyugalma teszi könnyüvé az életet és Szeme előtt nőtt meg, fejlődött ki virágzó pompájába a magyar müvészet és megadatott neki, hogy tanuja legyen a mai vajudó kor harcainak is. Müvészettörténelmünk eleven szobra ő, aki minden változásokon keresztül hü maradt ma-

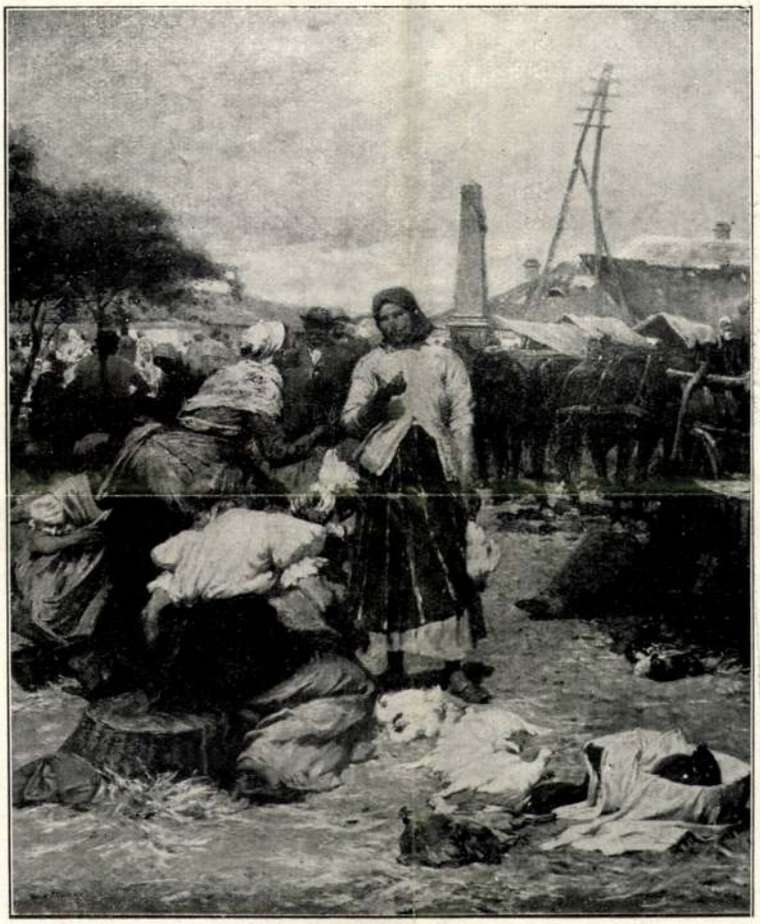

Deák-Ébner Lajos: ALKU

a még ma is tartó folytonos alkotást Paál László és Munkácsy, Lotz és Székely Bertalan egykori barátjának, a majdnem 80 éves *Deák-Ébner* Lajosnak.

Több mint egy félévszázada kezdte meg tanulmányait Münchenben és fejezte be Párisban, már annak is több, mint félévszázada, hogy először Szolnokra utazott Pettenkofenhez, sőt már annak is tavaly volt 50 esztendeje, hogy Mészöly halála után átvette a női festőiskola vezetését.

gához, ahhoz a müvészethez, amely az ő szelid, idyllikus lelkéből hajtott ki.

Szolnokon talált először magára. Mikor külföldi tanulmányairól haza-haza látogatott és Szolnokon közvetlen közelségből került szemben azzal a természettel, melyet oly áhitatos tisztelettel tudott megfigyelni, megtörtént a nagy találkozás önmagával. Azok a szivarskatulya nagyságu képek, melyek a leggyengédebb leborulások a természet szépsége és érdekesség

Képzőművészet
1928. II. 7.

előtt, első manifesztációi a Deák-Ébner Lajos egyéni művészetének.

Két jellegzetessége van ennek a művészetnek, mely azonnal elárulja alkotóját. Egyik a természet szubtilisan gyengéd, szinte fátyolon keresztül szürt ábrázolásmódja, a másik a kompozició tökéletessége. A naturalista Deák-Ébner szinte meghamisitja a természetet, annyira keresztül szüri azon a rendkivül érzékeny, költői képzeletü, nőiesen finom érzésü fantázián, mely lelkének legsajátosabb vonása. És amennyire feminin jelleget lehel képei karakterébe poétalelkének gyöngédsége, épp annyira erőteljes benyomást tesz az a biztosság és céltudatosság, mellyel megkomponálja vizióit. Az a szinte ösztönös biztossága a kompoziciónak, mely minden képén oly szerencsés egységbe zárja ábrázolásának hangulatait, tökéletessé teszi ezeknek a miniatür természetkivágásoknak hatását.

Ezért van az, hogy ez az ábrándos poéta a legmarkánsabb egyéniségek erejével hat a nézőre. Épp ugy teremti saját képmására a körülötte lélekző természetet. Kedvenc témája a szolnoki vásár a maga zajos tömegjeleneteivel, kocsitáborával, kofáival, parasztjaival, vevőivel és eladóival, embereivel és állatjaival, ezen a zagyva sokféleségen átragyog a Mester szemének szelid simogatása és látásának éles villanása.

És csodálatos ereje a természetnek, hogy magas korával vállain ma is minden nap ott szorgoskodik a várkertbazár mütermében! A fiatal aggastyán frissen rakja fel az életteremtő festéket, közvetlen élményeit ujra álmodja a vászon előtt s míg lelki szemei előtt elvonulnak a tenyérnyi vázlatok szenzációs élményei, keze alatt megujul az elmult idők álma és már ott szinesedik az uj kép, biztos körvonalakkal kialakult a legfrissebb kompozició.

Deák-Ébner Lajos közel 80 éves aggastyán, de még sokáig fog élni mindannyiunk örömére, mert még sok emléke és sok mondanivalója van.

Gy. Π.

PÁRISI LEVELEK

FEDERICO BELTRAN Y MASSES

Tiz év óta lakója Beltran Párisnak és ez alatt a tiz év alatt nemcsak hirt, dicsőséget szerzett a spanyol festészetnek, hanem állandóan foglalkoztatja a művészet iránt érdeklődő közönséget. Mert ha fejlődésről, igazi haladásról beszélhetünk ezen a téren, ezt csak ezzel a pár szóval lehet kifejezni: Federico Beltran y Masses festészete. Páris szeme tehát Beltrant figyeli.

Klasszikusnak nevezném, ha ennek a szónak értelmét nem magyarázták volna félre. Mert bár óriás lépéssel messze tulhaladta korát, a formák klasszikus szépségét megőrizve legkevésbé sem idealizál és unalmas szépitgetés helyett, biztos meglátással, merész szinekkel gyönyörködtet, mondhatnám elbüvöl. Mélytüzü, ékkőszerü szineiben ott csillog a rubin, a topáz, a smaragd, az ametiszt, a gyöngy és a zafir. Általában a kék szinek festőjének nevezik, mert Tintoretto óta ilyen kék szineket még nem festett senki. Igazi kincsei ezek a modern festészetnek, melyekből a spanyol poezis gazdag lyrája árad felénk.

Témái messze felemelkednek a mindennapi életből és a szimbolista müvész az álmok világában mondja el nekünk a lelkek legrejtettebb és legmélyebb titkait. Egyszerü prózában nehéz volna leirni ezeket a remek alkotásokat anélkül, hogy megfosztanók őket igazi értéküktől, mint a leforditott költemény megvonja tőlünk a rimek zenei csengését, vagy a fotográfia a szinek harmóniában pompázó skáláját. Oh Beaudelaire, Edgar Poë, Felicien Rops, vagy Oscar Wilde ha feléllednének, mily mesés dalokba foglalnák ezeket az isteni kompozíciókat! Hősnőik mozdulatlanságában a spanyol táncok vad tüze izzik, ajkuk vérző sebhez hasonló és szemükben pokoli láng lobog. Salomeja, amint Joahanát véres fejétől megrészegülten hátrahanyatlik, félelmetes és csodás. Egy tündérvilág meséibe illők Beltran indiai tájképei. Holdfényes, csillagos éjszakái, ezer rejtelmü misztikus arab regéket suttognak és nem tudom hol és mikor, talán Sevillában, Benaresben, Velence lagunáiban, vagy a Balaton partján, de az az érzésem, hogy valahol átéltem egy ilyen forró nyári éjszakát, vagy csak egy hypnotikus varázs ejtett meg és elfelejtve a környezetet, nem látva többé a vásznat és keretet, magaménak tulajdonitom ami elém tárul.

Külön figyelemreméltók Beltran portréi. Alakjait rendkivül érdekes távlatba helyezi, háttérnek a csillagos eget festi, mig az arc erős napfényben van megvilágitva, mely kontraszt egy kettős tükröt képez, jellemezve, hogy az ember nemcsak a formákban él, hanem a lelkek egy beláthatatlan titkos világában, mely világ a csillagokhoz ép oly közel van, mint a földhöz. Egy feltünő szépségü női portrait előtt megdöbbenve és sokáig álltam. Az arc mosolyog, a formákon elömlő báj megkapóan vonzó, de a tekintetében fellobbanó tüz visszarettent. Nem lehet másképp kifejezni, minthogy borzalmasan szép. Beltran lefesti, hogy az ember szeret és gyülöl egyszerre és ép oly vonzó, mint amilyen visszataszitó. Vagyis lefesti az »égi és földi szerelmet«

Deák Ebner Lajos

Aratás c. Egé

repr.

Milegyhalál

102 l.

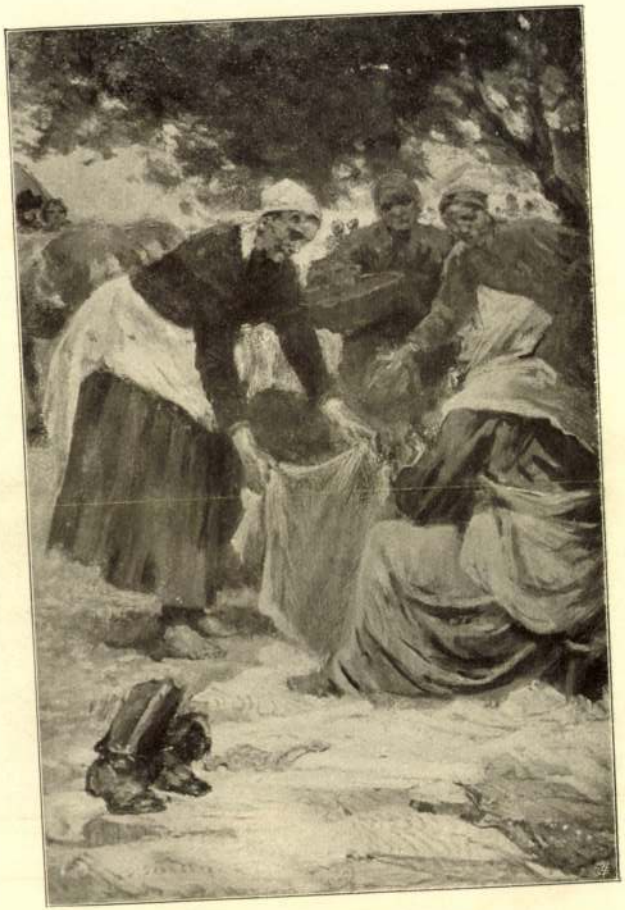

Deák Ebner Lajos: Zsibvásár.

RAINERNÉ ISTVÁNFFY GABRIELLA

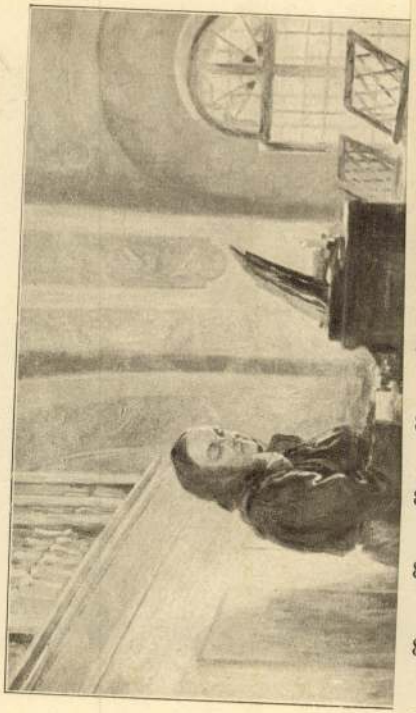

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR.
828 Portré-tanulmány. Olajf. Eladó.

GY. TAKÁCH BÉLA.
829 Könyörgés. Olajf. Eladó.

WOLFF KÁROLY.
830 Fácán. Olajf. Eladó.

FERENCZY JÓZSEF.
831 Interieur. Olajf. Eladó.

HEYER ARTHUR.
832 A Páris ítélete. Olajf. Eladó.

HALÁSZ-HRADIL ELEMÉR.
833 Pihenő öregember. Olajf. Eladó.

WOLFF KÁROLY.
834 Merengés. Olajf. Eladó.

MOLDVAI-KRAJNA JÁNOS.
835 A bor. Olajf. Eladó.

MOLDOVÁN BÉLA.
836 Sebők Zsigmond arcképe. Olajf. Magánt.

POGÁNY LAJOS.
837 Nirschy Emilia kisasszony arcképe. Olajf. Magánt.

KAZACSAY GERŐNÉ.
838 Fee. Olajf.

PODVINECZ ERZSÉBET.
839 Magda. Olajf. Magánt.

NAGY LÁZÁR.
840 Mákvirágzás. Olajf. Eladó.

POGÁNY LAJOS.
841 Szomaházy István úr arcképe. Olajf. Magánt.

Deák Ebner Lajos

Husvéti körmenet
c. képe repr.-

Vas. Ujs. 1886. 680 l

u. o. 679. l. (A
Műcsarnok őszi
kiállításáról.)

Deák Ébner Lajos

Magyar bálok külföldön. A *párisi magyar egylet* február 4-én fényes farsangi estélyt rendezett a Véfour-teremben, hangversenynyel, tombolával és tánczczal czigányzene mellett. Már a hangversenyre annyira megtelt a terem, hogy székeket többé nem lehetett hová állitani. Sok jeles vendég is elment, az irók közül ott voltak Tissot, Marbeau, Ulbach, stb. Továbbá Türr tábornok, Brück, Ebner festőink. Munkácsy levélben mentette ki elmaradását, mert gyöngélkedik. A hangversenyt Bertha Sándor rendezte, s részt vett abban a budapesti születésü Mandel kisasszony, a párisi szini iskolának igen dicsért tehetségü növendéke, ki franczia költeményeket szavalt; Davrigny, a theatre française tagja, és Pusl énekesnő. A tombola bizonyosan jelentékenyen növelte az estély jövedelmét. A tánczok a franczia vendégek rendkivüli érdeklődése közt folytak. Putnoky zenekara a csárdásokat nagy tüzzel huzta és ép ilyen tüzzel tánczolták. A mulatság virradatig tartott. –

97

Vasárnyó. 1883. 97 l

Anlal

ORTESZKÖZÖK GYÁRA

GYZÉK

Ogulsky gróf, Hanvallal lovészével együtt, a ki neki állítólag százezer aranynyal tartozott, lépéseket tett ez irányban is a külföldi udvaroknál az alatt, míg Szent-Pétervárt fejére díj volt kitűzve. Nem lehetetlen, hogy *Clootz*-ot, a kit egy gyalogsétára akart magával csalni, útközben meg akarta ölni és kirabolni. Ez a terve azonban dugába dőlt s *Clootz* aránylag olcsón menekült azzal a pár száz aranynyal, melyet különböző ürügyek alatt csalt ki tőle, legtöbbször a lapok megfizetésének ürügye alatt. Ő maga is sokat ajándékozott el, de kiderült, hogy elajándékozott ékszerei is mind hamisítványok voltak.

Végre egy raguzai hajótulajdonos, ki Amsterdamban kötött ki, leálczázta a csalót. Fölismerte benne egy velenczei kézműves, *Zamuvich* Antal fiát, a ki fáraó játékon megszedve magát s a hatósággal bajba keveredvén, a velenczei Albániában vonta meg magát *Pastrowich (Pastor Vecchio,* öreg pásztor) falu mellett. Fiát, Styépánt kolostorba adta, de a fiatal szerzetes megszökött s kalandos életre adta magát, éveken át bolonddá tartva a világot, s közben többször komolyan dolgot adva a törvényszékeknek is. Így Hamburgban ő patriarkhasága két ifjut, kiket apródokul vett föl, kegyetlenül megkinzott s csak egy idegen követ közbenjárására kerülte ki a büntetést.

Lelepleztetvén, az ál-*Castriota* az amsterdami börtönbe került. Itt mérgekkel telt övet, s mérgezett tőrt találtak nála megmotoztatása alkalmával. Elvették tőle. Megfosztatva előre elkészített fegyvereitől, a velenczei ex-szerzetes körmeivel hasította fel ereit.

Ilyen apától való származás nem nagyon biztató a legújabb albán trónkövetelőre; pedig még e származásának valósága is nagyon kétséges.

V.

nézött dombjaikkal, pata
a melyeknek apró szigete
rul hajlított hidacskák kö
magukban véve is a ja
Csodálatosak ezek a csás
jellemzően «Császárné t
A nagy parkot novembe
szek valóságos tavaszi p
a szerencsés halandó,
tekintheti, meg fogja ér
retetet, melylyel a japá
(Császárvirág, Kiku) i
ezrével kell itt a Chrys
mellett állania, a legesc
ban; a finom homokkal
nyed függő tetők alatt,
oszlopok tartanak, iboly
mögött, melyeken a feh
mum-virág van himezve
más szinű, nagyságú,
virág van elhelyezve. N
egy tányérnál, egy növ
mások finoman összeki
hólabdához hasonlítnak
haj alakú Medusa-főhöz
gokkal, vagy a «tányé
lítva kúszált, lecsüngő
lönösen csodásak az oly
egy egész virágbokrétá
borítva s mindenik vi
művészet legnagyobb
egyes növények, a mely
száron tiz-tizenkét vir
lönböző nagyságúak
szinűek is. Távolabb a
területek a szó szoros
mum szőnyeggel vannal
amott egy piros vagy
mum-szőnyeg terül

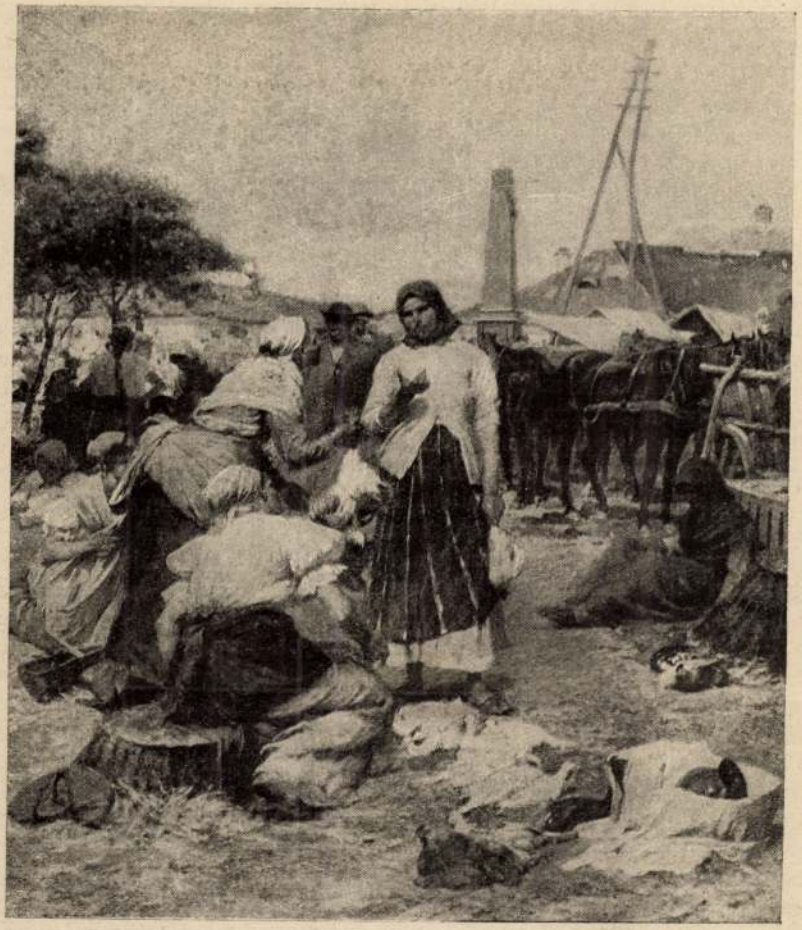

Deák-Ebner Lajos : Baromfivásár.

LAT TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Vas. Ujs. 1904. 817. l. 821. l.

Dear Ebner Lajos

A női festő mesteriskolában Mészöly Géza halála által megüresedett tanári székre a közoktatásügyi miniszter *Ebner* Lajos festőművészt nevezte ki.

Vas. Lap, 1887. 785. l.

DR. TÁPAY-SZABÓ LÁSZLÓ
EGYETEMI RK. TANÁR,
M. KIR. KORMÁNYFŐTANÁCSOS
BUDAPEST
VI., LISZT FERENC-TÉR 2

Tisztelettel jelentem, hogy a PESTI NAPLÓ váratlan megszűnése következtében ,,csillagos'' cikkeimet és egyéb írásaimat mától fogva az

UJSÁG közli.

A t. Közönséget, mely írásaimat kitüntető érdeklődéssel fogadta, kérem, hogy a PESTI NAPLÓ elejtett zászlaja alól jöjjön át velem az

Dear Ebner Lajos

Az életképekben ez idén nincs oly nagy vetélkedés festőink részéről, mint volt tavaly. Nem is csoda, akkor a Munkácsy-dijra kellett pályázni. Hanem látunk sok haladást az előadásban. A forcirozott tárgyválasztás is kevesebb, mint mikor egy adott jelszó után kell indulni.

Ebner Lajostól a «Vásári baleset» nagyobb kép és közfigyelem tárgya. A művész Párisban él, de gyakran haza jő hazai tanulmányok végett, és magyar tárgyakat dolgoz fel legörömestebb. Izléssel ád elő, szépen rajzol, alakjaiban van elég jellemzetes, s a csoportosításban megtetszik a biztos kéz, mely helyet talál mindennek. A kép egy vásári baleset zürzavarát ismerteti meg. Alföldi vásári kép tárul fel, ekhós szekerekkel, sátrakkal, guggonülő árusokkal, mindenféle portékával. E tömeg közt épen nagy a riadalom. Két ló ragadt el, mely a szekérrel együtt a sokadalom közé tört. A zavart, a kapkodást, a menekülést festette le a művész. Legelől egy szaladó gyerek alakja válik ki kitünően rajzolva, domborun festve. Az alakokban egész népéleti sorozat vonul elénk. Hogy azonban a vásári nép nagyon szét van szórva, ez a kitünőn festett egyes részletekbe sem tudja behozni azt a hatást, melyet egy tömöttebben komponált kép kevesebb művészi intelligenciával is biztosabban elérhet.

Vas. Ujs. 1887. 729. l.
(A Műcsarnokból.)

P3

Wádor-u 9

(5)

16-17

33-36 ábra

EBNER LAJOS. VÁSÁRI BALESET.

jó barátjáról. — E thea-est
g vissza fogunk térni.

kedés; látogatások és külde
a házából.

nlékek többnyire az 1851-il
ig tavaszodott ki egy kicsit
ely addig csak a szabad
snak, társalgásnak és a r
ló találkozásnak szolgált szí
élen legfölebb hólabdákkal
ebb testmozgást, és hószob
vészeti hajlammal birókna
sük gyakorlására, a többiel
ebb alkalmat tréfás és ko
jegyzések közrebocsátására
részint utbaigazító hatássa
és nézőkre egyaránt — ez
zdetével másnemű időtölt
egészen más alakot és s
Társaink közül többen kertés
alkozni és pedig diszkertés
lajviszonyok miatt haszonke
n lehetvén.
lt az a talaj, melyet sza
lhasználni? Hajdan itt jó

lye, ugy lehetne Budapestnek is világ
vánnapi ünnepélye, ha a Szt.-Istv
értelemmel az egyházi mellett még n
sadalmi ünneppé teszik. Két ilyen n
mindenesetre többet is jövedelmezne
tani sok jótékonysági sokadalom.
nyujt és a közönségnek mégis pénz
nagy ünnepélyek jövedelme kioszthat
lönböző jótékonysági egyletek közt azo
hogy a közönséget ne zaklassák mind
mulatságokkal, melyek utóvégre a le
ember türelmét is kimerítik.

Mennyit keres egy munkás Párisb régiben lezajlott párisi munka-besz munkás-tüntetésekről szólva egy franc hogy mennyit keresnek azok a mun sorsukkal oly elégedetleneknek mutatt Erre az alábbi összeállítás adja meg a fe jegyzendő, hogy itt csak azokról a van szó, a kik et nem főnökeik élelmezn tatás szerint a *férfimunkások napi kereset* kalapos, pántoló, kovács 6 frk. 50 cm. ács, asztalos, órás, nyomdász, olmoz fémesztergályos, üveges 6 frk; pék 6 sörfőző 4 frk 25 cm.; cserépfedő, csiz 50; kőfejtő, nyerges, lakatos, mázoló, föld'só 4 fr. 50; kerékgyártó, kazán kályharakó, könyvkötő 5 fr. 50; szénáru fuvaros, virágárus, kőműves, patkoló-k szabó, timár, szőnyeges, bodnár, fae kuttisztító 5 frk; utczaseprő 2 fr. 25 bádogos, takács 4 fr.; kertész 3 fr. 75; 6 frk 25; fodrász 3 frk; fazekas 3 frk 8 5 frk 85; diszítő szobrász 7 frk. *Női mun keresete* a következő: mosónő, szegély árusnő, mellénykészítő, czipőtüzdelő 3 varróleány, fehérneműkészítő 4 frank.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

AUGUSZTUS

31 nap — 32. hét

6 Vasárnap	
7 Hétfő	
8 Kedd	
9 Szerda	
10 Csütörtök	
11 Péntek	
12 Szombat	

Az osztrák gyermekek nyaraltatásáért cigarettát kapnak a magyarok — Mühlbeck Károly rajza

Bujócska

Elbeszélés

Irta PETERDY SÁNDOR

Erna végigheveredett a puha pázsiton és nézte a mellette megmegvillanó sugárpilléket, amelyek vidám táncot lejtettek a hajladozó fűszálak között, azután egyszerre csak elröppentek. A leányka kereste, nézte: hova lettek? merre tüntek?

Néha egy-egy tarka pillangó egészen közel merészkedett hozzá, azután hirtelen felszökkent a végtelen azurba; elsuhant, mint egy sóhaj, egy ábránd, egy elmúló gondolat. Akárhányszor megtörtént, hogy Erna elmélyedve nézte a fű között tovasietö bogarakat. És eltünödött: hova mennek? van célja útuknak? vár reájuk valaki?

No, nem sokáig töprengett; tizennégyéves leány minek is törné az eszét ilyesmin tovább, mint néhány elsurranó percig. És azután már a sárga kökörcsinnel, az ágaskodó szarkalábbal, a szemérmes hajnalkával beszélgetett; kérdezte, faggatta öket, vitatkozott velük, de persze csak úgy gondolatban. És néha azon kapta magát rajta, hogy hangosan felkacagott; de hirtelen maga sem tudta volna ennek okát adni. Néha pedig elpirult és ilyenkor ijedten nézett körül; nem lopta-e meg valaki titkolt, bohókás gondolatait.

A fiatal asszony — Erna mamája — mosolyogva nézte leánya ártatlan mulatozásait. Nem zavarta, mert tudta, hogy a leány lelkének csapongása félénk madárka: a legkisebb nesz is elvadítja. És jól tudta azt is, hogy míg Ernát ezek az ártatlan semmiségek foglalkoztatják, addig nyugodt lehet. Harmatcseppben megfürdö szivárvány hirtelen jön és nyom nélkül tünik tova.

Ma is egyideig szótlanul nézte Erna csendes szórakozásait, azután azt mondta.

— Ernácska, nem mennénk kissé sétálni, az erdőbe?

Erna felugrott, hátrasimította a homlokára kigöndörödö fürtöket és vidáman felelte.

— Ha akarod, anyácskám...

Nemsokára egymás mellett lépdelve mentek az erdő felé. Erna néha-néha anyjára nézett és elmosolyodott.

— Mit nézel, Erna? — kérdezte a fiatal asszony.

A leány elnevette magát.

— Azt nézem, hogy milyen szép anyácskám van nekem. Büszke vagyok reád.

— Ugyan Erna!

— Nini, most meg elpirultál! — incselkedett Erna és átkarolta anyját. — Mily bájos vagy, ha így pironkodol... Különben is meg vagyok veled elégedve... A két kis gödröcske itt... az ajkaid szögletében ismét megjelent... Ez azt jelenti, hogy az én anyácskám jól érzi magát... Nem sokára talán ez a halványság is elmúlik, amely oly érdekessé teszi arcodat...

— Te bohó, te! ne udvarolj nekem! nézd csak, még egészen zavarba hoz...

— Valahányszor így nézlek anyuskám, mindig az jut eszembe, hogy szegény atyuskám nagyon szerethetett téged...

— Bizony nagyon szeretett...

— És te is öt, ugy-e?

— Én is. Derék, jószívű, szép ember volt... csupa szív... csupa gyengédség, figyelem... és talpig férfi... bátor, önérzetes...

— Sokat gondolsz reá?

— Nagyon sokat. Az ilyen embert nem lehet elfeledni. Ő eltávozott mindörökre, de azért az emlékek ezernyi szála füzi lelkemhez. A legerősebb kapocs, a legdrágább emlék azonban mégis te vagy édes Ernám, tiszta szerelmünk drága záloga....

Elkomolyodtak.

— Mily gyönyörü volna... ha együtt élhetnénk... hárman... — sóhajtott a leány és arcán könnyek peregtek, mint mindig, valahányszor édesatyjáról beszéltek.

— Isten rendelése leányom. Nyugodjék békével.

Azután gyengéden megsimogatta, megcsókolta leányát.

— Ne beszéljünk most róla, gyermekem...

A cseléd zavarta meg öket.

— Levél érkezett kérem...

Az anya felbontotta, elolvasta, azután odaadta Ernának.

— Nagymama ir, téged hív ismét. Nagyon vágyakozik utánad és ő nem jöhet... Kér, hogy látogasd meg...

Erna megrázta fejét.

— Nem megyek, mert tudom, hogy te nem jönnél velem.

— De talán... mégis... egy-két hétre meglátogathatnád...

— Hiába küldesz, anyuskám. Szófogadatlan, rossz, haszontalan leányod vagyok, nem engedelmeskedem... Ha te is jösz...

Az asszony tagadólag intett.

— Én nem mehetek... nem érezném magamat jól... sohasem volt köztem és nagymama között meghitt viszony... és ő legszívesebben a fiáról beszél... ez nekem fájdalmas... Menj csak egyedül... jót fog tenni a levegőváltozás...

— Maradunk tehát mind a ketten...

Évődve, tréfálkozva haladtak a keskeny ösvényen át az erdő felé. Útközben ismerősökkel találkoztak, azok is csatlakoztak hozzájuk. Asszonyok, fiatal leányok, serdülő ifjak. Minél többen lettek, annál hangosabban visszhangzott a jókedv. A fiatalság zsibongott, kergetődzött, mint a játszadozó madársereg. Ahogy pedig a tisztásra értek, felverték az ott hüsülő fiatal embereket.

— Fel! fel! — kiabáltak rájuk — és tartsanak velünk!

— Szívesen, de előbb fogyasszuk el az uzsonnát. Segítsenek. Van itt az egész társaság részére. Tessék hölgyeim!

Nem sokáig kérették magukat. Leheveredtek a füre, leültek a fatörzsekre és úgy falatoztak. Egyik

A Szépművészeti Múzeum új szerzeményei. Deák-Ebner Lajos: Hazatérő aratók

ben van, olyan nyugalmat követel, mint a tudós a munkájában, a művész az ihletében.

Esti árnyékok suhantak végig a domboldalon, a csipkés szőlőlevelek sejtelmesen zizegtek és Cserepes érezte, hogy valaki jön a ház felől, pedig lépéseket sem hallott. Most már a világért sem tudott volna hátrafordulni. Csaknem tíz percig várakozott így és tudta bizonyosan, hogy valaki jön. A háztól a szőlőig tíz percig tartott az út.

És ez a valaki csakugyan jött. A levelek szomorúan, fázósan váltak szét előtte, amint roskadt lépésekkel, meg-megcsukló térddel vonszolta magát végig a barázdán. Végre Cserepeshez ért, hátulról a vállára tette a kezét, de több ereje már nem volt. Lehanyatlott és elomlott a földön, mint a zsák. Erre már Cserepesnek is meg kellett fordulnia. A felesége feküdt aléltan a földön.

Cserepes lehajolt hozzá és kivette a kezéből a fölbontott táviratot, amely az imént érkezhetett. Cserepes szeme ridegen futott át a távirat Morse-betűin:

„Pál fiuk öngyilkos lett . . ."

Cserepes szemében nem volt könny. Szürke és érzéketlen volt az, mint valami jégfelhő.

— Meg volt írva — mormogta maga elé és végigtekintett szőlőjén, amely az ő nagy, nyitott könyve volt.

Az asszony hirtelen fölágaskodott a földről és szinte sikoltva mondta:

— Megölted a fiadat! A szőlőd számára volt pénzed, a fiad számára nem!

Cserepes nem felelt egy szót sem, csak némán mutatott a szőlőskertnek egy darabjára, hol apró csenevész tövek összekörmedt levelei sárgultak. Az asszony megértette ezt a célzást. Az a darab szőlő volt az, amelyre Cserepes a legtöbb pénzét, legtöbb fáradtságát pazarolta, ámde hiába.

Az asszony lehajtotta a fejét és kétségbeesésében egészen megpuposodottan ment vissza a ház felé. Cserepes roskatag, tétova, de határozott irányu lépésekkel a szőlőskert végébe, a présház, a pince felé ment, hol akós hordókba szüretelve nemesedtek öreg, vígasztaló borok.

Ne hidd!

Én úgy szeretlek . . . hogy mondjam neked?
Mint haldokló a tűnő életet.

Mint vak fiú a rásütő napot,
Amelyet ő sohasem láthatott.

Nem hívtalak . . . de mennyit vártalak . . .
Ó, hogy irígylem én a bátrakat.

A férfit, aki szilaj és heves,
Parancsoló úr: „Szeretlek; szeress!"

Én csak szeretlek . . . gyáván, messziről,
És verset írok. Kiről? . . . Senkiről.

Én csak szeretlek . . . hogy mondjam neked?
Mint haldokló az édes életet.

A vágyam is csak sóhaj; bús, szelid . . .
Nem is szeretlek, hazudtam, ne hidd!

Gács Demeter

Uj Idők 1918/19. XXV. 2. f.

Deák Ébner Lajos

irod

Gonda Béla ifj. A jubiláns szolnoki Művésztelep. Képzőművészet

1927. 3. sz.

DEÁK-ÉBNER LAJOS: FÉLAKT.

CSÓK ISTVÁN: VAMPIROK.

Pápics Zoltán dr. Évk. KUT. 1929.

Deák Ébner Lajos

Deák Ébner Lajos, kit a Gondviselés kegyelméből ma is Társulatunk alelnöki székében tisztelhetünk, alábbi szerényhangú levelével kopogtatott még az Akadémia palotájában levő Műcsarnok kapuján (Lt. 1872—515.):

München, junius hó 3-án. 72.

Igen tisztelt Telepy úr!

Bátorkodom tudomásául adni, hogy egy cartont küldök, melyet hogy ha a magy. képzőm. társulat megengedné, kis időre kiállítani szeretnék.

Minthogy ösztöndíjért szándékszom véle pályázni, csak is 13—14-ig maradna ott, azután kérném lenne oly szíves dolgozatomat az annak idejében érte jövő Rausch Károly kereskedő úrnak átaladni.

Ha első dolgozatomat szíves pártfogása alá merem helyezni, kérem ne tessék azt rossz néven venni.

Maradok legmélyebb tisztelettel

Ebner Lajos

Brienerstrasse 36/2.

EG FA.

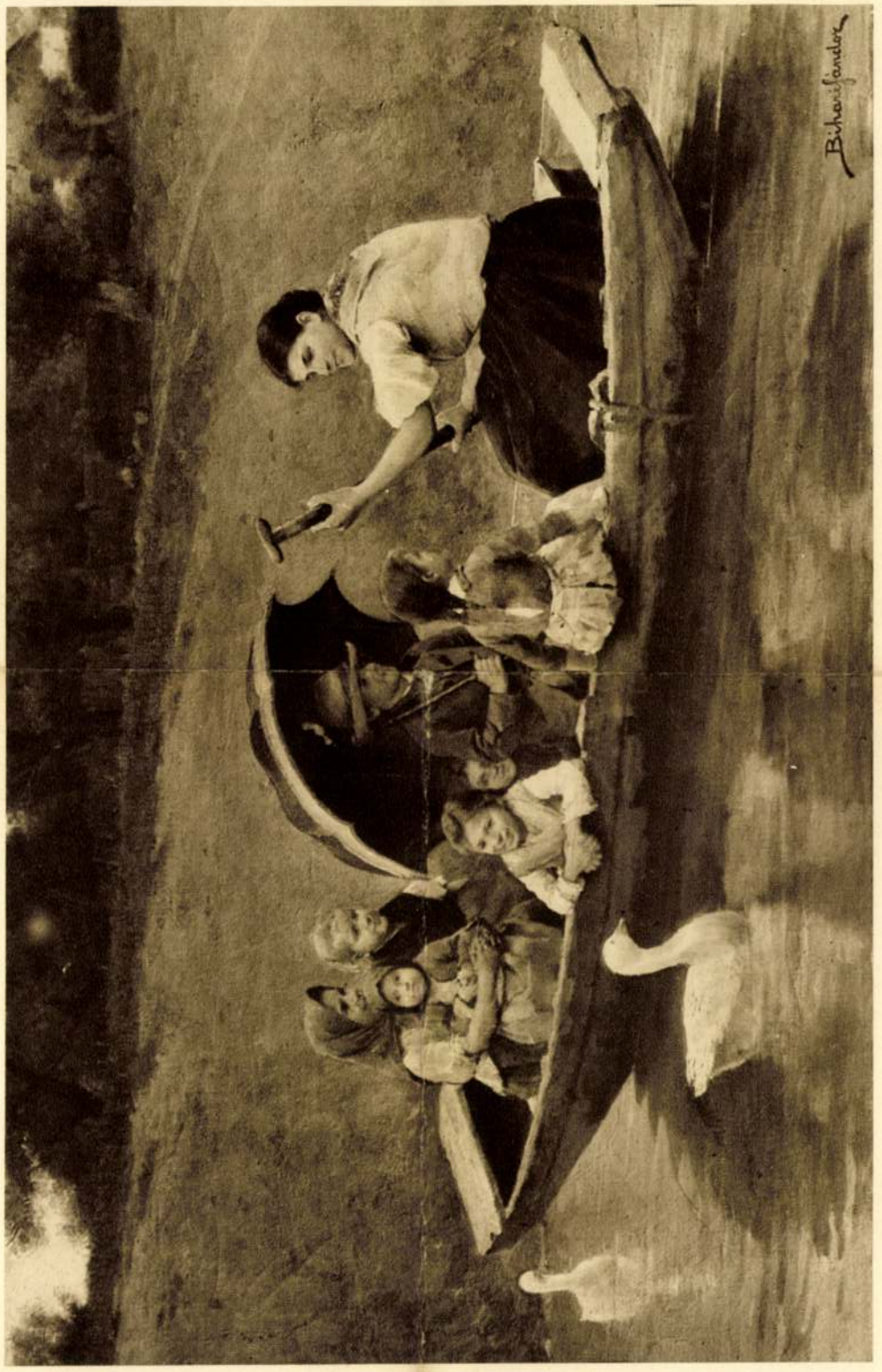

BIHARI SÁNDOR: KÉJUTAZÁS A ZAGYVÁN.

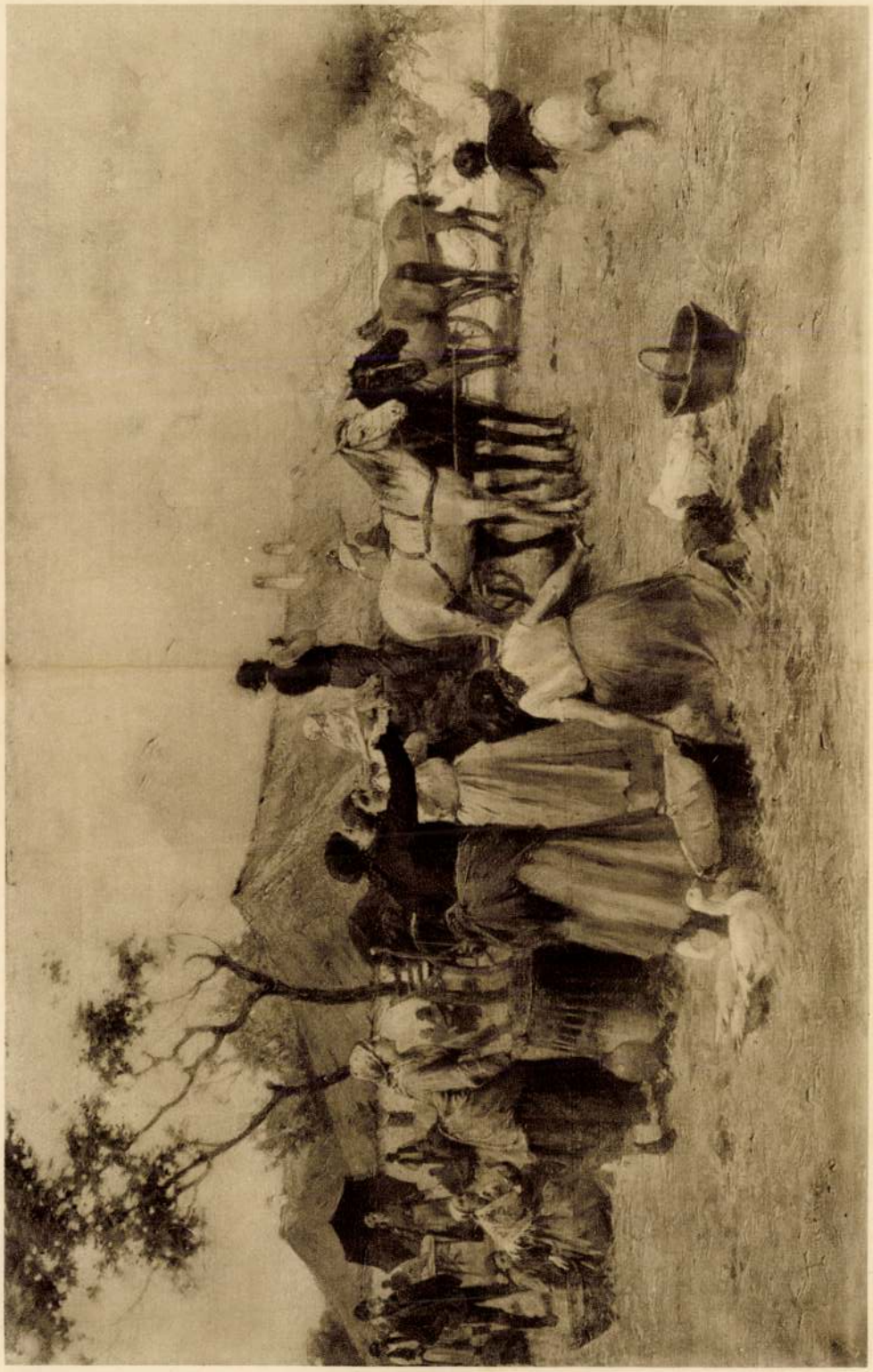

DEÁK ÉBNER LAJOS: TŰZ A FALUBAN.

Ecsk Kint 1929

PETTENKOFEN AUGUST: ALVÓ CIGÁNYGYEREK.

Thoren Ottót a magyar Alföld élete ragadta meg és művészi alkotásaiban erős megfigyelés, közvetlenség, festői tudás nyilatkozik meg, de ennek dacára magyarságában mégis mögötte marad Pettenkofennek. Szolnok művészi felfedezése még egy hosszú sorát csalja le az osztrák festőknek, de ezek között már alig akad olyan jelentékeny, aki a hétköznapiasságból kivált volna. A szolnoki képek bécsi útvonalán Pest az első állomás, ahol a «Pesti Műegylet» kiállításain találnak vevőkre. Dacára e sikereknek, mégsem akad olyan magyar művész, akinek kedve kerekedett volna arra, hogy elhagyja a főváros határát és a Tisza partján keresse tárgyait. Csodálatos, hogy még *Lotz* Károlyt avagy *Borsos* Józsefet sem érdekelte Szolnok művészi gazdagsága, dacára annak, hogy az utóbbit szoros barátság fűzte Pettenkofenhez.

Az osztrák művészek vendégszereplése Szolnokon az ötvenes évek végére és a hatvanas évek elejére esik és 1873-ban meg is szakad. Pettenkofent Bécs és Párizs hódítja el és változatosság gyanánt Olaszország; a hetvenes években azonban újra kezdi szolnoki tárgyú műveit.

Hogy az osztrák felfedezőknek nem akadtak magyar követőik, azon nincs mit csodálkozni, mert a nemzet a szabadságharc tragikus kimenetele után a Bach-korszak uralma alá került és művésztehetségei a külföldön kerestek boldogulást. Legtöbbjének a fényképezés adott kenyeret. E szomorú emlékű idők után az első magyar művész, aki Szolnokon ütötte fel

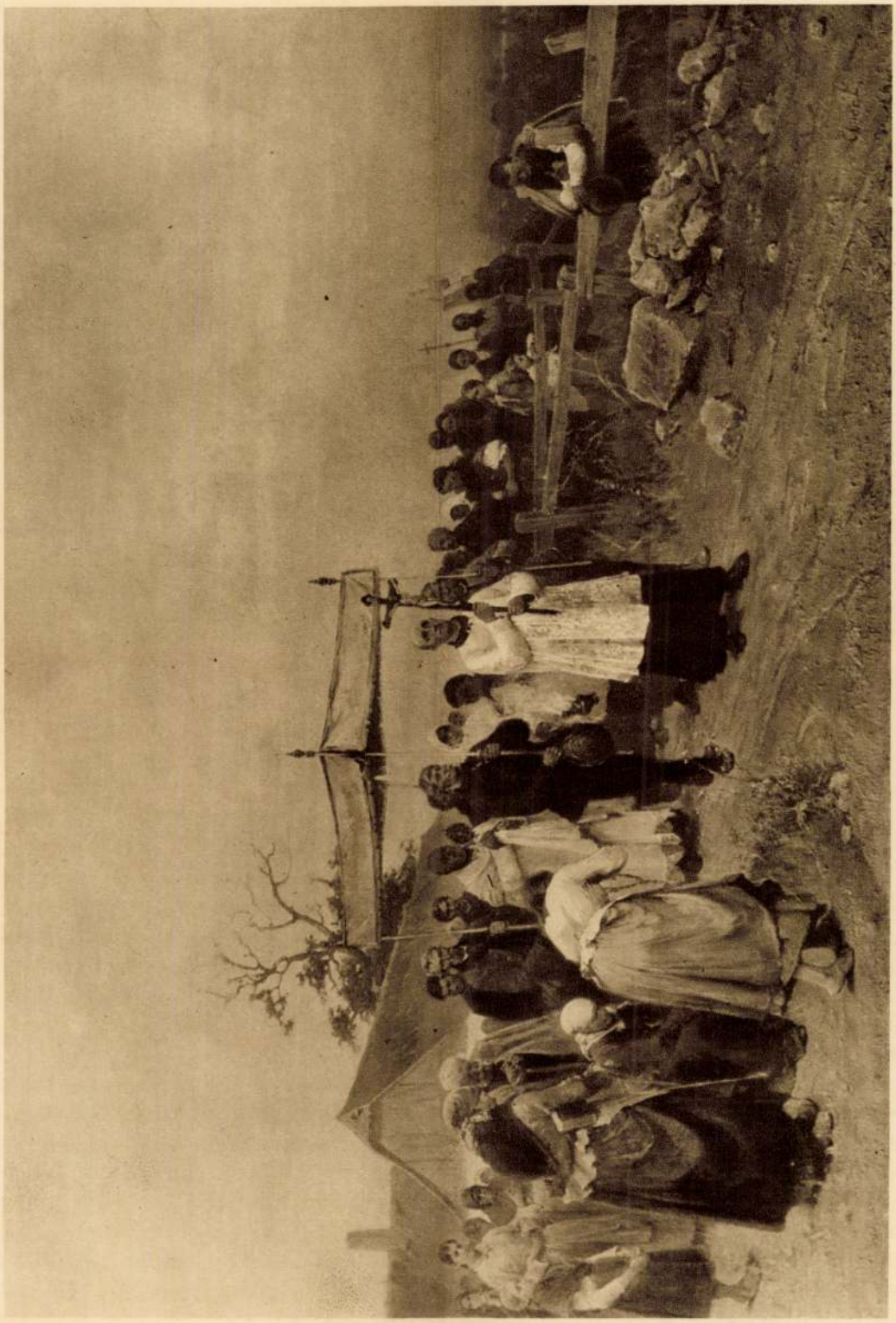

DEÁK ÉBNER LAJOS: HUSVÉTI KÖRMENET.

Evk KMT 1929

Deák Ébner Lajos

Nyár c. Késői
női akt képe
repr.

Képzőművészet
1931. márc.

5010.

Deák Ébner Lajos:

Tájképvázlat.
Fa, méretei 14.1:25 cm.

Értéke 300 K.
Ajándék 1916.

Száma:
a leltnban 20073,
a szakleltban 75-916.

Mod 75-916

3806. Deák-Ébner Lajos.

Sz. Pesten 1850 július 18-án.

Elázott vásár.

A felázott előtért, balról az út mentén, két női alak élénkíti, a kik kosarat visznek, míg jobbról ponyvás sátrak képeznek csoportot, a melyeknek egyikében hárman vannak, a kik közül az ülő öreg asszony egy szűrös paraszttal beszélget és a melyek felé balról férfi halad. Kissé hátrább kettős távirópózna és vörös-fehér-zöld színre festett tárcsa látható. A földszintes házakon túl pedig lombos fák bontakoznak ki. Jelzése alól balra vörös betűkkel: »*Deák-Ébner L.*«.

Vászon, méretei 23·3 : 49 cm. — Lelt. sz. 3806. — Vétetett középületek diszítésére és más gyüjtemények gyarapítására az 1908 április 11-iki 43506 sz. engedély szerint 750 K-án (704–908). — Elszámoltatott 1908 május 8-án (1001–908). — Az elszámolást jóváhagyta az 1911 márczius 11-iki 11525–910 szvsz. határozat (911–911).

III
515 (3806)
608 (124).

III : 515.

Marosvásárhely
Vét. 1908

160

2584. Deák Ébner Lajos: 1904.

Sz. Pesten 1850 julius 18-án.

Baromfivásár.

A ábrázolt baromfi piaczon, elől balra, a kosaraik mellett elhelyezkedett kofák közül azzal, a ki felállott és egy kakast tart kezében, egy asszony alkudozik, jobb kezével beszédét kisérő mozdulatot tesz és baljában fejjel lelogó tyukot visz. Feléjök mosolygó gazda közeledik. A háttérben vásárosok nyüzsögnek és jobbról, a hol egy vén kofa szundikál szárnyasainál, a szekerek közül kiemelkedő obeliszken túl, házak látszanak, a melyek előtt távíró pózna köti le figyelmünket. Az égbolt felhős. Jelzése alól balra: „Deák Ébner L.“.

Fa, méretei 92:75.2 cm.

Vétetett az 1904. deczember 10-én kelt 103720 sz. leirattal 5000 K-án (919-904)

103720-904

tek gombamódra elszaporodni a vi-

A nagybányaihoz hasonló nagy-
szabású mozgalmat egyetlen mű-
vésztelepünk sem hívott életre,
bár az új század pirkadatán kezd-
[illegible]
festőnek, kiket cél, felfogás és kul-
túra végletesen elválasztott egymás-
tól. Némelyik telep ezen a primitív
fokon felülemelkedett s ha nagy-
bánya jelentőségét nem is érte el,
szerepet kapott művészetünk é-
letében. Iványi-Grünwalddal kap-
csolatban szó volt a kecskeméti
telepről, mely főképp a háborút
közvetlenül megelőző években vált
fontossá, itt dolgoztak az új stí-
lustörekvések első harcosai. Régibb
múltra tekinthet vissza s Nagy-
bánya mellett legjelentékenyebb
a szolnoki művészkolónia.

Szolnokon már a múlt század kö-
zepén megtelepedtek festők. A haj-
dani kis magyar mezőváros a
Tisza festői kanyargásának köze-
lében főképp színes vásárai és moz-
galmas, érdekes népi élete miatt
korán felkeltette az érdeklődést.
Csodálatosképpen első méltánylói
külföldiek voltak, s hosszú évti-
zedekig német, főképp osztrák fes-
tők keresték fel nyaranta. Az el-
ső ki ott járt sa városka művé-
szi hírnevét megalapította, Au-
gust von Pettenkofen osztrák fes-
tő volt. Az ötvenes évek közepén
került le a városba sazóta gyakran
megfordult benne, népi életéről,
tájszépségéről rengeteg képet fest-
ve. Később a hatvanas-hetvenes
években Leopold Carl Müller ori-
entalista piktor dolgozott a város-
ban, majd Gualbelt Raffalt, Otto
Thoren, a müncheni Tina Blau és
Paál László barátja, Eugen Jettel. A
magyarok nehezebben szivárogtak,
közöttük az elsők, Böhm Pál és Agg-

házy Gyula nem oly kvalitású festők, kik a telepet jelentékennyé tudták volna tenni.

Jónevű magyar festő az első időben csak egy volt közöttük, Deák Ébner Lajos (1850–1934), ki 1874-ben telepedett le a városban. Addig München-ben Strähubernál tanult, majd Pettenkofen szolnoki és Bastien-Lepage párisi hatása alatt művészete egyre határozottabb körvonalakban bontakozott ki. Az osztrák és a francia festőtől merített impulzusai nem voltak egymással összeegyeztethetetlenek, hiszen maga Pettenkofen már ezidőben Párisban járt s művészetében francia sajátonágok tünedeztek fel.

Deák-Ébner világos szinharmóiájú, tónusos népi életképei talán még finomabbak, mint Bihari hasonló alkotásai. Egyik legelső képe, a Cabaret (1873, London, magántulajdon), mely verekedő franci a munkásokat ábrázol, még a Munkáczy-kori német és francia zsánerfestészet hatását mutatja. Szolnoki letelepedése után minden figyelmét a vásárok tarka mozgalmának megörökítésére koncentrálta. Vidám adás-vételi jeleneteket örökített meg, ruha-, tojás-, cserepes-, baromfi- és zöldségvásárt. Talán legkiválóbb a Baromfivásár (Budapest, Szépművészeti Múzeum) ez a hatalmas méretű, világos szinharmóniájú kompozició, mely a művész gazdag részletező erejét bizonyítja. A rajzos elem túlteng előadásmódjában, mely később is aprólékos maradt, midőn a francia Jules Breton levegős, finom festésének hatása alá került. Ez utóbbi korszakának legnevezetesebb alkotása a Husvéti körmenet (1890, Budapest, Szépművészeti Múzeum), a magyar naturalizmus e kénye-

Az impresszionizmus formákat folttá bontó előadási módja is hatott reá, mint Párisban festett korai Nő arcképe (1878, Budapest, Szépművészeti Múzeum) elárulja.

Deák Ébner Lajos

Gerthon Károlyhoz

Folytatása
Fényes Adolfnál

sen pontos, rokonszenves emléke. Deák Ébner átlátogatott a monumentális művészet területére is, a Műcsarnok falképeinek egy részét ő festette, ezek az alkotásai Lotz Károly hatására vallanak. Sem freskófestészete sem pedagógiai munkássága, mely utóbbit 1887óta mint a női festő mesteriskola vezetője folytatta, nem mérkőzhet szeretettelyes zsánerjeleneteivel, ha azoknak a hazai művészet kialakulásában sok szerepük nem is volt.

Deák Ébner Lajos
Új Magyarság Vasárnapja
1935 febr. 17

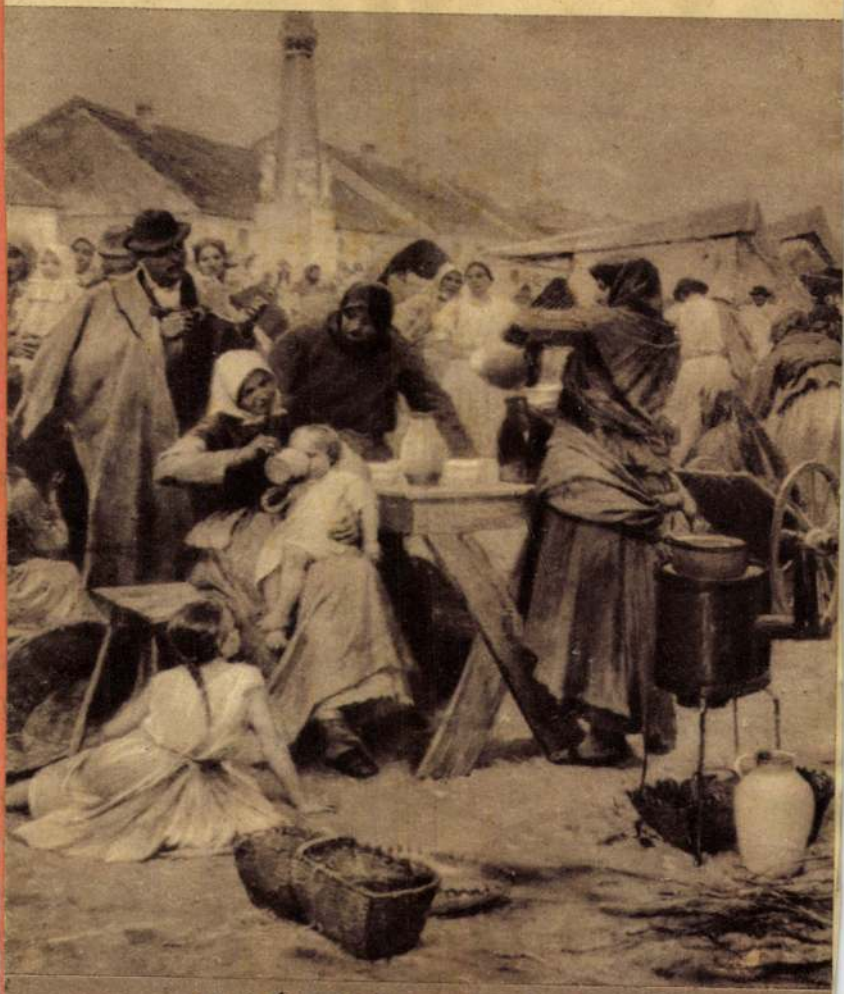

Deák Ébner Lajos: Szolnoki vásár

ben a történelmi órákban. Fegyvertársam a le-
dlós, aki félországot hódított meg a nemzeti nép-
vertársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
és kalandmentes külpolitikát akar.
hez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat-
Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
jáért, küzdöttem a panamák ellen és segitettem
m tehát a főváros közönségétől, hogy segitsen

e és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki-
nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
repel.**

sorsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

sulaia most kezdődik és jegyezzen annyi

Ha
mi
szk

tézménynek, melynek hivatalos helyisé

Deák-Ébner Lajos (1850—1934).

110. FEKVŐ PARASZTLÁNY. Jelezve f. jobbra: L. Ebner.
Fa. 17×27 cm. 100.–

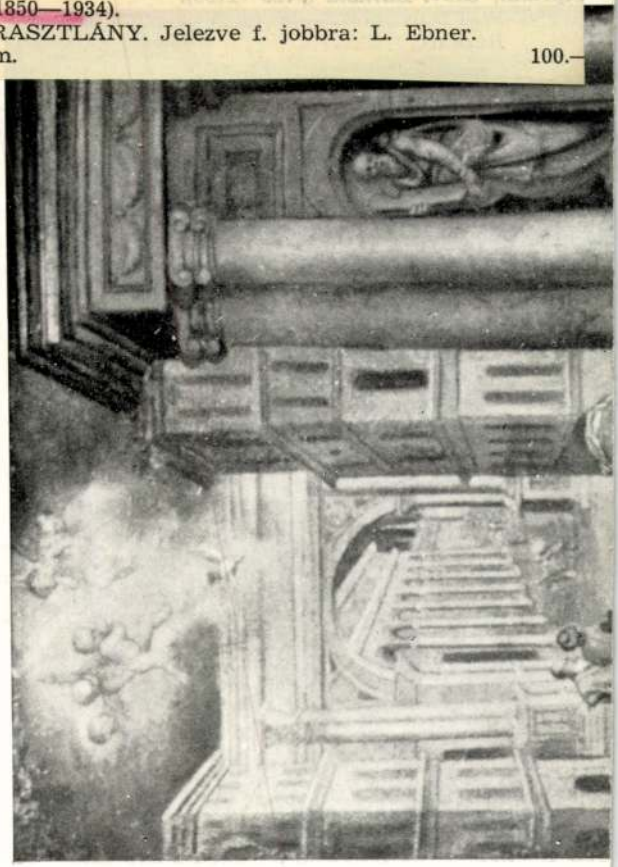

Almásy-Telcki II-1939.

117. Dietrich.

Deák-Ebner Lajos

ivód

A közoktatásügy

Magyarországon Bpest

1908. 187. l.

Deák Ebner Lajos

DEÁK-EBNER LAJOS: ZÖLDSÉGES VÁSÁR
TÁRSULATI DÍJ

Itt behajtandó

Szm KT 50 – 135. l.

MEGREND

Megfelelő aláhúzandó.

Alulírott ezennel megrendelem az alant fel

A könyvek $\frac{\text{értéke}}{\text{első részlete}}$ *fejében*..... *pengőt eg*

Kérem a könyveket szállítani utánvételezéssel. / folyószámlahitelre egy-két h / részletfizetésre.....havi

Részletfizetési megrendelésem elfogadása
zendő és tudomásul veszem, hogy az érték kifize
jogát fenntartja magának.

Drb	Könyv címe (kötve, fűzve). S

..... 193... év..... hó ..... n.

Tisztelettel kérjük e

Stephaneum nyomda és könyvkiadó r. t. Budapest.

Deák Ébner Lajos

Perállag III.

1396. l.

zéről 191 -ik évre utalványozott kiadások.

e g j e l ö l é s e											
K	f	K	f	K	f	K	f	K	f	K	f

a Visegrád című fejezetben adjuk.

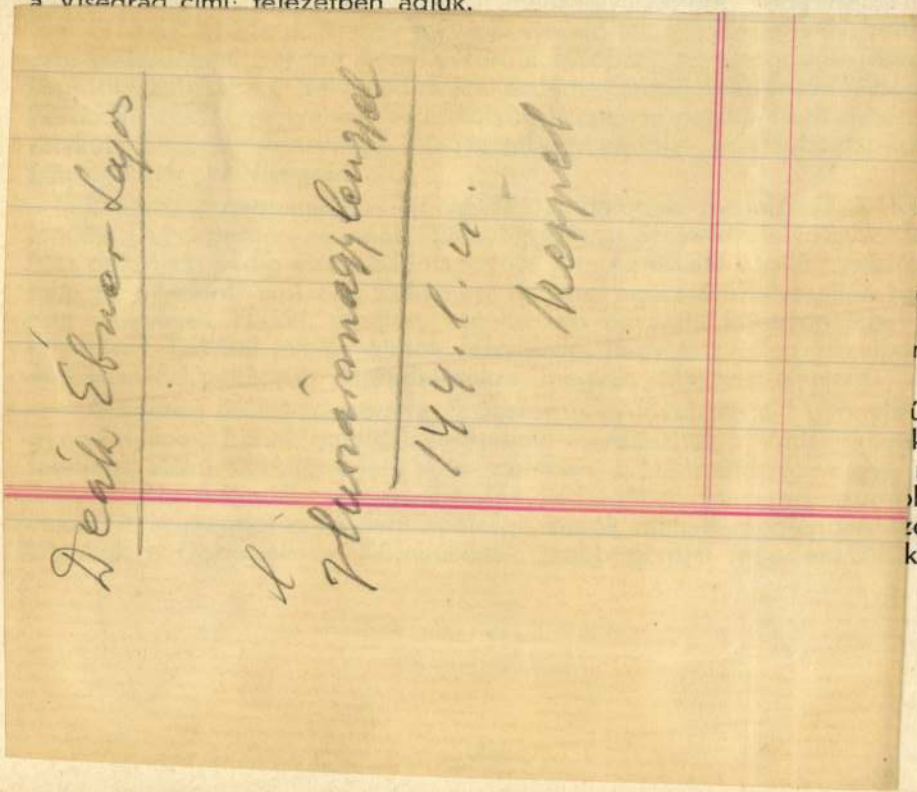

kezd felkapottabb üdülőhellyé lenni. Környékén a természeti szépségeket kereső-, történelmi-, geopalaentologiai, természettudományi érdekességeket kutató egyformán gazdag anyagot talál. Bejárhatja innen a Veszprémi-karszt legjellegzetesebb részeit. Megnézheti a palotai lignitbányát. A kékerütói római völgyzárógátat. A Péti tavakat és nitrogéngyárat. A nádasladányi kiterjedt tőzegtelepeket. Az inotai-tavak dolomit hátságait. Bátorkő várromját, környékének nagyszerű erdőségeit. A Keleti-Bakony sok-sok szép és érdekes pontját: a Márkus szekrényét, Fajdashegyet, Tési-karsztot stb.

Várpalota déli végétől mintegy két kilométernyire, a sárrét nyugati szélén, a langyos, mészmagnéziás vízü P é t i-fürdőt találjuk. Környéke a Délbakony legvízdúsabb helye. III. Béla király jegyzője, a honfoglaló magyarok tetteiről írt könyvében mondja, hogy »Usubu vezér dunántúli útjában Peyton mezején ütvén tábort, három napig itt tartózkodék, a negyediken seregével Veszprém ellen indula és azt bevéve vala...« A fürdő közvetlen közelében, a kékerűtói majornál húzódik a római időkből fennmaradt, óriási faragott kövekből álló völgyzárógát, mely a magyar földön a legépebb és leghosszabb részlete az egykor világhíres római úthálózatnak.

A Péten nyaraló ne mulassza el megtekinteni a római emlékeiről, avar-

Nem fenékig tejfel az orvhallgató élete sem

Angliában kiszámitották, hogy több, mint hárommillió a rádióorvhallgatók száma s most a legerélyesebb eljárást inditják az *Éterkalózok Légiforgalmi Társasága* ellen, amely a leadó állomások között kizárólag potyautasok részére rendszeresitett járatokat.

Pedig, higyjék el kérem, hogy manapság az orvhallgatók élete sem éppen fenékig tejfel. Nem mentegetődzésképpen mondom, mert azért, hogy magam is az éterbrigantik egyik zugválifajához tartozom, kizárólag a sorsharag és uj szomszédom, Pacsuli ur felelős, aki négy plusz egy lóerős hangszóróját juszt is a balfülem melletti rabicfalhoz szereltette fel. Ilyenformán aztán csupán a rádióműsort kell megvennem hetenként tizenkét fillérért, hogy a reggeli törzshajlitástól kezdve a félkövér sertések sajnálatos mellőzéséig figyelemmel kisérhessem a comb, tarja és lapocka szépen induló karrierjét. Már közvetlenül a nemzetközi vizjelzőszolgálat után aggódni kezdek, vajjon Csikágó ma kedvetlen vagy barátságos-e és megint csak nagymarhában lesz-e a kereslet, vagy végre egyszer a kisebbek is szóhoz juthatnak. S amennyire felvillanyoz, hogy a magyar válogatott árpadara az érdeklődés középpontjában áll és előreláthatólag márciusra bejut a középdöntőbe, épp annyira lehangol, hogy a kubai nyerscukor prompt még csak hagyján, de belföldi irányzatban már annyira elgyöngült, hogy talán meg sem éri a holnapot.

Napokon át sikertelenül próbálkoztam azzal, hogy előzékeny szomszédom lelki portréját és jellemének lázgörbéjét megrajzoljam. Délelőttönként mindig sertésnagyvágóra gondoltam, ebéd táján azonban már kissé elvesztettem a talajt lábam alól. Pacsuli ur ugyanis, miután meggyőződött róla, hogy az elsőosztályu tinók hegemóniája egyelőre világviszonylatban is biztositva van, keresetlen szavakkal kezdte pocskondiázni a különböző hullámhosszakat, hogy kevés a muzsika és sok a szöveg, a csapadékkal mindig spórolnak, az élelmiszerek magasságához viszonyitva pedig a vizállás gyanusan alacsony.

Már-már közéleti purifikátorra kezdtem gyanakodni, mikor észrevettem, hogy a Prinz Eugen-indulónál cipője sarkával veri ki a ritmust, minden strufli után nagyokat kurjantva, ami viszont nyilvánvaló jele annak, hogy Zugsführer volt az Infanterie Regiment Numero 4. bécsi ezredében. Ebben aztán meg is nyugodtam volna, de egy szép napon Pacsuli ur ugy kezdte kapdosni a levegőégből a külföldi állomásokat, mint a cirkuszi zsonglőr a kaucsuktojásokat.

Először csak egy uruguayi futballmeccs második félidejébe kapcsolta bele a milánói hóállásjelentést, később azonban már műszaki negyedórát közvetitett délprovanszi tájszólással a keletafrikai gyarmatokról. E sikerektől megrészegedve most már olyan rapszódikusan kezeli instrumentumát, hogy teljesen elvesztettem tájékozódásomat a világürben. A multkor például esküt tettem volna, hogy Pu-Yi császár koronázási próbaünnepélyét adja Yokohamából, földrengéssel és ágyudörgéssel egybekötve s a végén jöttem rá, hogy könnyü gangszterzene Csikágóból egyazon hullámhosszon Upmann sváb költő bombasikerével.

Miután a délután folyamán kettőtől-háromig gyorsiró-tanfolyamot tartottunk Madridból, háromtól-négyig flamand konverzálást, négytől-ötig finn-ugor igeragozást és öttől-hatig Morse-tanfolyamot hallgattunk, már éppen telefonálni akartam a mentőkért, hogy válassza ki kettőnk közül, amelyik őrült, mikor Pacsuli ur kiszólt a konyhába:

— Rozi, nézz csak ki a gangra, nem a postás jött-e, mert a rádió még nincsen bejelentve.

Mint bünsegédi bünrészes, ezekután megtörten tettem le a kagylót s némi rezignációval érkeztem vissza Pacsuli urral közös hullámhosszon az édes hazai földre. Csaknem sirni tudtam volna örömömben, mikor annyi hányattatás után ujra hallottam végre az ismert kedves melódiát, melynek minden hangja a szivemig hatol:

— „Marha elsőosztályu, marha másodosztályu . . .“

Higyjék el kérem, ezek a legszebb pillanatai életemnek, amióta orvhallgatással foglalkozom.

Kánya Teca.

Shell-hajó a Dunán

Az ujpesti Népszigettel szemben, a *Ganz és társa hajógyár* dunamenti telepének bejáratán szombaton délben egymás után gördültek be magánautók. Az autók utasai a nemzetiszinü drapériával bevont és zászlóerdőbe öltöztetett emelvényen gyülekeztek, hogy tanui legyenek a *Shell Kőolaj R. T.* által rendelt tankhajó vizrebocsátásának. A hatalmas, 72 méter hosszu és 10 méter széles hajó miniumvörösre festett testével a szárazföldön, a csusztató szerkezeten terpeszkedett. Egyelőre még csak a teste készült el, a lelkét jelentő gépeket, mótorokat ezután szerelik majd fel a gyár munkásai. A külső szépités is még hátra van, de igy is imponáló, ujszerü alkotás, amelyet *az angol Lloyd hajóklasszifikáló társaság előirásai szerint és felügyeletével épitettek a Ganz mérnökei és munkásai.*

A vizrebocsátás házi ünnepségnek indult, de senki sem akadályozhatta meg, hogy szemben, a Népszigeten és az innenső parton is az érdeklődők nagy tömege ne gyülekezzék és lelkes szemlélője ne legyen a magyar munkáskéz diadalának. Az ünnepi beszédet *Orphanides* János kormányfőtanácsos, a Ganz és Társa R. T. alelnöke mondotta. Megköszönte ***Waldmann*** Bélának, a Shell Kőolaj R. T. vezérigazgatónak, hogy a 750.000 pengőbe kerülő hajó megrendelésével hét hónapon keresztül 300 munkásnak adott kenyeret és ezzel 300 családnak biztositott a mai nehéz viszonyok között megélhetést. Ezután Waldmann Béla vezérigazgató jelt adott a keresztelési aktusra. Kisleánya, *Livietta* lépett az emelvényhez. Megnyomott egy villanygombot és a következő pillanatban hangos durranással pezsgős üveg vágódott a hajó orrának és a habzó ital gyöngyözve keveredett a Duna olajos vizével. A hajó a *„Danube Shell II.“* nevet kapta . . . A hajógyár egyik mérnökének parancsszavára a munkások elengedték a hajó tartóköteleit és a vörös test mindinkább gyorsuló mozgással siklott le a viz szinére. Gyönyörü látvány volt, amikor a himbálódzó hajótest körül métermagasságra csaptak fel a hullámok. A tankhajó orrán pedig a szél meglengette a magyar lobogót, az angol szineket és a Shell vállalat sárgaszinü, pirosbetüs zászlóját.

A tankhajót a Shell Kőolaj R. T. nyersolajszállitásra rendelte. Ezen fogják szállitani a feldolgozásra váró olajat Romániából a Shell csepeli gyárába. A hajó hordképessége *550 tonna.* A Duna legnehezebb szakaszain, a szorosokon is, az év legnagyobb részében zavartalanul fog közlekedni, anélkül, hogy más vontatóhajó segitségére szorulna. A testébe épitett nyersolajmótorok ereje ezt feleslegessé teszi. A „Danube Shell II.“ berendezése is teljesen modern. A hajó tisztjei és legénysége számára tágas, melegvizfütésü, hideg és melegvizzel, fürdőkáddal ellátott kényelmes kabinok állnak rendelkezésre és semmiben sem különböznek egy szárazföldi „komfortos“ lakástól.

A Shell tankhajója május közepén teszi meg első utját a Dunán.

A magyar könyvpiac nagy eseménye

GÁSPÁR JENŐ két uj regénye

A világ orvosa

(Szent István Társulat)

és

Az aranypáva

(Palladis Rt.)

Kapható minden könyvkereskedésben és kiadóhivatalunkban: V., Honvéd-u. 10.

PATKÁNYHÁBORU DUL KÉT PESTKÖRNYÉKI KÖZSÉGBEN

Ki akarnak költözni Pestszentimre és Szentlőrinc lakói, ha a miniszter nem segit

Amikor Budapest polgármestere két évvel ezelőtt elrendelte a fővárosban az általános „patkányrazziát“, a közönség nagy készséggel vett részt a patkányok elleni irtóhadjáratban. A hadjárat remekül sikerült, a patkánytörzsek kipusztultak s ma Budapest mentesült a patkányoktól. De hatósági ellenőrzés mellett és zavartalanul, sőt gondosan táplálva tovább pusztitanak a patkányok — *a főváros közvetlen szomszédságában,* a pestszentlőrinci szeméthegyek körüli helységekben. A hegyekké feltornyosuló szeméthegyekre kihordott ételhulladékok olyan eldorádót nyujtanak a fantasztikus méretekben elszaporodott patkányseregeknek, hogy ma már *Pestszentimre és Szentlőrinc lakossága szinte „fegyveresen“ kénytelen védekezni ellenük.*

Régi sérelme Szentlőrinc és Szentimre lakosainak a hatalmas fővárosi szeméttelep. Időváltozáskor a szeméthegyekből orrfacsaró büz árad szét és betölti messze kilométerekre a levegőt. Az ottani lakosok mindent megkiséreltek: panaszkodtak, siránkoztak, küldöttségbe jártak, irtak a főbirónak, a főispánnak, memorandumot intéztek a belügyminiszterhez, de a szeméthegyek rendületlenül növekednek és a patkányok *éjszakánkint valósággal megrohanják a két községet s főleg — a szegény emberek éléskamráját.*

Különösen Pestszentlőrinc lakossága szenved sokat. Amint mondják, a patkányok ellen maholnap már védekezni sem tudnak. A községben most már *nyomtatott brosurában hivják fel a lakosság figyelmét a patkányok, egerek és békák elleni küzdelemre.* Derüs nyári éjszakákon lezárt ajtó, ablak mellett kénytelenek fülledt szobában aludni, mert nem merik az ablakot nyitva hagyni.

— Felszereltük magunkat a legkülönbözőbb mérgekkel — mondják panaszló keserüséggel. — Ugyszólván *mindenkinek van valamilyen kis sörétes fegyvere a patkányok ellen és sokszor éjszakánkint olyan lövöldözést kell rendeznünk, mintha lövészárokban volnánk.* A szeméthegyek felől ezrével támadják meg a patkányok a házakat, az ólakat és ketreceket, maholnap már senki nem mer egy hitvány kis háziállatot sem tartani, mert *a patkányok megfertőzik, elpusztitják.*

Pestszentlőrinc és Pestszentimre lakossága most utolsó kisérletet tesz a belügyminisztériumban, hogy a főváros szüntesse meg a lőrinci szeméttelepet, a mely *a környék százezer lakosának egészségét veszélyezteti.* A két helység lakói azzal fenyegetőznek, hogy *kiköltöznek otthonaikból.* Remélhetőleg erre nem kerül a sor s az illetékesek megtalálják a módját, hogy a két községet megszabaditsák szenvedéseiktől.

(h. gy.)

Emlékkiállitás a Műcsarnokban

A *Műcsarnokban* most egy kiállitás nyilik meg, amelynek hősei — bocsánatot kérünk — nem az élők, hanem a halottak. Különösen a januárban 84 éves korában elhunyt *Deák-Ebner* Lajos festőművész emlékkiállitása ad magas rangot a Műcsarnok uj tárlatának. Bizony jóval magasabb művészi rangot, mint amilyent az öreg ur magas élete utolsó szakaszában élvezett. *Deák-Ebner* Lajos noha szellemi frissességéből alig vesztett valamit, jóideje épen csak hogy a névjegyét adogatta le a kiállitásokon egy-egy nem nagyigényü, szolid képecskével. Viharos sikerei talán sohasem voltak, nem dultak körülötte viták, a háboru-utáni generáció még életében elfelejtette a finom öreg urat, aki mint festő és mint pedagógus a passziv, de makacs konzervativizmust, a multhoz való teljes elszigetelődést jelentette azok számára, akik egyáltalában tudomásul vették a művészek között.

Alig két hónapja, hogy a veterán festő csendesen, finoman, szinte észrevétlenül eltávozott az élők sorából és most, hogy dr. Petrovits Elek, a Szépművészeti Muzeum főigazgatója képeit ezerfelől összeszedte, elrendezte és felvonultatja a Műcsarnok két termében: az elfelejtett szürke kis festő képről-képre nő, szinesedik, gazdagodik és végül ünnepi külsőségek és ceremoniák nélkül vonul be a kulturhistóriába. Mert ez az igazság: *Deák-Ébner* Lajos a XIX. század egyik legnagyobb magyar festője volt. És most, ahogy elnézi az ember ezeket a sem elég régi, sem elég uj képeket, lépten-nyomon részletfinomságokra, szakmai szépségekre bukkan az ember és ujra meg ujra hánytorgatni kell: *ejnye, de tudott az öreg!* Mert tudott rajzolni is, festeni is, naturalisztikus ábrázoló hüséggel és csevegő könnyedséggel is. A mult század derekán alig akadt magyar festő, aki a ködös tónusok ezüstös csillanását, a népies szinfoltok nyugtalan mozgalmasságát, a zsánerjelenetek festői átértékelését olyan öntudatosan, annyi szerénységgel, és annyi tudással művelte volna.

Most, ahogy Petrovits Elek, a legkiválóbb művészsztratéga felvonultatta ezt a képhadsereget, a győzelemmel azt az igazságot is ujra bebizonyitotta, hogy a művészetben nincsenek végleges igazságtalanságok, se a tulértékelésben, se a mellőzésben.

Egy teremre való arcképet állitott ki *Szüle* Péter is, aki az élőket képviseli a kollektiv sorozatban. Egyéni utakat járó, mély zengésü piktura az, amit *Szüle* Péter csinál és amely Rembrandton kivül nem tart rokonságot senkivel. A rejtett fényforrások miszticizmusa, a fény és árnyék örök kergetődzése, a tónusok hamujából fel-fellobbanó szinesség parazsa jelentik *Szüle* Péter fojtott, de lényegében mégis lirai festőiségét.

Az oldalteremben kaptak helyet a Magyar Akvarell- és Pasztellfestők — különösen *Horváth* József, *Péchi-Pilch* Dezső, *Raab* Ervin, *Baranszky* E. László, *Gallé* Tibor, *Dióssy* Antal, *Kövesdy* Géza, *Jaschik* Álmos, R. *Barabás* Gizella, *Maróthi Major* Jenő, *Haranghy* Jenő, *Halápy* Ede, *Frank* Frigyes, *Bardócz* Árpád, N. *Jeney* Zoltán, *Szontagh* Tibor, *Bundschuh* Ottó és *Halasi-Horváth* István dolgait kell kiemelnünk.

A *Magyar Arcképfestők* a VII. termet kapták, *Balló* Ede rendezte az anyagot kitünően, ámde ez sem emelhette a szinvonalat a jó középszerüség fölé. *Balló* Ede, *Benkhard* Ágost, *Sárkány* Gyula, *Glatz* Oszkár, *Márk* Lajos, *Istókovics* Kálmán, *Hosszu* Márton és *Zombory-Moldován* Géza portréi a legjobbak.

(m. v.)

HUSVÉT RAGUZÁBAN

PETER'S BAR — Szemben a Grand Hotel Imperiállal. Zene, tánc, olcsó árak

HOTEL EXCELSIOR VILLA ARGENTINA — Elsőrendü házak, komfort-modern, közvetlenül a tenger mellett, saját fürdő, kitünő konyha

GRAND HOTEL PETKA — Ujonnan átalakitva, tengerparton, komfort-modern, kávéház, bar a szállodában, elsőrangu ellatás

HOTEL ZAGREB — Komfort-modern, Raguza villanegyedében, kitünő ellátás, előzékeny kiszolgálás

HOTEL PARK-GRADAC — Magyar-francia konyha, minden szoba folyóvizzel, centrális fetés, saját parkkal

PENSION EDEN — Elsőrangu családi penzió, jobb mint otthon, folyóvizes szobák, előzékeny kiszolgálás, finom konyha

Szobafoglalás és felvilágositás: Jugoszláv–Magyar Közgazdasági R.-T. Zrinyi-utca 12. Telefon 27—0—97.

HÉZAGOK ÉS KIBUVÓK A BALKÁN-PAKTUMBAN

Athén, március 3.

A Balkán-paktum körül támadt ellentétek egyre fokozódnak a kormánypárt és az ellenzék között. A politikai tusa nyomán most olyan részletek szivárogtak ki a paktumról, amelyek *magyar szempontból is nagy figyelemre tarthatnak számot.* Igy például hire jár, hogy *Törökország nem köteles Bulgária ellen fegyverbe lépni, ha orosz—román háboru esetén Bulgária Oroszország oldalán avatkozik be a konfliktusba.* A paktumtárgyalásokon Görögország és Törökország — Olaszországra való tekintettel — azt javasolta, hogy *Albánia határait ne tekintsék balkáni határoknak.* Románia és Jugoszlávia elvetette ezt a javaslatot, de ***a görög ellenzék ragaszkodik hozzá,***

A RÁKOSCSABAI HOMOKBUCKÁK KÖDÉBEN ŐRT ÁLL A HALÁL...

A gyenge reggeli napsütés sápadtan birkózik a ködtel. Sürü, tejszinü pára ül a messzi határon. Rákoscsaba Wangel-telepén vagyunk. A faluból a vasutállomásig vezet az országut. A sineken áthaladva, *sártenger állitja meg az autó kerekét.* A sürü, ragadós sáron tul azonban partnak szalad az utat helyettesitő szekérnyom, aztán ez is elvész a homokos, dombos-völgyes pusztaságban. Az egyetlen utcának nevezhető házsor téglaépületei mögött hallgatva terül el *a kopár sivatag.* A mélyebb helyeken megsürüsödik a köd, a magasabbakon egy-egy *sárból, deszkából, hulladék épitőanyagból összetákolt kunyhó áll ki a földből.*

•

A két szerencsétlen *Luczó*-gyermek tragikus halálának hatása alatt áll az óriási területen szétszórt viskók gyér lakossága. A keritések mögött fekete kutyák gubbasztanak. *Csaknem minden házban van egy fekete, csendes kutya.* Egy se ugatja meg az arratévedő idegent.

•

Itt-ott ujabb házikó nő ki lassan a földből. *A hajléktalanok maguk épitenek tetőt a fejük fölé.* Akár értenek hozzá, akár nem. Vetik a vályogot, gyurják, dagasztják a fekete sarat. A gyilkos, fekete sarat . . .

— Ez nem dül össze soha — mutatja a *Nemzeti Ujság* munkatársának készülő hajlékát egy fiatal férfi. — Kőmüves voltam, amig munkám volt — teszi még hozzá magyarázóan és pillantásával megsimogatja a messzi határból két kezével odacipelt nehéz köveket.

Odébb a felesége áll. *Fiatal, induló asszonyi élete* ott csillog a homlokán. Az első fecskék a ködös márciusi reggelben. A leendő apa és anya... Tapasztják kis fészküket, szálanként hordják össze hozzá a szalmát és a pihét. És a hátuk mögött az egyik dombtetőn *ott emelkedik a borzalmas mementó:* a Luczóék rombadőlt kunyhója. Egyik fala mered csak az égnek. A többi, ami a ház volt, alaktalan tömeggé omlott a puha talajon, a halkan szitáló esőben. Az egyik sarokban *szalmával bélelt kis mélyedés a földben.* Ebben a lyukban álmodták át reménytelen kis életüket a *Luczkó*-gyermekek a másvilágra, ezen a szalmán zúzta szét anyjuk gerincesigolyáját a lezúduló háztető. Az épségben maradt konyharészben egymás hegyére-hátára dobálva virraszt az elmult kis család holmija. Rozzant szék, pisökos rongyok, kettéhasadt asztal, ledőlt vaskályha, lécek, kődarabok, egy rozsdás fejsze és alul, a nyomor relikviáinak halmaza alatt egy *aprófából és rongyból ügyetlen kézzel összetákolt játékbaba.* Szája is van, fekete krétával meghuzott fekete szája. És szeme, amellyel kinéz a roncsok alól, szembe a komor, kihült reggellel.

•

Egyetlen szál kukoricaszár tavalyról ittmaradt levelét zörgeti a levegő alig érezhető rebbenése. *Ez az egyetlen hang* a vigasztalan táj szörnyü csendjében. A halott kukorica zörgése...

•

Lent, a házak között kabátos emberek járnak.

— *A bizottság!...* — suttogja az egyik sárkalyiba ablaknyilásában egy rémült száj.

A bizottság, a hatóság emberei, akik most *sorraveszik az épitési engedély nélkül roszsul megépitett vályogviskókat* és hogy a további szerencsétlenségeket megakadályozzák, *kilakoltatják a földhözragadt lakókat. Kilakoltatják!... Hová?... A pusztába?...* Vagy akad bent a faluban fedél a szerencsétleneknek, akik az életküzdelemben nem tudták megtanulni, amit a nyul is tud: Hogyan kell lakóhelyet épiteni? És még valamit nem tudtak megtanulni: hogy megszerezzék azt a néhány pengőt, amibe a szakember utmutatása és a sárnál megbizhatóbb épitőanyag kerül. *Százhusz ház — százhusz család!...* A házakat lerombolja, a szeretettel összehordott, összetapasztott falakat szétdulja a kötelés embervédelem parancsa.

•

De miért engedték akkor, hogy fölépitsék? *Miért nem járta be hetenként egy hatósági ember ezt a területet, miért nem kérdezték meg az épitkezőket, a százhusz embert, hogy van-e épitési engedélye?* Miért most utólag, amikor már késő, amikor már meghalt két ártatlan gyermek s amikor aggódó arccal hajolnak a Horthy Miklós-kórházban élethalál közt lebegő anya fölé az orvosok? ... Miért? *Mirevalók a hatóságok,* ha nem arra, hogy a helyükön legyenek még a rákoscsabai határban is. Ahol eddig a halál állt őrt?!

•

A vizsgálat folyik, — ezt szokták ilyenkor jelenteni. Mondják, *az ügyészség is belekapcsolódott.*

A fájdalomtól félőrült apa a ködös határt járja. Rokonoknál huzódott meg, meleg odut, vigasztaló, puha jó szavakat koldul ...

Simor Miklós

BUDAPEST, IV. VERES PÁLNÉ-U. 8. FÉL EM.
TEL: 88-3-31 * ÁRJEGYZÉK INGYEN!

Husz könyvtáros huszonöt év alatt ujra katalogizálja a British Muzeum könyvtárát

Angliában most indul meg a világ legnagyobb katalogizáló munkája, amelynek méretelt eléggé jellemzi az az egyetlen adat, hogy *20 egyetemet végzett fiatalembernek 25 esztendőn keresztül ád állandó munkát.* Arról van ugyanis szó, hogy a világ legnagyobb könyvgyüjteménye, a *British Muzeum* ujból kiadja jegyzékét, amelyet körülbelül 230 kötetre terveznek, még pedig ugy, hogy minden egyes kötetben átlag 18.000 könyvet katalogizálnak. Ez a munka már néhány esztendeje folyik, de eddig csak a könyvtár rendes tisztviselőinek közreműködésével, ugy hogy eddig *mindössze hat kötet van készen.* Ilyen tempóban a könyvtár mintegy 3 millió könyvének részletes katalogizálása, tehát minden egyes könyv szerzőjének és cimének pontos leirása beláthatatlan időkre terjedne, ezért most W. A. Marsden, a British Muzeum nyomtatott könyvosztályának igazgatója elhatározta, hogy a munka elvégzésére 20 fiatalembert fogadnak fel, akiknek kitünő, vagy legalább is jeles egyetemi végzettséggel kell birniok és anyanyelvükön kivül két nyelvhez érteniök. A kiválasztottak, ha akarják, 25 esztendőn keresztül ülhetnek majd a British Muzeum valamelyik irodaszobájában, hogy bevégezzék a bibliografia terén eddig elvégzett legnagyobb munkát, *a kis könyvtárt kitevő hatalmas könyvkatalógusnak teljes elkészitését.* A pályázók közül kettőt máris szerződtettek és hamarosan az utánuk következők segitségével meg fog jelenni a nagy könyvkatalógus VII., azután kiszabott időközökben a többi kötete, hogy huszonöt esztendő mulva készen álljon a teljes katalógus, amelybe természetesen már belefoglalják *a készitési idő alatt beszerzett uj könyvek teljes jegyzékét is.* Husz angol fiatalember előtt áll nyitva a lehetőség, hogy a biztos kenyérkereset mellett részük legyen a mai idők egyik legnagyobb tudományos vállalkozásában. Boldog Anglia!

PORCELLÁN- és KRISTÁLYÜVEG-
készletek olcsó árban
RUBLETZKY JÁNOSNÁL, II., Szilágyi Dezső-tér 2.

Nagy Játékáru osztályunkat a III. emeletre helyeztük!

Gyermekcipők

Baby-cipők, fehér, barna, drap vagy vörös színben, puha talppal, 18—22 sz. 1.70

Baby-cipők, barna bőrből, vagy fehér nubukból, hajlékony, varrott talppal, 18—22 sz. . . . . párja 4.20

Lakk füzőscipők, szürke vagy fehér nubuk betéttel, 18—22 sz. . . párja 4.80

Füzőscipők, barna bőrből, hajlékony, varrott talppal,
27—30 23—26 20—22 sz. 5.90
8.50 6.90 párja

Boxcalf Derby-cipők, barna színben, hajlékony, varrott talppal,
31—35 27—30 23—26 18—22 sz. 7.80
12.80 10.80 9.50 párja

Boxcalf füzőscipők, barna színben, varrott, 31—35 27—30 sz. 10.50
12.50 párja

Lakk pantoscipők, hajlékony, varrott talppal,
31—35 27—30 23—26 18—22. sz. 6.50
11.50 9.50 8.50 párja

Fehér nubuk füzőscipők, kiváló minőség, hajlékony, varrott talppal,
31—35 27—30 23—26 19—22 sz. 8.50
13.50 11.50 9.50 párja

Leányka konfekció

Müselyem-crepe de chine-ruhácska, fehér-, rózsa- vagy világoskék színben, szép kézihimzéssel, 45 cm nagyság . . . 4.50
5 cm-ként 50 f. emelkedéssel

Gyapjúruhácska, szép fazónban, kék vagy piros színben, 45 cm nagyság 4.90
5 cm-ként 70 f. emelkedéssel

Divatos szövetruhácska, díszes kézihímzéssel, világoskék vagy piros színben, 45 cm nagyság 5.90
5 cm-ként 50 f. emelkedéssel

Matrózruhácska, csikos mosóanyagból, legombolható galliérral 55 cm nagys. 4.80, 5 cm-ként 60 f. emelkedéssel, angol forma, csikos, 45 cm nagyság 2.90
5 cm-ként 30 f. emelkedéssel

Matrózblúzok, mosható fehér satinból, P 5.90, fehér ripszből 4.90, 5 cm-ként 50 f. emelkedéssel, csikos anyagból 3.65, 2.95
5 cm-ként 35 f. emelkedéssel

Piké-kabátka, jól mosható, angol fazón, jó minőség, 45 cm nagyság . . 3.90
5 cm-ként 40 f. emelkedéssel

Matrózkabát, sötétkék, jóminőségü, gondos, tiszta kidolgozásban, 50 cm nagyság 12.80
5 cm-ként 80 f. emelkedéssel

Tavaszi kabát, fess, tetszetős fazón, 60 cm nagyság 9.80, 7.90
5 cm-ként P 1.— emelkedéssel

Sport- vagy tornablúz, jól mosható 1. sz. 1.95

Gyermekkötények

Fiúkötény, kék, zöld vagy piros színben, 1 sz. 0.68
nagyságonként 10 f. emelkedéssel

Leánykakötény, vállas fazón, pettyes, kék vagy piros, 45-ös nagyság . . . 0.88
nagyságonként 10 f. emelkedéssel

Leányka-iskolakötény, jóminőségü klottból, 45-ös nagyság 1.50
nagyságonként 20 f. emelkedéssel

Kérjük, látogassa meg a Magyar Szülők Szövetségének nagy, látványosságszámba menő kiállitását „Mindent a gyermekért" áruházunk IV. emeletén. Belépődij nincs!

Fiú konfekció

Köpeny, angol mintás, divatos raglánszabással, 50-es nagyság . . 9.80
5 cm-ként 80 f. emelkedéssel

Taszaszi Ulster, jó minőség, fess sportfazón, 50-es nagyság 12.80
5 cm-ként 80 f. emelkedéssel

Trench-Coat, jóminőségü anyagból, tiszta kidolgozásban, 50-es nagyság 8.80
5 cm-ként 80 f. emelkedéssel

Matrózköpeny, sötétkék, jó minőség, gondos kidolgozásban, 50-es nagyság 12.80
5 cm-ként 80 f. emelkedéssel

Sportruha, új mintákkal, egyenes nadrággal, végigbélelt, 5-ös sz. 7.80
számonként 50 f. emelkedéssel

Sportruha, sportnadrággal, angol mintás, felvarrt zsebekkel, végigbélelt, 5-ös szám 12.60
számonként 80 f. emelkedéssel

Matrózruha, sötétkék, jó minőség, 4-es szám 9.50
számonként P —.50 emelkedéssel

Matrózruha, hosszú nadrággal, jó szabással, 4-es szám 13.80
számonként P 1.— emelkedéssel

Sötétkék ruha, kétsoros, övvel, végigbélelt, 5-ös nagyság 9.80
számonként 80 f. emelkedéssel

Tiroli nadrág, jól bevált Corvin-minőségünk, 2-es nagyság P 2.90, számonként 40 f. emelkedéssel, jó, de könnyebb kivitelben, 2-es nagyság . . . 1.75
számonként 25 f. emelkedéssel

Tiroli joppe, csinos, ízléses mintákkal, 2-es nagyság P 4.90, számonként 50 f. emelkedéssel, egyszerübb kivitelben, 2-es nagyság 1.90
számonként 20 f. emelkedéssel

Pizsama, jóminőségü ripszből, 0-ás sz. 2.90, számonként 40 f. emelkedéssel, flanellből 1.28
számonként 30 f. emelkedéssel

Gyermek-kötöttáruk gyapjúból

Kötött kabát, jó minőség, szép színekben, 1-es nagyság P 9.80, nagyságonként P 1.50 emelk., egyszerü kivitelben, 1-es nagyság 4.80
nagyságonként P 1.— emelkedéssel

Oroszka, szép bordürrel, jó minőség, 1-es nagyság 4.80
nagyságonként P 1.— emelkedéssel

Pullover, erős, félgyapjú minőség, csikos szegéllyel, 1-es nagyság 4.90
nagyságonként P 1.10 emelkedéssel

Sport pullover, Zip-zárral, egyszinü, 1-es nagyság 5.90
nagyságonként P 1.— emelkedéssel

CORVIN
ÁRUHÁZ BUDAPEST, ERZSÉBET TÉR 1-3

Fiú- és leánykafehérnemü

Fiú alsónadrág, jóminőségü, színes zefirből vagy fehér sifonból, 50-es nagyság 0.98
nagyságonként 20 f. emelkedéssel

Fiú zefíring, sportfazón, jó minőség, jól mosható, 28—31 számig 1.98

Fiú hálóing, jóminőségü sifonból, igen tartós, 28—30 sz. . . 2.50

Leánykaing, vállas fazón, jóminőségü sifonból vagy színes batisztból, szép hímzésdísszel, 40-es nagyság 0.90
nagyságonként 10 f. emelkedéssel

Leányka-ingnadrág, jóminőségü fehér vagy színes batisztból, hímzett, 45—60-as számig 1.98

Leányka-hálóing, jóminőségü sifonból, szépen himezve, 60—65-ös számig 1.68

A baby részére . . . . . .

Ingecske, jóminőségü sifonból 0.88

Tricot-kabátka, jól mosható 0.58

Készlet, kabát és sapka 0.98

Pelenka, dupla szövésü, natúr színben, kb. 75×75 cm . . . 0.75

Keresztelő készlet, kétrészes 0.98

Flanell-takaró, jó minőség, szép mintákkal 2.90, 2.20

Gyermek tricotáruk — harisnyák

Sport-ing, sok szép pasztell színben,
65 60 55 50 45 40. sz.
flórból P 4.80 4.50 4.20 3.90 3.60 3.30
maccóból 3.50 3.20 2.90 2.60 2.30 2.—

Macco-nadrág, szép, puha minőség, az összes gyermekszínekben, 1-es nagys. 1.60
nagyságonként 10 f. emelkedéssel

»Habselyem« reformnadrág, kis szépséghibával, szép színválasztékban . . . 1.28

Patent Macco-harisnya, az összes gyermekszínekben, 1-es nagyság . . . 0.68
nagyságonként 8 f. emelkedéssel

Patent flórharisnya, az összes gyermekszínekben, 1-es nagyság 0.96
nagyságonként 10 f. emelkedéssel

Térdharisnya, jóminőségü flórból, divatos színekben, 3-as nagyság . . 0.80
nagyságonként 8 f. emelkedéssel

Gyermekzsebkendők nagy választékban, rendkivül olcsón!

— Ide járt az öreg *József főherceg*, azután *István főherceg*, az öreg *Andrássy* Gyula miniszterelnök korában, aztán *Lónyay* Menyhért pénzügyminiszter, *Majláth* országbiró a családjával. Az országbiró ur kisfiára, a *mostani püspökre* most is élénken emlékszem. Mint későbbi püspök is gyakran meglátogatott és szivesen emlékezett vissza a gyermekkori multakra. Rendes kuncsaftunk volt herceg *Eszterházyaknak* a nagyapja, aztán az öreg *Albrecht* főherceg. Különösen a *Bach*-korszak idején *az udvartól mindenki ide járt.* Nem jöhetett el számottevő személyiség Bécsből anélkül, hogy a mi kis cukrászdánkban meg ne fordult volna. A *hercegprimások* közül még emlékszem *Scitovszkyra, Simorra, Vaszaryra,* akik gyakran megfordultak nálunk. A püspökök közül *Nemes* Antal a leggyakoribb vendégünk ma is. *Apponyi* Albert gróf egész családjával évtizedek óta a mi vendégünk. Emlékszem még *Kerkápolyira,* báró *Eötvös* Józsefre. Andrássy miniszterelnök urat hetvenháromban, mint segéd, *magam szolgáltam ki.* A Bach-korszakra még nagyon világosan emlékszem. Itt *ebben az öreg házban,* butorozott szobákban laktak egyes nagyállásu urak, akik a bécsi udvarral álltak szoros összeköttetésben.

A beszélgetésnél most bukkant az ajtón egy jóságosan mosolygós arcu, ezüstös haju matróna.

— Gyere mán te asszony, hadd mutatlak be a szerkesztő urnak.

Felém fordulva folytatja Ruszwurm bácsi:

— A feleségem, akivel együtt eszem az öregség kenyerét. Bizony már ő is *hetvenkét esztendős,* de azért még *birja a munkát.* Reggeltől estig dolgozik a háztartás körül. A feleségem Müller-leány. Hét esztendeig váratott magára — teszi hozzá Ruszwurm bácsi évődve.

— Bizony, *nem az én korom ez a mostani* — veszi át a szót az ezüstöshaju matróna. — Már ki sem merek menni az uteára, annyira *megváltozott a világ.* A gyerekek se olyanok már, mint régente... Nem az én időm, nem...

Ruszwurm néni is nagyon sok érdekes dolgot tud mondani a régi cukrász multjával kapcsolatosan. Ő volt az, aki a 67-es koronázáskor *Erzsébet királynénak cukorból csinált csokrot nyujtott át,* amiért őt a nemes királyné *a koronázási ezüstéremmel tüntette ki.* Szapora léptekkel átrobog a másik szobába és már hozza is a kis bársonytokban gondosan elhelyezett ezüstérmet, mint bizonyos dokumentumot. Az apja, az öreg Müller cukrász meg ugyanakkor a Ferenc József-rend lovagkeresztjét kapta. Kapott aztán *egy aranyérmet* is őfelségétől, azért, mert *a koronázási domb miniatür mását tragantból és cukorból elkészitette és őfelségének átnyujtotta.*

Bizony más világ volt az.

— *Erzsébet királyné is gyakran megfordult az üzletünkben,* — viszi tovább a szót Ruszwurm néni. — Amikor itt jártak Budán és visszafelé indultak Bécsbe, *nálunk rendelték meg az utravaló cukrászsüteményt,* amit rendesen *Érsekujvárnál* fogyasztottak el. Egyszer valami udvarbeli nagy ur megütközött azon, hogy habár *nincsen „udvari szállító" cimünk, mégis mi látjuk el az udvart cukrászsüteménynyel.* Mi felvilágositottuk az illető okvetetlenkedő urat, hogy mi *nem pályázunk az udvari szállitói cimre,* mert szerény, egyszerü polgárok vagyunk. Boldogok vagyunk, ha őfelségeék megelégedéssel fogyasztják a készitményeinket. Tehát *mi igazi udvari szállitók voltunk,* minden cim és rang nélkül.

Akinek instruktora volt Wekerle Sándor

— Lássa, — kapja fel a szót a fehérkabátos cukrász-veterán — majd elfelejtettem, hogy boldogult *Wekerle* Sándor kegyelmes ur is rendes vendége volt a házunknak. Nekem különben Wekerle *gyerekkorunkban instruktorom volt Székesfehérváron,* ahol a ciszterciták gimnáziumába jártam én is, meg ő is. Atyám füszerkereskedő volt Fehérváron. Sándor, a későbbi miniszterelnök, kosztos diák volt nálunk és ő tanitott engem a diáknyelvre. Később ő miniszterelnök lett, én meg cukrász. Később is eljárt hozzánk. Én *kegyelmes urnak* szólitottam, ő pedig csak ugy mondta nekem: *Vilmos.*

Még egy érdekes történelmi epizód Ruszwurm bácsi előadásából:

— A Bach-korszak titkaiból nagyon sokat tudtam akkor, de *be kellett fogni a szánkat.* A hires *Jelasics* itt lakott ebben a házban negyvennyolcban, Budavár bevétele előtt közvetlenül. Innen ment meglátogatni *Hentzit,* aki az Uri-utca 25-ös számu ház első emeletén lakott. Innen is temették el.

Ruszwurm bácsi fél az ünnepléstől

— Lesz-e hát *jubileumi ünnepély* augusztusban, a százéves évfordulón?

Az öreg ur elháritó szerénységgel legyint:

— *Semmiféle ünnepélyt nem csinálunk.* Még csak az kellene, hogy magunkat ünnepeljük. Nem vagyunk mi, kérem, az ilyesmihez szokva. *Az ötvenéves fordulónál sem volt semmi, a hetvenötévesnél sem.* Minek is az? Mi egyszerü, szerény munkásemberek vagyunk. *Nem szeretjük, ha rólunk beszélnek.* Négy unokánk van: két fiu és két leány. Én csak azt mondom, — folytatta Ruszwurm bácsi emelkedett hangon — hogy ha halálunk után is ilyen kitartó, munkás, becsületes generáció veszi át az üzletet, az *virágozni fog még száz esztendeig.* Mert, tessék elhinni, ez a titka a dolognak: *szorgalmas kitartás, becsületes szerénység.*

— Az elmult száz év alatt voltak-e valamikor *anyagi zavarai* a kis cukrászboltnak?

Itt megvillan a veterán cukrász szeme és mintha tiltakozna a kérdésnek még a feltevése ellen is.

— *Nem,* kérem. *Soha.* Mindig szerényen, polgáriasan éltünk. *Nagy igényeink nem voltak,* de azt a szót, hogy *szükség,* nem ismertük soha. Nagy családot tartottunk el az üzlet jövedelméből, de *vagyont nem szereztünk.* Ugy kalkuláltuk mindig az árainkat, hogy senkise mondhassa ránk: no, ezek a közönség bőrén akarnak meggazdagodni. Isten ments...

Az öreg ur azután bevezet a többi szobákba és sorra megmutogatja az ősök képeit, amik ott kronologikus sorrendben pihennek egymás mellett a falon. Van egy fényképsorozata 1906-ból, a budapesti cukrásziparteslület megalakulásának idejéből. Rajta vannak az akkori előljárósági tagok, köztük Ruszwurm ur is. Akkor még persze koromfekete volt a bajusza.

Ahol Radetzky kurizált a szép cukrásznénak

Most pedig lemegyünk a nagymultu cukrászboltba rövidke terepszemlére. A berendezés még változatlanul az, amit száz esztendővel ezelőtt Richter Leonárd készittetett *Krautszider* nevü krisztinavárosi asztalosmester által. Meg kell emliteni, hogy ez a bizonyos Krautszider *udvari asztalos* volt. Ő tartotta rendben az udvarnál a butorokat. Sőt ujakat is szállitott. Ezért a remekbe készült cukrászberendezésért kerek *4000 pengőforintokat* fizetett neki az alapitó Richter Leonard. Erről régi irások és üzleti könyvek tanuskodnak. Ezenkivül külön *100 pengőforintba* kerültek a cukrászbolt utcai bejáratával szemben ma is változatlanul ott diszelgő jobb- és baloldalon levő egy-egy *angyal bearanyozása,* amint a régi irások bizonyitják: *„valódi aranynyal".*

Három generációt szolgált ki ez a berendezés. A baloldali fal mentén most is a régi diván áll, melyen a negyvenes években a hires *Radetzky* üldögélt délelőttönként, a szép cukrászné büvös szemsugarától elmélázva.

A szemközti oldalon az üveges faliszekrény is még a régi. Csak a benne mosolygó sütemények és cukorkás dolgok ujulnak meg naponta. Az öreg pult most is tele van szőke krémesekkel és fekete indiánokkal, piskótákkal és a fagylaltszezón remekeivel.

Az apró kis sárga nádfonatu székek a márványasztalkákkal, de sokat tudnának mesélni a rég multakról, egy elsüllyedt, ködbeveszett jobb világról...

Csak talán egy ujkori dolog van, amire a régi puritán világban nem volt szükség: kis aranybetüs tábla ezzel a felirással: *„Kéretik azonnal fizetni".*

Bucsuzóul hosszan és szinte elérzékenyülve kezet szoritottam az öreggel:

— Adja Isten, Ruszwurm bácsi, hogy még *a százesztendős jubileumon is jóval tul,* a mostani tartós jó egészséggel és munkakedvvel édesitgethesse a mai sokat küzködő generáció szájaizét, amit bizony az élet mostanában nagyon keserüvé tesz...

— Köszönöm — mondta az öreg és már el is tünt a kis bolt udvarfelőli bejáratánál.

Visszament a mühelybe — dolgozni.

Dobozi István

A mi értékeink

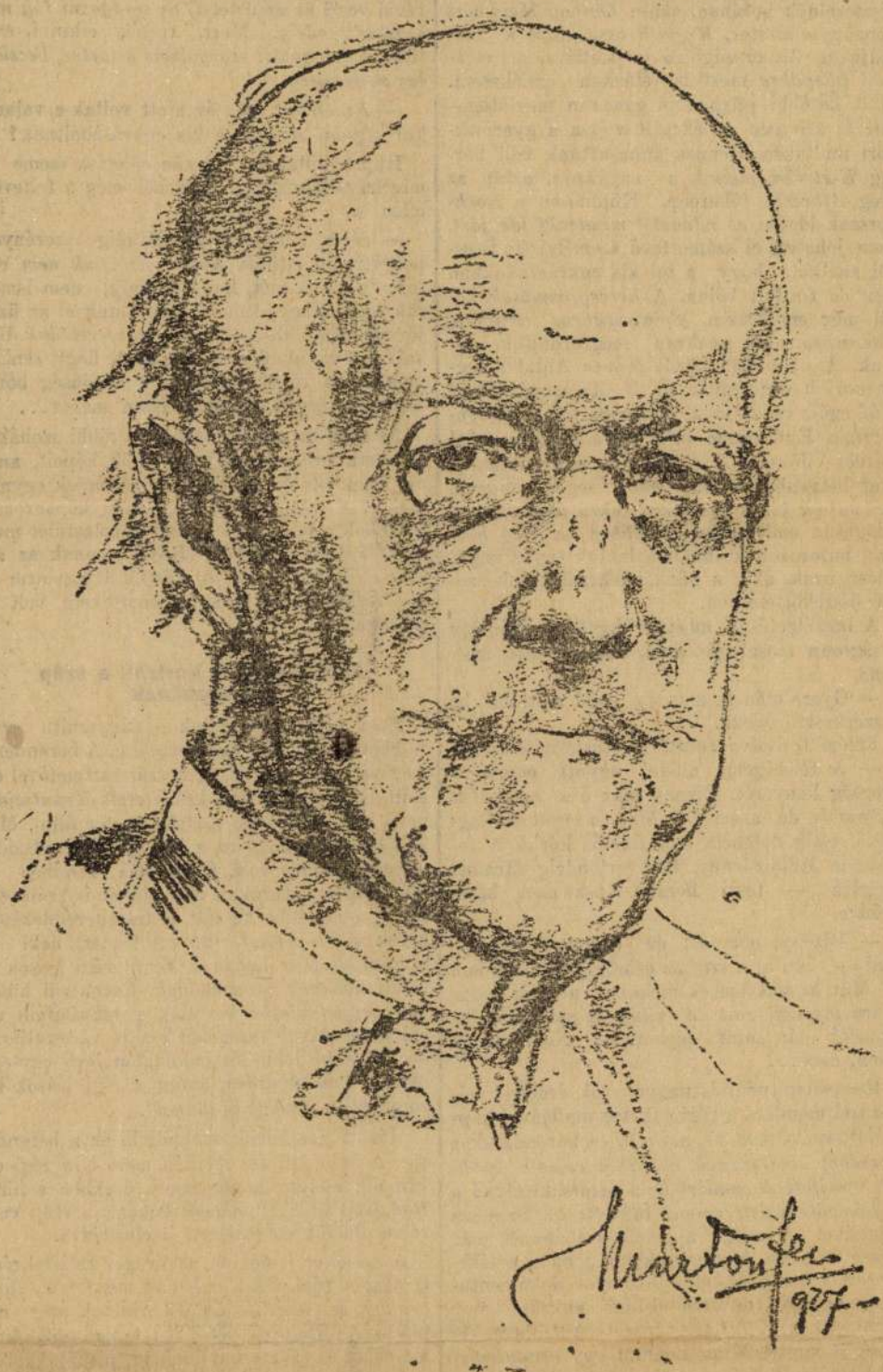

Deák-Ébner Lajos

A magyar festőművészet alig nyolcvan—kilencven esztendős. Azelőtt is éltek külföldön magyar származásu festői nagyságok, de olyan egységes festőművészi élet, mely a magyar talajba eresztette volna gyökereit, nem volt. A magyar festőművészet tulajdonképpen csak a mult század hatvanas éveiben kezdődött, mikor a külföldről, különösen a müncheni és párisi akadémiáról visszatérő fiatal magyar müvészek hazajöttek és vásznaikon a magyar levegő, magyar táj és a magyar élet szineit próbálták életrekelteni. Igy virágzott ki a hetvenes—nyolcvanas években az a zsánerfestészet, mely a népiest, a népélet apró jeleneteit próbálta megörökiteni, természetesen a kornak megfelelően erősen irodalmi felfogással, novellisztikusan. Az irodalom akkori irányzatának megfelelően erősen idealizált, édeskés, virágos népszinmüi szinekben. A *népszinmüi zsánerfestés* kora volt ez, a képes ujságillusztrációk népieskedése.

Deák-Ébner Lajos is ebben a korban kapcsolódott bele nagy külföldi sikerei után a magyar festőművészetbe. Ő is a népélet apró zsánerképeit, az alföldi faluvásárosok vásári jeleneteit, próbálta megörökiteni vásznain, de ebben a törekvésben messze eltért a kor divatától. Semmi köze nem volt az édeskés, árvalányhajas, pántlikás, felfogáshoz, mely annak az időnek átlagfestőit jellemezte. *Deák-Ébner* Lajos a francia naturalisták tanitásainak hatása alatt tanulta meg az ecsetet kezelni, majd Szolnokon megismerkedett Pettenkofennel, evvel a magyar földbe beleszerelmesedett osztrák müvésszel, aki mint császári tiszt maradt itt az Alföld kellős közepén és egész életén át innen szedte ihletét, a magyar népéletből. Pettenkoffennek a hatása alatt kezdte meg Deák-Ébner Lajos tanulmányait a magyar népéletről s ezekből a tanulmányokból keletkeztek azután azok a komoly, halktónusu, nagy elmélyedésre mutató képek, *melyek Deák-Ébner Lajost méltán állitják oda a Munkácsy, Paál László, Madarász-nemzedék legkiválóbbjai közé.*

A francia naturalisták hatása alatt indult neki pályájának 1873-ban, *Verekedő munkások* cimü képével Londonban aratott nagy sikert, majd a következő évben a *Gyermekek a szőlővel* cimü képével Bécsben. Azonban amint az különösen később látszott, a szigoru naturalizmusból sokat engedett a plenair hangulat javára. Magyarországon készült képei után első magyar, bátran mondhatjuk róla, ő az első magyar plainair festőnk. És mint ilyen, előkészitője a későbbi magyar impresszionisztikus irányzatoknak.

Deák-Ébner Lajos a ma élő magyar festők között talán a legöregebb. *1850-ben* született, *tehát kereken hetvenhét esztendős.* Ezt a hetvenhét éves pályát sok dicsőség kisérte. Külföldi nagy sikerei után 1883-ban Budapesten megkapta az *Ujoncok* cimü képéért a Ráth-dijat. Két év mulva ugyancsak Budapesten kapta meg a *Zöldségvásárért* a második társulati dijat, Antwerpenben pedig a *Vásári balesetért* aranyérmet. *A Husvéti körmenet* cimü képével pedig 1886-ban az Ipolyi-dijat kapta. Trefort kultuszminiszter kinevezte *a női festőiskola Mészöly* halálával megüresedett tanszékére, a Szépmüvészeti Muzeum a *Nászmenet* cimü képét vette meg, az állam pedig a *Mücsarnok homlokfrizéjének* festését bizta rá. Azóta is felbukkantak munkái kiállitásokon, mükereskedésekben, itt is, ott is, egy régi, komoly, magas müvészet levegőjét reprezentálva. Maga a müvész ott dolgozgat a Várbazár árkádjai alatt levő kis mütermében, amint az már a magyar müvészet nagyjainál megszokott, elfelejtve és elhagyatva.

Majálisokhoz
és nyári mulatságokhoz
tüzijátékokat, lampionokat, diszitési tüzéreket, zászlókat és az összes egyéb szükséges cikkeket legolcsóbban szállitja
EMMERLING A. tüzijáték, zászló, fáklya stb. speciális gyára
Budapest, IV., Gróf Károlyi-utca 26
Árjegyzéket kivánatra díjtalanul küldünk!

Deák Ébner Lajos

Petőfi és a

109. l.

DEÁK-ÉBNER LAJOS: HOLDAS EST A TISZÁN. *Káldy Jenő gyüjteménye.* Nagy nyugalom, a csöndes nyári est békéje árad ebből a képből. Olyanféle hangulat, amilyent Petőfi érezhetett, amikor a békésen kanyargó Tiszán elmerengett és megszületett az a verse, hogy »nyári napnak alkonyulatánál, megállék a kanyargó Tiszánál«. Deák-Ébner, a tónusszépség mestere, nem is választhatott volna neki jobban megfelelő tárgyat, mint a nyári estet, amikor a hold ezüstösen kék fénye rezeg a tájon és a természet szinte magától kínálja a festőnek azt, amit keres: a tónus mindent összefogó nyugalmát.

49

PÁLLIK BÉLA: A MŰVÉSZ FELESÉGE

DEÁK-ÉBNER LAJOS: HOLDAS EST A TISZÁN

kofennel és gárdájával az élen és megalapozták a kis tisza—zagyvaparti magyar város jelentőségét a művészetben.

Hosszú sort lehetne összeállítani azoknak a magyar művészeknek neveiből, akik Szolnokon megfordultak, művészetükhöz ott tárgyat és inspirációt nyertek. *Böhm Pál*, *Aggházy Gyula*, de legfőképpen *Deák-Ébner Lajos* neve említendők azok közül, akiknek művészetén szolnoki tartózkodásuk hatása határozott nyomot hagyott. Ők még tanui voltak az atyamester, Pettenkofen működésének, akinek tanítása és hatása különösen Deák-Ébner korai munkáin érzik. Ez a nagy művészünk a hetvenes évek közepe óta járogatott Szolnokra és ma a legkeresettebbek közé tartoznak az ebből az időből származó, fára festett, kisebb méretű, tanulmányai, vázlatai.

Az utánuk következő generáció az ő példájuktól lelkesítve, Pettenkofen nyomdokain haladva alapította meg az 1902-ben felavatott szolnoki művésztelepet. Az első alapítók közé tartoztak az azóta elköltözött Bihari, Mihalik és Jávor, érdekes és nem mindennapi kaliberű művészegyéniségek.

Bihari Sándor (1856—1906) pályájának első sikereit köszöni Szolnokon festett genre-jeleneteinek. Már a 80-as évek elején járt ott és később oda újra visszatért. Népszerűvé lett nagyhírű munkái közül ott készültek a „Biró előtt", a „Falurossza." A nagytehetségű *Mihalik Dánielt* (1869–1910) és *Jávor Pált* (1880—1923) korai haláluk akadályozta meg abban, hogy be is váltsák a munkásságukhoz fűzött szép reményeket. *Hegedüs László* (1870—1911) és *Kléh János* (1881—1919) is a telep korán elköltözöttjei közé tartoznak, amaz rövidebb ideig, inkább csak átmenetileg, emez hosszabb ideig, haláláig ott tartózkodott és *Pongrácz Károlyval* (sz. 1872) együtt a kiemelkedő szolnoki tájképfestő-triasznak, melyhez *Mihalikon* kívül *Szlányi Lajos* (sz. 1869) és *Olgyay Ferenc* (sz. 1872) tartoznak, oldalági leszármazottjaihoz számít. A thoreni tradícióknak *Zombory Lajos* (sz. 1867) a folytatója. A münchení Zügel-iskola tanításait sikerrel ültette át magyaros felfogású, széles foltokban összerakott tájképeibe, melyekben a domináns szerep mindig az állaté. Szlányi és Zomboryval együtt a telepnek alapításától fogva hűséges tagja *Fényes Adolf* (sz. 1867). Művészetének igazi jelentőségéről és arról a nem lebecsülendő hatásról, amely e művészet kialakulásában éppen Szolnoknak jutott, most megnyílt kollektív kiállítása ad ékes képet. *Vidovszky Béla*, *Pólya Tibor* és *Iván*, *Zádor István* és *Szüle Péter* a fiatalabb generáció tagjai, akiknek magyar környezetben fogant és abban kifejtett, komoly törekvésű művészetéről egy későbbi kor krónikása fog számot adni.

E rövid beszámoló nem tarthat igényt teljességre. A felsoroltakon kívül mások is jártak Szolnokon, az ott összetorkoló Zagyva és Tisza festőien szép vidéke, népélete művészeink közül nem egyre volt inspiráló hatással. Szolnok jelentősége az újabb magyar művészet kialakulásában kétségtelen. Képes lesz-e megtartani e szerepét, jelentőségét a jövőben is, azt két körülmény fogja eldönteni. Egyrészt az, hogy a szolnoki művészek köre mennyiben tart ki az átöröklött hagyományok mellett és miként értelmezi e hagyományokat, de másrészt az is, mennyiben tud bekapcsolódni az európai művészet általános haladó mozgalmába. A „friss bort a régi tömlőkbe" olyan probléma, amelynek meg nem oldása az elparlagiasodás, a lassú elszikkadás veszélyét rejti magában. Egy azonban kétségtelen, a ma és holnap művészete Szolnokon nem lehet más, mint gyökeresen magyar.

RÓZSAFFY DEZSŐ

MAGYAR MŰVÉSZET

DEÁK-ÉBNER LAJOS: SZOLNOK FŐTERE. 1878
Szépművészeti Múzeum

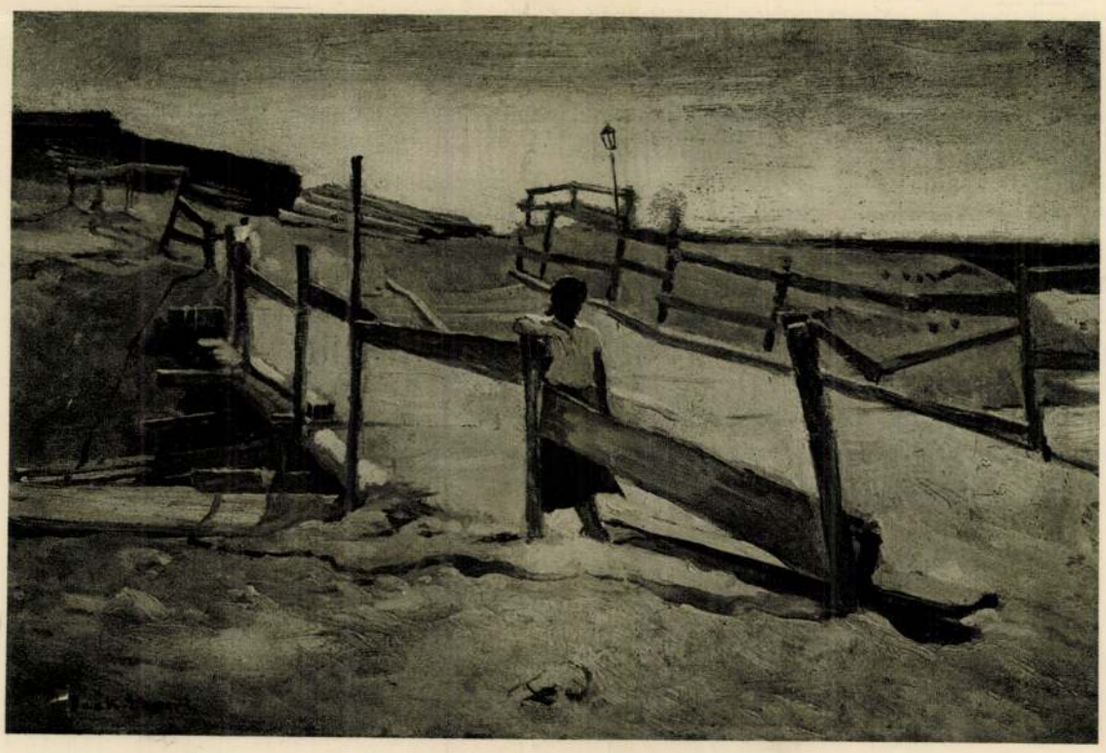

DEÁK-ÉBNER LAJOS: ZAGYVAHÍD
Szépművészeti Múzeum

MICHELANGELO, AZ EMBER*

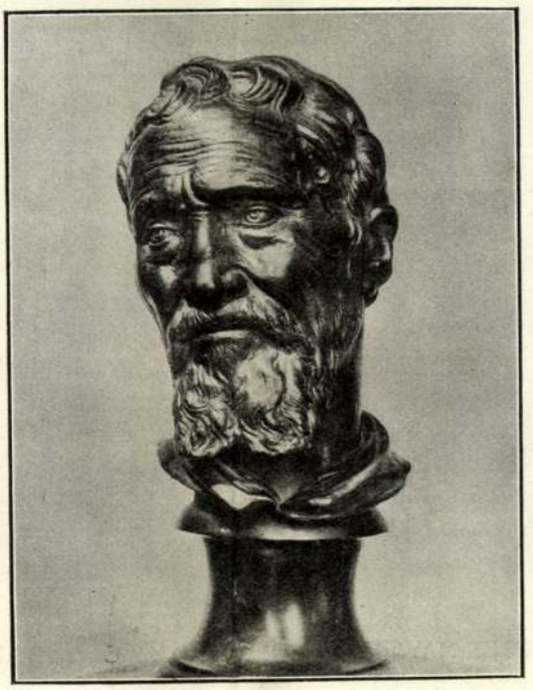

Michelangelo, — mint költeményei is mutatják — vulkanikus, titáni természet, kinek lelkében minden érzés emberfölötti méreteket öltött. Ezeknek az érzéseknek az emésztő tüze ég minden verssorában; ezeknek az érzéseknek a mázsás súlya nehezedik rá minden alkotására. Hevessége és lobbanékonysága a végletekre praedestinálta. Folytonosan féktelen hevületek között hánykolódik. Egy-egy érzés egész valóját lángba borítja, fölperzseli. Maga vallja meg, hogy úgy tudott örülni és szenvedni, mint senki más: „... az én fájdalmamnál nagyobbat ember soha nem érzett,... viszont a gyönyörben nálamnál senki se volt és nem is lesz boldogabb". (Dunque nel mio dolore Non fu tristo uom piu mai; ... Cosi po' nel diletto Non fu nè fia me nessun piu lieto. Frey XV; Th. 30.) Ez a fokozott idegérzékenység a nagy lelkek istenadománya, kik a lét legnagyobb mélységeit és magasságait járják. Az örömre és fájdalomra való fokozott fogékonyságban Dante és Goethe is a kegyelem tényét látta.

... Ritorna a la tua scienza,
Che vuol, quanto la cosa è piu perfetta,
Piu senta 'l bene e cosi la doglienza.
(Inf. VI. 106—109.)

Alles geben die Götter ihrem Lieblinge ganz,
Die Freuden die unendlichen, die Schmerzen die unendlichen ganz. (Goethe.)

Michelangelo lelkében azonban az öröm csak ritka vendég volt, mert számára a végzet „már születésénél, a bölcsőben mellé rendelte a vele rokon sötét idők bús kíséretét; s amint az éj beálltával egyre jobban sötétedik, úgy az ő szenvedése is csak mindjobban fokozódott." (... a me consegnaro il tempo bruno, Come a simil nel parto e nella cuna... Frey CIX, 21; Th. 53.)

Féktelen szenvedélyek átjárta lelkében minden emberfölötti méreteket öltött: a tervek, a remények, a csalódások és a szenvedések. Szépségszomjas lelke szüntelen izzó hevülettel ostromolta az eget és a földet. Lelkében az alkotó munka is a teremtés szenvedélyévé magasztosult. Alkotó erejét is a nagy szenvedély fűtötte és aknázta alá. Emberfölötti erőfeszítések, káprázatos kitörések után hosszú időre összeroppan s a

* Mutatvány a szerzőnek a Franklin-Társulat kiadásában legközelebb megjelenő „Michelangelo" kötetéből.

LIEZEN-MAYER SÁNDOR: ANYA ÉS GYERMEKE.

DEÁK-EBNER LAJOS: PÁRISI LÁNY.

Magyar Művészet
1925.

volna e képet, visszatért hazájába s egy időre Szolnokon telepedett meg. Itt festette két parasztgyermeket ábrázoló „Két barát“ című képét, mely az 1878-iki párisi nemzetközi kiállításon feltűnést keltett. Szolnokról előbb Olaszországba, majd ismét Párisba ment Ébner, de rövid idő mulva hazatért Budapestre s itt vázlatainak kidolgozásához fogott. Gyors egymásutánban alkotta meg a „Koldusasszony“, „Szolnoki vásár“, „Ruhavásár“, „Zöldségvásár Szolnokon“, „Hazatérő aratók“ s még számos más képét. Ezek közül különösen a „Hazatérő aratók“-at fogadták nagy elismeréssel nemcsak itthon, hanem Párisban is. Ezt a mélységesen hangulatos, gyönyörű képet a király vásárolta meg. Nagy tetszést aratott „Körmenet“ című képe is, mely a Nemzeti Múzeum képtárában látható. Sokra becsülik „Tatárjárás“ című színvázlatát is. Szorgalmas művész s a tárlatokon gyakran találkozunk képeivel. Mint tanár egy ideig a Trefort miniszter alapította női festő-iskolában működött, majd a Mintarajziskola tanára lett.

VÁSÁRI JELENET

FESTETTE PÁLLYA CELESZTIN

PESKE GÉZA.

Jóízű, magyaros humor jellemzi Peske Géza alkotásait. A nép világát már gyermekkorában megszerette és megismerte s ez mindvégig maradandó nyomot hagyott művészetében. A nyitravármegyei Kelecsényben született 1859-ben s amikor árvaságra maradt, jólelkű bátya, Peske János taníttatta s küldte ki Münchenbe, hogy korán megnyilatkozott művésztehetségét nagy mesterek mellett kifejleszsze.

Münchenben rendkivül szorgalommal tanult s mielőtt önálló alkotáshoz fogott volna, előbb meg akart ismerkedni művészetének minden titkával. Öt esztendeig tanult már s mégis nagy aggodalommal lépett a nyilvánosság elé első képével, mely egy bajor paraszt finoman megfestett portréja volt. E kép az 1881-iki budapesti kiállításon élénk figyelmet keltett a műértők körében.

Az első képet hamarosan követte a többi. Már a következő évben megfestette „Alkalom szüli a tolvajt“ című kedves genre-képet, mely pompásan ábrázolja a csintalan fiúcskát, aki alvó nagyanyja elől ellopja a gyümölcsöt. Legnagyobb hatást kedves humorú népies jeleneteivel érte el mindmáig. Legkiválóbb alkotásainak egyike „Félbeszakított munka“ című genre-képe, amelyen két parasztgyereket látunk. Tengerit morzsoltak, de az egyiket már elnyomta a buzgóság a cifra szűrön, a másik pedig éppen nagyot ásít, mialatt ölébe hullanak a kosárból a tengeriszemek. Népies alakjain egytől egyig ott van a magyaros humor, mely nem kacagásra, hanem szelíd és jóleső mosolygásra izgat. Most Bodajkon telepedett meg, s ott e színmagyar vidéken festi népies genreképeit.

A KÖNYVES KÁLMÁN JOGOSÍTVÁNYA — FESTETTE ZOMBORY LAJOS

HAZAFELÉ

FESTŐK ÉLETE.

Írta: LONDESZ ELEK.

DEÁK-ÉBNER LAJOS.

HA a dramaturgiából vesszük a hasonlatot, azt mondhatnók, hogy Deák-Ébner Lajos valóságos tragikai rázkódáson esett át művészi pályája kezdetén. Mikor Budapestről — itt született 1850-ben — mint gyermekember Münchenbe ment, az ott divatozó édeskés szentimentálizmus és mesterkéltség hatása alá került s csak évek multán vette észre, hogy útja helytelen irányba tért és a természetességet valósággal el kell felejtenie, amiben addig vakon megbízott.

Nagy fájdalmat okozott Ébnernek, hogy Strehutertől, öreg mesterétől elkerülvén, miután már másfél esztendeig a természet után való festésben is gyakorolta magát, sehogy sem tudott bejutni a festőakadémiába. Örökösen további gyakorlásra utasitgatták Végre úgy segitett magán, hogy egyik barátjának műtermében képezte magát. Itt festette két meztelenül játszó gyermeket ábrázoló első képét, amelylyel szerencsét próbált az 1873-iki bécsi világkiállításon. A szerencse azonban elmaradt s képéről nem a legkedvezőbb véleményt mondották a műbirálók. Azt ajánlották neki, hogy a gyermekeket jó volna valami hidegvízgyógyintézetbe küldeni gyógyitás végett. Ébner nem keseredett el s még nagyobb szorgalommal fogott hozzá új vázlatainak kidolgozásához. De már Párisban folytatta tovább tanulmányait s a modern művészet központjában hamarosan meggyőződött arról, hogy más útat kell választania művészetéhez: az iskolás mesterkéltség helyett vissza kell térnie a való élethez. Ebben az irányban festette meg korcsmai jelenetet ábrázoló életteljes képét, mely a londoni „Alberthall"-ban rendezett kiállitáson feltűnést keltett s vevőre is talált.

Új képével, házmesternéjének arcképével, a párisi Salon 1874-iki kiállitásán mutatkozott be s már ekkor megkezdette hamis kártyásokat ábrázoló nagyobb képének festését is. Mielőtt befejezhette

Ger Londesz fest.

Deák Ebner Lajos

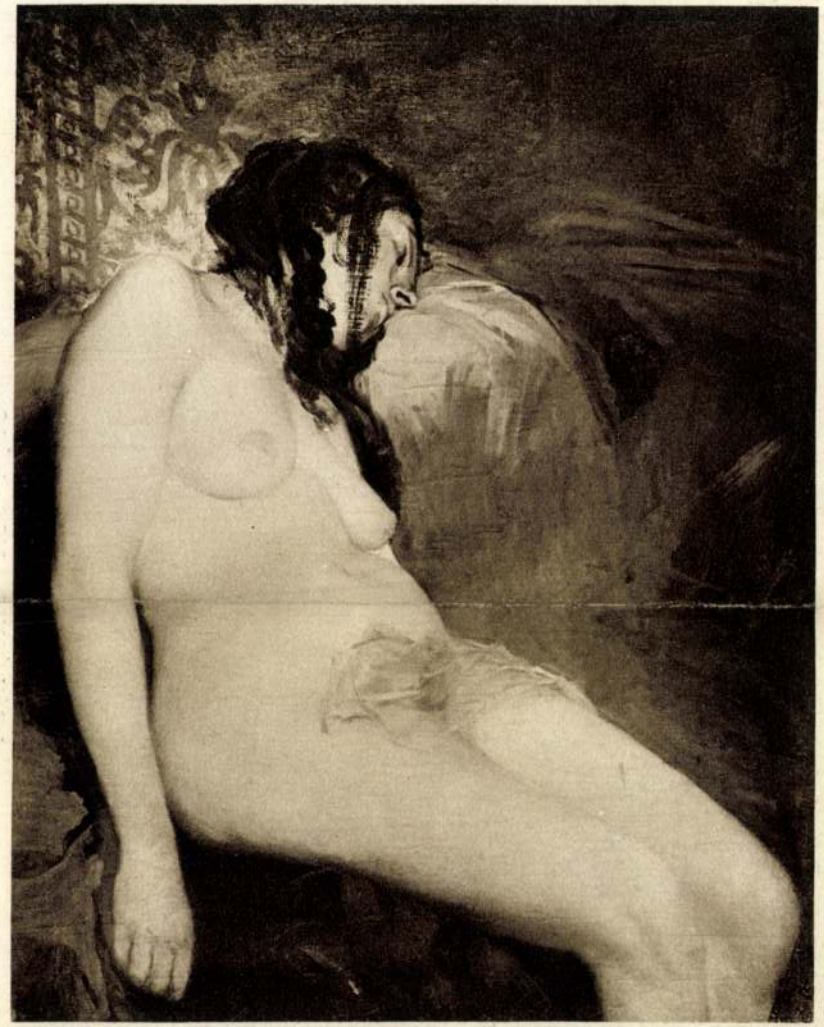

SZINYEI MERSE PÁL: AKT. Tanulmány.
Nemes Marcell úr tulajdona.

DEÁK-ÉBNER LAJOS: HÓDOLAT.

Gerő Ödön: Az ekx-kiállítás.
Magyar Univerzis 1925. 384 l.

DEÁK ÉBNER LAJOS: KOFÁK A SZOLNOKI VÁSÁRON.

Ex Kut 1929

BLAU TINA: FALU VÉGE.

letett meg. A magyar Alföld rejtett szépségei, természeti igazságai annyira hatalmukba ejtették a művészek lelkeit, hogy semmiféle új irányzat nem volt képes e helyen gyökeret verni. A természet igazához való ragaszkodás itt hagyománnyá lett és az utódokra átöröklődött. Ilyen behatások alatt bontakoznak ki az újabb nemzedék tehetségei is: a jeles tájfestő *Vidovszky* Béla; az interieurök mestere, *Zádor* István; az élete virágában elhúnyt *Jávor* Pál és az ő szomorú sorsát követő széptehetségű *Kléh* János. Külön fejezetet képez Szolnok művészi történetében *Perlmutter* Izsák nagyértékű egyéniségének kibontakozása és a szomszédos Szajolon munkálkodó *Zemplényi* Tivadar művészi alkotásai; valamint *Koszta* József művészi sikerekben gazdag pályafutása.

A tiszaparti művésztelep hírnevének gyarapodásával, az 1900-as években már szűknek bizonyult és a behódoló művészek sora immár a várost is megszállja, amelynek úri közönsége büszkén fogadja otthonába az újabb művésznemzedék küldötteit. Ifj. *Lechner* Ödön, Fényes Adolf egyik legjelesebb tanítványa, a szomorú sorsot ért kiváló tehetségű *Glatter* Gyula; *Illés* Antal; egy zamatos ősmagyar tehetség *Szüle* Péter, itt vernek sátrat, hogy gazdagítsák Szolnok hírnevét; *Pólya* Tibor és Iván, mint a legkésőbbi nemzedék tagjai, szintén örök hűséget esküsznek e szent helynek. Igen nagy azoknak a száma, akik Szolnokot átvonulási szállásnak tekintették és nem számíthatók be azok sorába, akik sorozatos, kitartó munkásságukkal örök emléket emeltek ennek a jellegzetes magyar városnak művészetünk történetében.

DEÁK ÉBNER LAJOS: FALUSI LAKODALOM.

Ilyen vendégei voltak Szolnoknak és főleg vidékének *Sterio* József, akinek életképei a Társulat hatvanas években rendezett kiállításainak voltak magyar tárgyú eseményei; *Aggházy* Gyula, aki ugyancsak ezen a vidéken találta meg népszerű motívumait, amíg a Balatonra át nem pártolt. *Spányi* Béla is itt kereste mélabús hangulatait, a kanyargó Tisza mocsaras kiöntésein és talán itt találta meg a búsuló gólyát, amely elmaradhatatlan szereplője volt magyar érzésből duzzadó örökszép tájképeinek.

Tölgyessy Arthúrnak is volt valami lelki köteléke Szolnokhoz, de ő mindig a csendet és nyugalmat kereste értékes alkotásain és e miatt Szolnok mozgalmas életét nem kedvelte, átköltözött a nagy magyar Alföld szívébe: a Nagy- és Kis-Kunságba. Letagadhatatlan, hogy mindnyájuknak mégis Szolnok volt a meghódítója.

És most, amidőn elértünk ennek a dicsőségekben gazdag kultúrfészeknek negyedszázados jubileumához, keressük a másik okot, amely mindezt lehetővé tette.

Ez pedig nem egyéb, mint annak beteljesedett bizonysága, hogy a magyar Alföld őslakossága a leghálásabb melegágya és felkarolója nemzeti művelődésünk törekvéseinek, mert a város és a vármegye művelt, nemesérzékű társadalmának támogatása nélkül mindez ki nem fejlődhetett volna.

VON THOREN OTTÓ: SZÁNTÁS.

DEÁK-ÉBNER LAJOS

Odaát a jobb parton, a királyi-lak alján szerényen nehány bolthelyiség vonul: a „Várbazár“ nevű épület.

„Várbazár“ ?!

Soha művész-házat nem ért irónikusabb elnevezés. Semmi sem kevésbbé fejedelmi, mint e szűken egymás mellé sorakozó cellaszerű helyiségek, melyekben a fiatal szobrásznemzedék több tagja, azonkívül a Női Festő-Mesteriskola nyert soit disant ideiglenes elhelyezést.

Itt, e dísztelen kirakatok egyikében húzódott meg a körülmények kényszerítő hatalma folytán a magyar művészet egyik legjelesebbje, az előbb említett intézménynek igazgatója, a régi magyar művészgárda nagytudású és felette rokonszenves tagja.

Egy emberöltőre visszanyúló, kiválóképpen termékeny művészeti munkásságáról az alábbi ismertetés csak halvány képet adhat.

*

Deák-Ébner művészetének, mint az éremnek, két oldala van. Az egyik és a legjelentősebb oldal: a genre-festészet, a másik és a kisebb fontosságú: a monumentális festészet. Egyéniségének ezen Janus-arcát — ha szabad e kifejezést használni — különböző időközökben bizonyos kizárólagossággal viselte, a két ellentétes műfaj közül majd az egyiket, majd a másikat művelte, főereje azonban föltétlenül az elsőben van.

„Genre-festészet“ — ominózus kifejezés, mely eszünkbe juttatja apáink és nagyapáink bűneit.

Ismét elvonulnak képzeletünkben a mult század második harmadának korcsalkotásai, melyeknél a címezés és a tárgyi tartalom volt főfontosságú, a művészeti előállítás követelményei pedig részben vagy egészben háttérbe szorultak.

Deák-Ébnert ízlése és ösztöne megkímélte e lejtőtől. Műveiben sehol és sohasem keresi az anekdotaszerűt. Jeleneteket ad a magyar nép és vásári életből, s ezeket, — ha nem is minden cicoma nélkül, — de azért egyszerűséggel és igaz közvetlenséggel bocsátja elénk.

Először, messze idegenben, idegen témákkal kezdi.

A Verekedő francia munkásokat 1873-ban festette Párisban (kiállította ugyanazon évben a londoni Albert-Hall kiállításán; ma is angol magántulajdonban van). Ez még Courbet erőszakos naturalizmusát juttatja eszünkbe. Utóbb a Tisza-Zagyva mentén terülő Szolnokon (1874—75.) közvetlen érintkezésbe jut a magyar népélettel s azontúl kizárólag hazai tárgyak foglalkoztatják képzeletét.

Megismerkedik Pettenkofennel, a szolnoki vásári jelenetek örök dicsőségű mesterével, s részben annak tanácsai és útmutatásai alapján festi a magyar piaci élet sokrendű változatosságait.

Nagy különbséget észlelhetünk mégis a két művész fölfogása között. Első a méretbeli

Művészet 1907.

különbség. Pettenkofen kis méretben fest, Ébner képeinek térfogati terjedelme jóval nagyobb. Ott a térszűkénél fogva szívesen nélkülözünk minden akciót (mely a fizikai korlátoltság miatt amúgy is csak zavart és értelmetlenséget idézhetne elő), itt viszont megkívánjuk az élénkebb drámai mozgalmat. És éppen ez az, amiben egyéni jellemük legszembetűnőbben különbözik. Az előbbi csupán a leglényegesebbet, a nélkülözhetetlent mondja el (és ezt fölülmúlhatatlan művészi erővel teszi), az utóbbi szeret részletekbe mélyedni, apróra kifürkész mindent, észrevesz mindent — még a legrejtettebb, mellékesnek látszó tényeket is — s azt hivatott művészi képességgel mesterien tárja elénk. Amaz epigrammatikus rövidséggel jellemez, emez epikai részletességgel áll elő.

Vásári képei közül talán legkimagaslóbb, legbefejezettebb tökéletességű a „Baromfivásár". (Kis aranyérmet nyert Münchenben, dr. Kohner Adolf tulajdonában, Budapest.)

A piaci élet mozgalma tárul szemeink elé. Az előtérben adás-vételi jelenetnek vagyunk tanui. Asszonyok trécselnek, alkusznak a portéka ára felől. Nagy tudással és igazi rátermettséggel festett kép. Semmi sincs elhanyagolva. A csendéleti részletek, a földön sorakozó szárnyas-jószág éppen olyan szeretettel van festve, mint a kép főalakjai. A csirkék tollazatának lágysága, a kendők és különböző mintázatú szövetek egyformán érvényesülnek.

Minden részlet önmagában is egy-egy remek mű, s mindazonáltal összhangzatosan olvad az egészbe.

A művész nagy gonddal és fáradsággal, gyakori és többszörös tanulmányok segélyével készíti elő képeit. Türelme és kitartása, mindenre kiterjedő gondja és figyelme a „Fa prestók" és „prestissimók" korában, midőn a jelszó: „öt (vagy legföljebb tíz) perc alatt alkotni!" méltán ejthet gondolkodóba és szolgálhat útmutatásul a jövőre.

Ő is Pettenkofen mintája szerint végigtár-

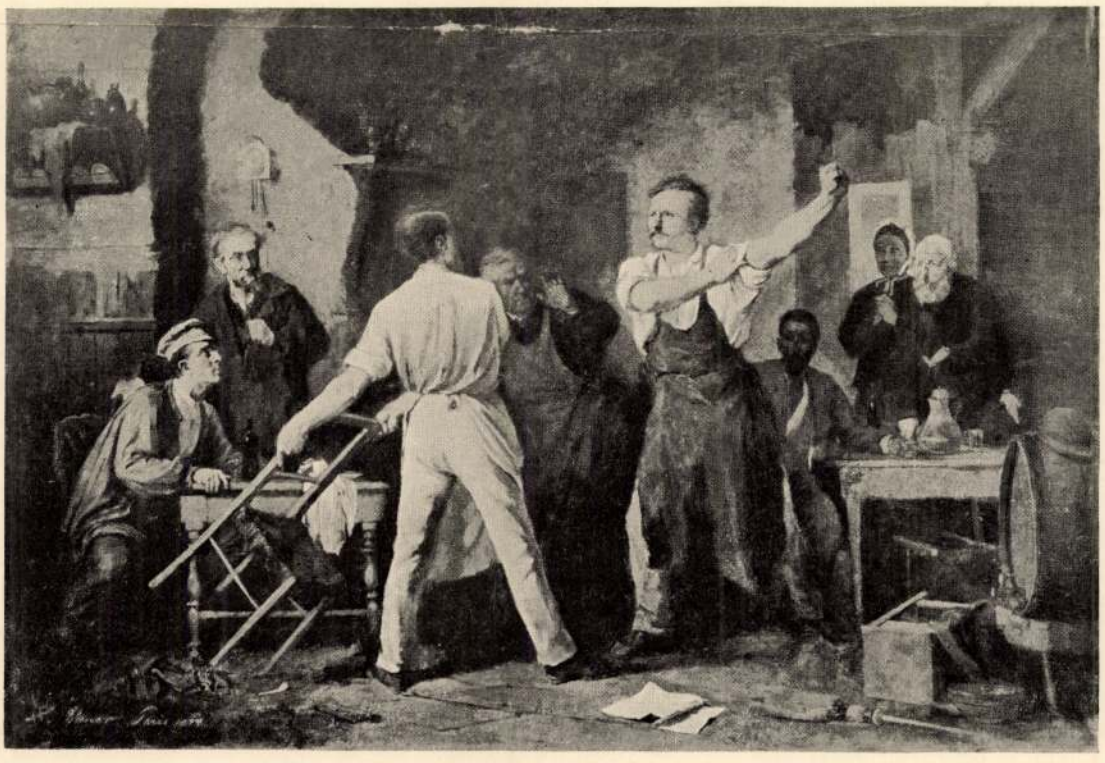

CABARET. 1873
DEÁK-ÉBNER LAJOS FESTMÉNYE

gyalta a vásári jelenetek egész skáláját, minden iparcikk és gazdasági termény, amennyiben festői és művészi szempontból érdekesnek mutatkozott, méltánylásra talált.

Egy „Ruhavásárt" állított ki az 1881-ik párisi Szalonban (jelenleg francia magánt.-ban). Ismerjük „Edényvásár" c. képét (szintén francia magánt.). Motivumának eredetiségénél fogva fölemlítésre méltó a „Tojásvásár" (angol magánt.-ban). Menyecskét látunk, amint a tojást tenyerébe fogva, napfény felé tartja, hogy romlatlan állapotáról meggyőződjék.

Ugyancsak egy „vásári jelenet" („Falu vége") van Fáyné Wahrmann René úrasszony tulajdonában, „Zöldségvásár" Somssich gróf tulajdonában stb.

A piaci élet megfigyelése sugallta a „Vásári baleset" c. rendkivül érdekes képet. (Nagy aranyérmet nyert Antwerpenben 1885-ben, ugyanakkor megvette a „Société royale d'encouragement des beaux arts" 5000 fr.-ért kisorsolás céljából, újra eladásra került 1900-ban, jelenleg Eiffe tulajdonában, Antwerpenben.)

Nemcsak hazai életképfestészetünknek, hanem a kontinens genrefestészetének egyáltalán egyik legkiválóbb darabja, melynek nevezetességére nem árt bővebben rámutatni.

Képünk a „Sauve qui peut" jelenetének pszichológiai oldalát utánozhatatlan tökéletességgel érzékelteti.

Széles kiterjedésű alföldi vásárteret látunk. Pompás sátrak, szekerek, szekérből kifogott lovak, ácsorgó, beszélgető, üzlettel elfoglalt vagy pihenő vásári nép jobbról és balról.

A háttérben hirtelenül gyanús veszedelem támad. Egy parasztfogat lovai (egy pej meg egy szürke) hirtelen megbokrosodtak s magukkal rántva a szekeret, száguldanak a népes piac felé.

Hirtelenül ijedelem fog el mindenkit. Asszonyok halálos aggodalommal eltelve felkapják gyermeküket s menekülnek, egy lányka szinte repülve iramodik. Legelől parasztfiú rohan, bal karját ösztönszerűleg nyújtja, hogy véletlen esésben testének súlyát ellensúlyozza. Ez a tulajdonképpeni fő-alak, a futás, a mozgás mechanikájának túlzás nélkül való kitűnő példája (jegyezzük meg, hogy mindenféle hamis pillanat-fényképfölvételi elméletek tökéletes mellőzésével, tisztán természeti megfigyelés és ösztönszerű érzés alapján készült).

Szóljunk-e még a csendéleti részletekről — itt feldöntött szék, ott leteritett suba, — mondjuk-e, hogy mindez nagy lelkiismeretességgel és avatott tudással készült? — Deák-Ébnernél ez önmagától értetődő dolog.

Szintén a vásári légkör sugallta egy másik „Baleset" c. képét (kiállítva a budapesti Műcsarnok tárlatán 1881-ben). Itt azonban a ló éppen ellenkező szerepet játszik. Kimúlva hever szegény pára a ponyvával fedett szekér oldalán. Köréje kiváncsi és csodálkozó asszonynép gyülekezik. A háttérben sátrak és vásári nép.

A piaci élet jelenetei mellé sorakoznak a falusi nép- és korcsmai élet változatosságai.

Szolnokon festette 1874-ben a „Kártyázók" c. kisebb képet (jelenleg Sulzbach bankár birtokában Frankfurtban). Ugyancsak ott és akkor készült a „Pulykát cipelő cigánylegény". Ezekhez a Pettenkofennel való érintkezés becses emlékei fűződnek. A harminc évvel idősebb mester a valőrök fontosságáról győzte meg a tanulni és tudni vágyó ifjabb pályatársat.

A „Terefere" (francia magántulajdonban), a „Szerelmes levél" (magyar paraszt ül asztal mellett és levelet készül irni; Bruck Lajos tulajdonában), „Falusi hirdetmény" (angol magántulajdonban), „Vasárnap délután" (korcsmai jelenet: legény leánynak udvarol, a háttérben alakok, Alberti gróf tulajdonában, Nizza) c. képek mindannyi a hazai népéletből vett jeleneteket mutatnak.

A mezei munkások életéből vett képek: az „Aratók hazatérése" (1881.-ből, a király tulajdonában), ugyanaz még egy példányban (Hopp tulajdonában, Budapesten), „Aratók kifizetése" (Herpka iparm. tanár tulajdonában), a „Kukorica-szüret" (1889.-ből, a király tulajdonában). Ez utóbbi esthangulatú motivum az Alföldről. Jobbról rőzseláng lobog. Balról üldögélnek a tengeri-hántolók. Egy asszony kilép a sorból s a tűzre gallyat hajítani készül. Az előtérben heverő kukoricacsövek sárga foltja érdekes színkontrasztot ad a beálló éj sötét hangulatával. A „Kukoricaszedő" (Szmrecsányi püspök tulajdonában) stb.

A tiszaparti halász- és hajósnép életéből vett tárgyak: a „Hajóvontató asszonyok" (1885,

CSEREPES VÁSÁR 1880
DEÁK-ÉBNER LAJOS FESTMÉNYE

dr. Strasser Imre tulajdonában, Budapesten) és a „Tiszaparti halászok" (1890, megvette a Képzőművészeti Társulat kisorsolás céljából.)

Az újoncozás jelenetét, mely Munkácsy Mihálytól kezdve minden magyar életképfestőt inspirált, Ébner sem hagyhatta figyelmen kívül. Ilyen tárgyú képe két példányban létezik. Az egyiknél — ez a korábbi — a jelenet szabadban játszódik (ez angol magántulajdonban van), a másiknál korcsmai helyiségben táncolnak, tivornyáznak a legények (1883. Strasser Sándor tulajdonában, Budapesten).

Jules Bretonnak „Búzaszentelés"-ére emlékeztet az 1886-ban kiállított „Husvéti körmenet" (a budapesti Nemzeti Múzeum tulajdonában), Millet kevésbbé rokon jellemvonást mutat. Ennek félelmetes aszkézise Deák-Ébner derült és mindvégig optimisztikus kedélyvilágának kevésbbé felelt meg (bár reminiszcenciákkal találkozunk: pl. az „Aratók hazatérésén" szereplő epizód-alak, a lehajló asszony a hírneves „Tallózok" egyikét sejteti), ellenben Jules Breton lágysága, olvadékony színezése, valamint az esztétikai mellék-íz, mellyel a paraszt-életből vett típusokat fölcifrázza, összhangzatossá és kellemessé teszi (de egyszersmind eredeti zamatuktól megfosztja), a magyar életképfestő ízlésének jobban megfelelt.

Képünkön elől a templomszolga halad. Mögötte egyházi sátor alatt, kezében szentségtartóval, vonul a pap. Jobbról kíváncsiaskodó alakok, gyermekek. Balról ájtatoskodó asszonyok. A sátrat vivő falusi emberek közül egyikmásik pompás típusa a vidéki magyarnak.

Két évvel később egy másik „menetet" állít ki, a „Nászmenet"-et t. i. (1888. a Szépm. Múzeum tulajdonában.)

Meleg, aranysárga tónusú kép, melybe az egyes színfoltok lágyan illeszkednek bele.

Mély, kék ég borul a faluvég fölé, amilyen hőséges nyári napon szokott az Alföld síkja fölött terjengeni. Elől a menyasszony szemlesütve, szendén és szemérmetes lépéssel halad, körülötte az örömszülék, a szerető és aggódó anya, a násznép serege, odább, jó előre a nyoszolyó-leányok vonulnak, a banda húzza, a legények ugrándoznak, vígadnak. A palánk teteje mögül kíváncsi gyermekfejek kandikálnak elő: ünnepe van a falu aprajának-nagyjának.

AZ ÁLOM 1888
DEÁK-ÉBNER LAJOS FESTMÉNYE
PHOTOGRAPHISCHE GESELLSCHAFT BERLIN

A maiak a kompozicióban talán szabadabbak, fölfogásukban a természetes egyszerűség elve talán jobban domborodik ki, viszont a részletező gond, a befejezettség finomsága és tökéletessége, melynek itt tanui vagyunk, hiányzik náluk.

A bájos és üde gyermekéletből is szívesen meriti tárgyait.

Legelső kiállított képe, melyet a kritika gúnnyal és viccelléssel fogadott (Gyermekek szőlővel, bécsi világkiállítás, 1873.), alakjainak állítólagos soványsága miatt (gyógyintézetbe utasították őket) — a Murillo-szerű gyermekgenre körébe tartozik. „Két barát" c. képét megvette a Képzőművészeti Társulat s a párisi világkiállításra küldte (jelenleg francia magántulajdonban). 1874-ben „Fifine"-t állítja ki, bájos gyermekfej-tanulmányt, mely Boulardnak a párisi Luxembourg-múzeumban levő hasontárgyú, rokonszellemű és kezelésű műveire emlékeztet. Deák-Ébner minden alkalommal a kitünő és lelkiismeretes pontosságú francia iskola méltó tanítványának mutatkozik. Nem annyira kolorista, mint inkább finom és szorgalmas rajzoló. Színezésében delikát, az erőteljes és kirívó effektusokat kerüli, lágy és egyöntetű hatásra törekszik.

Egyéb művei: „Jós-virág" („La Marguerite", francia magántulajdonban, kiállítva Budapesten, 1884.). Két leányalakot ábrázol fél életnagyságban, az egyik a virág szirmait tépi: szeret? nem szeret? a másik kíváncsian szemléli. Alkonyati hangulat. A „Konyhakertben" (kiállítva 1885. Budapesti magántulajdonban), „Somogyi parasztleány" (1887. A művész Londonban élő öccsének tulajdonában), „A nyalánk" (1887), „Etetés" (1893), „Kút mellet" (1893).

Tájképek: „Réten" (1890), „Konyhakert" (1893. Pasztell, Wagner kapitány tulajdonában), „Veszprémi országút" (1893. Antwerpeni magántulajdonban). „Kátyús út" (1903. Tempera), „Farkasfalvi részlet" (1903) stb.

Az arckép sem hiányzik a művész oeuvrejéből. Már 74-ben kettőt állított ki ilyet a párisi Szalonban. Elvétve később is találko-

zunk velük, így 1890-ben két női arcképpel szerepelt a tárlaton. 1905-ben B. M. úrhölgy arcképét láttuk.

E műfajnál azonban a megítélés szempontjából fontosabbak azon teljes nagyságú női aktok, melyekkel az 1891-i évtől kezdve találkozunk. „Álom" c. képe napsütötte fűben heverő női alakot ábrázol. A test mintázásában, rajzának finomságában a legjobb franciák műveivel vetekszik.

Lefèbre szépen fest, de bizonyára nem fest szebben.

Valőrben ma talán hívebbek vagyunk, a természeti jelenség együttes hatásának visszaadásában a valósághoz talán szigorúbban alkalmazkodunk: úgy találjuk, hogy a fa lombjain áttörő napsugarak erejének intenzitásához képest a mezítelen test sötétebbnek látszik, a nőies test báját azonban költőibb érzékkel visszaadni bizonyára nem tudjuk.

Hasonló felfogású képet festett 1890-ben „Nyár" címmel.

Ezek voltak tulajdonképen a bevezető lépések néhány nagyobb kiránduláshoz a monumentális festészet terére.

Fölébrednek emlékében a müncheni tanulóévek, Stréhuber és Anschütz leckéi, a cornelianus-nazarénus hitelvek, az „Antiken-Saal" gipszei és drapéria-tanulmányai jönnek kísérteni.

Azonkívül Lotz Károlyhoz fűződő benső barátsága is emez irányba sarkalja.

Deák-Ébner búcsút mond a vásártérnek, a piaci alakoktól megválik, fölhelyezkedik egy cölöpszerű építmény tetejébe és elkezd múzsákkal kacérkodni. Az intim festészet teréről átvándorol a monumentális falfestészet terére. Az 1890—95-i időközben „al secco" eljárás szerint az újonnan épült Műcsarnok peristiljébe frizalakban három nagyobb képet és két medaillont fest.

A középső dekorativ panneau Apollót ábrázolja a Múzsák között. Balról a Szobrászat kezdete van allegorizálva.

Vulkán agyagból formálja az emberi alakot, mely Athéne ihletszerű érintése folytán életre ébred. Mellette Ámor és a Gráciák. Jobbról a Festészet eredete van szimbolizálva. Egy pásztor kedvesének árnyékát falra rajzolja. Közben egy-egy monochrom-ábrázolás, egyik a

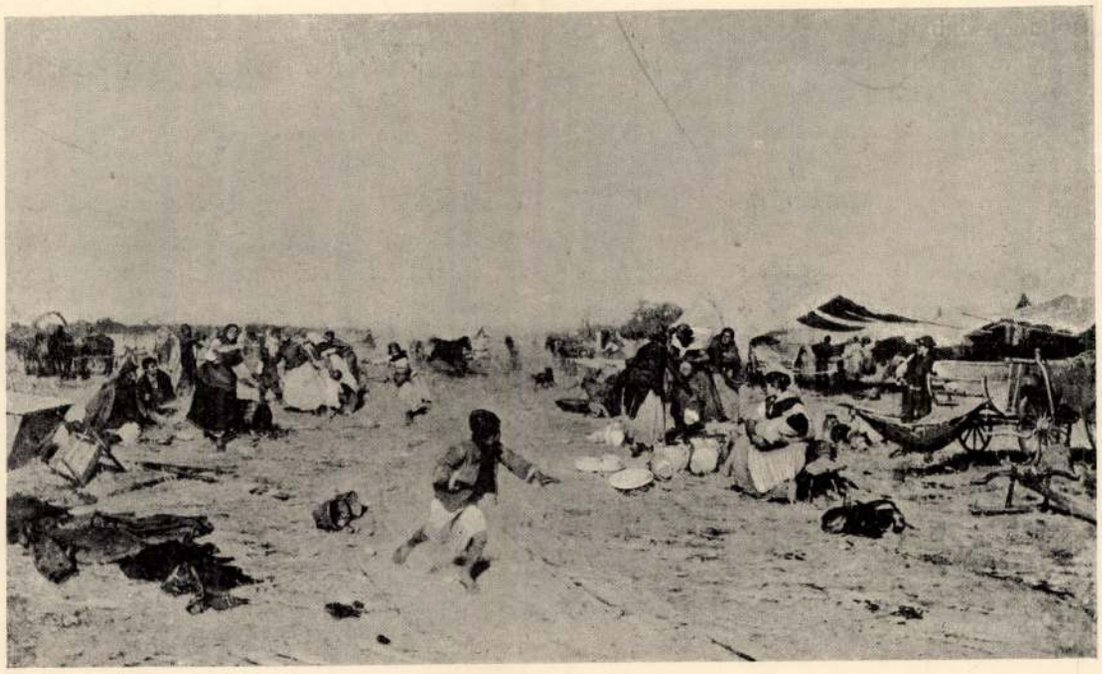

VÁSÁRI BALESET. 1888-9
DEÁK-ÉBNER LAJOS FESTMÉNYE

HAJRÁ GAUGUIN!

Néhány tárlat révén egész Középeurópa megismerkedett Gauguin sajátszerű művészetével s rövid idő alatt a Mercure de France-tól el egész a Mir Iszkuztváig a folyóiratok egész serege méltatta, boncolta, elemezte, hirdette őt, sőt könyvek jelentek meg róla. A műkereskedők élelmes csapata is felkapta az új portékát és szerencsésen felhajtotta az árait azokra a magaslatokra, amelyeken az ezer százalékos nyereség virágai nyilnak. — Mindez persze a szegény mester holta után történt.

Gauguin sajátos festészetének természetesen más hatása is volt. Megbabonázta a festők egy részét s ezek mindenképen azon vannak, hogy Gauguin értelmében alkossák műveiket. Mi több, nem csupán festők kerültek ennek az exotikusan érdekes művészetnek hatása alá, hanem olyanok is, akik még csak útban vannak a képírás felé, akik tehát most végzik az első alapvető tanulmányokat. Ezzel a jelenséggel eléggé sűrűn találkozunk idehaza is, érdemes vele foglalkozni.

Gauguin festészete, egyéb sajátságaitól eltekintve, feltünően összefoglaló s csak a dolgok velejét, leszűrt elixirjét adja. Néhány vastag körvonalba sommázódnak a színek, kevés változatossággal, a finom átmenetek mellőzésével. Már messziről feltűnik a művésznek az a törekvése, hogy szinte a naiv együgyűségig fokozza le előadását, de megérzik az is, hogy alapjában nem naiv ez a művészet, hanem merész agyafurtsággal teljes. A cél nem az, hogy valamely természeti jelenségnek lehető hű képét adja, hanem, hogy benyomásait közölje velünk teljesen egyénien átalakított formában. Ebből is láthatja az olvasó, mit jelent az: Gauguint utánozni. Jelenti ennek a festőnek teljes félreértését. Mert senki sem válhatik egyénivé azzal, hogy más egyént utánoz. Csak tehetségtelen emberek vállalkoznak ilyesmire.

Más megítélés alá kerül az a tény, hogy sűrűn akadnak fiatal kezdők, nálunk is, akik úgy vélik legjobban biztosítani fejlődésüket, ha Gauguin fejlett stilizáló művészetét követik. Nekik Gauguin iskola, gradus ad Parnassum.

Ez pedig komoly veszedelem. Mert megeshetik, hogy a fiatal kezdők közt igazi tehetség is akad s az efajta iskolában mindenkorra megpecsételi a sorsát.

Mi a festő fejlődésének biztos menete? Két helyről kaphatunk erre választ. Az egyik fórum a művészettörténet, amely konkrét adatokban mondja el nekünk a legkitünőbb mesterek fejlődéstörténetét. Abból kiolvasható, hogy minden nagy művész a természet legbehatóbb tanulmányozásán kezdte s szorgalmas kísérletek révén teljesen megismerkedett anyagával, szerszámával, a technika fogásaival. Bizonyos körökben azonban lenézik a művészettörténetet s annak tanulságait, még pedig a józan ész nevében. Nos, éppen ez a józan ész legyen a másik fórum, amelytől a választ várjuk.

A józan ész azt mondja, hogyha festeni akarok tanulni, alaposan meg kell ismerkednem vásznammal, festékemmel, ecsetemmel.

festészet, másik a szobrászat szimbolikus megjelenítése. Az újjá alakított várpalota lépcsőházában, valamint vesztibüljében szintén több allegoriai festménnyel vesz részt. Ott az Igazság és Mértékletesség, emitt a Barátság és Vendégszeretet van példázva.

1901-ben festi a „Múzsa" c. képet (Hauszmann Alajos tanár tulajdonában).

Azonkívül a Szent-István-bazilika számára készít mozaik-ábrázolásokat: „Krisztus Péternek átadja a kulcsokat", „Krisztus kiküldi tanítványait, hogy tanítsanak".

Közben illusztrációkkal is foglalkozik. Az Athenaeum Petőfi-kiadása számára rajzokat készített a következő költeményekhez: Zöldleveles fehér az akácfa, A felhők, Falu végén kurta kocsma, A puszta, A király esküje, Sikos a hó, szalad a szán — stb.

*

„On revient toujours à ses premières amours."

Harminc évi hűtlen távollét után a művészt 1904-ben ismét Szolnokon találjuk. Visszatér Pettenkofen örökéhez. A jó kofákat, az egész vásártéri publikumot régi barátsággal üdvözli.

Ismét fölvonulnak a „Baromfivásár", „Zöldségvásár", „Lacikonyha" stb. c. művek.

Azonban az Olimpuszon-időzés fölfogásában, ösztönszerű érzésében, mintha némi változást idézett volna elő, mintha valamely idegen elem tolakodott volna a régi eredetiség helyébe. „Baromfivásár" c. képén például (1904. Szépm. Múzeum tulajdonában) az előtérben levő kofa, aki felfordított kosarán ül és portékáját kínálja, heroinához illő mozdulatot tesz s nem annyira piaci hölgy, mint inkább szoknyát öltött géniusz.

MEDAILLONOK A MŰCSARNOK PERISZTILJÉBEN
DEÁK-ÉBNER LAJOS FESTMÉNYE

Néha a felfogás egyöntetűségét nélkülözzük. Az okoskodó, latolgató, fontolgató ész erősebb a spontán megnyilatkozás tehetségénél. Semmit sem a véletlen és mindent tervszerűség hozott létre. Mindennek hatása előre ki van számítva. Minden a „wohl Abgewogenheit" szigorú elve szerint készül.

De hagyjuk a gáncsoskodást (mert valóban nem egyéb). Ne tépjük meg egy érdemekben kiválóan gazdag, annyi becsest és értékest létre hozott, példaszerű művészpálya végső hajtásait.

Hol van a lángész, ki életében nem hibázott?

Hol van a művész, aki elejétől végig kizárólag jót alkotott s akiben épenséggel semmi kivetni való sincs?

Sajnos, hogy ezt a multat — Deák-Ébner Lajos multját — nálunk eddig oly kevéssé méltányolták. Híre nincs, neve még csak nem is népszerű. A külföld egykor érdem szerint ünnepelte, itthon nyert egy második (!) Társulati díjat, azonkívül még egy-két díjacskát.

A nagy belátású Trefort 1887-ben haza hívta s a Női Festő-Mesteriskola vezetését bízta reá.

Végül nagylelkűen egy börtönlyukat is bocsátottak rendelkezésére, hogy ott festhessen, ha úgy tetszik. — Hazajött, tehát elfelejtették, — mert egyéb képessége nincs, csak tudása és szerénysége.

RÓZSAFFY DEZSŐ

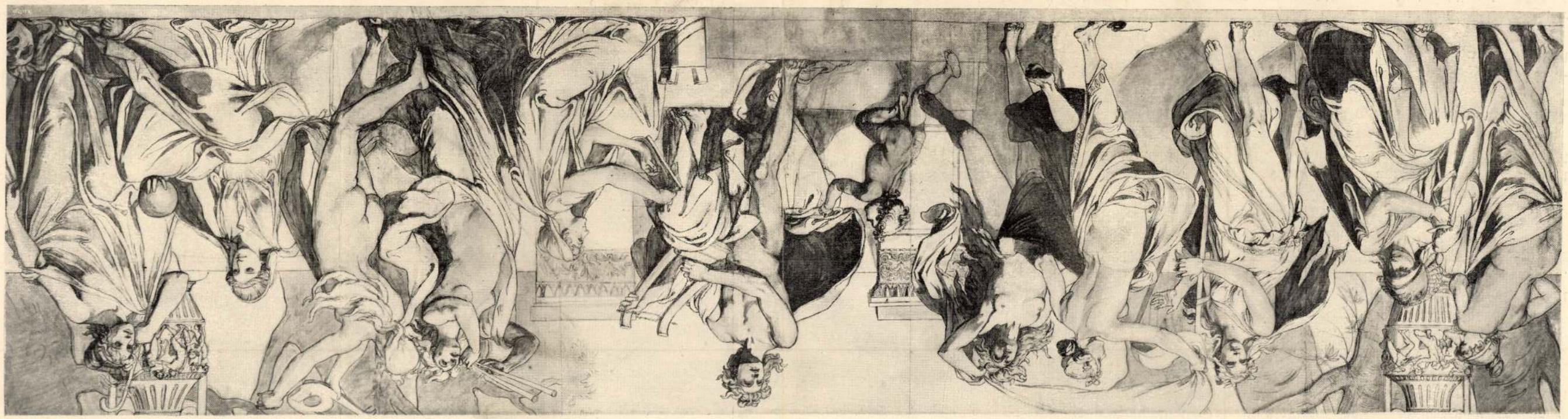

DEÁK-ÉBNER LAJOS FALFESTMÉNYEI A MŰCSARNOK PERISZTILJÉBEN

A HVG RT. KIADVÁNYA

MŰÉRTŐ

2004. ÁPRILIS MŰVÉSZETI ÉS MŰKERESKEDELMI FOLYÓIRAT ÁRA 588 FT

Valami történt

Cím: Műtárgyak árverése 104. Szereplők: 80–100 minden rendű és rangú személy, valamint a Nagyházi Galéria és Aukciósház munkatársai. Történik: Európában, Budapesten a Balaton utca 8. szám alatt, 2004. március 17-én 17 órától 20 óráig. (Folytatás: másnap ugyanott, kibővült-megváltozott szereplőgárdával, a cím is módosul: Festmények árverése.) A történet lényege röviden: a ház első alkalommal alkalmaz becsértéket és teszi egyértelműen nyilvánossá, hogy egyes tételek értékesítése limitárhoz kötött. Ha a licit ezt az értéket nem éri el, a kikiáltó jelzi, hogy a tétel nem kelt el. Fogadtatás: értő elégedettség.

S itt azonnal meg kell állnunk. Helyes és igaz-e egy műtárgyaukción történteket színműként leírni? Az árverés nem színház. De dráma. Sőt több kis licitdráma egymásutánja – ahány tétel, annyi katarzis a közvetlenül érintettek számára. Vágyak, remények, csalódások, s nem utolsósorban pénz! Szeretnénk hinni benne, hogy az aukciók főszereplői a műtárgyak, de annyi szándék, külső körülmény térítheti el róluk a meghatározó figyelmet, hogy csak ideális körülmények között irányul rájuk a reflektor.

De térjünk vissza a magyar aukciós piac jelen állapotára és gyakorlatára. Legutóbb lapunk 2003. július–augusztusi számában hívtuk fel a figyelmet a limitár nyilvánossá tételének szükségességére, azt is jelezve, hogy erre az őszi-téli aukciós szezon kezdete jelentene remek időpontot. A házak, a piac szereplőinek többsége nem látta még elérkezettnek az időt. Úgy tűnik, egyedül a Nagyházi Galéria mert lépni.

A becsérték közlése a katalógusban tulajdonképpen standardizált százalékos arányt fejez ki a kikiáltási ár és az árverezőház piaci értékítélete között. Ebből az következik, hogy a ház az alacsonyabb közölt értéken indítja el a tételt, miközben értékítélete szerint a magasabb közölt szám az általa becsült piaci ár. A beadókkal folytatott alku során az árverezők képviselői mindig arra törekednek, hogy alacsonyan határozzák meg az indulóárat: hogy meginduljon a licit. Amíg a hazai műtárgyaukciókon szinte minden elkelt, nem is volt ezzel semmi baj. Ahogy azonban szaporodtak az árverezőházak és szűkült a kereslet, a beadók joggal tartottak attól, hogy alacsonyról induló tételükre nem lesz licit, s így bevételük sem éri el az elképzelt mértéket. Ezért – mint mindenütt a világon – itthon is terjedt a limitár kikötése. Ezzel sem lenne még tulajdonképpen baj, hacsak az nem, hogy mifelénk e körülmény a ház és a beadó titka maradt.

Nos, most ez változott – nem okozva semmiféle érzékelhető gondot a szóban forgó árverésen. Aki az előzetesen vele megkötött szerződésben a limitárat is kikötötte, tudta, mi következik – aki nem, az akár a becsérték ötven százalékáig is engedélyezhette az árlejtést. És lám – ahogyan a világ árverési csarnokaiban már jó ideje –, a dolog nálunk is működött. Valami történt!

BERÉNYI PÉTER

Kunsthaus Zürich

Georgia O'Keeffe: Őzkoponya, 1936
beszélgetés Christoph Beckerrel
11. oldal

Berlin totál

N. & G. Urbonas: Hangarchívum, 2004
három kiállításról a **22. oldalon**

Néprajzi aukciók

Fazekasremek, Zilah, 1862
beszámoló a Nagyházi és a BÁV árveréséről a **14. oldalon**

Sokszorosított grafika

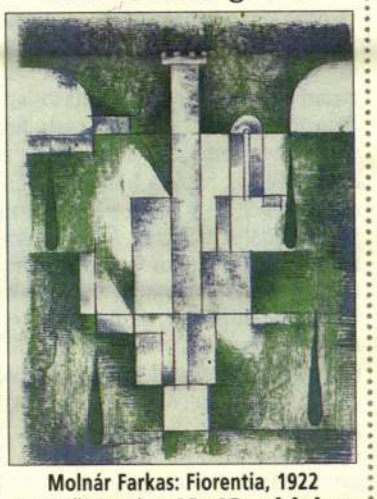

Molnár Farkas: Fiorentia, 1922
összeállításunk a **12–13. oldalon**

9 771419 056018 04

VII. ÉVFOLYAM – 4. SZÁM

Régi-új múzeum a Duna-parton

A struktúra mozog és marad

Az előző kormányzat idején dőlt el, hogy az új Nemzeti Színház mellett művészeti múzeum épül. Kezdetben modern magyar művészeti múzeumot (4M) képzeltek el. A tervről a sajtóból értesülő szakma nyilvános vitát kezdeményezett a C3-ban azzal a céllal, hogy a beruházás fizikai és tartalmi szempontból is szakértők bevonásával öltsön végleges formát. Utána sokáig csend honolt, majd megbízták Bellák Gábort, a Nemzeti Galéria művészettörténészét, dolgozza ki az új múzeum koncepcióját, melyet egy négytagú testület szedett ízekre. Ezt követte a második, immár internetes vitafórum (www.exindex.c3.hu), amelyen – még a kormányváltás előtt – különböző elképzelések fogalmazódtak meg. Ezekből alakult ki az AICA (Művészetkritikusok Nemzetközi Szövetsége Magyar Tagozata) állásfoglalása, mely hatással lehetett a következő kormányzat döntésére, mely szerint a Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum költözik a Duna-parti épületbe.

Mintha teljes szakmai egyetértés lenne abban, hogy nem lesz új intézmény, hanem a Ludwig kerül a készülő házba, a Nemzeti Galéria pedig elfoglalja a Várban megüresedett helyet. A jobb létre szenderült 4M projektről Hegyi Dóra, Mélyi József, Novotny Tihamér és Andrási Gábor művészettörténészek beszélgettek.

Fotó: Rosta József

Yoko Ono: Játssz bizalommal, 1986–1987
festett bronz, 76x76x15 cm, Ludwig Múzeum Budapest

N. T.: A koncepcióváltás a kormányváltás idején történt, de már valamivel előbb – egyéb elképzelések között – felmerült a szakma egy részében a Ludwig átköltözésének gondolata. A minisztérium a korábban kiírt igazgatói pályázatot szakmai nyomásra érvénytelenítette, mert a rendelkezésére bocsátott anyagok azt tükrözték, hogy a kérdésben nem alakult ki egyetértés. Úgy látszott, hogy a továbbiakban nincs is szükség vitára; a minisztérium tekintse át az anyagot és hozzon döntést. Egyébként a korábbi vita is egyoldalú volt, sokan, akik más álláspontot képviseltek, nem vettek részt benne.

A. G.: Az internetes vita teljesen nyitott volt, bárki hozzászólhatott. Ha vannak olyan vélemények, melyek alapvetően eltérnek a megfogalmazottaktól, nem látok más módot arra, mint beszállni velük a ringbe, hogy megfontolhatók legyenek.

M. J.: A vitát megelőzően megalakult első bizottság (Fitz Péter, Kovács Péter, Néray Katalin, Passuth Krisztina) Bellák Gábor kezdeményezésére jött létre, amikor elküldte nekik véleményezésre a munkáját. Ez huszáros lépés volt, és a vita kivételével szinte az egyetlen nyilvános tett a projekt történetében. Miután az új kormányzat az átköltözés mellett tette le a voksát, összehívták a második szakértői bizottságot (Bak Imre, Bereczky Lóránd, Fitz Péter, Néray Katalin, P. Szűcs Julianna, Szoboszlai János), mely nem lépett a nyilvánosság elé, és egy idő után eredménytelenül feloszlott.

(folytatás a 4. oldalon)

Külön, de együttesen összevonva

Üzlet- vagy életszerű?

Március 22-én az adóbevallást az utolsó pillanatra halasztók is túlestek a kínos kötelezettségen. A 2003-ban ingóságot értékesítő magánszemélyek, köztük a műtárgyakat is eladók – ha ebből származó jövedelmük meghaladta a 200 ezer forintot – személyi jövedelemadó- (szja-) bevallásukban kitöltötték a 156. sort és befizették a kiszámolt adót. Arról nincs adat, hogy ezen a címen mekkora összeg folyt be az utóbbi években, hiszen az ingóságokon belül nem különítik el a műtárgyakat. Aki az idén kíván árverésen vagy műkereskedésben megválni műtárgyaitól, a tavalyihoz képest változatlan adózási szabályokkal és adókötelezettséggel kell számolnia. Az szjatörvény vagyonátruházásról szóló XI. fejezetének 58. paragrafusa idén 9 pontosra bővült. Az adó mértéke évek óta változatlan – 20 százalék –, de 40 ezer forintig adómentes a jövedelem. Ha a műtárgy szerzéskori értéke nem ismert, az adóköteles jövedelem a bevétel 25 százaléka. Tehát ha az értékesítésből származó összeg nem haladja meg a szóban forgó évben a 800 ezer forintot, nem kell bevallani és adózni utána. Ha a szerzéskori érték ismert, szintén egyszerű számtani műveletekkel meghatározható, kell-e adót fizetni, s ha igen, mennyit. Például: ha valaki örököl, és a hagyatékban van néhány értékes könyv, egy-két festmény, szőnyeg és egy ülőgarnitúra, s ezeket különböző aukciókra beadja, akkor a kifizetési bizonylatokat össze kell gyűjtenie és az év végén össze kell adnia a számokat – tehát külön, de összevontan adózik. Ha a bevétel – maradjunk egy hasonló összetételű örökségnél – kétmillió forint, akkor a jövedelem 300 ezer forint, az adó pedig 60 ezer forint.

Tudni kell, hogy az árveréseken a vállalkozások közvetítő szerepet vállalnak csupán, tehát a tranzakció, a vagyonátruházás két magánszemély, a beadó és vevő között jön létre (ezek természetesen lehetnek cégek is). Az aukciósházak és műkereskedők kötelesek a nekik értékesítésre felajánlott műtárgyak tulajdonosaitól elkérni a személyük azonosítására szolgáló adatokat és adószámukat, az év folyamán összegyűlt adatokat pedig – a kifizetett összegekre vonatkozó információt is mellékelve – el kell juttatniuk az adóhivatalba. Csupán végrehajtási változás, hogy ezt jövőre már január 31-éig meg kell tenniük.

Mivel a műtárgy-értékesítés adótétele nem magas, a törvényhozó igyekszik szűkíteni a kedvezményezettek körét. Már évek óta beépült a törvénybe, hogy aki rendszeresen vagy üzletszerűen végez ingóértékesítést, arra nem alkalmazható az 58. paragrafus kedvezménye: az e tevékenységből származó jövedelmet a többi jövedelemmel összevonva adózik. Ez tipikus gumiparagrafus, hiszen nem határozza meg sem a gyakoriságot, sem az összegszerűséget. Tehát hogy mi számít rendszeresnek, azt a hivatal mérlegeli.

Mi az üzletszerű és mi az életszerű? A gyűjtő már csak olyan, hogy vesz, elad, cserél – akár naponta többször.

B. P.

Nagy finálé, zenés tapsrend

Már csak néhányat kell aludni és itt az unió. Megtalált egy német tévésláb – nem lehetett könnyű, hisz őrzöm inkognitómat –, volna-e pár gondolatom, így a csatlakozás apropóján arról, mit is jelent a magyar kultúra számára ez az esemény. Hogy mennyivel több lesz akkor a lehetőség, és hogy bizonnyal nagyobb érdeklődés nyilvánul meg majd irántunk, ugye? Hát volna épp néhány gondolatom, csak nem tudom, jó lesz-e ez egy pár perces kis etűdbe, amelyet majd a csatlakozás éjjelén vetítenek. Merthogy ez ügyben én az Örömódát zengeni nem fogom, ugyanis nem történik majd a világon semmi, nem lesz semennyivel nagyobb az érdeklődés a kultúránk iránt. Pusztán attól, hogy tagok leszünk, a kultúránk nyugati recepciójában nem változik meg semmi. A rendszerváltás körüli érdeklődés régóta lecsengett. Ami éppenséggel a képzőművészetet illeti, nemrég Ázsia volt divatban, most pedig a Balkánra irányul a legnagyobb figyelem. Május 1-jétől sem akarnak majd egy csapásra több magyar művet látni Barcelonában, magyar zenét hallgatni Dublinban és magyar szépirodalmat olvasni Stockholmban vagy éppen Rigában, Varsóban. És ezt nem is lehet tőlük zokon venni. Megvan nekik a maguké. Ha valamit akarunk, akkor magunknak kell – elővéve a marketingzsargont – hatékonyabban promotálni, vagyis keményebben nyomatni a kulturális termékeinket. Már ha az a cél, hogy sikerüljön változtatni azon az elzárkózáson, amelyben a magyar kultúra működik. Elszigetelik a saját, belső problémái. Intézményrendszere modernizációra szorul, olykor fogadni sem tudja a Nyugatról érkező megkereséseket, sőt pénzeket. Elmesélhetnénk itt ezredszer is az elmaradt Manifesta esetét meg a légüres kommunikációs térben lebegő magyar pavilont a velencei biennálén (legalább húzzuk be az internetet, könyörgöm). Fesztiválok, Magyar Magicek pár pillanatra az újságok megfelelő rovataiba csempészhetik a nevünket, de az európai kultúra szereplőivel napi kapcsolattartás, több műhely és több munka kell ahhoz, hogy az egyszeri jelenésből folyamatos jelenlét lehessen. No meg – gonoszkodom egy kicsit – több jó kulturális termék. Vannak fogalmak, amelyeket most már tényleg el kéne felejteni. Például: színházi világnap, az m1-en Szirtes Tamás édeleg, hogy a mi drága közönségünk, meg hogy öltöztessük ünneplőbe a lelkünket (!), meg hogy ugye, milyen jól megfér egymás mellett igényes szórakoztatás és mély gondolatiság. Uramisten, milyen unalmas ez! Pozíciók, székek, fizetések: a kulturális szolgáltatóipar önmagát ünnepli. Egy csatornával odébb egy valóban izgalmas előadás, az Ibusár (zenés-táncos huszerett, Gyulai Várszínház–Esztergomi Várszínház–Honvéd Táncszínház) képsorai mintha csak a szmokingba búvt érdektelenségnek felelnék: „A színház olyan hattyú, barátom, amely iszaptengeren vergődik." Függöny, kezdjünk valami újat!

CSÓK: ISTVÁN

Deák Dénes Gyűjtemény, Székesfehérvár

Csigalépcső az eltemetett emlékekhez

Szíj Kamilla művészete nem azért aktuális, mert idén megkapta a Munkácsy-díjat, hanem mert mindig az, bár a szakmai, műkereskedelmi, sőt a művészettörténeti színtér – éppen azért, mert munkássága tradicionális műfajokhoz, divatos irányzatokhoz és áramlatokhoz nem köthető – hajlamos elfeledkezni róla. A művész érzékeny technikával, csupán hidegtűvel és rézkarcnyomógéppel, illetve szabadkézi karcolással és rajzolással készíti többségükben monoton, minimális motívumsorokból építkező, egyedi grafikai műveit. Ezek felrúgják a grafikának mint kabinetműfajnak a szabályait; a szabadon variálható darabokból összeállítható sorozatok nemcsak szakítanak a szokásos, téglalap alakú nyomóformátummal és kilépnek a térbe, hanem szétfeszítik a grafikai műről mint egészről alkotott hagyományos képnézési stratégia kereteit. Szíj Kamilla művei vonalfonadékok, formamorzsák és alaktöredékek igen változatos egymásra vagy egymás mellé rendezésével, ismétlésével alakulnak ki – mintha egy darabokra esett történet rekonstrukciójának lehetetlenségéről szólnának.

A Deák Dénes Gyűjtemény kiállítóterében most csupán ceruzarajzokat és két vázlatkönyvet állított ki. A lapozható műalkotásokban nemcsak a kiállított művek egy-egy kiinduló képfragmentuma ismerhető fel, hanem bepillantást nyerhetünk a művész „könyvtárának" – azaz személyes és művészi univerzumának – pókhálószerűen egymásba fonódó motívumaiba is. A nagyméretű rajzok visszafogott színvilága egyfajta sejtelmességbe, áttetsző derengésbe burkolja a kiállítás termét, s e hangulatot furcsamód még fel is erősíti a két különböző vizuális formanyelvből építkező műcsoport harmonikus viszonya. Egyfelől szabályos mértani téridomok (tetraéder, gúla, kúp, henger) lebegnek puhán hajló, hullámzó vonalörvényekkel körülfonva, másfelől szögletes, kemény, fekete és vörös vonalcsíkokból és egyszerű figurális elemekből épül fel egy repedezett, szinte konstruktivista vonalhálózat. A töredékes kontúrrajzok („egyszemű" emberalakok, „kiömlő" hengerek és szabálytalan téglatestek, borotvák, létrák és lépcsősorok) néhol teljesen ellepik, máshol csak félig töltik meg az egyes képmezőket. A szaggatott, izgatott vonalakból álló lapok egymáshoz rendeléséből összeálló sorozatkép egy-másfél méter távolságból egységes egésszé válik, melyben szétfoszlanak a kemény vonalstruktúrák, felbomlanak a képi elemek, majd a töredékesség, a befejezetlenség érzete új értelmet nyer.

Szíj Kamilla: Könyv, 2002–2003
vegyes technika, 36x27x3,5 cm

Ha „minden egész darabokban", akkor az Egészre vonatkozó tudatlanságunk miatt csak apró részismereteink cserepeit rendezgethetjük újra és újra, hogy a tudatosan előállított konstellációk egyike talán megközelíthesse a teljességet. A műveken felbukkanó kváziformák egyike, a monotonon ismétlődő lépcsőmotívum a szemlélőben egyfajta végtelen utazás képét hívja elő – „haja alatt, szeme mögött / csigalépcsők meg ösztönök" –, ahol a múlt végtelen labirintusában látszólag mindig ugyanabba a néhány emlékfoszlányba ütközünk. A csigalépcsőn vezető vég nélküli és ismétlődő utunk során a már-már elfelejtett és mélyen eltemetett pillanatok, a múlt tárgyi és érzelmi emléknyomai mint „nedves, puha szálak tekerednek ránk", körülfonnak a leheletfinom kötőelemek. Megérkezni, újra birtokba venni a teljességet lehetetlen vállalkozásnak tűnhet, de véget nem érő utazásunk vezetője mellett sosem fogunk eltévedni. *(Megtekinthető május 9-ig.)*

DÉKEI KRISZTA

Vigadó Galéria, Budapest

EUrotika és homoART

„Az erotika és annak művészi ábrázolása még a mai meglehetősen szabados világban sem szalonképes, még mindig tabu. Szívesen bemutatnám a gyűjteményemet, egy ilyen témájú kiállításra biztosan sokan elmennének, de privát körben nem szoktam beszélni róla. Tapasztalatom szerint az emberek még mindig tele vannak gátlásokkal" – nyilatkozta lapunknak három esztendővel ezelőtt Tony Fekete (Műértő, 2001. július–augusztus), annak a nemzetközi hírű erotikus gyűjteménynek a tulajdonosa, amelyből azóta másodszor rendez kiállítást a Vigadó Galéria. A 2002-es első tárlat a gyűjtemény egészéből adott ízelítőt. A mostani kiállítás tematikus. Az EU-csatlakozásra reflektálva egyfelől a kelet-európai régió erotikus művészetét mutatja be, másfelől a női és a férfi homoszexualitás témáját megjelenítő XX. századi alkotásokból válogat. A kiállított művek mintegy 70 százaléka – zömében a kelet-európai vonatkozású munkák – Tony Fekete kollekciójának darabjai, a fennmaradó festményeket, rajzokat, fotókat és szobrokat két jelentős német magángyűjteményből, a kijevi L-Art Galériából és kortárs magyar művészektől kérte kölcsön a gyűjtő és Szegő György, a kurátor.

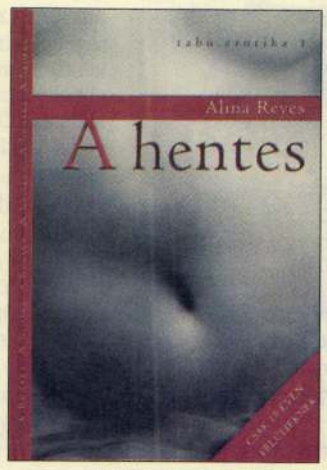

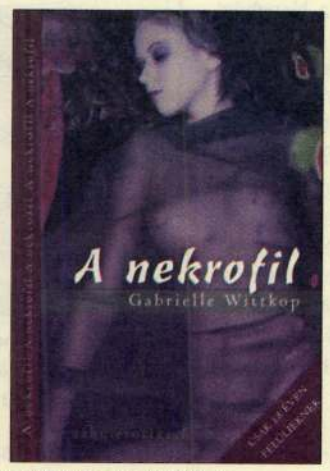

A tabu.erotika könyvsorozat első és nyolcadik kötete

Az Angliában született, Budapesten élő üzletember az elmúlt 12 év alatt – foglalkozásából adódó utazásai során – következetesen és koncepciózusan gyűjtötte a régió kvalitásos erotikus művészetét. A bolgár, cseh, horvát, lengyel, lett, magyar és ukrán alkotások egyik része a húszas-harmincas évekből, a másik a szocializmus időszakából származik. A XX. század kiemelkedő kelet-európai művészei – Milivoj Uzelac horvát festő és karikaturista, Frantisek Drtikol cseh fotográfus és a szintén cseh Jan Krejci, a lengyel Hans Bellmer, valamint a bolgár Pascin –, illetve a magyarok közül Gaál Margit, Székely Alex, Szőnyi István, Vértes Marcell alkotásai a gyűjtemény legerősebb, klasszikus darabjai. A népi erotika derűje, humora sugárzik a hatvanas, hetvenes években a hivatalos szocialista közerkölcs ellenhatásaként létrejött amatőr cseh fotósorozatból és a budapesti Martosné Abonyi Aranka pornósálaiból. A tárlat HomoArt című anyagában többek között a múlt század olyan jelentős művészeinek munkái láthatók, mint Jean Cocteau, Jean Genet, Paul Verlaine és Otto Schoff.

A kiállítás nagyszabású nyitást jelez a kortárs képzőművészet felé. A legprovokatívabb talán az ukrán fotóművész, Jurij Szomolko Jelena című, 2000-ben készített sorozata. Modellje szép testű táncosnő, aki balesetben mindkét lábát elvesztette. A kortárs magyar anyag erősségei Csáky Marianne és Haraszty István szobrai, valamint Kelemen Károly és Szotyory László festményei.

Tony Fekete ismét tabukat dönt, sokak számára nemszeretem, kényes kérdéseket feszeget. Célja – túl az újdonságok bemutatásán – az erotikával, a homoszexualitással és a testi fogyatékossággal kapcsolatos korlátok lerombolása, széles körű, konstruktív vita kikényszerítése. Az első tárlat után a Magyar erotika című kiadványban tárta a közönség elé kollekcióját, valamint könyvsorozatot indított, amely a nemzetközi erotikus irodalom magyarul nem publikált műveit veszi sorra: eddig nyolc kötete jelent meg (www.tabu.erotika.hu). Mint a Műértőnek elmondta, a három évvel ezelőtti interjú óta megváltozott körülötte a légkör. Kezdeti tartózkodása feloldódott, tevékenysége a legszélesebb körökben komoly elismerést vált ki. *(Megtekinthető május 2-ig.)*

SPENGLER KATALIN

MŰÉRTŐ
MŰVÉSZETI ÉS MŰKERESKEDELMI FOLYÓIRAT

Főszerkesztő: ANDRÁSI GÁBOR
Főszerkesztő-helyettes: BERÉNYI PÉTER
Tervezőszerkesztő: LÉVAI ANDRÁS
Olvasószerkesztő: FENYVES KATALIN
Korrektor: MANDLER JUDIT
Munkatársak: AKNAI KATALIN, KOZMA ZSOLT, NAGY GERGELY, SPENGLER KATALIN
Szerkesztőségi titkár: HUSZTI BEÁTA
Külföldi tudósítók: BERECZ ÁGNES – New York; CSIZMADIA ALEXA – London; DARÁNYI GYÖRGY – Bázel; EMŐD PÉTER – Zürich; HUNYADI SZILVIA – Eindhoven; HUSHEGYI GÁBOR – Pozsony; KICSINY BALÁZS – London; KOPECZKY CSABA – Grenoble; MURÁDIN JENŐ – Kolozsvár; SCHAUSCHITZ ATTILA – Berlin; MONIKA WUCHER – Hamburg

Szerkesztőség: 1037 Budapest, Montevideo u. 14. Telefon: 436-2270, fax: 436-2275 E-mail: muerto@hvg.hu

KIADJA A HVG KIADÓI RT.
Felelős kiadó: SZAUER PÉTER ügyvezető igazgató
Kiadóhivatal: 1037 Budapest, Montevideo u. 14. Telefon: 436-2000
Hirdetés: SZELEVÉNYI JUDIT Telefon: 436-2027, Fax: 436-2089 E-mail: hirdet@hvg.hu
Előfizethető: HVG Rt. terjesztési osztály 1037 Budapest, Montevideo u. 14. Telefon: 436-2045 Fax: 436-2012 E-mail: terjeszt@hvg.hu
Előfizetési díj negyedévre: 1764 Ft, fél évre: 2983 Ft, egész évre: 5636 Ft.

Nyomdai előkészítés: HVG Press Kft. ERÉNYI ÁGNES ügyvezető igazgató
Nyomdai előállítás: Kossuth Nyomda Rt.
Felelős vezető: SZÉKELY KÁROLY elnök-vezérigazgató
ISSN: 1419-0567
Minden jog fenntartva. A Műértőt vagy annak részeit tilos reprodukálni, adatrendszerben tárolni, bármely formában vagy eszközzel – elektronikus, fényképészeti úton vagy más módon – a kiadó írásbeli engedélye nélkül közölni. A hirdetések tartalmáért a kiadó nem vállal felelősséget.

Ráday GALÉRIA

Varga Nándor Lajos
(1895-1978)
festőművész emlékkiállítása
április 8. – május 2.
Ráday Galéria
1092 Bp., Ráday u. 8.
Tel.: 218-0936,
info@raday-galeria.hu
Nyitva:
hétfő–péntek: 12–18,
szombat: 10–13 óráig.
www.raday-galeria.hu

Deák-Ébner Lajos 35, 39
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata
/Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

DÉRY Attila: Budapest eklektikus épületszobrászata. Bp. : OMF, 1991

Deák Ebner Lajos festőművész (1850-1934).
Zinyei Mesze dunai: Reálbonus egy új természetszemlélet kibontakozása a XIX. szám magyar festészetben.

4 Deak Ebner Lajos: Vadmályvák útja, olaj, vászon, 37 × 77 cm, 1880 k

a Magyar Nemzeti Galéria műhelyéből.
Művészet, 1989. március 55. old.

art press

Velence: művészet és alkímia avagy a díjak boszorkánykonyhája

Az *Art Press* 1986. szeptemberi számában *Catherine Millet* fanyar felhangú ismertetésben ad számot a 42. Velencei Biennáléről, amelynek tematikáját a bemutató igazgatója, *Maurizio Calvesi* a *Művészet és tudomány* címben jelölte meg. Az emberi kreativitás azonos gyökerű, de eltérő természetű megnyilvánulásainak viszonyát nem egyformán jelentős és egyenetlen színvonalú szekciók hetőség elsikkadt. Szükségtelen volt továbbá másodvonalbeli szürrealista alkotásokat szerepeltetni, amikor a szürrealizmus valódi szellemi örökösei az „arte povera" képviselői – *Jasper Johns, Keith Haring* és *Gérard Garouste* – alig néhány alkotással voltak jelen.

Tévedt a látogató, ha úgy vélte, hogy csalódottságát a biennálé állandó kiállítása, az *Aperto* (Arsenale) ellensúlyozza. Ez évben a rendezőbizottság – szakítva a korábbi, a mindenkori aktualitást szem előtt tartó elvvel – bizonyos művészi egyneműség alapján válogatott a művek között. Holott fiatal, nemzetközileg alig ismert alkotókról lévén szó, a hasonlóságok helyett inkább az összetéveszthetetlenül egyéni jellemzőket kellett volna érvényesíteni.

der installációi és *Aldo Walker* absztrakt festmény-reminiszcenciái; vagy a kanadai építész-szobrász *Melvin Charney* tervei, aki építményeit az azokat szerkezetileg értelmező kiegészítő elemmel látja el, valamint az Ausztráliából érkezett egyszerre figuratív és absztrakt, rusztikus és kifinomult alkotások.

A 42. Velencei Biennálét különös alkalommá avatta – vagy avathatta volna az a tény is, hogy visszatértek az 1968-ban megszakadt hagyományhoz: ismét díjakkal jutalmazzák az arra érdemes alkotásokat. Vagy talán mégsem azokat? – veti fel a kérdést Catherine Millet. Szerinte a díjak odaítélésében a művészi minőséget háttérbe szorították a külsőleges, tekintélyelvi szempontok. Az angol *Auerbach* és a német *Polke* osztozott a biennálé

3

3 ▪ DEÁK ÉBNER LAJOS (1850–1934)

Napfényes liget

28 × 17,8 cm
Olaj, fa
Jelezve jobbra lent: L. Ébner

Kikiáltási ár: 450 000 Ft

4 ▪ SZŐNYI ISTVÁN (1894–1960)

Zebegényi dombon, 1920

48,5 × 72 cm
Olaj, vászon
Jelezve balra lent: Szőnyi 920

Kikiáltási ár: 2 200 000 Ft

IRODALOM
Kállai Ernő: Új magyar piktúra, Budapest, 1926
Ybl Ervin: Szőnyi István művészete, Magyar Művészet, 1929/1
Fenyő Iván: Szőnyi István, Budapest, 1934
Végvári Lajos: Szőnyi István, Művészettörténeti Értesítő, 1954/2
Bodri Ferenc: Szőnyi István, Látóhatár, 1963/3–4
Genthon István: István Szőnyi, Berlin, 1964
Pataky Dénes: Szőnyi István, Budapest, 1971
Zwickl András: Neoklasszicizmus a 20-as évek magyar festészetében, Ars Hungarica, 1993/2
Szabó Lilla: Adalékok Szőnyi István feltáratlan korai korszakához, Új Művészet, 1993/2
Árkádia tájain. Szőnyi István és köre 1918–1928, szerk: Zwickl András, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2001

Kállai Ernő már 1926-ban az új magyar piktúra egyik vezető, iskolateremtő mestereként elemezte a fiatal Szőnyi munkásságát. Kállai szavaival szólva Szőnyi *„a maga részéről vált kiindulópontjává, valósággal hallgatólag elismert mesterévé egy egész festői iskolának (Aba-Novák, Jándi, Deli Antal, Goebel, Korda Vince stb.)."* (Kállai, 1926, 94.) Kállai névsorát az újabb kutatások fényében bátran kiegészíthetjük a fiatalon elhunyt zseniális festőnővel, Korb Erzsébettel és a neoklasszicizmus egyik vezető mesterével Patkó Károllyal is. Kállai ráadásul nemcsak Szőnyi reputációjára figyelt fel, de művészetéről is figyelemreméltó értékelést adott. Egyik korai tájképéről például az alábbi elragadtatott, mégis lényeglátó sorokat vetette papírra: *„A hegyoldal hullámvetése csak úgy rohan végig a téren. Száguldó iramban elkapja a fákat, melyeket mintha heves szélvihar hajlítana, döntene balfelé. A hegyoldalról, a kép bal sarkában karcsú fa kígyózik az égnek, honnan a fények valósággal fizikai sűrűségű zuhataga záporozza a földet. A fényzáportól csapzott falombok, gomolygó felhők és vonagló barázdák gyönyörű, ittas ölelkezésben folynak össze."* (Kállai, 1926, 99–100.)
A rajongó sorokkal illetett 1923-as *Zebegényi dombok* most méltó társra lelhet Szőnyi 1920-as, szintén Zebegény ihlette tájképében. Ha az 1923-as képen fényvihar tépi a fák koronáját, akkor festményünk a természet fénnyel átitatott, harmonikus, vihar előtti arcát mutatja. A távoli fák koronája mögül nemsokára előbukkan az éltető fény forrása, egy új nap eljöttét jelezve. A reggeli fény sárgás-narancsos tónusokba öltözteti az ébredező tájat, amely a mélységes nyugalom és a béke igézetét árasztja magából. A kép bal felét Szőnyi egyik hatalmas, antropomorf fája tölti be védelmet nyújtva a lába alatt meghúzódó pici házikónak. Nem tudjuk, hogy valóban Szőnyi későbbi otthona, Zebegény ihlette-e ezt a szép kompozíciót, de a háttér reggeli, párás, bárányfelhős homálya mögött akár a Duna is rejtőzhet. Ha így lenne, akkor Szőnyi egyik legkorábbi zebegényi tájképét tisztelhetnénk e remekbe szabott festményben.
Szőnyi 1923-ban költözött Zebegénybe, de motívumkereső utazásai, sétai során minden bizonnyal már korábban is megfordult a Dunakanyarban. Az 1920-as évek elején Szőnyi többfelé is megfordult a Budai hegyekben, többek között Budakalászon is dolgozott egy ideig. Ez talán annak is „köszönhető", hogy Budapesten meglehetősen forró lett a talaj a lába alatt: a Tanácsköztársaság idején vállalt művészeti közszereplése miatt 1920-ban a Főiskoláról is eltávolították. A művészeti életből azonban szerencsére nem tudták kizárni: a fiatal tehetség még ugyanebben az évben megkapta a Szinyei Társaság nagydíját, sőt a magyar piktúra legjelentősebb művészeit tömörítő társaság a szűkebb tagság soraiba is beválasztotta az ifjú Szőnyit. 1921-ben az elismert mester már első gyűjteményes kiállítását is megrendezhette az Ernst Múzeumban, amit 1924-ben egy még sikeresebb második is követett. Ekkoriban azonban már inkább a rembrandti mélységeket és uitzi magasságokat megcélzó, monumentális emberábrázolás foglalkoztatta Szőnyit.
Szőnyi indulását a tájfestészet nagybányai hagyománya határozta meg. Szőnyi 1913-ban került a Főiskolára és az elsők között kapta meg mesterétől, Ferenczy Károlytól a nagybányai ösztöndíjat. Réti Istvántól tudjuk, hogy Szőnyi 1914-ben, 1917-ben és 1918-ban is dolgozott Nagybányán. A nagybányai természetlátás nyomja rá bélyegét Szőnyi egy másik korai remekére, a szintén 1920-ban festett *Tájkép lóval* című művére. Ez a Nagybánya azonban már nem Réti és Ferenczy Nagybányája. A színkezelés és a merész kompozíció inkább a neósok törekvéseivel rokonítható. A neósokon is túlmutat azonban a fa ágainak expresszivitása, ami a Kállai által felfedezett Uitz-hatás egyik bizonyítéka lehet. Igen hasonló kidolgozású és szerkezetű fával találkozunk az 1920-as Zebegényi dombokon is. A hatalmas fa komor expresszivitását ezen a képen azonban csodálatosan ellensúlyozzák a meleg narancsos tónusok és a távoli gomolyfelhők lágy formái. Az eredmény Szőnyi egyik legszebb korai tájképe, amely nemcsak korai datálása és festői kvalitása miatt érdemel figyelmet, hanem azért is, mert egyedülálló derűt és harmóniát sugároz magából.

Hornyik Sándor

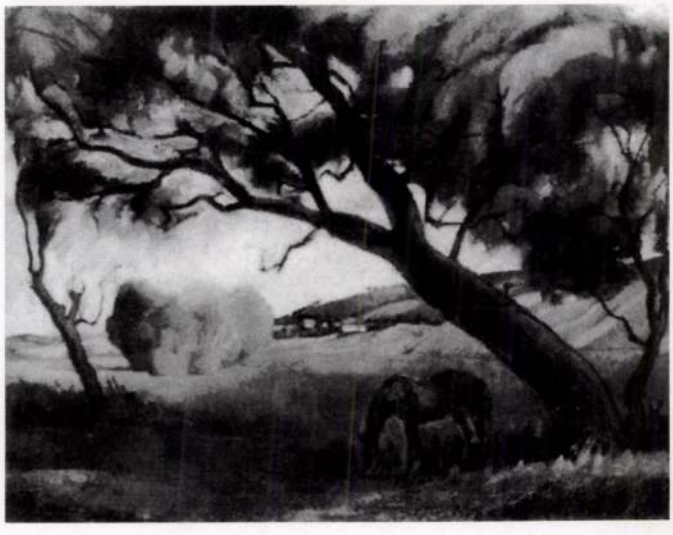

Szőnyi István: Tájkép lóval, 1920, Magyar Nemzeti Galéria

Szőnyi István: Zebegényi dombok, 1923, Szőnyi István Emlékmúzeum, Zebegény

Deák-

1658. Ebner Lajos.
Sz. Pesten 1850 julius 18-án.

Nászmenet.

E kép ~~a nászmenetnek~~ templomba indu~~lását~~ ló nászmenetet ábrázol~~ja~~. Az előtérben, a szalmafedeles ház udvarán, balról a czigányok előtt, paraszt-legény tánczol bal kezében félig telt boros üveggel; középütt a két nyoszolyóleányt, a kiknek egyike hátra-néz és a felkoszorúzott menyasszonyt látjuk kezeiben kendővel és virágcsokorral; jobbról, a lakodalmas ház előtt, a vőlegényt nász-nép vette körül és a két asszony idősebbje az első vőfélyt látja el jó tanácsokkal. A menetet három gyerek, kiknek egyike a keritésre is felmászott; a palánkon innen egy asszony, ki hogy jobban lásson, bal kezeit szemei felé tartja; egy fiú, a ki kezeit zsebre dugta és az árok dobogójánál kis leány meg földre ült fiucska nézi. A háttérben fellobogózott ház és a fák koronáin túl, a községi templom tornya látszik. A derült égbolt könnyen felhőzött.

Vászon, méretei 99:87 cm.
Vétetett 1898: XII. 31-én a 90432 sz. rendelettel 1200 frtért.
Elszámoltatott 1899: IV. 6-án (14/99).
Az elszámolást elfogadta 1899: V. 25-én a 29855 sz. leirat (277/99).
1899: X. 14-én a 76633 sz. leirattal a pétervári és moszkvai kiállitásra engedtetett át (579/99), honnan 1900: IV. 9-én érkezett vissza. (188/900).

904: IV-29.

2779

23. Deák-Ebner Lajos.

(Sz. Pesten 1850. julius 18-án. A női festészeti iskola igazgató-tanára.)

Húsvéti körmenet.

Szolnok városán innen, az előtér széles utján, processio halad jobbra. Elől karingbe öltözött szerzetes megy feszülettel; utána négy polgár viszi a menyezetet, a mely alatt a ~~kopasz pater,~~ teljes egyházi ornatus~~ban~~ a szentségtartót hozza; oldalt a ministrans gyerek a füstölőt lóbálja. A meneten innen, egy meghajló, egy térdre ereszkedő s egy botra támaszkodó öreg asszony meg egy ősz férfi képez sorfalat; a tulsó oldalon pedig korlátra dülő szűrös gazda vet keresztet magára, ki balkezében kalapját tartja. Hátul az ipartestületek és az egyesületek tagjai következnek feszülettel és két lobogóval, melyeket képek díszítenek. Balról a régi szolnoki vár két háza van. A háttérben, a templomon túl, a Zagyva kanyarog ~~a sík területen~~. Az égbolt felhőzött és a levegő szürke. Jelzése alól jobbra: »*Ebner L.*«

Vászon, méretei 165 : 242 cm.

1889: IV. 177. — 1890: IV. 177. — 1891: II. 121. — 1892: II. 121. — 1893: II. 135. — 1894: II. 22. — 1895: II. 22. — 1896: II. 23. — 1897: II. 23. — 1898: II. 23.

A ~~képcsarnokegyleti alap kamataiból vétetett 1887-ben~~ — ~~Magy. Képt. 467. — Ltsza 321.~~

— 1900: II. 23. — 1901: II. 23. — 1903: II. 23. — 1904: II. 23. — 1905: II. 23.

— Magy. Képtár 467. — Uj lelt. sz. 321. — 1905. átv. jegyz. 137. — Száma az Orsz. Képtárban sz.nban 1787. és a leltárban 2779. — Vétetett a Képzőmüvészeti társulat által 1887 augusztus havában 2500 frton (5000 K).

Kifüggesztésére vonatkozó adatok a Nemz. Muzeumban.

M. Kép. 467
Lyl. 321.

Képcsarnokegylet alap kam. 1887

A Műcsarnok tavaszi tárlata

DEÁK-ÉBNER LAJOS: Múzsa

(S)

Uj Idők 1901. VII. 553. l.

kép

Pataki diákok

Írta: LŐRINCZY GYÖRGY

Akármelyik városnak az utcáin ha végigmegy az ember, első látásra is tisztában van vele, hogy miből áll a karaktere. A házak szerint, amelyekből épült, az alakok szerint, akik benne élnek, sürögnek-forognak, meglátszik, hogy csizmadia-város, civis-város, papi-város, katona-város, kereskedő-város az egyik, vagy a másik. Igazi diák-város egyetlenegy van: Sárospatak, a bodrogparti kálvinista metropólis. Ezt a Patakot senkisem téveszti össze valami más Patakkal, pedig szép Magyarországon, hálistennek, tömérdek van: Fehérpatak, Feketepatak, Előpatak, Málnapatak s talán még sok másféle Patak is; azt hiszem: valamennyi különb, mint Sárospatak, ez az ócska kis falu, amelyik mégis, ősi kollégiumának avatag falaival, évszázadok óta ma is kimagaslik a többi Patakok közül. Különös egy világ. Olyan, mintha csak a kollégiumból állana, a sok száz házat meg csak azért építették volna köréje, hogy egyedül ne legyen. A kollégium, meg egy csomó ház: ez Sárospatak.

Mikor rágondolok, mindig a néhai való jó Bodon báró jut az eszembe, az öreg, ügyefogyott peregrinus, aki a meghibbant fejével született bárónak képzelte magát, holott csak egy mihályfalai kurtanemes volt, aki fiatal korában többet merített a pataki tudományok forrásából, mint amennyi a közönséges fejbe elfér s belékábult. Talán ártatlan rögeszméje űzte, hajtotta szakadatlan, az országút poros mértföldjein végig, kopott bőrtarisznyával a vállán, amelyik tele volt mindig nagy, vörös pecsétes levelekkel. Miniszterektől, királyoktól reklamálta az öreg folytonosan az ősi jussát, a bárói dominiumait, de feleletet, persze, nem kapott senkitől sem. Egyszer azután végképpen elkeseredett, hogy szekérnyi instánciái kárba vesznek s elhatározta, hogy egyenesen a királyok királyához, a jó Istenhez fordul a folyamodásával. Meg is írta; két teljes árkus papirosra fért el, külső lapját is megadresszálta szépen: A királyok királyának, a mindenható egy igaz Istennek legfölségesebb trónusához . . .

De itt megakadt az öreg peregrinus pennája. Bizonyosan szöget ütött a fejébe, hogy a mindenütt jelenvaló, mindenütt lakó Istenhez bajos lesz ezt az instánciát a postán elküldeni. Hová küldjék? Hol akadnak rá? Az okos ember látja, megtalálja mindenben: fűben, fában, virágban, napsugárban; a szél suhanásában, a zivatar villámaiban, a hullámok zúgásában, a zsoltárokkal zengő templomok boltívei alatt, vagy a termő rónaság csöndjében is . . . De hol van az megírva, hogy a postán csupa okos emberek vannak? Hátha valami bolond levélhordó kezébe kerül, aki elviszi, valahová az Isten háta mögé? Hosszasan eltöprenkedett rajta az öreg. S mikor jól összerágta a tollszár végét és újra meg újra átolvasta a címiratot: A királyok királyának, a mindenható egy igaz Istennek legfölségesebb trónusához . . .

Akkor szép, gömbölyü betűkkel odaírta a cím alá, a borítékra:

— Utolsó posta: Sárospatak.

Ez már csak elég bizonyos. Ha valahol, akárhol is, Sárospatakon okvetetlen megtalálják.

Minden bolondságban van valami igaz, a Bodon báróéban is. Annak a különleges, semmihez sem hasonlatos világnak, amelynek lelke, szelleme és érzése, becsülete, erkölcse és tudása onnan ered és oda tér vissza, csakugyan központja Sárospatak. A körülte fekvő vármegyék: Zemplén, Bereg, Ugocsa, Máramaros, Szabolcs, Borsod, Gömör, Abauj-Torna magyar lakosságának a népéből a legjava elem sereglik oda össze, fölnövekedni, esztendőnként. A nádfödeles falusi iskolákban, az apró kondás- és libapásztorjelöltek között is vannak kiválóságok. Olyanok, akik észre, szívre, értelemre és hajlandóságra nézve egyaránt különbek a többinél. Kicsiny, tömzsi, mezítlábas szellemi arisztokraták, akik nyári évzáró vizsgákon meglepik a nagytiszteletü esperes urat hibátlan, talpraesett feleletükkel s a jártassággal, melylyel a fali térképeken, a hazai történelem szövevényeiben vagy a számok labirintjében könnyedén eligazodnak. A rektor úr büszkén feszíti meg a mellét, mert a gyerek érdeméből neki is jut. Hálálkodnak a tanítónak s a gyerekre kimondják, hogy kár volna az eke szarva mellett maradnia, be kell adni a kollégyomba. Mert pap lesz a fiúból, akárki meglássa. Így asszentálja Patak a maga diákjait: közvetlenül a nemzet gyökeréből, a romlatlan népből, annak a legjavából, amelyben még forr a civilizációval meg nem mérgezett magyar fajbeli őserő. Magyarán mondva: parasztgyerekek biz azok, valamennyien.

A kis diákjelöltnek aztán szeptember elején a nyakába akasztják a tarisznyát. Foltos, négy nyüstös durva vászonból való fehérnemü van benne, meg frissen sült cipó, néhány font paprikás szalonna, semmi egyéb. Legföljebb a tehetősebbek, néha egy-egy pengőt csusztatnak a lajbizsebbe útravalónak. Nem a pataki útra, hanem az élet útjára. A berceli kompig elkiséri a fél falu, meg is siratják, mintha csak katonának vinnék; a Tisza túlsó partjáról kendővel integetnek utána, mígnem az élet apró vándorát elnyeli a Bodrogköz beláthatatlan síkja. Ott aztán jólelkü pásztoremberek kalauzolják tovább, az össze-vissza kanyargó, egymást keresztező gyalogutakon, a pataki Bodrog-hídig. Ott egyszerre beolvad a gyerek a kollégium nagy világába, eltűnik szemelől. Legtöbb csak akkor látja viszont a szülőfaluját, mikor mint mendikás, szupplikáns vagy legátus vetődik haza, sok pedig már csak akkor, mikor már tanító, pap, vagy fiskális lett belőle. Hogy növekedik föl? Csak a jó Isten tudja, az, akihez Sárospatakon át küldözte Bodon báró a recepisszes leveleket.

Először persze mendikás lesz, a nagy diákok inasa, aki csizmát tisztít, mosdóvizet hord a közös diákszoba lakóinak s az úgynevezett egyszerübb pénzügyi műveleteket lebonyolítja. A magasabbrendü finánc-operációkat kiki maga végzi, ezekben ócska könyvek szerepelnek s némi télikabátok, melyeket ki kell szellőztetni. Szellőznek is, de nem az udvaron, vagy az utcán, hanem Garibaldi úrnál, aki roppant tiszteletben áll a pataki diák előtt. A háza ugyanis elölről korcsma, hátulról zálogház. Tán fölösleges is mondani, hogy itt a szellőzésre szánt téli alkalmatosság elől megy be és hátul nem jön ki karácsonyig. Az egyszerü börzemanőverek azonban sokkal gyakoriabbak. Például: télen fa kell, az bizonyos, mert különben fázik a diák. A szívét megmelegítik a jó magyar nóták, de a körmét nem, pedig azzal kell írnia. Elő a mendikással! És kiadódik a szigoru parancs, röviden, katonásan:

— Estére fa legyen!

Kétszerkettő négy, olyan bizonyos, hogy estére megvan a fa. Néha kapufélfa, de ez csak annyiban említésreméltó, hogy közös erővel kell fölaprítani. De hál' Istennek, vannak még jómódu polgárok a világon s a mendikás elől hármas lakat sem őrzi meg a fáskamarát, ha a legátus úr fázik. S olyan szent inkvizíciót is szeretnék én látni, amelyik az ilyen apró diákcsínyt kiderítse. Egyszer, mikor éppen véletlenül valamelyik városi potentát, talán éppen a rendőrmester fáskamrája dézsmálódott meg, szörnyü haragjában megpróbálta a tekintetes tanári szék. De egy árva hang vallomást ki nem tudott csikarni az egész kollégiumból. Nem vallottak, de nem is hazudtak. Utoljára is széjjelbocsátották a vádlottakat komoly, atyai intelmekkel. A szénior még végezetül fülön is csípett egy alamuszi mendikást, mert folyton pislogott, míg vallatták.

— Hát te rimóci nyúl! Most az egyszer kiszabadultál a körmünk közül. De aztán vigyázz, becsüld meg magad! Ne nyulj a máséhoz többet, betyár!

A mendikás a szeme közé pislogott.

— Ne nyuljak a máséhoz? Hát akkor mi az ördögöt csináljak? Mikor minden a másé!

92 • DEÁK-ÉBNER LAJOS
(1850–1934)

Táj házakkal

16,5 × 24,5 cm
Olaj, fa
J. b. l.: Deák Ébner L.
Kikiáltási ár: 35 000 Ft

92
Deák-Ébner Lajos

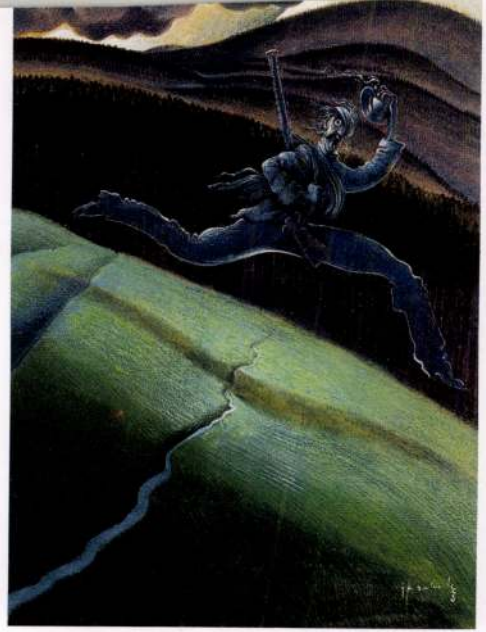

94

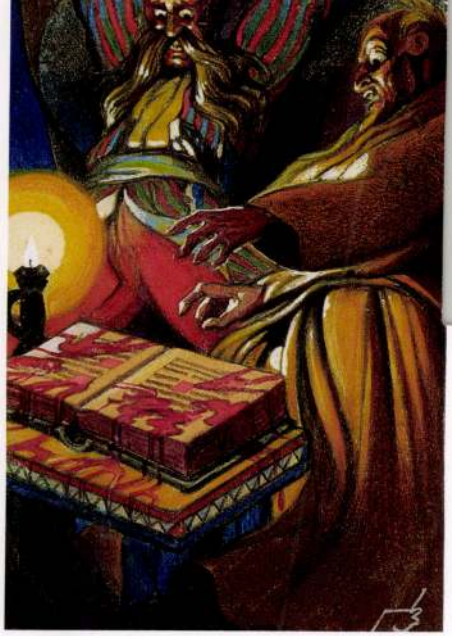

95

95 • JASCHIK ÁLMOS
(1885–1950)

A bűvös könyv

23 × 16 cm
Vegyestechnika, papír
J. j. l.:
Kiállítva: 1997. Miskolc,
Magyar Szecessziós
Illusztráció Kiállítás
Kikiáltási ár: 40 000 Ft

83 • DEÁK-ÉBNER LAJOS (1850–1934)

Vásári jelenet

30 × 20 cm
Olaj, fa
Jelezve balra lent: Deák Ébner L.
Hátoldalán kiállítási jegyzék: 1913/14, 560.
Kikiáltási ár: 200 000 Ft

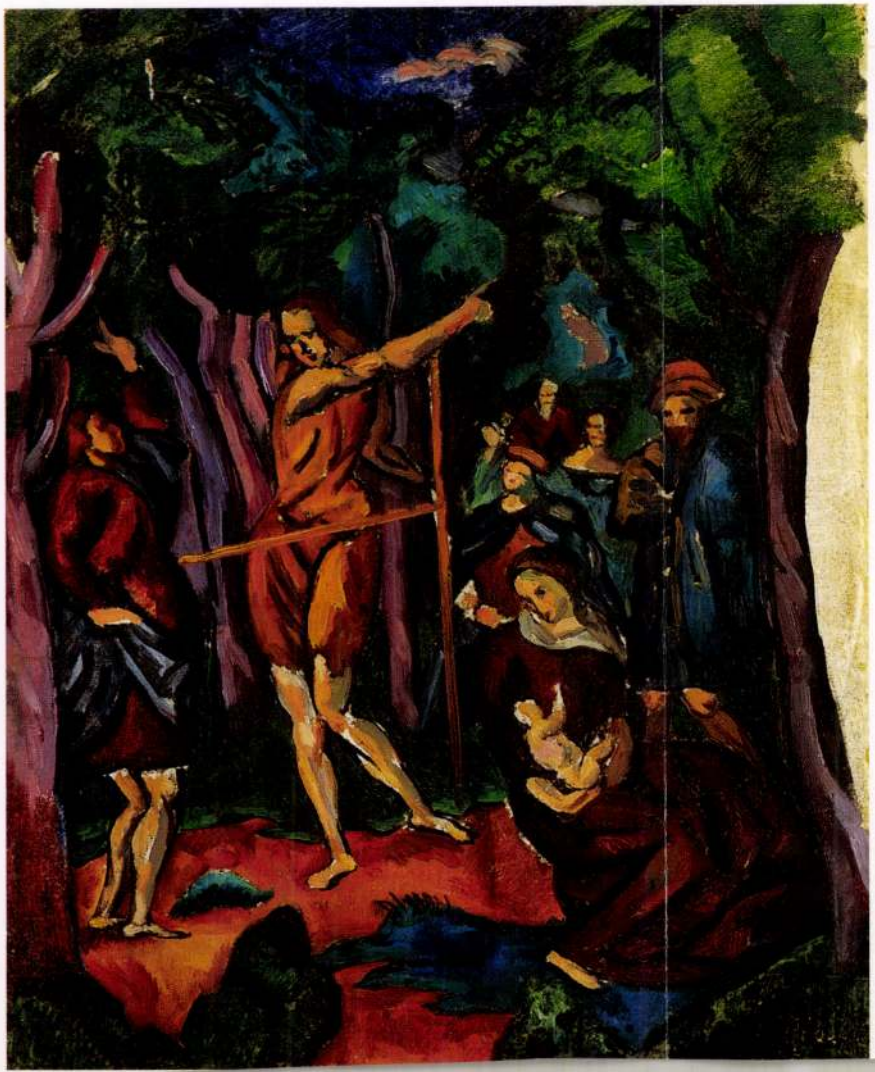

Deák Ébner Lajos: Bucsuzás a szülei háztól. — Adieu à la maison natale.
A műcsarnok kiállításából. — De l'exposition du musée d'objets d'art.

Szabad Művészet
1912. I. cs. 2. sz. 4. l.
kép

ban a művészetnek mesterei, az igazi amatőrnek pedig legtisztább örömforrásai... Hiszen ismerjük mi az aránylag pedig fiatal művészt már jó két évtizede; egyéniségének kialakulását láttuk nyomról-nyomra, de hiába éreztük mi minden egyes éttapenál, hogy készen van, s hogy megint ujra készen van, ha ő maga ezt nem érezte még. Ugy látszik, most legutóbb érkezett el csak oda, ahova elindult. Ugy tetszik nekünk, hogy mikor ime megint uj korszakához ért el a mi művészünk eddig is gyönyörü pályájának, talán éppen ez az uj az, mely már az ő hite szerint is igaz tükre lehet immár teljesen kiforrott egyéniségének.

Fényes Adolf

akkor mélyebben járt: az élet mélységeit kereste s nem az ő hibája, ha — mint sokan oly hátborzongva emlegetik — ott kevesebb derüt talált, mint a mennyi munkát, verejtéket és nyomorúságot. Még jobban hozzánőtt azonban ezekhez a témákhoz, mikor megszabadult a scolasticismus minden nyügétől s egészen a maga lábára állott és a maga szemével nézett körül a természetben, az életben. Programmpikturát sohse üzött, de az érzései akkor egyre csak a dolgos, munkás, szegény nép felé huzták, annak a küzdelmes életéből vett jelenetek inspirálták s a toprongyos, kérges kezü, elszánt arcu munkások, parasztok, meg ezeknek osz-

~~Cserna Károly~~

~~Csóka Mór~~

Deák Ebner Lajos

Lásd

Magyar Studio

II. aukc. 1921.

1379

Gyüjten

A hely neve	A tárgy megnevezése
Eperjes,	Szt. Miklós tplom. keresztkút

Deák Ebner Lajos

Árverési közlöny
1937. 4. rk. A.

106.

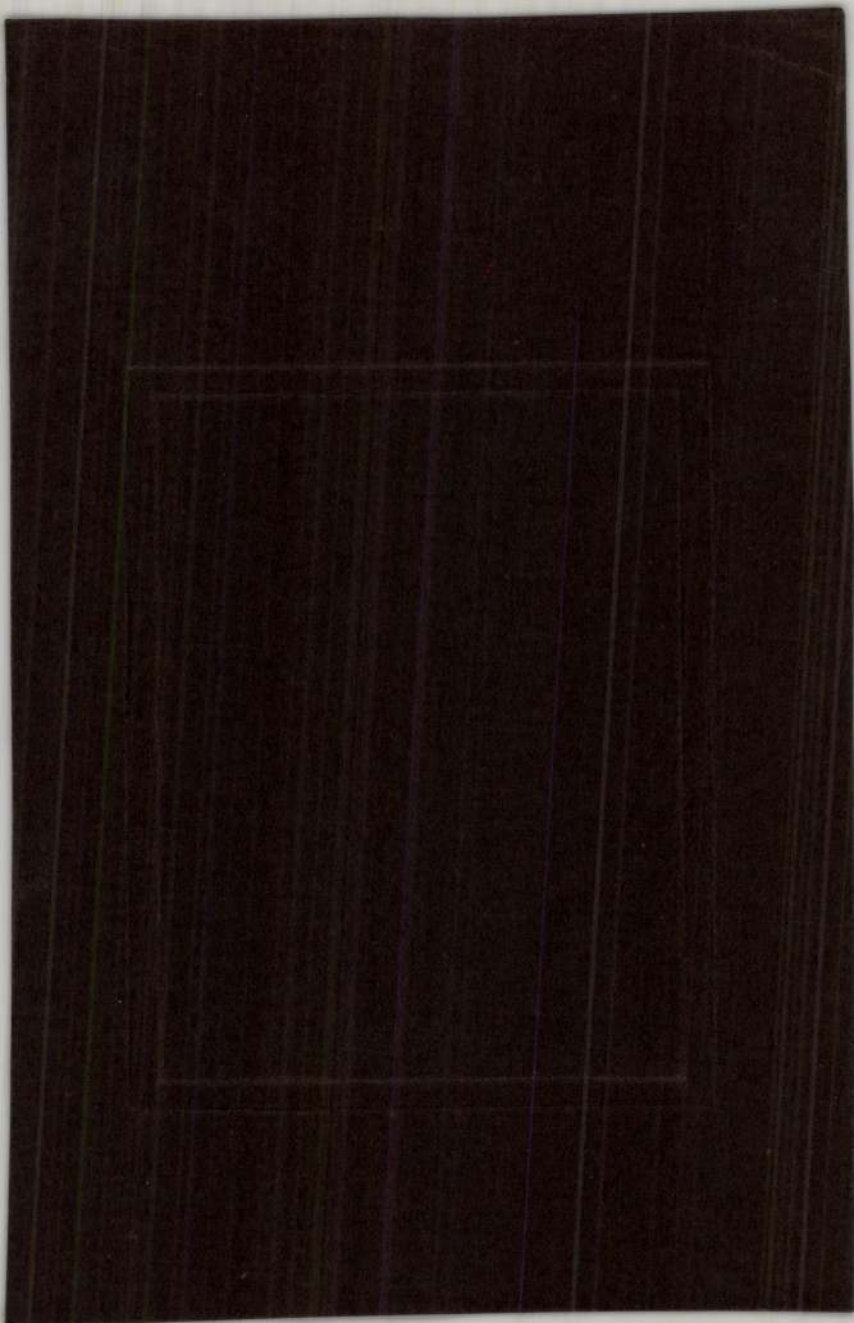

Deák-Ébner Lajos: VÁSÁRON

KÉPZŐMŰVÉSZET

FŐSZERKESZTŐ: GYÖNGYÖSI NÁNDOR DR.

DEÁK-ÉBNER LAJOS: ÖNARCKÉP

II. ÉVFOLYAM 11. SZÁM

II. ÉVFOLYAM 11. SZÁM 1928 JUNIUS

KÉPZŐMŰVÉSZET

MŰVÉSZETI FOLYÓIRAT

AUGUSZTUS 1-IG SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, I., HORTHY MIKLÓS-ÚT 144.

ELŐFIZETÉSI ÁRA EGY ÉVRE 24 P, FÉLÉVRE 12 P EGYES SZÁM ÁRA 2·50 P SZERKESZTŐSÉGI ÓRÁK D. U. 3-4-IG

AUGUSZTUS 1 UTÁN SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST VII., RÁKÓCZI-ÚT 73. HIVATALOS ÓRÁK: D. U. 4–6-IG

MEGJELENIK MINDEN HÓNAP KÖZEPÉN, KIVÉVE JÚLIUS ÉS AUGUSZTUS HÓNAPOKAT

TARTALOMJEGYZÉK:

Gróf Klebelsberg Kuno: Dürer 143
Dr. Gyöngyösi Nándor: A külföldi kiállítások 1928-ban 145
Deák-Ébner Lajos *(Gy. N.)* 149
Párisi levelek: Beltran y Masses: *(Heimann Klára)* 150
Becz Jenő: Barokk 152
Kállay Miklós: Lengyel reprezentativ kiállitás 155
Chroniqueur: Tárlatok (Képzőművészeti Főiskola, Nemzeti Szalon és Műteremkiállitások) 158
Vidéki Centrumok 161
Berry Emil: Egy festő impressziói a Balatonról 162
Hirek 163

KÉPEK JEGYZÉKE:

Deák-Ébner Lajos: Ifjukori önarckép . . . Címlap
„ „ Vásáron 142
Edvi Illés Aladár: Várakozás 144
„ „ „ Kalotaszeg 144
Edvi Illés Aladárné: Önarckép 146
„ „ „ Fiatal leány 146
Deák-Ébner Lajos: Rongyvásár 147
„ „ Baromfivásár 148
„ „ Alku 149
Beltran y Masses: Önarckép 151
„ „ „ Áldozat 151
Kovács Margit Kerámiái 151
Weil Lipót: Homlokzatrészlet 152
„ „ Naphegy-uccai bérház 153
Neuschloss-Knüssli és *ifj. Gyenes Lajos:* Makói postaépület 153
Weil Lipót: Alaprajz 154
Becz Jenő: Kápolna 154
Ferenczy Valér: Akt 155
„ „ Uccarészlet 156
Olofsson Gusztáv: Szent Benedek 157
Forgách Erzsébet: Nyujtózónő 157
Sárközi Elemér: Levétel a keresztről . . . 158
Ruzicskay György: Levétel a keresztről . . . 159
Balogh József: Mezőkövesdiek uton hazafelé . . 160
Dobay Ferenc: Akt 161
Jlosvai Varga István: Falusi ucca 163
Brenner László: Tájkép 163

TEVAN NYOMDA ÉS KÖNYVKIADÓVÁLLALAT BÉKÉSCSABA — 25413

Deák Ébner Lajos

65. ▲
Deák Ébner Lajos (1850-1934)

Szolnoki cserépvásár
Olaj, fa 50x70 cm
Jelezve jobbra lent: Deák Ébner L.
Kikiáltási ár: 750.000 Ft

66.

66.▲
Lotz Károly (1833-1904)

Fürdés előtt
Olaj, karton 26x33 cm
Jelezve jobbra lent: Lotz K.
Kiállítva:
Lotz Károly gyűjteményes kiállítás, Műcsarnok 1904-5. 95.katalógusszám
Lotz Károly emlékkiállítás, Műcsarnok 1933. 288. katalógusszám.
Proveniencia: Glück Frigyes gyűjteménye
Kikiáltási ár: 800.000 Ft

fiatalkori alkotások intimitása. Elhervadt a folyómenti dombok, hóval lepett utcák, párás őszi reggelek, füledt nyári esték megható szépsége.

Becsüljük meg a mester javatermését. Őszinte, igaz munkák. Kár, hogy oly sokáig egy műterem zúgában hevertek. Ha máskép történik, nem kellett volna másodszor felfedezni Deák Ébner Lajost és megismerni az ő nem mindennapi képességeit.

BÁLINT ALADÁR

FRANCESCO DE SANCTIS HIRÉNEK TÖRTÉNETE

1917-ben múlt száz éve, hogy Francesco de Sanctis, a modern olasz irodalmi kritika mestere megszületett. A háború közepén sem hagyták megünnepeletlenül az évfordulót az olasz irodalomtörténeti kutatásnak és esztetikának azok a képviselői, kiknek a Nápolyban székelő Benedetto Croce a lelki igazgatója. O maga több kiadvánnyal is fokozta az ünnep jelentőségét. De Sanctis levelezésének néhány kisebb-nagyobb gyűjteményét bocsátotta közre, azután megírta De Sanctis műveinek és a reájuk vonatkozó irodalomnak bibliografiáját. (Gli scritti di Francesco de Sanctis e la loro varia fortuna. Saggio bibliografico. Bari, 1917.)

A kis könyv, bár Croce csaknem tiltakozik ilyen meghatározása ellen, a maga adatokra és idézetekre szoritkozó mivoltában is De Sanctis hirének, tanitásai elterjedésének, módszere megismerésének, alkotói értéke megbecsülésének története. Még élete fényes korszakában is, amikor már miniszter, majd egyetemi tanár lett, kevesen ismerték el benne az irodalmi lelkébe látó revelátort és az olasz irodalomtörténetirás megújítóját. Oka ennek leginkább az volt, hogy mint egyebütt is, Olaszországban akkor élte virágát a történeti kritikának nevezett irány, melyet ma inkább filologiai módszer néven ismerünk, és amely az adatokkal, tehát pozitivummal dolgozó pozitiv történeti kutatás és előadás elsőbbségét hirdette minden más módszerrel szemben. Ennek a módszernek képviselői De Sanctisnak adatok és pozitivumok fölé emelkedő, de a dolgok mélyébe belelátó és a korokat és egyéneket egybefoglaló egyéni képességeiben nem voltak képesek a «tudomány» kritériumaira ráismerni. Az ő kétkötetes olasz irodalomtörténete és egyéb irodalmi tanulmányai nekik nem voltak eléggé tudományosak. A dolgok lényegét kereső és minden egyebet elhanyagoló egyéni tehetségnek örök ellentéte ez a szabályok és formulák között szorgalmaskodó kicsiny tehetségekkel, kik sokszor igazi hivatottság nélkül is hasznosat tudnak ugyan művelni, főként az adatgyűjtésben és külsőségek összehordásában, csak a dolgok igazi lényegéhez, az irodalmi alkotásban az íróhoz, az íróban az emberhez, mint a maga fajtájának és a maga korának kifejezőjéhez, egyben megmagyarázójához, nem képesek hozzáférni. Mert ahhoz semmiféle külső módszer, sem a költői műfajok «törvényeire» mutogató módszer, sem a filologiáé közelebb nem segit. Ahhoz «belátónak» kell születnie az embernek és egy kicsit magának is költőnek.

De Sanctis híre történetének hat korszakát különbözteti meg Croce kötetének végére tett összefoglalásában. Az első az ifjúkoráé (1840—1855), mikor Nápolyban magániskolája volt, amolyan kisebb irodalomtörténeti és esztetikai egyeteme, melyben Délolaszország legtehetségesebb ifjai sereglettek köréje és lesték ajkáról a szót. O maga is akkor érlelődött, de hatása soha többé olyan ellentmondás nélkül való nem lett. A második korszak a számüzetés esztendeié (1855—59), melyeket De Sanctis Torinóban, majd a zürichi műegyetemen töltött tanitgatva és irogatva. Hallgatói és olvasói már akkor tisztában voltak azzal, hogy új kritikai iskola megalapitója született meg vele. A harmadik korszak 1860-tól 1868-ig terjedt. Ez a nyolc év a politikáé volt és a politika annyira elfordította az irodalomtól, hogy leghivebb hivei is elveszettnek hitték az irodalomra nézve. De az történt, hogy következő korszaka (1868—1883), melyben a politikától visszatért az irodalomhoz, lett írói alkotó erejének legtermékenyebb szakasza. Ebben a korszakában, amelyet halála éve (1883) zár le, sokan olvas-

ták írásait, kivált az olasz délvidék ifjai, de a tudományos és irodalmi körök ettőlfogva kezdték lebecsülni, mint a kritika immár túlhaladott formájának képviselőjét. (Az előző nemzedékek még benne ünnepelték azt, ki a kritikának egy szintén lejárt formája, a humanisztikus, a nyelv, a stílus, a műformák és költői műfajok külsőségeinek állítólagos törvényei alapján ítélkező metodus helyére a maga eleven impulzusoktól átjárt, psychologiai és esztetikai belátással fölfegyverzett kritikai módszerét tette.) Az ötödik korszak (1883—1895) volt De Sanctis híre fogyatkozásának legfájdalmasabb időszaka, az a periodus, amelyben munkásságát leginkább félreismerték, amelyben tudósi kötelességüknek érezték az egyetemek nagyjai, hogy katedrájukról becsméreljék De Sanctis írásait és melyben doktori értekezésükben a fiatalok el nem mulasztották volna, hogy De Sanctis «esztetikai, metafizikai, fantasztikus és önkényes kritikáját» meg ne döfdössék tollukkal. A hatodik korszakban, amelyben még benne élünk, végre új életre kelt De Sanctis tanítása. Croce szerényen hallgat róla, de aki az ő hatalmas munkásságát ismeri, könnyen megállapithatja, hogy a fordulatnak felidézője ő maga volt. Ő az, ki tanításával — melyet könyveinek hosszú sorozatával fejtett ki — és polémikájával, melyet folyóiratában a Critica-ban sokszor kiméletlenül folytatott, kikezdte és lerontotta a pozitivista iskola hitelét, újra megindította Olaszországban a spirituális gondolkodás folyamatát és előkészítette vele De Sanctis megbecsülésének föltételeit. De még inkább ő volt az, ki De Sanctis életének és írói működésének minden adatát összegyűjtötte és ideális filologiai módszerrel rendezte, ki mesterének — mert annak vallja De Sanctist — hátrahagyott és elszórt írásait kiadta és főművének, az olasz irodalom történetének kritikai kiadását közrebocsátotta. Ő volt az, ki ismertetéseivel és magyarázataival valósággal népszerűsítette De Sanctis törekvéseit s aki gondolatainak kora filozofusaival — különösen Hegellel — való összefüggését kimutatta.

Erről a bibliografiájáról maga mondja könyvének előszavában, hogy utolsója azoknak az írásainak, melyeket De Sanctis érdekében írt. Művét befejezettnek ítéli, mert a hátralevő feladatok — De Sanctis életrajzának megírása és műveinek kritikai kiadása — számára mindent előkészített és most ezeknek a feladatoknak elvégzését biztosítottnak látja egy sereg fiatalabb tudósnak kezében, kiknek ő volt a mestere. Mintegy végső rendelkezésül elkészítette számukra De Sanctis művei kritikai kiadásának tervét, a hogyan ő képzeli. A tervből, melyet könyvéhez függelékül csatol, látni csak meg, hogy milyen hatalmas mennyiség volt az, a mit De Sanctis nem hosszú és annyi akadálylyal megtüzködött életében összeirt. Tizenhat kötetre való telik belőle.

ELEK ARTÚR

A Nyugat minden közleményéért irója felel. A szerkesztésért felelős: IGNOTUS. Kiadótulajdonosok: Ignotus és Fenyő Miksa. Szerkesztőség: VI., Vilmos császár-út 51. III. Szerkesztőségi órák: kedden délután 4—½6-ig. Lakáscimmel beküldött kéziratok, amennyiben szerzőjük három hónap alatt értesitést nem kap, a szerkesztőségben átvehetők.

FÁJÓS LÁBAKRA ajánlja készítményeit
GERŐ ADOLF FIA
ortopäd czipőmester
Budapest, Kossuth Lajos-u. 4

PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA BUDAPESTEN.

nánk kárhoztatva, hogy mint szerencsésebb szomszédaink élelem- és nyersanyagszállítói, azoknak ipari gyártmányait türelemmel és hálával fogadjuk. De viszont nem vagyok elég optimista sem, hogy tisztán vagy túlnyomóan a mezőgazdasági többtermelés alapjára helyezkedve, bízni tudjak nemzeti, gazdasági életünk regenerációjában. És elvégre ez a fontos. De veszélyes a kishitűség! Különösen az ú. n. gazdasági törvényszerűségekkel szemben, melyben jómagam egyáltalában nem tudok hinni. De ha vannak is: a gazdasági élet nem az embereken kivül álló valami és látszólagos törvényszerűségei nem dacolhatnak egy megújhodni, egy élni akaró nemzet dolgozni akarásával. — Különben a nyugati államok mezőgazdasági többtermelése az iparosodás nyomdokában haladt, ne akarjunk mindenáron szerényebbek és türelmesebbek lenni. Persze, ne akarjunk aranyat bányászni, ha hazánk földje nem terhes vele, de viszont ne sírjunk azon, hogy a Duna történetesen nem nyugat, hanem kelet felé veszi útját.

Ha mindent meg akarnék írni, amit másként érzek, mint a szerző, vagy amit nem találok szerző könyvében, noha fontosnak érzem, akkor könyvet kellene írnom más alapokból kiindulva. És holtbizonyos, hogy hiányokban bővelkedne az is. Olyan sokoldalú, olyan mindenre kiterjeszkedő, új látókörű és koncepciójú erőfeszítésre lesz szükség, hogy minden bajt kiheverve, újból nekilendüljünk az életnek, egy szebb, többet igérő életnek, — hogy ha minden arra hivatott annyi becsületes gondot, hivalkodást kerülő tudást, átérzett tapasztalatot vinne magával a küzdelembe, mint Vadnay, akkor ne aggódjunk, mert virulni fogunk.

Könyvének első részében a jövő általános irányelveit tárgyalja. Tanuljunk, termeljünk és dolgozzunk többet. A munka fontosabb termelési tényező a tőkénél, különösen a mezőgazdaságban és ezt intézményesen kell érvényre juttatni. A második rész a termelési tényezőkkel foglalkozik külön-külön. A természet minálunk arra utal, hogy a magyar jövő kibontakozását a földmivelésre kell első sorban alapitanunk. Különösen megszívlelendő, amit a természet mostohaságának kiegyenlítéséről mond: pl. völgyzáró gátak és öntöző csatornák, valamint a vizierők kihasználásának szükségességéről. Figyelemre méltóak a hazai tőkére vonatkozó észrevételei is, a fejlődést a szövetkezeti rendszernek minél általánosabb kialakulásában látja. Külön fejezetet szentel a mezőgazdasági tőkének és kiváló szaktudással röviden teljes képet nyujt. A legérdekesebbek és nagystilű programmot nyujtók a munkáról szóló fejezetek, melyek kezdve a szellemi munkára a szakoktatás és szervezés terén váró feladatokkal felölelik a testi munka okszerű kihasználásának módját és feltételeit a testi munka intézményes megbecsülésének keretében. A harmadik rész a népesedési, földbirtok, forgalmi, közigazgatási és államháztartási politikák gyakorlati követelményeit tárgyalja. Különösen a népesedési politikával foglalkozó fejezet gazdag és tanulságos: a legnagyobb érték az ember. A birtokpolitikai fejezet is teljes áttekintést nyujt a kérdés egész komplexumáról, de a földhözjuttatás égető gyakorlati kérdése körül csak tapogatódzik, noha épen erre nézve vártam volna szerzőtől megnyugtató konkrét javaslatokat. A forgalmi és közigatási politikai fejezetek szintén tartalmasak és oktatók, de a szerző államháztartási programmja, bár egy-egy kis fénysugarat mindenhová bocsájt, nem tud megnyugtatni arra nézve, vajjon honnan veszi majd az állam azt a mulhatatlanul szükséges nagy anyagi erőt, mely képes lesz a züllést megállitani és praepotens magánérdekekkel dacolva, a közjó, az egyetemes nemzeti megújhodás, kiegyenlítődés, fejlődés és boldogulás föltételeit biztositani. Pedig ez a legfontosabb kérdés, mert mindennek alapja.

Vadnay könyve igy is a magyar jövő háborús irodalmának talán legértékesebb programmatikus irása.

BOROSS GÉZA GYULA DR.

DEÁK ÉBNER LAJOS

Professzor, hivatalosan elismert, többszörösen kitüntetett művész, ki egész életen át dolgozott, együtt élt a magyar festőművészet legkitünőbb szereplő személyiségeivel, és mégis idegen volt még azok előtt is, kik

Nyugat. 1918. ápr. 16

hivatásuknál vagy kivételes helyzetüknél fogva a magyar művészet minden értékét, fejlődési mozzanatát számon tartják és figyelemmel kisérik. A mai nemzedék idegenül haladt el e ritkán szereplő művész késő termése mellett. Pedig ez a közönség nem intoleráns, ha a fiatal és a férfikora teljes erejében szereplő Deák Ébnert ismerte volna, az igazit, nem azt akit a Szépművészeti Múzeum egykori vezetőinek, vagy ki tudja melyik állami vásárló bizottságnak jóvoltából ismer, bizton fokozott érdeklődéssel, megértő szeretettel fordult volna e mester felé.

Régibb művészek törekvéseit, fejlődésük menetét, kész eredményeit ha értékelni akarjuk magángyüjteményekre, de elsősorban az állam múzeumaira vagyunk utalva és ha a múzeumok annak idején nem a pikturális értékek, hanem a megfestett témák mineműsége esetleg a méretek szerint vásároltak képeket, akkor az elaggott művész hiába reklamálja a megértő méltánylást. Kortársai elmaradoznak mellőle, az utána következő generációk pedig rosszul ismerik őt. Nem mindenki oly szerencsés e tekintetben mint Benczúr Gyula, kinek főműve, a Vajk keresztelése, a múzeum tulajdona. E képben komprimálva van Benczúr minden kvalitása.

A Szépművészeti Múzeum új szerzeményeinek tavalyi kiállításán egész sereg művészről kiderült, hogy félreismertük ‹a múltját mindenesetre›, hogy róluk hamis kép élt bennünk. A múzeum mostani vezetői aztán tőlük telhető módon igyekeznek korrigálni a múlt hibáit és több magyar festőt máris méltó alkotás reprezentál.

Deák Ébnerről alkotott korábbi véleményünk is alaposan megváltozott, előkerültek rejtve rejtett régi képei és egy színes eleven talentum egykori virágzásának lehetünk késő tanúi. Fiatalkori, férfikorabeli és újabb képeit egybegyűjtötte és kiállította az Ernst múzeum. Több mint kétszáz kisebb-nagyobb kép mutatja a mester indulását, kibontakozását és végül a hanyatlását.

A legrégebbi vásznak dátuma 1872. ‹Az 1868-ban festett fiatalkori studiumot figyelmen kívül hagyhatjuk.› Tiszaparti füzest ábrázol az egyik, dunai részletet a másik kép. A tiszaparti füzesben már a későbbi Deák Ébner minden kvalitása fellelhető. Szolid faktúra, ‹a festő fiatal korát tekintve› meglepő kiegyenlítettség és intim hatásokra való törekvésének tudatos hangsúlyozása. Kész mester keze érzik e gyengéd színekkel megfestett, hamvas tónusú vásznon. A későbbi kor csupán a terület kiszélesítését, a színek tüzének, erejének fokozódását jelentette művészetének kialakulásában.

1875-ből való Fifin című gyermekarcképe Manet-nak is dicséretére vált volna. Manet hatása általában nyomon követhető e korból származó képein. Példa erre egyik nagyméretű női arcképe. ‹E kiállítás alkalmából az állam tulajdonába került›. A fekete ruhán áttetsző hús eleven valóság, a rajz egybeszövődik a meleg tónusokba oldódott színekkel. 1878-ban, mikor Deák Ébner e képet festette, ez vakmerő forradalmi cselekedet lehetett.

Párisból hazajövet Szolnokra került. E korból való első képeinek még francia a levegője, az alföld fülledt melege, porral átivódott atmoszferája helyett barbizoni erdők nedves párája borul a tiszaparti város utcáira. Szolnokon találkozik Pettenkofennel, e minden magyarnál magyarabb osztrákkal. E találkozás úgyszólván teljesen elmossa Páris emlékeit. Színes foltokká csattan széjjel minden forma.

Értékesnél értékesebb alkotások kerültek ki ez időben műhelyéből. Bensőséges, spontán lirizmussal átszőtt mestermunkák, a meghatodás, a természet odaadó szeretetének termékei. Intim képek, a legtöbbnek mérete is alig haladja meg egy jókora foliáns fedelének nagyságát. Hogy mily erős festői érzés irányította őt munkájában, arra kitünő példát szolgáltat a Tatárjárás után című képe. Ez akkor festődött, amikor a lokálszínek tarkaságában tobzódó jelmezes történelmi festés volt az uralkodó márka. Ő kiküszöbölt képeiből minden romantikát, zsánerszerű, időhöz kötött esetlegességet. A történelem levegője, a nagy dulást követő depresszió borongása lebeg a figurák felett, a barna avaron, tompa égen, nem érezte szükségét annak, hogy színpadi népséggel töltse meg a teret.

Képei egyre világosabbak és színesebbek. Mesteri biztonsággal helyezi egymás mellé és hangolja össze a kisvárosi élet figuráit. A halászélet, a tanya, szántóföld halkszavu poétája volt Deák Ébner. Drámaiság nem lüktet e vásznakon, klasszikus elődök szigoru szabályai ekkor még nem merevitik meg e nyüzsgő, színes világ meleg ritmusát.

Deák Ébner később letér arról az útról, amelyet készültsége, kulturája és temperamentuma számára kijelölt. Lotz és Székely Bertalan varázskörébe került. Megszédítette őt e két mester monumentalitása, ő is bele akart illeszkedni a nagy stílus arányaiba. Nyár című nagy aktja kissé hűs korrektsége mellett is megkapó alkotás. A nyulánk test bársonyos felülete szikrázik a képen kívül eső fényforrás zuhatagában. A keblek határvonalaiban meleg piros tűz izzik. Lotz erotikájára eszmélünk e vászon láttára. Több akt, néhány arckép demonstrálja a művész irányváltozását. Klasszikusan nemes, de hideg alkotások. A klasszicizálja periódus elmultával figyelme ismét a régebbi témái felé terelődik, de amit ily irányban produkált — az újabb képekből elszállt a

BRODY OROSZ PARANCSNOKA ÁTADJA A VÁROST CSAPATAINKNAK.

HINDU TANULMÁNYOK.

Elbeszélés. — Irta **Laczkó Géza.**

Dr. Szyl Miklós, asztalára könyökölve, fáradtan emelte föl arczát két tenyeréből. Kénytelen volt megállapítani, hogy gondolatai lomhán és akaratának nem engedelmeskedve kóválygognak fejében a bráhmanizmust, Indiát és új novelláját illetőleg, a melyben egy újszerű és groteszk lélekvándorlási esetet mesélve el, hősét végig akarta hurczolni a bráhmánista Indián, a tengeren, Londonba vinni és ott különös kalandok részesévé tenni ... De ez még messze van! Londont, Londont könnyű megrajzolni : egy jó Baedecker, egy képes album, néhány modern útleírás ; ha az ember ezeket egy kis képzőtehetséggel élő egészszé hozza össze fejében, úgy járhat-kelhet Londonban, mintha ott született volna, igen, mintha czilinderes *cockney* volna, a ki egy gyapjús-zsákon állva kiáltozza szét parancsait a nyüzsgő dockok mellett ... Hát ez menni fog! De az a sok hindu szó és fogalom : *vana prasztha*, annyi, mint erdőbe menő, *guru* a mester, *ásrama* remete-tanya, áldozatok, templomok, szent majmok, Visnu, Siva, *avatára* ... a német útleírások így mondják el, az angolok másképen, a francziák a festői külsőségeken akadnak meg, az olasz Mantegazza meg egyenesen hajmeresztő együgyűségekről beszél hosszan, unalmasan, valóságos erkölcspapoló néprajz! De ki az ördög látott folkloret meg útleírást, a mely erkölcsi borzadálylyal szemléli más világrészek szokásait s a legfontosabb részleteket szemérmesen elhallgatja? ... Mi az ördögnek is fogtam ilyen exotikus tárgy feldolgozásához? Ha már külföldi témákat keresek, miért nem teszek úgy, mint Szini Gyula, a ki utazásainak emlékeiből ír smaragd színben ragyogó angol novellákat, Párizs meleg tónusú, rózsaszín ködébe burkolt lagy és finom történeteket? Ott van Molnár Ferencz! A mai Pest, állatkert, disznótor a Lipótvárosban, a gyerekek, a ligeti hajóhintás legény ... ezek témák! Biró Lajos körülnéz a kávéházban, a körúton, a villamoson és van témája! Móricz Zsiga kimegy a keleti pályaudvarra s visszajövet a villamoson, hála a közlekedési akadálynak is, megvázol egy paraszt-regényt ; megebédel, fölül a kofahajóra s mire kiér Leányfalura, legalább öt népies témát összenézett magának. Ezek a nagy írók, nem ügyes írók csak. A nagy író mindig ügyes író is és valld be magadnak, Szyl Miklós, hogy te egy tehetségtelen másodrangú alak vagy, a ki kétségbeesett, fejtetőre állított témák után vagy kénytelen szaladgálni, ha valamit, hogy úgy mondjam, a fene egyen meg — teremteni akarsz.

Erre Szyl Miklós, aki nemcsak író, hanem középiskolai tanár is volt s így nem csoda, ha némi önismerettel rendelkezett, fölállt, hátraemelte maga alól a széket, levágta, elégedetlen pillantást vetett az íróasztalára és kiment az előszobába. Belepillantott a tükörbe, de gyorsan elfordult, hogy ne is lássa magát, beleránczigálta két karját a tavaszi felöltőjébe és elindult hazulról — felejteni.

Az utcza mocskos, az emberek sápadtak, hanyagok és kopottak, az ég szürke, csak a hirdető-oszlopok világítanak tarkán és fizetett jókedvvel az általános roszkedvű nyomorúságban.

Mozi! Lássuk, hátha moziba lehetne menni! «Viziló- és oroszlánvadászat Afrikában.» Ide nem megyünk. «Saját magának csapdájában. Feleségem férje. A haláltelefon.» Eh, mit nézem én ezt a sok értelmetlenséget?

Szyl Miklós elkapta a fejét s szeme a legközelebbi hirdető-oszlopon akadt meg: «*Új műsor*». A mint lassan közelebb lépegetett, szive hirtelen megdobbant, ezt a szót olvasta ott lejebb valahol: «hindu.» Izgatottan közeledett még jobban. Semmi kétség! «*Lalita*, hindu szépség.» Na, hát ezt meg kell nézni! Hol is? A Fővárosi Orfeumban. Megyek.

Szyl villamosra ült, a Nagymező-utczánál leszállt s mint a ki nagyon fontos dolgot művel, megindult a mocskos aszfalton, az orfeum felé — jegyet váltani.

Előadás előtt egy negyedórával már megjelent a nézőtéren, körültekintett, helyére vezettette magát, vacsorát rendelt, evett, ivott, halkan, kis mozdulatokkal, föl sem tekintve a körülötte szorongó, minden bizonynyal éhes és izzadó burzsoákra. Ronda nép, legyetek csak Biró Lajosé. Az enyém Lalita, a hindu szépség, már tudniillik, mint téma. Szyl Miklós kegyes hangulatban volt, tapsolt a chihuahua avagy hasonló nevű idomított kutyáknak, az izmos és öntudatos kerékpár-művésznőnek, a modern szalon-herkulesnek, a ki divánnyal, szekrénnyel, ágyúgolyókkal zsonglőrködött — mindenkinek, két- és négylábú művésznek személyválogatás nélkül. Most jön Lalita, mondta magában Szyl s hogy zavarát palástolja, nagy hanyagul és körülményesen, unott ajkbigygyel rágyujtott egy czigarettára. A szinpad elsötétült, a zenekar idegen hangokba vonaglott fel, szokatlan dürnyögést, makogást hallatott. És kijött egy bálvány. Nyakától földig érő nehéz, sokszinű, aranyos, sötét pompájú ruhában. A fején ... Mi is volt a fején? Szyl Miklóst pontos megfigyelőképessége, minden megfigyelését szavakba öntő készsége cserben hagyták. Az a fej olyan volt, mint egy kas, fekete kas (ez az, Szyl Miklós szelleme kezdett megihletődni!), a mely körül gyémánt-méhek rajzottak mozdulatlan remegésben. Gyönyörű czigány arcz, de rettentő arányú ... Már bocsásson meg, nagyságod, ilyen óriási pofikát még soha életemben nem láttam. A bálvány megbillentette egy kissé arcza fölött azt a haj-bazilikát és kinyitotta a száját, mint egy zsilipet, a mely mögül mély torokhangon hihetetlen erővel görgött elő egy eredetileg talán mélabúsnak, halknak szánt egyhangú dal. A bálvány lágyan bömbölt ; úgy bömbölt, mint a fülemile, mondaná Zuboly, a kitünő takács. Az emberek egymásra néztek, de szólni egyik sem mert, részben azért, mert a bálvány csakugyan szép volt, részben, mert senkinek sem volt kialakult véleménye sem Indiáról, sem a hindu dalköltészetről, sem a hindu diseuse-ökről. Nem is annyira diseuse, gondolta magában Szyl Miklós, mint inkább beumbeuleuse. És nevetett.

Pedig mindez alakoskodás, pesti hányavetiség volt csak. Alapjában véve Szyl Miklós meg volt kissé rendülve. Ő nem ilyennek képzelte a hindu nőt, hanem áttetsző testűnek, lengének, soványkának, a kiben csak óriási szemei élnek vadul, teljesen, erőszakosan, nagyvonalúan. E fajta nőhöz képzelt egy országot. Most itt áll előtte a hindu nő, valóságos hús-torony, izmos, erős, anyagian érzéki ; szükségképen más országot kell az ilyen nő mögé képzelni. Ennek az arányai megértethetnék a hindu emlékek hihetetlen arányait is. De hátha nem hindu? ... Egy szó mint száz, az itt a kérdés, félre dobja-e az egész hindu novellatervet, vagy világosságot hozva a homályba, megindul-jon a helyes uton. No, és hogyha csakugyan hindu, mennyi mindent lehetne tőle megtudni, hogy él a nép, hogy él az úr, milyen az utcza képe, milyen szagok vannak a levegőben, milyen az alkony sajátos helyi szinezete, milyen ruhában jár a tudós *guru*, milyen is alapjában véve egy olyan *ásrama* ... egy egész csomó fontos dolgot, a melyeket különben nehéz munka árán és mégis csak hiányosan szedhetek össze különböző könyvekből. Tehát borzasztó fontos volna beszélnem vele! De hogyan kerüljek közelébe?

S mialatt a szinpadon a legkitünőbb angol zenebohócz csalt ki füttyöt, madárcsicsergést a hajából, nadrágjából, könyökéből ; mialatt a legjobb német operett dobálta szerteszét a bécsi Ronacher legszebb női trikós lábait ; mialatt hires márványszobrok mozdulatlanságát alakította egy fehérre meszelt hibátlan női test ; mialatt mit tudom én, mi ugrált, danolt, erőlködött, csillogott a szinpadon, addig Szyl Miklós egy hosszú tervet főzött ki magában a bálvány megközelítésére névjegygyel, portással, öltöztetőnével, majd elvetette, újra elővette, de a névjegyet lángoló szerelmes levéllel, a portást pinczérrel helyettesítette ; ezt is elvetette, mert hisz ő nem udvarolni akart Lalitának, hanem a magyar irodalom érdekében csak egy látogatást tenni nála. S e czélhoz vivő eszközök elérésére három koronát ajánlott fel magában a nemzeti géniusznak. Mialatt az utolsó szám hadonászott a szinpadon, végire is járt a dolognak a legteljesebb eredménynyel : egy koronát kapott a pinczér, a ki megjelölte azt a személyt, a ki Lalita lakásának czímét tudja és két koronát a kérdéses személy a kérdéses czím bemondásáért.

«Dob-utcza 32/A, magasföldszint 4.»

Mikor Szyl Miklós kilépett az orfeum bűvös labirintjéből a szabad levegőre, nagy nyugalmasan czigarettára gyujtott s így szólította meg önmagát :

— Na, látod, még sem veszett kárba a mai nap.

Másnap délelőtt féltizenkettőkor Szyl Miklós zsakettben, barna kutyabőr-kesztyűben, patrics-nádbottal kezében becsengetett Lalita ajtaján. Egy agg nőnemű majom, a kinek ember formája volt, vagy talán fordítva, maga se tudta hirtelen megmondani, pedig a legjobaszemű magyar írók közé tartozott (a kártyaasztalnál szögezték ezt le róla a Fészekben), gyors idegen szóval fogadta, a melyről rögtön megállapította, hogy angol. Illedelmesen kalapot emelt, mondott valamit, a miről az agg jelenség úgy látszik, nem állapította meg magában, hogy az angol, mert németül tudakozódott tovább. Erre Szyl mosolygott, elhárító mozdulatot tett, kigombolta zsakettje két gombját, tárczájáért nyúlt, a melyből kivett egy franczia szövegű névjegyet :

NICOLAUS DE SZYL
docteur des lettres
rédacteur de la revue hongroise «Art».

átnyujtotta az őserdők agg lakójának, a ki erre a látogatót bebocsátotta az előszobába s a névjegygyel eltünt — a dzsungelben, gondolta Szyl és mosolygott.

Az előszoba fogasán egy igen szép, mindkét

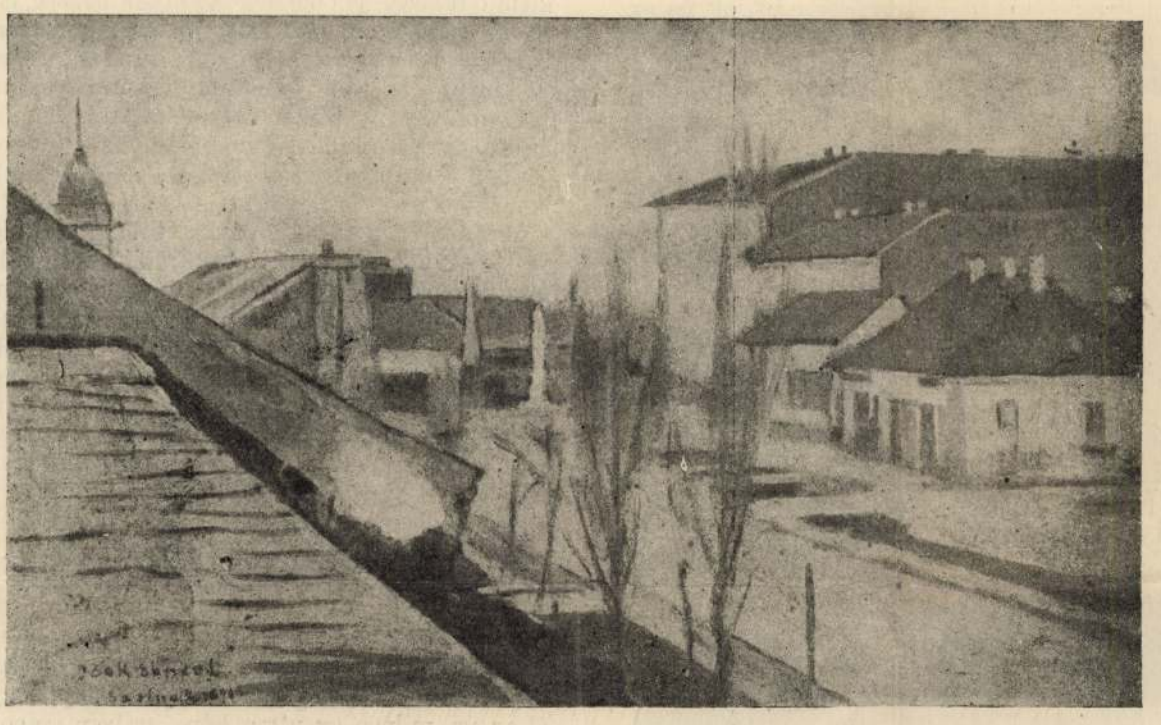

SZOLNOK FŐTERE ESŐBEN.

ARCZKÉPVÁZLAT (1878).

DEÁK-ÉBNER LAJOS KIÁLLÍTÁSA.

Az Ernst-múzeum legújabb kiállítása jó tanulság mindnyájunknak arra, hogy a XIX. század második felének festészete mennyire új átértékelésre szorul. Az idősebb festői nemzedékkel szemben a fiatalság bizony nagyon sokszor igazságtalanul viseltetett, ha az öregek nem szegődtek azoknak az eszményeknek szolgálatába, a melyek a modernség zászlajára voltak írva. Ez esetben is csak az történt, a mi az egymásra következő nemzedékek harczában történni szokott, az öregek nem nagyon értették meg a fiatalokat, de ezek sem siettek igazságosságban túltenni az öregeken: épenséggel nem iparkodtak, hogy tagadhatatlan nagy érdemeiket észrevegyék, elismerjék. A nagyközönség is lassanként teljesen a modern irányokat istápolók befolyása alá került é ekként a divat szárnyairól mélyre hullottak alá azok, a kiket nemrégiben még magasra emelt.

Közben lezajlott a harcz, a modernségnek elismertetéséért nem kell már többé küzdenie, selejtes elemei is elhullottak a küzdelemben, sőt lassanként az egykori eget ostromló forradalmárok is azon kezdik magukat észrevenni, hogy ismét új törekvések új kora jön, egyszóval teljesen átsiklottunk egy szenvedélyektől mentesebb, higgadtabb kor talajára, a mikor nyugodtabban ítélhetünk a multak felett. Mi sem gátol már abban, hogy az olyan festői qualitásokat, mint Deák-Ébner Lajoséi, igazán megbecsüljük. Ez a kiállítás arról győz meg, hogy Deák-Ébner Lajos festőink legjavához számítható. Nem tartozik ugyan az iránymutató nagy egyéniségek közé, mert rendesen másokhoz simult, de a mit az elmélyedés óráiban magáévá tudott tenni, azt lágyan modelláló tehetségével újszerűvé és sajátossá tudta tenni.

Kiállítása hosszú fejlődésről és sok tanulásról számol be. Müncheni akadémiai tanulmányait egy párisi tartózkodás szabadabb levegője követte, a hol megtanulta, hogy a festőnek a szín az igazi kifejezési eszköze. Még nagyobb jelentőségűek voltak számára a Szolnokon Pettenkofen mellett eltöltött évek és még döntőbb, bár kevésbbé kedvező befolyással nyult belé lelkébe Székely Bertalannak és Lotz Károlynak monumentális iránya.

Mindezen változások között a legmaradandóbb alkotásokra, tehetségének legsikeresebb kifejtésére a kilenczvenes évek elejéig volt alkalma. Eddig az időig semmiféle vágyódás nem gátolta abban, hogy pompás színérzékét szabadjára eressze, hogy az emberi élet hétköznapi tarkaságán és zürzavarán elgyönyörködjék. Szolnoki képein lágy párázattal tompított, igen szép nedveses tónusu zsánerjeleneteket festett, a melyeken egyáltalában nincsen meg a korabéli zsánerképfestészet kaczér számítása és üres kiterveltsége. Ekkor sem volt a nagy méretek mestere, úgyszólván annál kifejezőbb tudott lenni, mentül kisebb térre szorította festményeit. Még nem igen komponált, de annál nagyobb közvetlen gyönyörködéssel festett, valami derült mámor vezette az ecsetét; tavaszias, lágy hangulatok mestere volt. Nagy ellentéteket színben, nagy lendületet a mozdulatokban ekkor még nem keresett, mindenképen csak a maga kiegyenlített, nyugodt összhangú, derült mosolyú, néha-néha pillanatokra elboruló lelkét vetette vászonra. Ez a Deák-Ébner Lajos, azt hiszszük, mindenkor dísze lesz a XIX. századbeli magyar festészetnek.

LACZIKONYHA.

BAROMFIVÁSÁR.

DEÁK-ÉBNER LAJOS GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

TANULMÁNY AZ ARATÓK KIFIZETÉSE CÍMŰ KÉPHEZ
DEÁK-ÉBNER LAJOS RAJZA

Művészet 1908.

A TÁJKÉP VIRÁGZÁSA

A tájkép útja szinte állandóan emelkedőben van azóta, hogy a mult század első tizedeiben a nagy angol mesterek virágzásba indították. Sőt azzal, hogy az újabb festészetnek talán legtermékenyebb vívmányai a szabad természet tanulmányához, a napfény és a levegő hatásainak kutatásához fűződnek, a tájkép szinte döntő fontosságra tett szert a modern művészet életében. Ezért mindenki, aki az újabb képzőművészet fejlődéséről írt vagy gondolkodott, szembe került ezzel a kérdéssel: mi az oka a tájkép nagy fellendülésének? A válasz többnyire az, hogy az ok a természeti érzék nagy megerősödése. Ezt pedig főkép az ijesztően hatalmassá vált nagyvárosi élet fejlesztette. Az érzés, mely a tájképfestésben utat tör, valamiféle rokonságban van e szerint azzal a vágygyal, mely vasárnaponként a „természet ölébe" csalja a városi embert. Ilyen zöldbe való kirándulás a tájkép is, melyet a lélek tesz a játékra buzdult képzelet szárnyán. „Csak a nagyvárosi élet hozhatta létre ezt a szenvedélyig fokozott természetszeretetet" — írja Muther. (Geschichte der Malerei im XIX. Jahrhundert. II. köt. 280. l.) „Csak a szobai levegő és a túlnépesedés, az idegesség és a szünidei telepek századában emelkedhetett a tájképfestés erre a teljességre, tisztaságra és ihletre. Csak a hajszoltság és a munka mai kora tehette lehetővé az emberi lélek olyan viszonyát a természethez, melyben valóban van valami abból, amit a föld szelleme Faustnak adott: „ . . . in ihre Brust, wie in den Busen eines Freunds, zu schauen".

Ki tagadhatná, hogy ebben a magyarázatban jókora igazság van? Tagadnia kellene akkor, hogy az idő érzelmei és vágyai hatással vannak a művészet termékeire; hogy a művészetben is csak olyan tárgyak találhatnak derekasabb kifejezést, amelyek beléptek az emberek gondolat- és érzelemkörébe, s hogy például a középkorban, midőn a természet iránti érzék még szunnyadt, virágzó tájképfestés ép oly kevéssé képzelhető, mint ma — mondjuk — a vallási miszticizmus nagyobbszerű nyilvánulása. S mindezt még azok is bajosan tagadhatják, akik irtóznak a közhelylyé vált igazságoktól. A tájkép nagy virágzásában tehát bizonyára van része annak, hogy a mai embernek kedve telik a természetben, sőt szinte utolsó menedéknek érzi azt, melybe zaklatott élete közben olykor elvonulhat.

Azonban magában véve ezen az alapon nem lehet megfejteni a tájkép nagy fellendülését és egyre erősbülő uralmát. A hely, melyet a

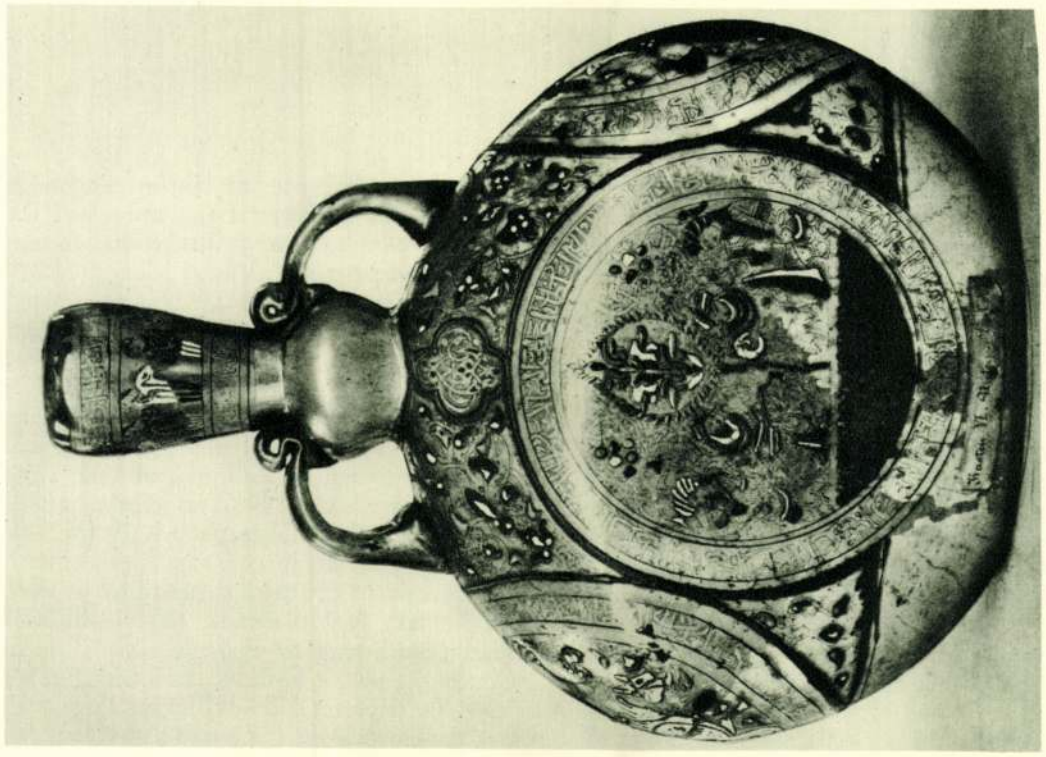

Sziriai üvegedény a XIII. századból. A bécsi Szt. István templom kincstárának letéte az ottani érseki múzeumban

XIII. századi sziriai vagy mezopotámiai üvegedény. A bécsi Szt. István templom kincstárának letéte az ottani érseki múzeumban
A „Meisterwerke muhammedanischer Kunst". Herausgegeben von F. Sarze und f. R. Martin c. mű reprodukciói nyomán Verlagsanstalt F. Bruckmann A. G. München, 1912

T ÉS IRODALOM

ismerésünk, hogy az élő embernél többet jelent már nekünk s a művészetnek Szinyei neve. Mert ma már ez fogalommá nőtt, eszmévé szellemült.

Emberi halála után, a hátráló idő messzeségéből egyre fénylőbben demonstrálja az igazságot, hogy a szellemi életben nem érvényesek az anyagvilág törvényei. A szellemi perspektíva törvénye szerint az emberi nagyság távolodva nő. Szellemi hagyatéka pedig, a matematika törvényétől eltérőleg, abban az arányban lesz egyre több és gazdagítóbb, minél többen osztozkodnak benne.

Ez a felismerés megenyhíti és eltűnteti a testi elmúlás szomorú gondolatát és Szinyei életének, sorsának, művészetének eszmei jelentősége és tanulságai felé fordítja elménket.

De éppen erre gondolva, joggal s okkal fog el az aggodalom, mit tudhatok én ezekről most újat mondani, amivel mélyen tisztelt Hallgatóságomnak a figyelmét fárasztanom érdemes?

Hiszen ezen a helyen, ebből az alkalomból, engem megelőzően már tizenkétszer emelték e serleget Szinyei emlékére Társaságunk legkitűnőbb szellemű tagjai. Hiszen

Deák Ébner Lajos

Magyar Művészet
1934. 2. szám.

IN MEMORIAM

DEÁK ÉBNER LAJOST 1934 január 20-án, életének 84-ik évében temették el a Kerepesi-úti temetőben. Vele sírba szállt az utolsó troubadúrja a régi szolnoki festők gárdájának, akik az elmult század hatvanas éveiben fölfedezték és hivatottsággal művelték a tiszaparti város nyüzsgő életének kimeríthetetlen festőtémáit. Pettenkofen August, Böhm Pál, Bihari Sándor mindannyian halhatatlan megörökítői egy ország immár eltűnő életének, egy a maga szűzi tisztaságában vonzó álomképsorozat romantikájának. Az ő művészi alkotásaik révén került be a szolnoki név a művészet történetébe. Deák Ébner Lajos a szolnokiak sorában egyike volt a legkiválóbbaknak. Művészi tanulmányait Münchenben 1869-ben kezdte meg és mikor pár év mulva az iskolai kötelék alól felszabadult, már elsőrangú rajzoló volt. Az 1873-ik évben kerül ki Párizsba, ahol az egészséges naturalisztikus irány kerül uralomra, amely a művészeket kicsalta a műtermek akademikus homályából és kivitte a szabad természet ege alá. Bastien - Lepage újjáteremtő művészi irányzata azonnal hatalmába kerítette a Deák Ébner Lajos lelkét is és kitűnő rajztudásával fölfegyverezve visszhangra talált lelkében az a művészi hitvallás, amely akkor forradalmasította az egész világ művészetét. Másfél évtizeden át dolgozott Párizsban és csupán tanulmányai kiegészítése végett tért haza. Első alkotásán, a „Verekedő munkások"-on (1873) még a müncheni iskola utóhatása jelentkezik. Szintúgy második nagyobbméretű alkotásán, a „Gyermekek szőlővel" című művén. A plein-air alkotások sora csak később kezdődik, mert szolnoki letelepedésénél 1874-ben a „Kártyázók" című kompozícióját fejezi be előbb. Ugyanezen évben ismerkedik meg Szolnokon Pettenkofen Augusttal, aki fölfedezője volt a szolnoki élet festői titkainak. Pettenkofen művei láttára Deák Ébner Lajos egyszerre átérezte, hogy ezt a karakterisztikus nyüzsgő életet magyar szemmel kell nézni és magyar szívvel átérezni. Azonnal fölfedezte a karakterisztikus hasonlóságot a francia plein-air párás levegője és a magyar alföld aranyporos levegője között, és amíg Pettenkofen kisméretű képein a mozgalmas vásári életnek szerény epizódjai kerültek megörökítésre, addig Ébner Lajos első művein már a magyar Alföld nagy égboltozata alatt a vásári életnek egész cselekménye játszódik le portrait-hűséggel megörökített alakokban. Pettenkofen művészete az intím részletekre szorítkozik, Deák Ébner Lajos műveinek látszöge kiszélesedik és impozánssá válik. A szolnoki alkotások sorát a „Vásári jelenet" (1881) nyitja meg, ezt követik a „Hazatérő aratók" (1882), „Ujjoncok" (1883), „Virágjóslat" (1884), „A konyhakertben" (1885) és a „Zöldségvásár" (1885). Ezeket követi a „Húsvéti körmenet" (1886), majd a „Vásári baleset" (1866), amellyel már Antwerpenben aranyérmet nyert. A szolnoki sorozat végül a „Nászmenet"-tel (1888), a „Kukoricaszüret"-tel (1889) és a „Tiszaparti halászok"-kal (1890) fejeződik be, mert a rajz kitűnő mesterét a következő évben már az aktok is érdekelni kezdik. A Műcsarnok 1891-i téli kiállításán jelenik meg az első plein-air aktja az „Ébredés", amelyet követ a „Pihenés" (1892), amely Angliában talál vevőre. A Tisza vize azonban visszacsalja a mestert a szolnoki vásártérre és 1904-ben újból „Baromfivásár" című művével, 1905-ben a „Zöldségvásár" című művével és végül 1906-ban a „Cserépvásár" című művével gazdagítja szolnoki alkotásainak sorozatát, melyeknek befejezése lesz a „Terefere" (1907-ben), „Elázott vásár" (1908-ban), s a „Vásárosok" (1909-ben) és végül a „Vegyem? ne vegyem" (1909-ben). A szolnoki tanulmányok az 1909. évben a Műcsarnokban rendezett nemzetközi grafikai kiállításon mutatták be a maguk művészi értékében Deák Ébner Lajos tehetségét és tudását egész kollekcióban, amelyek örökbecsű értékei maradnak művészetének. A magyar föld második csodája, a Balaton is meg akarta hódítani a művészt, de itt nem találta meg azt a művészi gazdagságot, amelyet neki a Tisza vidéke nyujtott. Itt csak a „Falusi nászt"-t festi meg 1910-ben, a következő évben már ismét a szolnoki vásár jelenetei folytatódnak nagyobbszabású műveiben: a „Vásárra menők" és a „Marhavásár" (1911). A „Vásár délutánja" (1911-ben), „Tiszamenti tutajosok" (1913-ban) és a „Vásárrészlet" (1914-ben). Teljessé teszik a szolnoki alkotások sorozatát, amelyekkel neve a magyar művészettörténelem lapjaira került. Allegorikus kompozíciók keveset foglalkoztatták Deák Ébner Lajost. A városligeti Műcsarnok oszlopsora mögött látható al secco festett nagyméretű alkotása, a „Művészetek allegóriája" (1895), valamint a királyi palotában festett faldíszei is. Rajztudását az Athenaeum új Petőfi-kiadása is foglalkoztatta, amelybe „Sikos a hó, szalad a szán" és a „Puszta

Több költemény illusztrált

télen" című költeményeket illusztrálta, valamint a „Király eskűje" című költeményt is. Deák Ébner Lajos 65 évre terjedő művészi munkássága alatt a nagyértékű művészi alkotások egész sorával gazdagította nemzeti kultúránkat. Ez alkotások közül többet a Szépművészeti Múzeum, valamint budapesti és vidéki magánosok őríznek, de művészi pályafutása elejéül alkotott művei nagyrészt Franciaországba, Németországba és főleg Angliába vándoroltak. Így külföldön hirdetik művészi érdemeit és a magyar művészet dicsőségét. Intenzív művészi munkásságát a háború szakította ketté, amely híveitől, a külföldtől elválasztotta. A világtörténet szomorú eseményei, a háború utáni években a művészi oktatástól is elválasztották, ahol mint a női festészeti iskola tanára, később igazgatója 1885—1922-ig működött és szerzett érdemeket. Művészi érdemeit a következő díjak odaítélésével jutalmazták: Aranyérem 1885-ben Antwerpenben „Vásári baleset" című művére; Ráth György-díj 1883-ban „Ujoncok" című művére; Társulati díj 1885-ben „Zöldséges vásár" című művére; Ipolyi-díj 1886-ban „Tatárjárás" című művére; Társulati díj 1927-ben „Selmeci vásár" című művére és végül összes művészi munkásságára 1930-ban. a Nagy állami aranyérem.

P. G.

DÉÁK ÉBNER *Lajos*, festő. * Pest 1850 júl. 18. † Budapest 1934 jan. 10. Münchenben és Párizsban tanult s Bécsben állította ki 1873. első képét (Gyermekek szőlővel). Két évi szolnoki tartózkodás hatása alatt magyar népéletképeket festett, amelyek szokatlan frisseségükkel keltettek feltűnést. Ilyfajta művei később is nagy sikereket hoztak számára több külföldi kiállításon. Tőle valók az új Műcsarnok perisztiljének freskói is. 1885—1922. vezetője volt a Női festőiskolának. 1883. Ujoncok c. képére a Rath-díjat, 1885. itthon a társulati díjat, Antwerpenben Vásári jelenetére a nagy aranyérmet, Münchenben Baromfivásár c. képére a kis állami aranyérmet, 1886. Tatárjárás után c. festményére az Ipolyi-díjat, 1919. az állami vízfestménydíjat kapta. Számos képe van a Szépművészeti Múzeumban (Női arckép, Nászmenet, Húsvéti körmenet, Fifine, Hazatérő aratók stb.) és a Székesfővárosi Múzeumban. 1918. 214 művéből az Ernst-Múzeumban gyüjt. kiállítása volt. 1927. megkapta a Képzőművészeti Társulat életkép-nagydíját s egész művészi munkásságára 1930. az állami nagy aranyérmet. 1934. a Műcsarnokban emlékkiállítást rendeztek műveiből.

f. g. I. 236 f

Deák Ébner Lajos

Új Magyarság Vasárnapja
1935 jún. 16.

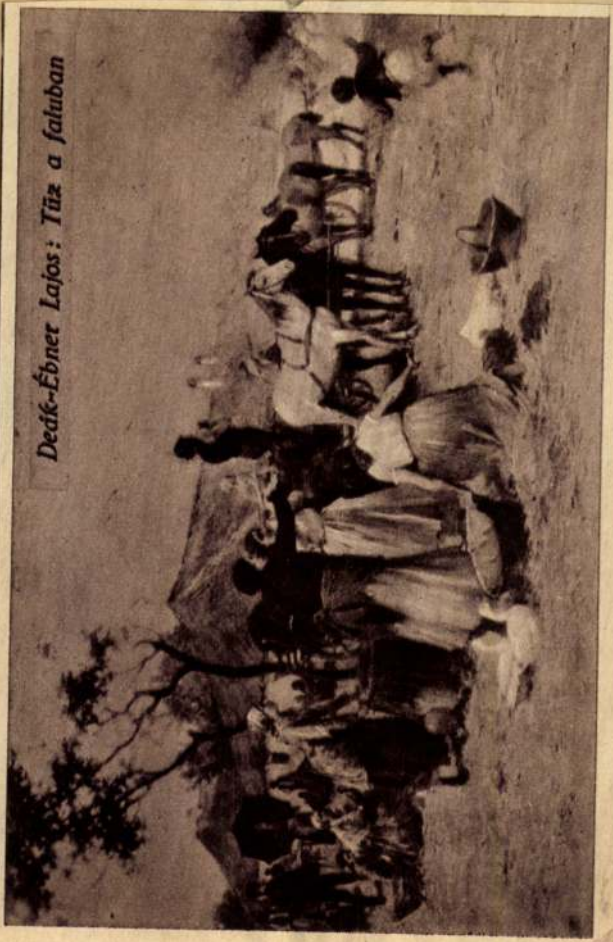

Deák-Ébner Lajos: Tűz a faluban

Deák Ébner Lajos

Meghalt Deák Ébner Lajos

A magyar festőművészetnek nagy gyásza van: nyolcvanhárom éves korában meghalt *Deák Ébner* Lajos festőművész, a Képzőművészeti Főiskola nyugalmazott professzora. *Deák Ébner* a francia naturalisták határa alatt tanulta meg az ecsetet kezelni, majd Szolnokon megismerkedett Pettenkoffennel, a magyar föld osztrák szerelmesével s az ő hatása alatt kezdte meg tanulmányait. Így indult el azután arra az útra, amely *Munkácsy* Mihály és *Paál* László mellé vitte. Ő volt az első plainair festőnk és egyben előkészítője a későbbi magyar impresszionisztikus irányzatoknak. Kétszer kapta meg a *Ráth*-díjat, a Képzőművészeti Társulat aranyérmét, majd a *Husvéti körmenet* című monumentális festményéért az *Ipolyi*-díjat. 1920-ban ment nyugdíjba, azóta visszavonultan dolgozgatott a Várbazár árkádja alatt levő kis műtermében. A kiváló festőművész temetése január 22-én, hétfőn délután fél 4 órakor lesz a kerepesi temető halottasházából.

Magyarság

1934. jan. 21.

Modern plak

XIX – X

DEÁK EBNER LAJOS / 1850 - 1934 / :

22. Folyópart átkelőkkel. - Olajf./vázl./, fa,méret 32 x 20 cm.Jelz.l.b."Ebner L."

23. A harmónia diadala. - Freskóvázlat,v. méret 151 x 80 cm. Jelz.nélk.

24. Mocsaras táj. - Olajf.,fa,méret 39 x 19.5 cm. Jelz.l.b."Ebner L."

25. Onarckép. - Tollrajz,p.méret 23.8 x 3o.7 cm. Jelz.l.j."Ebner Lajos".

26. Pihenő nő a kutyával. - Olajf.,v. méret 76 x 59 cm. Jelz.l.j. " L. Ébner".

27. Szolnoki vásár. - Olajf., d. méret 17.5 x 12 cm. Jelz.nélk.

Deák Ébner Lajos
Kom. 1939/40. szem. I.

Deák Ébner Lajos

Deák-Ébner Lajos festménye.

Deák-Ébner Lajos festménye.

LXXIX. t.

Deák-Ébner Lajos festménye.

Deák Ébner Lajos

Vásárrészlet c. festménye
repr.
Művészet 1914. 203. l.

LÖBL DÁVID ÉS FIA · BPEST N
ÖU. 26 · 1875

Deák Ebner Lajos

A KÉPZŐMŰVÉSZEK SEGÍTŐBIZOTTSÁGÁNAK
MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

VENUS SZÜLETÉSE. VÁZLAT. BRONZ
RÓNA JÓZSEF SZOBORMŰVE

A KÉPZŐMŰVÉSZEK
SEGÍTŐBIZOTTSÁGÁNAK
MŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSÁBÓL

SZÁZADOS FA
DEÁK-EBNER LAJOS
FESTMÉNYE

Művészet 1914. 398. l.

DEÁK-EBNER LAJOS: TÁJKÉP.

TEHENEKKEL.

Deák Ebner Lajos

Árverési Csarnok Andrássy-
aukciója Kat. / 182. l.

Cranach Lukas (1472—1553) után

22. **Luther Márton képmása.** Derékig ábrázolt, félig jobbra forduló alak, vörösgalléros fekete kabátban, fehér visszájú, barna prémmel szegett sárga köpenyben. Két keze könyöklőn nyugszik és könyvet tart. Sötétzöld háttér. Lent a jobbsarokban olvashatatlan jelzés. Vászon, 65×63.

Deák-Ebner Lajos

23. **Szolnoki részlet.** Baloldalt a Tisza, kikötött tutajjal. Jobboldalt homokos part, kezében korsót tartó női alakkal. A háttérben Szolnok külvárosa. Naplemente. Jelzés lent a balsarokban: Ebner L. Vászon, 34×49.

Deák-Ebner Lajos

24. **Szegény emberek.** Szegényes ház tornácán jobboldalt, a fal hosszában, négy öreg asszony ül. Köztük az egyik ajtóban magyar paraszt áll. Előtte háttal ábrázolt kisfiú és a padlásfeljáró lépcsőjéhez támaszkodva, öreg asszony. Baloldalt, a tornác korlátjánál, háromlábon rézüst és távolabb egy földön ülő paraszt. Jelzés lent baloldalt: Ebner L. Fa, 31×41.

Edlinger, Johann Georg

született 1741, meghalt 1819

25. **Az ital.** Félalakos kompozició. Baloldalt idős, borotváltarcú férfi ül szürke ruhában, ernyős, fekete sapkában. Jobbról szőke nő símul hozzá, zöld ruhában, vörös kendővel, baljával vörösboros üvegkancsót kínálva. Jobboldalt fedeles kőkorsó. Háttér barna fal. Vászon, 62×80. *(Illusztrálva a XXIV. táblán.)*

Casanova Francesco stílusában

14. **Lovascsata.** A két ellenséges csapat teljesen összezavarodva látható. Elől jobboldalt összeroskadt fehér ló és jajveszékelő lovasa. Mögötte, sötét pejlovon, ellenfele vágtat balfelé. Az egyik lovas a háttérből pisztollyal lő utána. A háttérben baloldalt sötét füstfelhő. Vászon, 29×35.

Casanova Francesco stílusában

15. **Lovascsata.** Az előtérben balfelé fordultan ábrázolt összeroskadt fehér ló és lovasa. Mögötte feketepáncélos lovas vágtat balfelé, kit pejlovon egy vöröskabátos pisztollyal üldöz. A háttérben harcoló tömegek. Sötét füstfelhők. Vászon, 28×38.

Casanova Francesco stílusában

16. **Lovascsata.** Az előtérben jobboldalt elesett pejló és lovasa, kire a középen látható három ellenséges lovas tör. A háttérben hadakozó csoportok és sötét füstfelhők. Vaszon, 29×35.

Casanova Francesco stílusában

17. **Lovascsata.** Az előtérben elesett tarka ló és lovasa, mögötte balfelé vágtató lovas fehér lovon, kire egy ugyancsak balfelé vágtató pejlovas harcos süti el a pisztolyát. A háttérben harcoló tömegek és füstfelhők. Vászon, 26×35.

Castello, Valerio (1625—1659)?

18. **Pluto elrabolja Proserpinát.** Két sötétbarna ló, szájából és orrából tüzet fújva, felhőkön lefelé haladó aranykocsit húz balfelé. A kocsiban a barna hajjal, szakállal és bajusszal ábrá-

Deák Ébner Lajos

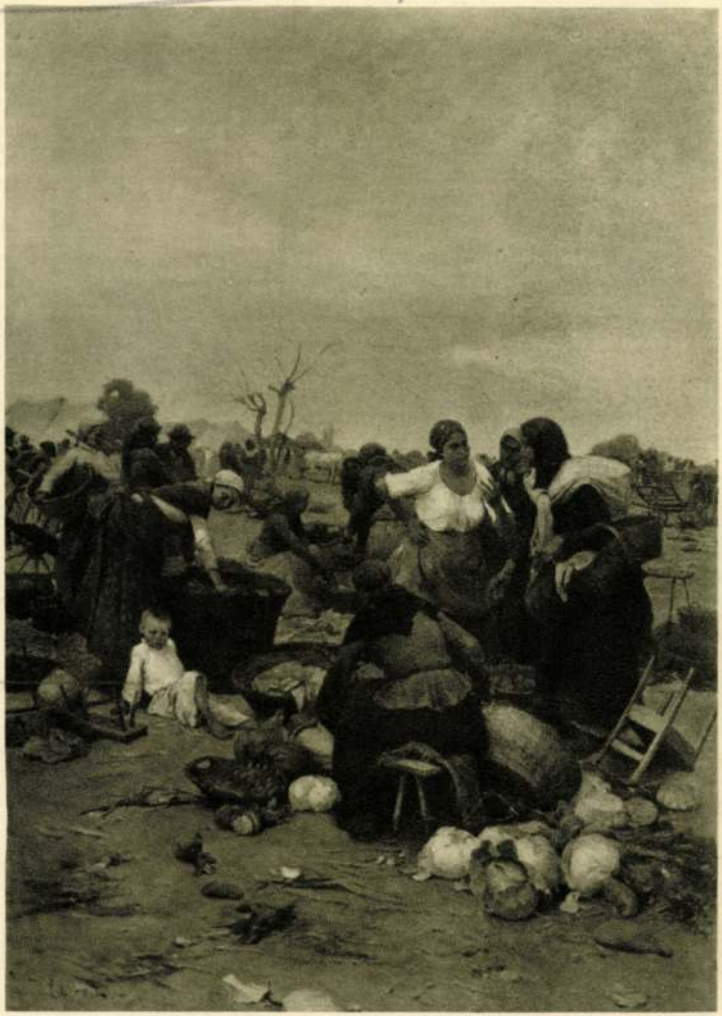

DEÁK ÉBNER LAJOS: KOFÁK A SZOLNOKI VÁSÁRON

Képzm. Társ. 1927/28 Téli kiáll. kat.

SZÁNTHÓ MÁRIA : AKT

Una Merkel hollywoodi új villája kertjében
(Foto: Metro)

Egy londoni garden party-divatbemutatón új divatú strucctoll-keppeket viseltek a manekenek

Itt a kényelmes mentőöv

INNEN-ONNAN

Nyári kirándulásra „szállítják" a londoni iskolásgyermekeket

KÉPEK A POSTATAKARÉKPÉNZTÁR ÁRVERÉSI CSARNOKÁNAK NYÁRI AUKCIÓJÁRÓL

Deák-Ebner Lajos: Enyelgés

Renau: Leányka báránnyal

Függetlenség képes mell. 1937. junius 13

Fotoriport az I. Nemzetközi Légi Mentőügyi bemutatóról

Légi szállításra készítik elő a sebesülteket

Munkában a vöröskeresztes ápolónők

Ejtőernyőn érkezik a mentőszekrény

szállít-

Elhelyezik a hordágyakat a betegszállító repülőgépbe

t, hátukon ejtő- a repülőgépbe

Leszállás után gázmaszk-próba következik

A mentőautón hozott sebesülteket kötözőhelyre szállítják

Deák Ébner Lajos

ired
z

Pétermagyarův

Verecke V. 101. l.

hirlapbizományos
KISKUNHALAS

Szolnoki piac. Deák Ébner Lajos festménye a Műcsarnok kiállításán

Lábnyomok a hóban

— Elbeszélés* —

Irta: **Csathó Kálmán**

Óva intem Önöket, mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim, hogy hitelt adjanak a rágalomnak, amely azt állítja, hogy a Csokonai Lillája Lévai Istvánné korában kárpótolta volna a költőt azért, amit Vajda Julis korában vétett ellene.

Ez a dolog most már teljesen tisztázva van: az irodalomtörténet kiderítette, hogy Csokonai Komáromban tartózkodott ugyan egypár hétig ezernyolcszázkettő farsangján, de Lillával ezalatt csak egyetlen egyszer találkozott. Ennek a találkozásnak az emlékét őrzi „A szépség ereje a bajnoki szíven" egy példánya, amelybe a költő sajátkezűleg írt pár ajánló sort Lillának.

Minthogy ilyen irott bizonyíték nincsen több találkozásról, az irodalomtörténet szerint világos, hogy többször nem is találkoztak. Az irodalomtörténetnek elvégre is joga van hozzá, hogy abból az elvből induljon ki, hogy ahol irodalom nem történt, ott nem történt semmi — és irodalom ennél az ajánlásnál több valóban nem történt ebben az időpontban Csokonai és Lillája között.

Az irodalomtörténet szerint Csokonai január legelején érkezett Komáromba és március huszadikán tért onnan vissza Pestre, majd haza Debrecenbe. Ezalatt megalkudott a Tavasz című Kleist-fordításának kiadására Weinmüller Bálint tipografusnak az özvegyével, írt egy pártfogást kérő instanciás-levelet gróf Széchényi Ferencnek, kapott tőle választ, írt neki újból, majd írt a grófnénak is. Ennyi irodalom történt Csokonaival két és fél hónap alatt Komáromban.

Hogy más egyéb történt-e, azt az irodalomtörténet nem kutatja s ha irodalomtörténetíró volnék, valószínűleg én sem kutatnám. Minthogy azonban nekem az a mesterség jutott részül, hogy hézagos adatok kö-

* Mutatvány Csathó Kálmán új elbeszélés-kötetéből, amely a Petőfi-Társaság jubiláris könyvsorozatában január elején jelenik meg.

Uj Idők
1926. II. félév

zött is megtaláljam a kapcsolatot és irodalmat próbáljak csinálni abból, ami az irodalmon kívül történt, alaposan utánajártam a dolognak és sikerült kiderítenem, hogy mit is csinált hát tíz hétig Csokonai Vitéz Mihály azon kívül, hogy egypár levelet kapott és írt és hogy megalkudott a könyvnyomtatóval.

Mert pletyka, amint említettem, volt már erről s ennek a mibenlétét próbáltam kideríteni, aminek során meggyőződtem róla, hogy mégis az irodalomtörténetnek van igaza és most már hónál is tisztábban ragyog előttem úgy a Lilla, mint a Csokonai Vitéz erkölcse.

Az egész pletykát Édes Istvánné találta ki és terjesztette. A gyanú bolháját is ő eresztette a város fülébe, aljas merénylete azonban megtört a rágalmazottak ártatlanságán, továbbá a Vajdáné, a Lilla anyja és Bédi Jánosné, nemes Fábián Juliánna, a kitűnő költőnő és főkötővarrónő, egyébként városi szenátor és csizmadiamester felesége erélyén és buzgóságán. Lévai asszonyom erényét ők mosták tisztára a gyanú szennyétől, mire aztán azontúl a gonoszlelkű rágalmazótól, Édesnétől fordult el minden tisztességes ember, amit meg is érdemelt.

Hiszen valóban ő rontotta el a költőnek a Lillával való dolgát is annakidején. Felhívta a Vajdáék figyelmét a Mihály és a leányuk közt szövődő szerelemre csak azért, hogy Bédinét, aki ezt a dolgot pártolta, háttérbe szoríthassa és megvádolhassa. Általában minden ilyen gonoszságot azért cselekedett, hogy Bédinét kisebbítse, mert féltette tőle az urát és mert írigy volt rá egyébként is. Vajdáék meg is hidegedtek akkoriban Bédiné iránt s leányukat elvonván az ő befolyása alól, elrágalmazták előtte Mihályt s nagy hirtelen hozzáadták a már nem egészen ifjú, de annál jobbmódú Lévai Istvánhoz.

Harmadik évfordulója közeledett már ennek az esetnek, mikor Csokonai, aki akkor a Balaton környékére bujdosott csalódásával és a Tihanyi echonak panaszolgatta magános árva szíve jajjait, egyszerre csak váratlanul ismét felbukkant Komáromban.

Elsőnek Ferberné asszonyom látta meg a Kajtor-utcán, éppen mikor behajtatott szekerével a Lakyék udvarára. Futott is a jó Tercsi asszony a hírrel tüstént Szarkánéhoz, elujságolván azt útközben fűnekfának, úgyhogy mire Lakyné asszonyom átszalasztotta a hetest az urához a szolgabírói hivatalba, tudtuladandó a Mihály megérkezését, Laky uram már akkor értesülve volt arról pontosan, pedig a hetes sem késlekedett és nem is laktak messze a vármegyeháztól.

A költő megérkezése nagyon különböző érzelmeket keltett városszerte. A férfiak mulatós része örült, mert a Mihály társasága vidám estékre nyitott kilátást, de tudós professzorok a kollégiumban gyanakodva fogadták, mert féltették a rossz példától tanítványaikat. Az asszonyok nagy többsége attól ijedt meg, hogy Mihály korhelykedésre fogja csábítani férjüket, voltak azonban, akik ezzel nem gondoltak és csak az járt eszükben, milyen pompás mulattató az a ragyás fiatalember mindennemű társaságban és milyen vídámmá tudja tenni a társalkodást mindenfajta disznótorokon, névnapokon és keresztelői lakomákon.

Ebből is kitetszik, hogy csupán világi vonatkozásában ítélték meg Mihályt s nem volt senki, aki Mihálynak a költészetével is törődött volna, hanemha az egyetlen Bédi asszonyom, ki is azonban szintén nem annyira a Mihály, mint inkább saját verseire gondolt, hogy az ujabban gyártottakat majd fel fogja Csokonainak olvasni.

Sokan voltak ellenben, akiknek a költőről azonnal Lévai Istvánné jutott az eszükbe s délután már azzal édesítgették egymás kávéját, hogy találgatták: fel fogja-e keresni Csokonai Lévaiékat Almáson, avagy nem?

— No bizony! — szólott Szarkáné asszonyom. — Már hogy mehetne oda hozzájuk. Lévai uram talán be sem eresztené, vagy ha igen, éppen csak azért, hogy ne az utcán üsse agyon, amiért a felesége után mert járni . . .

Ferberné nevetett:

— Ugyan már! — mondta. — Már miért bántaná Csokonait Lévai uram, mikor egész Komárom megyében ő az egyetlen, aki azt se tudja, hogy az ő felesége volt ama Lilla, akit ez a vagabundus poéta szemérmetlen dalaiban kipellengérezett. Hiszen talán el se vette volna!

Édesné a fejét rázta:

— Tudja ezt Lévai uram igen jól! Sőt azt is tudja, hogy Juli odaigérte már a kezét Csokonainak. Ő maga mondta el nekem még vőlegény korában.

Ez igaz is volt, annyi módosítással, hogy az utolsó mondatnak a valósághoz híven így kellett volna hangzani: „Én magam mondtam el neki vőlegény korában!"

Szarkáné diadallal fordult Ferbernéhez.

— Na látod! Mondtam úgy-e, hogy nem mehet oda!

Mire ismét Édesné vette fel a szót ilyenformán:

— Jaj, édes lelkem! Minek is menne oda! Majd talál arra Juli alkalmat, hogy bejőjjön Almásról; fogadom, a Bédiné postája ott van már nála azóta valamely főkötővel, amelybe titkos kis levelet varrt s Juli azóta éppen úgy tudja, hogy Mihály megérkezett, akár jómagunk.

— Ne mondd már! — szörnyülködött Felberné. — Főkötőben küldi neki a levelet?

Édesné bólintott.

— Abban hát! De most az egyszer vigyázzon magára, mert ha észreveszek valamit, nem fogom kímélni se őt, se Julit. Olyan derék, becsületes, szép embert, mint Lévai uram, nem lehet egykönnyen nevetségessé tenni.

A másik asszony, aki szintén erősen elhatározta, hogy résen lesz, Vajdáné volt, Julinak az anyja. Ő azonban nem beszélt róla senkivel, még Vajda urammal se, mert mások előtt még a hűtlenség gondolatát sem engedte közelérni a leányához; elég baj volt neki, hogy ő maga gyanakodott.

Hiábavaló volt azonban minden készülődés egyelőre, mert eltelt egy hét is, anélkül, hogy akár Lévainé bejött volna a városba, akár Csokonai kiment volna belőle. Világos volt tehát, hogy nem találkoztak s a gyanakodók ébersége és érdeklődése lankadni kezdett.

Mihálynak különben minden percéről tudtak. Az ő életében nem volt semmi rejtegetni való. Rendesen délig aludt, délután a Csóka nevű kávéházban ült, estefelé ellátogatott vagy Bédiékhez, vagy valamely más ismerős házhoz, este pedig, ha nem volt vacsorára hivatalos, vagy a Janicsári-pincében borozgatott éjfélig, vagy otthon dolgozott hajnalig mécsvilág mellett.

Közben mindössze annyi történt, hogy Lévai uram bennjárt az ipánál Komáromban és többféle csomagokat küldött haza a feleségének az igásszekérrel, amelyet főképpen egynémely, a gazdaságban szükséges bognár munkák hazaszállítása végett rendelt be Dunaalmásról. Az igáskocsi sötét hajnalban indult el a Vajdáék udvaráról s Vajdáné csak később tudta meg, hogy a csomagok közt, amiket Lévai hazaküldött, egy új főkötő is volt Bédinétől. Haragudott is a

Mai számunkhoz mellékeltük az új Világlexikon egy mélynyomású műmellékletét

Az angolkertész álma

Dechandt Antal kiállítása

Aknai Tamás

ÚM 2002/10

Regényes történések sűrűsödtek korábbi műveiben. Ezek lételméleti értékű megfontolásokat hangsúlyoztak, a keletkezés és elmúlás láncolataiban létrejövő formák jelképes értékeinek kifejtésére törtek. Fehérváron különös című, különös szerkezetű faszobrokat és festményeket láttunk, amelyekről már bajos volna csak azt állítani, hogy a természet közelségében születtek, azért természetesen kapcsolatban vannak azzal a renddel, amely az élővilágot jellemezheti. Valóban megváltozott valamelyest az utóbbi három évben *Dechandt* szemlélete, és ezért szobrászati gyakorlata is. A szemlélet változásáról szólva: szobrai a fehérvári kiállításon egyszerre idézik a vegetáció végtelen formagazdagságának értékmentességét, az egyszerűbb emberi eszközhasználat emlékeit és a kultúra ösztönzéseit. A természet értékmentességéből aztán az ember válogat, és lám, kiderül, hogy a szín, formaegyensúly, szerkezet dolgában alig tárható fel e közegen kívül tökéletesebb, még a high-tech fogásai is visszavezethetőnek tetszenek erre.

A kiindulópontként tételezett „természeti képben" lévő, esztétikai természetű adottságokat Dechandt új munkái valóban teljességükben értékelik, amennyiben nemcsak a rendezett, hanem a rendezetlen, kaotikus jelenségeket is mérlegelik. A szobrász a szerkesztés és építés denaturált, szinte konstruktív építészeti módszereit használja. Dechandt munkáiban sohasem csak magában tételeződött a „forma". Jelentése és fizikai megjelenése hivatva volt felidézni azt a kört, ami a természet újrateremtődésének és az ember alkalmi fürkészéseinek kapcsolatából rajzolódik ki. Az egyik 2001-ben készült szobor címe *Az angolkertész álma*. Eszerint nemcsak kortárs élmények, hanem a kultúra történetének korábbi alakzatai is befolyásolják, és érdemes talán e korai ösztönzéseknek Alexander Pope természetről szóló poémáinak felidézésével is nyomába szegődni. A természet „sarutlan lábbal" lépett a kiállítóterembe, amikor Dechandt szobrait befogadta. Hogy lássuk, vannak-e, lehetnek-e szemléleti vagy más párhuzamosságok a romantikát megelőző kultúrtörténeti korszakban a jelenkor eme látszólag minden körmönfontságot mellőző művészetével, és hogy valóságos jelentése van-e az esetlegesen felfedezhető azonosságoknak.

A „természetes bizonyosságokról" szólhatott a kritika Dechandt Antalnak a Pécsi Galériában, 1995 novemberében rendezett kiállítása ürügyén, amikor megállapítható volt, hogy annyi minden más mellett, mintha a „felfedezés" fogalma is jelentésváltozáson ment volna át az utóbbi évtizedben. Mintha megkopott volna a „felfedezéseknek" a mondanivalója, amikor a kultúra összefüggéseiben hozzuk szóba. Mintha kizárólag a természet- és műszaki tudományok számára termett funkció fogalmazódna csak meg bennük, mintha a rejtőzködésnek, a keresésnek, a véletleneknek a műveltségben már nem ezen a teremtő aktivitást feltételező szelepen át kellene eredményre jutnia. A művészet(történet)i felfedezés és felfedező szerepét hangsúlyozza most a fehérvári kiállítás is. Mire talált rá Dechandt, és mire találtunk mi rá munkáiban? Hátterükben ezúttal is távolról ható természettanulmányok sorakoznak. Fotók füvekről, ágakról, kövekről és vizekről. Számos nagyméretű, majdhogynem elkínzottnak tetsző fekete-szürke-fehér olajfestmény (*Mikrotörténések, Tájfaktúrák*, 1994-1998), melyeknek kiindulópontja valamely természetben meghatározható formai helyzet. A nyolcvanas évek végén kezdte létrehozni talált fatönkökből, ágakból szerkesztett szobrait, melyeknek letisztult, legfrissebb „mutációi" a fehérvári kiállítás darabjai.

A mai szobrok már nem őrizik a korai munkák „vadságát". Csupán egy elvéko-

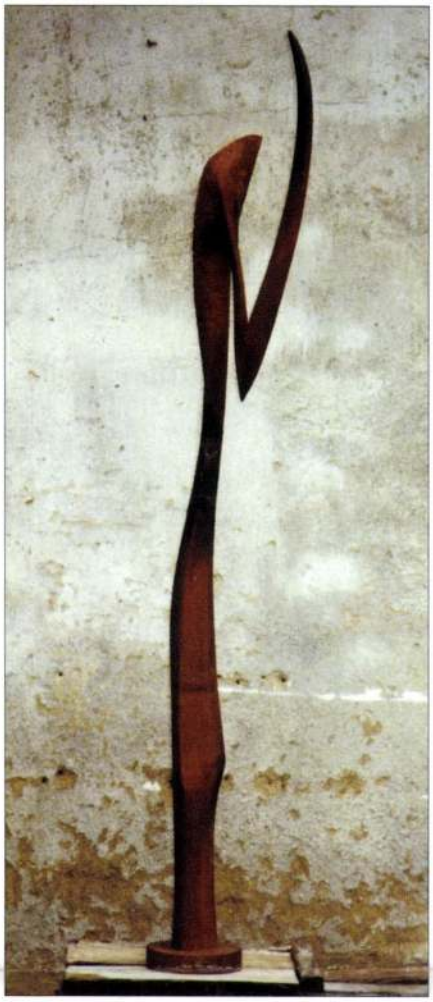

Dechandt Antal: Kaszások rendje I. (2001)
30x30x195 cm, festett fa

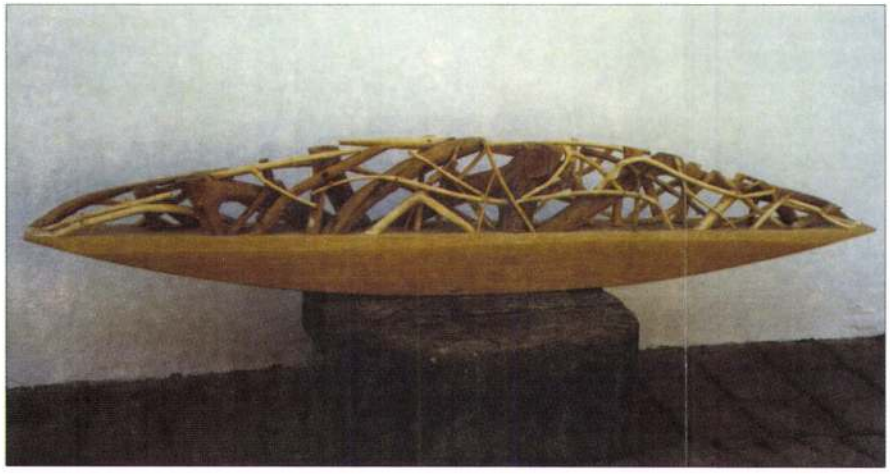

Dechandt Antal: Az angolkertész álma (2000)
35x15x140 cm, fa,

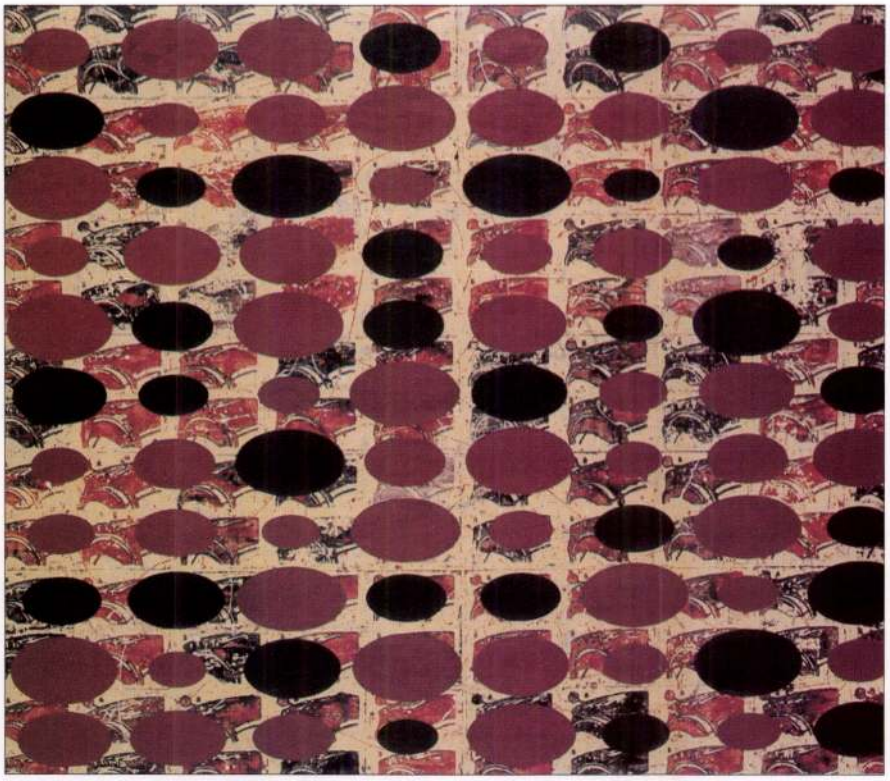

Mulasics László:Változó mennyiségek (2001)
olaj, vászon, enkausztika, 200x250 cm

Érdekes és fontos kiállítást tekinthettünk meg augusztusban Kiscellben, a templomrom kiállítóban, melynek szomorú aktualitást adott a művész tragikus hirtelenséggel bekövetkezett halála. Az anyag emellett művészettörténeti jelentőséggel is bír, hisz a modern festészet új reneszánszának bemutatása több szempontból is fontos és tanulságos. Egyrészt differenciáltabbá teszi a nyolcvanas évek újfestészetéről kialakított képünket, ugyanis a new wave stílusban is többféle ábrázolásmód jelentkezett szinte egy időben. Voltak művészek, akiknél az expresszionizmus, másoknál az impresszionizmus, illetve az eklektika, megint másoknál az archaikus építészeti formákat idéző geometrikus motívumok, esetleg a graffiti firkák voltak a meghatározók. A tárlat plasztikusan szemlélteti Mulasics archaikus levegőjű, történelmet idéző geometrizáló stílusát, miközben nyomon követi egy következetes művészpálya fontosabb állomásait.

(Fővárosi Képtár – Kiscelli Múzeum, Templomtér, VII. 11–VIII. 25. Várfok Galéria, IX. 26–X. 26.)

Rábai Ridovics Ferenc

festőművész emlékkiállítása

2002. OKTÓBER 10–NOVEMBER 1.

Ráday GALÉRIA

1092 Budapest,
Ráday utca 8.
Tel.: 218 09 36
www.raday-galeria.hu
e-mail:
info@raday-galeria.hu
Nyitva:
Hétfőtől-péntekig
10-18 óráig. Szombatom:
10-13 óráig,
Vasárnap: zárva

VirtuArtNet

www.virtuartnet.hu

Kortárs művészeti galéria az interneten

VERTEL ANDREA KIÁLLÍTÁSA, KOKSZ – SZATIRIKUS KÉPZŐMŰVÉSZETI SZAKOSZTÁLY KIÁLLÍTÁSA, POLGÁR CSABA KÉPEI, HAJDIK ANTAL KIÁLLÍTÁSA, BUKTA NORBERT KÉPEI, HORVÁTH FERENC EMLÉKKIÁLLÍTÁSA, DRÉGELY LÁSZLÓ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA I–II., MÉSZÁROS MIHÁLY SZOBRAI, NÉMETH MIKLÓS KÉPEI, „VARIÁCIÓK LEMEZRE" – ORSZÁGOS PÁLYÁZAT KIÁLLÍTÁSA

100-nál több művész 1500-nál több alkotásából válogathat: festmények, grafikák, szobrok, érmék, kerámiák, ékszerek, üvegből, zománcból és textilből készült műtárgyak állandóan változó és bővülő kínálata

Iroda és bemutatóterem: 1025 Bp., Törökvész út 36/c.
Bejelentkezés: 200-53-57 vagy 06-20-911-74-75 e-mail: gabor@virtuartnet.hu

Vásároljon az internetről – Nyitva 24 órán keresztül!

NAGYHÁZI GALÉRIA és AUKCIÓSHÁZ

Ahova mindenkor érdemes betérni!

Jegyezze fel árveréseink időpontját:

- október 8-án: 19. és 20. századi festmények
- október 9-én: szőnyeg, néprajz és műtárgy
- november 26-án: régi mesterek, 19. századi festmények
- november 27-én: 20. századi festmények
- november 28-án: bútor és műtárgy
- december 14-én: ezüst, ékszer

1055 Budapest, Balaton utca 8. • Telefon: 475-6000, 475-2090
Fax: 475-6005 • www.nagyhazi.hu • E-mail: nag@nagyhazi.hu
1054 Budapest, Kálmán Imre utca 15. • Telefon/Fax: 312-1277

MEO ART FAIR 2002

Kortárs Művészeti Vásár

2002 november 28. – dec. 1.

helyszín: MEO-Kortárs Művészeti Gyűjtemény

A két rendezvény kedvezményes közös jeggyel is látogatható.

Antik Enteriőr 2002
IX. Magyarországi Régiségkiállítás és Vásár
Műcsarnok
2002. november 28.–december 1.

1047 Budapest, (Újpest) József A. u. 4–6.
tel: 272 0876
fax: 272 0877
e-mail: info@meo.org.hu
www.meo.org.hu

Deák Ébner Lajos

1902

Lyka művtört. II.

308-l.

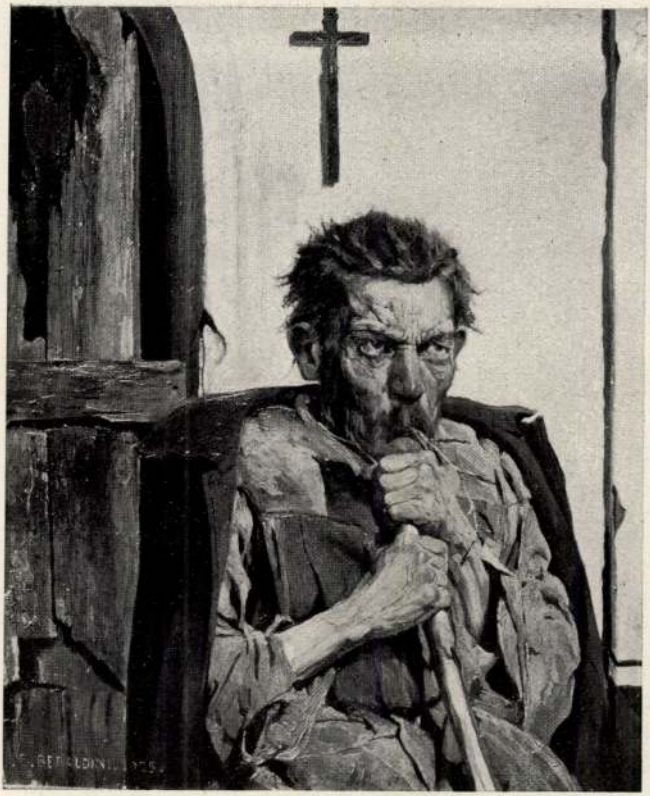

Ettore Beraldini: *Tempesta.*

Képek jegyzéke

1. *Öregasszony. Olf. Fkp.*
2. *Fifine 1874. Olf. Szm.*
3. *Fiúfej. 1876. Olf. Kpt.*
4. *Temető. 1875. Olf. Kpt.*
5. *Sziklás táj. Olf. Kpt.*
6. *Vázlat a nászmenethez. Olf. Kpt.*
7. *Kofák. Tanulmány. Olf. Kapt.*
8. *Tájkép. Olf. Kpt.*
9. *Mocsaras táj. Olf. Kpt.*
10. *Hazatérő aratók. Olf. Szm.*
11. *Nő kosárral, Ceruzarajz. (Tanulmány). Kpt.*
12. *Kaszás férfi. Ceruzarajz. (Tanulmány.) Kpt.*
13. *Női alak. Ceruzarajz. (Tanulmány.) Kpt.*
14. *Lehajló nő. Ceruzarajz. (Tanulmány.) Kpt.*
15. *Hazatérő aratók. Ceruzavázlat. Kpt.*
16. *Önarckép. Olf. Kapt.*
17. *Folyópart. Olf. Kpt.*
18. *Húsvéti körmenet. Olf. Szm.*
19. *Vásári jelenet. Olf. Szm.*
20. *Szénakazlak. Olf. Szm. Letét.*
21. *Tájkép. Olf. Szm. Letét.*
22. *Zalaegerszegi táj. Olf. Szm. Letét.*
23. *Mályvák útja. Olf. Kpt.*
24. *Freskóterv. Guache. Fkp.*
25. *Ülő nő. Ceruzavázlat. Fpt.*
26. *Ruhatanulmány. Ceruzavázlat Fpt.*
27. *Lábtanulmányok. Kréta. Fpt.*
28. *Női akt. Ceruza. Fpt.*
29. *Pásztorleány. Ceruza. Fpt.*

TÁRLATVEZETÉSEK

a kiállításon

minden vasárnap d. e. 11 órakor

*

KÉPZŐMŰVÉSZETI ELŐADÁSOK

a kiállítóhelyiségben vetített képekkel

Minden szerdán d. u. 6 órakor:

SZOVJETÚNIÓ ÉS MŰVÉSZETE

Minden pénteken d. u. 6 órakor:

MAGYAR ÉS EURÓPAI MŰVÉSZET

Belépés díjtalan.

Felelős kiadó: L. Vida Katalin
562.50 Hungária Budapest, V., Bajcsy-Zsilinszky-út 34.
Felelős vezető: Daka István

Deák Ébner Lajos

FŐVÁROSI NÉPMŰVELÉSI KÖZPONT

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁSAI

VII., RÁKÓCZI-ÚT 30., FÉLEMELET

XLV.

DEÁK ÉBNER LAJOS

FESTŐMŰVÉSZ EMLÉKKIÁLLÍTÁSA

1950. MÁRCIUS 4-TŐL 26-IG

MEGTEKINTHETŐ 10—2-IG ÉS 3-TÓL 5 ÓRÁIG

VASÁRNAP 9-TŐL 2 ÓRÁIG.

Végrendelkezett a vidéki városokban

A katalógus díjtalan

DEÁK ÉBNER LAJOS (1850—1934)

Bár művészi teljesítménye egyenetlen, tele szakadásokkal, megtörésekkel, elvfeladással, munkássága mégis tiszteletreméltó helyet foglal el a magyar nemzeti festészet történetében. Egyre erősödő szembaja miatt a századfordulótól kezdve művei hanyatló tendenciát mutatnak. Művészi fejlődését megakasztotta az a körülmény is, hogy az 1900-as évek erősödő osztályharca idején visszavonult. Szándéka szerint a dolgozó nép életének festője volt, a látottakat valóságos módon tolmácsolja, mégis amikor a haladás a nép melletti kemény kiállást követelte, nem felelt meg ennek a feladatnak, művészete sablonossá merevedett, a tartalom unalomba fulladt.

100 évvel ezelőtt született Budapesten. Festői készsége hamarosan megmutatkozott, testvéreit is rajzra oktatta. Legkorábbi rajzain a vonalvezetés biztonsága, technikai ügyesség mellett fellelhető az életet eleven szemmel figyelő művész. 1868-ban már Münchenben tanult az akadémikus Kaulbachnál, majd Straehubernél. Az akadémia szelleme azonban nem elégítette ki, rajztudása megalapozása után nem látta több értelmét a természetellenes, színpadias szemléletnek, azért 1871-ben saját műtermet létesített. Művészete egyre inkább a valóságfestés irányába haladt, ennek kifejlesztése érdekében Franciaországba, a barbizoni művésztelepre költözött.

Barbizonban ezidőben két kiváló magyar festő is tartózkodott, Munkácsy Mihály és Paál László. Mindkettőt a realista iskola vonzotta ide. Nagyjából minden francia realista kapcsolatban volt ezzel a hellyel: itt élt Millet, a parasztság festője, a tájképfestők egész serege s Courbet nagyszabású realizmusa épúgy visszhangra talált itt, akárcsak Corot elragadó, természeti hangulatképei. Deák Ébner kezdetben Paál, majd Millet és Munkácsy hatása alá került. Ez a találkozás kiszélesítette művészi látókörét, festészete zamatosabb lett, színezése elmélyült, akadémiai kiagyalt helyzetek és jelenetek helyett az életet tanulmányozta. Kezdetben főleg arcképeket festett. Ezek közül kiemelkedik a Munkácsy művészetére emlékeztető *Fifine* és az *Öregasszony*. Munkácsy hatását mutatják külföldre került életképei is, amelyek azonban emberi igazságukban messze elmaradnak arcképei mögött. Munkácsy hatása hamarosan inkább csak a nép iránti fokozódó érdeklődés, az emberábrázolás mélységeiben nyilvánul meg: megjelenítési módja Bastian Lepage-re és Jules Bretonra utal. Ez a két francia művész a megvilágítás problémáját nem öncélúan fogta fel, hanem arra törekedtek, hogy a képek hitelességét a természetes megvilágítás keresésével fokozzák. Ennek a hatásnak köszönhető, hogy Szinyeit kivéve először Deák Ébner képein jelentkezik a megvilágítással való pontos napszakmeghatározás.

Művészi fejlődését Szolnokon történt látogatása segíti tovább. Szolnokon ezidőben az osztrák Pettenkofen a legjelentősebb mester, aki a német és francia iskola eredményeit összeegyeztetve kötetlen, derűs realizmust alakít ki. Deák Ébnert megragadta Pettenkofen művészete, amely az életet állandóan mozgásban, egyszerűen és közvetlenül tükrözte. Ettől kezdve sok időt töltött a piacon, folyton rajzolt s télen műtermében dolgozta föl megfigyeléseit. Nagyszabású kompozíciók foglalkoztatták, de alig tudott egyet-kettőt megvalósítani. Nehéz viszonyain csak rögtöni eladással tudott segíteni. Ezért gyakran kisméretű képeket festett s a tetszőbbeket meg is ismételte. „A nagy dolgok még mindig a műteremben hevernek . . . a legjobb akarattal sem vállalkozhatom másra, mint olyan dolgok elkészítésére, amik rögtön elkelnek" — írta Aggházy Gyula festőtársának. Ezekben a sorokban jól megvilágosodik a kapitalizmusban élő becsületes művészek nyomorúságos helyzete, akik puszta létezésükért naponta megalkudni kénytelenek.

Időnként jobban ment a sora, ekkor festette két legismertebb kompozícióját. Az első, a *Hazatérő aratók* hősies beállítása folytán Munkácsyra emlékeztet, előadásmódja azonban derűs, igen gazdag színekben és apró festői részletekben. Az alkony hangulata kellemesen megtelik vidámsággal és a távolban elhaló énekkel. Másik nagy képe a *Húsvéti körmenet*, a falusi emberek törődött, szenvedésteli világát örökíti meg. Mély részvét, emberszeretet vezeti ecsetjét, szépítés nélkül bemutatja a falusi viszonyokat az alázatos földmunkástól a dölyfös nagygazdáig. A terjeszkedő alkonyi szürkeség meleg, tompa összhangba fogja össze a színeket. Kiemelkedő nagyszabású képe a *Vásári baleset*, amely külföldön van. Ez a mű igen sok vonásában Rjepinre, a nagy orosz festőre emlékeztet.

Kisebbméretű képei között sok gyöngyszem akad. Ezek főleg vásári jelenetek, tájképek figurákkal. Effajta műveiben adja Deák Ébner művészete teljét. Nem népies életképek, népszínműjelenetek ezek, hanem közvetlen élményen alapuló realista alkotások. Magyar kortársaival szemben nem alkot előre kigondolt novellisztikus helyzeteket, önkényesen elképzelt témához való szerepeket, hanem mindig a megfigyelésből fejleszti ki mondanivalóját. Ez a magatartása teszi őt haladó mesterré. Az ember természetesen jelenik meg nála, a tájjal elválaszthatatlan egységben, nem pedig a mesterkélt kulisszák közé állítva. Nem cifrázza a nyomort, de nem is hazudja költőivé; mindig pontos, lelkiismeretes az, amit mond. Művészetét higgadt mérlegelés irányítja s bölcs belátása állította őt a haladás oldalára.

1887-ben hazahívták Párizsból s a női rajziskola igazgatója lett. A hazai viszonyok, a maradi, feudális szellem az érzékeny művészt egyre inkább befolyásolták, félénk, visszahúzódó lénye óvakodott a komplikációktól, a botrányoktól, mondanivalója ezért egyre bátortalanabb lett, művészete a külsőségek megragadására korlátozódott. Nagyszabású falfestői feladatokat is kapott, amelyek megbolygatták beidegzett művészi felfogását, jelképesen kellett beszélnie, idealizálni. Kínos precizitással, de unottan oldotta meg a feladatait. Ez a módszer azonban nem segített, művészete a gyors hanyatlás útjára lépett.

Mintegy huszonöt év volt valóban termékeny életéből. Ezekből a művekből mutat be néhányat ez a kiállítás, melyen, hogy a művész módszerét szemléletesebben ismertessük meg, a vázlatait is kiállítottuk. Úgy hisszük, hogy ezzel a módszerrel közelebb hoztuk ezt a méltatlanul lekicsinyelt művészt a dolgozókhoz és a főiskolai ifjúsághoz.

Végvári Lajos

Deák Ébner Lajos

által

a

Thieme-Becker

VIII. 494-495. l.

(Lyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Deák Ébner Lajós

Elárott vásár

Ciupe Cat

Kehelykiáll. lajstrom VIII. 32.

Deák Ébner Lajos

L.

Szépmüvészet
1943.232 L

III.

Az esztergomi Keresztény Múzeum gobelinjei.

1.

Krisztus a kereszttán. (1. kép.)

Tournai, XV. sz. utolsó negyede.
Gyapjú. Mérete: 240×170 cm.

Kiss Béla és Jenő budapesti iparművészek, kellő gonddal, 1928-ban restaurálták.

A tömör, aránylag sok alakos kompozíciót a közepen elhelyezett keresztfa szimmetrikusan osztja ketté. A jobb- és baloldali csoportot 4—4, kissé diagonálisan

Nagyváradon maradt a gyüjtemény 1918-ig s mikor a román megszállás veszélye fenyegetően közeledett, Csernoch János prímás, hivatkozva Ipolyi végrendeletbeli kikötésére, kérte a gyüjtemény kiadását az esztergomi Keresztény Múzeum számára. Gróf Széchenyi Miklós váradi püspök és Fraknói Vilmos a végrendelet végrehajtója, ellenvetés nélkül elismerték az esztergomi múzeum igényjogát. Lovászy Márton, akkori kultuszminiszter megbízta Gerevich Tibor egyetemi tanárt a gyüjtemény átvételével és Esztergomba szállításával. Gerevich Nagyváradon átvette a gyüjteményt, Budapestre hozta és ideiglenesen a Nemzeti Múzeumba helyezte el. A tanácsköztársaság bukása után a románok vissza akarták szállítani a gyűjteményt, de Csernoch János prímás közbenjárására, az entente katonai missziója megakadályozta a gyüjtemény elhurcolását. Gerevich Tibor egyetemi tanár és Egry Aurél dr. maradandó érdeme, hogy a Jóvátételi Bizottságnál sikeresen megvédték Esztergom jogait és hogy ma az esztergomi Keresztény Múzeum jogos tulajdona

Deák Ebner Sapa

wéd

Lechbrt István I.

Kaus Lech

Kis kápolnak me-
darkon falképeinek
egy vésze

Deák Ebner Lajós

vöd

Lechképer

ó Ede. pieta.

Deák Ebner Lajos

Visnik a menyasszonyt
c. képe repr.

Képes Krónika
1934. 99. l.

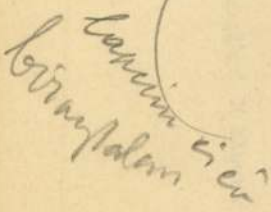

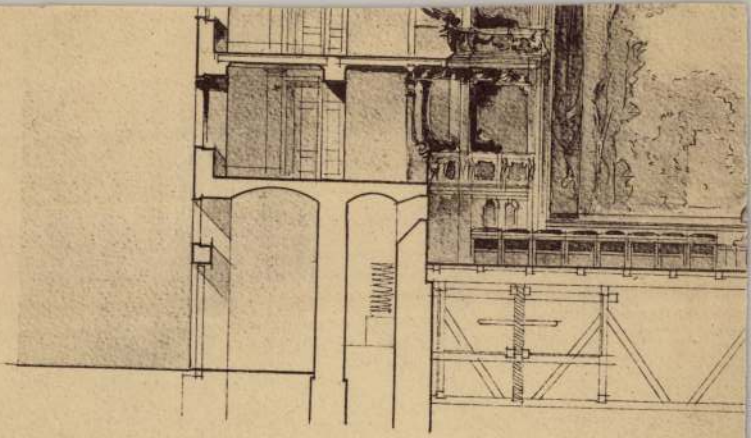

Fénynyomat ***Divald*** K. budapesti műintézetéből.

Kereszt

Deák Ebner Lajos

199. Deák Ebner Lajos: Zöldséges kert.

Műcsarnok 1902. tav. Kiáll. Kat.

223. Kacziány Ödön: Dolorem aeternam.

Deák Ébner Lajos, festő

Szerepelt az 1926-os pécsi tárlaton.

— : A pécsi képzőmű vénet kiszükre (8)

861-864.

JELENKOR, Pécs 1971. szeptember

XIV/9.

Deák Ébner

"Vásáron" c. képe mellett, Arany János:
"Lacikonyha" c. verse, szerepel azon a kiállításon, melyet Bényi László festőművész rendezett Hódmezővásárhelyen, a Kulturpalotában "Az Alföld képekben és versben"cimmel.

Irodalmi Ujság, Bp. 1952. márc. 13.
III. évf. 6. sz. 8. lap.

Deák Ebner Lajos

123. Deák-Ebner Lajos: Cserép-vásár.

Műcsarnok 1906/7 -téli
nemzetk. kiáll.

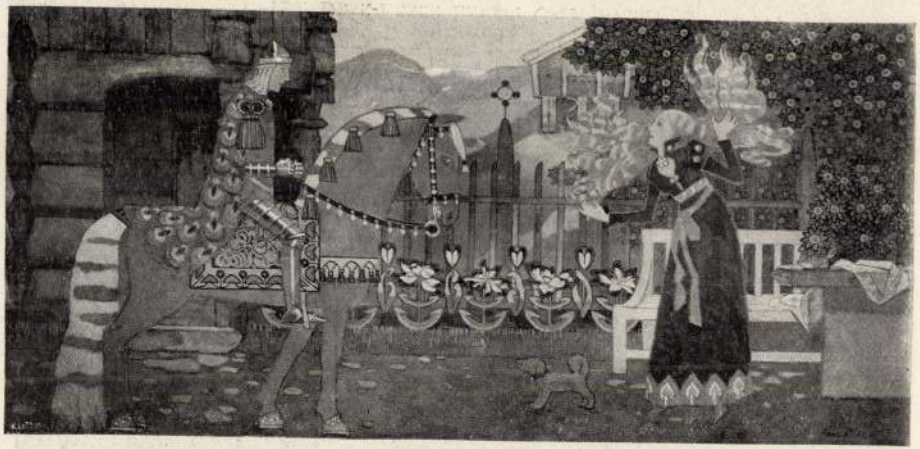

575. Munthe Gerhard: A leány és a kérő.

Szőnyegek 55
Bútorok és egyéb berendezési tárgyak 59
Vegyesek 63
Jegyzetek 68
Illusztrációk
Könyvek (Külön mellékleten.)

Deák Ébner Lajos

Női Szemlemány-fej.

Árverési Közlöny

1928 febr (41. sz)

TOROK

asztékban

ula

edőnél

27-29

28

DEÁK Ébner L.

XLII. 29.

L. Kovásznai Viktória:

Deák-Ébner Lajos: Hajóvontatók

(A hónap műtárgya a Nemzeti Galériában

Népszabadság, 1987. jan. 29. 7. lap

M

the illusion of musicalness they created. In 1935 he had again an exhibition in the Tamás Gallery.

Kádár worked at his paintings celebrating the joy and beauty of life struggling with financial difficulties almost all along his life. Since the late 1930s he had also other problems. In 1937 there was a notorious exhibition in Munich of works brandmarked as *Entartete Kunst*—degenerated art where his paintings were also put on the pillory. From then on he was slighted not only because of his pictures painted with the stylistic marks of the avantgarde but also because of his origin. Although the representatives of official Hungarian art policy were more tolerant than the ideologists of Germany at the time, Kádár began to fear possible political restrictions.

Despite the unfavourable conditions he continued to work without respite; since the second half of the 1930s he had been painting more splendid *interiors* and *still-lifes;* in the former he included also human figures, chiefly *young women with beautiful bodies*. Every detail of the space around them was adjusted to their figures: these works were the new triumphs of eye-delight.

He had to bear the saddest trials in the summer of 1944 when, with his wife and two daughters, he was torced to move to an accomodation near the synagogue of Dohány street. Whenever possible, he continued to draw inmidst those inhuman conditions. Several pen-and ink drawings survived those tragic times. With the end of the war he expected true liberation, like many others but had to suffer disappointment again. His wife died, his two sons did never return to him; he mourned for them bitterly. His financial situation worsened, his heath deteriorated; the physical-psychical ailments of ageing [illegible]

DEÁK ÉBNER LAJOS

Nr. 4. Gouache. Vásárosok. Jelz."Deák Ebner L."
16 x 27 cm

Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága.
LVII. számu leltár. A székesfehérvári pénzügyigazgatóságtól
átvett javak. 1949. /Iparmüvészeti Muzeum, Adattár/

DEÁK ÉBNER LAJOS

Nr. 4. Gouache. Vásárosok. Jelz."Deák Ebner L."
16 x 27 cm

Veszélyeztetett Magángyűjtemények Miniszteri Biztossága.
LVIII. számu leltár. A székesfehérvári pénzügyigazgatóságtól
átvett javak. 1949. /Iparmüvészeti Muzeum, A-attár/

DEÁK ÉBNER LAJOS

Nr. 6. Olajfestmény. Kislány erdőben. Jel."Deák Ébner L."
30 x 20 cm

Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága.
LVII. számu leltár. A székesfehérvári pénzügyigazgatóságtól
átvett elhagyott javak. 1949. (Iparmüvészeti Muzeum, Adattár

DRÁK ÉBNER LAJOS

Nr. 6. Olajfestmény. Kislány erdőben. Jel."Drák Ébner L."
30 x 20 cm

DEÁK ÉBNER LAJOS

Nr. 19. Olajfestmény. Evezős. Jelz."Deák-Ébner L."
82 x 53 cm

Veszélyeztetett Magángyüjtemények Miniszteri Biztossága.
LVII. számu leltár. A székesfehérvári pénzügyigazgatástól
átvett elhagyott javak.(Iparmüvészeti Muzeum, Adattár)

DEÁK ÉBNER LAJOS

Nr. 19. Olajfestmény. Vászon. Jelz."Deák-Ébner L."
82 x 53 cm

Vászolyvetetett Magyarnyilvánosságnak Miniszteri Biztosságra.
LVIII. számú leltár. A szépművészetekért felelős államtitkárság
átvett elhagyott javak.(Iparművészeti Museum, Adattár)

Deák Ebner Lajos

vöd

Péter II.

132.1

Deák Ébner Sajós

Harateső aratók c. képe
repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.
V. k. Bp é. n. 196-l.

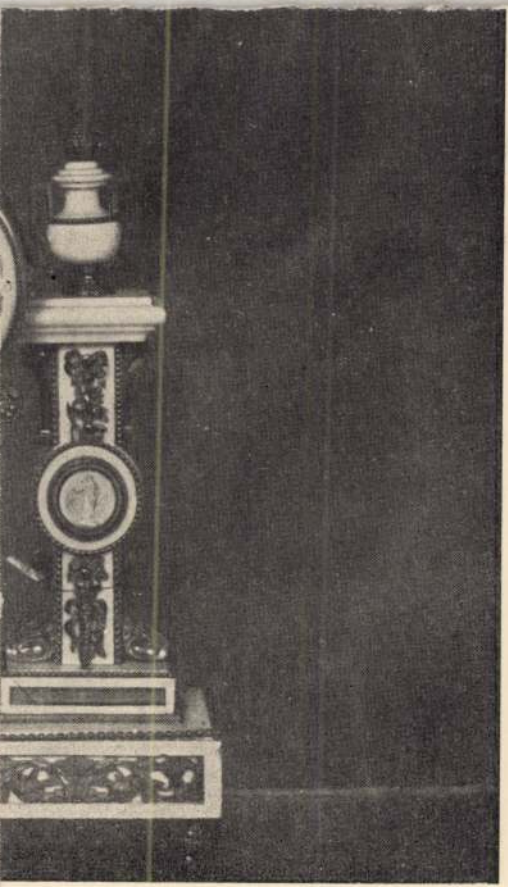

800/25

Dear Ébner Lajos

Úrnapi körmenet c.
kép

Repr.

Domanovszky Sándor

Magyar művelődéstört.
V. k. Pp. é. n. 301. l.

Deák Ébner Lajos

l.

A MMMK ÉVK

49.l

Dear Ebner Sajós

Hivatalos k

l

Művészi Ipar

1892. 45. l.

Jan. 12. Kedd

Jan. 11. Hétfő

Jan. 10. Vasárn.

Jan. 9. Szombat

Negyvenkét 500 « vándorkönyvtár 21000 « «
vagyis 76 könyvtár 49500 K értékben.

a közs. iskolával kapcsolatos ifjúsági egyesülethez.

65—66. *Udvarhelymegye.* 2 sorozat (I., II.): Etédre az ifjúsági egyesületnek és Küsmödre a gazdakörnek, (kölcsönös cserélés kötelezettségével).

67—70. *Vasmegye.* 4 sorozat (I—IV.), melyek cseréléses a Vasvármegyei Kulturegyesületre bízatott, a következő helyekre: Csehire, az iskolába; Nemeskereszturra, az ifj. egyesületnek; Niczkre, a kath. elemi népiskolába és Őriszentpéterre, a polgári körnek.

71. *Zalamegye.* VI. sorozat a Balatoni Szövetség útján Hévizszentandrásra, a közs. előljáróságnak.

72—76. *Horvát-Szlavonországba* a Julián-Egyesület útján 5 sorozat (I—V. sor.): Sotra (Szerémmegye); Zrinskára (Belovár-Kőrösmegye); Sokolovácra (Pozsegamegye); Brsljanica-Velikára (Belovár-Kőrösmegye) és Satrinciba (Szerémmegye) a Julián-iskolákhoz; az ötödik Mosztárba (Herczegovina), a Mosztári Magyar Kulturegyesülethez.

VI. Könyvszekrények adattak:

Két db 160 koronás *Beszterczebányára* és egy db. 105·20 koronás *Szombathelyre* a Vakokat Gyámolító Orsz. Egylet fiókjának.

Az Orsz. Főfelügyelőség hatáskörébe tartozó intézetek állami segélyezése 1911-ben.

A [illegible] kir. miniszter úr a

Deák Ebner Lajos

l.

Művészi Ipar

1893. 54. l. –

~~Korso, barini VIII.164.~~

Deák Ebner Lajos

irod

2

Krück. I. 213. l.

Roska Márton dr. II. 228.

Deák Ebner Lajos

Petrjrégi

53. l.

Deák Ébner Lajos

Lásd

MüRKV. IV. (1947)
anke. 10. l.

U.a. V. (1947)
anke. 9-10. l.

U.a. VI. (1947)
anke. 9. l.

U.a. VII. (1948)
anke. 10. l.

U.a. IX. (1948) anke.
8 és 48. l.

Deák Ebner Lajos

8. Deák-Ébner Lajos.

Almásy - Teleki anka.
VII. 1940.

VIII

Deák Ebner Lajos

l.

MüRKV. III. (1946) aukc.

129-132. 7

Deák Ébner Lajos

lárd

Grill-aukció
III. (1947)
48 - 50. sz.

Deák Ébner Lajos

lásd.

MTRKV. II. (1946)
anke.

91 – 95. szám

Deák Ebner Lajos 81,82

Derkovits Gyula 84,85.

Diener Dénes Rudolf 87,88

Dobai Székely Andor 89

Dudits Andor 91 sz

Dux Zsigmond

lásd

MüRK V.I. (1946)

aukc.

Deák Ebner Lajos

MNDSz. Dolgozó nő és anya kiáll. (Ernst Muz) 1948. dec.

Kofák, Of.

Deák Ébner Lajos

lásd

Almásy Teleki aukció

VI. (1941) 107 - 110. sz

VII. (1941) 11 - 13. sz

XI (1943) 79 - 86. sz

XIII. (1944) 55 - 57. sz

Deák Ebner Sajós

vrod
z
Lázár Wolfner gyűjt

81 – 84. l.
kéjelkel

8926.

TVRCHARVM czimú sorozathoz tar-
lalado MAMALVCKE van abrazolva,
lobogoval diszitett landzsat
kettó visszanéz, a középső pe-
ölül:

VCKE

2.5:15.1 cm.

Deák - Ébner Lajos

emlékkiállítása a Műcsarnokban 1934 márc - ápr -

utolsó díjai Társulati életkép nagydíj (1927) és önarcképe munkásságára 1930-ban megkapta az állami nagyaranyérmet. 1923-ban a Képzőművészeti Társulat tiszteleti tagjává választotta

+ Budapest 1934 január 10 -

Emlékkiállításán, melynek anyagát Petrovics Elek gyűjtötte össze és rendezte 121 művet volt kiállítva

AZ AQUARELLEK ÉS

Deák Ebner Lajos

a tihanyi templom freskói részben tőle -

cód

=

Velics László. Az egyházi művészetek tanulmányozásáról. Bpest 1894. 83. l.

íny.

tán 1934. okt.31-ig a budapesti
gyetem Bölcsészeti Karának Müvé-
ti Intézetében teljesitett dijta-
pedig, mint ÁDOB-gyakornok a Müem-
ik. Sem előbbi,sem utóbbi helyen
erkölcsi, sem pedig nemzeti szem-

Deák Ébner Lajos

laid

Lex Magy Társ

112. b. l.

Deák Ebner Lajos

Szalay: Athenaeum

148 l.

útján közl... ...anács irodájával (B
hová azok a megfelelő adatokkal kitölt
5. A kiküldöttek kéretnek a közgyűl
között a Múzeumok és Könyvtárak Ors
és megbizóleveleiket neki átnyujtani.
6. A közgyűlésen tárgyalandó min
szabályzat 5. §-a értelmében a közgyűl
ber hó 30-ig, nyujtandó be a Tanács e
7. A netalán még szükséges felvilá
a kérdezősködőknek.

Szelv

Alulirott, mint a.....

.....*kiküldötte*

kedvezményes igazolványt a.....

Név.....

Állás.....

Lakczim....

Stephaneum

Deák Ébner Lajos

Erőd
2

Keleti 1893
445. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

JANUÁR

31 nap — 4. hét

19 Vasárnap	
20 Hétfő	
21 Kedd	
22 Szerda	
23 Csütörtök	
24 Péntek	
25 Szombat	

Deák Ebner Sajos

Ferenczy Károly

Innocent Ferenc

Ivanyi Grünwald Béla

Katona Nándor

Kezdi Kovács László

László Fülöp

Medunyánszky L.

Munkácsy Mihály

Pettenkofen A.

Rudnay Gyula

Szinyei Merse Pál

Tull Ödön

Tamás Henrik. Az otthon dusze a kép. 13 p. ém. képekkel

Kovács

bbra, állva. Hosszú haja, bajusza s
jére teszi s balját az asztal sarkán
alpagja van. Hermelines palástja pi-
a háttérben három tábori sátort

etei 118:85 cm.

. Steiner Mórtól

1/93 állítása ezegedtek át (39/96) Lorman 1896.
96)

és az elnámolást elfogadta 1894: VII. 10-én

Deák Ébner Lajos

l.

1882. bécsi nemzetk.
mův. kiáll. Gal.
136. l.

kségnek folyó évi október havában kelt
3.szám alatt kelt beadványaira értesi-

litási munkálataira	12.000 P-t
ly-templom helyreállitási	5.000 "
elyreállitási munkálataira	8.000 "
ráły palota feltárási és a munkálataira	10.000 "
irály szülőház helyreálli-	5.000 "

Deák Ébner Lajos

gyűjt kiáll.

Ernst Museum XXXI.

kiáll.

Bp. 1918.

Kőnyszárambar

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
22/1944
1944 III. 29

M e g h

A Városmajori templom előtt fe
kijelölése ügyében f. évi május
órakor tartandó helyszini érteke
jelenését kérem.

Találkozó a megadott időpontb

Budapest, 1944. április

XI.ü.o. BT.

Deák Ébner Lajos

U. 3842

Lacikonyha c.
képe szinesen repr.

Pesti Hirlap Vasár-
napja. 1932. máj. 29.

(s. l. = A legszebb
magyar képek D.: Laci-
konyha.)

Kuriák, gömörvármegyei VIII. 43.

Deák Ébner Lajos

1.

Magyarország

48.l.

hó 14-én hozzám intézett 875/1911 sz.
ílaszolhatok,mert az év végével összehal
em engedtek és most már a kérdéses javas
---ennek benyujtására azonban még 1- 2
---és e levél késése végett pedig elné-
!---Maradtam
ó tiszteletem kifejezése mellett

kész szolgája!

Hajnike Sedeon

Deák Ébner Lajós

Avatás ci
Szolnoki vásár c.
kepei
Prihoda vér Karcai-
ban
repra

Lyka – Conrad

lapszám nincs

Falusi Károly ref. lelkész
és Telegdi József főgondnok
mezőtelegdi egyházi elöljárók-
nak.

Cem iron ügyben.

(Deák Ébner Lajos)

l. inod. nekr.

Lyka Károly

( ) Kepzm. Főisk.

Évk. 1933-34.

15-17 l. arc-

keppel

l.

U. o. 1933-34. 19-20 l.

EGYETEMI NYOMDA

31 nap **OKTÓBER** 45. hét

31 Vasárnap		Krisztus K. *Ref. emlék.*
1 Hétfő	**NOVEMBER**	Mindensz. *Marianna*
2 Kedd		Halottak n. *Achill*
3 Szerda		Hubert *Győző*
4 Csütörtök		B. Károly *Károly*
5 Péntek		Imre *Imre*
6 Szombat		Lénárd *Lénárd*

Deák Ebner tajos

lázd okvetlenül

Pokorny Fr.

A restaurált tihányi
templom és monostor.
Magyar Sion 1894

641–651. l.

Mo Bnak nincs
meg.

Csekkszámla neve és száma:
Közszolgálati alkalmazottak
segélyezése,Budapest,114.000

K

.....

.....postahivatalnak

.....

.

s e- el- ab-	A beváltott szelvények egyenkinti értéke	A felvett összeg

Deák Ebner Lajos

u. 1914

l.

Var. Lajos.

1918. 165. l.

Deák Ebner Lajos

wód

Kat. Szemere aukció

380. sz.

~~Parnó~~ h. n. VI. 253.

Deák Ébner Lajos

Perálltörtképes

173, 507. l.

Deák Ebner tájos

a lipotvárosi bazi-
likaban a menyezet
alatti ciklegerben
4 medaillon kép,
és 4 mozaik kép fenti
kastonyán után

Thirring Bjerr

70. l.

Deák Ébner Lajos

A tihanyi apátsági templom szentélyében a nagy egyházatyák csoportja Szűz Mária mennybevitele. Hol?

Mihályi Ernő dr – Vigyázó János dr:

Tihany részletes kalauza. Bp. 1926. 30. l.

14.

15.

40 fill.
kék

Deák Ebner Lajos

l.

Szana 1890

161. l. 162. l.

Delhaes I.

rében, balról pocsolya van, melynek vizé-
oportot képező tölgyek egyike visszatük-
középtérben pedig jobbról szintén fák lát-
ött. Jelzése alól jobbra: »DELHAES S.4.

(465-901).
(340-902-173).

ától 1893 augusztus 21-én.

Deák-Ebner Lajos

Tűz c. képe

repr.

Albuma. A nyolcvanéves Pesti Napló ajándék —, 1880–1930. 46. l.

...lirán (23 fr.). — Eszámot- —

...ott 1901: VIII. 26-án 373 eln. sz. alatt

...művészeti Muzeumban helyeztetett el. (480 97)

1464 Renessance

Oszlopfej.

A jónesi

alatt pikkely

Mész k

Méreter

Vétetett:

L. 191/98

Massaro

378.–

Deák Ebner Lajos

MAGYAR MŰVÉSZET

1925. 204, 305–6, 312–9
376, 384, 433
1926. 42–7, 304
1927. I 18, 97, 100, 113, 132
611–13
1928. 399, 599
1930. 229
1931. 322, 326, 526, 534
1932. 84.
1929. 306

T. 4612.

ségen innen a patak három-kerekü
hegyek hullámzanak. Felirata fö-

IARTON

10 : 14.4 cm.

43.

5012.

Deák Ébner Lajos:

Tájképvázlat.
Fa, méretei 17.2:26.8 cm.

Értéke 300 K.
Ajándék 1916.

Száma:

a leltnban 20075,
a szakleltban 77-916.

Nrd 77-916

5011.

Deák Ébner Lajos:

Tájképvázlat.
Fa, méretei 23.6:15.4 cm.

Értéke 300 K.
Ajándék 1916.

Száma:
a leltnban 20074,
a szakleltban 76-916.

Nrd 76-916.

Deák Ebner Lajos

Müvenet 1918.24.

Komáromi Nyils. Közkönyvtár
működése 1914-ben IX. 67, 68.

Deák Ebner Lajos

Műcsarnok
1914. tav. kiáll. 57, 146
1925-26. ősz kiáll. 8, 11.
1926. angol - magy. kiáll.
290
1926. ősi kiáll. 80.
1927. magyar táj. 66, 69, 71,
421-425, 427, 428, 429
430, 456
1927/28. téli kiáll. 46, 48, 49.
16. 65, 66, 69. 92

Szeleta barlang ásatása VI. 167

Deák Ebner Lajos.

állami nagy arany-
érem, 1930

Pécs. Kiá tó.
Pápics 106 l

Deák Ebner Lajos

erőd

Dalmübarátok

149. C.

154 Deák Ébner Lajos: Búcsúzás a szülei háztól.

538 Papp Bertalan: Pihenő aktok.

Deák Ebner Lajos

irod.

Vas. Lyc. 1890. 505. l

BUDAPEST
1939
JUL.
16.10.
Az 141 Az

Deák Ebner Lajos

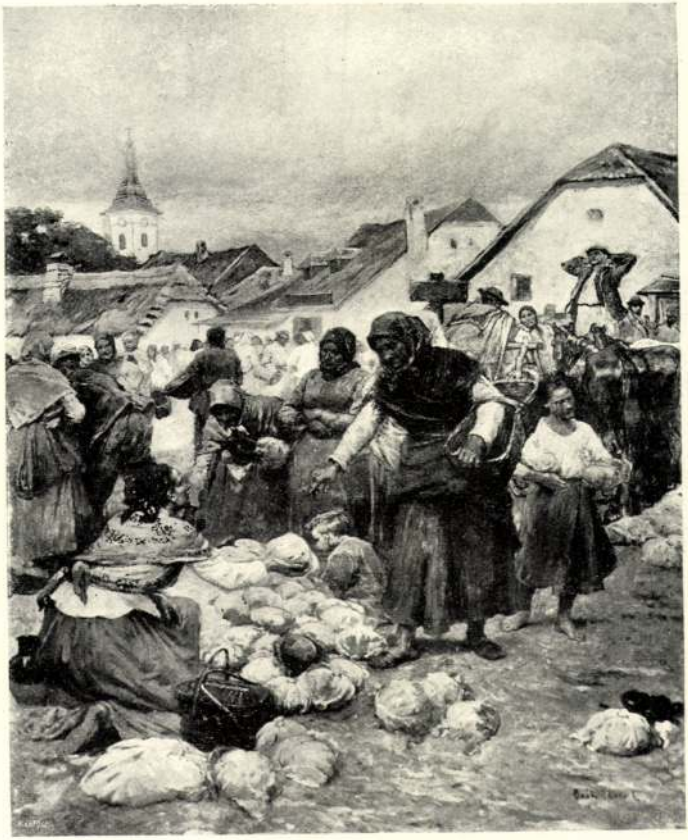

36. Deák-Ebner Lajos: Zöldségvásár.

Képzőm. Tan. 1905/6.
Téli kiáll. Eat.

130. Herrer Cesar: Tükör elött.

130. Deák-Ébner Lajos: Terefere.

417. Faragó Géza: Biedermayer.

Deák Ébner Lajos

2. Deák Ebner Lajos: Merengés.

Képrőm Társ. 1909 Szav.
Kiáll. Eat.

238. Komáromi Kacz Endre: Tanulmány.

TÁRGYMUTATÓ

I. TEREM.

1 **Zemplényi Tivadar.** Búcsúsok érkezése. Olajfestmény. Eladó.

*2 **Grünwald Béla.** A völgyben. Olajfestmény. 2000 kor.

*3 **Olgyai Olgyay Ferencz.** Napnyugta. Olajfestmény. 1500 korona.

4 **Ujváry Ignácz.** Kertrészlet. Olajfestmény. Eladó.

*5 **Nagy Zsigmond.** Shylock. Olajfestmény. 3000 kor.

*6 **Kernstok Károly.** Arckép. Olajfestmény. Magántulajdon.

7 **Br. Mednyánszky László.** Csavargó. Olajfestmény. 4000 korona.

8 **Magyar (Mannheimer) Gusztáv.** Borus őszi nap. Olajfestmény. 4000 korona.

9 **Br. Mednyánszky László.** Csavargó. Olajfestmény. 4000 korona.

*10 **Both Menyhért.** Baghy Imre arcképe. Olajfestmény. Baghy Imre tulajdona.

11 **Ujváry Ignácz.** Falusi idyll. Olajfestmény. Eladó.

12 **Ujváry Ignácz.** Krumpliszedés. Olajfestmény. Eladó

*13 **Ujváry Ignácz.** Őszi est. Olajfestmény. Eladó.

14 **Ujváry Ignácz.** Szeptemberben. Olajfestmény. Eladó.

*15 **Szinyei Merse Pál.** Őszi táj. Olajfestm. 3000 korona.

*16 **Ferenczy Károly.** Józsefet eladják testvérei. Olajfestmény. 20,000 korona.

*17 **Perlmutter Izsák.** Hollandi nő. Olajfestm. 4000 kor.

18 **Ujváry Ignácz.** Hazatérőben. Olajfestmény. Eladó.

Deák Ébner Lajos

452. Vida Árpád. Mlle C. D. arcképe. Akvarell. Sajátom.
453. maróthi Major Jenő. Olvadás. Pastell. Eladó.
454. Edvi Illés Aladár. A tarlón. Vízf. Eladó.
455. Edvi Illés Aladár. Istállóban. Vízf. Dr. Jánossy Béla tulajdona.
456. Garzó Bertalan. Templombejárat. Vízf. Eladó.
457. Edvi-Illés Aladár. Várakozás. Vízf. Eladó.
458. Maróthi Major Jenő. Őszi verőfény. Pastell. Eladó.
459. Deák-Ebner Lajos. Varsány vidéke. Akvarell. Eladó.
460. Deák-Ebner Lajos. Letarolt erdő Tátrában. Vízf. Eladó.
461. Deák-Ebner Lajos. Siófoki erdő. Akvarell. Eladó.
462. Vida Árpád. Gyöngysorok. Akvarell. Eladó.
463. Maróthi Major Jenő. Nyári napsütés. Pastell. Eladó.
464. Deák-Ebner Lajos. Tátrafűzike rózsái Széplak körül. Akvarell. Eladó.
465. Deák-Ebner Lajos. Siesta. Akvarell. Magánt.
466. Maróthi Major Jenő. Búzakeresztek. Pastell. Eladó.

Kvtárs. 1912. márc. kiáll

467. Aggházyné Balló Mariska. Orgona. Vízf. Magánt.

468. Edvi Illés Aladár. Alföldi tanya. Vízf. Eladó.

469. Maróthi Major Jenő. Kora tavasz. Pastell. Eladó.

470. Maróthi Major Jenő. Zsombék. Pastell. Eladó.

471. Maróthi Major Jenő. Szürke felhők. Pastell. Eladó.

472. Edvi Illés Aladár. Hazafelé. Vízf. Eladó.

473. Szlányi Lajos. Bolond malom a szolnoki vásáron. Vízf. Eladó.

474. Kőrösfői K. Aladár. Emberek az erdőben. Akvarell. Eladó.

475. Déry Béla. Warnemünde partjain. Vízf. Eladó.

476. Kőrösfői K. Aladár. Szövőiskolában. Akvarell. Eladó.

477. Raáb Ervin. Béga mentén. Kemény pastell. Eladó.

478. Raáb Ervin. A Béga Facsetnél. Kemény pastell. Eladó.

479. Raáb Ervin. Besztercebánya látképe az Urpinról. Kemény pastell. Eladó.

480. Vida Árpád. Nagymama és unokája. Akvarell. Eladó.

481. Raáb Ervin. Téli nap. Kemény pastell. Eladó.

Deák Ébner Lajos

emlékkiállítása a Múcsarnokban 1934.

KM Társ. emlék- és gyűjt.. kiáll. 1934.

Életrajz (bő), számos mű.

TATÓ

Oldal

ár Béla: Glatz Oszkár 335
Tull Ödön 343
ler Simon: A Szépművészeti Múzeum rajzgyűj-
eménye 359
István, ifj.: Erdélyi művészettörténeti adatok 370
r László: Dudits Andor 397

SZOBRÁSZAT

recsányi Miklós: Izsó Miklós és a bécsi ma-
yar technikusok 2., 70
ey Aladár: Stróbl Alajos 50
a Károly: Patina-kérdések 207
r László: Az Illésházyak sírkápolnája Tren-
sénben 251
lás István: A potaissai (tordai) római bronz-
zobrocskák 347
oniqueur: Radnai Béla 375

ÉPÍTÉSZET

Deák Ébner Lajos

DEÁK ÉBNER LAJOS: NYÁR

Kisfaludi Művészcsoport 1931.

BALLÓ EDE: NAGYBÁNYAI VITÉZ HORTHY MIKLÓS,
MAGYARORSZÁG KORMÁNYZÓJA

DEÁK ÉBNER LAIOS: A BARÁTSÁG

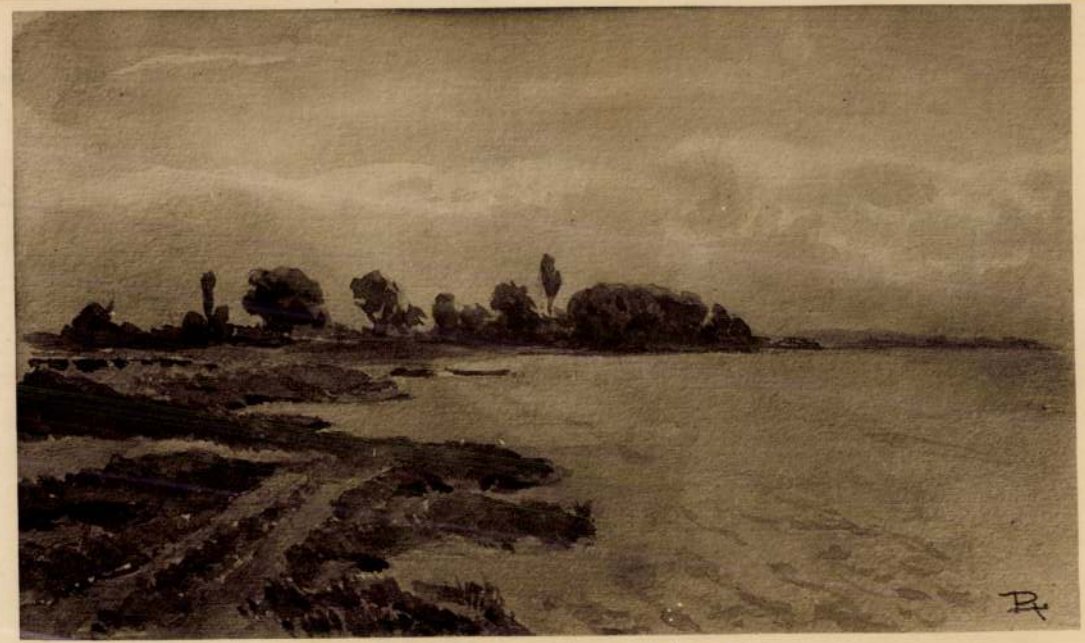

RAUSCHER LAJOS: DUNAI RÉSZLET

Deák Ebner Lajos

Városrosok c. képe

repr.

Kiállítás 1910. tav. Műcsarnok

-füzet

adott szabályzata szerint készült füzet.

tály

Deák Ébner Lajos

DEÁK-ÉBNER LAJOS: SZOLNOKI VÁSÁR

KMTárs. Magyar tájé
életk. kiáll. 1927.

AGGHÁZY GYULA: EBÉD

Deák Ebner Lajos

Úvod

Kampfőisk. 13. l

Deák Ébner Lajos

Tájkép

1932 évi új szerzeményi Műcsarnok

ALOM IGAZGATÓSÁGA
OLLÓ
szám.

MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA TEKINTETES
IGAZGATÓSÁGÁNAK

BUDAPEST. IX,

Högyes Endre-u 10

Mőbius Izabella: Deák Ébner Lajos

8°, 13K, 89L, Budapest, 1940

Deák Ébner Lajos

Deák Ébner Lajos

irod

KiP - 149. l.

Deák Ebner Lajos

Az ivóban, vízf. 3000.-
Falusi udvar, vízf. 4000.-
Mezei út, vízf. 4000.-

Nemzeti Szalon 1920

MAFE. 7. kiáll. május

Deák Ebner Lajos

1850. Deák Ebner Lajos.

Ernst Muzeum aukcioi
52.74. II. r.

Deák Ébner Lajos

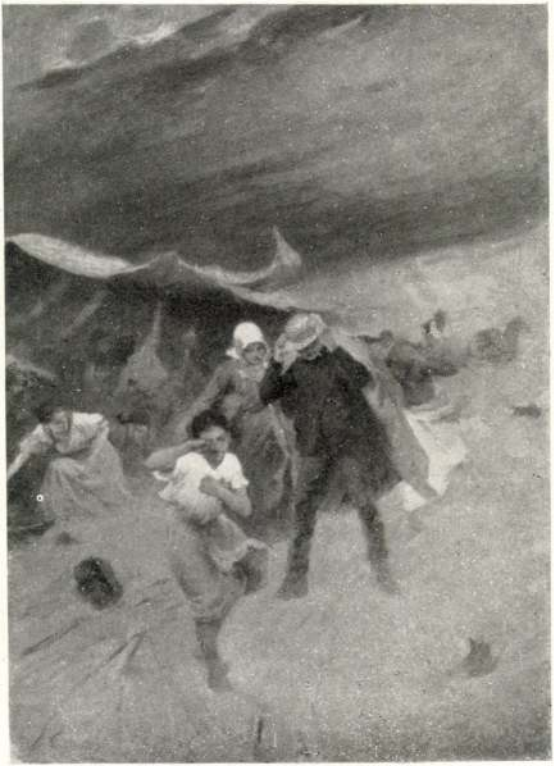

8. Deák-Ébner Lajos.

Almásy Tellki III. 1940

VIII

Deák Ébner Lajos

XXII

91. Deák-Ébner.

Ernst Muzeum aukcioi
53. 2.

Ernst Múzeum aukcioi

49. II. r.

Deák Ébner Lajos

Burgkmair, Hans, (1473—1531).
194. SZENT ISTVÁN.
Fametszet. 65.—

Burgkmair, Hans, (1473—1531).
195. SZENT IMRE.
Fametszet. 50.—

Carpioni, Giulio, (1611—1674) **után másolat** (?) a XVIII. sz.-ból.
196. BACCHUS ÉS ARIADNE.
Vászon. 83 × 69 cm. 200.—

Carracci, Annibale, mühelye, XVII. sz. eleje.
197. MERKUR ÉS VÉNUSZ.
Vászon. 122 × 180 cm. 400.—

Carracci, Annibale követője, (XVII. század).
198. JÉZUS ÉS A SZAMARITÁNUS NŐ.
Vászon. 100 × 75 cm. Ovális. 300.—

Cigoli, Lodovico (?), (1559—1613).
199. ÁBRAHÁM ÁLDOZÁSA.
Vászon. 187 × 115 cm. 500.—

Deák Ébner Lajos, (1850—1934).
200. FRESKÓ-TERV. Jelezve: Deák Ébnér L.
Tempera. 87 × 43 cm. 250.—

Dyck, Antonis, van, (1599—1641) után másolat, XIX. sz.
201. FÉRFIARCKÉP. (Eredetije Münchenben.)
Fa. 85 × 74 cm. 50.—

I. KÉPEK.

183—269.

Angol festő, (XIX. század).
183. KOMIKUS URLOVASJELENET.
Fa. 30×49 cm. 20.—

Angol festő, (XIX. század).
184. KOMIKUS URLOVASJELENET.
Fa. 30×49 cm. 20.—

Balen, Jan, van, (1611—1654).
185. NIMFÁKRA LESELKEDŐ SZATIROK.
Fa. 50×88 cm. 1000.—

Beccafumi, Domenico, (1486—1551).
186. CODROS KIRÁLY HALÁLA. Hasonló kép a sienai Palazzo Publicoban.
Vászon. 244×191 cm. 1000.—

Bécsi festő, (1850 körül).

Deák Ébner Lajos

102. Tutajvontató nők, vvif. 20 x 14 5 P

103. Mosónők, olaff. 55 x 90. 180 P

Almásy-Teleki V. 1941

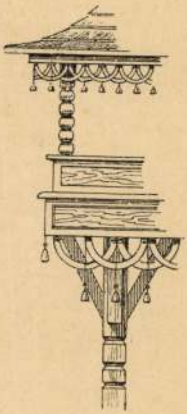

Dekorative Details von

(Verkleinerte Darstellung aus: »J. Eigl, Das Salzburger Gebir

Dédi Ébner Lajos
festő

Fővárosi Lapok 1896. febr. 14., 5. old.
(Az uj műcsarnok.)

Kalmár

Deák Ebner [Lajos]
testő

Fővárosi Lapok 1896. máj. 10., 8. old.
(Ujdonságok. A Vágó-féle történelmi felvonulás...)

Kalmár

D e á k - É b n e r Lajos

festő

Magyarország.1923.máj.13. /"Eskü a Vérmezőn"./

Déák Ebner Lajos
festő

Fővárosi Lapok 1895. jan. 3., 31. old.
(Szüvészeter.)

Kalmán

Deákebner Lajos
festő

Tokvárosi Lajos 1845. máj. 19., 1890. ell.
(Művészetek.)

Kalmán

Deák Ebner Lajos
fertő

Fővárosi Lapok 1895. ápr. 23., 1291. old.
(Műveszetek.)

Kalmár

Deák Ebner Lajos

László

2

Almásy-Teleki XII. 1943

69 — 77. sz.

ÁRVERÉSI NAPTÁR.

I. nap nov. 27.		II. nap nov. 28.		III. nap nov. 29.	
Festmények	1—91	Festmények	92—182	Festmények	183—277
Ezüst	621—661	Ezüst	662—701	Ezüst	702—744
Porcellán	851—902	Porcellán	903—953	Porcellán	954—1004
Üveg	1261—1295	Üveg	1296—1330	Üveg	1331—1365
Szobor	1401—1423	Szobor	1424—1446	Szobor	1447—1469
IV. nap nov. 30.		**V. nap dec. 1.**		**VI. nap dec. 2.**	
Festmények	278—370	Festmények	371—463	Festmények	464—548
Ezüst	745—785	Ezüst	786—822	Ezüst	823—850/c
Porcellán	1005—1057	Porcellán	1058—1114	Porcellán	1115—1164

Deák Ébner Lajos

nekr.

P. O.: Deák Ébner Lajos

Magyar Művészet

1934. 54. l.

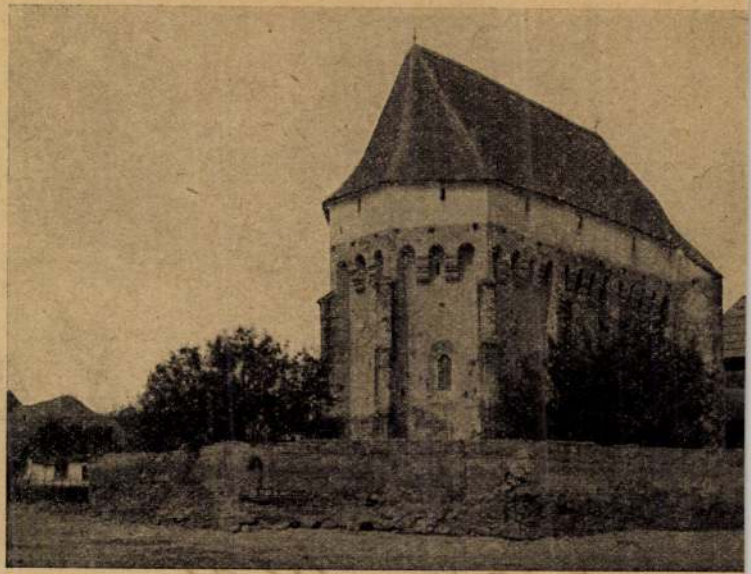

(11)

1883. Ugancok Ráth György díj

1885. Zöldséges vásár ~~[illegible]~~ kiérdemlati díj

1886. Tatár járás utan Ipolyi ~~[illegible]~~ díj

1885. Antwerpen Vásárra jelenet nagy arany érem

München Baronfi vásár kisállami arany érem

Kemis mire a Szép kiér és fő vásárosi nyerem

476.

Dietrich Ch. W. E.

Szent Vilmos (~~Die Landschaft mit dem heiligen Wilhelm.~~) Rl.

181 m. 135 Z.

K. 10. —

Deák Ébner Lajos

1918. gyűjt. Eicill. Ernstnél
(214 mű)
lásd a Katalogust.
(31. sz.)

kupezés,
odukálás

Deák Ebner Lajos

Vásár erő után

Bíró József

A marosvásárhelyi képtár

MAGYAR MUVESZET

1937. 178 l.

irod.

Ciupe 1934

< Deák Ébner Lajos >

Dénes Tibor!

< > emlékkiállítása.

Képzőművészet

1934. 82–84 l.

képekkel.

A cikket lásd

id. Vastagh György

csomagjában.

Deák Ébner Lajos

nekr.

Képzőművészet

1934. 33 l.

Dr. Ébner Lajos

Petrovics Elek: Magyar művészek rajzai a Szépművészeti Múzeumban. Művészet 1907. 179. l.

Gyöngy, üvegből, római IV. 121

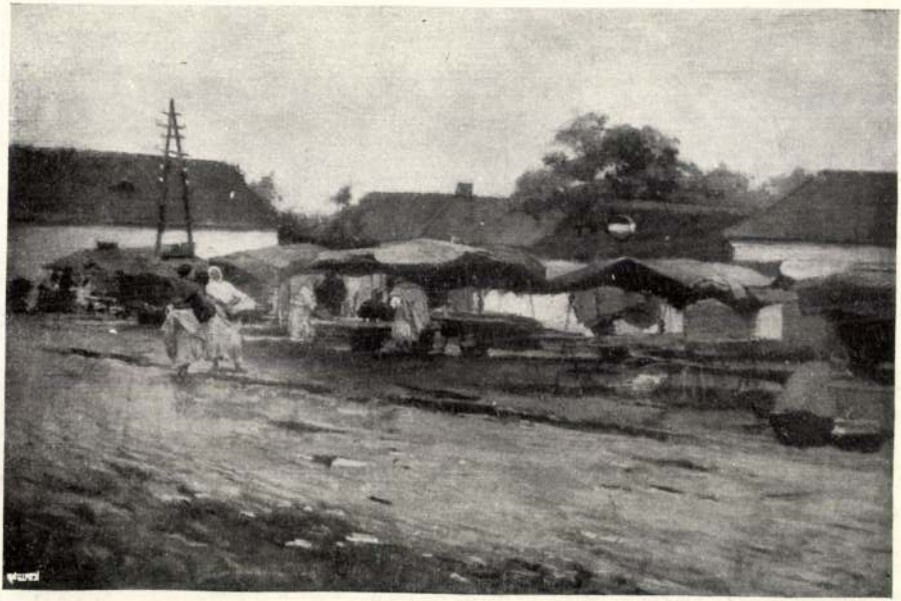

41. Deák Ebner Lajos: Elázott vásár.

259. Heyer Arthur: Furcsa ismeretség.

Deák Ébner Lajos

Baromfi-vásár
a Ballo Ede alapítvány-
ból vásárolt mű-

Képm. Műv.
Ballo Ede emlék-kiáll.
1938.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Deák Ébner Lajos

507 – 525. sz.

lásd ökr.

2 kép repr. a

katalogusban

Ernst Muzeum aukciói

41. sz.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Deák Ebner Lajos

Lacikonyha c. képeslap
repr.
Művészet 1904 396. l.

11698—1929. K. M. E. Ny. Budapest.

Ezen a minden kultúrember által érzett bajon iparkodunk segíteni, amikor csekély hozzájárulási költség ellenében ajánljuk föl az olvasóközönségnek a nagy gonddal szerkesztett és ***XX-ik éve*** *mindig csak a magyar kultúrális előrehaladást szolgáló* ***VASÁRNAPI KÖNYV*** *ismeretterjesztő képes heti ujságunkat, amely hivatott tényezők vélekedése szerint a legtökéletesebben foglalkozik a tudományok népszerű ismertetésével és amely egyetlen művelt ember kezéből sem hiányozhatik.*

A ***VASÁRNAPI KÖNYV****-ben megtalálható mindaz, amit a tudomány haladása naponta termel. Leegyszerűsítve és mindenki számára érthetően közli azokat az ismereteket, amelyeket a haladó életben a haladó embernek tudni kell. Aki a* ***VASÁRNAPI KÖNYV****-et olvassa, minden nagyobb nehézség és fáradozás nélkül lépést tarthat a tudományos eredmények előrenyomulásával.*

Az Országos Közművelődési Tanács olyan csekély hozzájárulási költségért bocsátja a ***VASÁRNAPI KÖNYV****-et az olvasóközönség rendelkezésére, hogy annak megszerzése ne okoz-*

DEÁK ÉBNER LAJOS

említve

K Losonci Miklós: Halászat a képzőművészetben. Baja, Türr István Muzeum

UJ TÜKÖR 1982. XIX. évf. 28. sz. 4. o.

SZERZŐDÉS
munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesitéséhez

nely létrejött egyrészről a MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uri
. 62.), másrészről

név:

főállásu munkahelye:

állandó lakcime:

szem.ig.száma:

megbizott között az alábbi feltételekkel:

1. Az elvégzendő feladat részletesen:

Deák-Ébner Lajos (1850-1934).

festőművei

A parasztábrázolás Munkácsynak elindított kritikai-realista vonala a valóságot tükröző festérzete kapcsán a század végéig nyomon követhető. Deák-Ébner L., Bihari S., Pataky L. és többeknél.

Heresi Siemle

„Irodalom, Művészet"

1981. 1., 2-old.

Szelesi Zoltán: Medgyessy és az alföldi művészet.

Deák Ébner Lajos

1888. a budapesti Nemzeti Szalonban rendezett kiállításon:

Vásári jelenet, olaj., Megyeri Kraus Izidor tulajd.

Vásári jelenet, olaj., Megyeri Kraus Izidor tulajd.

kiáll. tárgyai -

Germán temetkezés VI. 156.

Deák Éber László

Művészeti Lexikon 174. l.

Deák Ebner Lajos

Művészet 1914. 203, 398

Magyar Művészet

1925. 204, 305–6, 312–3
376, 384, 433.
– 1926. 42–7, 304
– 1927. 7, 18, 97, 100,
113, 132, 611–13.
– 1928. 399. 599

Kőkori edénytöredék IX. 81.

Deák Ébner Lajos

Tájkép. Olaff

Tm. Bp. 1932.

3820. Diego

Megkeresztelték Sevillában
1660 á

Reggelizők

Három ülnek a f
letű asztal mellett a regg
kezét kinyújtotta, balját
szemben elhelyezkedett é
támaszkodik és jobb hüv
a szemközt álló és kiss
tartott kőkancsóból inniv
nyakú talpas pohárba. El
rommal, félig telt pohár,
dított vaskés, réz borst
galyas narancs van. Öl
férfinak: kék munkásruh
ifjúnak: lehajtott gallérú
szőke hajadonnak pedig:
alatt magas inget visel.

Vászon, méretei 95 : 11
az 1908 szeptember 3-iki 1
ton Douglastól 44335·24 K-á

szeptember 28-án. — Elszá
908). — Az elszámolást j
11525–910 szvsz. határoz
Kifüggesztésére vona
ban. 1910 : VIII. 328 e). *D*
Le Repas des Paysans.

111

Ver.
1908

Deák Ebner Lajos

Vásárjelenet, aquarell

Kiállító Zoltán Elek

Hor Szombathely

77.1.

Deák Ebner Lajos

A Benczur Tanácsi
tagja.

Miskolczi papirpénzek, 1860-i

IX. 74.

Deák Ebner Lajos

U. 1699

1389/907.

°. és társa

–

és Salvore-
munkák)

DEÁK-EBNER LAJOS

Fiatal nő képmása

Vízfestmény 24×19

Fosor

O.V. 20×23

30. Művészeti Képarkció

1973.

DEÁK-EBNER LAJOS

Leány kosárral

Vízfestmény 36x25

Leány gursallyal

O. fa 26x15

30. Művészeti Képanekció

1973.

Deák-Ébner Lajos

Munkácsy Mihály, Lotz Károly, Paál László, Mészöly Géza, Ligeti Antal és Eisenhut Ferenc müvészeket sorolja fel Rm. a Müvészet c. rovatban, akiknek alkotásai szerepelnek a Szent György-céh tagjainak aukcióján, melyet a Nemzeti Szalonban rendeztek meg.

A HÉT, Bp. 1910. ápr. 17.
XXI. évf. 16. sz. 263. lap.

Deák Ébner László

„Piaci jelenet"

Vízfestmény 17x26 Jelzése lent balra: Deák Ébner L.

Vételára: 3060 Ft

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Deák Ébner Lajos

„Mosás a patakban"

Olaj, fa 45x34

Vételár: 7000 Ft

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Deák Ébner Lajos

„Falusi utca"

olaj, vászon 27,5 x 45,5

Jelenre lent jobbra: Deák Ébner L. 1880

Védett, 2. kategória: 10000 Ft.

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Deák Ébner Lajos
(1850 - 1934)

„Falu vége" olaj, fa 15,5 x 23,5
Jelzése lent balra: Deák Ébner
Kikiáltási ár: 4000 Ft

BÁV 36. Művészeti Képaukció Katalógus 1975 május

Deák-Ébner Lajos

Plehanovat a századfordulós egyik legjelentősebb marxista esztétáját nemcsak az irodalom, hanem a művészet is érdekelte. A Leningrádban őrzött dokumentumok igazolják, hogy az 1905 és 1909 évi velencei bienválén magyar művészek műveivel is találkozott és azokat bírálta. E feljegyzésekben szerepel a művész „Baromfivásár" c. műve. (emlétve)

Sándor László: Plehanov magyar festőkről.

Népszabadság, 1974. aug. 25.

Deák-Ébner Lajos

Udvary Géza, Glatz Oszkár és Keményfy Jenő művészek részt vettek a Képzőművészeti Társulat félévszázados fennállásának megünneplésére rendezett jubiláris kiállitásán. Gerő Ödön: "Az ünnepi tárlat" cimmel a Művészet c. rovatban közölt kritikájában irja a felsorolt művészekről: "képeiken valami irgalmatlan egyformaság ömlik el, vagy legalábbis olyanok, mintha egymásba való átmenetet" képeznének.

A HÉT, Bp. 1911. ápr. 9. XXII. évf. 15. sz. 239. lap.

Deák-Ébner Lajos

Nőrablás, olaj, 112 x 148, 30000 Ft
Folyóparti táj, parasztasszonyok, olaj, 55 x 90
15000 Ft

30. Művészeti Népfőiskola, 1973.

Deák-Ébner Lajos

Kázmér Ernő: "Deák-Ébner Lajos kiállitása" cimmel beszámol a müvész pályájáról, müvészetéről és különböző müvészeti korszakairól. Párissal kezdi. Ekkor Munkácsy és Paál László hatása alatt áll. "Kisméretü tájain, interieurjein a modern természetfelfogást teljes összhangzásba hozta a klasszikus kompozivióval" Külön kiemeli figuráit, arcképeit, bátran odavetett szinfoltjait, melyekből mozgás, szuggesztiv erő sugárzik.
Páris után Szolnok következik. A magyar föld festőisége, problémája érdelki, ez foglalkoztatja.
A HÉT, Bp.1918. márc.17. XXIX.évf.11.sz. 170. lap.

Deák-Ébner Lajos

1881-től felváltva dolgozik Pesten és Szolnokon. Szereti az apróméretü vásznakat és a néhány centiméternyi deszkalapokat. Megfigyelései, rajzkészsége tökéletes. Szolnoki korszakában festi paraszti és genre-képeit. Nagyra értékeli "Kukoricafosztás", "Zivatar előtt", "Szürke nap" c. alkotásait. Festményeit a legtárgyilagosabb önvallomásoknak tartja a kritika. "Mindig ugy fest, ahogy lát. Felfogásában, komolyságában és egyénisége minden kifejezésében magyar".

A HÉT, Bp. 1918. március. 17.
XXIX. évf. 11. sz. 17o. lap.

Deák Ébner Lajos (festő)

1850. júl. 18-án született.

Népszava, 1975. júl. 18. 103. evf. 167 n. 8 p.

DEÁK-ÉBNER Lajos

Baromfivásár c. képéről

SÁRMÁNY Ilona: Hevesi Lajos táreái a magyar festészetről az 1888-1896 közötti időszakban. = Ars Hungarica, XVIII. évf. 2. sz. 1990 237.p.

Deák-Ébner Lajos

Bakály András: Régi és új ismeretek
A XIX. sz. művészete a Nemzeti
Galériában

Népszabadság, 1987. XI. 28

Deák-Ébner

Hollósy Gal.

M. Hirlap
1986. II. 11.

Deák-Ébner Lajos

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

Szöveg : 83,84, 368,
Kép : 83,

MÜVTÖRT.DOK.

DEÁK ÉBNER SÁNDOR festő

Uj Ember 1951.II.25.3.o.
Száz éves a bazilika.

Deák Ébner Lajos

„Női Tépmás" Olaj, vászon

50x43 Selezve lent: L. Ébner Párás

Tiriáltási ár: 10 000 ft

BÁV 37. Művészeti Képaukció 1975 szeptember

Deák Ébner Lajos

Műve szerepel Kovács Antal
debreceni gyűjteményében

Műgyűjtő 1975/1

9. old.

Deák Ébner Lajos (1850-1934)

„Parasztlány" Vízfestmény 25x20

Selesve lent jobbra: Ébner L.

Ziliáltási ár: 4000 ft

BÁV 37.Müvészeti Képaukció 1975 szeptember

Deák-Ébner Lajos festőművész

„Szolnaki művészet Pettenkofentől Fényes Adolfig" c. kiállítás nyílt meg a Szolnaki Galériában. Pettenkofent az osztrák festőművészt követően a magyar festők közül Munkácsy Mihály-tanítványai is Szolnakat választották témáik forrásául. Így került Szolnokra a múlt század 70-80-as éveiben Agghazy Gyula, Deák-Ébner Lajos, Bihari Sándor.

dr. Egri Mária: Pettenkofentől-Fényes Adolfig.
Szolnok Megyei Ihrlap, 1975. máj. 28.

Deák Ébner Lajos festőművész

a szolnoki művésztelep jubileumi kiállítása máj. 22.-én nyílt meg a Szolnoki Galériában. Szerepel e tárlatban „Szolnok fűtere esőben" – „Szolnoki piactér" – „Hazatérő oratók" – „Parasztlány" c. képei. (említve)

Láttuk, hallottuk

1975. VI. 1. Petőfi 8.40 M.

Deák-Ébner Lajos festőművész

Magyar-osztrák közös tárlat nyílt Szolnokon, Szolnoki művészet Pettenkofentől Fényes adolfig" cinnel. A művész alkotása látható a tárlaton.

Magyar Hírlap, 1947. máj. 23.

Deák Ébner Lajos festő

Deák Ébner, a szobrászi művészeti élet első mesterei közül való, jelentős művét bírja a Damjanich Múzeum.

E.Mé: A Damjanich Muzeum képzőművészeti....
Művészet,1975.február - 18.oldal

Deák - Ébner Lajos, festő

Kódmerővázát helyen is dolgozott.

- : Mágikus realizmus 6,

ESTI HIRLAP, Bp. 1975. márc. 6.

Deák-Ébner Lajos, festő

Falusi utcája négyszeres áron kelt el.

— : Befejező dött a 36. képaukció 9.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. máj. 22.

Deák Ébner

vette fel Járitz Józsát a Képzőművészeti Főiskola müvészképzőjébe

Forrás 1969/5-6 111.o.

Deák-Ébner Lajos festő (1850-1934)

1919 őszén, a Tanácsköztársaság bukása után jelent meg a Magyar Iparművészet c. folyóiratban Margitay Ernő volt iparművészeti iskolai tanár írása az alanti címen, ismerteti a művészeti direktórium tevékenységét. – A művészt a Képzőművészeti Főiskolán rendelkezési állományba helyezték.

Gábor Eszter: „Vörös Művészeti Politika".

Kritika, Budapest, 1975. márc.

Deák Ébner Lajos festőművész

A Szépművészeti Múzeum reprodukciói között látható a művész alkotása.

Nérópart.

1917. III. 22.

Deák Ébner Lajos

Három különböző tárlatról tudósit a Művészet c. rovat "Három kiállitás" cimmel. A Szépművészeti Müzeum uj szerzeményei/ből/ rendezett tárlaton szereplő művészeket és alkotásaikat felsorolja az első kiállitásról szóló ismertetés:
Hollósy Simon, Bihari Sándor, Deák Ébner Lajos, Jendrassik Jenő, Szinyei Merse Pál, Ferenczy Károly, Hatvany-~~Lajos~~ Ferenc, Iványi Grünwald Béla, Rippl Rónai József, Ferenczy Béni, Vedres Márk.
Deák Ébner Lajos "Hazatérő aratók" c. müve elismerésre méltó a beszámoló szerint.
A HÉT, Bp. 1918. okt. 13.
XXIX. évf. 41. sz. 638-639. lap.

Deák Ébner Lajos, festőművész (1950-1934).

A plen air festés számára olyan gazdag témát adó szolnoki táj végül is a Párizsban alkotó magyar művészeket is hazacsábította: így Aggházy Gyulát, Deák-Ébner Lajost, Bihari Sándort.
A szolnokiak megszokják, befogadja a festőket, akik közöttük élnek, dolgoznak.

Köhidi Erika: A szolnoki művésztelep száz éve.

Pesti Műsor, 1981. febr. 11.

Deák Ébner Lajos

"Szolnoki képeivel szerezte meg müvészi hirnevét Deák Ébner Lajos, mint Décsey Géza irja "A Szolnoki Müvésztelepről" c. k[illegible]ikájában. 1875 óta minden nyáron Szolnok[illegible] fest. Néhány alkotásának felsorol[illegible] mellett kitünteteséről is megemlékezi[illegible] "Husvéti körmenet" /Szépmüvészeti Mu[illegible]m./ "Vásári baleset" c. festményével Brüs[illegible]elben nagy aranyérmet nyert. A "Csirkevá[illegible]" c. mü ugyancsak nagy aranyérmet hozot[illegible]számára Münchenben. "Baromfivásár" c. [illegible]tménye szintén a Szépmüvészeti Muzeumba [illegible]rült. Mindegyik Szolnokon készült. A neves m[illegible]szek között emliti meg Bruck Miksa és [illegible]yi Illés Aladár nevét, akik a telep megal[illegible]dása előtt évekig dolgoztak Szolnokon. A k[illegible]tikában felsorolt müvészeket lásd: Koszta József nevénél. ÉLET, Bp. 1925. juni.2.XVI. évf. 13. sz. 245-247. lap.

Id. Deák Ébner Lajos (1850–1934) festő. Népi életképeket festett. A münchei akadémiizmus egyik hazai képviselője.

Deák Ébner Lajos

l. ~~[illegible]~~

Gerő Ödön Művészetről (művészetről)

216. l.

1939

543

DEÁK ÉBNER LAJOS

Gyurkovich-Gy.

193.o.

DEÁK ÉBNER LAJOS
festőművész

Budapest

Műcsarnok

TKM 224

Deák Ébner Lajos

Kieselbach (195)

1997. szept. 19.

3100= Farsang, Sándor
3dok= KND-Ansetzung
3ref= Farsang, Sándor
refe= MagyFestAdat, 1988
3140= m
3162= Maler &
Graphiker
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3270= 1945.10.09
3290= Budapest
3360= 2003
3380= Győr
3420= Gyoe^BSr
3070= ^feFarsang,^ma ^kuSándor^
*9.10.1945 Budapest, lebt in Gy
3075= Nach der Ausb. 1960-64 im
Budapest stud.: 1966-71 HBK ebd
Szentiványi, Sándor Ék, Károly
Mitgl., Vorstands-Mitgl. des St
Niederlassung in Győr. 1982 Grü
Vorstands-Mitgl. des Győrer Gra
Műhely). Lehrer der FS für Tanz
Handwerk-Schule Margit Kovács,
Kunstkreises der Stadt. 1999: A
alapítója és elnöke.
Díjak: 1976: KISZ-díj; Derkovit

Deák Ébner Lajos

Szabó Júlia: A XIX. sz. festeszete Mon.

Bp., 1985,

48, 49, 295 (295 - 296-a kép)

DEÁK-ÉBNER LAJOS
festőművész

Budapest

Szent István-bazilika

TKM 626

14.dd.

DEÁK ÉBNER LAJOS
festőművész

Miskolc

Képtár

TKM 484

Deák Ébner Lajos fm

Szolnoki Iskola

Szobel Béla fm

MŰVÉSZET 1985/11-12/94

Deák Ébner Lajos

A Galínia mecénásai

Magyar Nemzet
1886. 1. 14.

DEÁK-ÉBNER LAJOS

Fiatal nő képmása

Vízfestmény 24×19

Fesor

O.V. 20×33

30. Művészeti Képoukció

1973.

DEÁK-ÉBNER LAJOS

Folusi táj

vízfestmény 24,5 x 34,5

Harapalá

O. V.

30 x 50

30. Művészeti Képszaukció

1973.

DEÁK-ÉBNER LAJOS

Dombonodalom ülő
fiu
o.v. 62 x 44
Folusi tány
O. karton 24 x 19

30. Műveszeti Képszerkiró
1973.

DEÁK-ÉBNER LAJOS

Nőrabtás

O.V. 112 x 14 b

Folyóparti táj, parasztasszonyokkal

O.V. 55 x 90

30. Műveszeti Képszaukció

1973.

Deák-Ebner Lajos

Gerő Ödön, London Eler

Modern magyar festőművészet. Budapest, é.n.

43. l.

Aratók c. képe repr.

7. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási

vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Deák Ebner Lajos

élete.

Karcagmagyarállam

421. h.

Deák Ebner Lajos

M. minvetélet

Lyka München-ben

8, 42. l. 1951

VITÉZ RÁCZ JENŐ:

Tél a Jakabhegy alatt

Deák Ebner Lyós

vöd

Lyka-Majovszky-Petrovics:

A m. akt-kiáb-litás albuma.

Bp. 1926

46. 47. b

Kajekkel

A m.kir.vallás- és közoktat

1657/924.szám.-

III/a.

Az utóbbi időkben ne
közegek részéről nyilvánosan h
kozatok, vagy irredenta jelleg
Minthogy minden hivatalos hely
lenlegi viszonyaink között pol
hatású lehet, amennyiben a kör
hatást vált ki, másrészt ellens
sokban károsan használtatik ki
miszerint saját hatáskörébe ir
alatt működő intézménynél alka

Deák Ebner Lajos

Műcsarnok. 1900. 326.
l. (A párizsi kiállítás kitüntetései.)

130777 – 1910 szám.

Mult 1910 évi 907
hogy Selyeider János okle
koronára felemeltessék. É
és további megfelelő eljárá

Budapest 1911 janu

A miniszter hel

Deák Ebner Lajos

Művészi Ipar

1892. 68. l.

(Különfélék.)

Deák Ébner Lajos

wód

Z

Nagyujmagy mův.

100 év trobr. 75. l.
és fest. 1941

Deák Ebner Lajos

Erőd

Nádler Pálmac

Nádler Róbert 1858–1938. élete és művészete. Bp. 1942

25. l. 38. l. 57. l. 58. l.

Pétervárad.

A háttérbeli hegyek
őrtornyokkal megerősitett vár
kétkerekü malom köti le figye
erőd közelében ketten beszélg

PETER WARDEI

Rm., mér. a vk. 8.8: 12.

140-95

Deák Ébner Sajos

vród

Petr Samtida

Konst i Ungern Malmö 1934

18. l.

74. l. képekkel.

elterjedt a kereszténység már a IV.s
a honfoglaló magyarok közül többen f
téritás előtt, amit még Géza fejedele
Szent Istvánnak, első királyunknak s

Miután a szent kirá
törzsi szervezethez ragaszkodók ell
a király központi hatalmán alapuló
lett nemcsak az ország központja és
főpapjának, a tiz püspökség felett
zőleg a müvelődés és müvészet goócp

Deák Ébner Lajos

cród

Petr Egy kimult

hiptár kvelékesete 168, 169, 171, l.

M Csi

1942. II.

Deák Ébner Lajos.

irod
2

Pétr Művelőd

V. 515. l.
525. l.

A modern festészet
kialakulása
M. Művelőtöt
V. k. é. n.

Deák Ébner Lajós

Hazatérő aratók,
Vásárvészlet
c. képei repr.
Rát Str. 137. l.

Prof. Elmer Hoyt

Pharmacie centrale,
Pharmaceutical
& Chem. Lab.
Berlin. NW. 6.

Deák Ebner Lajós

l. 8)

Sörbeszető 298. l.

Debrecen város
Déri Mur-ban
Debr. 1939

Deák Ébner Lajos

Szabad Művészet

1957. 12. sz. 568. 1.

(Lapszemle. M. képzen. kiáll. Moszkvában.)

Deák Ebner Lajós

nyilatkozik általában a festőművésznők tevékenységéről: „Vannak igazán talentumos festőnők, de nagy baj, hogy felfogásukban nem eleggé önállóak."

Tábori Kornél: Magyar művésznők. Pesti Napló 1912. dec. 25.

~~[illegible]~~

BAROSS SZ

Kereskedő-, Iparos- és Rokonsz
Budapest, IV. Bástya-utca 5

Igen tisztelt Szakosz

Kedves B.

A Baross szövetség 197. sz. viselő
tályének emelése céljából a nemzetközi v
bíró s itt Budapesten (Gödöllőn) augusz
Jamboree-n szerepeltetni akarjuk. A csapat
sajnos szövetségünk, a mai nehéz viszon
miért is tagjaink szives áldozatkészségét ke

Tekintettel erre a nemes célra, a
gyen szives a mellékelt csekk-lap felhaszn
tehetségének megfelelő kegyes adományát h

Midőn még szives áldozatkészségéé
Baross testvéri üdvözlettel hive:

Budapest, 1933. junius 15.

a

Deák Ébner Lajos

Lépm. Mur. Ert.

VII, 177. l.

1935 183. l.

Deák Ébner Lajos

Szegedtlex 140. l.
141. l.
Élet. arck.
u. o. 534. l.

Szentmiklóssy Géza dr
A magyar feltalálók
lexikona.
Budapest, 1930.

Deák Ébner Lajos

l.

7/

Tarnóczi 71, 98, 102. l

A tit. Isto Gazilika
ónchlő kövei – A Tapl
Tört. és Műemlékei
1938

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Deák Ebner Lajos

Írod
a

Ybl Ervin: Paál László.
A Kevl Könyve
1929. ~~VIII. k~~. 23. l.

~~Agancstöredék, őskori VIII 89, 101~~

Tovább

Deák - Ébner

~~Berán Lajos~~ 51. l.

~~Bihari Sándor~~ 47. l.

~~Boruth Andor~~ 47. l.
Képpel 89. t.

~~Boszmay István~~ 47. l.

~~Bruck Miksa~~ 48. l.

~~Danuks József~~ 51. l.

Deák Ebner Lajos 48. l.
Képpel 28. t.

lásd

Velencei nemzetk.

kiáll. 1905

Deák Ébner Lajos

l.

Leopoldy-Petrovics A. m.

Lyka akt kiáll alb.

č. n. 46, 47, l.

dupl

M E G H

az Istitutó di Ştudi Romani Ma
Országos Bizoţtsága / IX.Hőgyes Endre,
f.év junius 26.napján d.u.
a l a k u l ó k ö z

Tárgysorozat:

1, Az előkészitő bizotts
2, A tisztikar és a vála
3. Esetleges inditványok

Deák-Ebner Lajos

lásd

Végvári Lajos: (D.E.L.

Szabad Művészet

1950. 111 – 120. l.

Képekkel

	-	2
	-	1
	-	1
	-	1
	-	4
	1 db.	1
	11	61
t	240	147
1	13	58
0	264	266

Deák Ébner Lajos

l.

Végvári Szolnoki

Univ.
1852-1952
Pf 1952

~~5, 6, 12, 14, 15, 18,~~
~~22, 23~~, 25-34, ~~37~~,
~~53, 66, 71~~. l.
IV.-IX. t.

Okt. 22, 1948

I.

Kinek a fia ez a fiú? Én a szüleim fia vagyok. Kinek a leánya ez a leány? Ő az apjának és anyjának a leánya. Tamás szüleinek egyetlen gyermeke. Tamás nagybátyjának gyermekei az ő unokatestvérei. Nekem is van három unokatestvérem. A fiú neve Róbert.

Deák Ébner Lajos

Vas. ujs. 1918. 165. l

(Deák Ébner Lajos kiállitása, ~~az Ernst Múzeum ban~~; képek-kel.)

ke paripáról lebukó török
tart, balját pedig felemelte.
élholdas lófarkat és lobogót
apásra kész karddal sietnek
lőrevágtató keresztény tiszt
ól, a hegyen innen, a hitet-
egy keresztényt, a ki vissza-
kszik üldözőit ártalmatlanná
ütt egy elesett keresztény
íg oldalt egy-egy ló bukott

sűrű füstgomolyok emelked-
et többi mozzanata szemlél-

cm. — Lelt. sz. 866. — Véte-
ssewffy Bélától 10 K-án (135–
ctóber 1-jén. — Elszámoltatott
— Az elszámolást jóváhagyta
az 1892 július 20-iki 26716 sz.

Deák Ébner Sajós

Kofa c. képe repr.

Vas. Ujs 1910. 166. l.

kép

és — talán legelőre kellett volna tenni — nemzeti problémák rendezéséről van szó, amelyekhez avatatlan kézzel vagy tollal nyúlni bűn és felelőtlenség. Társadalmi és gazdasági életünk mai vívódásában talán a legutolsó alkalom, amikor a sok évtizedes, sőt évszázados fejlődés egymásra halmozott hibáit és mulasztásait nagyobb megrázkódtatások elkerülésével kell — és reméljük lehet — helyrehozni.

Mielőtt a telepítés ügyének rövid tárgyalására rátérnénk, talán leghelyesebb, ha bemutatunk két kísérletet, amely 1920 után történt és alkalmas arra, hogy a kérdés lényegét, fontosságát és az elkövetett hibákat is gyakorlati eredmények nyomán észlelhessük.

Az egyik telepítés Békés megyében történt Szarvas közelében. Békésszentandrás határa azelőtt két egymással össze nem függő darabból állt, ezek között terült el Szarvas község hatalmas határával együtt. Azon határrészt, amely az anyaközségtől mintegy 25 km-re esett, közigazgatni csak nagyon tökéletlenül lehetett s az ott élő lakosság minden szükségletét a közbeneső s tőle 9 km-re fekvő Szarvason elégítette ki, jóllehet közigazgatásilag Békésszentandráshoz tartozott. Ez a határrész, névszerint Csabacsüd, valamikor a török előtti időkben virágzó község volt, mely azonban a véres hadjáratok alatt nyomta-

Deák Ébner Lajos †

Arad

Ujság 1934. jan. 21.

(D. E. L. meghalt!)

M. KIR. KÖZPONTI TÁVIRÓHIVATAL
1939 APR 22-5
R
BUDAPEST

Deák Ébner Lajos

Virágot szedő nő c,
képe repr.

Arverési Közlöny
1931. 2. rk. sz.

2318.

XIX

Deák Ébner Lajos

118. Piheno

Repr

Ernst Muzeum aukcioi

XXIII/2.

Deák Ébner Lajos

0

Ernst Muzeum aukcioi

XV.

111 — 126. tt

Deák Ebner Lajos

Ernst Múzeum aukció XIII–XIV

Karatéró parasztlány

6

ratok feletti timpanonok
mozaik képeit. 1900-2.
Készítette a kir. vár palota
diplomata lépcsőházá-
nak és előcsarnokának
valamint a Krisztinaváros
palotaszarny lép-
csőházának falképeit,
melyek a második világ-
háborúban tönkrement-
ek. ¶ Az 1900-as évek
elején régebbi, sikeres
szolnoki tárgyú képeit ismé-
telte s ~~fölg~~ balatoni
tájképeket festett. Utolsó
korszakának főműve a
Falusi nász (1910). A

¶ Az 1900-évi párizsi világkiállításon nézőmarcsak elismerő oklevél fatett.

MAPE tárlatán 1919. D.
ugyanez el az állami viz-
festmény díjat.

~~6361/061~~

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
1929 szám.
Érk. 1929 dec. hó 18. n.

A női festőiskolának, ~~meg-~~ ~~nek~~ ~~[illegible]~~ ~~igazgatója~~ ~~[illegible]~~ lett, de látásának romlása miatt 1922. vonult nyugalomba 1923. az OMKT tiszteleti tagjává ~~választotta~~ majd a művészbizottság alelnökévé választotta. 1925. a Műcsarnokban rendezett akt-kiállitáson Álom c. képével az első díjat nyerte, de mivel tagja volt a Szürinek, a díjat nem fogadta el. Az 1927. évi táj-és élelhet-kiállitáson Szolnoki vátárja kitüntető elismerést és nagy díjat ~~nyert~~ kapott. 1930. (e. művészi) munkásságának elismerésével a nagy állami aranyérmemel jutalmazták. Az Ernst Museum 1918 gyűjteménye, az OMKT. 1934. emlék- és gyűjt. kiállitást rendezett művei ből.

F ~~[illegible]~~ 1921 megszűnt [illegible] képzőmű-főiskola tanára

Fővárosi Népmű-velési Központ 1950. emlék

28313. szám.

A kalocsai érseki

az orsz. Bizottságnak hivat

Budapest, 1913. febr

A miniszter ren

miniszteri

9

Merengés, Meszelő asszonyok, Parasztmenyecske, Pillenő, Szolnoki parasztszoba, Szolnoki piac, Tájképvázlat I-III., Ujoncok bucsuja, Zagyvalvid, Zöldseges kofa, festmények, Ülő fiatal parasztnő, Cserepes asszony, Várakozás, Vázlat két női alakkal, vízfestmények,

Tarantella-tancosnő, tollr.

Ide jön a tört

Képesarnok-

Arután a Fő. Kapt.

~~Múzei~~ Képei közgyűjtemenyekben:

O. M. Szépm. Muz:

Szolnok fötere csöben (1875), Terefere (1875), Fifine (1875), Paál László temetése (1879), Hazatérő aratók (1882), ~~Mé-nöly Géza arcképe (1883)~~, Tanya (1885), Husvéti kör-menet (1886), Nászmenet (1888), Női arckép (1890), A véten (1890), Zöldségeskert (1901), Vadvirá-gok (1902), Baromfivásár (1904), Elázott vásár (1908), Vázlat a Mátyás Királyhoz (1914), Ábrándozás, Barom-fivásár, Cigányleány, Ebéd, Edényt áruló asszonyok, Est a Tiszán, Falurészlet I-II., Fia-tal hölgy képmása, Hazatérő parasztleány, Ideiglenes Zagyvahid, Kihirdetés a faluban, Kompozicioterv I-IV.), Korcsmai mulatság

F Álom (Ébredés 1891)

fordiss

Deák - Ébner Lajos

(1)

Fő. képt.:

Kofák, of
Falusi lakodalom
Aratók
Hazatérés a tanyáról
Női arckép
Női tanulmány fej
Pusztai tájkép
Kimentették ...
Tájkép kazlakkal
Önarckép I-II
Folyópart
Múzsa I-II
Tájkép I-II
Sziklák
Menyasszony
Öregasszony
Nő lepezővel
Női akt (félakt)
Mezei út
Kosztümös férfi
Pásztorlány
Vénusz
Madonna a gyermek Jézussal
Mező
Falusi részlet
Fiú fej
Udvarrészlet

of

:/:

456. szám.

19.

BEREGVÁRMEGYEI M. KIR. ÁLLAMÉPÍTÉSZETI HIVATAL

1113 szám
A. 1902

Tekintetes
Műemlékek

Értesítem
miszerint a csam
tási munkálatai

Deák-Ébner Lajos

11

Szégm. lenz.

Mulató parasztok, of (1950)
Falusiéle, of (1951)
Balatonpart, of (1951)
Virágos rét, of (1951)

Évszámok a beszerzés évei.

535. szám.

Tekintetes

A guzelfalvi (Gömör megye) ág
költségvetés elkészit
megvizsgálandó Octob
hiányokat feljegyezve, v
vetést a tekintetes b
E szerint a költségve
Kivánatos vólna ezen
visszaállitani, de mint
költségvetés emben e n
Bátorkodom a tekin

Deák Ébner Lajos

(2)

12

Föv. képt:

13 db freskóterv, pasz.

Folyóparti táj
Férfifej
Erdőrészlet
} of

Mészöly Géza, tollr.
Ménes, tollr.
Gnarekép, tollr.

Mese-illusztráció I-III. vizf.
Gnarekép "
Tanulmány "

454. szám. 1902

44469. szám.

A műemlékek országos bizottságának folyó évi június hó 16. án 20824. sz. a. kelt rendeletem kapcsán sürgős jelentés végett megküldöm.

Budapest. 1902. szeptember hó 25.

A minister meghagyásából:

D. életrajzát tárgyaló kötetben Möbius Izabella írta meg s adta ki 1940-ben ~~Budapesten~~ [illegible] vízfestményéről, és 61. grafikai művéről volt szó. Munkáját a [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~ [illegible] ~~[illegible]~~

II.

éltóságodat, hogy az 1930.évi budapesti
ngresszus alkalmával rendezendő kiálli-
k összegyüjtésére és előállitására
postatakarékpénztár utján Négyezer
kiutalványoztam.
alt összegről, az 1929, évi junius hó
gyanezen célre folyósitott 2.000 pengő-
ak idején elszámolni. Budapest, 1929.
elsberg Kuno s.k.
los másolat hiteléül:

iniszteri iroda s.tiszt.

A párizsi Salonban több-
ször részesült dicséri elismi-
résben s francia vidéki
városok tárlatain több alka-
lommal kitüntettek. A bpesti
Műcsamokban 1889.

öklete alatt müködő bizottságnak

.

ég, hogy a tornai templom báró
tag kegyuraságának örvend.
tisztelettel párosult nagyrabecsü-
lyel vagyok

alázatos szolgája:

Ludás Lajos
rozsnyói püspök.

GYULA báró urnak,
ottságának elnöke
BUDAPEST.
VI. Szép, üvészeti Muzeum.

zók, Pulyrát cipelő cigány legény, Tere-fere, szerelmes levél, Falusi hirdetmény, vasárnap délután, stb. 1877. telén Olaszországba utazott s onnan a következő év tavaszán visszagyment árvizsba ~~[illegible]~~, ~~hogy a világ kiállítást megtekintse~~. Azt a két ~~évet~~ és fél évet, melyet ezutan a francia fővárosban töltöttet, jőrészt stolnoki vázlatainak feldolgozására fordítottam. 1881. Ruhavásár c. ~~képét állítottam ki a Salonban~~ 1882. a Földségvásárt és a Hazatérő aratókat, 1883. az Ujoncok ~~elindulását~~ c. képét állítottam ki a Salonban.

Közben Svajcban és Spanyolországban járt (1880), ~~hazapedig Olaszországon át jött~~

1879. a Szerelmes levelet, 1880. Vásár Mországban c. ~~[illegible]~~ 1878. A két jóbarát c. képét

ugy látszik, hogy a mode
ja kielégiteni az egyes
tisztelettel felkérem a
hogy ezen ügyben folyó é
az Orsz. M. Kir. Képzőmü
71.sz./ könyvtári olvasó
ni illetve egy kiküldött
kedjék.

Budapest, 1924 juni

A francia fővárosban, J. F. (és) Millet

J. Bastien Lepage ~~eklektikus~~ ~~realizmusa~~ művei ~~[illegible]~~ új irányt

művészetének, mely nehány

évvel utóbb Jules Breton hatása alá került. 1874 és 75. egy-egy

arcképet állított ki a párizsi Salonban. Az akttal is Párizsban

kezdett behatóbban foglalkozni,

s ez időből ~~sok~~ szamos aktrajza és részlet-

tanulmánya maradt fenn.

1874 nyarán járt először Szolnokon, hova Pettenkofen hír-

neve és szolnoki képeinek sikere vonzotta. Az osztrák művész

tanácsára kezdett a magyar

életképpel foglalkozni, s a következő évek nyári honapjait

többnyire ~~[illegible]~~ a réfelet szorgalmas tanulmányozásával

~~Pettenkofen, L. C. Müller és~~

majd ~~O. Thoren osztrák festők tanú-~~

ságában Szolnokon töltötte. Nagyszamu

vásárt és egyéb vázlatam kivül ez

időben készültek a Kártyá-

August

AZ ORSZ. M. KIR. KÉPZŐMŰ

BUDAPEST, VI., A

A Müemlékek Országos Bizot

E L N

Köztudomásu, ho
uj középiskolai törvény
az Országos Közoktatási
tást nyer az egyes tantá
Ugy vélem, hog
hogy a " Rajz" c. tárgy
fog elhelyezést nyerni a
Mivel a hirlap

Deák Ebner Lajos

festő

L. Kendrey-kentiványi

358. l.

a. Középütt elválasztott haja vállaira
jtott széles gallérja csipkeszegésű s vértjé
visel. Feliratai a kép alatt négy sor-

nus
R.I.P.
resch. L.
us."

alkeretet véve 7.1 : 5.5 c/m.
he Chronica. Zu finden in Nürnberg
händlern. 1663."

18

152/93 № 38

megírva

Deák Ebner Lajos

l.

Alexander Bernát

Tanulmányok

213. l.

Ez a rész pótlás

Möbiusz könyvének

Deák E. bibliografiá

jához

[illegible]

oktatásügyi minisztertől.

Bizottságának,

Budapest

VI. Aréna-ut 41.

DEÁK ÉBNER Lajos

„Aratók" c. képének megvétele a
Fővaros számára.
ld. Erdei 1991 87. p.

Deák Ébner Lajos

cvód

Farkas Zoltán

Az alföld festői -

Nemzeti Ujság

1943 márc. 7

Deák Ébner Lajos

Irod

Fővárosi Lapok

1875. I. félév 527 l.

(Magyar festők Párisban)

BENEDEK MARCELL
Irodalomesztétika

GYERGYAI ALBERT
A mai francia regény

HALÁSZ GÁBOR
Az értelem keresése

JOÓ TIBOR
Bevezetés a szellemtörténetbe

NÉMETH LÁSZLÓ
Magyarság és Európa

IX. HÓ	30 NAP	SZEPTEMBER

Vasárnap

4

Víterbói Róza

Hétfő

5

J. Lőrinc

Kedd

6

Ida

Deák Ébner Lajos

úrnak

Gondra Béla úr

A zsolnoki művésztelep

Budapesti Hirlap

1913. május 22.

DEÁK ÉBNER Lajos

festménye a Perčić-gyűjteményben

kd. Perčić 112. p. leírása

elyreállítását, míg Kassa és Szatmár újra a király fennhatósága alá került.[22]

EK

D'ordine della Regia Mtá Vra mi é stato significato dal V. Marchese don' Annibal Gonzaga etc. che la Sacra Ces.[ea] Mtá del'Imperatore, mio Clemen.[mo] Sig.[re], comanda ch'io debba transferirmi in Vngaria Superiore, et Transiluania, per essequire quel tanto mi sará imposto, et ordinato dal Prencipe di Transiluania; Má perche l'aria di quel paese non conferisce alla mia salute, massime nell'estate, essendo io l'anno 1640., che fui pur d'ordine della medema Mtá Ces.[ea], per leuare le misure, e disegni, che tengo ancora presso di me, di tutte le fortezze, e frontiere col Turco, stato amallato sei mesi continui, con non poco pericolo di perdere la uita, come puol testificare il V. Conte Paulo Palfi, et per non saper io la lingua Vngara, ne Transiluana, et anco per non esser io asuefatto al souerchio modo di beuere, che usono in quei Paesi, massime con forastieri; Spero perció che Sua Mta Ces.[ea] non uorra permettere ch'io debba andare in Transiluania: delle fortezze, et frontiere dell'Vngaria Superiore poi, senza ritornarui, io potrò far quá li disegni, sopra le misure, che già tengo, Pure quando la Mtá Sua fosse poi rissoluta ch'io ui ritornassi, et andassi ancora più oltre prontiss.[mo] saró sempre ad essequire

Deák Ébner Lajos

1 : a 40 évre

vrat

Farkas Szolnok i. Kino Telep

Szépmüvèszet
1942 227. l. 228. l.
képpel

mai ízlésében való emelésével.
ésekből mindazokat az emlékeket,
után kiderült, hogy korábbi stilus-
ttuk.
lebontandó területeken nem archai-
építkezés kivánatos. A tereket és
i

Deák Ébner Lajos

ill. Hevesi-Rabinovszky

[illegible]

Bort Kézerer év [illegible]

Festői témák tört. az cur-i mův-ben

399. l. (Keppel)

Repr.

1943 Holdas est a Tiszán,

987. n.

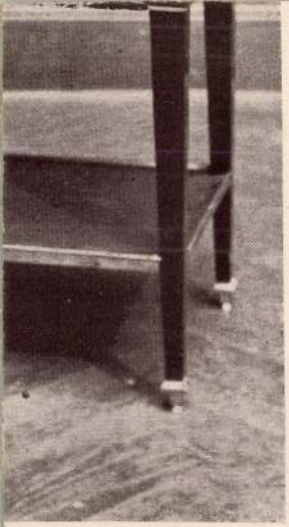

56.

1674.

Deák Ebner Sajós

lásd

Ernst-Muzeumaukcioja II

58 l.

Deák Ebner Lajos

lásd

Rózsaffy Dezső

Szolnok a műveszetben.

c. kis tedka fedelű könyvet.

Megvan könyvenis kötött.

Deák Ébner Lajos

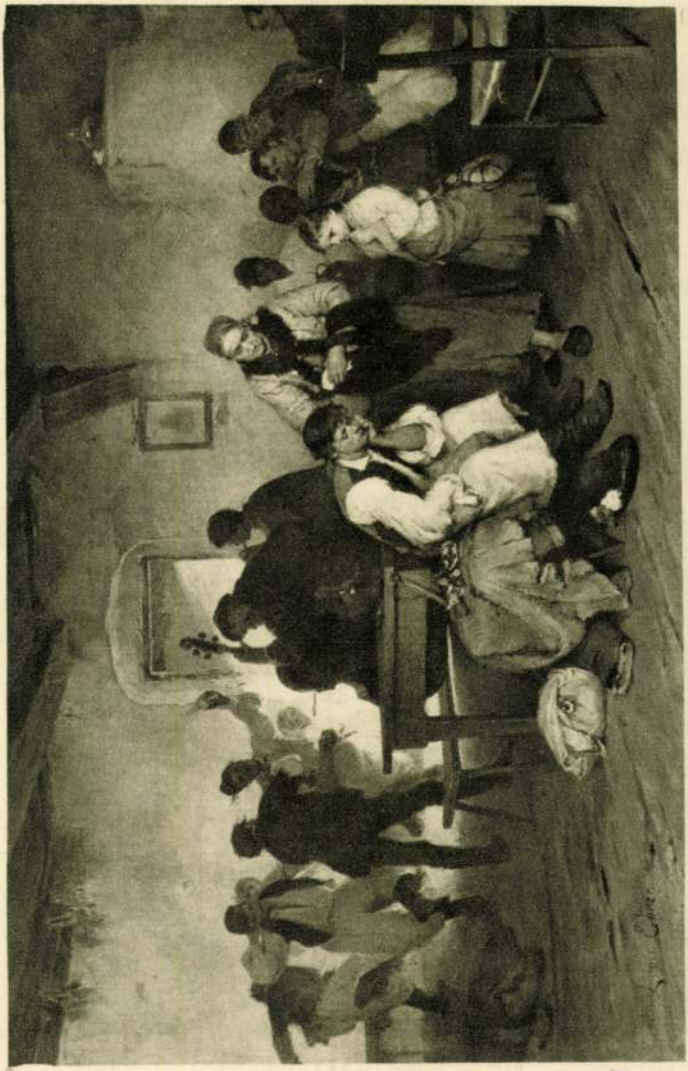

DEÁK ÉBNER LAJOS : ÚJONCOZÁS

Képzm. Tais. 1927/28. tél
kiáll. Cat.

KUKÁN GÉZA : LADY BARCLAY

Deák Ebner Lajos

lasd

Magyarművészképm

55,107.sz

Magyar művészképmások

Bpest, 1931.

Kiállítás a képm.

Muzeumban.

arra, hogy az igen tisztelt Vevőimet teljes megelégedésükre fogom kiszolgálni. Már előre is igérem, hogy fő törekvésem az lesz, hogy **kevés pénzért is csak jó árut adjak** s igy nem csak, hogy megnyerem, de meg is tarthatom vevőmnek.

Abban a reményben, hogy mielőbb igen tisztelt Vevőim sorában lesz szerencsém üdvözölni, várom n. b. látogatását, amikor is minden igyekezetemmel azon leszek, hogy teljes megelégedését kiérdemeljem.

Teljes tisztelettel

BAZSÓ JÓZSEF

Neszt-nyomda. Kiadó: Bazsó József

Deák Ebner Lajos

irod

Petrovics M.M

IX. l.

Magyar mesterünnek.

Bpest. 1936.

Deák Ébner Lajos

Lásd

Kelp Anna doktori értekezését a XIX. sz. magyar művészetéről

Deák Ebner Lajos

archeja Márton
Ferenctől repr.

Érk. KMT. 1930.

53. l.

ATHENAEUM

Deák Ebner Lajos

l. Lábjegyzet

57, 58. l.

Repr.

Temető a faluvégen

NYVESBOLTJA, BUDAPEST

Műemlékek Országos
Bizottságának

Budapest
IV., Rákos u 10

Deák Ébner Sajós

A vásáron c. képe
repr.

Gerő Ödön, A magyar
népéletkép. Magyar
Művészet 1927, 18. l.

Deák Ébner Lajos

Körmenet c: képé

repr.

Kopp Jenő: A körmenet a művészetben

Tükör 1935, aug.

BEIFELD JÓZSEF

BANKHÁZA

A M. KIR. OSZTÁLYSORSJÁTÉK FŐELÁRUSITÓJA

BUDAPEST, VII. KÁROLY KIRÁLY-UT 1.

VI., TERÉZ KÖRUT 3.

Telefon: 342-991

Alapittatott: 1874.

123.

Méltóságos
Nagyságos
Tekintetes

Dr. Szentiványi Gyula

úrnak
urnőnek

H.

Lágymányosi u 16.

Deák Ébner Lajos

meghalt 1934 január 20-án Budapesten a Vörös Kereszt kórházban.

1920-ban a Képzőművészeti főiskola tanára lett, ahol alaprajzot és festést tanított. 1923-ban nyugdíjba ment.

Az Est 1934. jan. 21.

(Deák Ébner Lajos festőművész ma hajnalban meghalt.)

U. 3691.

Deák Elemér Lajos

életrajz

irod

Csókássy 73. l.

Kanizsa.

A vár és város bástyáin
a leégett város romjai, meg a t
a hegyes háttérben pedig, hol m
szemünkbe. Felirata a lebegő mo

CANISCHA

magyarázó szövegének kezdete: A
Türkische Begräbnussen.

Rm., mér. a rl.

Deák Ebner Lajos

Kommüne alatt rendelkezési állomásingban

lárd

Pogány Kálmán

csomagjában

ról mily átalános és mily erős meggyőződés

osságuk egyik biztosítékát.

van, hogy szintén magáévá tegye azon meg-
beinek közös törekvésében minden erejének
em mellőzheti azon eszközöket sem, melyek
k.

oktatásügyi m. k. minister úr ezen eszközök
bította a MŰVÉSZI IPAR című folyóiratot.
ól áthatva, készségesen engedett a fölhivásnak
észségesen mindent el fog követni, hogy csín
et egészen kielégítse.

őleg a folyóirat első számának élén az olvasó-
a művelt közönség összeségének pártfogásába
zük, már nálunk is élénken érzett hiányt van

októbertől kezdve havonként öt ívnyi terje-
den füzet több képet fog tartalmazni részint
szövegen kívül.

.—1886 márcz.) 3 frt. Egész évre 6 frt.

(Egyetem-utcza 4) és minden könyvkereskedés.

avában.

A Franklin-Társulat
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

Deák Ébner Lajos

irod

Piry L: Die

Balás ung Malerei

18, 25. l. 70 t.

des 19 u. 20. Jhts, Berlin, 1940

~~der Gegenwart, Katalog~~

~~der Ausstell.~~

Deák Ébner Lajos

Wód

z

Bodányi Ödön:

Adatok Zichy Mihály

életéről és művészetéről

Bpest, 1907.

107, 109-l. 110-l.

111l. 121.l. 124.l.

185,l.

14.553 — K. M. Egyetemi Nyomda Budapest.

Deák Ébner Lajos

vod

Némethy József dr.

Szolnok és ünnösnete

Évk KMT 1929

29. l. 30. l

31, 32. l.

REGALIA
MEDIA

Deák Ebner Lajos

Prod

Pesti Napló 1918.
márc. 12. (Deák Ebner
Lajos. Az Ernst-mu-
zeum kiállítása.)

U. 1699

Cova (csóvá). *Giovanni.* (XVIII. sz. vége.) Olasz matematikus.

Covennes (szövenn). A francia Plateau Centralnak meredek D.-K.-i peremé.

Ceylon. Nagybritannia-hoz tartozó szigt. Ind.-óc., 65.610 km², 4,501.549 l. Szenkezdtlleg buddhizmoz tartozik. (L. o.:) É.-i síkság, D.-i hegyes (2588 m). Tropusi éghajlás. Ny.-i fele igen szép. Régi kultúra. Világforgalmi helyzet. Főv. Colombo.

Cézanne (szezann), *Paul* (1839—1906). Francia figuralis, csendélet és tájképfestő, a posztimpresszionizmus irányaink megteremtője. Geometriai alaptermék lineáris összhangzásával a tárgyak organikus valóságának és térbeli meghatározottságának kifejezésére törekszik.

C. G. S.-rendszer. l. *Mértékrendszer.*

Chabas, *François-Joseph* (1817—1882). Híres francia egyiptológus.

Chabasit. Ásvány, mész-alumínium-szilikát víz- és kevés kálium-tartalommal. Kristályosan, szemcsésen v. vaskosan fordul elő hasadt-, tracbit- stb. áramlatokban.

Chaconne (sakon). Hangszerre való, lassú $^3/_4$-es ütemű, rövid jelszerű témának folytonos variálása. A XVII. sz. elején óta ismert zenei forma, mely később a zeneszerzés művészete is átment.

Chagall, *Marc* (* 1890). Orosz festő és grafikus. Chassidista zsidó családból származik. Művészetét mint autodidakta kezdte. 1912 után a kubizmus hatott rá.

Chagrin-bőr (fr. sagrén). Recés felületűre pucolt bőr. Tímárolás után kosokbőrből készül. Díszművegyvarrásnál használják.

Chaironeia. Város volt Boiotiában. Itt győzte le III. Fülöp makedón király Kr. e. 338-ban a thébaiakat és szövetségeseiket. Sulla is itt győzte le Kr. e. 86-ban Mithridates hadvezérét, Archelaost. Plutarchos szülőhelye.

kívánt adóztatási v. vagyonmunkát, sőt általában a választójoghoz megkívánt kellékek összességét is értik rajta.

Cent. Az E.-Á. Egyesült-Államok pénzegységének, a dollárnak, centkülönben a holland forintnak váltópénzegysége és századrésze. L. *Forint* és *Dollár.*

Centaurea. A tisztesek (Compositae) génusza; ismert faja a búzavirág (C. cyanus); számos kerti faja is van.

Centaurus. l. *Kentaurosz.*

Centenarium (lat.), századik évforduló. Egy n-nel jelzett, mert a latin *centum, -ne, -a* (százankint) szóból származik s annes közé az *annus* (év) szóhoz.

Center (ang.) A labdarugó- és vízipoló-játékban a középső csatár; *C.-half* a fedezetek között a középső.

Centesimo (csentezimo). Az olasz állam pénzrendszerének váltópénzegysége, a lírának századrésze. L. *Líra.*

Centime (szantim). A francia, belga és svájci frank egyszázadrésze s a latin érmeunió országaiban (más néven is) váltópénzegység. (V. ö. *Frank* és *Latin érme-unió.*)

Centralisták. A negyvenes évek liberális pártjának egyik tömörülése, melynek Szalay László, Eötvös József br., Trefort Ágoston, Csengery Antal és Kemény Zsigmond br. voltak vezérei. A közigazgatást központosítás alapjával akarták fejleszteni.

Centralizáció. Az államéletben az a rendező elv, mely az állami ügy- és hatáskört minél nagyobb mértékben minél kevesebb tényező kezébe vonja össze. Ellentéte a decentralizáció, mely mellett a hatósági ügy- és hatáskörök több tényező között oszlanak meg.

Centrifugális erő. Görbe pályán mozgó testre ható erő, mely a testet a görbületi középponttól ellentétes irányban igyekszik távolítani. Nagysága arányos a test tömegével, sebességének

Deák Ébner Lajos

Kofák, olasz

Vásár, olasz

Budapest sokerfőv. tulajd.

~~Bronzkori telep, (~~ ~~harcz~~ ~~várhegyi~~ ~~VII. 159~~

Deák Ébner Lajos

Lakodalom, olaszt

Budapest székesfőv.
tulajd.

Bronztör VIII. 186.

~~Csüngő II. 206~~

születése. — 1909. Ipolyi Arnold-féle 2000 koronás díj. *Krisztus sírbatétele.*

BOSZNAY ISTVÁN, 1915. Állami kis aranyérem. *November.*

BRUCK MIKSA, 1916. Állami kis aranyérem. *Interieur a János főhercegi Orth-kastélyból.* II.

BURGHARDT REZSŐ, 1915. Báró Rudics József alapítványi ösztöndíja. *Táncosnő.*

CONRAD GYULA, 1912. 250 koronás II. állami grafikai díj. *A velencei óratorony.* Ered. rézkarc.

CSÁKTORNYAI ZOLTÁN, 1912. 2000 koronás Rökk Szilárd-jutalom. *Asztalnál ülő emberek.*

CSÁNKY DÉNES, 1916. Esterházy-féle 600 kor. vizfestménydíj. *Merengés.*

CSIKÁSZ IMRE, † 1911. Néhai Ráth György-féle 1200 koronás díj. *Ülő leány.* (Szobormű.)

CSÓK ISTVÁN, 1891. 1000 frtos Társulati díj. *Az árvák.* — 1905 A Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja. *Műterem-sarok.* — 1910. Az Erzsébetvárosi Kaszinó 500 koronás díja. *Vampyrok.* 1911. Állami aranyérem. *Férfiarckép.*

CZENCZ JÁNOS, 1913. Halmos Izor 500 K-ás díja. *Tükör előtt.*

CZIGÁNY DEZSŐ, 1915. Erzsébetvárosi Kaszinó 500 kor. díja. *Akt.*

DAMKÓ JÓZSEF, 1907. Állami kis aranyérem. *Definitor.* — 1907. Ipolyi Arnold-féle 2000 koronás díj. *Reliefek II. Sylvester pápa síremlékére.* — 1916. Lipótvárosi Kaszinó 1000 koronás díja. *A bánat.* Kőszobor.

DUDITS ANDOR, 1897. Ipolyi Arnold-féle 1000 frtos történelmi díj. *Szent Norbert megtérése.* — 1900. 2000 koronás Lotz-díj. *Kardvágás.* (Új országház.) — 1911. 4000 koronás Társulati díj. *Jezsova.*

DEÁK EBNER LAJOS, 1883. Ráth György-féle 400 aranyforintos díj. *Újoncok.* — 1885. 500 frtos második Társulati díj. *Zöldséges vásár.* — 1886. Ipolyi Arnold-féle 500 frtos történelmi díj. *A tatárjárás után.*

KITÜNTETETT MŰVÉSZEK ÉS MŰVEK LAJSTROMA

AGGHÁZY GYULA, 1881. Ráth György-féle 400 aranyforintos díj *Terefere.* — 1884. Tárkányi Béla apátkanonok 500 frtos egyházfestészeti díja. *A házasságtörő nő.*

ALBERT ANDOR, 1900. Br. Harkányi Frigyes-féle díj. *Férfimellszobor.*

ANGYAL GÉZA, 1912. 250 koronás II. állami grafikai díj. *Műhely.* Ered. rézkarc.

BADITZ OTTÓ, 1882. A vallásalap 500 frtos egyházfestészeti díja. *Karácsony éjjel.* — 1890. 500 frtos Társulati díj. *Kihallgatás.*

BALLÓ EDE, 1897. Állami kis aranyérem. *Arckép.*

Dr. BENCZÚR GYULA 1882. Társulati 200 drb 4 frtos aranyból álló művészi nagy díj. *Bachans nő.* — 1890. Állami aranyérem. *Mályvák közt.* — 1890. Társulati 300 frtos műlap-díj. *Mályvák közt.*

BIHARI SÁNDOR †, 1886. 600 frtos első Társulati díj. *A bíró előtt.* — 1890. 500 frtos Társulati díj. *Falu rossza.* — 1893. Állami aranyérem. *Az ő nótája.* — 1898. báró Forster-féle Vaszary-díj. *Zsigmond király fogadja Ulászló lengyel királyt a nagyváradi székesegyházban, Szent László sírjánál.*

BOEMM RITTA, 1909. Esterházy-féle 600 koronás vízfestménydíj. *Kis Svábhegy.*

BORAI VIKTOR, 1902. Br. Harkányi Frigyes-féle díj. *Aktanulmány.* Szobormű.

BORUTH ANDOR, 1896. Gróf Károlyi Tibor-féle 1000 frtos díj. *Este a műteremben.* — 1897. 1000 frtos Röck Szilárd-jutalom. *Toreador.* — 1902. Ráth György-féle 600 koronás díj. *Feketeruhás nő kutyával.* — 1905. 4000 koronás Társulati díj. *Jézus*

Deák Ebner Lajos

94. Deák-Ebner Lajos: Tanulmány.

Műcsarnok 1909/10. téli tárl.

62 Herrer Cézár: Gitározó nő.

Deák Ébner Lajos

N.Szal. III. anakc. 7 l.

Deák Ebner Lajos, festő; 1

sz. 1850 jul. 18 Pesten, mh.

1934 jan. 20. Bpesten. A közép-
iskola elvégzése után, 1869. Mün-
chenbe ment, ahol eleinte Kaul-
bachnál, majd Strachubernél
tanult. 1871-től egy barátjával
közös műtermre volt s a ter-
mészet után dolgozott. 1873. ~~ke~~
~~nőt~~ jutott először Franciaországba. Nehány
Barbizonban töltött, s itt ke-
rült ~~baráti~~ kapcsolatba Mon-
kácsy Mihállyal és Paál László-
val. ~~Majd Párizsba költözött~~
A Boulevard Clichyn bé-
relt műtermeben. Nyilvánosan
először az 1873-ban bécsi világ-
kiállításon szerepelt Gyermekek
szolóvel c. képével.

F szmajfeling

Kónapot

† münchenni akademista mo-
dorban festett

VÉSZETI FŐISKOLA REKTORA.

NDRÁSSY-ÚT 71. SZ.

tsága tekintetes

Ö K S É G É N E K

B u d a p e s t .

---

gy a Nemzetgyülés által elfogadott
részleteinek tárgyalása most folyik
Tanácsban s ott végleges megállapi-
rgyak terjedelme, anyaga, óraszáma,
y reánk nézve nem lehet közömbös az,
mily keretek közt s mily jellegben
középiskolákban.
okban megjelent hiradások szerint ,

Péák Ebner Lajos

A szolnoki művésztelepen dolgozott.

Zádor István emlékezése a Szolnoki Művésztelepre.

Jászkunság 73/1 32. o.

Dedk - Ébner Lajos

Neve említve

Apadi Nóra: Képzőművészet és munkásmozgalom - Bp. 1974 265 p.

Deák Ébner Lajos festőműnész

A Herman Ottó Múzeumhoz gatalták a Miskolci Képtárat. A rendszerező munka ~~fol~~ során előkerült, – feltehetőleg – 1870 körül festett tájképe. (említve).

Benedek Miklós: Háromszáz, meg hetszáz műkincs.

Északmagyarország. 1974. jan. 26.

DEÁK-ÉBNER LAJOS, festő

Többször dolgozott Kisoroszban. Több szép alkotása készült itt. Az 1880-as út, melyre biztos adatunk van feltehetően már a második vagy a harmadik út volt. Talán két vontató-képének témáját is Kisoroszi szolgáltatta, s ezek emléke, talán ismerete is hozzájárult Kernstok témaválasztásához. 284.old. 5-6-7.jegy

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Károly "Őszi munka" című képéről 283.old

STUDIA COMITATENSIA, Tanúlmányok Pest Megye Múzeumaiból, 2.szám. Szentendre, 1973

DEÁK-ÉBNER LAJOS, festő

1880 második vagy harmadik útja volt Kisoroszba. Nem lehetetlen, hogy két vontató képének témáját ai Kisoroszi szolgáltatta. ---"HAJÓVONTATÓK" címen mindkettő kiállítva 1880-ban az Ernst Muzeumban. 69. és 108. tételszám alatt. Az egyikről biztosan tudjuk, hogy vontató asszonyokat ábrázolt. -Lázas Béla előszava a Katalógusban. 284. old. 6, hogy 1918-ban

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Károly "Őszi munka" című képéről 283. old

STUDIA COMITATENSIA, Tanúlmanyok Pest megye Múzeumaiból, 2. szám. Szentendre, 1973

DEÁK-ÉBNER LAJOS, festő

Az idősebb emberek még emlékeztek Deákébner Lajos kisoroszi látogatására. Több müve készült el itt.-- KISOROSZI GYÜMÖLCSÖS.-1880.-Kiallitva Deákébner Lajos gyüjteményes kiállitásan az Ernst Muzeumban.1918. 15.tételszám alatt. 284.old. 5.jegy

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Károly "Őszi munka" cimü képéről 283.old

STUDIA COMITATENSIA. Tanulmanyok Pest Megye Múzeumaiból, 2.szám. Szentendre, 1973

DEÁK-ÉBNER LAJOS, festő

1898-ban Kisoroszban is dolgozott, éppen akkor, amikor Kernstok Károly az "Őszi munkát" festette. 291.old.

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Károly "Őszi munka" cimü képéről 283.old

STUDIA COMITATENSIA. Tanulmányok Pest megye Müzeumaiból, 2.szám. Szentendre, 1973

DEÁK-ÉBNER LAJOS, festő

Pataky László"Krumplisszüret"c.képén a magyaros jalleg D
Deák-Ébner művészetéhez füzi,annak "Baromfivásár"cimü
müvéhez,de ennek összetevői közt persze megint csak na
nagy szerepe van a francia pikturának. 292.old. 26.jegy

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Karoly "Őszi munka" cimü
képéről 283.old

STUDIA COMITATENSIA, Tanúlmányok Pest Megye
Múzeumaiból, 2-szam. Szentendre, 1973

DEÁK-ÉBNER LAJOS, festő

"Baromfivásár"cimü képe.-Olaj,vászon.132+97 cm.Jelezve balra lent:Louis Ebner.Magy.Nemz.Galéria.Ltsz:6680. Reprodukálva:Az Ernst Muzeum Aukciói XLVIII.Báró Kohner Adolf gyüjteménye.Bp.1934.XXIX.tábla. 3Dl.old. 26.jegy

HORVÁTH BÉLA: Kernstok Karoly "Őszi munka" cimü képéről 283.old

STUDIA COMITATENSIA. Tanulmányok Pest Megye Múzeumaiból, 2-szám. Szentendre, 1973

DEÁK-ÉBNER LAJOS, festő

Dr. Gothard István Párizsban a Sal Pétrierben dolgozott, mint idegorvos, de látogatta a párizsi Képzőművészeti Akadémiát is. It hon a Képzőművészeti Főiskolán Deák-Ébner Lajos tanitványa volt. 61.old

FARKAS DÉNES: A három Gothard fivér munkassága 53.old

VASI SZEMLE, Helyismereti évkönyv, 1963. II.köt.
Szombathely, 1963

Deák Ébner Lajos

Székely Bertalannal együtt készíti a tihanyi templom freskóit.

Szalai Zoltán: Balatoni képes kronika, Budapest, 1969.

Deák Ébner Lajos

Freskói részben elpusztultak a háború folyamán a Műcsarnok homlokzatán. Restaurálá és pótló munkálatokat vegzett Medveczky Jenő.

Nagy Zoltán: The Jenő Medveczky memorial exhibition. The New Hungarian Quarterly, Budapest, 1973. 51. sz.

1901

Deák-Ébner Lajos

Szolnoki vízár repr.

Plein-air festészet a magyar művészetben
kiállítás M.N.G. 1973. Szolnok

Deák-Ébner Lajos

- a Magyar Tjquarell- és Pasztellfestők Egyesületének tagja.

Berza László, Bernát György, Erdei Ferenc stb.: Budapest Lexikon, Budapest 1973. 13351

6671

Deák-Elmer Lajos festőművésza

1853. után a szolnoki művésztelepen dolgozott a művésza.

Mátonvölgyi László: Centenáriumi emlékbeszéd helyett.

Irodalmi Szemle, 1974. 2. 174. old.

Déák Ébner Lajos

1934. jan. 20-án halt meg.

Népszava, 1974. jan. 20. 102 évf. 16 sz. 14 p.

Deák Ébner Lajos

Homokos út o.v. 37,3×34

Plein-air festészet a magyar művészetben
Kiállítás M.N.G 1973. Szolnok.

Deák-Ébner Lajos

1. Szoluski-vásár o.fa. 17,5 x 12

2. Ideiglenes zagyva-híd o.v. 33,5 x 49,5

Pleia-ais festészet a magyar művészetben
kiállítás M.N.G. 1973. Szolnok.

Deák Ébner Lajos

1. Tájkép o.v. 31×48

2. Kalapos fiú o. fa 24×15,5

Plein-air festészet a magyar művészetben
kiállítás M.N.G. 1973. Budapest.

Deák Ébner Lajos

Kalapos fiú repr.

Plein-air festészet a magyar művészetben
Kiállítás M.N.G. 1973. Katalog

Deák Ebner
festő

Pekenő parasztlány című képe
a BÁV képaukcion 26.000 forint-
tért helt el.

Bauer: Rekord árak az aukción.
MŰVÉSZET, 1973.január - 43.oldal

Deák-Ébner Lajos, festő

Szivesen dolgozott holmokon.

-: A szolnoki művésztelep kiállítása szentendrén

8.

Népszabadság, Bp. 1974. jan. 22.

Deák Ébner Lajos:

A Mintarajz Tanodában alakult külön női festőiskola vezetője volt.

Bojdr Iván: Tanárok vagy művészek?

Magyar Filep 1971/282-n 10. old

Deák-Ébner Lajos

a szolnoki népéletet ábrázoló képei-
vel aratta legnagyobb sikereit.

Zádor István kéziratos feljegyzéseiből:
Emlékezése a Szolnoki Ellvértelepről.
Járskunság, Szolnok, 1973. márc. 34. old.

Deák-Ébner Lajos

„Derü a festérzetben" c. kiállítás nyílt meg Nyírbátorban, a Báthory István Múzeumban – a Nemzeti Galéria anyagából. A kiállításon a művész műnéből is láthatunk.

Déli Krónika

1973. VIII. 25. 12.00 Ka.

Deák Ebner Lajos

Neve emlére.

Telepy Katalin: Tájképek a Magyar Nemzeti Galériában.
Bp. 1973. 15 p.

Deák - Éber Lajos

Az aukción nem volt jelentős anyaggal képviselve.

Engel Károly: Aukciókritika; Művészet, 1973/4.sz. 56.l.

Deák Ébner Lajos

(1850 - 1934)

„Parasztné Zorsóval" olaj, vászon

57 x 34

Védett

Kiáltási ár: 6000 ft

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Deák Ébner Lajos

„Leányfej" olaj, vászon
40 x 34,5

védett

Utiáltási ár: 3000 ft.

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Deák Ébner Lajos

„Falurzele Tecstével" olaj, vászon
44x33

1880

Kiállási ár: 4000 ft.

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Deák Ébner Lajos

Patakparton
Olaj, vászon 46x71

Kikiáltási ár: 6000 Ft.

BÁV 33. Művészeti Képaukció, árverés 1974 május 21-22

Deák Ébner Lajos

Bihari Sándor, Tornai Gyula, Skuteczky Döme művészeket a népszerü elbeszélők közé sorolja a Művészet c. rovat "Magyar festők gyüjteménye" cimmel, s közli, hogy a Könyves Kálmán müvészeti kiadójánál megjelent "negyvenöt nemes müvü réznyomatban" az utóbbi harminc esztendő legnevesebb müvészeinek alkotása összefüzetlenül, külön képeken.
A neves müvészeket koruk és festészeti irányzat szerint külön csoportba osztva sorolja fel a beszámoló.
A HÉT, Bp. 1908. dec. 27. XIX. évf.
52. sz. 859. lap.

Deák-Ébner Lajos

A 28. képaukción művei a kikiáltási ár ötszörösét értek el (2.500 – 18.000). A 26-ou hasonlóképpen.

Engel Károly: Aukció-kritika; „Műgyűjtő", 1972/4.sz. 97. l.

Deák Ébner Lajos

Az Alföld a festészet tárgyává Barabás Miklós, Markó Károly egy-egy korai, a XIX. század derekán festett pusztája, gémeskutja után csak a hetvenes években a szolnoki August Pettenkofennél vagy Deak-Ébner Lajosnál vált.

Koczogh Ákos: A modern művészet utjai
Népmüvelési Propaganda Iroda 1972.
211.old.

Deák-Ébner Lajos (1850-1934) festőművész

Párizsból hozta haza Bastien-Lepage naturalizmusát. „Hajóvontatók a Tiszán" – „Baromfivásár" – „Hazatérő aratók" MNG. (emlitve)

Kampis Antal: A Magyar Képzőművészet Története. Nepszava, 1942. jún. 24.

Deák-Ébner Lajos, festő

Tehnett. („Baromfivásár")

Sándor László: Plehanov magyar festőkről

M. 7.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 25.

Deák-Ébner Lajos

Hajóvontatók, 189o-es évek eleje

A vontató férfi és nő a romantikus realizmus értelmében idealizált alak.

Aradi Nóra: A szocialista képzőművészet jelképei
Kossuth Könyvkiadó/Corvina Kiadó 1974

2 54.o.

Deák-Ébner

kitő

~ a szolnoki műv. telep tagja.

volt.

Kaposvári Gyula: Lyka K. vásai.

Jászkunság 1970. 4. 180.

Deák Éber Lajos

A 30-as évek derekán gyenge utánzatokat festett 1890 körüli szabadiki képeiről. Egy ízben perre került a sor a műkereskedő és vevője közt, a bíróság a „kamisítót" is megidézte.

Theisler György: A kamisítók „művészete"; Műgyűjtő, 1972/3. sz. 20. l.

Deák-Ébner Lajos

A 26. képaukción 2 képpel szerepelt. A művek nagyjából a kikiáltási ár háromszorosáért keltek el. Egyik védett volt.

E.K.: Aukció-kritika; Műgyűjtő, 1972/2. sz. 56.l.

Deák Ébner Lajos

Műcsarnoki kiállító. Annak idején a király vásárolt tőle.

Sinkó Katalin: Kincsgyűjtés és műgyűjtés; Műgyűjtő, 1972/2, 46. l.

Deák Éber Lajos

Képe szerepel a Fővárosi Képtár
uj szerzeményei között-neve emlitve

Bálint Endre Hazugságok naplójából
Bp.Magvető 1972 25.old.

Deák Ébner Lajos

a 7o-es években festészetében az Alföld témája jelentkezik.

Koczogh Ákos:Folkorizmus
Rajztanitás 1972/2-3 24.old.

Deák-Ébner Lajos

Öregasszony o. v. 89,5×65 cm
Önarcképe a tanyáról
o. fa 50×69,8 cm

(M. N. G.)
Jókai Művelődési Központ
kiállítása, Mezőkövesd, 1971

Deák Ébner Lajos

"Fifine" c. -kisleány arcképet ábrázoló- művét bemutatja a lap.
Repr.

Családi Élet. Bp. 1934. okt. hó. I. évf. 3. sz. 15. lap.

Deák Ébner Lajos

festő

~ nél tanult 1913-15 ig Dömötör Gi-
zella festő.

Szabó Júlia: A nagyon aktivizmus tört.
77.
Akad. Kiad. 1971.

Deák Ébner hajós, festő

Dolgozott Kolozson.

—: Hetven éves a kolozsi művésztelep 7.

Népszabadság, Bp. 1972. máj. 6.

Deák Ébner Lajos

„Öregasszony" c. festménjének modellje azonos Fenyes Adolf „Ülő öregasszony" c. festménjének modelljével.

Rideg Gábor: A szolnoki képzőművészet története.

Szolnok Megyei Néplap, Szolnok, 1972. ápr. 9.

Deák-Ébner Lajos

a tihanyi templom műemlékét
freskói díszítik.

TÉKA.

1972. jún. 1. Televízió 14. 40/11/ KGVné

Deák-Ébner Lajos

A Szolnoki Művésztelep művészei első tár-
latukat 1903 nyarán rendezték meg a
művésztelepen, ahol szerepeltek fest-
ményei.

Kaposvári Gyula: Lyka Károly írásai a Szolnoki
Művésztelepről.
Jászkunság, 1970. ... 4. 180 old.

Deák-Ébner Lajos

Ebédhordását és Szerelmespárját Szemlér Mihály Vízimalom c. rézkarcával hozza kapcsolatba a szerző.

H. B. - Szemlér Mihály; Vízimalom; Mügyüjtő, 1971. 4. sz. 23.l.

Dear Eduardo Cajas

„[illegible]" o.v. 25,5 x 39 cm
Ébner L. (Restaurált) Kiáltási ár: 12000 ft

—

„K[illegible]ben" o. fa. 30x30 cm J. l. b. Deák Ébner L.
Restaurált
Kiáltási ár: 15000 ft.

—

„Zöldséggyiac" o. fa. 46 x 33 J. l. j.: Deák Ébner L.
Kiáltási ár: 10000 ft

—

„Hasafelé" o.v. 75 x 122 J. l. b.: Deák Ébner L.
Kiáltási ár: 20000 ft.

BÁV 56. Képarchív Bp. 1981 december

Deák-Ébner Lajos, festőművész

A széchényi Kubinyi Ferenc Múzeumban köz-
szemlére kerül az a magángyűjtemény, me-
lyet az időközben elhúnyt Gós Ilona hagyo-
mányozott a múzeumra: Lotz Károly, Koszta
József, Aba Novák Vilmos, Egry József, Deák
Ébner Lajos festményeket.

Ablak.

1981. I. 23, TV. 18.01 /Kivé/.

Deák Ébner Sajós

1) Az ideiglenes Zagyva-hid, olajf.
Szépművészeti Múzeumban.
Életrajz.
Petrijszerz 1921-24. 21. l.

2) Falurészlet, olajf.

Rudnai Sándor:

A két lebegő angyaltól
a kissé jobbra fordult
vet tart. ~~Tején~~ Caputium
rendjelt és kettős lánczon
beretvált. Mellén egy rend
czimer bibornoki jelvé
nonoki épülettel köti
tekeres s másikánál c

ALEXANDER DE RU
PRINCEPS, ARCHI-E

a kép alatt két sorban:

EFFIGIEI CELSISSIMI PRI
Etc: Etc: INSCRI
TIONES, QUE TEMPORE
DIE XV MAII H

s a basilica alatt:

VIEÑAE DIE X

Follrajz, méretei a

93:

a mely mögül csillag-
nerűen láugnyelvek csap-
nak ki

Deák Ébner Lajos

50 képe élvezet a háborúban

Jegz. 101. C

Deák Ébner Lajos

1) Baromfivásár, olajf
a Kohner gyűjteményből
a Szépművészeti Múzeumban
Életrajz-
Petrujszerz. 1931-34. 16. l.

2) Paál László temetése,
olajf
u. o. 27. l

fordul~~va~~t ~~a~~ tojásdad medaillonban ~~látható~~.
vid, szakálla leberetvált. Körítősén s prém bélésű
k. Felirata a kép alatt öt sorban:

ONTE PERPETVO DELLA
LLI CONTADI DI CASTEL FERRATO,
REMO CONTE & CONSIGLIERO DI
SVO CAM̄ARIERO, SVPREMO GIVDICE
E DI VNGHERIA.

a medaillonnak 19·6 : 15.8 cm.

(jó lenyomat.)
(más kiadás későbbi lenyomat.)

140/95 N° 257.

Deák Ébner Lajos

Női festészeti tanf. ig. tanára
majd főisk. festő tanár

1885 - 1922.

Ékképzőfőisk. 1931-32. 75. l.

Fülek.

A középtért a vár és város
ben erődök látszanak, az előté
úton balra egy férfi halad a f
datszalagon:

FILEK.

magyarázó szövegének kezdete:
Fortezza Anteriore.

Rm., mér. a vk. 19.2: 26

Deák Ebner Lajos

MAPFE Szilatan 1919

állami I. vizfestm. dij

642

Klein, Adam

Vágtató ~~magyar~~ csikós. ~~egy második ~~ lovat ~~ egy ~~ep-~~
~~lőjénél vezetve.~~

Rk.

K. 2.

130 x 198 mm.

Deák Ébner Lajos
kiállítás Salgótarjánban

Magyar Nemzet 1984. VI. 30.

Deák Éber Lajos
kiállítása a Nógrádi Sándor
Múzeumban

Magyar Nemzet 1984. VI. 30.

Deál Ébner
Egy lépszakértő emlékei

Magyar Nemzet 1985. 11. 23.

Deák Ebner Lajos

önarckép

Tört. Képes

Deák Ébner

Magyar képzőművészet külföldön

Magyar Nemzet 1984. I. 11.

Deák Ébner Lajos

állami írói díj 1919

Camea II. 206

Deák Ebner Lajos

festo

a tihanyi apátsági
templom szentélyében
az egyháratják csoport-
jának falképet festette
A templom hajójának
első képe, az Assumptio
szintén tenni nincs. 1889.

Sörtihanyi apáts

148 l.

I fölül jobbra „1558" és

110

1904.

~~Balról a szt Jakab rend jelvényét viseli hordja.~~

n 1512 táján. Antwerpenben (?) 1576 és 1578 közt.

hord és a szent Jakab rend (jelvényét)

szembe néz. Tollas barettet (viseli.
ke barna, bajusza és szakálla rit-
gallérja fodros, sávos fekete kabát-
Jelzése a kép hátán: „206. LU-
FIAMINGO OLASZ ISKOLA."

BÁRÓ

n.

án a 49474 sz. leirattal Pfeffer Ignácz
47-904).- Elszámoltatott az elő részlet 1904:

y L - Ov!

Deák-Ébner Lajos

Fiatal nő képmása, ~~olaj~~ vízf. 24x19, 2000 Ft

Fasor, olaj, 20x33, 3500 Ft

30. Művészeti képaukció, 1973.

Deák - Ebner Lajos

Neve említve.

A Két, 1971. szept. 10. 2. ef. 37 sz. 9 p.

Deák - Ébner Lajos

Falusi táj, 28,5 x 38,5, 3500 Ft
Herafelé, olaj, 30x50, 6000 Ft

30. Művészeti Népfőiskola, 1973.

Deák-Ébner Lajos

Pombolokalon ülő fiú, olaj, 62×44, 6000 Ft
Falusi táj, olaj, 32×47, 6000

30. Minvészeti Répanzció, 1973.

Deák-Ébner Lajos

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének
műemlékei. Bp. : OMvH, 1993 106

Vajda Lajos 533, 1597
Valachi Anna 1808, 2654
Váli Dezső 533, 2749
Váli József 2447
Váli Zoltán 2750
Valkó László 533
Vallasek, Adrián 799
Valter Ilona 323, 407, 779, 917, 918, 919
Vámossy Ferenc 101, 1471, 1497, 1686, 1704, 1720, 1967
Van Gogh, Vincent 1598
Váncsa Ildikó 2751
Vándor László 420
Vanicsek Péter 1968
Vankóné Dudás Juli 2752
Váradi Gábor 2753
Váradi László 2754
Váradi Péter 949
Varannai Gyula 1584
Varga Ferenc 538, 1832
Varga Géza Ferenc 2755
Varga Gizella 2756
Varga Imre 1966
Varga Imre szobrász 187, 533, 635, 1391, 2715
Cs.Varga István 2479
Varga József 1537
S.Varga Katalin 1221
Varga Lajos 601
Varga Lea 1343
Varga Levente 2712, 2758
Varga Livia 421
Varga Mátyás 2759
Varga Nándor Lajos 2760
B.Varga Sándor 29
Varga Vera 377, 676, 714, 715, 716
Varga Zsófia 2761

Deák Ébner Lajos

erőd

Keleti G. cikke

Kel 1885

IV. k. 4. f. 735 l.

ORSZ. MAGY. SZÉPMŰVÉSZETI MUZEUM

A

Műemlékek Országos Bizottsága

Nagyméltóságú Elnökségének

H.

Deák Ébner Lajos

l.

Ráth György 1896

312. l.

Szentiványi Gyula

25.

M. Kir. honv. mü. csap. egyes. Karr

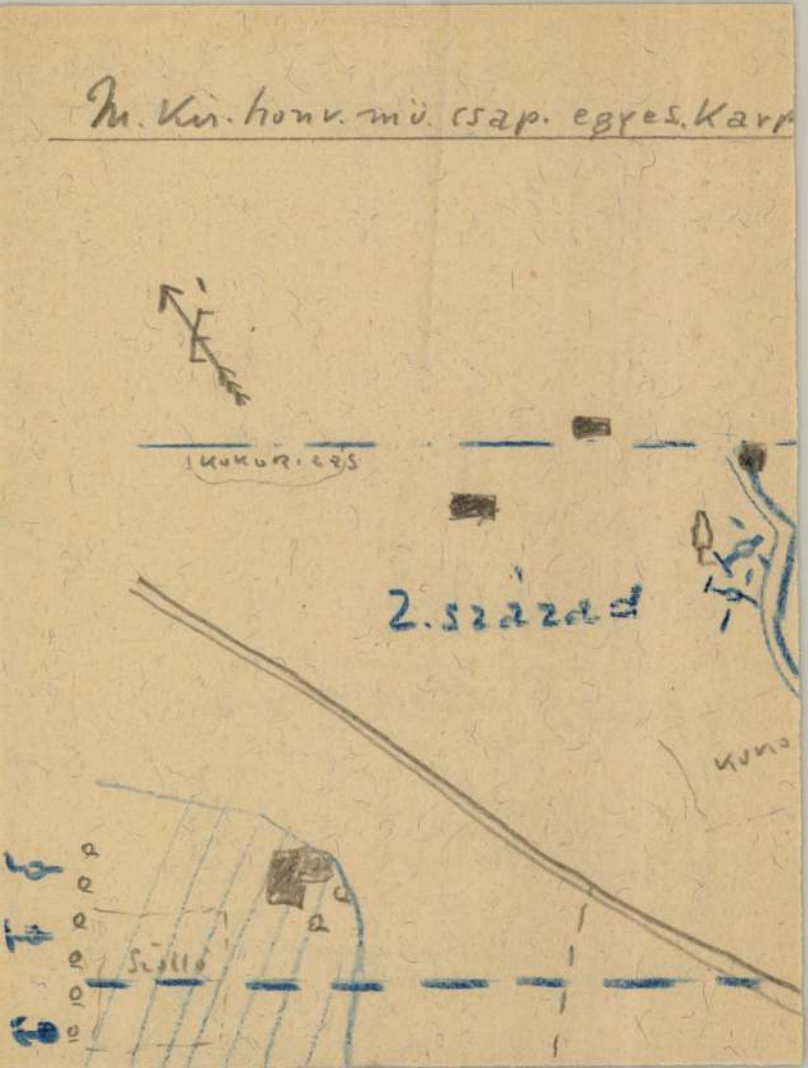

Deák Ebner Lajos

tihányi templom
falk-

zvód
z

Velvánd

174. l.

kijelenti, hogy a Vörös Hadsereg
azon uton fog haladni, amelyen u

oOo

Szerdán d.u. megérk
rikai autókaraván a politikai re
nincs összeállitva. Hóman Bálin
Gábor volt nyilas belügyminiszte

oOo

A pápa helyesli a

oOo

4./Magyar nemzet.

De Gaulle tábornol
te, hogy kormányát megalakitott

oOo

A bolgár külügymi

Deák Ebner Lajos

A szent Adalbert és
és a szent József ká-
polnák medaillon
falkegyeinek kartonját
fenti kerzitette és Roth
Miksa vakta mozaik-
ba.

Lollok 77. l

Deák Ébner Lajos †

cvód
2

Budapesti Hirlap

1934. dátum lé-
vajuk

(Deák-Ebner Lajos
pestőmin vénz. meghalt.)

zér

megreklamált 3 db. fényrépből

25/1933. na 1 a fényrép

utékos még, 2 a fényrép és

és Nagyszeben bástya torony fényrépe.

1934 I/26 ⅟

Nagy.

Deák Ébner Lajos

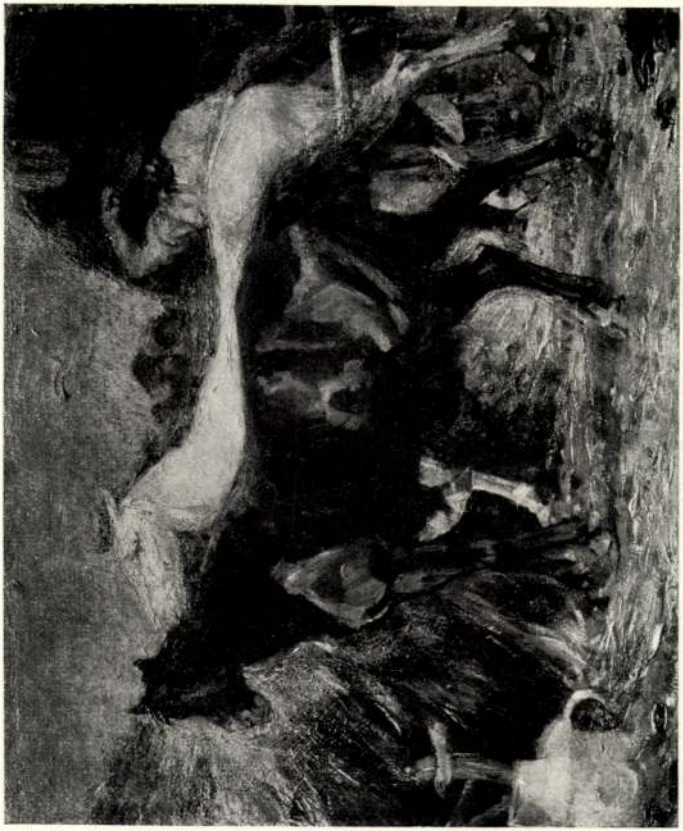

41 Deák Ebner Lajos: Parasztlovak.

KMT 1911. dar. Deák

407 Szlányi Lajos: Havas reggel Szolnokon.

Dear Ebner Lajos

Tűz, repr.

Pesti Napló, A 80 évs
— ajándék-albuma.
1850-1930

Deák Ebner Lajos

365. Deák-Ebner Lajos: Baromfivásár.

Műcsarnok 1904/5 téli K.

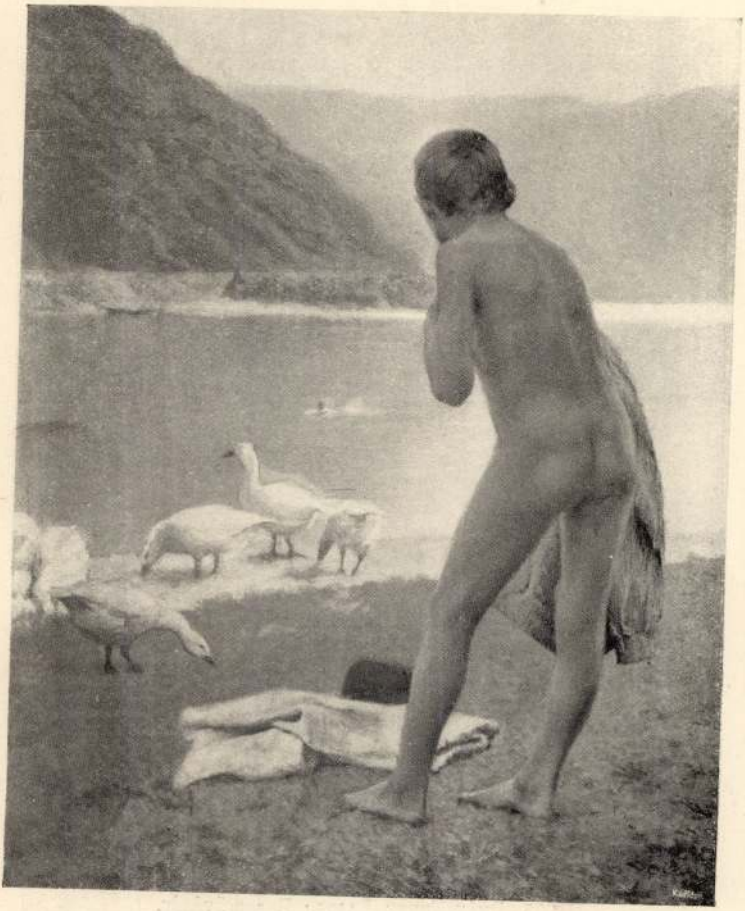

339. Poll Hugó: Fürdés után.

Deák Ébner Lajos

DEÁK ÉBNER LAJOS: MUNKÁS

Műcsarnok 1932 febr.-márc.
Kiáll

Deák-Ébner Lajos: Tavaszi hangulat.

Művészet 1914. tav., k.

Deák Ébner Lajos

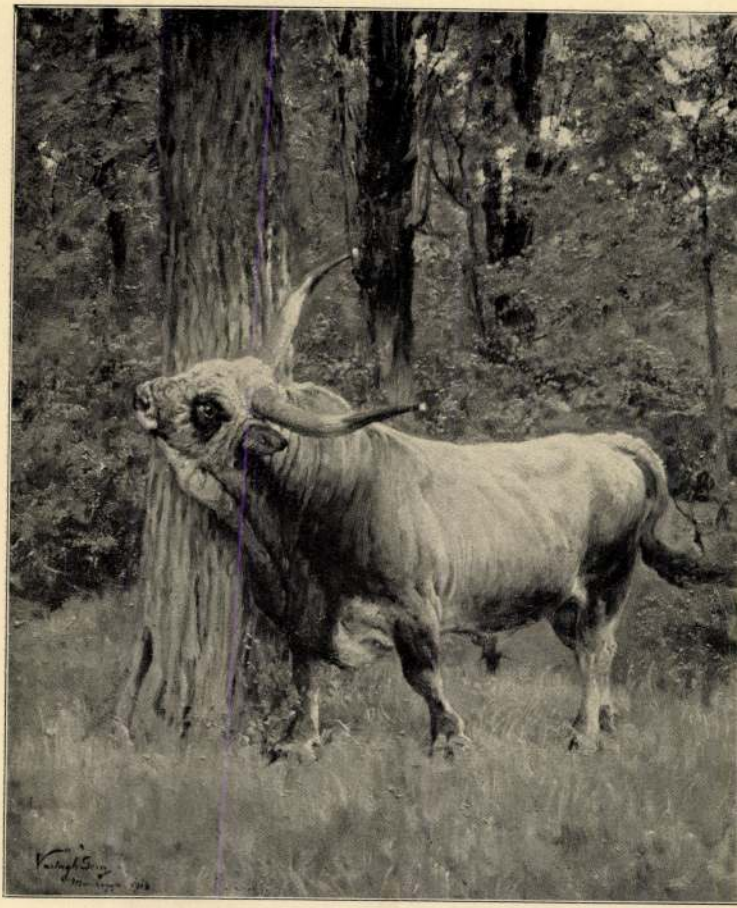

Vastagh Géza: Dörgölődző bika.

Deák-Ébner Lajos

Ernst Múzeum kiállításai

CXXXI. 1932.

26,57,

CXXXI.

Z ERNST-MÚZEUM FENNÁLLÁSÁNAK
X. ÉVFORDULÓJA ALKALMÁBÓL

ST LAJOS ÉS DR. LÁZÁR BÉLA

TISZTELETÉRE RENDEZETT

BILÁRIS KIÁLLITÁS

RENDEZTÉK:

Deák Ébner Lajos

Tivala Akad. palotája

Ol. l.

34. **Laky Adolf** ötvösmester, az Akadémia legnagyobb alapítóinak egyike († 1910). Deák Ébner Lajos (1850—) eredetije után festette báró Braunecker Stina (1865—1913). Térdkép, vörös karosszékben ülő alak, balkezében ujságlappal, őszies lombos háttérrel. Jelzése: Cop. Deak Ebner B. St. Braunecker. Kifüggesztését elrendelte az 1911. évi nagygyűlés. (L. Ak. Ért. 22. k. 404. l.)

Deák Ébner tajós

Nemzeti halon. A szolnoki művésztelep reprezentatív kiállitásának katalógusa. 1936. márc.

Parasztleány, olaj
Jászmagyarkun szolnok
vm. tulajd.

Tiszaparti táj,
Káldy Jenő tulajd.

SZLANYI LAJOS

Acär Ebner Lajos

l.

Ernst Mur. 131. kötet

26, 57, 97.

410. ZÁDOR ISTVÁN: A fellobogózott Mussolini-te
Tempera.

411. PÓKÁSZ ENDRE: Egy tanár. Vízf.

412. OLÁH ISTVÁN: A debreceni Széchenyi-utca tél
Vernis-mou.

413. vitéz OLÁH JÓZSEF: Virágzó fák. Gouache.

414. MAUGSCH GYULA: Medvebocsok. Gipsz.

HENDE VINCE: Mussolini-tér. Vízf.
PFANNL EGON: Gül baba sírja. Ceruzarajz.
HENDE VINCE: Téli pihenő. Vízf.
PFANNL EGON: Királyi vár. Ceruzarajz.
HENDE VINCE: Budapest. Vízf.
DIÓSY ANTAL: Havas táj. Vízf.
BIRÓ GYÖRGY: Pesti táj. Vízf.
vitéz ERDŐS JÁNOS: A pásztorok. Linoleum-metszet.
ASZÓDI WEIL ERZSÉBET: Isten kardja. Rézkarc.
SZATHMÁRY ISTVÁN: Diós-árok. Linoleum-metszet.
CSABAI WÁGNER JÓZSEF: Halászbárkák. Tusrajz.
GYŐRFY K. JÓZSEF: Egyiptomi jelenet. Fametszet
KOCH ERNŐ: Tallinn. Rézkarc.
LÁSZLÓ PÁL: A tabáni templom környéke. Tusrajz.
GYŐRFY K. JÓZSEF: Lucifer. Fametszet.
KOCH ERNŐ: Olajgyár. Hidegtű.
CSABAI WÁGNER JÓZSEF: Korsós nő. Tusrajz.
PIRK JÁNOS: Pipázó paraszt. Olf.
OLÁH ISTVÁN: Vásárfia. Mezzotinto.
FESZTY MASA: Hüvös Rezsőné. Rajz. Mgt.
BERON GYULA: Hó. Vízf.
GOMBÁR ANDRÁS: Rémuralom. Vízf.
RÁCZ KÁLMÁN: „Szűzlány kútja". Vízf.
ZÁDOR ISTVÁN: Ócskapiac Szolnokon. Tempera.
GY. TAKÁCH BÉLA: Fűzfák. Vízf.

Deák Ébner Lajos

Öveg ember, olaff.
Ideíglenes Zagyvahid, olaff.
Cigánygödrök, olaff.

ALLITÁSÁNAK
TSÁGA:

ő-bizottság elnöke,
ministrator,
LADÁR,
NOS,
OE.

Céh belick
III. kiáll

Nemzeti Szalon
1921.

A „CÉHBELIEK“ (M

Béli Vörös Ernő (1921—19
Kőrösfői Kriesch Aladár 19
Br. Mednyánszky László (1

Az alapitá

gr. Batthyány Gyula
Beck Ö. Fülöp
Berán Lajos
Déry Béla
Hornyay Ödön
Horvai János

gr. Bánffy Miklós
Damkó József F

Ballló Ede
Baranski E. László
Csánky Dénes
Czencz János
Deák Ebner Lajos
Góth Móricz
Jaschik Álmos

Horthy Béla

Beron Gyula
Kukán Géza

Deák Ébner Lajos

Almásy-Telleki XIII. 1944

55 56, 57. sz.

Az esztergomi főszékesegyházi kincstár para-

A somogyvári Szent Egyed apátság maradvá-

honfoglaló magyarok művészi kultúrájának
ád-korban, Bp., 1934.
lyi renaissance művészet, Bp., 1934.
ékesegyház, Eger, 1934.
yar litográfia története a XIX. században,

vánszky, Bp., 1935.
az avarkori műipar ó-keresztény kapcsolatai-

issai Szent Erzsébet templom szobrászata a
, Bp., 1935.
túli falfestés Árpád-kori emlékei, Bp., 1935.
ános, 1833—1896., Bp., 1936.
Magyarország egyházi faépítészete. Bereg

lozsvári szent Mihály templom, Bp., 1936.
nő—tüskevári páloskolostor, Bp., 1936.
dro Tiarini bolognai festő, Bp., 1936.
Dániel körmöcbányai főbíró, 1674—1729.,

Deák Ebner Lajos

100 – 1056. 7.

lásd
2

Almásy-Tellki X. 1942

Deák Ébner Lajos

Árverési Csarnok kat. aukció

31. sz. - 1926 - febr.
34. sz. 1926. okt.
35. sz. 1926. dec.
36 sz. 1927. febr.
37. sz. 1927. márc.
38. sz. 1927. maj.
39. sz. 1927. okt.
40. sz 1927 dec.
41. sz. 1928. febr.

Köprelli Mehemet:

Vállon alól, szem
~~gas~~ Turban ~~van~~ magad. Ba
brokát és köpenyének co
ban:

„Kin
Pascia G
Ott

Tusrajz, méret

Deák Ébner Lajos

Szolnoki leány,
vízf. 28 x 22

Ernst Múzeum aukcioi

XXIV.

Bernt Museum auction

Deák Ebner Sajós

l. Árv. Csarsi 97. aukció kat.

u. az 99. aukc. kat.

" " 103. " "

" " 104. " "

" " 105. " "

" " 106. " "

" " 110. " "

" " 111. " "

" " 112. " "

ZAD. Egy pár. (Hibás.) . . . . . .
2093. MAGYAR PERZSA. 162×85=1.38 m² . . . 62.—
2094. KARAMANI FÜGGÖNYSZÁRNY, XIX. SZÁZAD. Egy pár. (Hibás.) . . . . . 55.—
2095. KAZAK. 202×96=2.02 m² . . . . . 160.—
2096. MAGYAR PERZSA. 195×110=2.15 m² . . . 80.—
2097. NAGY VELOURSZŐNYEG kb. 25 m² . . . 250.—
2098. MAGYAR PERZSA. 243×154=3.74 m² . . . 170.—
2099. HÁZI SZMIRNA. 195×95=1.85 m² . . . . 44.—
2100. AFGAN. XIX. SZÁZAD. 285×208=5.92 m². (Hibás.) . . . . . 480.—
2101. MAGYAR PERZSA. 120×60=0.72 m² . . . 40.—
2102. JEGESMEDVEBŐR. (Hibás és javított.) . . 60.—
2103. MAGYAR PERZSA. 120×60=0.72 m² . . . 40.—
2104. JEGESMEDVEBŐR. (Hibás.) . . . . . 80.—
2105. MAGYAR PERZSA. 125×72=0.90 m² . . . 38.—
2106. NAGY KELETI SZMIRNA. 525×430=22.57 m². (Hibás.) . . . . . 1000.—
2107. MAGYAR PERZSA. 142×76=1.08 m² . . . 48.—
2108. BELFÖLDI SZMIRNA. 300×400=12 m² . . . 300.—
2109. MAGYAR PERZSA. 138×63=0.87 m² . . . 38.—

Deák Ebner Lajos

Vásár szürkületben
a Egyé repr.

Arv. Csarnok 103

aukc. Eat.

CORVIN-CODEX: Jolkopf.

(Wolfenbüttel

Esontosi János: Attavantestől festett Corvin-Codexek, AÉ, V-1885, 387 l.
Nem Attavante.

—

Deák Ebner Lajos

Almásy Teleki XIII. 1944

1809. Vizinövények olajf.

1810. Cserjék a mezőn olajf.

pótkat.

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula urnak,

a Müemlékek Országos Bizottságának főtitkára,

Budapest.

XI., Lágymányosi-u.16.

Deák Ébner Lajos

KMTárs törzstagja.

KMTARS művcsoptok
1931, feb-márc, kiáll.

I. 1.
1932. febr-marc. kiáll.

47, 130.

ett viz leolvasásának, elszámolá-

iós költségét, a magántüzivezeté-

a vizvezetékek tömitetlensége és a

ztás kivizsgálásának, valamint a

erelésének költségeit.

m kaliberü vizmérő átalakitását

rők harminc évvel ezelőtt készült

szerkezete már nem felelt meg a

ezelők, végrehajtó- és segédszo-

ése stb.

szám

1939.[illegible]v

előirányzat: 19[illegible] tényleges: 160

Előirányzat szerint — Zárószámadás

837.061.- P — 828.149.57 P

Deák Ebner Lajos

wód

z

Fürsthangos

52. l.

Nyugt

200 azaz Kettőszáz Pengőről, mely
Bizottságától müemléki felvételek
költségeire utólagos elszámolás k
pon felvettem.

Budapest, 1940 égi augusztus hó

Deák Ebner Lajos

írád

Dín Páris

20.1. (Éppel)

26.1.

Deák Ebner Lajos

ivod

Jalsovics Aladár Károly

A balatonfüredi gyógyhely és kirándulási helyei –

Bp. 1878. 110 – 113. l.

$\therefore$

$\frac{1}{2}$

Deák Ébner Lajos

wód

Pokorny Frigyes

A restaurált tihanyi templom és monostor – Magyar Sion

1894. 641 és koll

VII. 197

Kosztholyi erizmadni cich hárlája

s emez ügydarabokat a többi ügyirattól elkülönítve őrzi.

p) Szerkeszti a Tanács és a Főfelügyelőség hivatalos folyóiratát, a «Múzeumi és Könyvtári Értesítő»-t, mely munkájáért az orsz. főfelügyelő és a Tanács elnöke által megállapított külön díjazásban részesül.

6. §.

Az előadót akadályoztatása vagy távolléte esetén a Tanács és a Főfelügyelőség irodájában az 5. §. *a)—d), f)—h)* és *j)—o)* pontjaiban felsorolt teendőkre nézve a titkár helyettesíti.

b) **A titkár.**

7. §.

A titkár hivatali működésében közvetlenül az előadónak van alárendelve. Teendőit a Főfelügyelőség keretében a Főfelügyelőség Szabályzatának 16. §-a határozza meg, a mihez képest a titkár:

a) ellátja az iroda ügyeit;

Deák Ébner Lajos †

† Bp. 1934. jan 19.

Vrád

Forum 1934. 71. l.

(Deák Ébner Lajos

halála.)

Deák Ébner Lajos

Ernst Múzeum aukciói.

VII-VIII (1918) 366 - 372. sz. 375 - 376.
383 - 392. sz.

XIII - XIV (1920) 84 - 91. sz.

Deák Ebner Lajos

Fő utca 49.

Műcsarnok

1929. őszi kiáll. 147–151.

1930. kt Imre kiáll. 72,

260–267.

R, T, I, T; NA

Deák Ébner Lajós

erőd
z

Berstáskép

188-1.

III. Murat szultan:

Vállon alól, kissé jobbra.
lófarkkal és Tollal; bajusza hoss
alakú gombok vannak. Felirat

„Amvrates III. T

a kép alatt négy sorban:

„Svltan Mvra

Dis namens der dritt v
Jetz regierenter Tü
M. D. XCIII

legalól balra: „Cum priv. Caes
s jobbra: „Excud Hoef=

Réikarcz, méretei a v

Ltfa 5c

NAPLÓ-SZÁM	A BETEGRE VONATKOZÓ JEGYZETEK
	augusztus 13 csütörtök
	augusztus 14 péntek
	augusztus 15 szombat, Nagy B. A.

	NAPLÓ-SZÁM	A BETEGRE VONATKOZÓ JEGYZETEK
		augusztus 16 vasárnap
		augusztus 17 hétfő
		augusztus 18 kedd

Kupfer mit Gravierung. Italienisch,

1105. FÜSTÖLŐ, trébelt réz, Louis XVI. di
Kupfer getrieben, mit Louis XVI. De

1106. KENGYELES LÁBAS, öntött bronz,
Henkelgefäss, Bronze, auf der Wand

1107. TÜKRÖS FALIKAR, aranyozott br
Bronze vergoldet, dreiarmig. XIX.

1108. DOBOZ FEDŐVEL, vörösréz, bordás
gerippt. Indien.

1109. KÉT OVÁLIS TÁL FEDŐVEL, plat
Deckel, Plated, achtpassig. XIX. J

1110. FÖDELES NÉGYSZÖGŰ TÁL, kinae
silber. XIX. Jh.

1111. HÁROM TÁLCA, ezüstözött réz per
XIX. Jh.

1112. KÉT GYERTYATARTÓ, kinaezüst,
Chinasilber, gerippte, neobarocke Fo

1113. NÉGY GYERTYATARTÓ, ezüstöz
XIX. sz. -- Vier Leuchter, Kupfer
XIX. Jh.

uf einer Säule. Empirestil.

és szárral. XIX. sz. — Stehlampe, Chinasilber. XIX. Jh.

itéssel. Födelén kétfejü sas, ágaskodó oroszlán és bárány.
er mit getriebenem Dekor. Am Deckel Doppeladler, Löwe

t zománcdisszel. Szárán négy elefánt. Japán, XIX. sz. —
champlevé. Am Schaft vier Elefanten. Japan, XIX. Jh.

sszukás talapzaton, a dobalaku óratokon ül Diana alakja.
ia, empire. — Stutzuhr, Bronze vergoldet. Auf länglichem
äuse Diana sitzend. Sign.: *De Belle à Paris*. Französisch,

ed, forgatható lappal. XIX. sz. — Toilettespiegel, Plated,

, 21 kés, 2 nagy merőkanál, 2 sókanál. Osztrák, Berndorf.
, 21 Messer, 2 grosse Schöpflöffel, 2 Salzlöffel. Österreich,

ett jelenetekkel. India, XIX. sz. — Zwei runde Platten,
ndien, XIX. Jh.

és köszörült üveg. XIX—XX. sz. — Stutzuhr in Kasten-
as. XIX—XX. Jh

Deák Ebner Lajos

cred.

Magyar Géniusz

1901. 253. l.

(D. E. L. karikatu-
rája Márk Lajos-
tól.)

28. № 167

20 a közjnél

Modc

9. Bernhard Stange.

Sz. Dresdában 1807 juliu

10-én.

4336 Az éj [redacted]

A [redacted] nyéket [redacted] balról a [redacted] della Salute Ghází [redacted], jobbról pe lop, tetején a szárnyas [redacted] osz lazzo Ducale uralja. A csato dolák élénkitik. A [redacted] ka és Piazzettán az egyházi kör bal felé, mi a gondolákból ugyanazon szentnek alakja lá lévő draperián van ábrázolva. [redacted]: »Bernhard Stange 1864 r.

Festmény, aranyozo

(Vászon, méretei [redacted] és annak kivonatában nagy sza

[redacted]

jobbról

+151:

Clichée

21 (350).

9

pa

Deák Ébner Lajos

d

Jbl Lotz

55, 69, 72, 76,
80, 316-318, 389,
504 l.

antik öltözetet viselő nő kissé
yel jobb vállára vetett zöld ken-
gyfüzért visel. ~~Jobb vállával~~ Bal
zott ugy, hogy melle látható. Kö-
szemöldöke fekete, szeme barna.

55.3 cm.
nya 1901: VI. 1-én (350/902 No. 8.)

Deák Ébner Lajos

Mezőly Géza Gép-
mása, tusrajz
fehér fedőfestékkel,
fentitől Páris
1883.

Petr E M magyarúvász
archéfek
6. l.

Váltókészlet

Kibocsájtó	Elfogadó	
	neve	lakóhelye

könyv

Fizetés helye	Lejárat			Kelet	
	év	hó	nap	év	hó
Budapest	1932.	nov.	15.	1932.	nov.
Budapest	1932.	nov.	28.	1932.	nov.
Budapest	1933.	jan.	24.	1932.	nov.

Deák Ébner Lajos

versenyen kívüli
jury-tag a keprm.
Csop-ban

Közlezrkiáll

1265 r. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Deák Ebner Lajos

választott jury-tag az

I/A csop.-ban

Közlekedési

1167. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 485418

Illusztr. II. táb.

arenus, az asztal szélén: Jo. Jacobus Veschevius de

Illusztr. XI. táb.

~~Illusztr. X. táb.~~

s lent jobbra: ~~Pállik Béla Nagykároly 1882.~~

~~Pállik Béla 1879.~~

Pettenkofen August Xaver Carl (1822—

207. KONYHA. Jelzés lent jobbra a m
Tusrajz. 34×30 cm.

Pettenkofen August Xaver Carl (1822—1

208. Két rajz.

1. LEÁNY KÉT KUTYÁVAL.
Tusrajz. 20×14 cm.
2. LEÁNY HÁROM KUTYÁVAL.
Sépiarajz. 20×14 cm.
Mind a két lap jelezve lent bal

Pettenkofen August Xaver Carl (1822—1

209. TENGERI TÁJ. Lent balra: Havr
Ceruzarajz. A bécsi Lobmeyer-féle

Pettenkofen August Xaver Carl (1822—1

210. Két rajz.

1. MOSÓKAMRA. Jelzés lent jobb
Tusrajz. 24×30 cm.
2. KASTÉLYRÉSZLET. Jelzés lent
Tusrajz. 22.5×18 cm.

Dear Ebner Lays

L. 72 L.

Kelp. 97 L.

98 L.

Lemberg IV. 87, 88.

Dear Ebner Lajos

rod
z
Bundgra
57 l.

Deák Ebner Lajos

l

La Rosée

62. l

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Deák Ébner Lajos

l. Kelp 107. l.

Mozaiktöredék, római VIII. 176

Deák Ebner Lajos

vod
i

Körlevskiáll

132. 1

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni.
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Deák Ébner Lajos

a tihanyi templom
falképei

irod
i

Velics 1894

83.1 –

Rossi, de VIII. 64.

1934. MENNYEZETES ÁGY, diófa, fa
XIX. sz., a hozzátartozó csipkef

1935. KÉT EMELETES SZEKRÉNY
— Zwei Etagenschränke.

1936. KANAPÉ ÉS KÉT KAROSSZI
kárpitozással. — Kanape und z

1937. TABERNAKULUM, faragott és
zása. —Tabernakel. Magyar, X

1938. ASZTAL, stucco márványlappal
ovális medaillon jelenettel. Fel
Olasz, 1600 k.

1939. ÉKSZERLÁDIKA, boule munk

1940. KIS SZEKRÉNYKE, Budha sz

1941. .....

1942. .....

1943. .....

1944. .....

is, három fiókkal. — Kommode, Ahornholz. Biedermeier.

fa, török rácsos diszitéssel, plüs kárpitozással. — Hocker,
z.

baroklábakon, bőrkárpitozással. — Hocker, Nussholz.

kárpitozással. Ággyá alakitható. — Kanapee, Eichenholz,

aragott Adams-stilusu diszitéssel. Felnyitható ferde iró-
hagoniholz, mit Schnitzerei im Stil Adams. Angol.

ófa, üvegezéssel. — Bücherschrank. XIX. sz.

al. — Tisch, Nussholz. Biedermeier.

hullámos elejü, három fiókos commode alaku, bronzvere-
lz. Magyar, XVIII. sz.

rös márványlappal. — Konsoltisch, schwarz. Magyar,

a. — Oberteil eines Kastens, Birnholz. — Osztrák,

t szekrény, két ágy (betéttel), két éjjeli szekrény, egy
Schafzimmergarnitur. Modern.

a gyökér, neobarok faragással. — Zweitüriger Schrank,
1850 k.

as tagozásu, berakott diszitéssel. — Vitrine, Ungarische

Deák Ébner Lajos

cred

Divald 1927

175. l.

ga

yzék

-i népmozgalmi nyil-
egyéni értesítő lapokról.

li		
ldés előtt a városi, budapesti i népmozgalmi nyilvántartó		
értesítőlap	A csatolt honvédelmi munkajegy száma	Megjegyzés
Megküldve lakásváltozás miatt mely népmozgalmi nyilvántartónak		
6.	7.	8.
		Előjegyzve

Deák Ebner Lajos

l.

Mihályi falnegyhm
12. l.

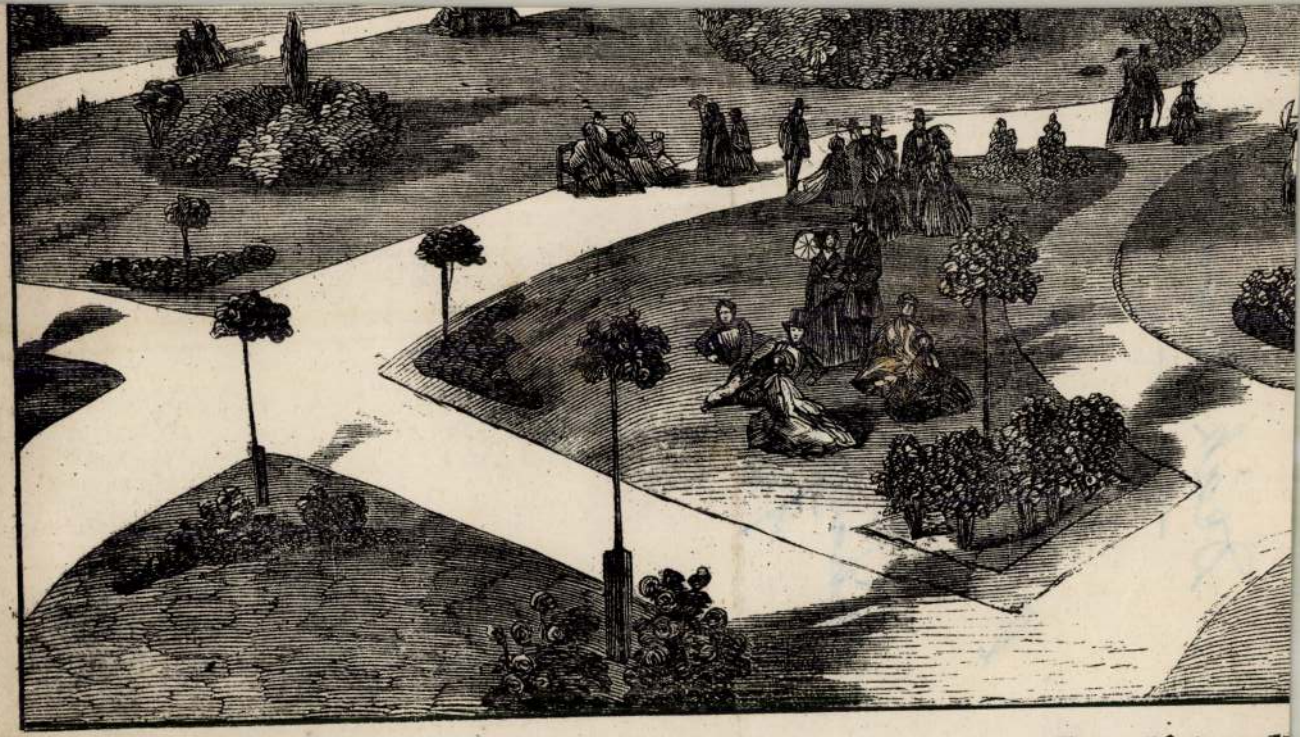

Der Kristall

Deák Ébner Lajos

c

Szépmüvészet
1942. 287. l.

Europa Film Könyv.

Lapkeresztő Vállal

Rotermere is 12 III 2

...VÁCÁR
42 L 15
...ÉVÉLSZÉKRÉNYBŐL

Budapest.

Deák Ébner Lajos

8. Deák-Ébner Lajos.

Almásy - Teleki
aukció III. 1940

VII

VIII

(Deák Ébner Lajos)

Möbius Izabella:

(–). 8. r. 13 kép. 89

e. Bp. 1940

Genf (1599)

57951/909. szám.

A Müemlékek országos Bizott
ságának folyó évi május hó 8.-án
383.sz.a.kelt felterjesztésére hiva
kozással tudomása és további eljárás
végett megküldöm.

Budapest, 1909. junius hó 1.

A minister meghagyásából:

Deák Ebner Lajos

mód
z
Helszemle

1934. 682. sz. 35. 2. l.

lékelten a nagy templomnál
munkáról szóló számlámat
s azt árát kénytelen
i mert terverve a kö
ost pedig vasoszlophoz
lett készítve.
maradtam kiváló tisztelettel
Büchner Béla

Deák Ebner Lajos

Wod

Lázár Wolfner gyűjt

66, 67 l.

20

között rendesen kifejlodik, erős támaszává válik a muzeumoknak is.

Hogy gyüjtők nélkül az élő művészet elsorvadna, hogy éppen az, hogy annyi különböző izlés, annyi sajátos gyüjtőtipus van, szolgálja legjobban az élő művészet érdekeit s ad alkalmat arra, hogy minden művészegyéniség minél közvetlenebbül kialakulhasson — bővebb fejtegetésre nem szorul. De a gyüjtő és muzeum viszonya sem, hiszen egyenesen egymásra vannak utalva, a gyüjtő — főleg a hamisitások mai iparszerü üzése mellett — a muzeum szakértő tanácsait; a muzeum pedig — főleg a műtárgyak mai példátlan árai mellett — a gyüjtők bőkezü támogatását nem nélkülözheti. Ilykép szoros kapcsolat keletkezik a gyüjtő és a muzeum között, kapcsolat, melynek jótékony hatását az élő művészet is megérzi.

Meglepő-e ezekután, mikor arra vállalkozom, hogy egy sajátos gyüjtőegyéniséget mutassak be, belemerülve gyüjtési pszichológiájába, felfejtve fejlődése folyamatát, kimutatva kapcsolatait a modern művészi élettel, csak

Deák Ébner Lajos

laid okr.

Csánky Győr

21, [illegible]. l.

A RÉGI MŰCSARNOK

letét, melynek első emeletét az Új Magyar Képtár foglalja
Láng Adolf építette 1875—1877 között. A lépcsőházat és
első emeleti üvegezett folyosót

LOTZ KÁROLY

estményei diszítik.

Deák Ébner Lajos

Urad
2

Csanky Miskolc

ORSZÁGOS MAGYAR SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUM

A GRAFIKAI OSZTÁLY
LXI. KIÁLLÍTÁSA

ÚJ SZERZEMÉNYEK

Deák Ébner Lajos

laid
2

Szépm. Müz. graf. o.a
45. kiáll. (1922)

90-2.

HEREND 100 ÉVES

Deák Ébner Sajos

lásd
a
Szépm. Muz.
Uj szerem. 1920-21.
25. sz. 26. sz.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, épitési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

DEÁK-ÉBNER LAJOS

Az Állókés koka

379.0.

Deák-Ébner Lajos

Leány hosárral, vörf. 38×25, 3500 Ft
Leány gurzsallyal, olaj, 26×15, 3500 Ft

30. Művészeti Lépartíció, 1973.

Deák Ébner Lajos

/ Deák/ É b n e r L a j o s .

1894 Első kiáll.

Vadvirágos rét,past.
Kerti lejáró,olajf,
Udvar részlet,olajf,
Keritás mellett,olajf.
Kertben,olajf,

1902 Tavaszi kiáll.

Részlet Kenéséről,olajf,

1903 Tavaszi kiáll.

" Sikos a hó szalad a szán"
Petőfi illusz.

1911 Tavaszi kiáll.

Mosonók,olajf,

1920 Aquar és paszt.festők kiáll.

Az ivóban,vizf.
Falusi udvar,vizf.
Mezei ut,vizf.

1921 Céhbeliek kiáll.

Öregember,olajf,
Ideglenes Zagyvahid,olajf,
Cigány gödrök,olajf.

1923 Céhbeliek kiáll.

Természet,olajf,
Akt,olajf,

1923 Benczur társ kiáll.

Pihenő,olajf,

1924 Céhbeliek V.kiáll.

Tavasz /női tanulmány/ olajf,
Büszkeség " " "

1926 Pécsi Kpzmüvti kiáll.

Hazafelé,olajf,

1936 Szolnoki müv-telep kiáll.

Parasztleány,olajf,
Tiszaparti táj,olajf,
Holdasest a Tiszán,olajf,

1936 Bencur társ kiáll1

Falurészlet,olajf,

Nemzeti Szalon

Deák Ebner Lajos

EBNER LAJOS. HUSVÉTI KÖRMENET.

KM Társ. 1886. őszi kiáll. II. darab.

Deák Ebner Lajos

A Képzőművészeti Társulat tárlatain a következő műveivel vett részt:

1875. (és 1876.) évi kiáll.: Fifine, 100 frt.

1877. nov. (és dec.) kiáll.: A két jóbarát. — Koldusnő.

1877. decz. kiáll.: Bucsuló betyár, 50 ft. — Szombat este, 50 ft. — A halászfiú, 30 ft. — Farakodó, 20 ft. — Favágó, 35 ft. — Táj, csónakkal az előtérben, 40 ft. — Vázlat.

1878. jul. kiáll.: Fifine, olaj.